ΔΙΩΝΟΣ ΚΑΣΣΙΟΥ ΚΟΚΚΗΙΑΝΟΥ

ΡΩΜΑΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

DIONIS CASSII COCCEIANI

HISTORIA ROMANA.

CUM ANNOTATIONIBUS

LUDOVICI DINDORFII.

VOL. III.

LIPSIAE.

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXIV.

LIPSIAE TYPIS B. G. TEUBNERI.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΑ.

Τοιαύτη τις ἡ ναυμαχία αὐτῶν τῇ δευτέρᾳ τοῦ Σεπτεμβρίου ἐγένετο. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως εἶπον, οὐδὲ γὰρ εἴωθα αὐτὸ ποιεῖν, ἀλλ' ὅτι τότε πρῶτον ὁ Καῖσαρ τὸ κράτος πᾶν μόνος ἔσχεν, ὥστε καὶ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν τῆς μοναρχίας αὐτοῦ ἐτῶν ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἀκριβοῦσθαι. καὶ ἐπ' αὐτῇ τῷ 2
τε Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ τριήρη τε καὶ τετρήρη, τά τε ἄλλα τὰ ἑξῆς μέχρι δεκήρους, ἐκ τῶν αἰχμαλώτων νεῶν ἀνέθηκε, καὶ ναὸν μείζω ᾠκοδόμησεν, ἀγῶνά τέ τινα καὶ γυμνικὸν καὶ μουσικῆς ἱπποδρομίας τε πεντετηρικὸν ἱερόν, οὕτω γὰρ τοὺς τὴν σίτησιν ἔχοντας ὀνομάζουσι, κατέδειξεν, Ἄκτια αὐτὸν προσαγορεύσας. πόλιν τέ τινα ἐν τῷ τοῦ στρατοπέδου τόπῳ, 3
τοὺς μὲν συναγείρας τοὺς δ' ἀναστήσας τῶν πλησιοχώρων, συνῴκισε, Νικόπολιν ὄνομα αὐτῇ δούς. τό τε χωρίον ἐν ᾧ ἐσκήνησε, λίθοις τε τετραπέδοις ἐκρηπίδωσε καὶ τοῖς ἁλοῦσιν ἐμβόλοις ἐκόσμησεν, ἕδος τι ἐν αὐτῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπαίθριον ἱδρυσάμενος.
ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο, τότε δὲ μέρος μέν 4
τι τῶν νεῶν ἐς δίωξιν τοῦ τε Ἀντωνίου καὶ τῆς Κλεοπάτρας ἔστειλε· καὶ ἐκεῖνοι ἐπεδίωξαν μὲν αὐτούς, ἐπεὶ δ' οὐκ ἐν καταλήψει ἐφαίνοντο, ἀνεχώρησαν· ταῖς δὲ λοιπαῖς τὸ τάφρευμα αὐτῶν, μηδενὸς

ἐναντιουμένου δι' ὀλιγότητα, ἔλαβε, καὶ μετὰ ταῦτα
καὶ τὸν λοιπὸν στρατὸν ἐς Μακεδονίαν ἀπιόντα κα-
5 ταλαβὼν ἀμαχὶ παρεστήσατο. ἤδη δὲ καὶ διέφυγον
ἄλλοι τε καὶ τῶν πρώτων οἱ μὲν Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν
Ἀντώνιον, οἱ δ' ἕτεροι οἱ συμμαχήσαντες αὐτῷ οἴκαδε.
οὐ μέντοι γε καὶ ἀντεπολέμησαν οὗτοί γε ἔτι τῷ Καί-
σαρι, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν καὶ ἐκεῖνοι καὶ οἱ δῆμοι πάν-
τες, ὅσοι καὶ πρότερον ἐρωμάιζον, οἱ μὲν εὐθὺς οἱ δὲ
2 καὶ μετὰ τοῦθ' ὡμολόγησαν. καὶ ὃς τὰς μὲν πόλεις χρη-
μάτων τε ἐσπράξει καὶ τῆς λοιπῆς ἐς τοὺς πολίτας
σφῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐξουσίας παραιρέσει μετῆλ-
θε, τοὺς δὲ δὴ δυνάστας τούς τε βασιλέας τὰ μὲν
χωρία, ὅσα παρὰ τοῦ Ἀντωνίου εἰλήφεσαν, πάντας
πλὴν τοῦ τε Ἀμύντου καὶ τοῦ Ἀρχελάου ἀφείλετο,
2 Φιλοπάτορα δὲ τὸν Ταρκονδιμότου καὶ Λυκομήδην
ἐν μέρει τοῦ Καππαδοκικοῦ Πόντου βασιλεύοντα,
τόν τε Ἀλέξανδρον τὸν τοῦ Ἰαμβλίχου ἀδελφόν, καὶ
τῶν δυναστειῶν ἔπαυσε· καὶ τοῦτον, ὅτι μισθὸν
αὐτὴν τῆς ἐκείνου κατηγορίας εἰλήφει, καὶ ἐς τὰ
3 ἐπινίκια παραγαγὼν ἀπέκτεινε. τὴν δὲ τοῦ Λυκο-
μήδους Μηδείῳ τινὶ ἔδωκεν, ὅτι τούς τε Μυσοὺς
τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀπὸ τοῦ Ἀντωνίου πρὸ τῆς ναυμα-
χίας ἀπέστησε, καὶ μετ' αὐτῶν τοῖς ἐν τῇ μερίδι αὐ-
τοῦ οὖσιν ἐπολέμησε. Κυδωνιάτας δὲ καὶ Λαππαίους
ἐλευθέρους ἀφῆκεν, ὅτι τινὰ αὐτῷ συνήραντο· καὶ
τοῖς γε Λαππαίοις καὶ τὴν πόλιν ἀνεστῶσαν συγκα-
4 τῴκισε. τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων τῶν τε
ἄλλων τῶν κορυφαίων τῶν συμπραξάντων τι τῷ Ἀν-
τωνίῳ πολλοὺς μὲν χρήμασιν ἐζημίωσε, πολλοὺς δὲ
καὶ ἐφόνευσε, καί τινων καὶ ἐφείσατο. καὶ ἐν μὲν
τούτοις ὅ τε Σόσσιος ἐπιφανὴς ἐγένετο, πολλάκις τε
γὰρ ἀντιπολεμήσας αὐτῷ καὶ τότε φυγὼν καὶ κατα-

κρυφθείς, χρόνῳ τε ὕστερον εὑρεθείς, ὅμως ἐσώθη,
καὶ Μάρκος τις Σκαῦρος· ἀδελφός τε γὰρ τοῦ Σέξ- 5
του ὁμομήτριος ὢν καὶ θανατωθῆναι κελευσθεὶς εἶτα
διὰ τὴν μητέρα τὴν Μουκίαν ἀφείθη. τῶν δὲ κο-
λασθέντων Ἀκύλιοί τε Φλῶροι καὶ Κουρίων ὄνομα
μάλιστ' ἔσχον, οὗτος μὲν ὅτι τοῦ Κουρίωνος ἐκείνου
τοῦ ποτε τῷ Καίσαρι τῷ προτέρῳ πολλὰ συναραμέ-
νου υἱὸς ἦν, οἱ δὲ δὴ Φλῶροι ὅτι τὸν ἕτερον τὸν 6
λαχόντα κελεύσαντος αὐτοῦ σφαγῆναι ἀμφότεροι διε-
φθάρησαν. ἦσαν μὲν γὰρ πατήρ τε καὶ παῖς· ὡς δ'
οὗτος πρὶν λαχεῖν αὐτὸς ἑαυτὸν τῷ σφαγεῖ ἑκὼν
παρέδωκε, περιήλγησέ τε ἐκεῖνος καὶ αὐτοχειρίᾳ αὐτῷ
ἐπαπέθανεν.

οὗτοι μὲν οὖν οὕτως ἀπήλλαξαν, ὁ δ' ὅμιλος τῶν 3
Ἀντωνιείων στρατιωτῶν ἐς τὰ τοῦ Καίσαρος στρα-
τόπεδα κατετάχθη, καὶ ἔπειτα τοὺς μὲν πολίτας τοὺς
ἔξω τῆς ἡλικίας ἀπ' ἀμφοτέρων, μηδὲν μηδενὶ δούς,
ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπέπεμψε, τοὺς δὲ δὴ λοιποὺς διέ-
σπειραν· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Σικελίᾳ φοβεροὶ οἱ μετὰ 2
τὴν νίκην ἐγένοντο, ἔδεισε μὴ καὶ αὖθις θορυβή-
σωσι, καὶ διὰ τοῦτ' ἔσπευσε, πρὶν καὶ ὁτιοῦν ὑποκι-
νηθῆναι, τοὺς μὲν παντελῶς ἐκ τῶν ὅπλων ἀπελάσαι,
τῶν δὲ τὸ πλῆθος διασπάσαι. τούς τε ἐξελευθέρους 3
δι' ὑποψίας ἔτι καὶ τότε ἔχων τὴν τετάρτην αὐτοῖς
ἐσφορὰν ἀφῆκεν, ἣν ἐκ τῶν προσταχθέντων σφίσι
χρημάτων ἐπώφειλον. καὶ οὗτοι μὲν οὐχ ὅτι ἐστέ-
ρηντό τινων ἐμνησικάκουν ἔτι, ἀλλ' ὡς καὶ λαβόντες
ὅσα μὴ συνεσήνεγκαν ἔχαιρον· οἵ τε ἐν τῷ τεταγμέ- 4
νῳ ἔτι καὶ τότε ὄντες, τὸ μέν τι πρὸς τῶν στρατιάρ-
χων κατεχόμενοι, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον τῇ τοῦ Αἰγυπτίου
πλούτου ἐλπίδι, οὐδὲν ἐνεόχμωσαν· οἱ δὲ δὴ συννι-
κήσαντες αὐτῷ καὶ τῆς στρατείας ἀφεθέντες ἤσχαλλον

ἅτε μηδὲν γέρας εὑρόμενοι, καὶ στασιάζειν οὐκ ἐς
5 μακρὰν ἤρξαντο. καίτοι ὁ Καῖσαρ ὑποτοπήσας τε
αὐτούς, καὶ φοβηθεὶς μὴ τοῦ Μαικήνου, ᾧ καὶ τότε
ἥ τε Ῥώμη καὶ ἡ λοιπὴ Ἰταλία προσετέτακτο, κατα-
φρονήσωσιν ὅτι ἱππεὺς ἦν, τὸν Ἀγρίππαν ὡς καὶ
κατ' ἄλλο τι ἐς τὴν Ἰταλίαν ἔπεμψε. καὶ τοσαύτην
γ' ἐπὶ πάντα καὶ ἐκείνῳ καὶ τῷ Μαικήνᾳ ἐξουσίαν
ἔδωκεν ὥστε σφᾶς καὶ τὰς ἐπιστολάς, ἃς τῇ τε βου-
λῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔγραφε, προαναγιγνώσκειν, κἀκ
6 τούτου καὶ μεταγράφειν ὅσα ἐβούλοντο. καὶ διὰ
τοῦτο καὶ δακτύλιον ἔλαβον παρ' αὐτοῦ, ἵνα ἐπισφρα-
γίζεσθαι αὐτὰς ἔχωσι. διπλῆν γὰρ δὴ σφραγῖδα, ᾗ
μάλιστα τότε ἐχρῆτο, ἐπεποίητο, σφίγγα ἐν ἑκατέρᾳ
ὁμοίαν ἐκτυπώσας· ὕστερον γὰρ τὴν εἰκόνα τὴν
7 ἑαυτοῦ ἐγγλύψας ἐκείνῃ τὰ πάντα ἐσημαίνετο. καὶ
αὐτῇ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορες, πλὴν Γάλβου,
ἐχρήσαντο· οὗτος γὰρ προγονικῷ τινι σφραγίσματι,
κύνα ἐκ πρῴρας νεὼς προκύπτοντα ἔχοντι, ἐνόμισεν.
ἐπέστελλε δὲ καὶ ἐκείνοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πάνυ
φίλοις, ὁπότε τι δέοιτο δι' ἀπορρήτων σφίσι δηλῶσαι,
τὸ δεύτερον ἀεὶ στοιχεῖον τοῦ τῷ ῥήματι προσήκον-
τος ἀντ' ἐκείνου ἀντεγγράφων.

4 καὶ ὁ μέν, ὡς οὐδενὸς ἔτι δεινοῦ παρὰ τῶν ἐστρα-
τευμένων ἐσομένου, τά τε ἐν τῇ Ἑλλάδι διῴκησε καὶ
τῶν τοῖν θεοῖν μυστηρίων μετέλαβεν, ἔς τε τὴν
Ἀσίαν κομισθεὶς καὶ ἐκεῖνα προσκαθίστατο, τά τε
2 τοῦ Ἀντωνίου ἅμα ἐκαραδόκει· οὐ γάρ πω σαφές τι
ὅπῃ διεπεφεύγει ἐπέπυστο, καὶ παρεσκευάζετο ὡς καὶ
ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσων, ἄν τι ἀκριβώσῃ. θορυβησάντων
δ' αὐτῶν ἐν τούτῳ φανερῶς ἅτε καὶ πολὺ ἀπὸ σφῶν
ἀπαρτῶντος αὐτοῦ, ἐφοβήθη μή τι κακὸν προστάτου
3 τινὸς λαβόμενοι δράσωσι, καὶ διὰ τοῦτ' Ἀντώνιον

μὲν ἄλλοις ἀναζητῆσαι προσέταξεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν
Ἰταλίαν ἠπείχθη μεσοῦντος τοῦ χειμῶνος ἐν ᾧ τὸ
τέταρτον μετὰ Μάρκου Κράσσου ἦρχεν· οὗτος γάρ, a. u. 724
καίπερ τά τε τοῦ Σέξτου καὶ τὰ τοῦ Ἀντωνίου πράξας,
τότε μηδὲ στρατηγήσας συνυπάτευσεν αὐτῷ. ἐλθὼν
δὲ ἐς τὸ Βρεντέσιον οὐκέτι περαιτέρω προυχώρησεν.
ἐπεὶ γὰρ ἥ τε γερουσία πυθομένη τὸν πρόσπλουν 4
αὐτοῦ πᾶσα ἐκεῖσε, πλὴν τῶν τε δημάρχων καὶ στρα-
τηγῶν δύο κατὰ δόγμα καταμεινάντων, ἀπήντησε, καὶ
ἡ ἱππὰς τοῦ τε δήμου τὸ πλεῖον καὶ ἕτεροι, οἱ μὲν κατὰ
πρεσβείας οἱ δὲ ἐθελονταί, πολλοὶ συνῆλθον, οὐκέτ' 5
οὐδὲν ὑπ' οὐδενὸς πρός τε τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ καὶ
πρὸς τὴν τῶν πλειόνων σπουδὴν ἐνεοχμώθη. καὶ γὰρ
ἐκεῖνοι οἱ μὲν φόβῳ οἱ δὲ ἐλπίσιν οἱ δὲ καὶ μετά-
πεμπτοι, πρὸς τὸ Βρεντέσιον ἀφίκοντο· καὶ αὐτῶν ὁ
Καῖσαρ τοῖς μὲν ἄλλοις χρήματα ἔδωκε, τοῖς δὲ διὰ
παντὸς αὐτῷ συστρατεύσασι καὶ γῆν προσκατένειμε.
τοὺς γὰρ δήμους τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τοὺς τὰ τοῦ Ἀν- 6
τωνίου φρονήσαντας ἐξοικίσας τοῖς μὲν στρατιώταις
τάς τε πόλεις καὶ τὰ χωρία αὐτῶν ἐχαρίσατο, ἐκείνων
δὲ δὴ τοῖς μὲν πλείοσι τό τε Δυρράχιον καὶ τοὺς
Φιλίππους ἄλλα τε ἐποικεῖν ἀντέδωκε, τοῖς δὲ λοι-
ποῖς ἀργύριον ἀντὶ τῆς χώρας τὸ μὲν ἔνειμε, τὸ δ'
ὑπέσχετο. συχνὰ μὲν γὰρ καὶ ἐκ τῆς νίκης ἐκτή- 7
σατο, πολλῷ δὲ ἔτι πλείω ἀνήλισκε. καὶ διὰ τοῦτο
καὶ προέγραψεν ἐν τῷ πρατηρίῳ τά τε ἑαυτοῦ κτή-
ματα καὶ τὰ τῶν ἑταίρων, ἵνα ἄν τε πρίασθαί τι αὐ-
τῶν ἄν τε καὶ ἀντιλαβεῖν τις ἐθελήσῃ, τοῦτο ποιήσῃ.
καὶ ἐπράθη μὲν οὐδέν, οὐδὲ ἀντεδόθη οὐδέν· τίς γὰρ 8
ἂν καὶ ἐτόλμησεν ὁποτερονοῦν αὐτῶν πρᾶξαι; τῆς δὲ δὴ
ἐπαγγελίας ἀναβολὴν ἐκ τούτου εὐπρεπῆ λαβὼν ὕστε-
ρον αὐτὴν ἐκ τῶν Αἰγυπτίων λαφύρων ἀπήλλαξε.

5 ταῦτά τε οὖν καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐπείγοντα διοική-
σας, τοῖς τέ τινα ἄδειαν λαβοῦσι καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ
διαιτᾶσθαι, οὐ γὰρ ἐξῆν, δούς, καὶ τὸν δῆμον τὸν
ἐν τῇ Ῥώμῃ ὑπολειφθέντα παρέμενος ὅτι μὴ πρὸς
αὐτὸν ἦλθεν, ἔς τε τὴν Ἑλλάδα αὖθις τριακοστῇ
2 μετὰ τὴν ἄφιξιν ἡμέρᾳ ἀπῆρε, καὶ διὰ τοῦ ἰσθμοῦ
τοῦ τῆς Πελοποννήσου τὰς ναῦς ὑπὸ τοῦ χειμῶνος
ὑπερενεγκὼν οὕτω ταχέως ἐς τὴν Ἀσίαν ἀνεκομίσθη,
ὥστε καὶ τὸν Ἀντώνιον τήν τε Κλεοπάτραν ἑκάτερον
ἅμα, καὶ ὅτι ἀφωρμήθη καὶ ὅτι ἐπανῆλθε, μαθεῖν.
3 ὡς γὰρ τότε ἐκ τῆς ναυμαχίας ἔφυγον, μέχρι μὲν
τῆς Πελοποννήσου ὁμοῦ ἀφίκοντο, ἐντεῦθεν δὲ τῶν
συνόντων τινάς, ὅσους ὑπώπτευον, ἀποπέμψαντες,
πολλοὶ δὲ καὶ ἀκόντων αὐτῶν ἀπεχώρησαν, Κλεο-
πάτρα μὲν ἐς τὴν Αἴγυπτον, μή τι τῆς συμφορᾶς
σφων προπυθόμενοι νεωτερίσωσιν, ἠπείχθη, καὶ
4 ὅπως γε καὶ τὸν πρόσπλουν ἀσφαλῆ ποιήσηται, τάς
τε πρῴρας ὡς καὶ κεκρατηκυῖα κατέστεψε καὶ ᾠδάς
τινας ἐπινικίους ὑπ' αὐλητῶν ᾖδεν· ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ
ἀσφαλεῖ ἐγένετο, πολλοὺς μὲν τῶν πρώτων, ἅτε καὶ
ἀεί οἱ ἀχθομένων καὶ τότε ἐπὶ τῇ συμφορᾷ αὐτῆς
5 ἐπηρμένων, ἐφόνευσε, πολὺν δὲ καὶ πλοῦτον ἔκ τε
τῶν ἐκείνων κτημάτων καὶ ἐκ τῶν ἄλλων καὶ ὁσίων
καὶ θείων, μηδενὸς μηδὲ τῶν πάνυ ἀβάτων ἱερῶν
φειδομένη, ἤθροιζε, δυνάμεις τε ἐξηρτύετο καὶ συμ-
μαχίας περιεσκόπει, τόν τε Ἀρμένιον ἀποκτείνασα
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῷ Μήδῳ, ὡς καὶ ἐπικουρήσοντί
6 σφισι διὰ τοῦτ', ἔπεμψεν. Ἀντώνιος δὲ ἔπλευσε μὲν
ἐς τὴν Λιβύην πρός τε Πινάριον Σκάρπον καὶ πρὸς
τὸ στράτευμα τὸ μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ τῆς Αἰγύπτου φυ-
λακῇ ἐνταῦθα προσυνειλεγμένον· ἐπεὶ δ' οὔτε προσ-
δέξεσθαι αὐτὸν ἔφη, καὶ προσέτι καὶ τοὺς προπεμφ-

θέντας ὑπ' αὐτοῦ ἔσφαξε, τῶν τε στρατιωτῶν ὧν
ἦρχεν ἀγανακτήσαντάς τινας ἐπὶ τούτῳ διέφθειρεν,
οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Ἀλεξάνδρειαν μηδὲν πε-
ράνας ἐκομίσθη. καὶ τά τε ἄλλα ὡς ἐπὶ ταχεῖ πολέ- 6
μῳ παρεσκευάζοντο, καὶ τοὺς υἱεῖς, Κλεοπάτρα μὲν
Καισαρίωνα, Ἀντώνιος δὲ Ἄντυλλον, ὃν ἐκ τῆς Φου-
λουίας γεννηθέντα οἱ εἶχεν, ἐς ἐφήβους ἐσέγραψαν,
ἵν' οἵ τε Αἰγύπτιοι ὡς καὶ ἀνδρός τινος ἤδη βασιλεύ-
οντός σφων προθυμηθῶσι, καὶ οἱ ἄλλοι προστάτας
ἐκείνους, ἄν γέ τι δεινόν σφισι συμβῇ, ἔχοντες καρ-
τερήσωσι. καὶ τοῖς μὲν μειρακίοις καὶ τοῦτο αἴτιον 2
τοῦ ὀλέθρου ἐγένετο· οὐδετέρου γὰρ αὐτῶν ὁ Καῖ-
σαρ, ὡς καὶ ἀνδρῶν ὄντων καὶ πρόσχημά τι προστα-
σίας ἐχόντων, ἐφείσατο· ἐκεῖνοι δ' οὖν παρεσκευά-
ζοντο μὲν ὡς καὶ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ναυσὶ καὶ
πεζῷ πολεμήσοντες, καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ τὰ ἔθνη τὰ 3
ὁμόχωρα τούς τε βασιλέας τοὺς φιλίους σφίσι προσπα-
ρεκάλουν, ἡτοιμάζοντο δ' οὐδὲν ἧττον ὡς καὶ ἐς τὴν
Ἰβηρίαν, ἄν τι κατεπείξῃ, πλευσόμενοι καὶ τὰ ἐκεῖ
ἄλλως τε καὶ τῷ πλήθει τῶν χρημάτων ἀποστήσον-
τες, ἢ καὶ πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν μεταστησό-
μενοι. καὶ ὅπως γε ἐπὶ πλεῖστον βουλευόμενοι ταῦτα 4
διαλάθωσιν, ἢ καὶ ἐξαπατήσωσί πῃ τὸν Καίσαρα ἢ
καὶ δολοφονήσωσιν, ἔστειλάν τινας ἐκείνῳ μὲν λόγους
ὑπὲρ εἰρήνης, τοῖς δὲ δὴ συνοῦσιν αὐτῷ χρήματα
φέροντας. κἀν τούτῳ καὶ ἡ Κλεοπάτρα σκῆπτρόν τέ 5
τι χρυσοῦν καὶ στέφανον χρυσοῦν τόν τε δίφρον τὸν
βασιλικόν, κρύφα τοῦ Ἀντωνίου, ὡς καὶ τὴν ἀρχήν
οἱ δι' αὐτῶν διδοῦσα ἔπεμψεν, ἵν' ἂν καὶ ἐκεῖνον
ἐχθήρῃ, ἀλλ' αὐτήν γε ἐλεήσῃ. ὁ δὲ τὰ μὲν δῶρα 6
ἔλαβεν οἰωνὸν ποιούμενος, ἀπεκρίνατο δὲ τῷ μὲν
Ἀντωνίῳ οὐδέν, τῇ δὲ Κλεοπάτρᾳ φανερῶς μὲν ἄλλα

τε ἀπειλητικὰ καὶ ὅτι, ἂν τῶν τε ὅπλων καὶ τῆς βα-
σιλείας ἀποστῇ, βουλεύσεται περὶ αὐτῆς ὅσα χρὴ πρᾶ-
ξαι, λάθρᾳ δὲ ὅτι, ἐὰν τὸν Ἀντώνιον ἀποκτείνῃ, καὶ
τὴν ἄδειαν αὐτῇ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀκέραιον δώσει.
7 ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο, τάς τε ναῦς τὰς ἐν τῷ
Ἀραβικῷ κόλπῳ πρὸς τὸν ἐς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν
πλοῦν ναυπηγηθείσας οἱ Ἀράβιοι, πεισθέντες ὑπὸ
Κυΐντου Διδίου τοῦ τῆς Συρίας ἄρχοντος, κατέπρη-
σαν, καὶ τὰς ἐπικουρίας καὶ οἱ δῆμοι καὶ οἱ δυνά-
2 σται πάντες ἀπηρνήσαντο. καί μοι θαυμάσαι ἐπέρ-
χεται ὅτι ἄλλοι μὲν συχνοί, καίπερ πολλὰ παρ' αὐ-
τῶν εἰληφότες, ἐγκατέλιπόν σφας, οἱ δὲ ἐπὶ ταῖς
ὁπλομαχίαις ἐν τοῖς ἀτιμότατα τρεφόμενοι προθυμίᾳ
τε ἐς αὐτοὺς πλείστῃ ἐχρήσαντο καὶ ἀνδρειότατα
ἠγωνίσαντο. οὗτοι γὰρ ἐν Κυζίκῳ πρὸς τοὺς ἐπινι-
3 κίους ἀγῶνας, οὓς ἐπὶ τῷ Καίσαρι ἄξειν ἤλπιζον,
ἀσκούμενοι, τότε ἐπειδὴ τάχιστα τῶν γεγονότων
ᾔσθοντο, ὥρμησαν ἐς τὴν Αἴγυπτον ὡς καὶ βοηθή-
4 σοντες αὐτοῖς, καὶ πολλὰ μὲν τὸν Ἀμύνταν ἐν τῇ
Γαλατίᾳ πολλὰ δὲ καὶ τοὺς τοῦ Ταρκονδιμότου παῖ-
δας ἐν τῇ Κιλικίᾳ, φίλους μέν σφισιν ἐς τὰ μάλιστα
γενομένους, τότε δὲ πρὸς τὰ παρόντα μεταστάντας,
πολλὰ δὲ καὶ τὸν Δίδιον κωλύοντά σφας τῆς διόδου
ἔδρασαν. οὐ μέντοι καὶ διαπεσεῖν ἐς τὴν Αἴγυπτον
5 ἠδυνήθησαν, ἀλλ' ἐπειδὴ πανταχόθεν περιεστοιχί-
σθησαν, λόγον μὲν οὐδ' ὣς οὐδένα, καίτοι τοῦ Δι-
δίου συχνά σφισιν ὑπισχνουμένου, προσεδέξαντο,
τὸν δὲ Ἀντώνιον μεταπέμψαντες ὡς καὶ ἐν τῇ Συ-
6 ρίᾳ ἄμεινον μετ' αὐτοῦ πολεμήσοντες, ἔπειτ' ἐπειδὴ
ἐκεῖνος μήτ' αὐτὸς ἦλθε μήτ' ἀγγελίαν τινὰ αὐτοῖς
ἔπεμψεν, οὕτω δὴ νομίσαντες αὐτὸν ἀπολωλέναι καὶ
ἄκοντες ὡμολόγησαν ἐπὶ τῷ μηδέποτε μονομαχῆσαι,

καὶ τήν γε Δάφνην παρὰ τοῦ Διδίου, τὸ τῶν Ἀντιοχέων προάστειον, ἐνοικεῖν μέχρις ἂν τῷ Καίσαρι ταῦτα δηλωθῇ ἔλαβον.

καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ Μεσσάλου ὕστερον ἀπατηθέντες ἐπέμφθησαν ἄλλος ἄλλοσε ὡς καὶ ἐς τὰ στρατόπεδα καταλεχθησόμενοι, καὶ ἐκ τρόπου δή τινος 7
ἐπιτηδείου ἐφθάρησαν· Ἀντώνιος δὲ καὶ Κλεοπάτρα 8
ἀκούσαντες τῶν πρέσβεων τὰ παρὰ τοῦ Καίσαρός σφισιν ἐπισταλέντα, ἔπεμψαν αὖθις, ἡ μὲν χρήματα αὐτῷ πολλὰ δώσειν ὑπισχνουμένη, ὁ δὲ τῆς τε φιλίας καὶ τῆς συγγενείας αὐτὸν ἀναμιμνήσκων, καὶ προσέτι καὶ περὶ τῆς συνουσίας τῆς πρὸς τὴν Αἰγυπτίαν ἀπολογούμενος, ὅσα τε συνηράσθησάν ποτε καὶ ὅσα συνενεανιεύσαντο ἀλλήλοις ἐξαριθμούμενος.
καὶ τέλος Πούπλιον Τουρούλλιον βουλευτήν τε ὄντα 2
καὶ σφαγέα τοῦ Καίσαρος γεγονότα τότε τε φιλικῶς οἱ συνόντα ἐξέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἑαυτόν, ἄν γε καὶ διὰ τοῦθ' ἡ Κλεοπάτρα σωθῇ, καταχρήσεσθαι ἐπηγγείλατο. Καῖσαρ δὲ τὸν μὲν Τουρούλλιον ἀπέκτεινε, 3
καὶ ἔτυχε γὰρ ἐκ τῆς ἐν Κῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὕλης ξύλα ἐς ναυτικὸν κεκοφώς, δίκην τινὰ καὶ τῷ θεῷ, ὅτι ἐκεῖ ἐδικαιώθη, δοῦναι ἔδοξε, τῷ δ' Ἀντωνίῳ οὐδὲν οὐδὲ τότε ἀπεκρίνατο. τρίτην τε οὖν πρεσ- 4
βείαν ἔστειλε, καὶ τὸν υἱὸν τὸν Ἄντυλλον μετὰ χρυσίου πολλοῦ αὐτῷ ἔπεμψεν· ὁ δὲ τὰ μὲν χρήματα ἔλαβεν, ἐκεῖνον δὲ διὰ κενῆς ἀνταπέστειλε, μηδεμίαν ἀπόκρισιν δούς. τῇ μέντοι Κλεοπάτρᾳ πολλά, ὥσπερ τὸ πρῶτον, οὕτω καὶ τὸ δεύτερον τό τε τρίτον καὶ ἐπηπείλησε καὶ ὑπέσχετο. φοβηθεὶς δ' οὖν καὶ ὣς 5
μή πως ἀπογνόντες συγγνώμης παρ' αὐτοῦ τεύξεσθαι διακαρτερήσωσι, καὶ ἤτοι καὶ καθ' ἑαυτοὺς περιγένωνται, ἢ καὶ ἐς τὴν Ἰβηρίαν τήν τε Γαλατίαν

ἀπάρωσιν, ἢ καὶ τὰ χρήματα, ἃ παμπληθῆ ἤκουεν
6 εἶναι, φθείρωσιν, ἡ γὰρ Κλεοπάτρα πάντα τε αὐτὰ
ἐς τὸ μνημεῖον, ὃ ἐν τῷ βασιλείῳ κατεσκεύαζεν,
ἠθροίκει, καὶ πάντα, ἄν γέ τινος καὶ ἐλαχίστου δια-
μάρτῃ, κατακαύσειν μεθ' ἑαυτῆς ἠπείλει, Θύρσον
ἐξελεύθερον ἑαυτοῦ ἔπεμψεν ἄλλα τε πολλὰ καὶ φι-
7 λάνθρωπα αὐτῇ ἐροῦντα, καὶ ὅτι καὶ ἐρῶν αὐτῆς
τυγχάνει, εἴ πως ἔκ γε τούτου, οἷα ἀξιοῦσα πρὸς
πάντων ἀνθρώπων ἐρᾶσθαι, τόν τε Ἀντώνιον ἀνα-
χρήσαιτο καὶ ἑαυτὴν τά τε χρήματα ἀκέραια τηρή-
σειε. καὶ ἔσχεν οὕτω.
9 πρὶν δὲ δὴ ταῦτα γίγνεσθαι, μαθὼν ὁ Ἀντώνιος
ὅτι Κορνήλιος Γάλλος τό τε τοῦ Σκάρπου στράτευμα
παρείληφε καὶ μετ' αὐτῶν τὸ Παραιτόνιον ἐξαίφνης
παρελθὼν κατέσχηκεν, ἐς μὲν τὴν Συρίαν, καίτοι
βουληθεὶς κατὰ τὴν τῶν μονομάχων μετάπεμψιν ὁρ-
2 μῆσαι, οὐκ ἐπορεύθη, ἐπὶ δὲ ἐκεῖνον ἐχώρησεν ὡς
μάλιστα μὲν ἀκονιτὶ τοὺς στρατιώτας προσθησόμενος,
ἦσαν γὰρ εὔνοιάν τινα αὐτοῦ ἐκ τῆς συστρατείας
ἔχοντες, εἰ δὲ μή, βίᾳ γε χειρωσόμενος ἅτε καὶ δύ-
ναμιν πολλὴν καὶ ναυτικὴν καὶ πεζὴν ἐπαγόμενος.
3 οὐ μέντοι οὐδὲ διαλεχθῆναί τι αὐτοῖς ἠδυνήθη, καί-
περ πρός τε τὸ τεῖχος προσελθὼν καὶ γεγωνὸν βοή-
σας· ὁ γὰρ Γάλλος τοὺς σαλπικτὰς συνηχεῖν κελεύ-
σας οὐδὲν οὐδενὶ ἐσακοῦσαι ἐπέτρεψε. καὶ προσέτι
καὶ ἐπεκδρομῇ αἰφνιδίῳ ἔπταισε, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ
4 ταῖς ναυσὶν ἐσφάλη. ἁλύσεις γάρ τινας ὑφύδρους
νύκτωρ διὰ τοῦ στόματος τοῦ λιμένος ὁ Γάλλος δια-
τείνας οὐδεμίαν αὐτοῦ φανερὰν φυλακὴν ἐποιήσατο,
ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀδεῶς ἔσω μετὰ καταφρονήματος
ἐσπλέοντάς σφας περιεῖδεν· ἐπεὶ μέντοι ἔνδον ἐγέ-
νοντο, τάς τε ἁλύσεις μηχαναῖς ἀνέσπασε, καὶ παν-

ταχόθεν ἅμα τὰς ναῦς αὐτῶν ἔκ τε τῆς γῆς καὶ ἐκ
τῶν οἰκιῶν τῆς τε θαλάσσης περισχὼν τὰς μὲν κατέ-
πρησε τὰς δὲ κατεπόντωσε. κἀν τούτῳ καὶ τὸ Πη- 5
λούσιον ὁ Καῖσαρ, λόγῳ μὲν κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἔργῳ
δὲ προδοθὲν ὑπὸ τῆς Κλεοπάτρας, ἔλαβεν. ἐκείνη
γὰρ ὡς οὔτε τις ἐβοήθησέ σφισι καὶ τὸν Καίσαρα
ἀνανταγώνιστον ὄντα ᾔσθετο, τό τε μέγιστον ἀκού-
σασα τοὺς διὰ τοῦ Θύρσου πεμφθέντας οἱ λόγους,
ἐπίστευσεν ὄντως ἐρᾶσθαι, πρῶτον μὲν ὅτι καὶ ἐβού-
λετο, ἔπειτα δὲ ὅτι καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ τόν τε Ἀν-
τώνιον ὁμοίως ἐδεδούλωτο. κἀκ τούτου οὐχ ὅπως 6
τήν τε ἄδειαν καὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων βασιλείαν,
ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος ἕξειν προσεδόκη-
σε, τό τε Πηλούσιον εὐθὺς αὐτῷ προήκατο, καὶ
μετὰ τοῦτο προσελαύνοντι πρὸς τὴν πόλιν ἐκώλυσε
τοὺς Ἀλεξανδρέας λάθρᾳ ἐπεξελθεῖν, ἐπεὶ ὅσον γε
ἀπὸ βοῆς καὶ πάνυ σφᾶς προετρέψατο τοῦτο ποιῆσαι.
ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος ἐκ τοῦ Παραιτονίου πρὸς τὴν τοῦ 10
Πηλουσίου πύστιν ἐπανελθὼν προαπήντησε πρὸ τῆς
Ἀλεξανδρείας τῷ Καίσαρι, καὶ αὐτὸν κεκμηκότα ἐκ
τῆς ὁδοιπορίας ὑπολαβὼν τοῖς ἱππεῦσιν ἐνίκησεν.
ἀναθαρσήσας τε ἔκ τε τούτου καὶ ὅτι βιβλία ἐς τὸ 2
στρατόπεδον αὐτοῦ τοξεύμασιν ἐσέπεμψε πεντακοσίας
σφίσι καὶ χιλίας δραχμὰς ὑπισχνούμενος, συνέβαλε
καὶ τῷ πεζῷ καὶ ἡττήθη· ὁ γὰρ Καῖσαρ αὐτὸς τὰ 3
βιβλία ἐθελοντὴς τοῖς στρατιώταις ἀνέγνω, τόν τε
Ἀντώνιον διαβάλλων καὶ ἐκείνους ἔς τε τὴν τῆς προ-
δοσίας αἰσχύνην καὶ ἐς τὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ προθυμίαν
ἀντικαθιστάς, ὥστε καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὺς τῇ τε τῆς
πείρας ἀγανακτήσει καὶ τῇ τοῦ μὴ ἐθελοκακεῖν ἐν-
δείξει σπουδάσαι. καὶ ὁ μὲν ἐπειδὴ παρὰ δόξαν ἠλατ- 4
τώθη, πρός τε τὸ ναυτικὸν ἀπέκλινε, καὶ παρεσκευά-

ζετο ὡς καὶ ναυμαχήσων ἢ πάντως γε ἐς τὴν Ἰβηρίαν
πλευσόμενος· ἰδοῦσα δὲ τοῦθ᾽ ἡ Κλεοπάτρα τάς τε
5 ναῦς αὐτομολῆσαι ἐποίησε, καὶ αὐτὴ ἐς τὸ ἡρίον ἐξ-
αίφνης ἐσεπήδησε, λόγῳ μὲν ὡς τὸν Καίσαρα φο-
βουμένη καὶ προδιαφθεῖραι τρόπον τινὰ ἑαυτὴν βου-
λομένη, ἔργῳ δὲ καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐκεῖσε ἐσελθεῖν
προκαλουμένη· ὑπετόπει μὲν γὰρ προδίδοσθαι, οὐ
μέντοι καὶ ἐπίστευεν ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ καὶ μᾶλ-
6 λον ὡς εἰπεῖν ἐκείνην ἢ ἑαυτὸν ἠλέει. ὅπερ που ἡ
Κλεοπάτρα ἀκριβῶς εἰδυῖα ἤλπισεν ὅτι, ἂν πύθηται
αὐτὴν τετελευτηκυῖαν, οὐκ ἐπιβιώσεται, ἀλλὰ παρα-
χρῆμα ἀποθανεῖται. καὶ διὰ τοῦτο ἔς τε τὸ μνημεῖον
σύν τε εὐνούχῳ τινὶ καὶ σὺν θεραπαίναις δύο ἐσέ-
δραμε, καὶ ἐκεῖθεν ἀγγελίαν αὐτῷ ὡς καὶ ἀπολωλυῖα
7 ἔπεμψε. καὶ ὃς ἀκούσας τοῦτο οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ᾽
ἐπαποθανεῖν αὐτῇ ἐπεθύμησε. καὶ τὸ μὲν πρῶτον
τῶν παρόντων τινὸς ἐδεήθη ἵνα αὐτὸν ἀποκτείνῃ·
ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος σπασάμενος τὸ ξίφος ἑαυτὸν κατειργά-
σατο, ζηλῶσαί τε αὐτὸν ἠθέλησε καὶ ἑαυτὸν ἔτρω-
σε, καὶ ἔπεσέ τε ἐπὶ στόμα καὶ δόξαν τοῖς παροῦ-
8 σιν ὡς καὶ τεθνηκὼς παρέσχε. θορύβου τε ἐπὶ τού-
τῳ γενομένου ᾔσθετό τε ἡ Κλεοπάτρα καὶ ὑπερέκυ-
ψεν ὑπὲρ τοῦ μνημείου· αἱ μὲν γὰρ θύραι αὐτοῦ
συγκλεισθεῖσαι ἅπαξ οὐκέτ᾽ ἀνοιχθῆναι ἐκ μηχανή-
ματός τινος ἐδύναντο, τὰ δ᾽ ἄνω πρὸς τῇ ὀροφῇ οὐ-
9 δέπω παντελῶς ἐξείργαστο. ἐντεῦθεν οὖν ὑπερκύ-
ψασαν αὐτὴν ἰδόντες τινὲς ἀνεβόησαν ὥστε καὶ τὸν
Ἀντώνιον ἐσακοῦσαι· καὶ ὃς μαθὼν ὅτι περίεστιν,
ἐξανέστη μὲν ὡς καὶ ζῆσαι δυνάμενος, προχυθέντος
δ᾽ αὐτῷ πολλοῦ αἵματος ἀπέγνω τε τὴν σωτηρίαν,
καὶ ἱκέτευσε τοὺς παρόντας ὅπως πρός τε τὸ μνῆμα

αὐτὸν κομίσωσι καὶ διὰ τῶν σχοινίων τῶν πρὸς τὴν ἀνολκὴν τῶν λίθων κρεμαμένων ἀνιμήσωσι.

καὶ ὁ μὲν ἐνταῦθα οὕτως ἐν τοῖς τῆς Κλεοπάτρας κόλποις ἐναπέθανεν, ἐκείνη δὲ ἐθάρσησε μέν 11
πως τὸν Καίσαρα, καὶ εὐθὺς αὐτῷ τὸ γεγονὸς ἐδήλωσεν, οὐ μὴν καὶ πάνυ ἐπίστευε μηδὲν κακὸν πείσεσθαι. κατεῖχεν οὖν ἑαυτὴν ἔνδον, ἵν' εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο σωθείη, τῷ γε φόβῳ τῶν χρημάτων καὶ τὴν ἄδειαν καὶ τὴν βασιλείαν ἐκπρίηται. οὕτω που 2
καὶ τότε ἐν τηλικαύτῃ συμφορᾷ οὖσα τῆς δυναστείας ἐμέμνητο, καὶ μᾶλλόν γε ἔν τε τῷ ὀνόματι καὶ ἐν τῷ σχήματι αὐτῆς ἀποθανεῖν ἢ ἰδιωτεύσασα ζῆν ᾑρεῖτο. ἀμέλει εἶχε μὲν καὶ τὸ πῦρ ἐπὶ τοῖς χρήμασιν, εἶχε δὲ καὶ ἀσπίδας ἄλλα τε ἑρπετὰ ἐφ' ἑαυτῇ, προπειραθεῖσα αὐτῶν ἐν ἀνθρώποις, ὅντινα τρόπον ἕκαστόν σφων ἀποκτίννυσι. Καῖσαρ δὲ ἐπεθύμει μὲν 3
καὶ τῶν θησαυρῶν ἐγκρατὴς γενέσθαι καὶ ἐκείνην ζῶσάν τε συλλαβεῖν καὶ ἐς τὰ νικητήρια ἀναγαγεῖν, οὐ μέντοι καὶ αὐτὸς πίστιν τινὰ αὐτῇ δοὺς ἀπατεὼν δόξαι γεγονέναι ἠθέλησεν, ἵν' ὡς καὶ αἰχμαλώτῳ καὶ ἀκουσίᾳ τρόπον τινὰ χειρωθείσῃ χρήσηται. καὶ διὰ 4
τοῦτ' ἔπεμψε πρὸς αὐτὴν Γάιόν τε Προκουλήιον ἱππέα καὶ Ἐπαφρόδιτον ἐξελεύθερον, ἐντειλάμενός σφισιν ὅσα καὶ εἰπεῖν καὶ πρᾶξαι ἐχρῆν. καὶ οὕτως ἐκεῖνοι συμμίξαντες τῇ Κλεοπάτρᾳ καὶ μέτριά τινα διαλεχθέντες, ἔπειτ' ἐξαίφνης συνήρπασαν αὐτὴν πρίν τι ὁμολογηθῆναι. κἀκ τούτου ἐκποδὼν πάντα ἀφ' 5
ὧν ἀποθανεῖν ἐδύνατο ποιησάμενοι, ἡμέρας μέν τινας κατὰ χώραν αὐτῇ τὸ τοῦ Ἀντωνίου σῶμα ταριχευούσῃ διατρῖψαι ἐπέτρεψαν, ἔπειτα δὲ ἐς τὰ βασίλεια αὐτὴν ἤγαγον, μήτε τῆς ἀκολουθίας τι μήτε τῆς θεραπείας τῆς συνήθους οἱ παραλύσαντες, ὅπως ἔτι καὶ

μᾶλλον ἐλπίσῃ τε ὅσα ἐβούλετο καὶ μηδὲν κακὸν ἑαυ-
6 τὴν δράσῃ. ἀμέλει καὶ ὀφθῆναι καὶ διαλεχθῆναί τι
τῷ Καίσαρι ἐθελήσασα ἐπέτυχε· καὶ ἵνα γε ἐπὶ
πλεῖον ἀπατηθῇ, αὐτὸς ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτὴν ὑπέ-
12 σχετο. οἶκόν τε οὖν ἐκπρεπῆ καὶ κλίνην πολυτελῆ
παρασκευάσασα, καὶ προσέτι καὶ ἑαυτὴν ἠμελημένως
πως κοσμήσασα, καὶ γὰρ ἐν τῷ πενθίμῳ σχήματι
δεινῶς ἐνέπρεπεν, ἐκαθέζετο ἐπὶ τῆς κλίνης, πολλὰς
μὲν εἰκόνας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ παντοδαπὰς πα-
ραθεμένη, πάσας δὲ τὰς ἐπιστολὰς τὰς παρ' ἐκείνου
2 οἱ πεμφθείσας ἐς τὸν κόλπον λαβοῦσα. καὶ μετὰ
τοῦτο ἐσελθόντος τοῦ Καίσαρος ἀνεπήδησέ τε ἠρυ-
θρασμένη, καὶ ἔφη "χαῖρε, ὦ δέσποτα· σοὶ μὲν γὰρ
τοῦτο θεὸς ἔδωκεν, ἐμὲ δὲ ἀφείλετο. ἀλλ' ὁρᾷς μέν
που καὶ αὐτὸς τὸν πατέρα σου τοιοῦτον οἷος πολλά-
κις πρὸς ἐμὲ ἐσῆλθεν, ἀκούεις δὲ ὅπως τά τε ἄλλα
ἐτίμησέ με καὶ δὴ καὶ βασιλίδα τῶν Αἰγυπτίων
3 ἐποίησεν. ἵνα δ' οὖν τι καὶ αὐτοῦ ἐκείνου περὶ ἐμοῦ
πύθῃ, λάβε καὶ ἀνάγνωθι τὰ γράμματα ἅ μοι αὐτο-
χειρίᾳ ἐπέστειλε." ταῦτά τε ἅμα ἔλεγε, καὶ πολλὰ
καὶ ἐρωτικὰ αὐτοῦ ῥήματα ἀνεγίγνωσκε. καὶ τοτὲ
μὲν ἔκλαε καὶ τὰς ἐπιστολὰς κατεφίλει, τοτὲ δὲ
πρὸς τὰς εἰκόνας αὐτοῦ προσέπιπτε καὶ ἐκείνας προσε-
4 κύνει. τά τε βλέφαρα ἐς τὸν Καίσαρα ἐπενέκλα,
καὶ ἐμμελῶς ἀνωλοφύρετο, θρυπτικόν τέ τι προσ-
εφθέγγετο, ἄλλοτε μὲν λέγουσα "ποῦ μοι, Καῖσαρ,
ταῦτά σου τὰ γράμματα;" ἄλλοτε δὲ ὅτι "ἀλλ' ἐν
τούτῳ καὶ σύ μοι ζῇς," εἶτα αὖθις "εἴθε σου προ-
ετεθνήκειν," καὶ μάλα αὖθις "ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἔχου-
5 σα σὲ ἔχω." τοιαύτῃ τινὶ ποικιλίᾳ καὶ τῶν ῥημάτων
καὶ τῶν σχημάτων ἐχρῆτο, μελιχρὰ ἄττα καὶ προσ-
βλέπουσα αὐτῷ καὶ λαλοῦσα. ὁ οὖν Καῖσαρ συνίει

μὲν αὐτῆς καὶ παθαινομένης καὶ πληκτιζομένης, οὐ
μέντοι καὶ προσεποιεῖτο, ἀλλ' ἐς τὴν γῆν τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς ἐρείσας τοῦτο μόνον εἶπε, "θάρσει, ὦ γύναι,
καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐδὲν γὰρ κακὸν πείσῃ."
περιαλγήσασα οὖν ἐκείνη ὅτι μήτε προσεῖδεν αὐτὴν 6
μήτε τι ἢ περὶ τῆς βασιλείας ἢ καὶ ἐρωτικόν τι
ἐφθέγξατο, πρός τε τὰ γόνατα αὐτοῦ προσέπεσε καὶ
ἀνακλαύσασα "ζῆν μέν" ἔφη, "Καῖσαρ, οὔτε ἐθέλω
οὔτε δύναμαι· ταύτην δέ σε τὴν χάριν ἐς τὴν τοῦ
πατρὸς μνήμην αἰτῶ, ἵν' ἐπειδή με Ἀντωνίῳ μετ'
ἐκεῖνον ὁ δαίμων παρέδωκε, μετ' αὐτοῦ καὶ ἀποθά-
νω. εἴθε μὲν γὰρ ἀπωλώλειν εὐθὺς τότε μετὰ τὸν 7
Καίσαρα· ἐπεὶ δέ μοι καὶ τοῦτο παθεῖν ἐπέπρωτο,
πέμψον με πρὸς Ἀντώνιον, μηδέ μοι τῆς σὺν αὐτῷ
ταφῆς φθονήσῃς, ἵν' ὥσπερ δι' ἐκεῖνον ἀποθνήσκω,
οὕτω καὶ ἐν ᾅδου αὐτῷ συνοικήσω."

καὶ ἡ μὲν τοιαῦτα ὡς καὶ ἐλεηθησομένη ἔλεγε, 13
Καῖσαρ δὲ πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν ἀπεκρίνατο, φοβη-
θεὶς δὲ μὴ ἑαυτὴν διαχρήσηται, θαρσεῖν τε αὐτῇ αὖ-
θις παρεκελεύσατο, καὶ οὔτε τὴν θεραπείαν αὐτῆς
ἀφείλετο καὶ ἐν ἐπιμελείᾳ αὐτὴν ἐποιεῖτο, ὅπως οἱ
τὰ ἐπινίκια ἐπιλαμπρύνῃ. τοῦτό τε οὖν ὑποτοπή- 2
σασα, καὶ μυρίων θανάτων χαλεπώτερον αὐτὸ νομί-
σασα εἶναι, ὄντως τε ἀποθανεῖν ἐπεθύμησε, καὶ
πολλὰ μὲν τοῦ Καίσαρος, ὅπως τρόπον τινὰ ἀπόλη-
ται, ἐδεῖτο, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὴ ἐμηχανᾶτο. ἐπεὶ δ' 3
οὐδὲν ἐπέραινε, μεταγιγνώσκειν τε ἐπλάσατο ὡς καὶ
ἐλπίδα πολλὴν μὲν καὶ ἐς ἐκεῖνον πολλὴν δὲ καὶ ἐς
τὴν Λιουίαν ἔχουσα, καὶ ἑκουσία τε πλεύσεσθαι
ἔλεγε, καὶ κόσμους τινὰς ἀποθέτους ἐς δῶρα ἡτοι-
μάζετο, εἴ πως πίστιν ἐκ τούτων μὴ τεθνήξειν λα-
βοῦσα ἧττόν τε τηρηθείη καὶ ἑαυτὴν ἐξεργάσαιτο. ὃ 4

καὶ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ Ἐπαφρό-
διτος, ᾧπερ ἐπετέτραπτο, πιστεύσαντες ταῦθ' ὡς
ἀληθῶς φρονεῖν, τῆς ἀκριβοῦς φυλακῆς ἠμέλησαν,
παρεσκευάζετο ὅπως ὡς ἀλυπότατα ἀποθάνῃ. καὶ
γραμματεῖόν τι, δι' οὗ ἐδεήθη τοῦ Καίσαρος ἵνα αὐ-
τὴν μετὰ τοῦ Ἀντωνίου ταφῆναι κελεύσῃ, αὐτῷ τῷ
5 Ἐπαφροδίτῳ σεσημασμένον, ὅπως προφάσει τῆς ἀπο-
κομιδῆς αὐτοῦ ὡς καὶ ἄλλο τι ἔχοντος ἐκποδὼν οἱ
γένηται, δοῦσα ἔργου εἴχετο. τήν τε γὰρ ἐσθῆτα τὴν
περικαλλεστάτην ἐνδῦσα καὶ ἑαυτὴν εὐπρεπέστατα
εὐθετήσασα, τό τε σχῆμα τὸ βασιλικὸν πᾶν ἀναλα-
14 βοῦσα, ἀπέθανε. καὶ τὸ μὲν σαφὲς οὐδεὶς οἶδεν ᾧ
τρόπῳ διεφθάρη· κεντήματα γὰρ λεπτὰ περὶ τὸν
βραχίονα αὐτῆς μόνα εὑρέθη· λέγουσι δὲ οἱ μὲν ὅτι
ἀσπίδα ἐν ὑδρίᾳ ἢ καὶ ἐν ἄνθεσί τισιν ἐσκομισθεῖ-
2 σάν οἱ προσέθετο, οἱ δὲ ὅτι βελόνην, ᾗ τὰς τρίχας
ἀνεῖρεν, ἰῷ τινι, δύναμιν τοιαύτην ἔχοντι ὥστε ἄλ-
λως μὲν μηδὲν τὸ σῶμα βλάπτειν, ἂν δ' αἵματος καὶ
βραχυτάτου ἅψηται, καὶ τάχιστα καὶ ἀλυπότατα αὐτὸ
φθείρειν, χρίσασα τέως μὲν αὐτὴν ἐν τῇ κεφαλῇ
ἐφόρει ὥσπερ εἰώθει, τότε δὲ προκατανύξασά τι τὸν
3 βραχίονα ἐς τὸ αἷμα ἐνέβαλεν. οὕτω μέν, ἢ ὅτι ἐγ-
γύτατα, μετὰ τῶν δύο θεραπαινῶν ἀπώλετο· ὁ γὰρ
εὐνοῦχος ἅμα τῷ συλληφθῆναι αὐτὴν τοῖς τε ἑρπε-
τοῖς ἑαυτὸν ἐθελοντὴς παρέδωκε, καὶ δηχθεὶς ὑπ'
αὐτῶν ἐς σορὸν προπαρεσκευασμένην οἱ ἐσεπεπηδή-
κει. ἀκούσας δὲ ὁ Καῖσαρ τὴν τελευτὴν αὐτῆς ἐξ-
επλάγη, καὶ τό τε σῶμα αὐτῆς εἶδε, καὶ φάρμακα
αὐτῷ καὶ ψύλλους, εἴ πως ἀνασφήλειε, προσήνεγκεν.
οἱ δὲ δὴ ψύλλοι οὗτοι ἄνδρες μέν εἰσι, γυνὴ γὰρ οὐ
γίγνεται ψύλλα, δύνανται δὲ πάντα τε ἰὸν παντὸς
ἑρπετοῦ παραχρῆμα, πρὶν θνήσκειν τινά, ἐκμυζᾶν,

καὶ αὐτοὶ μηδὲν ὑπὸ μηδενὸς αὐτῶν δηχθέντες βλά-
πτεσθαι. φύονται δὲ ἐξ ἀλλήλων, καὶ δοκιμάζουσι 5
τὰ γεννηθέντα ἤτοι μετ' ὄφεών που εὐθὺς ἐμβλη-
θέντα, ἢ καὶ τῶν σπαργάνων αὐτῶν ἐπιβληθέντων
σφίσιν· οὔτε γὰρ τῷ παιδίῳ τι λυμαίνονται, καὶ ὑπὸ
τῆς ἐσθῆτος αὐτοῦ ναρκῶσι. τοῦτο μὲν τοιοῦτόν ἐστιν, 6
ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ μηδένα τρόπον ἀναβιώσασθαι τὴν
Κλεοπάτραν δυνηθεὶς ἐκείνην μὲν καὶ ἐθαύμασε καὶ
ἠλέησεν, αὐτὸς δὲ ἰσχυρῶς ἐλυπήθη ὡς καὶ πάσης
τῆς ἐπὶ τῇ νίκῃ δόξης ἐστερημένος.

Ἀντώνιος μὲν δὴ καὶ Κλεοπάτρα, πολλῶν μὲν 15
τοῖς Αἰγυπτίοις πολλῶν δὲ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις κακῶν
αἴτιοι γενόμενοι, οὕτω τε ἐπολέμησαν καὶ οὕτως ἐτε-
λεύτησαν, ἔν τε τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐταριχεύθησαν, κἀν
τῇ αὐτῇ θήκῃ ἐτάφησαν. ἔσχον δὲ τήν τε φύσιν τῆς
ψυχῆς καὶ τὴν τύχην τοῦ βίου τοιάνδε. ὁ μὲν συνεῖ- 2
ναί τε τὸ δέον οὐδενὸς ἥσσων ἐγένετο καὶ πολλὰ
ἀφρόνως ἔπραξεν, ἀνδρείᾳ τε ἔν τισι διέπρεψε καὶ
ὑπὸ δειλίας συχνὰ ἐσφάλη, τῇ τε μεγαλοψυχίᾳ καὶ
τῇ δουλοπρεπείᾳ ἐξ ἴσου ἐχρῆτο, καὶ τά τε ἀλλότρια
ἥρπαζε καὶ τὰ οἰκεῖα προΐετο, ἠλέει τε ἀλόγως συχ-
νοὺς καὶ ἐκόλαζεν ἀδίκως πλείονας· κἀκ τούτων 3
ἰσχυρότατός τε ἐξ ἀσθενεστάτου καὶ πλουσιώτατος
ἐξ ἀπορωτάτου γενόμενος οὐδετέρου αὐτῶν ἀπώνατο,
ἀλλὰ καὶ τὸ κράτος τὸ τῶν Ῥωμαίων μόνος ἕξειν ἐλ-
πίσας αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. Κλεοπάτρα δὲ ἄπλη- 4
στος μὲν Ἀφροδίτης ἄπληστος δὲ χρημάτων γενομένη,
καὶ πολλῇ μὲν φιλοτιμίᾳ φιλοδόξῳ, πολλῇ δὲ καὶ πε-
ριφρονήσει θρασείᾳ χρησαμένη, τήν τε βασιλείαν
τὴν τῶν Αἰγυπτίων ὑπ' ἔρωτος ἐκτήσατο, καὶ τὴν
τῶν Ῥωμαίων λήψεσθαι δι' αὐτοῦ ἐλπίσασα ταύτης
τε ἐσφάλη καὶ ἐκείνην προσαπώλεσε, δύο τε ἀνδρῶν

Ῥωμαίων τῶν καθ' ἑαυτὴν μεγίστων κατεκράτησε, καὶ διὰ τὸν τρίτον ἑαυτὴν κατεχρήσατο.

5 οὗτοι μὲν δὴ τοιοῦτοί τε ἐγένοντο καὶ οὕτως ἀπήλλαξαν· τῶν δὲ δὴ παίδων αὐτῶν Ἄντυλλος μέν, καίτοι τήν τε τοῦ Καίσαρος θυγατέρα ἠγγυημένος καὶ ἐς τὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἡρῷον, ὃ ἡ Κλεοπάτρα ἐπεποιήκει, καταφυγών, εὐθὺς ἐσφάγη, Καισαρίων δὲ ἐς Αἰθιοπίαν φεύγων κατελήφθη τε ἐν τῇ ὁδῷ
6 καὶ διεφθάρη. ἡ δὲ Κλεοπάτρα Ἰούβᾳ τῷ τοῦ Ἰούβου παιδὶ συνῴκησε· τούτῳ γὰρ ὁ Καῖσαρ τραφέντι τε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ συστρατευσαμένῳ οἱ ταύτην τε καὶ τὴν βασιλείαν τὴν πατρῴαν ἔδωκε, καὶ αὐτοῖς καὶ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἐχαρίσατο.
7 ταῖς τε ἀδελφιδαῖς, ἃς ἐκ τοῦ Ἀντωνίου ἡ Ὀκταουία ἀνῄρητό τε καὶ ἐτετρόφει, χρήματα ἀπὸ τῶν πατρῴων ἀπένειμε. καὶ τῷ Ἰούλῳ τῷ τοῦ Ἀντωνίου τῆς τε Φουλουίας υἱεῖ τοὺς ἐξελευθέρους αὐτοῦ πάνθ' ὅσα τελευτῶντάς σφας καταλιπεῖν αὐτῷ κατὰ τοὺς νό-
16 μους ἔδει, παραχρῆμα δοῦναι ἐκέλευσε. τῶν τε ἄλλων τῶν τὰ τοῦ Ἀντωνίου μέχρι τότε πραξάντων τοὺς μὲν ἐκόλασε τοὺς δὲ ἀφῆκεν, ἢ δι' ἑαυτὸν ἢ διὰ τοὺς φίλους. ἐπειδή τε συχνοὶ παρ' αὐτῷ καὶ δυναστῶν καὶ βασιλέων παῖδες οἱ μὲν ἐφ' ὁμηρείᾳ οἱ δὲ καὶ ἐφ' ὕβρει τρεφόμενοι εὑρέθησαν, τοὺς μὲν οἴκαδε αὐτῶν ἀπέστειλε, τοὺς δὲ ἀλλήλοις συνῴκι-
2 σεν, ἑτέρους τε κατέσχεν. ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους ἐάσω, δύο δὲ δὴ μόνον ὀνομαστὶ μνησθήσομαι· τὴν μὲν γὰρ Ἰωτάπην τῷ Μήδῳ καταφυγόντι μετὰ τὴν ἧτταν πρὸς αὐτὸν ἑκὼν ἀπέδωκε, τῷ δ' Ἀρτάξῃ τοὺς ἀδελφοὺς καίπερ αἰτήσαντι οὐκ ἔπεμψεν, ὅτι τοὺς ὑπολειφθέντας ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ Ῥωμαίους ἀπεκτόνει.
3 περὶ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους τοιαῦτα ἐγίγνετο, τῶν

δὲ Αἰγυπτίων τῶν τε Ἀλεξανδρέων πάντων ἐφείσατο
ὥστε μὴ διολέσαι τινά, τὸ μὲν ἀληθὲς ὅτι οὐκ ἠξίωσε
τοσούτους τε αὐτοὺς ὄντας καὶ χρησιμωτάτους τοῖς
Ῥωμαίοις ἐς πολλὰ ἂν γενομένους ἀνήκεστόν τι δρᾶ-
σαι· πρόφασιν δὲ ὅμως προυβάλλετο τόν τε θεὸν τὸν 4
Σάραπιν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν οἰκιστὴν αὐτῶν,
καὶ τρίτον Ἄρειον τὸν πολίτην, ᾧ που φιλοσοφοῦντί
τε καὶ συνόντι οἱ ἐχρῆτο. καὶ τόν γε λόγον δι' οὗ
συνέγνω σφίσιν, ἑλληνιστί, ὅπως συνῶσιν αὐτοῦ,
εἶπε. καὶ μετὰ ταῦτα τὸ μὲν τοῦ Ἀλεξάνδρου σῶμα 5
εἶδε, καὶ αὐτοῦ καὶ προσήψατο, ὥστε τι τῆς ῥινός,
ὥς φασι, θραυσθῆναι· τὰ δὲ δὴ τῶν Πτολεμαίων,
καίτοι τῶν Ἀλεξανδρέων σπουδῇ βουληθέντων αὐτῷ
δεῖξαι, οὐκ ἐθεάσατο, εἰπὼν ὅτι βασιλέα ἀλλ' οὐ νε-
κροὺς ἰδεῖν ἐπεθύμησα. κἀκ τῆς αὐτῆς ταύτης αἰτίας
οὐδὲ τῷ Ἄπιδι ἐντυχεῖν ἠθέλησε, λέγων θεοὺς ἀλλ'
οὐχὶ βοῦς προσκυνεῖν εἰθίσθαι. ἐκ δὲ τούτου τήν τε 17
Αἴγυπτον ὑποτελῆ ἐποίησε καὶ τῷ Γάλλῳ τῷ Κορνη-
λίῳ ἐπέτρεψε· πρός τε γὰρ τὸ πολύανδρον καὶ τῶν
πόλεων καὶ τῆς χώρας, καὶ πρὸς τὸ ῥᾴδιον τό τε κοῦ-
φον τῶν τρόπων αὐτῶν, τήν τε σιτοπομπίαν καὶ τὰ
χρήματα, οὐδενὶ βουλευτῇ οὐχ ὅπως ἐγχειρίσαι αὐ-
τὴν ἐτόλμησεν, ἀλλ' οὐδὲ ἐνεπιδημεῖν αὐτῇ ἐξουσίαν
ἔδωκεν, ἂν μή τινι αὐτὸς ὀνομαστὶ συγχωρήσῃ. οὐ 2
μέντοι οὐδὲ ἐκείνοις βουλεύειν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφῆκεν.
ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ὡς ἑκάστοις, τοῖς δ' Ἀλεξαν-
δρεῦσιν ἄνευ βουλευτῶν πολιτεύεσθαι ἐκέλευσε· το-
σαύτην που νεωτεροποιίαν αὐτῶν κατέγνω. καί σφων 3
οὕτω τότε ταχθέντων τὰ μὲν ἄλλα καὶ νῦν ἰσχυρῶς
φυλάσσεται, βουλεύουσι δὲ δὴ καὶ ἐν τῇ Ἀλεξαν-
δρείᾳ, ἐπὶ Σεουήρου αὐτοκράτορος ἀρξάμενοι, καὶ ἐν

2 *

τῇ Ῥώμῃ, ἐπ' Ἀντωνίνου τοῦ υἱέος αὐτοῦ πρῶτον ἐς τὴν γερουσίαν ἐσγραφέντες.

4 Αἴγυπτος μὲν οὕτως ἐδουλώθη· πάντες γὰρ οἱ ἀντισχόντες αὐτῶν χρόνον τινὰ ἐχειρώθησαν, ὥς που καὶ τὸ δαιμόνιόν σφισιν ἐναργέστατα προέδειξεν. ὗσέ τε γὰρ οὐχ ὅπως ὕδατι, ἔνθα μηδὲ ἐψέκασέ ποτε, ἀλλὰ καὶ αἵματι· ταῦτά τε ἅμα ἐκ τῶν νεφῶν ἐξέπι-
5 πτε καὶ ὅπλα παρεφαίνετο. κτυπήματά τέ τινα ἑτέρωθι καὶ τυμπάνων καὶ κυμβάλων καὶ βοήματα καὶ αὐλῶν καὶ σαλπίγγων ἐγίγνετο, καί τις δράκων ὑπερμεγέθης ἐξαίφνης σφίσιν ὀφθεὶς ἀμήχανον ὅσον ἐξεσύρισε. κἀν τούτῳ καὶ ἀστέρες κομῆται ἑωρῶντο, καὶ νεκρῶν εἴδωλα ἐφαντάζετο, τά τε ἀγάλματα ἐσκυθρώπασε, καὶ ὁ Ἆπις ὀλοφυρτικόν τι ἐμυκήσατο καὶ κατεδάκρυσε.

6 ταῦτα μὲν οὕτως ἐγένετο, χρήματα δὲ πολλὰ μὲν ἐν τῷ βασιλικῷ εὑρέθη, πάντα γὰρ ὡς εἰπεῖν καὶ τὰ ἐκ τῶν ἁγιωτάτων ἱερῶν ἀναθήματα ἡ Κλεοπάτρα ἀνελομένη συνεπλήθυσε τὰ λάφυρα τοῖς Ῥωμαίοις ἄνευ τινὸς οἰκείου αὐτῶν μιάσματος, πολλὰ δὲ καὶ
7 παρ' ἑκάστου τῶν αἰτιαθέντων τι ἠθροίσθη. καὶ χωρὶς οἱ λοιποὶ πάντες, ὅσοι μηδὲν ἴδιον ἔγκλημα λαβεῖν ἐδύναντο, τὰ δύο μέρη τῶν οὐσιῶν ᾐτήθησαν. καὶ ἀπ' αὐτῶν πάντες μὲν οἱ στρατιῶται τὰ ἐποφειλόμενά σφισιν ἐκομίσαντο, οἱ δὲ δὴ καὶ τότε τῷ Καίσαρι συγγενόμενοι πεντήκοντα καὶ διακοσίας δραχμάς, ὥστε μὴ διαρπάσαι τὴν πόλιν, προσεπέλαβον.
8 τοῖς τε προδανείσασί τι πάντα ἀπηλλάγη, καὶ τοῖς συμμετασχοῦσι τοῦ πολέμου καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων πάμπολλα ἐδόθη, τό τε σύμπαν ἥ τε ἀρχὴ ἡ τῶν Ῥωμαίων ἐπλουτίσθη καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἐκοσμήθη.

ὁ δ' οὖν Καῖσαρ ὡς τά τε προειρημένα ἔπραξε, 18
καὶ πόλιν καὶ ἐκεῖ ἐν τῷ τῆς μάχης χωρίῳ συν-
ῴκισε, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν ἀγῶνα αὐτῇ ὁμοίως τῇ
προτέρᾳ δούς, τάς τε διώρυχας τὰς μὲν ἐξεκάθηρε
τὰς δὲ ἐκ καινῆς διώρυξε, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα
προσδιῴκησεν, ἔς τε τὴν Ἀσίαν τὸ ἔθνος διὰ τῆς Συ-
ρίας ἦλθε, κἀνταῦθα παρεχείμασε, τά τε τῶν ὑπη-
κόων ὡς ἕκαστα καὶ τὰ τῶν Πάρθων ἅμα καθιστά-
μενος. στασιασάντων γὰρ αὐτῶν καί τινος Τιριδά- 2
του τῷ Φραάτῃ ἐπαναστάντος, πρότερον μέν, καὶ
ἕως ἔτι τὰ τοῦ Ἀντωνίου καὶ μετὰ τὴν ναυμαχίαν
ἀνθειστήκει, οὐχ ὅσον οὐ προσέθετό τῳ αὐτῶν συμ-
μαχίαν αἰτησάντων, ἀλλ' οὐδὲ ἀπεκρίνατο ἄλλο οὐ-
δὲν ἢ ὅτι βουλεύσεται, πρόφασιν μὲν ὡς καὶ περὶ
τὴν Αἴγυπτον ἀσχολίαν ἔχων, ἔργῳ δὲ ἵν' ἐκτρυχω-
θεῖεν ἐν τούτῳ μαχόμενοι πρὸς ἀλλήλους. τότε δὲ 3
ἐπειδὴ ὅ τε Ἀντώνιος ἐτελεύτησε, καὶ ἐκείνων ὁ μὲν
Τιριδάτης ἡττηθεὶς ἐς τὴν Συρίαν κατέφυγεν, ὁ δὲ
Φραάτης κρατήσας πρέσβεις ἔπεμψε, τούτοις τε φι-
λικῶς ἐχρημάτισε, καὶ τῷ Τιριδάτῃ βοηθήσειν μὲν
οὐχ ὑπέσχετο, διαιτᾶσθαι δὲ ἐν τῇ Συρίᾳ ἐπέτρεψεν,
υἱόν τέ τινα τοῦ Φραάτου ἐν εὐεργεσίας μέρει παρ'
αὐτοῦ λαβὼν ἔς τε τὴν Ῥώμην ἀνήγαγε καὶ ἐν ὁμη-
ρείᾳ ἐποιήσατο.

ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἔτι πρότερον συχνὰ μὲν καὶ ἐπὶ 19
τῇ τῆς ναυμαχίας νίκῃ οἱ ἐν οἴκῳ Ῥωμαῖοι ἐψηφί-
σαντο. τά τε γὰρ νικητήρια αὐτῷ, ὡς καὶ τῆς Κλεο-
πάτρας, καὶ ἀψῖδα τροπαιοφόρον ἔν τε τῷ Βρεντε-
σίῳ καὶ ἑτέραν ἐν τῇ Ῥωμαίᾳ ἀγορᾷ ἔδωκαν· τήν τε 2
κρηπῖδα τοῦ Ἰουλιείου ἡρῴου τοῖς τῶν αἰχμαλωτί-
δων νεῶν ἐμβόλοις κοσμηθῆναι, καὶ πανήγυρίν οἱ
πεντετηρίδα ἄγεσθαι, ἔν τε τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ

καὶ ἐν τῇ τῆς ἀγγελίας τῆς νίκης ἡμέρᾳ ἱερομηνίαν
εἶναι, καὶ ἐς τὴν πόλιν ἐσιόντι αὐτῷ τάς τε ἱερείας
τὰς ἀειπαρθένους καὶ τὴν βουλὴν τόν τε δῆμον μετά
τε τῶν γυναικῶν καὶ μετὰ τῶν τέκνων ἀπαντῆσαι
3 ἔγνωσαν. τὰς γὰρ εὐχὰς τάς τε εἰκόνας καὶ τὴν προ-
εδρίαν καὶ τἆλλα τὰ τοιουτότροπα περιττόν ἐστιν
ἤδη λέγειν. τὴν μὲν οὖν πρώτην ἐκείνῳ τε ταῦτ'
ἐψηφίσαντο, καὶ τὰ τοῦ Ἀντωνίου κοσμήματα τὰ μὲν
καθεῖλον τὰ δ' ἀπήλειψαν, τήν τε ἡμέραν ἐν ᾗ ἐγε-
γέννητο μιαρὰν ἐνόμισαν, καὶ τὸ τοῦ Μάρκου πρόσ-
ρημα ἀπεῖπον μηδενὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ εἶναι.
4 ὡς μέντοι καὶ τεθνεῶτα αὐτὸν ἐπύθοντο, ἠγγέλθη δὲ
τοῦτο Κικέρωνος τοῦ Κικέρωνος παιδὸς ἐν μέρει τοῦ
ἔτους ὑπατεύοντος, τοῦτό τέ τινες ὡς οὐκ ἀθεεὶ δὴ
συμβὰν ἐλάμβανον, ἐπειδήπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπὸ
5 τοῦ Ἀντωνίου ὅτι μάλιστα ἐτεθνήκει, καὶ προσεψη-
φίσαντο τῷ Καίσαρι καὶ στεφάνους καὶ ἱερομηνίας
πολλάς, καὶ αὐτῷ καὶ ἕτερα ἐπινίκια ὡς καὶ τῶν Αἰ-
γυπτίων ἀγαγεῖν ἔδοσαν· τὸν γὰρ Ἀντώνιον καὶ
τοὺς ἄλλους Ῥωμαίους τοὺς σὺν ἐκείνῳ νικηθέντας
οὔτε πρότερον οὔτε τότε, ὡς καὶ ἑορτάζειν σφᾶς ἐπ'
6 αὐτοῖς δέον, ὠνόμασαν. τήν τε ἡμέραν ἐν ᾗ ἡ Ἀλε-
ξάνδρεια ἑάλω, ἀγαθήν τε εἶναι καὶ ἐς τὰ ἔπειτα ἔτη
ἀρχὴν τῆς ἀπαριθμήσεως αὐτῶν νομίζεσθαι, καὶ τὸν
Καίσαρα τήν τε ἐξουσίαν τὴν τῶν δημάρχων διὰ
βίου ἔχειν, καὶ τοῖς ἐπιβοωμένοις αὐτὸν καὶ ἐντὸς
τοῦ πωμηρίου καὶ ἔξω μέχρις ὀγδόου ἡμισταδίου
7 ἀμύνειν, ὃ μηδενὶ τῶν δημαρχούντων ἐξῆν, ἔκκλη-
τόν τε δικάζειν, καὶ ψῆφόν τινα αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς
δικαστηρίοις ὥσπερ Ἀθηνᾶς φέρεσθαι, τούς τε ἱε-
ρέας καὶ τὰς ἱερείας ἐν ταῖς ὑπέρ τε τοῦ δήμου καὶ
τῆς βουλῆς εὐχαῖς καὶ ὑπὲρ ἐκείνου ὁμοίως εὔχεσθαι,

καὶ ἐν τοῖς συσσιτίοις οὐχ ὅτι τοῖς κοινοῖς ἀλλὰ καὶ
τοῖς ἰδίοις πάντας αὐτῷ σπένδειν ἐκέλευσαν.

τότε μὲν δὴ ταῦτ' ἐγνώσθη, ὑπατεύοντος δ' αὐ- 20
τοῦ τὸ πέμπτον μετὰ Σέξτου Ἀπουληίου τά τε πραχ- 725 a. u.
θέντα ὑπ' αὐτοῦ πάντα ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ Ἰανουαρίου
νουμηνίᾳ ὅρκοις ἐβεβαιώσαντο, καὶ ἐπειδὴ καὶ τὰ
περὶ τῶν Πάρθων γράμματα ἦλθεν, ἔς τε τοὺς ὕμνους
αὐτὸν ἐξ ἴσου τοῖς θεοῖς ἐσγράφεσθαι, καὶ φυλὴν 2
Ἰουλίαν ἐπ' αὐτοῦ ἐπονομάζεσθαι, τῷ τε στεφάνῳ
αὐτὸν τῷ ἐπινικίῳ διὰ πασῶν τῶν πανηγύρεων χρῆ-
σθαι, καὶ τοὺς συννικήσαντάς οἱ βουλευτὰς ἐν περι-
πορφύροις ἱματίοις τὴν πομπὴν αὐτῷ συμπέμψαι,
τήν τε ἡμέραν ἐν ᾗ ἂν ἐς τὴν πόλιν ἐσέλθῃ θυσίαις 3
τε πανδημὶ ἀγαλθῆναι καὶ ἱερὰν ἀεὶ ἄγεσθαι, ἱερέας
τε αὐτὸν καὶ ὑπὲρ τὸν ἀριθμόν, ὅσους ἂν ἀεὶ ἐθε-
λήσῃ, αἱρεῖσθαι προσκατεστήσαντο· ὅπερ που ἐξ
ἐκείνου παραδοθὲν ἐς ἀόριστον ἐπηυξήθη, ὥστε μη-
δὲν ἔτι χρῆναί με περὶ τοῦ πλήθους αὐτῶν ἀκριβο-
λογεῖσθαι. ὁ οὖν Καῖσαρ τὰ μὲν ἄλλα πλὴν βρα- 4
χέων ἐδέξατο, τὸ δὲ δὴ σύμπαντας αὐτῷ τοὺς ἐν τῇ
πόλει ὄντας ἀπαντῆσαι παρῃτήσατο ἄντικρυς μὴ
γενέσθαι. πλεῖστον δὲ ὅμως ὑπὲρ πάντα τὰ ψηφι-
σθέντα οἱ ὑπερήσθη ὅτι τάς τε πύλας τὰς τοῦ Ἰανοῦ
ὡς καὶ πάντων σφίσι τῶν πολέμων παντελῶς πεπαυ-
μένων ἔκλεισαν, καὶ τὸ οἰώνισμα τὸ τῆς Ὑγιείας
ἐποίησαν· καὶ γὰρ τότε δι' ἅπερ εἶπον διελέλειπτο.
ἦσαν μὲν γὰρ ἐν ὅπλοις ἔτι καὶ Τρηούιροι Κελτοὺς 5
ἐπαγαγόμενοι καὶ Κάνταβροι καὶ Οὐακκαῖοι καὶ Ἄστυ-
ρες· καὶ οὗτοι μὲν ὑπὸ τοῦ Ταύρου τοῦ Στατιλίου,
ἐκεῖνοι δὲ ὑπὸ Νωνίου Γάλλου κατεστράφησαν· ἄλλα
τε ὡς καθ' ἑκάστους ταραχώδη συχνὰ ἐγίγνετο. ἀλλ'
ἐπειδὴ μηδὲν μέγα ἀπ' αὐτῶν συνηνέχθη, οὔτε ἐκεῖ-

νοι τότε πολεμεῖσθαι ἐνόμιζον οὔτε ἐγὼ ἐπιφανές τι
6 περὶ αὐτῶν γράψαι ἔχω. Καῖσαρ δὲ ἐν τούτῳ τά τε
ἄλλα ἐχρημάτιζε, καὶ τεμένη τῇ τε Ῥώμῃ καὶ τῷ
πατρὶ τῷ Καίσαρι, ἥρωα αὐτὸν Ἰούλιον ὀνομάσας,
ἔν τε Ἐφέσῳ καὶ ἐν Νικαίᾳ γενέσθαι ἐφῆκεν· αὗται
γὰρ τότε αἱ πόλεις ἔν τε τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ Βιθυνίᾳ
7 προετετίμηντο. καὶ τούτους μὲν τοῖς Ῥωμαίοις τοῖς
παρ' αὐτοῖς ἐποικοῦσι τιμᾶν προσέταξε· τοῖς δὲ δὴ
ξένοις, Ἕλληνάς σφας ἐπικαλέσας, ἑαυτῷ τινα, τοῖς
μὲν Ἀσιανοῖς ἐν Περγάμῳ τοῖς δὲ Βιθυνοῖς ἐν Νι-
κομηδείᾳ, τεμενίσαι ἐπέτρεψε. καὶ τοῦτ' ἐκεῖθεν
ἀρξάμενον καὶ ἐπ' ἄλλων αὐτοκρατόρων οὐ μόνον ἐν
τοῖς Ἑλληνικοῖς ἔθνεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις
8 ὅσα τῶν Ῥωμαίων ἀκούει, ἐγένετο. ἐν γάρ τοι τῷ
ἄστει αὐτῷ τῇ τε ἄλλῃ Ἰταλίᾳ οὐκ ἔστιν ὅστις τῶν
καὶ ἐφ' ὁποσονοῦν λόγου τινὸς ἀξίων ἐτόλμησε τοῦτο
ποιῆσαι· μεταλλάξασι μέντοι κἀνταῦθα τοῖς ὀρθῶς
αὐταρχήσασιν ἄλλαι τε ἰσόθεοι τιμαὶ δίδονται καὶ
δὴ καὶ ἡρῷα ποιεῖται.

9 ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο, καὶ ἔλαβον
καὶ οἱ Περγαμηνοὶ τὸν ἀγῶνα ἱερὸν ὠνομασμένον
21 ἐπὶ τῇ τοῦ ναοῦ αὐτοῦ τιμῇ ποιεῖν. τοῦ δὲ δὴ θέ-
ρους ἔς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν ὁ Καῖσαρ
ἐπεραιώθη, καὶ αὐτοῦ ἐς τὴν πόλιν ἐσελθόντος οἵ τε
ἄλλοι ἔθυσαν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ὁ ὕπατος Οὐαλέριος
Ποτῖτος· ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ τοῦτο πᾶν τὸ ἔτος,
ὥσπερ καὶ τὰ δύο τὰ πρότερα, ὑπάτευσε, τὸν δὲ
2 δὴ Σέξτον ὁ Ποτῖτος διεδέξατο. οὗτος οὖν δημοσίᾳ
καὶ αὐτὸς ὑπέρ τε τοῦ δήμου καὶ ὑπὲρ τῆς βουλῆς
ἐπὶ τῇ τοῦ Καίσαρος ἀφίξει ἐβουθύτησεν· ὃ μήπω
πρότερον ἐπὶ μηδενὸς ἄλλου ἐγεγόνει. μετὰ δὲ τοῦτο
τούς τε ὑποστρατήγους καὶ ἐπῄνεσε καὶ ἐτίμησεν

ὥσπερ εἴθιστο, καὶ τόν τε Ἀγρίππαν ἄλλοις τέ τισι 3
καὶ σημείῳ κυανοειδεῖ ναυκρατητικῷ προσεπεσέμνυνε,
καὶ τοῖς στρατιώταις ἔδωκέ τινα· τῷ τε δήμῳ καθ᾽
ἑκατὸν δραχμάς, προτέροις μὲν τοῖς ἐς ἄνδρας τελοῦ-
σιν, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς παισὶ διὰ τὸν Μάρκελλον τὸν
ἀδελφιδοῦν, διένειμε. καὶ ἐπί τε τούτοις, καὶ ὅτι 4
παρὰ τῶν πόλεων τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὸ χρυσίον τὸ
τοῖς στεφάνοις προσῆκον οὐκ ἐδέξατο, καὶ ὅτι καὶ
πάντα ἅ τε αὐτὸς ὤφειλέ τισιν ἀπέδωκε, καὶ ἃ οἱ
ἄλλοι ἐπώφειλον οὐκ ἐσέπραξεν, ὥσπερ εἴρηται, τῶν
τε δυσχερῶν πάντων οἱ Ῥωμαῖοι ἐπελάθοντο, καὶ τὰ
ἐπινίκια αὐτοῦ ἡδέως ὡς καὶ ἀλλοφύλων ἁπάντων
τῶν ἡττηθέντων ὄντων εἶδον· τοσοῦτον γὰρ τὸ πλῆ- 5
θος τῶν χρημάτων διὰ πάσης ὁμοίως τῆς πόλεως
ἐχώρησεν ὥστε τὰ μὲν κτήματα ἐπιτιμηθῆναι, τὰ δὲ
δανείσματα ἀγαπητῶς ἐπὶ δραχμῇ πρότερον ὄντα τότε
ἐπὶ τῷ τριτημορίῳ αὐτῆς γενέσθαι. ἑώρτασε δὲ τῇ
μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ τά τε τῶν Παννονίων καὶ τὰ τῶν
Δελματῶν, τῆς τε Ἰαπυδίας καὶ τῶν προσχώρων
σφίσι, Κελτῶν τε καὶ Γαλατῶν τινων. Γάιος γὰρ 6
Καρίνας τούς τε Μορίνους καὶ ἄλλους τινὰς συνε-
παναστάντας αὐτοῖς ἐχειρώσατο, καὶ τοὺς Σουήβους
τὸν Ῥῆνον ἐπὶ πολέμῳ διαβάντας ἀπεώσατο· καὶ
διὰ ταῦτα ἤγαγε μὲν καὶ ἐκεῖνος τὰ νικητήρια, καί-
τοι τοῦ τε πατρὸς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Σύλλου θανατω-
θέντος, καὶ αὐτὸς ἄρξαι ποτὲ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν
ὁμοίων οἱ κωλυθείς, ἤγαγε δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ, ἐπειδὴ
ἡ ἀναφορὰ τῆς νίκης τῇ αὐτοκράτορι αὐτοῦ ἀρχῇ
προσήκουσα ἦν. ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ταῦτα 7
διεωρτάσθη, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἡ πρὸς τῷ Ἀκτίῳ ναυ-
κρατία, κἀν τῇ τρίτῃ ἡ τῆς Αἰγύπτου καταστροφή.
ἐπιφανεῖς μὲν δὴ καὶ αἱ ἄλλαι πομπαὶ διὰ τὰ ἀπ᾽

αὐτῆς λάφυρα ἐγένοντο, τοσαῦτα γὰρ ἠθροίσθη ὥστε
πάσαις ἐπαρκέσαι, πολυτελεστάτη δ' οὖν καὶ ἀξιοπρε-
8 πεστάτη αὕτη ἡ Αἰγυπτία. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ἡ
Κλεοπάτρα ἐπὶ κλίνης ἐν τῷ τοῦ θανάτου μιμήματι
παρεκομίσθη, ὥστε τρόπον τινὰ καὶ ἐκείνην μετά τε
τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων καὶ μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου
τοῦ καὶ Ἡλίου, τῆς τε Κλεοπάτρας τῆς καὶ Σελήνης,
9 τῶν τέκνων, ὡς πομπεῖον ὀφθῆναι. μετὰ δὲ δὴ
τοῦτο ὁ Καῖσαρ ἐφ' ἅπασιν αὐτοῖς ἐσελάσας τὰ μὲν
ἄλλα κατὰ τὸ νομιζόμενον ἔπραξε, τὸν δὲ δὴ συνύ-
πατον τούς τε λοιποὺς ἄρχοντας περιεῖδε παρὰ τὸ
καθεστηκὸς ἐπισπομένους οἱ μετὰ τῶν λοιπῶν βου-
λευτῶν τῶν συννενικηκότων· εἰώθεσαν γὰρ οἱ μὲν
ἡγεῖσθαι οἱ δὲ ἐφέπεσθαι.
22 ἐπεὶ δὲ ταῦτα διετέλεσε, τό τε Ἀθήναιον τὸ
Χαλκιδικὸν ὠνομασμένον καὶ τὸ βουλευτήριον τὸ
Ἰουλίειον, τὸ ἐπὶ τῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τιμῇ γενόμε-
νον, καθιέρωσεν. ἐνέστησε δὲ ἐς αὐτὸ τὸ ἄγαλμα τὸ
τῆς Νίκης τὸ καὶ νῦν ὄν, δηλῶν, ὡς ἔοικεν, ὅτι παρ'
2 αὐτῆς τὴν ἀρχὴν ἐκτήσατο· ἦν δὲ δὴ τῶν Ταραντί-
νων, καὶ ἐκεῖθεν ἐς τὴν Ῥώμην κομισθὲν ἔν τε τῷ
συνεδρίῳ ἱδρύθη καὶ Αἰγυπτίοις λαφύροις ἐκοσμήθη,
καὶ τοῦτο καὶ τῷ τοῦ Ἰουλίου ἡρῴῳ ὁσιωθέντι τότε
3 ὑπῆρξε· συχνὰ γὰρ καὶ ἐς ἐκεῖνο ἀνετέθη, καὶ ἕτερα
τῷ τε Διὶ τῷ Καπιτωλίῳ καὶ τῇ Ἥρᾳ τῇ τε Ἀθηνᾷ
ἱερώθη, πάντων τῶν πρότερον ἐνταῦθα ἀνακεῖσθαι
δοκούντων ἢ καὶ ἔτι κειμένων ἐκ δόγματος τότε κα-
θαιρεθέντων ὡς καὶ μεμιαμμένων. καὶ οὕτως ἡ Κλεο-
πάτρα καίπερ καὶ ἡττηθεῖσα καὶ ἁλοῦσα ἐδοξάσθη,
ὅτι τά τε κοσμήματα αὐτῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ἀνά-
4 κειται καὶ αὐτὴ ἐν τῷ Ἀφροδισίῳ χρυσῆ ὁρᾶται. ἐν
δ' οὖν τῇ τοῦ ἡρῴου ὁσιώσει ἀγῶνές τε παντοδαποὶ

ἐγένοντο, καὶ τὴν Τροίαν εὐπατρίδαι παῖδες ἵππευ-
σαν, ἄνδρες τε ἐκ τῶν ὁμοίων σφίσιν ἐπί τε κελήτων
καὶ ἐπὶ συνωρίδων τῶν τε τεθρίππων ἀντηγωνίσαντο,
Κύιντός τέ τις Οὐιτέλλιος βουλευτὴς ἐμονομάχησε.
καὶ θηρία καὶ βοτὰ ἄλλα τε παμπληθῆ καὶ ῥινόκερως 5
ἵππος τε ποτάμιος, πρῶτον τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ ὀφθέντα,
ἐσφάγη. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὁποῖός ἐστι πολλοῖς τε
εἴρηται καὶ πολὺ πλείοσιν ἑώραται· ὁ δὲ δὴ ῥινόκε-
ρως τὰ μὲν ἄλλα ἐλέφαντί πῃ προσέοικε, κέρας δέ τι
κατ' αὐτὴν τὴν ῥῖνα ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο οὕτω κέκλη-
ται. ταῦτά τε οὖν ἐσήχθη, καὶ ἀθρόοι πρὸς ἀλλήλους 6
Δακοί τε καὶ Σουῆβοι ἐμαχέσαντο. εἰσὶ δὲ οὗτοι
μὲν Κελτοί, ἐκεῖνοι δὲ δὴ Σκύθαι τρόπον τινά· καὶ
οἱ μὲν πέραν τοῦ Ῥήνου, ὥς γε τἀκριβὲς εἰπεῖν, πολ-
λοὶ γὰρ καὶ ἄλλοι τοῦ τῶν Σουήβων ὀνόματος ἀντι-
ποιοῦνται, οἱ δὲ ἐπ' ἀμφότερα τοῦ Ἴστρου νέμονται,
ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ τάδε αὐτοῦ καὶ πρὸς τῇ Τριβαλλικῇ 7
οἰκοῦντες ἔς τε τὸν τῆς Μυσίας νομὸν τελοῦσι καὶ
Μυσοί, πλὴν παρὰ τοῖς πάνυ ἐπιχωρίοις, ὀνομάζον-
ται, οἱ δὲ ἐπέκεινα Δακοὶ κέκληνται, εἴτε δὴ Γέται
τινὲς εἴτε καὶ Θρᾷκες τοῦ Δακικοῦ γένους τοῦ τὴν
Ῥοδόπην ποτὲ ἐποικήσαντος ὄντες. οὗτοι οὖν οἱ Δακοὶ 8
ἐπρεσβεύσαντο μὲν πρὸ τοῦ χρόνου τούτου πρὸς τὸν
Καίσαρα, ὡς δ' οὐδενὸς ὧν ἐδέοντο ἔτυχον, ἀπέκλι-
ναν πρὸς τὸν Ἀντώνιον, καὶ ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν μέγα
ὠφέλησαν στασιάσαντες ἐν ἀλλήλοις, ἁλόντες δὲ ἐκ
τούτου τινὲς ἔπειτα τοῖς Σουήβοις συνεβλήθησαν.
ἐγένετο δὲ ἡ θεωρία ἅπασα ἐπὶ πολλάς, ὥσπερ εἰκὸς 9
ἦν, ἡμέρας, οὐδὲ διέλιπε καίτοι τοῦ Καίσαρος ἀρρω-
στήσαντος, ἀλλὰ καὶ ἀπόντος αὐτοῦ δι' ἑτέρων ἐποιή-
θη. καὶ ἐν αὐταῖς οἱ βουλευταὶ μίαν τινὰ ὡς ἕκαστοι
ἡμέραν ἐν τοῖς τῶν οἰκιῶν σφων προθύροις εἱστιά-

θησαν, οὐκ οἶδ' ὅθεν ἐς τοῦτο προαχθέντες· οὐ γὰρ παραδέδοται.

23 τότε μὲν δὴ ταῦθ' οὕτως ἐπράχθη, τοῦ δὲ δὴ Καίσαρος τὸ τέταρτον ἔτι ὑπατεύοντος ὁ Ταῦρος ὁ Στατίλιος θέατρόν τι ἐν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ κυνηγετικὸν λίθινον καὶ ἐξεποίησε τοῖς ἑαυτοῦ τέλεσι καὶ καθιέρωσεν ὁπλομαχίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο στρατηγὸν ἕνα παρὰ τοῦ δήμου κατ' ἔτος αἱρεῖσθαι ἐλάμβανε.

2 κατὰ δὲ δὴ τοὺς αὐτοὺς τούτους χρόνους ἐν οἷς ταῦτ' ἐγίγνετο, ὁ Κράσσος ὁ Μάρκος ἔς τε τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα πεμφθεὶς τοῖς τε Δακοῖς καὶ τοῖς Βαστάρναις ἐπολέμησε. καὶ περὶ μὲν ἐκείνων, οἵτινές τέ εἰσι καὶ διὰ τί ἐπολεμώθησαν, εἴρη-
3 ται· Βαστάρναι δὲ Σκύθαι τε ἀκριβῶς νενομίδαται, καὶ τότε τὸν Ἴστρον διαβάντες τήν τε Μυσίαν τὴν κατ' ἀντιπέρας σφῶν καὶ μετὰ τοῦτο καὶ Τριβαλλοὺς ὁμόρους αὐτῇ ὄντας τούς τε Δαρδάνους ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ἐκείνων οἰκοῦντας ἐχειρώσαντο. τέως μὲν οὖν ταῦτ' ἐποίουν, οὐδέν σφισι πρᾶγμα πρὸς τοὺς Ῥω-
4 μαίους ἦν· ἐπεὶ δὲ τόν τε Αἷμον ὑπερέβησαν καὶ τὴν Θρᾴκην τὴν Δενθελητῶν ἔνσπονδον αὐτοῖς οὖσαν κατέδραμον, ἐνταῦθα ὁ Κράσσος τὸ μέν τι τῷ Σιτᾷ τῷ τῶν Δενθελητῶν βασιλεῖ τυφλῷ ὄντι ἀμύνων, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον περὶ τῇ Μακεδονίᾳ φοβηθεὶς ἀντεπῆλθέ σφισι, καὶ αὐτοὺς ἐκ τῆς προσόδου μόνης
5 καταπλήξας ἐξέωσεν ἀμαχὶ ἐκ τῆς χώρας. κἀκ τούτου οἴκαδε ἀναχωροῦντας ἐπιδιώκων τήν τε Σεγετικὴν καλουμένην προσεποιήσατο καὶ ἐς τὴν Μυσίδα ἐνέβαλε, καὶ τήν τε χώραν σφῶν ἐκάκωσε καὶ πρὸς τεῖχός τι καρτερὸν προσελάσας τοῖς μὲν προδρόμοις ἔπταισε, μόνους γὰρ αὐτοὺς οἱ Μυσοὶ οἰηθέντες εἶναι ἐπέξοδον ἐποιήσαντο, προσβοηθήσας δέ σφισι παντὶ

τῷ λοιπῷ στρατεύματι καὶ ἀνέκοψεν αὐτοὺς καὶ προσεδρεύσας ἐξεῖλε. πράσσοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα 24 οἱ Βαστάρναι τῆς τε φυγῆς ἐπέσχον καὶ πρὸς τῷ Κέδρῳ ποταμῷ κατέμειναν, περιορώμενοι τὰ γενησόμενα. ἐπειδή τε νικήσας τοὺς Μυσοὺς καὶ ἐπ' ἐκείνους ὥρμησε, πρέσβεις ἔπεμψαν ἀπαγορεύοντες αὐτῷ μὴ διώκειν σφᾶς, ὡς οὐδὲν τοὺς Ῥωμαίους ἠδικηκότες. καὶ αὐτοὺς ὁ Κράσσος κατασχὼν ὡς καὶ τῇ 2 ὑστεραίᾳ τὴν ἀπόκρισιν δώσων, τά τε ἄλλα ἐφιλοφρονήσατο καὶ κατεμέθυσεν ὥστε πάντα τὰ βουλεύματα αὐτῶν ἐκμαθεῖν· ἀπλήστως τε γὰρ ἐμφορεῖται πᾶν τὸ Σκυθικὸν φῦλον οἴνου, καὶ ὑπερκορὲς αὐτοῦ ταχὺ γίγνεται. Κράσσος δὲ ἐν τούτῳ τῆς νυκτὸς ἐς 3 ὕλην τινὰ προχωρήσας, καὶ προσκόπους πρὸ αὐτῆς καταστήσας, ἀνέπαυσέ τε τὸ στράτευμα, καὶ μετὰ τοῦτο τῶν Βασταρνῶν μόνους τε ἐκείνους εἶναι νομισάντων καὶ ἐπιδραμόντων σφίσιν, ἔς τε τὰ λάσια ἀναχωροῦσιν ἐπακολουθησάντων, πολλοὺς μὲν ἐνταῦθα πολλοὺς δὲ καὶ φυγόντας ἔφθειρεν· ὑπό τε 4 γὰρ τῶν ἁμαξῶν κατόπιν αὐτοῖς οὐσῶν ἐνεποδίσθησαν, καὶ προσέτι καὶ τοὺς παῖδας τάς τε γυναῖκας σῶσαι ἐθελήσαντες ἔπταισαν. καὶ τόν γε βασιλέα αὐτῶν Δέλδωνα αὐτὸς ὁ Κράσσος ἀπέκτεινε· κἂν τὰ σκῦλα αὐτοῦ τῷ Φερετρίῳ Διὶ ὡς καὶ ὀπῖμα ἀνέθηκεν, εἴπερ αὐτοκράτωρ στρατηγὸς ἐγεγόνει. ἐκεῖνά 5 τε οὖν οὕτως ἐπράχθη, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὲν ἐς ἄλσος τι καταφυγόντες περιεπρήσθησαν, οἱ δὲ ἐς τεῖχός τι ἐσπηδήσαντες ἐξῃρέθησαν. ἄλλοι ἐς τὸν Ἴστρον ἐμπεσόντες, ἄλλοι κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες ἐφθάρησαν. περιλειφθέντων δ' οὖν καὶ ὥς τινων, καὶ 6 χωρίον ἰσχυρὸν καταλαβόντων, ἡμέρας μέν τινας μάτην σφίσιν ὁ Κράσσος προσήδρευσεν, ἔπειτα Ῥω-

λου οἱ Γετῶν τινων βασιλέως ἐπικουρήσαντος ἐξεῖλεν
7 αὐτούς. καὶ ὅ τε Ῥώλης πρὸς τὸν Καίσαρα ἐλθὼν
φίλος τε ἐπὶ τούτῳ καὶ σύμμαχος αὐτοῦ ἐνομίσθη,
καὶ οἱ αἰχμάλωτοι τοῖς στρατιώταις διεδόθησαν.

25 πράξας δὲ ταῦτα ὁ Κράσσος ἐπὶ τοὺς Μυσοὺς
ἐτράπετο, καὶ τὰ μὲν πείθων τινὰς τὰ δὲ ἐκφοβῶν
τὰ δὲ καὶ βιαζόμενος, πάντας μὲν πλὴν πάνυ ὀλίγων,
2 ἐπιπόνως δὲ δὴ καὶ ἐπικινδύνως κατεστρέψατο. καὶ
τότε μέν, χειμὼν γὰρ ἦν, ἐς τὴν φιλίαν ἀνεχώρησε,
πολλὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ψύχους πολλῷ δὲ ἔτι πλείω ὑπὸ
τῶν Θρᾳκῶν, δι' ὧν ὡς φίλων ἐπανῄει, παθών·
ὅθενπερ γνώμην ἔσχεν ἀρκεσθῆναι τοῖς κατειργασμέ-
νοις. καὶ γὰρ καὶ θυσίαι καὶ νικητήρια οὐχ ὅτι τῷ
Καίσαρι ἀλλὰ καὶ ἐκείνῳ ἐψηφίσθη· οὐ μέντοι καὶ
τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὄνομα, ὥς γέ τινές φασιν, ἔλα-
3 βεν, ἀλλ' ὁ Καῖσαρ μόνος αὐτὸ προσέθετο. ἐπεὶ δὲ
οἱ Βαστάρναι ταῖς τε συμφοραῖς ἀχθόμενοι, καὶ μη-
κέτ' αὐτὸν ἐπιστρατεύσειν σφίσι πυθόμενοι, πρός τε
τοὺς Δενθελήτας καὶ πρὸς τὸν Σιτᾶν αὖθις ὡς καὶ
αἰτιώτατον αὐτοῖς τῶν κακῶν γεγονότα ἐτράποντο,
οὕτω καὶ ἄκων ἐξανέστη, καὶ σπουδῇ χωρήσας ἀνέλ-
πιστός τε αὐτοῖς ἐπέπεσε, καὶ κρατήσας σπονδὰς
4 ὁποίας ἠθέλησεν ἔδωκεν. ὡς δ' ἅπαξ τῶν ὅπλων αὖθις
ἥψατο, ἐπεθύμησεν ἀμύνασθαι τοὺς Θρᾷκας τοὺς ἐν
τῇ ἀνακομιδῇ τῇ ἐκ τῆς Μυσίας λυπήσαντας αὐτόν·
καὶ γὰρ τότε χωρία τε ἐντειχιζόμενοι καὶ πολεμησεί-
οντες ἠγγέλλοντο. καί σφων Μαίδους μὲν καὶ Σερ-
δοὺς μάχαις τε κατακρατῶν, καὶ τὰς χεῖρας τῶν
ἁλισκομένων ἀποτέμνων, οὐκ ἀπόνως μέν, ἐχειρώ-
σατο δ' οὖν· τὰ δ' ἄλλα πλὴν τῆς τῶν Ὀδρυσῶν
5 γῆς κατέδραμε. τούτων γάρ, ὅτι τῷ τε Διονύσῳ πρόσ-
κεινται καὶ τότε ἄνευ τῶν ὅπλων ἀπήντησάν οἱ,

ἐφείσατο· καὶ αὐτοῖς καὶ τὴν χώραν ἐν ᾗ καὶ τὸν
θεὸν ἀγάλλουσιν ἐχαρίσατο, Βησσοὺς τοὺς κατέχον-
τας αὐτὴν ἀφελόμενος.

πράσσοντα δὲ αὐτὸν ταῦτα ὁ Ῥώλης Δάπυγι 26
Γετῶν τινων καὶ αὐτῷ βασιλεῖ πολεμωθεὶς μετεπέμ-
ψατο· καὶ ὃς ἐπικουρήσας οἱ τήν τε ἵππον τῶν ἐναν-
τίων ἐς τοὺς πεζοὺς ἐσήραξε, καὶ συμφοβήσας ἐκ
τούτου καὶ ἐκείνους μάχην μὲν οὐδεμίαν ἔτ᾽ ἐποιή-
σατο, φόνον δὲ δὴ φευγόντων ἑκατέρων πολὺν εἰργά-
σατο. καὶ μετὰ τοῦτο τὸν Δάπυγα πρὸς φρούριόν 2
τι καταφυγόντα ἀπολαβὼν ἐπολιόρκει· κἀν τῇ προσε-
δρείᾳ ἑλληνιστί τις αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τείχους ἀσπασά-
μενος ἔς τε λόγους οἱ ἦλθε καὶ προδοσίαν συνέθετο.
ἁλισκόμενοι οὖν οὕτως οἱ βάρβαροι ἐπ᾽ ἀλλήλους
ὥρμησαν, καὶ ὅ τε Δάπυξ ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοί.
τὸν μέντοι ἀδελφὸν αὐτοῦ ζωγρήσας ὁ Κράσσος οὐχ
ὅτι τι κακὸν ἔδρασεν, ἀλλὰ καὶ ἀφῆκε. ποιήσας δὲ 3
ταῦτα ἐπὶ τὸ σπήλαιον τὴν Κεῖριν καλουμένην ἐστρα-
τεύσατο· τοῦτο γὰρ μέγιστόν τε ἅμα καὶ ἐχυρώτατον
οὕτως ὂν ὡς καὶ τοὺς Τιτᾶνας ἐς αὐτὸ μετὰ τὴν
ἧτταν τὴν ὑπὸ τῶν θεῶν δή σφισι γενομένην συγκα-
ταφυγεῖν μυθεύεσθαι, καταλαβόντες οἱ ἐπιχώριοι
πλήθει πολλῷ τά τε ἄλλα τὰ τιμιώτατα καὶ τὰς ἀγέ-
λας ἐς αὐτὸ πάσας ἐσεκομίσαντο. ὁ οὖν Κράσσος τά 4
τε στόμια αὐτοῦ πάντα σκολιὰ καὶ δυσδιερεύνητα ὄντα
ἀναζητήσας ἀπῳκοδόμησε, κἀκ τούτου κἀκείνους λι-
μῷ κατεστρέψατο. ὡς δὲ ταῦτα αὐτῷ προεχώρησεν,
οὐδὲ τῶν ἄλλων Γετῶν, καίπερ μηδὲν τῷ Δάπυγι
προσηκόντων, ἀπέσχετο, ἀλλ᾽ ἐπὶ Γένουκλα τὸ εὐερ- 5
κέστατον τῆς Ζυράξου ἀρχῆς τεῖχός ἦλθεν, ὅτι τὰ ση-
μεῖα, ἃ τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Γαΐου οἱ Βαστάρναι πρὸς
τῇ τῶν Ἰστριανῶν πόλει ἀφῄρηντο, ἐνταῦθα ἤκουεν

ὄντα· καὶ αὐτὸ πεζῇ τε ἅμα καὶ διὰ τοῦ Ἴστρου,
πρὸς γὰρ τῷ ὕδατι ἐπεπόλιστο, προσβαλὼν οὐκ ἐν
πολλῷ μὲν χρόνῳ, σὺν πολλῷ δὲ δὴ πόνῳ, καίτοι
6 τοῦ Ζυράξου μὴ παρόντος, εἷλεν. ἐκεῖνος γὰρ ὡς
τάχιστα τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ ᾔσθετο, πρός τε τοὺς Σκύ-
θας ἐπὶ συμμαχίαν μετὰ τῶν χρημάτων ἀπῆρε, καὶ
οὐκ ἔφθη ἀνακομισθείς.

ταῦτα μὲν ἐν Γέταις ἔπραξε, τῶν δὲ δὴ Μυσῶν
τοὺς μὲν ἐκ τῶν κεχειρωμένων ἐπαναστάντας δι' ἑτέ-
27 ρων ἀνεκτήσατο, ἐπὶ δὲ Ἀρτακίους ἄλλους τέ τινας
οὔθ' ἁλόντας ποτὲ οὔτ' αὖ προσχωρῆσαί οἱ ἐθέλον-
τας, καὶ αὐτούς τε μέγιστον ἐπὶ τούτῳ φρονοῦντας
καὶ τοῖς ἄλλοις ὀργήν τε ἅμα καὶ νεωτερισμὸν ἐμποι-
οῦντας, αὐτός τε ἐπεστράτευσε, καί σφας τὰ μὲν
βίᾳ, δράσαντας οὐκ ὀλίγα, τὰ δὲ καὶ φόβῳ τῶν ἁλι-
σκομένων προσηγάγετο.

2 ταῦτα μὲν ἐν χρόνῳ ἐγένετο, γράφω δὲ τά τε
ἄλλα ὥς που παραδέδοται, καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα. τὸ
μὲν γὰρ πάλαι Μυσοί τε καὶ Γέται πᾶσαν τὴν με-
ταξὺ τοῦ τε Αἵμου καὶ τοῦ Ἴστρου οὖσαν ἐνέμοντο,
προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ ἐς ἄλλα τινὲς αὐτῶν
3 ὀνόματα μετέβαλον, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐς τὸ τῆς Μυσίας
ὄνομα πάνθ' ὅσα ὁ Σαοῦος ἐς τὸν Ἴστρον ἐμβάλλων,
ὑπέρ τε τῆς Δελματίας καὶ ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας
τῆς τε Θρᾴκης, ἀπὸ τῆς Παννονίας ἀφορίζει, συγκε-
χώρηκε. καὶ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἄλλα τε ἔθνη πολλὰ
καὶ οἱ Τριβαλλοί ποτε προσαγορευθέντες, οἵ τε Δάρ-
δανοι καὶ νῦν οὕτω καλούμενοι.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΒ.

Ταῦτα μὲν ἔν τε τῇ βασιλείᾳ καὶ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ταῖς τε δυναστείαις, πέντε τε καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, καὶ ἔπραξαν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἔπαθον· ἐκ δὲ τούτου μοναρχεῖσθαι αὖθις ἀκριβῶς ἤρξαντο, καίτοι τοῦ Καίσαρος βουλευσαμένου τά τε ὅπλα καταθέσθαι καὶ τὰ πράγματα τῇ τε γερουσίᾳ καὶ τῷ δήμῳ ἐπιτρέψαι. ἐποιήσατο δὲ τὴν διάγνω- 2
σιν μετά τε τοῦ Ἀγρίππου καὶ μετὰ τοῦ Μαικήνου, τούτοις γὰρ πάντα τὰ ἀπόρρητα ἀνεκοίνου, καὶ αὐτῷ ὁ Ἀγρίππας πρότερος εἶπε τοιάδε.

"μὴ θαυμάσῃς, ὦ Καῖσαρ, εἰ μέλλω σε ἀποτρέ- 2
πειν ἀπὸ τῆς μοναρχίας, καίπερ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπολαύσας ἂν ἀπ' αὐτῆς σοῦ γε αὐτὴν ἔχοντος. εἰ μὲν γὰρ καὶ σοὶ ὠφέλιμος γενήσεσθαι ἔμελλε, καὶ πάνυ ἂν αὐτὴν ἐσπούδασα· ἐπειδὴ δ' οὐδὲν ὅμοιον 2
τοῖς τε αὐταρχοῦσι καὶ τοῖς φίλοις σφῶν παρέχεται, ἀλλ' οἱ μὲν καὶ ἀνεπιφθόνως καὶ ἀκινδύνως πάνθ' ὅσα ἐθέλουσι καρποῦνται, τοῖς δὲ καὶ φθόνοι καὶ κίνδυνοι συμβαίνουσιν, οὐ τὸ ἐμαυτοῦ ἴδιον, ὥσπερ οὐδ' ἐν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ τὸ σὸν τό τε κοινὸν προϊδέσθαι ἐδικαίωσα. σκεψώμεθα δὲ καθ' ἡσυχίαν 3
πάντα τὰ προσόντα αὐτῇ, καὶ ὅπῃ ποτ' ἂν ὁ λογισμὸς ἡμᾶς ἀγάγῃ τραπώμεθα· οὐ γάρ που καὶ ἐξ

ἅπαντος τρόπου φήσει τις δεῖν ἡμᾶς ἑλέσθαι αὐτήν,
4 κἂν μὴ λυσιτελοῦσα ᾖ. εἰ δὲ μή, δόξομεν ἤτοι τῆς
τε εὐπραγίας ἡττῆσθαι καὶ ὑπὸ τῶν κατωρθωμένων
ἐκπεφρονηκέναι, ἢ καὶ πάλαι αὐτῆς ἐφιέμενοι τόν τε
πατέρα καὶ τὴν ἐς αὐτὸν εὐσέβειαν ἐσκῆφθαι καὶ
τὸν δῆμον τήν τε γερουσίαν προβεβλῆσθαι, οὐχ ἵνα
αὐτοὺς τῶν ἐπιβουλευσάντων σφίσιν ἀπαλλάξωμεν,
ἀλλ' ἵνα ἑαυτοῖς δουλωσώμεθα. ἑκάτερον δὲ ὑπαί-
5 τιον. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἀγανακτήσειεν ἄλλα μὲν
ὁρῶν ἡμᾶς εἰρηκότας, ἄλλα δ' αἰσθανόμενος πεφρο-
νηκότας; πῶς δ' οὐκ ἂν μᾶλλον νῦν μισήσειεν ἡμᾶς
ἢ εἰ κατ' ἀρχὰς εὐθὺς τήν τε ἐπιθυμίαν ἀπεγυμνώ-
σαμεν καὶ ἐπὶ τὴν μοναρχίαν ἄντικρυς ὡρμήσαμεν;
6 τὸ μὲν γὰρ βίαιόν τι τολμᾶν προσήκειν πως τῇ τῶν
ἀνθρώπων φύσει, κἂν πλεονεκτικὸν εἶναι δοκῇ, πε-
πίστευται· πᾶς γὰρ ὁ προφέρων ἔν τινι πλέον ἀξιοῖ
τοῦ καταδεεστέρου ἔχειν, καὶ κατορθώσας τέ τι ἐς
τὴν τῆς ψυχῆς ἰσχὺν ἀναφέρεται, καὶ διαμαρτών
7 τινος τῇ τοῦ δαιμονίου φορᾷ προστίθεται. ὁ δὲ ἐξ
ἐπιβουλῆς καὶ κακουργίας τοιοῦτόν τι ποιῶν πρῶτον
μὲν δολερὸς καὶ σκολιὸς καὶ κακοήθης καὶ κακότροπος
εἶναι νομίζεται, ἅπερ εὖ οἶδ' ὅτι περὶ σοῦ οὐδένα
ἂν ὑπομείνειας εἰπεῖν ἢ φρονῆσαι, οὐδ' εἰ πάσης ἐκ
τούτου τῆς οἰκουμένης ἄρξειας· ἔπειτα δὲ καὶ κατορ-
θώσας ἄδικον τὴν πλεονεξίαν πεποιῆσθαι καὶ σφα-
8 λεὶς δικαίαν τὴν κακοπραγίαν εἰληφέναι δοκεῖ. τού-
του δὲ δὴ οὕτως ἔχοντος, οὐδὲν ἂν ἧττον ἐπικαλέσειέ
τις ἡμῖν καὶ εἰ μηδὲν τοιοῦτον ἀπὸ πρώτης ἐνθυμη-
θέντες ἔπειτα νῦν ἐπιθυμήσαιμεν αὐτοῦ. τὸ γὰρ τοι
τῶν τε παρόντων νικᾶσθαι καὶ μήτε ἑαυτοὺς κατέ-
χειν τοῖς τε παρὰ τῆς τύχης δοθεῖσι μὴ καλῶς χρῆ-
σθαι πολὺ χεῖρόν ἐστι τοῦ ἐκ κακοπραγίας ἀδικεῖν

τινα· οἱ μὲν γὰρ ὑπ' αὐτῶν τῶν συμφορῶν πολλά- 2
κις ἀναγκάζονται πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντός σφισι
χρείαν καὶ ἄκοντες πλημμελεῖν, οἱ δ' ἐθελονταὶ
ἀκράτορες ἑαυτῶν καὶ παρὰ τὸ λυσιτελοῦν γίγνονται.
τοὺς δὲ δὴ μήθ' ἁπλότητά τινα ἐν τῇ ψυχῇ ἔχοντας
μήτε τὰ δοθέντα σφίσιν ἀγαθὰ μετριάσαι δυναμέ-
νους πῶς ἄν τις προσδοκήσειεν ἤτοι τῶν ἄλλων
καλῶς ἡγεμονεύσειν ἢ ταῖς συμφοραῖς ὀρθῶς χρήσε-
σθαι; ὡς οὖν μηδέτερον αὐτῶν πεπονθότες, μηδ' 3
ἀλόγως τι πρᾶξαι ἐπιθυμοῦντες, ἀλλ' ὅ,τι ποτ' ἂν
βουλευσαμένοις ἡμῖν ἄριστον φανῇ τοῦθ' αἱρησό-
μενοι, τὴν διάγνωσιν αὐτοῦ ποιησώμεθα. λέξω δὲ
μετὰ παρρησίας· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἄλλως ἄν τι εἰπεῖν
δυναίμην, οὔτε σοὶ σύνοιδα τὰ ψευδῆ μετὰ κολακείας
ἡδέως ἀκούοντι.

ἡ μὲν τοίνυν ἰσονομία τό τε πρόσρημα εὐώνυ- 4
μον καὶ τὸ ἔργον δικαιότατον ἔχει. τήν τε γὰρ φύ-
σιν τὴν αὐτήν τινας εἰληχότας καὶ ὁμοφύλους ἀλ-
λήλοις ὄντας, ἔν τε τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι τεθραμμένους
καὶ ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις πεπαιδευμένους, καὶ κοι- 2
νὴν καὶ τὴν τῶν σωμάτων καὶ τὴν τῶν ψυχῶν χρῆ-
σιν τῇ πατρίδι παρέχοντας, πῶς μὲν οὐ δίκαιον καὶ
τἆλλα πάντα κοινοῦσθαι, πῶς δ' οὐκ ἄριστον ἐν μη-
δενὶ πλὴν ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶσθαι; ἥ τε γὰρ ἰσογο- 3
νία ἰσομοιρίας ὀριγνᾶται, καὶ τυχοῦσα μὲν αὐτῆς
χαίρει, διαμαρτοῦσα δὲ ἄχθεται· καὶ τὸ ἀνθρώπειον
πᾶν, ἅτε ἔκ τε θεῶν γεγονὸς καὶ ἐς θεοὺς ἀνῆξον,
ἄνω βλέπει, καὶ οὔτε ἐθέλει ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διὰ παν-
τὸς ἄρχεσθαι, οὔθ' ὑπομένει τῶν μὲν πόνων καὶ 4
τῶν κινδύνων τῶν τε δαπανημάτων μετέχον, τῆς δὲ
κοινωνίας τῶν κρειττόνων στερόμενον, ἀλλὰ κἂν
ἀναγκασθῇ τι τοιοῦτον ὑποστῆναι, μισεῖ τὸ βεβιασ-

μένον, κἂν καιροῦ λάβηται, τιμωρεῖται τὸ μεμιση-
5 μένον. ἄρχειν τε γὰρ πάντες ἀξιοῦσι, καὶ διὰ τοῦτο
καὶ ἄρχεσθαι ἐν τῷ μέρει ὑπομένουσι· καὶ πλεονε-
κτεῖσθαι οὐκ ἐθέλουσι, καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' αὐτοὶ πλεο-
νεκτεῖν ἀναγκάζονται. ταῖς τε τιμαῖς ταῖς παρὰ τῶν
ὁμοτίμων χαίρουσι, καὶ τὰς τιμωρίας τὰς ἐκ τῶν
6 νόμων ἐπαινοῦσι. κἂν οὕτω πολιτεύωνται, κοινὰ
μὲν τἀγαθὰ κοινὰ δὲ καὶ τὰ ἐναντία νομίζοντες εἶναι,
οὔτε τι κακὸν οὐδενὶ τῶν πολιτῶν γίγνεσθαι βού-
λονται, καὶ πάντα τὰ κρείττω πᾶσιν αὐτοῖς συνεύ-
7 χονται. καὶ ἄν τέ τις αὐτὸς ἀρετήν τινα ἔχῃ, καὶ
προφαίνει αὐτὴν προχείρως καὶ ἀσκεῖ προθύμως καὶ
ἐπιδείκνυσιν ἀσμενέστατα, ἄν τε καὶ ἐν ἑτέρῳ ἴδῃ,
καὶ προάγει ἑτοίμως καὶ συναύξει σπουδαίως καὶ
8 τιμᾷ λαμπρότατα. καὶ μέντοι κἂν κακύνηταί τις,
πᾶς αὐτὸν μισεῖ, κἂν δυστυχῇ, πᾶς ἐλεεῖ, κοινὴν τῆς
πόλεως καὶ τὴν ζημίαν καὶ τὴν αἰσχύνην τὴν ἀπ'
αὐτῶν εἶναι νομίζων.

5 αὕτη μὲν ἡ τῶν δήμων κατάστασις, ἐν δὲ δὴ
ταῖς τυραννίσι πάντα τἀναντία συμβαίνει. καὶ τὰ
μὲν πολλὰ τί δεῖ μηκύνειν λέγοντα; τὸ δὲ δὴ κεφά-
λαιον, χρηστὸν μὲν οὐδεὶς οὐδὲν οὔτ' εἰδέναι οὔτ'
ἔχειν δοκεῖν βούλεται, πολέμιον γὰρ αὐτῷ πᾶν ἐπὶ
2 τούτῳ τὸ κρατοῦν ὡς πλήθει γίγνεται, τὸν δὲ ἐκείνου
τις τρόπον κανόνα τοῦ βίου ποιησάμενος, ὅ,τι ποτ'
ἂν ἐλπίσῃ δι' αὐτοῦ πλεονεκτήσας ἀκινδύνως κερδα-
νεῖν, μετέρχεται. καὶ διὰ τοῦθ' οἱ πλείους σφῶν τό
τε καθ' ἑαυτοὺς μόνον σπεύδουσι καὶ πάντας τοὺς
ἄλλους μισοῦσι, τάς τε εὐπραγίας αὐτῶν οἰκείας ζη-
μίας καὶ τὰς συμφορὰς ἴδια κέρδη ποιούμενοι.

5, 2, 5. αυτοὺς μόνον usque ad c. 20, 4, γενόμενοι exciderunt in codice Veneto.

τοιούτων δὲ δὴ τούτων ὄντων οὐχ ὁρῶ τί ποτ' ἂν 3
εἰκότως ἐπάρειέ σε μοναρχῆσαι ἐπιθυμῆσαι. πρὸς γὰρ
τῷ τοῖς δήμοις χαλεπὸν εἶναι τὸ πολίτευμα, πολὺ δυσ-
χερέστερον αὐτῷ σοι γένοιτο ἄν. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅπως ἥ
τε πόλις καὶ τὰ πράγματα αὐτῆς ἔτι καὶ νῦν ταράτ-
τεται; καὶ χαλεπὸν μέν ἐστι τὸ τὸν ὅμιλον ἡμῶν, 4
τοσούτοις ἔτεσιν ἐν ἐλευθερίᾳ βεβιωκότα, καταλῦσαι,
χαλεπὸν δὲ καὶ τὸ τοὺς συμμάχους τούς τε ὑπηκόους,
τοὺς μὲν ἀπὸ παλαιοῦ δημοκρατουμένους τοὺς δ'
ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν ἠλευθερωμένους, ἐς δουλείαν αὖθις
καταστῆσαι, τοσούτων πέριξ πολεμίων ἡμῖν προσκει-
μένων.

καὶ ἵνα γε ἀπὸ πρώτου τοῦ βραχυτάτου ἄρξωμαι, 6
χρήματά σοι πολλὰ καὶ πανταχόθεν ἀναγκαῖον ἔσται
πορίζειν· ἀδύνατον γὰρ τὰς νῦν οὔσας προσόδους
πρός τε τἄλλα καὶ πρὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν τροφὴν
ἐξαρκέσαι. τοῦτο δὲ ἔστι μὲν καὶ ἐν ταῖς δημοκρα-
τίαις· οὐ γὰρ οἷόν τε πολιτείαν τινὰ ἄνευ δαπάνης
συστῆναι. ἀλλ' ἐν μὲν ἐκείναις μάλιστα μὲν ἑκόντες 2
πολλοὶ πολλὰ ἐπιδιδόασιν, ἐν φιλοτιμίας μέρει τὸ
πρᾶγμα ποιούμενοι καὶ τιμὰς ἀντ' αὐτῶν ἀξίας ἀντι-
λαμβάνοντες· ἂν δέ που καὶ ἀναγκαῖαι παρὰ πάντων
ἐσφοραὶ γένωνται, ἑαυτούς τε πείθοντες καὶ ὑπὲρ
ἑαυτῶν συντελοῦντες ἀνέχονται. ἐν δὲ δὴ ταῖς δυ- 3
ναστείαις τό τε ἄρχον πάντες μόνον ὡς καὶ ὑπερ-
πλουτοῦν ἀξιοῦσι δαπανᾶσθαι, τὰς μὲν προσόδους
αὐτοῦ ἑτοίμως ἐξερευνώμενοι, τὰ δ' ἀναλώματα οὐ-
κέθ' ὁμοίως ἐκλογιζόμενοι· καὶ οὔτ' ἰδίᾳ ἡδέως ἢ
καὶ ἑκόντες ἐπιδιδόασί τι, οὔτε τὰς κοινὰς συντελείας
αὐθαιρέτους ποιοῦνται. ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὔτ' ἂν ἐθε- 4
λήσειέ τις, οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὁμολογήσειεν ἂν ῥᾳδίως
πλουτεῖν, οὔτε συμφέρει τῷ κρατοῦντι γίγνεσθαι·

αὐτίκα γὰρ ἂν δόξαν· παρὰ τοῖς πολλοῖς ὡς καὶ φι-
λόπολις ἔχων ὀγκωθείη καὶ νεωτερίσειε. τὸ δ' ἕτε-
ρον πάνυ τοὺς πολλοὺς βαρύνει, καὶ μάλισθ' ὅτι τὴν
μὲν ζημίαν αὐτοὶ ὑπομένουσι, τὸ δὲ δὴ κέρδος ἕτεροι
5 λαμβάνουσιν. ἐν μὲν γὰρ ταῖς δημοκρατίαις καὶ
στρατεύονται ὡς πλήθει οἱ τὰ χρήματα συνεσφέρον-
τες, ὥστε τρόπον τινὰ αὖθις αὐτὰ ἀπολαμβάνουσιν·
ἐν δὲ ταῖς μοναρχίαις ἄλλοι μὲν ὡς τὸ πολὺ καὶ
γεωργοῦσι καὶ δημιουργοῦσι καὶ ναυτίλλονται καὶ
πολιτεύονται, παρ' ὧνπερ καὶ αἱ λήψεις μάλιστα
γίγνονται, ἄλλοι δὲ τὰ ὅπλα ἔχουσι καὶ τὸν μισθὸν
φέρουσιν.

7 ἓν μὲν δὴ τοῦτο τοιοῦτον ὂν πράγματά σοι παρέ-
ξει, ἕτερον δὲ ἐκεῖνο. πάντως μέν τινα δεῖ δίκην
τὸν ἀεὶ κακουργοῦντα διδόναι· οὔτε γὰρ ἐκ νουθε-
σίας οὔτε ἐκ παραδειγμάτων οἱ πολλοὶ σωφρονίζονται,
ἀλλὰ ἀνάγκη πᾶσα αὐτοὺς καὶ ἀτιμίᾳ καὶ φυγῇ καὶ
θανάτῳ ζημιοῦσθαι, οἷα ἔν τε ἀρχῇ τηλικαύτῃ καὶ
ἐν πλήθει ἀνθρώπων τοσούτῳ, ἄλλως τε καὶ ἐν με-
2 ταβολῇ πολιτείας, φιλεῖ συμβαίνειν. τούτοις δ' ἂν
μὲν ἑτέρους δικαστὰς καθίζῃς, ἀπολύοιντό τε ἂν
διασπευδόμενοι, καὶ μάλιστα ὅσους ἂν ἐχθραίνειν
νομισθῇς· καὶ γὰρ προσποίησίν τινα ἐξουσίας οἱ
δικάζοντες λαμβάνουσιν, ὅταν τι παρὰ τὸ δοκοῦν
3 τῷ κρατοῦντι ποιήσωσι· κἂν ἄρα τινὲς ἁλίσκωνται,
διὰ σὲ δόξουσιν ἐκ κατασκευάσματος κατεψηφίσθαι.
ἂν δ' αὐτὸς δικάζῃς, πολλοὺς ἀναγκασθήσῃ καὶ τῶν
ὁμοτίμων κολάζειν, τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές, καὶ πάν-
τως τινὰς αὐτῶν ὀργῇ μᾶλλον ἢ δικαιώσει δόξεις
4 εὐθύνειν· τοὺς γὰρ βιάζεσθαι δυναμένους οὐδεὶς
δικάζοντας δικαιοπραγεῖν πιστεύει, ἀλλ' οἴονται πάν-
τες αὐτοὺς σχῆμα καὶ σκιαγραφίαν πολιτείας αἰσχύνῃ

πρὸ τῆς ἀληθείας προπεταννύντας, ὀνόματι ἐννόμου δικαστηρίου τὴν ἑαυτῶν ἐπιθυμίαν ἀποπιμπλάναι.
ἐν μὲν οὖν ταῖς μοναρχίαις ταῦθ' οὕτω γίγνεται· ἐν 5
δὲ δὴ ταῖς δημοκρατίαις, ἄν τ' ἰδίᾳ τις ἀδικεῖν αἰτίαν λάβῃ, ἰδίαν δίκην παρὰ δικασταῖς ἴσοις φεύγει, ἄν τε δημοσίᾳ, καὶ ἐκείνῳ δικασταὶ καθίζουσιν ἐκ τῶν ὁμοίων οὓς ἂν ὁ κλῆρος ἀποδείξῃ, ὥστε ῥᾷον τὰ ἀποβαίνοντα ἀπ' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους φέρειν, μήτ' ἰσχύι δικαστοῦ μήτε χάριτι ἀναγκασθῆναι νομίζοντάς τι πεπονθέναι.

ἔτι τοίνυν πολλοὶ χωρὶς τῶν τι ἀδικούντων, οἱ 8
μὲν γένει οἱ δὲ πλούτῳ οἱ δὲ ἑτέρῳ τινὶ ἐπαιρόμενοι, ἄλλως μὲν οὐ κακοὶ ἄνδρες, τῇ δὲ δὴ προαιρέσει τῇ τῆς μοναρχίας ἐναντίοι φύονται· καὶ αὐτοὺς οὔτ' αὔξεσθαί τις ἐῶν ἀσφαλῶς δύναται ζῆν, οὔτ' αὖ κολούειν ἐπιχειρῶν δικαίως τοῦτο ποιεῖν. τί ποτ' οὖν 2
τούτοις χρήσῃ; πῶς αὐτοὺς μεταχειρίσῃ; ἂν μὲν γὰρ τά τε γένη σφῶν καθέλῃς καὶ τοὺς πλούτους ἐλαττώσῃς τά τε φρονήματα ταπεινώσῃς, οὐδεμίαν ἂν εὔνοιαν παρὰ τῶν ἀρχομένων λάβοις· πῶς γάρ, εἰ μήτε γεννηθῆναί τῳ καλῶς μήτε πλουτῆσαι δικαίως μήτ' ἰσχυρῷ μήτ' ἀνδρείῳ μήτε συνετῷ γενέσθαι ἐξείη; ἂν δὲ ἐάσῃς ταῦθ' ὡς ἕκαστα αὔξειν, οὐκ ἂν 3
ῥᾳδίως αὐτὰ διάθοιο. καὶ γὰρ εἰ αὐτὸς μόνος καὶ πρὸς τὸ τὰ πολιτικὰ καὶ πρὸς τὸ τὰ πολεμικὰ καλῶς καὶ κατὰ καιρὸν πράττειν ἐξήρκεις, καὶ μηδενὸς συνεργοῦ πρὸς μηδὲν αὐτῶν ἔχρῃζες, ἕτερος ἂν ἦν λόγος· νῦν δὲ πᾶσά σε ἀνάγκη συναγωνιστὰς πολλούς, 4
ἅτε τοσαύτης οἰκουμένης ἄρχοντα, ἔχειν, καὶ προσήκει που πάντας αὐτοὺς καὶ ἀνδρείους καὶ φρονίμους εἶναι. οὐκοῦν ἂν μὲν τοιούτοις τισὶ τά τε στρατεύματα καὶ τὰς ἀρχὰς ἐγχειρίζῃς, κίνδυνος ἔσται καὶ

5 σοὶ καὶ τῇ πολιτείᾳ καταλυθῆναι· οὐ γάρ ἐστιν οὔτ'
ἄνευ φρονήματος ἀξιόλογον ἄνδρα φῦναι, οὔτ' αὖ
φρόνημα μέγα λαβεῖν ἐκ δουλοπρεποῦς ἐπιτηδεύ-
σεως, οὐ μὴν οὐδὲ φρονηματίαν γενόμενον μὴ οὐκ
ἐλευθερίας ἐπιθυμῆσαι καὶ πᾶν τὸ δεσπόζον μισῆσαι.
6 ἂν δὲ δὴ τούτοις μὲν μηδὲν ἐπιτρέπῃς, τοῖς δὲ δὴ
φαύλοις καὶ τοῖς τυχοῦσι τὰ πράγματα προστάσσῃς,
τάχιστα μὲν ἂν ὀργὴν παρ' ἐκείνων ὡς ἀπιστουμέ-
νων λάβοις, τάχιστα δ' ἂν ἐν τοῖς μεγίστοις πταί-
7 σειας. τί μὲν γὰρ ἂν ἀγαθὸν ἀμαθὴς ἢ ἀγενὴς ἄν-
θρωπος ἐργάσαιτο; τίς δ' οὐκ ἂν καταφρονήσειεν
αὐτοῦ τῶν πολεμίων; τίς δ' ἂν πειθαρχήσειέν οἱ
τῶν συμμάχων; τίς δ' οὐκ ἂν καὶ αὐτῶν τῶν στρα-
τιωτῶν ἀπαξιώσειεν ὑπὸ τοιούτου τινὸς ἄρχεσθαι;
καὶ μὴν ὅσα ἐκ τούτου κακὰ γίγνεσθαι πέφυκε, τὰ
μὲν ἄλλα οὐδὲν δέομαί σοι σαφῶς εἰδότι διηγεῖσθαι,
8 ἐκεῖνο δὲ δὴ μόνον ἀναγκαίως ἐρῶ, ὅτι ἂν μὲν μη-
δὲν δέον ὁ τοιοῦτος πράττῃ, πολὺ πλείω ἄν σε τῶν
πολεμίων βλάψειεν, ἂν δέ τι τῶν προσηκόντων ποιῇ,
καὶ αὐτὸς ἄν σοι φοβερὸς ἐκφρονήσας ὑπ' ἀπαιδευ-
σίας γένοιτο.

9 οὐ μέντοι καὶ ταῖς δημοκρατίαις τοιοῦτό τι πρόσ-
εστιν, ἀλλ' ὅσῳ ἂν πλείους καὶ πλουτῶσι καὶ ἀνδρί-
ζωνται, τόσῳ μᾶλλον αὐτοί τε φιλοτιμοῦνται καὶ τὴν
πόλιν αὔξουσι, καί σφισι καὶ ἐκείνη κέχρηται καὶ χαί-
ρει, πλὴν ἄν τις τυραννίδος ἐπιθυμήσῃ· τοῦτον γὰρ
2 ἰσχυρῶς κολάζουσι. καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει καὶ
πολλῷ κρείττους αἱ δημοκρατίαι τῶν μοναρχιῶν εἰσι,
δηλοῖ μὲν καὶ τὸ Ἑλληνικόν· τέως μὲν γὰρ οὕτως
ἐπολιτεύοντο, οὐδὲν μέγα κατέπραξαν, ἐπειδὴ δὲ ἐκεί-
3 νως ζῆν ἤρξαντο, ὀνομαστότατοι ἐγένοντο· δηλοῖ δὲ
καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὧν οἱ μὲν ἐν τυραν-

νίσι καὶ νῦν ἔτι διαγόμενοι ἀεί τε δουλεύουσι καὶ ἀεὶ τοῖς ἄρχουσιν ἐπιβουλεύουσιν, οἱ δὲ δὴ προστατείαις ἐπετησίοις ἢ καὶ ἐπὶ πλείω τινὰ χρόνον χρώμενοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι διατελοῦσιν ὄντες. ἀλλὰ τί δεῖ ἡμᾶς ἀλλοτρίοις παραδείγμασιν οἰκεῖα 4
ἔχοντας χρῆσθαι; ἡμεῖς γὰρ αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἄλλως τὸ πρῶτον πολιτευόμενοι, ἔπειτα ἐπειδὴ πολλὰ καὶ δεινὰ ἐπάσχομεν, τῆς τε ἐλευθερίας ἐπεθυμήσαμεν καὶ λαβόντες αὐτὴν πρὸς τοσοῦτον ὄγκον προήλθομεν, οὐκ ἄλλοις τισὶν ἢ τοῖς ἐκ τῆς δημοκρατίας ἀγα- 5
θοῖς ἰσχύσαντες, ἐξ ὧν ἥ τε γερουσία προεβούλευε καὶ ὁ δῆμος ἐπεκύρου τό τε στρατευόμενον προεθυμεῖτο καὶ τὸ στρατηγοῦν ἐφιλοτιμεῖτο· ὧν οὐδὲν ἂν ἐν τυραννίδι πραχθείη. ἀμέλει τοσοῦτον αὐτῆς διὰ ταῦτα μῖσος οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι ἔσχον ὥστε καὶ ἐπάρατον τὸ πολίτευμα ποιήσασθαι.

χωρὶς δὲ τούτων, εἰ δεῖ τι καὶ περὶ τῶν ἰδίᾳ σοὶ 10
αὐτῷ συμφερόντων εἰπεῖν, πῶς μὲν ἂν ὑπομείνειας τοσαῦτα καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ διοικῶν, πῶς δ' ἂν μὴ ὑγιαίνων ἐξαρκέσειας; τίνος δ' ἂν τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἀπολαύσειας, πῶς δ' ἂν στερόμενος αὐτῶν εὐδαιμονήσειας; τίνι δ' ἂν ἀκριβῶς ἡσθείης, πότε δ' οὐκ ἂν ἰσχυρῶς λυπηθείης; πᾶσα 2
γὰρ ἀνάγκη τὸν τηλικαύτην ἀρχὴν ἔχοντα καὶ φροντίζειν πολλὰ καὶ δεδιέναι πολλά, καὶ τῶν μὲν ἡδίστων ἐλάχιστα ἀπολαύειν, τὰ δὲ δυσχερέστατα ἀεὶ καὶ πανταχοῦ καὶ ἀκούειν καὶ ὁρᾶν καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν. ὅθεν, οἶμαι, καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροί τινες οὐδὲ διδομένας σφίσι βασιλείας ἐδέξαντο.

ταῦτ' οὖν προϊδόμενος προβούλευσαι πρὶν ἐν 3
αὐτοῖς γενέσθαι· αἰσχρὸν γάρ, μᾶλλον δὲ καὶ ἀδύνατόν ἐστι παρακύψαντά τινα ἅπαξ ἐς αὐτὰ ἀναδῦ-

ναι. μηδέ σε ἐξαπατήσῃ μήτε τὸ μέγεθος τῆς ἐξου-
σίας μήθ' ἡ περιουσία τῶν κτημάτων, μὴ τὸ στῖφος
τῶν σωματοφυλάκων, μὴ ὁ ὄχλος τῶν θεραπευόντων.
4 οἵ τε γὰρ πολὺ δυνάμενοι πολλὰ πράγματα ἔχουσι,
καὶ οἱ συχνὰ κεκτημένοι συχνὰ ἀναλίσκειν ἀναγκά-
ζονται, τά τε πλήθη τῶν δορυφόρων διὰ τὰ πλήθη
τῶν ἐπιβουλευόντων ἀθροίζεται, καὶ οἱ κολακεύοντες
ἐπιτρίψειαν ἄν τινα μᾶλλον ἢ σώσειαν. ὥσθ' ἕνεκα
μὲν τούτων οὐδ' ἂν εἷς εὖ φρονῶν αὐταρχῆσαι ἐπι-
11 θυμήσειεν· εἰ δ' ὅτι καὶ πλουτίζειν καὶ σῴζειν τι-
νὰς ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἀγαθὰ δρᾶν οἱ τοιοῦτοι δύ-
νανται, καὶ νὴ Δία καὶ ὑβρίζειν σφίσι καὶ κακῶς
ποιεῖν ὃν ἂν ἐθελήσωσιν ἔξεστιν, ἀξίαν τις διὰ ταῦτα
σπουδῆς τὴν τυραννίδα εἶναι νομίζει, τοῦ παντὸς
2 ἁμαρτάνει. τὸ μὲν γὰρ ἀσελγαίνειν καὶ κακόν τι
ποιεῖν οὔθ' ὡς αἰσχρὰ οὔθ' ὡς σφαλερὰ καὶ μεμιση-
μένα καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων ἐστί, δέο-
μαί σοι λέγειν· οὔτε γὰρ ἄλλως τοιοῦτος εἶ, οὔτ' ἂν
διὰ ταῦτα μοναρχῆσαι ἕλοιο. προήρημαί τε ἐγὼ νῦν
οὐ πάνθ' ὅσα ἄν τις κακῶς τὸ πρᾶγμα μεταχειριζό-
μενος ἐξεργάσαιτο εἰπεῖν, ἀλλ' ὅσα καὶ οἱ πάνυ ἄρι-
στα αὐτῷ χρώμενοι καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀναγκά-
3 ζονται. τὸ δ' ἕτερον, τό τινα ἀφθόνως εὐεργετεῖν
ἔχειν, ἀξιοσπούδαστον μέν, ἀλλ' ἐν μὲν ἰδιώτῃ γιγνό-
μενον καὶ καλὸν καὶ σεμνὸν καὶ εὐκλεὲς καὶ ἀσφα-
λές ἐστιν, ἐν δὲ δὴ ταῖς μοναρχίαις πρῶτον μὲν οὐκ
ἀντάξιον τῶν ἄλλων τῶν ἀτοπωτέρων, ὥστε τινὰ δι'
ἐκεῖνα καὶ τοῦτο ἑλέσθαι, ἄλλως τε καὶ μέλλοντα τὴν
μὲν ἐκ τούτου ἀπόλαυσιν ἑτέροις δώσειν τὴν δὲ ἐξ
12 ἐκείνων ἀηδίαν αὐτὸν ἕξειν, ἔπειτα δ' οὐδ' ἁπλοῦν,
ὥς τις οἴεται. οὔτε γὰρ ἂν πᾶσι τοῖς δεομένοις τινὸς
ἐπαρκέσειέ τις. οἱ μὲν γὰρ ἀξιοῦντές τι παρ' αὐτοῦ

λαμβάνειν πάντες ὡς εἰπεῖν εἰσιν ἄνθρωποι, κἂν μη-
δεμία εὐθὺς εὐεργεσία αὐτοῖς ὀφείληται· πᾶς γάρ 2
τις φύσει καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ἀρέσκει, κἀγαθόν τι ἐπαυ-
ρέσθαι παρὰ τοῦ δοῦναι δυναμένου βούλεται· ἃ δὲ
ἐνδέχεται αὐτοῖς δίδοσθαι, τιμάς τε καὶ ἀρχὰς λέγω,
καὶ ἔστιν ὅτε καὶ χρήματα, πάνυ ἂν εὐαρίθμητα ὡς
πρὸς τοσοῦτον πλῆθος εὑρεθείη. τούτου τε οὕτως
ἔχοντος ἔχθος ἂν αὐτῷ παρὰ τῶν διαμαρτανόντων
ὧν χρήζουσι μᾶλλον ἢ φιλία παρὰ τῶν τυγχανόντων
ὑπάρξειεν. οἱ μὲν γάρ, ὡς καὶ ὀφειλόμενόν τι λαμ- 3
βάνοντες, οὔτ' ἄλλως μεγάλην οἴονται δεῖν τῷ δι-
δόντι αὐτὸ χάριν ἔχειν, ἅτε μηδὲν παρὰ δόξαν εὑρι-
σκόμενοι, καὶ προσέτι καὶ ὀκνοῦσι τοῦτο ποιεῖν, ἵνα
μὴ καὶ ἀναξίους ἐν τούτῳ σφᾶς τοῦ καλῶς πάσχειν
ἀποφήνωσιν· οἱ δὲ ὧν ἐλπίζουσιν ἀτυχοῦντες λυποῦν- 4
ται κατ' ἀμφότερα, τοῦτο μὲν ὡς οἰκείου τινὸς στερι-
σκόμενοι, πάντες γὰρ ἔχειν ἤδη νομίζουσιν ὧν ἂν
ἐπιθυμήσωσι, τοῦτο δὲ ὡς καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν ἀδικίαν
τινὰ καταγιγνώσκοντες, ἂν ῥᾳδίως ἐπὶ τῷ μὴ τυχεῖν
ὧν ἂν προσδοκήσωσι φέρωσι. καὶ γὰρ ὁ ὀρθῶς δι- 5
δοὺς τὰ τοιαῦτα τό τε κατ' ἀξίαν ἑκάστου δῆλον ὅτι
πρὸ πάντων προσκοπεῖ, καὶ τοὺς μὲν τιμᾷ τοὺς δὲ
παρορᾷ, ὥστε καὶ ἐκ τῆς ἐκείνου γνώμης τοῖς μὲν
φρόνημα τοῖς δ' ἀγανάκτησιν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συνει-
δότος σφῶν προσγίγνεσθαι. ὡς ἄν γέ τις τοῦτ' εὐ-
λαβούμενος ἀνωμάλως αὐτὰ διανέμειν ἐθελήσῃ, τὸ
σύμπαν ἁμαρτήσεται· οἵ τε γὰρ πονηροὶ παρὰ τὸ 6
προσῆκον τιμώμενοι χείρους ἄν, ἤτοι καὶ ἐπαινεῖ-
σθαι ὡς ἀγαθοὶ ἢ πάντως γε θεραπεύεσθαι ὡς φο-
βεροὶ δοκοῦντες, γίγνοιντο, καὶ οἱ χρηστοὶ μηδὲν
πλεῖον αὐτῶν εὑρισκόμενοι, ἀλλ' ἐξ ἴσου σφίσιν ἀγό-
μενοι, μᾶλλον ἂν ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνους ἰσομοιρίας

λυποῖντο ἢ τῷ καὶ αὐτοί τινος ἀξιοῦσθαι χαίροιεν,
7 κἀκ τούτου τήν τε ἐπιτήδευσιν τῶν κρειττόνων ἐῷεν
ἂν καὶ τὴν ζήλωσιν τῶν χειρόνων μετέρχοιντο, καὶ
οὕτω κἂν ἐξ αὐτῶν τῶν τιμῶν οὔθ᾽ οἱ διδόντες αὐ-
τὰς ἀγαθόν τι καρποῖντο καὶ οἱ λαμβάνοντες κακίους
γίγνοιντο. ὥστε σοι τοῦτο, ὃ μάλιστα ἄν τισιν ἐν ταῖς
μοναρχίαις ἀρέσειε, δυσμεταχειριστότατον συμβῆναι.

13 ταῦτά τε οὖν καὶ τἄλλα ἃ μικρῷ πρόσθεν εἶπον
ἐνθυμηθεὶς φρόνησον ἕως ἔξεστί σοι, καὶ ἀπόδος τῷ
δήμῳ καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἔθνη καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ
χρήματα. ἂν μὲν γὰρ ἤδη τε καὶ ἑκὼν αὐτὸ ποιήσῃς,
ἐνδοξότατός τε ἅμα ἀνθρώπων ἔσῃ καὶ ἀσφαλέστα-
τος. ἂν δ᾽ ἀναμείνῃς βίαν τινά σοι προσαχθῆναι,
2 τάχ᾽ ἄν τι δεινὸν μετὰ κακοδοξίας πάθοις. τεκμή-
ριον δέ, Μάριος μὲν καὶ Σύλλας καὶ Μέτελλος, καὶ
Πομπήιος τὸ πρῶτον, ἐν κράτει τῶν πραγμάτων γε-
νόμενοι οὔτ᾽ ἠθέλησαν δυναστεῦσαι οὔτ᾽ ἔπαθον
παρὰ τοῦτο δεινὸν οὐδέν· Κίννας δὲ δὴ καὶ Κάρ-
βων, ὅ τε Μάριος ὁ ἕτερος καὶ ὁ Σερτώριος, ὅ τε
Πομπήιος αὐτὸς μετὰ ταῦτα, τῆς δυναστείας ἐπιθυ-
3 μήσαντες κακῶς ἀπώλοντο. δυσχερὲς γάρ ἐστι τὴν
πόλιν ταύτην, τοσούτοις τε ἔτεσι δεδημοκρατημένην
καὶ τοσούτων ἀνθρώπων ἄρχουσαν, δουλεῦσαί τινι
ἐθελῆσαι. καὶ ἀκούεις μὲν ὅτι τὸν Κάμιλλον ὑπερώ-
ρισαν, ἐπειδὴ λευκοῖς ἵπποις ἐς τὰ ἐπινίκια ἐχρή-
4 σατο, ἀκούεις δὲ ὅτι τὸν Σκιπίωνα κατέλυσαν, ἐπει-
δή τινα πλεονεξίαν αὐτοῦ κατέγνωσαν, μέμνησαι δὲ
ὅπως τῷ πατρί σου προσηνέχθησαν, ὅτι τινὰ ὑπο-
ψίαν ἐς αὐτὸν μοναρχίας ἔσχον. καίτοι τούτων μὲν
ἀμείνους ἄνδρες οὐδένες ἄλλοι γεγόνασιν.

5 οὐ μέντοι καὶ ἁπλῶς οὕτω συμβουλεύω σοι τὴν
ἀρχὴν ἀφεῖναι, ἀλλὰ πάντα τὰ συμφέροντα τῷ δη-

μοσίῳ προπρᾶξαι καὶ δόγμασι καὶ νόμοις ἃ προσήκει καταχλεῖσαι, καθάπερ που καὶ ὁ Σύλλας ἐποίησε· καὶ γὰρ εἴ τινα αὐτῶν μετὰ ταῦτα ἀνετράπη, ἀλλὰ τά γε πλείω καὶ μείζω διαμένει. καὶ μὴ εἴπῃς ὅτι 6
καὶ ὣς στασιάσουσί τινες, ἵνα μὴ καὶ ἐγὼ αὖθις εἴπω ὅτι πολλῷ μᾶλλον οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο μοναρχούμενοι. ὡς εἴγε πάνθ' ὅσα ἐνδέχεταί τισι συνενεχθῆναι προσκοποίμεθα, ἀλογώτατα ἂν τὰς διχοστασίας τὰς ἐκ τῆς δημοκρατίας συμβαινούσας φοβηθείημεν ἂν μᾶλλον ἢ τὰς τυραννίδας τὰς ἐκ τῆς μοναρχίας ἐκφυομένας. περὶ ὧν τῆς δεινότητος οὐδὲ ἐπεχείρησά τι 7
εἰπεῖν· οὐ γὰρ δὴ καὶ καταδραμεῖν ἄλλως εὐκατηγόρητον οὕτω πρᾶγμα ἠθέλησα, ἀλλὰ δεῖξαί σοι τοῦθ' ὅτι τοιοῦτόν ἐστι τῇ φύσει ὥστε μηδὲ τοὺς χρηστοὺς ἄνδρας ..."

"... οὔτε πεῖσαί τι ῥᾳδίως ὑπὸ παρρησίας τοὺς οὐχ 14
ὁμοίους δύνανται, κἂν ταῖς πράξεσιν ἅτε μὴ ὁμογνωμονούντων σφῶν κατορθοῦσιν. ὥστε εἴ τι κήδῃ τῆς πατρίδος, ὑπὲρ ἧς τοσούτους πολέμους πεπολέμηκας, ὑπὲρ ἧς καὶ τὴν ψυχὴν ἡδέως ἂν ἐπιδοίης, μεταρρύθμισον αὐτὴν καὶ κατακόσμησον πρὸς τὸ σωφρονέστερον. τὸ γὰρ ἐξεῖναί τισι πάνθ' ἁπλῶς ὅσα βού- 2
λονται καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν, ἂν μὲν ἐπὶ τῶν εὖ φρονούντων ἐξετάζῃς, εὐδαιμονίας ἅπασιν αἴτιον γίγνεται, ἂν δὲ ἐπὶ τῶν ἀνοήτων, συμφορᾶς· καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν τοῖς τοιούτοις τὴν ἐξουσίαν διδοὺς παιδὶ δή τινι καὶ μαινομένῳ ξίφος ὀρέγει, ὁ δ' ἐκείνοις τά τε ἄλλα καὶ αὐτοὺς τούτους καὶ μὴ βουλομένους σώζει. διόπερ καὶ σὲ ἀξιῶ μὴ πρὸς τὰς εὐπρεπείας τῶν 3
ὀνομάτων ἀποβλέψαντα ἀπατηθῆναι, ἀλλὰ τὰ γιγνόμενα ἐξ αὐτῶν προσκοπήσαντα τήν τε θρασύτητα τοῦ ὁμίλου παῦσαι καὶ τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν

ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀρίστοις προσθεῖναι,
ἵνα βουλεύωσι μὲν οἱ φρονιμώτατοι, ἄρχωσι δὲ οἱ
στρατηγικώτατοι, στρατεύωνται δὲ καὶ μισθοφορῶσιν
4 οἵ τε ἰσχυρότατοι καὶ οἱ πενέστατοι. οὕτω γὰρ τά τε
ἐπιβάλλοντά σφισιν ἕκαστοι προθύμως ποιοῦντες,
καὶ τὰς ὠφελείας ἀλλήλοις ἑτοίμως ἀντιδιδόντες,
οὔτε τῶν ἐλαττωμάτων, ἐν οἷς καταδέουσί τινων,
ἐπαισθήσονται, καὶ τὴν δημοκρατίαν τὴν ἀληθῆ τήν
5 τε ἐλευθερίαν τὴν ἀσφαλῆ κτήσονται· ἐκείνη μὲν
γὰρ ἡ τοῦ ὄχλου ἐλευθερία τοῦ τε βελτίστου δουλεία
πικροτάτη γίγνεται καὶ κοινὸν ἀμφοῖν ὄλεθρον φέ-
ρει, αὕτη δὲ τό τε σῶφρον πανταχοῦ προτιμῶσα καὶ
τὸ ἴσον ἅπασι κατὰ τὴν ἀξίαν ἀπονέμουσα πάντας
15 ὁμοίως εὐδαίμονας τοὺς χρωμένους αὐτῇ ποιεῖ. μὴ
γάρ τοι οἰηθῇς ὅτι τυραννῆσαί σοι, τόν τε δῆμον καὶ
τὴν βουλὴν δουλωσαμένῳ, παραινῶ. τοῦτο μὲν γὰρ
οὔτ᾽ ἂν ἐγώ ποτε εἰπεῖν οὔτ᾽ ἂν σὺ πρᾶξαι τολμή-
σειας· ἐκεῖνα δὲ δὴ καὶ καλὰ καὶ χρήσιμα καὶ σοὶ
καὶ τῇ πόλει γένοιτο ἄν, τό τε πάντα τὰ προσήκοντα
αὐτόν σε μετὰ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν νομοθετεῖν, μη-
δενὸς τῶν πολλῶν μήτ᾽ ἀντιλέγοντος αὐτοῖς μήτ᾽
2 ἐναντιουμένου, καὶ τὸ τοὺς πολέμους πρὸς τὰ ὑμέ-
τερα βουλεύματα διοικεῖσθαι, πάντων αὐτίκα τῶν
ἄλλων τὸ κελευόμενον ποιούντων, τό τε τὰς τῶν ἀρ-
χόντων αἱρέσεις ἐφ᾽ ὑμῖν εἶναι, καὶ τὸ τὰς τιμὰς τάς
τε τιμωρίας ὑμᾶς ὁρίζειν, ἵνα καὶ νόμος εὐθὺς ᾖ πᾶν
ὅ,τι ἂν βουλευσαμένῳ σοι μετὰ τῶν ὁμοτίμων ἀρέσῃ,
3 καὶ οἱ πολέμιοι κρύφα καὶ κατὰ καιρὸν πολεμῶνται,
οἵ τέ τι ἐγχειριζόμενοι ἀπ᾽ ἀρετῆς ἀλλὰ μὴ κλήρῳ
καὶ σπουδαρχίᾳ ἀποδεικνύωνται, καὶ οἱ μὲν ἀγαθοὶ
ἄνευ φθόνου τιμῶνται, οἱ δὲ κακοὶ ἄνευ συστάσεως
4 κολάζωνται. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τά τε πραττόμενα

ὀρθῶς διοικηθείη, μήτε ἐς τὸ κοινὸν ἀναφερόμενα
μήτε ἐν τῷ φανερῷ βουλευόμενα μήτε τοῖς παρακε-
λευστοῖς ἐπιτρεπόμενα μήτε ἐκ φιλοτιμίας κινδυνευό-
μενα, καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἡδέως ἀπο-
λαύσαιμεν, μήτε πολέμους ἐπικινδύνους μήτε στάσεις
ἀνοσίας ποιούμενοι. ταῦτα γὰρ πᾶσα μὲν δημοκρα- 5
τία ἔχει· οἱ γὰρ δυνατώτεροι, τῶν τε πρωτείων ὀρε-
γόμενοι καὶ τοὺς ἀσθενεστέρους μισθούμενοι, πάντα
ἄνω καὶ κάτω φύρουσι· πλεῖστα δὲ δὴ παρ' ἡμῖν
γέγονε, καὶ οὐκ ἔστιν ὅπως ἄλλως παύσεται. τεκμή- 6
ριον δέ, πάμπολυς ἐξ οὗ χρόνος καὶ πολεμοῦμεν καὶ
στασιάζομεν. αἴτιον δὲ τό τε πλῆθος τῶν ἀνθρώπων
καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων· ἐκεῖνοί τε γὰρ παν-
τοδαποὶ καὶ τὰ γένη καὶ τὰς φύσεις ὄντες καὶ ποικί-
λας καὶ τὰς ὀργὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχουσι, καὶ
ταῦτα ἐς τοσοῦτον προῆκται ὥστε καὶ πάνυ δυσχερῶς
ἂν διοικηθῆναι. καὶ ὅτι ταῦτα ἀληθῆ λέγω μαρτυ- 16
ρεῖ τὰ γεγονότα. τέως μὲν γὰρ οὔτε πολλοὶ ἦμεν
οὔτε μεγάλῳ τινὶ τῶν πλησιοχώρων διεφέρομεν, κα-
λῶς τε ἐπολιτευόμεθα καὶ πᾶσαν ὀλίγου τὴν Ἰταλίαν
κατεστρεψάμεθα· ἀφ' οὗ δὲ ἔξω αὐτῆς ἐξήχθημεν, 2
καὶ ἐπὶ πολλὰς καὶ τῶν ἠπείρων καὶ τῶν νήσων ἐπε-
ραιώθημεν, καὶ πᾶσαν μὲν τὴν θάλασσαν πᾶσαν δὲ
τὴν γῆν καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς δυνάμεως ἡμῶν
ἐνεπλήσαμεν, οὐδενὸς χρηστοῦ μετεσχήκαμεν, ἀλλὰ
τὸ μὲν πρῶτον οἴκοι καὶ ἐντὸς τοῦ τείχους κατὰ συ-
στάσεις ἐστασιάσαμεν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὰ στρατό-
πεδα τὸ νόσημα τοῦτο προηγάγομεν. καὶ διὰ ταῦτα 3
ἡ πόλις ἡμῶν, ὥσπερ ὁλκὰς μεγάλη καὶ πλήρης ὄχλου
παντοδαποῦ χωρὶς κυβερνήτου, πολλὰς ἤδη γενεὰς
ἐν κλύδωνι πολλῷ φερομένη σαλεύει τε καὶ ἄττει
δεῦρο κἀκεῖσε, καθάπερ ἀνερμάτιστος οὖσα. μήτ'

4 οὖν χειμαζομένην ἔτ' αὐτὴν περιίδῃς, ὁρᾷς γὰρ ὡς
ὑπέραντλός ἐστι, μήτε περὶ ἕρμα περιρραγῆναι ἐάσῃς,
σαθρὰ γάρ ἐστι καὶ οὐδένα ἔτι χρόνον ἀντισχεῖν δυ-
νήσεται· ἀλλ' ἐπειδήπερ οἱ θεοὶ ἐλεήσαντες αὐτὴν
καὶ ἐπιγνώμονά σε καὶ ἐπιστάτην αὐτῆς ἐπέστησαν,
μὴ προδῷς τὴν πατρίδα, ἵν' ὥσπερ νῦν διὰ σὲ μι-
κρὸν ἀναπέπνευκεν, οὕτω καὶ τὸν λοιπὸν αἰῶνα μετ'
ἀσφαλείας διάγῃ.

17 ὅτι μὲν οὖν ὀρθῶς σοι παραινῶ, μοναρχεῖσθαι
τὸν δῆμον ἀξιῶν, πάλαι σε ἡγοῦμαι πεπεῖσθαι· τού-
του δὲ δὴ οὕτως ἔχοντος καὶ ἑτοίμως καὶ προθύμως
τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἀνάδεξαι, μᾶλλον δὲ μὴ πρόῃ.
οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν τι βουλευόμεθα, ἀλλ'
ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀπολέσαι καὶ προσέτι καὶ κινδυνεῦσαι.
2 τίς γάρ σου φείσεται, ἄν τε ἐς τὸν δῆμον τὰ πράγ-
ματ' ἀνώσῃς, ἄν τε καὶ ἑτέρῳ τινὶ ἐπιτρέψῃς, παμ-
πόλλων μὲν ὄντων τῶν ὑπὸ σοῦ λελυπημένων, πάν-
των δ' ὡς εἰπεῖν τῆς μοναρχίας ἀντιποιησομένων,
ὧν οὐδεὶς οὔτε μὴ ἀμύνασθαί σε ἐφ' οἷς πεποίηκας
3 οὔτ' ἀντίπαλον ὑπολιπέσθαι ἐθελήσει; τεκμήριον δὲ
ὅτι καὶ ὁ Πομπήιος ἐκστὰς τῆς δυναστείας καὶ κατε-
φρονήθη καὶ ἐπεβουλεύθη, κἀκ τούτου μηκέτ' αὐ-
τὴν ἀναλαβεῖν δυνηθεὶς ἐφθάρη, καὶ ὁ Καῖσαρ ὁ
πατὴρ ὁ σὸς τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι ἐθελήσας προ-
απώλετο. πάντως δ' ἂν καὶ ὁ Μάριος καὶ ὁ Σύλλας
ὅμοια αὐτοῖς ἐπεπόνθεσαν, εἰ μὴ προετεθνήκεσαν.
4 καίτοι τὸν Σύλλαν φασί τινες αὐτὸ τοῦτο φοβηθέντα
φθῆναι καὶ ἑαυτὸν ἀναχρήσασθαι· συχνὰ γοῦν τῶν
νομοθετηθέντων ὑπ' αὐτοῦ ζῶντος ἔτ' αὐτοῦ λύεσθαι
ἤρξατο. ὥστε καὶ σὺ πολλοὺς μὲν Λεπίδους, πολλοὺς
δὲ Σερτωρίους, Βρούτους, Κασσίους γενήσεσθαί σοι
προσδόκα.

ταῦτά τε οὖν ἰδὼν καὶ τἆλλα πάντα λογισάμενος, 18
μὴ πρόῃ καὶ σεαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα, ἵνα μὴ δόξῃς
τισὶν ἐθελούσιος τῆς ἀρχῆς ἐφεῖσθαι. πρῶτον μὲν
γάρ, ἂν καὶ τοῦτό τις ὑποπτεύσῃ, οὔτ' ἀπὸ τοῦ ἀν-
θρωπείου τρόπου τὸ ἐπιθύμημά ἐστι, καὶ καλὸς ὁ
κίνδυνος αὐτοῦ· ἔπειτα δὲ τίς οὐκ οἶδε τὴν ἀνάγκην
ὑφ' ἧς ἐς τὰ πράγματα ταῦτα προήχθης; ὥστε εἴπερ 2
τι αἰτίαμα αὐτῆς ἐστι, τοῖς τοῦ πατρός σου σφα-
γεῦσι δικαιότατα ἄν τις αὐτὸ ἐγκαλέσειεν· εἰ γὰρ
ἐκεῖνοι μήτ' ἀδίκως μήτ' οἰκτρῶς οὕτως αὐτὸν ἀπε-
κτόνεσαν, οὔτ' ἂν τὰ ὅπλα ἀντῆρω, οὔτ' ἂν τὰ
στρατεύματα συνελέξω, οὔτ' ἂν Ἀντωνίῳ καὶ Λεπί-
δῳ συνέθου, οὔτ' ἂν αὐτοὺς ἐκείνους ἠμύνω. καὶ 3
ὅτι μὲν ὀρθῶς καὶ δικαίως πάντα ταῦτα ἐποίησας
οὐδεὶς ἀγνοεῖ· εἰ δ' οὖν τι καὶ πεπλημμέληται, ἀλλ'
οὔτι καὶ μεταθέσθαι ἔτ' ἀσφαλῶς δυνάμεθα. ὥστε
καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῆς πόλεως πεισθῶμεν
τῇ τύχῃ τῇ τὴν μοναρχίαν σοι διδούσῃ. καὶ χάριν 4
γε μεγάλην αὐτῇ ἔχωμεν, ὅτι μὴ μόνον τῶν κακῶν
τῶν ἐμφυλίων ἀπέλυσεν ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν κατά-
στασιν τῆς πολιτείας ἐπὶ σοὶ πεποίηται, ἵν' ἐπιμελη-
θεὶς αὐτῆς ὥσπερ προσήκει, δείξῃς ἅπασιν ἀνθρώ-
ποις ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἄλλοι καὶ ἐτάραξαν καὶ ἐκακούρ-
γησαν, σὺ δὲ δὴ χρηστὸς εἶ.

καὶ μή μοι τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς φοβηθῇς. ὅσῳ 5
τε γὰρ πλείων ὑπάρχει, τόσῳ πλείω καὶ τὰ σώζοντα
ἔχει, καὶ μακρῷ τὸ φυλάξαι τι τοῦ κτήσασθαι ῥᾷόν
ἐστι· πρὸς μὲν γὰρ τὸ τἀλλότρια προσποιήσασθαι
καὶ πόνων καὶ κινδύνων δεῖ, πρὸς δὲ τὸ τὰ ὑπάρ-
χοντα σῶσαι βραχεῖα φροντὶς ἀρκεῖ. μὴ μέντοι μηδὲ 6
δείσῃς ὅτι οὐχὶ καὶ ἀσφαλέστατα ἐν αὐτῇ βιώσῃ καὶ
πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν ἀπολαύσεις, ἂν

γε ἐθελήσῃς αὐτὴν ὡς παραινέσω σοι διοικῆσαι. καί
με μὴ νομίσῃς ἀπαρτᾶν ἀπὸ τῆς παρούσης ὑποθέ-
σεως τὸν λόγον, ἂν ἐπὶ πλεῖόν σοι περὶ αὐτῆς δια-
7 λεχθῶ· οὐ γάρ που καὶ ὑπ᾽ ἀδολεσχίας τινὸς ἄλλως
τοῦτο ποιήσω, ἀλλ᾽ ἵνα ἀκριβῶς καταμάθῃς ὅτι καὶ
δυνατὸν καὶ ῥᾴδιον τῷ γε ἔμφρονι τὸ καὶ καλῶς καὶ
ἀκινδύνως ἄρξαι ἐστί.

19 φημὶ τοίνυν χρῆναί σε κατὰ πρώτας εὐθὺς τὸ
βουλευτικὸν πᾶν καὶ φυλοκρινῆσαι καὶ διαλέξαι,
ἐπειδή τινες οὐκ ἐπιτήδειοι διὰ τὰς στάσεις βεβου-
λεύκασι, καὶ τοὺς μὲν ἀρετήν τινα αὐτῶν ἔχοντας
2 κατασχεῖν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπαλεῖψαι. μὴ μέντοι καὶ
διὰ πενίαν τινὰ ἀγαθόν γε ἄνδρα ὄντα ἀπαλλάξῃς,
ἀλλὰ καὶ χρήματα αὐτῷ τὰ ἀναγκαῖα δός. ἀντὶ δὲ
δὴ τῶν ἄλλων τούς τε γενναιοτάτους καὶ τοὺς ἀρί-
στους τούς τε πλουσιωτάτους ἀντεσάγαγε, μὴ μόνον
ἐκ τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν συμμάχων τῶν
3 τε ὑπηκόων ἐπιλεξάμενος· οὕτω γάρ σύ τε πολλοῖς
συνεργοῖς χρήσῃ, καὶ τοὺς κορυφαίους ἐξ ἁπάντων
τῶν ἐθνῶν ἐν ἀσφαλεῖ ποιήσῃ, καὶ οὔτε ἐκεῖνα νεο-
χμώσει τι μηδένα ἐλλόγιμον προστάτην ἔχοντα, καὶ
οἱ πρωτεύοντες παρ᾽ αὐτοῖς φιλήσουσί σε, ἅτε καὶ
4 κοινωνοί σοι τῆς ἀρχῆς γεγονότες. τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα
καὶ ἐπὶ τῶν ἱππέων ποίησον. τοὺς γὰρ τὰ δευτερεῖα
ἑκασταχόθι καὶ γένει καὶ ἀρετῇ καὶ πλούτῳ φερομέ-
νους ἐς τὴν ἱππάδα κατάλεξον, τοσούτους ἑκατέρους
ἀντεγγράψας ὁπόσοι ποτ᾽ ἂν ἀρέσωσί σε, μηδὲν περὶ
τοῦ πλήθους αὐτῶν ἀκριβολογούμενος· ὅσῳ γὰρ ἂν
πλείους εὐδόκιμοι ἄνδρες συνῶσί σοι, τοσούτῳ ῥᾷον
5 αὐτός τε ἐν δέοντι πάντα διοικήσεις, καὶ τοὺς ἀρχο-
μένους πείσεις ὅτι οὔτε ὡς δούλοις σφίσιν οὔθ᾽ ὡς
χείροσί πῃ ἡμῶν οὖσι χρῇ, ἀλλὰ τά τε ἄλλα ἀγαθὰ

πάντα τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν καὶ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς κοινοῖ, ὅπως ὡς οἰκείαν αὐτὴν σπουδάζωσι. καὶ το- 6
σοῦτόν γε δέω τοῦθ' ὡς οὐκ ὀρθῶς εἰρημένον ἀναθέσθαι, ὥστε καὶ τῆς πολιτείας πᾶσί σφισι μεταδοθῆναί φημι δεῖν, ἵνα καὶ ταύτης ἰσομοιροῦντες πιστοὶ σύμμαχοι ἡμῖν ὦσιν, ὥσπερ τινὰ μίαν τὴν ἡμετέραν πόλιν οἰκοῦντες, καὶ ταύτην μὲν ὄντως πόλιν, τὰ δὲ δὴ σφέτερα ἀγροὺς καὶ κώμας νομίζοντες εἶναι.

ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου αὖθις ἀκριβέστερον σκεψόμεθα ἃ χρὴ πρᾶξαι, ἵνα μὴ καὶ πάντα ἀθρόα αὐ-
τοῖς χαρισώμεθα· καταλέγεσθαι δὲ χρὴ ἐς μὲν τὴν 20
ἱππάδα ὀκτωκαιδεκέτεις, ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ μάλιστα ἥ τε τῶν σωμάτων αὐτῶν εὐεξία καὶ ἡ τῶν ψυχῶν ἐπιτηδειότης διαφαίνεται, ἐς δὲ τὸ συνέδριον πεντεκαιεικοσιέτεις· πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν καὶ σφαλερόν ἐστι τὰ μὲν οἰκεῖα μηδενὶ πρὸ ταύτης τῆς ἡλικίας ἐπιτρέπεσθαι, τὰ δὲ δημόσια καὶ νεωτέροις τι-
σὶν ἐγχειρίζεσθαι; ταμιεύσαντές τε καὶ ἀγορανομή- 2
σαντες ἢ δημαρχήσαντες στρατηγείτωσαν, τριακοντοῦται γενόμενοι. ταύτας τε γὰρ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς τῶν ὑπάτων μόνας οἴκοι, τῆς τε τῶν πατρίων μνήμης ἕνεκα καὶ τοῦ μὴ παντελῶς τὴν πολιτείαν μεταλλάττειν δοκεῖν, ἀποδεικνύναι σέ φημι χρῆναι.
αὐτὸς μέντοι σὺ πάντας αὐτοὺς αἱροῦ, καὶ μήτε ἐπὶ 3
τῷ πλήθει ἢ καὶ τῷ δήμῳ ἔτι τινὰ αὐτῶν ποιήσῃ, στασιάσουσι γάρ, μήτε ἐπὶ τῷ συνεδρίῳ, διασπουδάσονται γάρ. μὴ μέντοι καὶ τὰς δυνάμεις σφῶν τὰς ἀρχαίας τηρήσῃς, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ αὖθις γένηται, ἀλλὰ τὴν μὲν τιμὴν φύλαξον, τῆς δ' ἰσχύος παράλυσον τοσοῦτον ὅσον μήτε τοῦ ἀξιώματός τι αὐτῶν ἀφαιρήσει καὶ τοῖς νεωτερίσαι τι ἐθελήσουσι μὴ ἐπι-

4 τρέφει. ἔσται δὲ τοῦτο, ἂν τά τε ἄλλα καὶ ἐνδήμους
αὐτοὺς ἀποφήνῃς, καὶ μήτε ἐν τῷ τῆς ἀρχῆς καιρῷ
ὅπλα τινὶ αὐτῶν ἐγχειρίσῃς μήτε εὐθύς, ἀλλὰ χρό-
νου διελθόντος, ὅσον ἂν αὐτάρκη ἑκάστῳ σφῶν νο-
μίσῃς εἶναι. οὕτω γὰρ οὔτε τινὲς νεοχμώσουσι, στρα-
τοπέδων κύριοι ἐν τῷ τῶν ὀνομάτων φρονήματι γε-
νόμενοι, καὶ χρόνον τινὰ ἰδιωτεύσαντες πεπανθή-
5 σονται. καὶ οὗτοι μὲν τάς τε πανηγύρεις, οἵ γε καὶ
προσήκοντές σφισιν, ἐπιτελείτωσαν, καὶ τὰς δίκας
πάντες ὡς ἕκαστοι, πλὴν τῶν φονικῶν, ἐν τῷ τῆς
ἐνδήμου ἀρχῆς χρόνῳ δικαζέτωσαν· συναγέσθω μὲν
γὰρ δικαστήρια καὶ ἐκ τῶν ἄλλων βουλευτῶν τῶν τε
21 ἱππέων, τὸ δ' ὅλον ἐς ἐκείνους ἀνακείσθω. πολίαρ-
χος δὲ δή τις ἔκ τε τῶν προηκόντων καὶ ἐκ τῶν
πάντα τὰ καθήκοντα προπεπολιτευμένων ἀποδεικνύ-
σθω, οὐχ ἵνα ἀποδημησάντων που τῶν ὑπάτων ἄρχῃ,
ἀλλ' ἵνα τά τε ἄλλα ἀεὶ τῆς πόλεως προστατῇ, καὶ
τὰς δίκας τάς τε παρὰ πάντων ὧν εἶπον ἀρχόντων
ἐφεσίμους τε καὶ ἀναπομπίμους καὶ τὰς τοῦ θανά-
του τοῖς τε ἐν τῇ πόλει, πλὴν ὧν ἂν εἴπω, καὶ τοῖς
ἔξω αὐτῆς μέχρι πεντήκοντα καὶ ἑπτακοσίων σταδίων
3 οἰκοῦσι κρίνῃ. ἕτερός τέ τις ἐκ τῶν ὁμοίων καὶ αὐ-
τὸς αἱρείσθω ὥστε τά τε γένη καὶ τὰς οὐσίας τούς
τε τρόπους καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων,
ἀνδρῶν τε ὁμοίως καὶ παίδων γυναικῶν τε τῶν
προσηκουσῶν αὐτοῖς, ἐξετάζειν τε καὶ ἐπισκοπεῖν,
4 καὶ τὰ μὲν αὐτὸς ἐπανορθοῦν ὅσα μήτε τινὸς τιμω-
ρίας ἄξιά ἐστι καὶ παρορώμενα πολλῶν καὶ μεγάλων
κακῶν αἴτια γίγνεται, τὰ δὲ δὴ μείζω σοὶ ἐπικοινοῦ-

4, 6. ματι] Hoc rursus incipit codex Venetus post lacunam c. 5, 2 notatam.

σθαι. βουλευτῇ γάρ τινι, καὶ τῷ γε ἀρίστῳ μετὰ τὸν
πολίαρχον, μᾶλλον ἤ τινι τῶν ἱππέων προστετάχθαι
τοῦτο δεῖ. καὶ τό γε ὄνομα ἀπὸ τῆς σῆς τιμαρχίας, 5
πάντως γάρ σε προεστάναι τῶν τιμήσεων προσήκει,
εἰκότως ἂν λάβοι, ὥστε ὑποτιμητὴς καλεῖσθαι. ἀρ-
χέτωσαν δὲ δὴ οἱ δύο οὗτοι διὰ βίου, ἄν γε δὴ μὴ
κακυνθῇ τις αὐτῶν τρόπον τινὰ ἢ καὶ νοσώδης ἢ
καὶ ὑπεργήρως γένηται. ἐκ μὲν γὰρ τῆς χρονίου ἀρ- 6
χῆς οὐδὲν ἂν δεινόν, ἅτε ὁ μὲν παντελῶς ἄοπλος ὤν,
ὁ δ' ὀλίγους τε στρατιώτας ἔχων καὶ ἐν τοῖς σοῖς
ὀφθαλμοῖς τὸ πλεῖστον ἄρχων, ἐργάσαιντο· ἐκ δὲ δὴ 7
τοῦ ἑτέρου καὶ ὀκνήσειαν ἂν προσκροῦσαί τινι καὶ
φοβηθεῖεν ἐρρωμένως τι πρᾶξαι, τήν τε ἑαυτῶν ἰδιω-
τείαν καὶ τὴν ἄλλων τινῶν δυναστείαν προορώμενοι.
καὶ μισθόν γέ τινα φερέτωσαν καὶ τῆς ἀσχολίας
ἕνεκα καὶ τῆς ἀξιώσεως.

περὶ μὲν δὴ τούτων ταύτην σοι τὴν γνώμην δί- 8
δωμι, οἱ δὲ δὴ στρατηγήσαντες ἀρχέτωσάν τινα ἀρ-
χὴν ἐν τοῖς ὑπηκόοις· πρὶν γὰρ στρατηγῆσαί σφας
οὐχ ἡγοῦμαι δεῖν τοῦτο γίγνεσθαι. ἐκεῖνοι δ' ὑπο-
στρατηγείτωσαν οἷς ἂν εἴπω, καὶ ἅπαξ καὶ δεύτερον·
εἶθ' οὕτως ὑπατευέτωσαν, ἄν γε καὶ ὀρθῶς διάρ-
ξωσι, καὶ μετὰ ταῦτα τὰς μείζους ἡγεμονίας λαμβα-
νέτωσαν. ὧδε γὰρ συμβουλεύω σοι διατάξαι. τήν τε 22
Ἰταλίαν πᾶσαν τὴν ὑπὲρ πεντήκοντα καὶ ἑπτακοσίους
ἀπὸ τῆς πόλεως σταδίους οὖσαν, καὶ τἄλλα πάντα τά
τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ τὰ ἐν ταῖς ἠπείροις ὁμολο-
γοῦντα ἡμῖν, κατάνειμον ἑκασταχόθι κατά τε γένη
καὶ ἔθνη, τάς τε πόλεις ἁπάσας, ὅσας γε καὶ αὐταρ-
κές ἐστιν ὑφ' ἑνὸς ἀνδρὸς αὐτοτελοῦς ἄρχεσθαι·
κἀνταῦθα στρατιώτας ἐγκατάστησον, καὶ ἄρχοντας 2
καθ' ἑκάστους ἕνα μὲν ἐκ τῶν ὑπατευκότων ἐπὶ πᾶσι

πέμπε, δύο δὲ ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων, τὸν μὲν ἄρτι
ἐκ τῆς πόλεως ἐξιόντα, καὶ αὐτῷ τά τε ἰδιωτικὰ πράγ-
ματα καὶ ἡ τῶν ἐπιτηδείων παρασκευὴ προσκείσθω,
τὸν δὲ ἐκ τῶν τοῦτο πεποιηκότων, ὃς τά τε κοινὰ
τῶν πόλεων διοικήσει καὶ τῶν στρατιωτῶν ἄρξει,
3 πλὴν ὅσα ἀτιμίας ἢ θανάτου ἔχεται. ταῦτα γὰρ ἐς
μόνον τὸν ὑπατευκότα ἄρχοντα ἀνηκέτω, πλὴν περί
τε τῶν ἑκατοντάρχων τῶν ἐν τοῖς καταλόγοις ὄντων
καὶ περὶ τῶν ἰδιωτῶν τῶν παρ' ἑκάστοις πρώτων·
τούτους γὰρ δὴ ἑκατέρους μηδενὶ ἄλλῳ κολάζειν ἐπι-
τρέψῃς, ἵνα μὴ οὕτω τινὰ αὐτῶν φοβῶνται ὥστε ποτὲ
4 καὶ κατὰ σοῦ τι πρᾶξαι. ὃ δ' εἶπον, ὅτι τὸν ἕτερον
τῶν ἐστρατηγηκότων ἐπὶ τοῖς στρατιώταις ἐπιτετά-
χθαι δεῖ, τοιοῦτόν ἐστιν. ἂν μὲν ὀλίγοι τινὲς ἐν ξε-
νικοῖς τείχεσιν ἢ καὶ ἐν ἑνὶ πολιτικῷ στρατεύωνται,
καλῶς ἔχει τοῦτο γίγνεσθαι· ἂν δὲ δύο πολιτικὰ
στρατεύματα ἐν ταὐτῷ ἔθνει χειμάζῃ, πλείω γὰρ τού-
των οὐκ ἂν συμβουλεύσαιμί σοι τῷ αὐτῷ ἄρχοντι
ἐπιτρέψαι, δεήσει που τοὺς δύο τοὺς ἐστρατηγηκότας
5 καὶ ἐκείνων, ἰδίᾳ ἑκατέρου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τε
πολιτικῶν καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ὁμοίως προΐστασθαι.
ὁ δ' οὖν ὑπατευκὼς ταῦτά τε . . . καὶ προσέτι καὶ
τὰς δίκας τάς τε ἐκκλήτους καὶ τὰς ἀναπομπίμους
τὰς ἀπὸ τῶν στρατηγῶν αὐτῷ φοιτώσας κρινέτω.
6 καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ καὶ τὴν Ἰταλίαν τοιαῦτα μέρη
νεῖμαί σοι παραινῶ· πολλή τε γὰρ καὶ πολυάνθρω-
πος οὖσα ἀδύνατός ἐστιν ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ἄστει ἀρ-
χόντων καλῶς διοικεῖσθαι. δεῖ γὰρ τοῖς τε δήμοις
τὸν ἄρχοντα ἀεὶ παρεῖναι καὶ τοῖς ἄρχουσι τὰ δυ-
νατὰ προστάσσεσθαι.

23 λαμβανέτωσαν δὲ μισθὸν πάντες οὗτοι οἱ τὰς
ἔξω τῆς πόλεως ἀρχὰς ἐπιτρεπόμενοι, πλείω μὲν οἱ

μείζους, ἐλάττω δὲ οἱ καταδεέστεροι, μέσον δὲ οἱ μέ-
σοι· οὔτε γὰρ ἀπὸ τῶν οἰκείων οἷόν τέ ἐστιν αὐτοὺς
ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ ἀποζῆν, οὔτ' ἀορίστῳ καὶ ἀσταθμήτῳ
ἀναλώματι ὥσπερ νῦν χρῆσθαι. καὶ ἀρχέτωσαν μήτε 2
ἔλαττον ἐτῶν τριῶν, εἰ μή τις ἀδικήσειέ τι, μήτε
πλεῖον πέντε, τὸ μὲν ὅτι αἱ ἐνιαύσιοι καὶ ὀλιγοχρό-
νιοι ἀρχαὶ διδάξασαί τινας τὰ ἀναγκαῖα ἀποπέμπουσι
πρίν τι αὐτῶν ἀποδειχθῆναι, τὸ δὲ ὅτι αἱ μακρότε-
ραι καὶ πολυχρονιώτεραι ἐπαίρουσί πως πολλοὺς καὶ
ἐς νεωτεροποιίαν ἐξάγουσι. διόπερ οὐδ' ἐπαλλήλους 3
τὰς μείζους ἡγεμονίας οἶμαί τισι προσήκειν δίδοσθαι.
οὔτε γὰρ διαφέρει τι ἄν τε ἐν τῷ αὐτῷ ἔθνει ἄν τε
καὶ ἐν πλείοσιν ἐφεξῆς ἐπὶ μακρότερον τοῦ δέοντος
ἄρχωσι· καὶ ἀμείνονες γίγνονται, ἐπειδὰν διαλίπωσι
τέ τινα χρόνον καὶ οἴκαδε ἐπανέλθωσι καὶ ἰδιωτεύ-
σωσι.

τοὺς μὲν δὴ βουλευτὰς ταῦτά τε καὶ οὕτω δι-
έπειν φημὶ χρῆναι, τῶν δὲ δὴ ἱππέων δύο τοὺς ἀρί-
στους τῆς περὶ σὲ φρουρᾶς ἄρχειν· τό τε γὰρ ἑνὶ 24
ἀνδρὶ αὐτὴν ἐπιτρέπεσθαι σφαλερὸν καὶ τὸ πλείοσι
ταραχῶδές ἐστι. δύο τε οὖν ἔστωσαν οἱ ἔπαρχοι οὗτοι, 2
ἵν' ἂν καὶ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐπαίσθηταί τι τῷ σώματι,
μήτι γε καὶ ἐνδεὴς τοῦ φυλάξοντός σε εἴης· καὶ
καθιστάσθωσαν ἐκ τῶν πολλάκις τε ἐστρατευμένων
καὶ πολλὰ καὶ ἄλλα διῳκηκότων. ἀρχέτωσαν δὲ δὴ 3
τῶν τε δορυφόρων καὶ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν τῶν
ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πάντων, ὥστε καὶ θανατοῦν τοὺς ἀδι-
κοῦντας αὐτῶν πλὴν τῶν τε ἑκατοντάρχων καὶ τῶν
ἄλλων τῶν τοῖς ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ ἄρχουσι προστε-
ταγμένων. τούτους μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐκεῖνοι δικαιού- 4
τωσαν, ἵνα ἀπροφασίστως σφίσι χρῆσθαι, ἅτε καὶ
κολάσαι καὶ τιμῆσαί σφας ἐξουσίαν ἔχοντες, δύνων-

ται· τῶν δ' ἄλλων τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ στρατιωτῶν οἱ
ἔπαρχοι ἐκεῖνοι προστατείτωσαν, ὑπάρχους ἔχοντες,
καὶ προσέτι καὶ τῶν Καισαρείων τῶν τε ἐν τῇ θερα-
πείᾳ σου ὄντων καὶ τῶν ἄλλων τῶν λόγου τινὸς
5 ἀξίων. ταῦτα γὰρ καὶ προσήκοντα καὶ αὐτάρκη αὐ-
τοῖς διάγεσθαι, ἵνα μὴ καὶ πλείω πράγματα ὧν κα-
λῶς φέρειν δυνήσονται ἐπιταχθέντες ἄσχολοι πρὸς
τὰ ἀναγκαῖα ἢ καὶ ἀδύνατοι πάντων αὐτῶν προΐστα-
6 σθαι γένωνται. καὶ οὗτοι μὲν διὰ βίου, ὥσπερ που
καὶ ὁ πολίαρχος ὅ θ' ὑποτιμητής, τὴν ἀρχὴν ἐχέτω-
σαν· νυκτοφύλαξ δὲ ἕτερος, καὶ ἐπὶ τοῦ σίτου τῆς
τε ἀγορᾶς τῆς λοιπῆς ἕτερος ἔκ τε τῶν ἱππέων τῶν
πρώτων μετ' ἐκείνους καὶ ἐς τακτὸν χρόνον ἀπο-
δεικνύσθωσαν, καθάπερ οἱ ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ προ-
25 χειριζόμενοι. τάς τε διοικήσεις τῶν χρημάτων, τῶν
τε τοῦ δήμου καὶ τῶν τῆς ἀρχῆς λέγω, καὶ τὰς ἐν
τῇ Ῥώμῃ τῇ τε ἄλλῃ Ἰταλίᾳ καὶ τὰς ἔξω πάσας οἱ
2 ἱππεῖς διαχειριζέτωσαν. καὶ μισθὸν οὗτοί τε καὶ οἱ
ἄλλοι πάντες οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τέλους διοικοῦντές τι,
οἱ μὲν πλείονα οἱ δὲ ἐλάττονα, πρός τε τὸ ἀξίωμα
3 καὶ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πράξεως φερέτωσαν, τοῦτο
μὲν ὅτι οὐχ οἷόν τέ ἐστιν αὐτούς, ἅτε καὶ πενεστέρους
τῶν βουλευτῶν ὄντας, ἀπὸ τῶν οἰκείων, οὐδὲ ἐν τῇ
Ῥώμῃ τι πράττοντας, ἀναλίσκειν, ἐκεῖνο δὲ ὅτι μήτε
δυνατὸν μήτε συμφέρον ἐστί σοι τοὺς αὐτοὺς τῶν
τε δυνάμεων καὶ τῶν χρημάτων κυρίους γίγνεσθαι.
4 πρὸς δ' ἔτι καὶ καλῶς ἔχει διὰ πλειόνων πάντα τὰ
τῇ ἀρχῇ προσήκοντα διάγεσθαι, ὅπως καὶ ὠφελῶνται
ἅμα συχνοὶ καὶ ἔμπειροι τῶν πραγμάτων γίγνωνται·
οὕτω γὰρ οἵ τε ἀρχόμενοι μᾶλλον εὐνοήσουσί σοι,
πολυειδῆ ἀπόλαυσιν τῶν κοινῶν ἀγαθῶν καρπού-
μενοι, καὶ σὺ ἀφθονώτατα τοῖς ἀεὶ ἀρίστοις πρὸς

πάντα τὰ ἀναγκαῖα χρήσῃ. ἀπόχρη δὲ ἐν μὲν τῇ 5
πόλει καθ' ἕκαστον χρηματίσεως εἶδος, ἔξω δὲ καθ'
ἕκαστον ἔθνος, εἷς τις ἐκ τῶν ἱππέων, ὑπομείονας
ὅσους ἂν ἡ χρεία ἀπαιτῇ ἔκ τε τῶν ἱππέων καὶ ἐκ
τῶν ἐξελευθέρων σου ἔχων· δεῖ γὰρ καὶ τοιούτους
τινὰς συζευγνύναι σφίσιν, ἵνα ἥ τε θεραπεία σου
ἆθλόν τι ἀρετῆς ἔχῃ, καὶ σὺ μὴ ἀπορῇς παρ' ὧν καὶ
ἀκόντων τὴν ἀλήθειαν, ἄν γέ τι πλημμεληθῇ, μαθεῖν
δυνήσῃ. ὅστις δ' ἂν τῶν ἱππέων διὰ πολλῶν διεξελ- 6
θὼν ἐλλόγιμος ὥστε καὶ βουλεῦσαι γένηται, μηδὲν
αὐτὸν ἡ ἡλικία ἐμποδιζέτω πρὸς τὸ μὴ οὐ καὶ ἐς τὸ
συνέδριον καταλεχθῆναι, ἀλλ' ἐσγραφέσθωσαν καὶ
ἐξ ἐκείνων, κἂν λελοχαγηκότες τινὲς ἐν τοῖς πολι-
τικοῖς στρατοπέδοις ὦσι, πλὴν τῶν ἐν τῷ τεταγμένῳ
ἐστρατευμένων. τούτων μὲν γὰρ τῶν καὶ φορμοφο- 7
ρησάντων καὶ λαρκοφορησάντων καὶ αἰσχρὸν καὶ
ἐπονειδιστόν ἐστιν ἐν τῷ βουλευτικῷ τινας ἐξετάζε-
σθαι· ἐκ δὲ δὴ τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἑκατονταρχησάντων
οὐδὲν κωλύει τοὺς ἐλλογιμωτάτους αὐτοῦ μεταλαμ-
βάνειν.

περὶ μὲν οὖν τῶν βουλευτῶν τῶν τε ἱππέων 26
ταῦτά σοι συμβουλεύειν ἔχω, καὶ νὴ Δία καὶ ἐκεῖνα,
ἵνα ἕως τε ἔτι παῖδές εἰσιν, ἐς τὰ διδασκαλεῖα συμ-
φοιτῶσι, καὶ ἐπειδὰν ἐς μειράκια ἐκβάλωσιν, ἐπί τε
τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα τρέπωνται, διδασκάλους
ἑκατέρων δημοσιεύοντας ἐμμίσθους ἔχοντες. οὕτω 2
γὰρ εὐθὺς ἐκ παίδων πάνθ' ὅσα χρὴ ἄνδρας αὐτοὺς
γενομένους ἐπιτελεῖν καὶ μαθόντες καὶ μελετήσαντες
ἐπιτηδειότεροί σοι πρὸς πᾶν ἔργον γενήσονται. τὸν
γὰρ ἄρχοντα τὸν ἄριστον, οὗ τέ τι ὄφελός ἐστι, δεῖ
μὴ μόνον αὐτὸν πάνθ' ἃ προσήκει ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἄλλων, ὅπως ὅτι βέλτιστοι γίγνωνται, προνοεῖν.

3 τοῦτο δ' ὑπάρξειεν ἄν σοι οὐκ ἂν ἐάσας αὐτοὺς ὅσα
βούλονται πράττειν, ἔπειτ' ἐπιτιμᾷς τοῖς ἁμαρτάνου-
σιν, ἀλλ' ἂν πρίν τι πλημμελεῖσθαι, προδιδάσκῃς
πάνθ' ὅσα ἀσκήσαντες χρησιμώτεροι καὶ ἑαυτοῖς
καὶ σοὶ γενήσονται, καὶ μηδενί γε τὸ παράπαν πρό-
4 φασιν παρέχῃς, μήτε διὰ πλοῦτον μήτε δι' εὐγένειαν
μήτε δι' ἄλλο τι ἀρετῆς ἐχόμενον, ῥαθυμίαν ἢ μα-
λακίαν ἢ καὶ ἐπιτήδευσίν τινα κίβδηλον προσποιεῖ-
σθαι. πολλοὶ γὰρ φοβούμενοι μὴ καὶ διὰ τοιοῦτό τι
καὶ φθονηθῶσι καὶ κινδυνεύσωσι, πολλὰ καὶ ἀνάξια
ἑαυτῶν ποιοῦσιν ὡς καὶ ἀσφαλέστερον ἀπ' αὐτῶν
5 βιωσόμενοι· κἀκ τούτου ἐκεῖνοι μὲν ἐλεοῦνται ὡς
καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀδικούμενοι, τὸ μὴ δοκεῖν ἐξεῖναί
σφισιν ὀρθῶς ζῆν, τῷ δ' ἄρχοντι αὐτῶν καὶ ζημία
ἅμα ἀγαθῶν ἀνδρῶν στερομένῳ καὶ κακοδοξία τῆς
αἰτιάσεως συμβαίνει. μήτ' οὖν περιίδῃς ποτὲ τοῦτο
πραχθέν, μήτ' αὖ δείσῃς ὅτι τραφείς τέ τις καὶ παι-
6 δευθεὶς ὡς ἐγὼ λέγω νεώτερόν τι τολμήσει. πᾶν γὰρ
τοὐναντίον τούς τε ἀμαθεῖς καὶ τοὺς ἀσελγεῖς ὑπο-
τοπεῖν δεῖ· οἱ μὲν γὰρ τοιοῦτοι πάντα ἁπλῶς καὶ τὰ
αἴσχιστα καὶ τὰ δεινότατα, πρῶτον μὲν ἐς σφᾶς αὐ-
τοὺς ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τοὺς ἄλλους, ῥαδίως ποιεῖν
προάγονται, οἱ δὲ δὴ καλῶς τραφέντες τε καὶ παι-
δευθέντες οὔτ' ἄλλον τινὰ ἀδικεῖν προαιροῦνται, καὶ
πάντων ἥκιστα τὸν τῆς τε τροφῆς καὶ τῆς παιδείας
7 αὐτῶν ἐπιμεληθέντα. ἂν δ' οὖν τις καὶ κακὸς καὶ
ἀχάριστος γένηται, μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐπιτρέψῃς
ἐξ οὗ δεινόν τι δρᾶσαι δυνήσεται· κἂν γε καὶ ὣς
νεοχμώσῃ τι, καὶ ἐλεγχθήτω καὶ κολασθήτω. μὴ
γὰρ δὴ φοβηθῇς ὅτι σὲ αἰτιάσεταί τις ἐπὶ τούτῳ, ἄν
8 γε πάνθ' ὅσα εἴρηκα πράττῃς. σὺ μὲν γὰρ οὐδὲν
ἁμαρτήσῃ τὸν ἀδικήσαντα τιμωρησάμενος, ὥσπερ

οὐδὲ ὁ ἰατρὸς καύσας τινὰ καὶ τεμών· ἐκεῖνον δὲ
δὴ πάντες δικαιώσουσιν, ὅτι καὶ τροφῆς καὶ παιδείας
τῆς αὐτῆς τοῖς ἄλλοις μετασχὼν ἐπεβούλευσέ σοι.

περὶ μὲν οὖν τοὺς βουλευτὰς τούς τε ἱππέας
ταῦτα γιγνέσθω· τοὺς δὲ δὴ στρατιώτας ἀθανάτους, 27
ἔκ τε τῶν πολιτῶν κἀκ τῶν ὑπηκόων τῶν τε συμ-
μάχων, τῇ μὲν πλείους τῇ δὲ ἐλάττους, καθ' ἕκαστον
ἔθνος, ὅπως ἂν ἡ χρεία τῶν πραγμάτων ἀπαιτῇ, τρέ-
φεσθαι προσήκει, καὶ αὐτοὺς ἀεί τε ἐν τοῖς ὅπλοις 2
εἶναι καὶ τὴν ἄσκησιν τῶν πολεμικῶν διὰ παντὸς
ποιεῖσθαι δεῖ, χειμάδιά τε ἐν τοῖς ἐπικαιροτάτοις
χωρίοις κατεσκευασμένους καὶ χρόνον τακτὸν στρα-
τευομένους, ὥστε τι αὐτοῖς καὶ πρὸ τοῦ γήρως τῆς
ἡλικίας περιεῖναι. οὔτε γὰρ ἐπὶ τῶν καιρῶν βοη- 3
θείαις τισὶν ἔτι χρῆσθαι δυνάμεθα, αὐτοί τε τοσοῦ-
τον ἀπὸ τῶν τῆς ἀρχῆς ἐσχατιῶν ἀπηρτημένοι καὶ
πολεμίους ἑκασταχόθι προσοικοῦντας ἔχοντες· ἄν τε
ἐπιτρέψωμεν πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἡλικίᾳ οὖσι καὶ τὰ ὅπλα
κεκτῆσθαι καὶ τὰ ἐμπολέμια ἀσκεῖν, στάσεις καὶ πό-
λεμοι ἀπ' αὐτῶν ἐμφύλιοι ἀεὶ γενήσονται. καὶ μέν- 4
τοι κἂν κωλύσαντές σφας ταῦτα ποιεῖν ἔπειτα συμ-
μαχίας τινὸς παρ' αὐτῶν δεηθῶμεν, κινδυνεύσομεν
ἀπείροις τε καὶ ἀγυμνάστοις στρατιώταις ἀεὶ χρώ-
μενοι. διὰ μὲν δὴ ταῦτα γνώμην ποιοῦμαι τοὺς μὲν
ἄλλους πάντας ἄνευ τε ὅπλων καὶ ἄνευ τειχῶν ζῆν,
τοὺς δὲ ἐρρωμενεστάτους καὶ βίου μάλιστα δεομένους
καταλέγεσθαί τε καὶ ἀσκεῖν. αὐτοί τε γὰρ ἄμεινον 5
πολεμήσουσι τούτῳ μόνῳ τῷ ἔργῳ σχολάζοντες, καὶ
οἱ λοιποὶ ῥᾷον γεωργήσουσι καὶ ναυτιλοῦνται τά τε
ἄλλα τὰ τῇ εἰρήνῃ προσήκοντα πράξουσι μήτε ἐκβοη-
θεῖν ἀναγκαζόμενοι καὶ προφύλακάς σφων ἑτέρους
ἔχοντες, τό τε ἀκμαιότατον καὶ ἰσχυρότατον καὶ ἐκ

ληστείας μάλιστα ζῆν ἀναγκαζόμενον ἀλύπως τραφή-
σεται, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν ἀκινδύνως βιώσεται.
28 πόθεν οὖν χρήματα καὶ ἐς τούτους καὶ ἐς τὰ
ἄλλα τὰ ἀναγκαίως ἀναλωθησόμενα ἔσται; ἐγὼ καὶ
τοῦτο διδάξω, σμικρὸν ἐκεῖνο ὑπειπών, ὅτι κἂν δη-
μοκρατηθῶμεν, πάντως που χρημάτων δεησόμεθα·
οὐ γὰρ οἷόν τε οὔτ' ἄνευ στρατιωτῶν ἡμᾶς σώζεσθαι
2 οὔτ' ἀμισθί τινας στρατεύεσθαι. μὴ οὖν ὡς καὶ τῇ
μοναρχίᾳ μόνῃ τῆς [ἀναγκαίας] τῶν χρημάτων ἀθροί-
σεως προσηκούσης βαρυνώμεθα, μηδὲ δι' αὐτὴν καὶ
ἀπ' ἐκείνης ἀποτρεπώμεθα, ἀλλ' ὡς καὶ πάντως
ἀναγκαῖον ὂν ἡμῖν, ὅπως ποτ' ἂν πολιτευώμεθα, καὶ
3 ἀργυρίζεσθαί τινα, οὕτω βουλευώμεθα. φημὶ τοίνυν
χρῆναί σε πρῶτον μὲν ἁπάντων τὰ κτήματα τὰ ἐν
τῷ δημοσίῳ ὄντα, πολλὰ δὲ ταῦτα ὁρῶ διὰ τοὺς πο-
λέμους γεγονότα, πωλῆσαι, πλὴν ὀλίγων τῶν καὶ
πάνυ χρησίμων σοι καὶ ἀναγκαίων, καὶ τὸ ἀργύριον
4 τοῦτο πᾶν ἐπὶ μετρίοις τισὶ τόκοις ἐκδανεῖσαι. οὕτω
γὰρ ἥ τε γῆ ἐνεργὸς ἔσται, δεσπόταις αὐτουργοῖς
δοθεῖσα, καὶ ἐκεῖνοι ἀφορμὴν λαβόντες εὐπορώτεροι
γενήσονται, τό τε δημόσιον διαρκῆ καὶ ἀθάνατον
πρόσοδον ἕξει. εἶτα συλλογίσασθαι ταῦτά τε καὶ
τἆλλα ὅσα ἔκ τε μεταλλείας καὶ εἰ δή ποθεν ἄλλοθεν
5 βεβαίως δύναται προσιέναι, καὶ μετὰ τοῦτο ἀντιλογί-
σασθαι μὴ μόνον τὰ στρατιωτικὰ ἀλλὰ καὶ τἆλλα
πάντα δι' ὧν καλῶς πόλις οἰκεῖται, καὶ προσέτι καὶ
ὅσα ἔς τε τὰς αἰφνιδίους στρατείας καὶ ἐς τὰ λοιπὰ
ὅσα εἴωθεν ἐπὶ καιροῦ συμβαίνειν, ἀναγκαῖον ἔσται
6 δαπανᾶσθαι· κἀκ τούτου πρὸς πᾶν τὸ λεῖπον φόρον
τε ἐπιτάξαι πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς ἐπικαρπίαν τινὰ τῷ
κεκτημένῳ αὐτὰ παρέχουσι, καὶ τέλη καταστῆσαι
παρὰ πᾶσιν ὧν ἄρχομεν. καὶ γὰρ καὶ δίκαιον καὶ

προσῆκόν ἐστι μηδένα αὐτῶν ἀτελῆ εἶναι, μὴ ἰδιώ-
την, μὴ δῆμον, ἅτε καὶ τῆς ὠφελείας τῆς ἀπ' αὐτῶν
ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀπολαύσοντας. καί σφων ἐκλογέας 7
τοὺς ἐπιτροπεύσοντας ἑκασταχόθι ποιῆσαι, ὥστε αὐ-
τοὺς πᾶν τὸ τῷ τῆς ἐπιτροπείας αὐτῶν χρόνῳ προσῆ-
κον ἐξ ἁπασῶν τῶν προσόδων ἐσπράττειν. τοῦτο
γὰρ καὶ ἐκείνοις ῥᾴω τὴν ἔσπραξιν ποιήσει καὶ τοῖς
διδοῦσί τι ὠφέλειαν οὐκ ἐλαχίστην παρέξει· λέγω δὲ 8
τὸ κατ' ὀλίγον σφας ἐν ταῖς τάξεσιν ὅσα ὀφείλουσιν
ἐσφέρειν, καὶ μὴ βραχὺν ῥᾳθυμήσαντας χρόνον, ἐπι-
κεφαλαιωθέντα πάντα ἐσάπαξ ἀπαιτεῖσθαι.

καὶ οὐκ ἀγνοῶ μὲν ὅτι τινὲς τῶν τε φόρων καὶ 29
τῶν τελῶν καθισταμένων ἀχθέσονται· ἀλλὰ καὶ
ἐκεῖνο οἶδα ὅτι, ἂν μήτε προσεπηρεάζωνται καὶ τῷ
ἔργῳ πεισθῶσιν ὅτι πάντα ταῦτα καὶ ὑπὲρ τῆς σω-
τηρίας σφῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ τὰ λοιπὰ ἀδεῶς καρποῦ-
σθαι συνεσοίσουσι, καὶ προσέτι τὰ πλείω αὐτῶν οὐχ 2
ἕτεροί τινες ἀλλ' αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἱ μὲν ἄρχοντες, οἱ
δὲ ἐπιτροπεύοντες, οἱ δὲ στρατευόμενοι, λήψονται,
καὶ πάνυ πολλὴν χάριν εἴσονταί σοι, βραχέα ἀπὸ
πολλῶν ὧν ἂν μηδὲν ἐνηρεαζόμενοι καρπῶνται δι-
δόντες, ἄλλως τε κἂν ὁρῶσί σε σωφρόνως τε διαιτώ-
μενον καὶ μηδὲν μάτην παραναλίσκοντα. τίς γὰρ 3
οὐκ ἂν ἰδών σε πρὸς μὲν τὰ οἰκεῖα φειδωλότατον,
πρὸς δὲ τὰ κοινὰ ἀφειδέστατον ὄντα, ἐθελοντὶ συν-
τελέσειέ τι, καὶ ἀσφάλειαν καὶ εὐπορίαν ἑαυτοῦ τὸ
σὲ πλουτεῖν εἶναι νομίζων;

χρήματα μὲν δὴ καὶ πάνυ πολλὰ ἐκ τούτων ὑπάρ- 30
ξειεν ἄν· τὰ δὲ δὴ λοιπὰ τόνδε τὸν τρόπον διοικεῖν
σοι παραινῶ. τὸ μὲν ἄστυ τοῦτο καὶ κατακόσμει πά-
σῃ πολυτελείᾳ καὶ ἐπιλάμπρυνε παντὶ εἴδει πανηγύ-
ρεων· προσήκει τε γὰρ ἡμᾶς πολλῶν ἄρχοντας ἐν

πᾶσι πάντων ὑπερέχειν, καὶ φέρει πως καὶ τὰ τοιαῦτα
πρός τε τοὺς συμμάχους αἰδῶ καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους
2 κατάπληξιν. τὰ δὲ δὴ τῶν ἄλλων ὧδε δίεπε. πρῶτον
μὲν οἱ δῆμοι μήτε κύριοί τινος ἔστωσαν μήτε ἐς ἐκκλη-
σίαν τὸ παράπαν φοιτάτωσαν· οὔτε γὰρ ἀγαθὸν οὐ-
δὲν φρονήσειαν ἂν καὶ συχνὰ ἂν ἀεὶ ταράξειαν. ὅθεν
οὐδὲ τὸν παρ' ἡμῖν δῆμον οὔτε ἐς δικαστήριον οὔτε
ἐς ἀρχαιρεσίας, οὔτε ἐς ἄλλον τινὰ τοιοῦτον σύλλογον
ἐν ᾧ τι καὶ χρηματισθῆναι δεῖ, συνιέναι φημὶ χρῆ-
3 ναι. ἔπειτα δὲ μήτ' οἰκοδομημάτων πλήθεσιν ἢ καὶ
μεγέθεσιν ὑπὲρ τἀναγκαῖα χρήσθωσαν, μήτ' ἀγώνων
πολλῶν καὶ παντοδαπῶν ἀναλώμασι δαπανάσθωσαν,
ἵνα μήτε σπουδαῖς ματαίαις ἐκτρύχωνται μήτε φιλο-
4 τιμίαις ἀλόγοις πολεμῶνται. ἐχέτωσαν μὲν γὰρ καὶ
πανηγύρεις καὶ θεωρίας τινάς, χωρὶς τῆς ἱπποδρο-
μίας τῆς παρ' ἡμῖν ποιουμένης, μὴ μέντοι ὥστε καὶ
τὸ δημόσιον ἢ καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους λυμαίνεσθαι,
ξένον τέ τινα ἀναγκάζεσθαί παρ' αὐτοῖς καὶ ὁτιοῦν
ἀναλίσκειν, καὶ σίτησιν ἀθάνατον πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς
5 ἀγῶνά τινα νικήσασι δίδοσθαι. τούς τε γὰρ εὐπό-
ρους ἄλογόν ἐστιν ἔξω τι τῶν πατρίδων ἀναγκαστοὺς
δαπανᾶν, καὶ τοῖς ἀγωνισταῖς ἀπόχρη τὰ ἆθλα τὰ
παρ' ἑκάστοις τιθέμενα, χωρὶς ἢ εἴ τις αὐτῶν Ὀλύμ-
6 πια ἢ Πύθια ἤ τινα ἐνταῦθα ἀγῶνα ἀνέλοιτο· τοὺς
γὰρ τοιούτους μόνους σιτεῖσθαι δεῖ, ἵνα μήτε αἱ
πόλεις μάτην ἐπιτρίβωνται μήτε ἔξω τις τῶν ἀξιονί-
κων ἀσκῇ, δυνάμενος ἄλλο τι χρησιμώτερον καὶ ἑαυ-
τῷ καὶ τῷ κοινῷ μετιέναι. περὶ μὲν οὖν τούτων
7 ταῦτα γιγνώσκω, τὰς δ' ἱπποδρομίας τὰς ἄνευ τῶν
γυμνικῶν ἀγώνων ἐπιτελουμένας οὐχ ἡγοῦμαι δεῖν
ἄλλῃ τινὶ πόλει ποιεῖν ἐπιτρέπειν, ὅπως μήτε χρή-
ματα παμπληθῆ εἰκῇ παραπολλύηται μήθ' οἱ ἄνθρω-

ποι κακῶς ἐκμαίνωνται, καὶ τὸ μέγιστον, ἵνα οἱ στρα-
τευόμενοι τοῖς ἀρίστοις ἵπποις ἀφθόνως χρῆσθαι
ἔχωσι. τοῦτο μὲν δὴ διὰ ταῦτα ἀπαγορεύω παντά- 8
πασι μηδαμόθι ἄλλοθι πλὴν ἐνταῦθα γίγνεσθαι, τὰ
δὲ δὴ λοιπὰ ἐμετρίασα, ἵν' εὐδαπάνους τὰς ἀπολαύ-
σεις καὶ τῶν θεωρημάτων καὶ τῶν ἀκουσμάτων ὡς
ἕκαστοι ποιούμενοι καὶ σωφρονέστερον καὶ ἀστασια-
στότερον διάγωσι. μήτε δὲ νομίσματα ἢ καὶ σταθμὰ 9
ἢ μέτρα ἰδίᾳ τις αὐτῶν ἐχέτω, ἀλλὰ τοῖς ἡμετέροις
καὶ ἐκεῖνοι πάντες χρήσθωσαν· μήτε πρεσβείαν τινὰ
πρὸς σέ, πλὴν εἰ πρᾶγμά τι διαγνώσεως ἐχόμενον εἴη,
πεμπέτωσαν, ἀλλὰ τῷ τε ἄρχοντί σφων δηλούτωσαν
ὅσα βούλονται, καὶ δι' ἐκείνου σοι τὰς ἀξιώσεις,
ὅσας ἂν δοκιμάσῃ, προσφερέτωσαν. οὕτω γὰρ οὔτ' 10
ἀναλώσουσί τι οὔτ' αἰσχρῶς διαπράξονται, ἀλλ' ἀκε-
ραίους τὰς ἀποκρίσεις ἄνευ δαπάνης ἢ καὶ πραγμα-
τείας τινὸς λήψονται.

καὶ μέντοι καὶ τἄλλα ὧδ' ἄν μοι δοκεῖς ἄριστα 31
διατάξαι, ἂν πρῶτον μὲν τὰς πρεσβείας τάς τε παρὰ
τῶν πολεμίων καὶ τὰς παρὰ τῶν ἐνσπόνδων καὶ βασι-
λέων καὶ δήμων ἀφικνουμένας ἐς τὸ συνέδριον ἐσάγῃς,
τά τε γὰρ ἄλλα καὶ σεμνὸν καὶ ἀξιόλογόν ἐστι τό τε
τὴν βουλὴν πάντων κυρίαν δοκεῖν εἶναι, καὶ τὸ πολ-
λοὺς τοὺς ἀντιπάλους τοῖς ἀγνωμονοῦσιν αὐτῶν φαί-
νεσθαι, ἔπειτα δὲ ἂν πάντα τὰ νομοθετούμενα δι' 2
αὐτῶν ποιῇ καὶ μηδὲν τὸ παράπαν ἄλλο ἐπὶ πάντας
ὁμοίως φέρῃ πλὴν τῶν ἐκείνης δογμάτων· οὕτω γὰρ
τό τε ἀξίωμα τὸ τῆς ἀρχῆς μᾶλλον ἂν βεβαιοῖτο, καὶ
τὰ δικαιώματα τὰκ τῶν νόμων καὶ ἀναμφίλογα καὶ
διάδηλα πᾶσιν ἅμα γίγνοιτο. τρίτον, ἂν τούς τε βου- 3
λευτὰς τοὺς ἐκ τῆς γερουσίας καὶ τοὺς παῖδας τάς
τε γυναῖκας αὐτῶν, ἄν ποτέ τινα αἰτίαν βαρυτέραν,

4 ὥστε τὸν ἁλόντα σφῶν ἀτιμίαν ἢ φυγὴν ἢ καὶ θάνα-
τον ὀφλεῖν, λάβωσιν, ὑπό τε τὸ βουλευτήριον ὑπάγῃς
μηδὲν προκαταγνούς, καὶ ἐκείνῳ πᾶσαν τὴν περὶ
αὐτῶν διαψήφισιν ἀκέραιον ἐπιτρέπῃς, ἵν᾽ οἵ τε ἀδι-
κοῦντές τι ἐν πᾶσι τοῖς ὁμοτίμοις ἐλεγχόμενοι κολά-
ζωνται χωρὶς τοῦ σοῦ φθόνου, καὶ οἱ ἄλλοι ταῦθ᾽
ὁρῶντες βελτίους γίγνωνται φόβῳ τοῦ μὴ καὶ αὐτοὶ
5 ἐκδημοσιευθῆναι. καὶ ταῦτα μέντοι περὶ ἐκείνων τῶν
ἀδικημάτων, περὶ ὧν οἵ τε νόμοι κεῖνται καὶ αἱ κρίσεις
αἱ κατ᾽ αὐτοὺς γίγνονται, λέγω. τὸ γὰρ ὅτι τις ἐλοι-
δόρησέ σε ἢ καὶ ἕτερόν τι ἀνεπιτήδειον εἶπε, μήτε
ἀκούσῃς ποτὲ κατηγοροῦντός τινος μήτε ἐπεξέλθῃς.
6 αἰσχρὸν μὲν γὰρ τὸ πιστεύειν ὅτι τις μήτε τι ἀδικοῦντά
σε καὶ εὐεργετοῦντα πάντας προεπηλάκισε, καὶ μόνοι
τοῦτο ποιοῦσιν οἱ κακῶς ἄρχοντες· ἐκ γὰρ τοῦ συνειδό-
τος καὶ τὸ πιστὸν τῶν λεγομένων εἰρῆσθαι τεκμαίρον-
7 ται· δεινὸν δὲ καὶ τὸ χαλεπαίνειν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ
εἰ μὲν ἀληθῆ εἴη, κρεῖττόν ἐστι μὴ ποιεῖν, εἰ δὲ ψευδῆ,
μὴ προσποιεῖσθαι, ὡς πολλοί γε ἤδη διὰ τούτου πολὺ
πλείω καὶ χαλεπώτερα λογοποιεῖσθαι καθ᾽ ἑαυτῶν
8 ἐποίησαν. περὶ μὲν οὖν τῶν λόγῳ τι προπηλακίζειν
αἰτιαζομένων ταῦτ᾽ ἐγὼ φρονῶ· κρείττω τε γὰρ καὶ
ὑψηλότερον πάσης ὕβρεως εἶναί σε χρή, καὶ μηδ᾽ ἐς
ἔννοιάν ποτε μήτ᾽ αὐτὸν ἀφικνεῖσθαι μήτε τοὺς
ἄλλους προάγειν ὅτι δύναταί τις ἀσελγᾶναί τι ἐς σέ,
ἵν᾽ ὡς περὶ τῶν θεῶν, οὕτω καὶ περὶ σοῦ φρονῶσιν
9 ὅτι σεπτὸς εἶ. ἂν δὲ δή τις ἐπιβουλεύειν σοι αἰτίαν
λάβῃ, γένοιτο γὰρ ἄν τι καὶ τοιοῦτον, αὐτὸς μὲν μη-
δὲν περὶ ἐκείνου [τι] μήτε δικάσῃς μήτε προδιαγνῷς,
ἄτοπον γὰρ τὸν αὐτὸν καὶ κατήγορον καὶ δικαστὴν
γίγνεσθαι, ἐπὶ δὲ δὴ τὴν βουλὴν αὐτὸν ἀγαγὼν
ἀπολογήσασθαί τε ποίησον, κἂν ἐλεγχθῇ, κόλασον

μετριάσας ὡς οἷόν τέ ἐστι τὸ τιμώρημα, ἵνα καὶ
πιστευθῇ τὸ ἀδίκημα. χαλεπώτατα γὰρ οἱ πολλοὶ 10
πείθονται ὅτι τις ἄοπλος ὢν ἐπιβουλεύει τῷ ὡπλι-
σμένῳ· καὶ μόνως ἂν οὕτως αὐτῶν τύχοις, εἰ μήτε
πρὸς ὀργὴν μήτ' ἀνηκέστως, ἐφ' ὅσον γε καὶ ἐνδέ-
χεται, τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ ποιοῖο. λέγω δὲ ταῦτα
χωρὶς ἢ εἴ τις στράτευμά τι ἔχων ἄντικρυς ἐπανα-
σταίη· οὐδὲ γὰρ δικάζεσθαι τὸν τοιοῦτόν που προσή-
κεν, ἀλλ' ἐν πολεμίου μοίρᾳ κολάζεσθαι.
ταῦτά τε οὖν οὕτω, καὶ τἆλλα τὰ πλεῖστα καὶ 32
μέγιστα τῶν τῷ δημοσίῳ προσηκόντων, τῇ γερουσίᾳ
ἀνατίθει· τά τε γὰρ κοινὰ κοινῶς διοικεῖσθαι δεῖ,
καὶ ἔστι που πᾶσιν ἀνθρώποις ἔμφυτον καὶ τὸ χαίρειν
ἐφ' οἷς ἂν παρὰ τοῦ κρείττονος ὡς καὶ ἰσότιμοι αὐτῷ
ὄντες ἀξιωθῶσι, καὶ τὸ πάντα τὰ μετὰ σφῶν τινι
γνωσθέντα καὶ ἐπαινεῖν ὡς οἰκεῖα καὶ ἀγαπᾶν ὡς
αὐθαίρετα. ἐς μὲν οὖν τὸ βουλευτήριον τὰ τοιαῦτα 2
ἐσφέρεσθαί φημι χρῆναι, καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων
πάντας ὁμοίως τοὺς παρόντας γνώμην διδόναι, ὅταν
δὲ δὴ κατηγορῆταί τις αὐτῶν, μὴ πάντας, πλὴν ἂν
τις ἢ μηδέπω βουλεύῃ ἢ καὶ ἐν τοῖς τεταμιευκόσιν
ἔτι ὢν κρίνηται. ἄτοπον γὰρ τὸν μηδέπω δεδημαρ- 3
χηκότα ἢ ἠγορανομηκότα ψῆφον κατά τινος τῶν τοι-
ούτων φέρειν, ἢ νὴ Δία τούτων τινὰ κατὰ τῶν ἐστρα-
τηγηκότων, ἢ καὶ ἐκείνων κατὰ τῶν ὑπατευκότων.
ἀλλ' οὗτοι μὲν ἐπὶ πάντας τὴν τοῦ τι ἀποφήνασθαι
ἐξουσίαν ἐχέτωσαν, οἱ δ' ἄλλοι ἐπί τε τοὺς ὁμοίους
καὶ ἐπὶ τοὺς ὑποδεεστέρους.
δίκαζε δὲ καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ τά τε ἐφέσιμα καὶ τὰ 33
ἀναπόμπιμα, ὅσα ἂν παρά τε τῶν μειζόνων ἀρχόντων
καὶ παρὰ τῶν ἐπιτρόπων, τοῦ τε πολιάρχου καὶ τοῦ
ὑποτιμητοῦ καὶ τῶν ἐπάρχων τοῦ τε τὸν σῖτον ἐπι-

σκοποῦντος καὶ τοῦ νυκτοφυλακοῦντος, ἀφικνῆται· μήτε γὰρ αὐτόδικος μήτ' αὐτοτελὴς οὕτω τις τὸ παράπαν ἔστω ὥστε μὴ οὐκ ἐφέσιμον ἀπ' αὐτοῦ δίκην
2 γίγνεσθαι. ταῦτά τε οὖν κρῖνε, καὶ περὶ τῶν ἱππέων τῶν τε ἑκατοντάρχων τῶν ἐκ τοῦ καταλόγου καὶ τῶν ἰδιωτῶν τῶν πρώτων, ὅταν περὶ θανατώσεως ἢ καὶ ἀτιμίας τινὸς ἀγωνίζωνται. σοὶ γὰρ δὴ τὰ τοιαῦτα μόνῳ προσκείσθω, καὶ μηδεὶς ἄλλος περὶ αὐτῶν αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, δι' ἅπερ εἶπον, δικαζέτω.
3 μετὰ γὰρ δὴ σοῦ ἀεὶ μὲν οἱ ἐντιμότατοι καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἤδη δὲ καὶ ἕτεροί τινες ἔκ τε τῶν ὑπατευκότων καὶ ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων ἄλλοι ἄλλοτε διαγιγνωσκέτωσαν, ἵνα σύ τε τοὺς τρόπους αὐτῶν ἀκριβέστερον ἐν τούτῳ προκαταμανθάνων ὀρθῶς σφισιν ἔχῃς χρῆσθαι, καὶ ἐκεῖνοι προσυγγιγνόμενοι τοῖς τε ἤθεσι καὶ τοῖς βουλεύμασί σου
4 οὕτως ἐς τὰς τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίας ἐξίωσι. τὰς μέντοι γνώμας αὐτῶν μὴ φανερῶς, ὅσαι γε καὶ ἐπισκέψεως ἀκριβεστέρας δέονται, διαπυνθάνου, ἵνα μὴ τοῖς προήκουσί σφων ἐφεπόμενοι κατοκνῶσι παρρησιάζεσθαι, ἀλλ' ἐς γραμματεῖα γραφομένας, οἷς αὐτὸς μόνος ἐντυχών, ὑπὲρ τοῦ μηδενὶ ἄλλῳ ἐκδήλους αὐτὰς γίγνεσθαι, εὐθέως αὐτὰς ἀπαλείφεσθαι κέλευε· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὴν ἑκάστου γνώμην διακριβώσειας, εἰ ἀνέλεγκτον αὐτὴν παρὰ τοῖς ἄλλοις πι-
5 στεύσειαν ἔσεσθαι. καὶ μέντοι καὶ πρὸς τὰς δίκας τάς τε ἐπιστολὰς καὶ τὰ ψηφίσματα τῶν πόλεων τάς τε τῶν ἰδιωτῶν ἀξιώσεις, καὶ ὅσα ἄλλα τῇ τῆς ἀρχῆς διοικήσει προσήκει, συνεργούς τέ τινας καὶ ὑπηρέτας ἐκ τῶν ἱππέων ἔχε· ῥᾷόν τε γὰρ οὕτως ὡς ἕκαστα διαχωρήσει, καὶ σὺ οὔτ' αὐτογνωμονῶν σφαλήσῃ οὔτ'
6 αὐτουργῶν ἐκκαμῇ. τήν τε παρρησίαν παντὶ τῷ

βουλομένῳ καὶ ὁτιοῦν συμβουλεῦσαί σοι μετ' ἀδείας
νέμε· ἄν τε γὰρ ἀρεσθῇς τοῖς λεχθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ,
πολλὰ ὠφελήσῃ, ἄν τε καὶ μὴ πεισθῇς, οὐδὲν βλα-
βήσῃ. καὶ τοὺς μὲν τυχόντας τῆς γνώμης καὶ ἐπαίνει 7
καὶ τίμα, τοῖς γὰρ ἐκείνων ἐξευρήμασιν αὐτὸς εὐδο-
κιμήσεις, τοὺς δ' ἁμαρτόντας μήτ' ἀτιμάσῃς ποτὲ
μήτ' αἰτιάσῃ· τὴν γὰρ διάνοιαν αὐτῶν δεῖ σκοπεῖν,
ἀλλ' οὐ τὴν οὐκ ἐπιτυχίαν μέμφεσθαι. τὸ δ' αὐτὸ 8
τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν πολεμικῶν φύλαττε, καὶ μήτε ἐπὶ
δυστυχίᾳ ἀκουσίῳ χαλεπήνῃς τινὶ μήτε ἐπ' εὐτυχίᾳ
φθονήσῃς, ἵνα καὶ προθύμως καὶ ἡδέως πάντες ὑπὲρ
σοῦ κινδυνεύσωσι, πιστεύοντες ὅτι οὔτε πταίσαντές
τι κολασθήσονται οὔτε κατορθώσαντες ἐπιβουλευθή-
σονται. πολλοὶ γοῦν τὸν παρὰ τῶν τὸ κράτος ἐχόν- 9
των φθόνον φοβούμενοι σφαλῆναί τι μᾶλλον ἢ κατα-
πρᾶξαι προείλοντο, κἀκ τούτου τὸ μὲν ἀσφαλὲς αὐτοὶ
ἔσχον, τὸ δὲ δὴ ζημίωμα ἐκείνοις προσετρίψαντο.
ὥστε αὐτὸς τὸ πλεῖον ἀπ' ἀμφοτέρων ὁμοίως καὶ
τῶν χειρόνων καὶ τῶν ἀμεινόνων ἀπολαύσων, μηδέ-
ποτ' ἐθελήσῃς λόγῳ μὲν ἄλλοις ἔργῳ δὲ σαυτῷ φθο-
νῆσαι.

πάνθ' ὅσα τοὺς ἀρχομένους καὶ φρονεῖν καὶ 34
πράττειν βούλει, καὶ λέγε καὶ ποίει. οὕτω γὰρ ἂν
μᾶλλον παιδεύσειας αὐτοὺς ἢ ταῖς ἐκ τῶν νόμων
ζημίαις δειματώσειας· τὸ μὲν γὰρ ζῆλον τὸ δὲ φό-
βον ἔχει, καὶ ῥᾷόν τις μιμεῖται τὰ κρείττω, ὁρῶν
ἔργῳ γιγνόμενα, ἢ φυλάττεται τὰ χείρω, ἀκούων
λόγῳ κεκωλυμένα. καὶ αὐτὸς μὲν ἀκριβῶς πάντα 2
πρᾶττε, μηδεμίαν συγγνώμην ἑαυτῷ νέμων, ὥς γε
καὶ εὖ εἰδὼς ὅτι παραχρῆμα πάντες καὶ ὅσα ἂν εἴπῃς
καὶ ὅσα ἂν ποιήσῃς μαθήσονται. καθάπερ γὰρ ἐν
τινι τῆς ὅλης οἰκουμένης θεάτρῳ ζήσῃ, καὶ οὐχ οἷόν

3 τέ σοι ἔσται οὐδὲ βραχύτατον ἁμαρτόντι διαλαθεῖν· οὔτε γὰρ κατὰ μόνας ποτὲ ἀλλὰ καὶ μετὰ συχνῶν ἀεί τι πράξεις, καὶ πολυπραγμονοῦσί πως τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων γιγνόμενα καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἥδιστα, ὥστ' ἂν ἅπαξ καταμάθωσί σε ἄλλα μὲν αὐτοῖς προαγορεύοντα ἄλλα δὲ αὐτὸν ποιοῦντα, οὐ τὰς ἀπειλάς σου φοβηθήσονται ἀλλὰ τὰ ἔργα μιμήσονται.
4 τὸν δὲ δὴ τῶν ἄλλων βίον ἐπισκόπει μέν, μὴ μέντοι καὶ χαλεπῶς ἐξέταζε, ἀλλ' ὅσα μὲν ἂν ὑφ' ἑτέρων τινῶν ἐσάγηται, κρῖνε, ὅσα δ' ἂν ὑπὸ μηδενὸς αἰτιάζηται, μηδὲ προσποιοῦ εἰδέναι, ἔξω τῶν ἐς τὸ δημό-
5 σιον πλημμελουμένων. ταῦτα μὲν γὰρ τῆς προσηκούσης ἐπιστροφῆς, κἂν μηδεὶς ἐγκαλῇ, τυγχάνειν ὀφείλει· τὰ δὲ ἄλλα τὰ ἰδιωτικὰ ἴσθι μέν, ἵνα μὴ καὶ σφαλῇς ποτε ἀνεπιτηδείῳ τινὶ ὑπηρέτῃ πρός τι
6 χρησάμενος, μὴ μέντοι καὶ ἐξέλεγχε. πολλὰ γὰρ ἡ φύσις καὶ παρὰ τὸν νόμον πολλοὺς ἁμαρτάνειν ἐξάγει, οἷς ἂν μὲν ἀκριβῶς τις ἐπεξίῃ, ἢ τινα ἢ οὐδένα ἂν αὐτῶν ἀτιμώρητον καταλίποι, ἂν δ' ἀνθρωπίνως τὸ ἐπιεικὲς τῷ νενομισμένῳ παραμιγνύῃ, τάχ' ἂν καὶ
7 σωφρονίσειεν αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ νόμος, καίτοι ἰσχυρὰ τὰ κολάσματα ἀναγκαίως ποιούμενος, οὐ δύναται τῆς φύσεως ἀεὶ κρατεῖν· τῶν δ' ἀνθρώπων τινὲς λανθάνειν μὲν δόξαντες ἢ καὶ μετρίως πως νουθετηθέντες ἀμείνους γίγνονται, οἱ μὲν αἰσχυνόμενοι
8 ἐλεγχθῆναι οἱ δὲ αἰδούμενοι πάλιν σφαλῆναι, φανερωθέντες δὲ καὶ ἀπερυθριάσαντες ἢ καὶ πέρα τοῦ μετρίου κολασθέντες τά τε νενομισμένα πάντα συγχέουσι καὶ καταπατοῦσι, καὶ μόναις ταῖς τῆς φύσεως ὁρμαῖς δουλεύουσι. κἀκ τούτου οὔτε τὸ πάντας αὐτοὺς κολάζειν ῥᾴδιον, οὔτε τὸ περιορᾶν φανερῶς τινὰς ἀσελγαίνοντας εὐπρεπὲς γίγνεται.

τὰ μὲν δὴ οὖν ἁμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων τοῦ- 9
τόν σοι τὸν τρόπον, πλὴν τῶν πάνυ ἀνηκέστων, με-
ταχειρίζεσθαι παραινῶ, τὰ δ' ὀρθῶς ὑπ' αὐτῶν
γιγνόμενα καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων τιμᾶν·
οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ποιήσειας αὐτοὺς τῶν τε χει-
ρόνων ἀπέχεσθαι, τῇ φιλανθρωπίᾳ, καὶ τῶν βελτιό-
νων ἐφίεσθαι, τῇ μεγαλοδωρίᾳ. μὴ γάρ τοι κατα- 10
δείσῃς μήθ' ὅτι ἐπιλείψει σέ ποτε ἢ χρήματα ἢ τἄλλα
οἷς τοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἀμείψῃ, πολὺ γὰρ μᾶλ-
λον ἔγωγε ἐλάττους αὐτῶν τοὺς εὖ τι παθεῖν ἀξίους
οἶμαι γενήσεσθαι, τοσαύτης σοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάτ-
της ἄρχοντος, μήθ' ὅτι τινὲς εὐεργετηθέντες ἀχαρί-
στως τι πράξουσιν· οὐδὲν γὰρ οὕτω καὶ δουλοῖ καὶ 11
οἰκειοῦταί τινα, κἂν ἀλλότριος κἂν ἐχθρὸς ὢν τύχῃ,
ὡς τὸ μήτ' ἀδικεῖσθαι καὶ προσέτι καὶ εὖ πάσχειν.

πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἄλλους οὕτω σοι προσφέρε- 35
σθαι γνώμην δίδωμι· σαυτῷ δὲ δὴ μήτε ἔξαλλόν τι
μήθ' ὑπερήφανον μήτε παρὰ τῶν ἄλλων μήτε παρὰ
τῆς βουλῆς ἢ ἔργῳ ἢ καὶ λόγῳ δοθὲν περιίδῃς. τοῖς 2
μὲν γὰρ ἄλλοις κόσμον ἡ παρὰ σοῦ τιμὴ φέρει, σοὶ
δ' αὐτῷ μεῖζον μὲν τῶν ὑπαρχόντων οὐδὲν ἂν δο-
θείη, ὑποψία δ' ἂν κιβδηλίας πολλὴ προσγένοιτο·
καὶ γάρ τοι τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ἑκὼν τοιοῦτόν τι
τῷ κρατοῦντι ψηφίζεσθαι δοκεῖ, πάντα δὲ δή τις
αὐτὰ αὐτὸς παρ' ἑαυτοῦ λαμβάνων οὐχ ὅσον οὐκ
ἔπαινον ἴσχει, ἀλλὰ καὶ γέλωτα προσοφλισκάνει. τήν 3
τε οὖν ἄλλην λαμπρότητα σαυτῷ διὰ τῶν ἀγαθῶν
ἔργων παρασκεύαζε, καὶ εἰκόνας σου χρυσᾶς μὲν ἢ
καὶ ἀργυρᾶς μηδέποτε ἐπιτρέψῃς γενέσθαι, οὐ γὰρ
μόνον δαπανηραὶ ἀλλὰ καὶ εὐεπιβούλευτοι καὶ ὀλιγο-
χρόνιοί εἰσιν, ἄλλας δὲ ἐν αὐταῖς ταῖς τῶν ἀνθρώπων
ψυχαῖς καὶ ἀκηράτους καὶ ἀθανάτους ἐξ εὐεργεσιῶν

4 δημιούργει. μὴ μέντοι μηδὲ ναόν ποτε περιίδης σαυ-
τῷ γενόμενον. μάτην γὰρ παμπληθῆ χρήματα ἐς τὰ
τοιαῦτα ἀναλίσκεται, ἃ κρεῖττόν ἐστιν ἐς τὰ ἀναγ-
καῖα δαπανᾶσθαι, πλοῦτος γὰρ ἀκριβὴς οὐχ οὕτως
ἐκ τοῦ πολλὰ λαμβάνειν ὡς ἐκ τοῦ μὴ πολλὰ ἀναλί-
σκειν ἀθροίζεται, καὶ ἐς εὔκλειαν οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν
5 προσγίγνεται. ἀρετὴ μὲν γὰρ ἰσοθέους πολλοὺς ποιεῖ,
χειροτονητὸς δ' οὐδεὶς πώποτε θεὸς ἐγένετο, ὥστε
σοὶ μὲν ἀγαθῷ τε ὄντι καὶ καλῶς ἄρχοντι πᾶσα μὲν
γῆ τεμένισμα ἔσται, πᾶσαι δὲ πόλεις ναοί, πάντες
δὲ ἄνθρωποι ἀγάλματα, ἐν γὰρ ταῖς γνώμαις αὐτῶν
6 ἀεὶ μετ' εὐδοξίας ἐνιδρυθήσῃ, τοὺς δ' ἄλλως πως
τὰ κράτη διέποντας οὐ μόνον οὐ σεμνύνει τὰ τοιαῦτα,
κἂν ἐν ἁπάσαις ταῖς πόλεσιν ἐξαιρεθῇ, ἀλλὰ καὶ
προσδιαβάλλει, τρόπαιά τέ τινα τῆς κακίας αὐτῶν
καὶ μνημεῖα τῆς ἀδικίας γιγνόμενα· ὅσῳ γὰρ ἂν ἐπὶ
πλεῖον ἀνταρκέσῃ, τοσούτῳ μᾶλλον καὶ ἡ κακοδοξία
36 αὐτῶν διαμένει. ὥστ' εἴπερ ἀθάνατος ὄντως ἐπιθυ-
μεῖς γενέσθαι, ταῦτά τε οὕτω πρᾶττε, καὶ προσέτι
τὸ μὲν θεῖον πάντῃ πάντως αὐτός τε σέβου κατὰ τὰ
πάτρια καὶ τοὺς ἄλλους τιμᾶν ἀνάγκαζε, τοὺς δὲ δὴ
2 ξενίζοντάς τι περὶ αὐτὸ καὶ μίσει καὶ κόλαζε, μὴ
μόνων τῶν θεῶν ἕνεκα, ὧν ὁ καταφρονήσας οὐδ'
ἄλλου ἄν τινος προτιμήσειεν, ἀλλ' ὅτι καὶ καινά τινα
δαιμόνια οἱ τοιοῦτοι ἀντεσφέροντες πολλοὺς ἀναπεί-
θουσιν ἀλλοτριονομεῖν, κἀκ τούτου καὶ συνωμοσίαι
καὶ συστάσεις ἑταιρεῖαί τε γίγνονται, ἅπερ ἥκιστα
3 μοναρχίᾳ συμφέρει. μήτ' οὖν ἀθέῳ τινὶ μήτε γόητι
συγχωρήσῃς εἶναι. μαντικὴ μὲν γὰρ ἀναγκαία ἐστί,
καὶ πάντως τινὰς καὶ ἱερόπτας καὶ οἰωνιστὰς ἀπόδει-
ξον, οἷς οἱ βουλόμενοί τι κοινώσασθαι συνέσονται· τοὺς
δὲ δὴ μαγευτὰς πάνυ οὐκ εἶναι προσήκει. πολλοὺς γὰρ

πολλάκις οἱ τοιοῦτοι, τὰ μέν τινα ἀληθῆ, τὰ δὲ δὴ
πλείω ψευδῆ λέγοντες, νεοχμοῦν ἐπαίρουσι. τὸ δ' 4
αὐτὸ τοῦτο καὶ τῶν φιλοσοφεῖν προσποιουμένων οὐκ
ὀλίγοι δρῶσι. διὸ καὶ ἐκείνους φυλάσσεσθαί σοι πα-
ραινῶ. μὴ γὰρ ὅτι καὶ Ἀρείου καὶ Ἀθηνοδώρου κα-
λῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν πεπείρασαι, πίστευε καὶ
τοὺς ἄλλους πάντας τοὺς φιλοσοφεῖν λέγοντας ὁμοί-
ους αὐτοῖς εἶναι· μυρία γὰρ κακὰ καὶ δήμους καὶ
ἰδιώτας τὸ πρόσχημά τινες τοῦτο προβαλλόμενοι
δρῶσι.

τῇ μὲν οὖν γνώμῃ καὶ τῷ μηδενὸς πλείονος τῶν 37
ὑπαρχόντων ἐπιθυμεῖν εἰρηνικώτατον εἶναί σε χρή,
ταῖς δὲ παρασκευαῖς πολεμικώτατον, ὅπως μάλιστα
μὲν μήτε ἐθελήσῃ μήτε ἐπιχειρήσῃ τις ἀδικῆσαί σε,
εἰ δὲ μή, ῥᾳδίως καὶ παραχρῆμα κολασθῇ. καὶ ἐπει- 2
δή γε ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ διὰ ταῦτα καὶ διὰ τἆλλα
καὶ ὠτακουστεῖν τινας καὶ διοπτεύειν πάντα τὰ τῇ
ἡγεμονίᾳ σου προσήκοντα, ἵνα μηδὲν τῶν φυλακῆς
τινος καὶ ἐπανορθώσεως δεομένων ἀγνοῇς, μέμνησο
ὅτι οὐ χρὴ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτῶν
πιστεύειν, ἀλλ' ἀκριβῶς αὐτὰ διασκοπεῖν. συχνοὶ 3
γάρ, οἱ μὲν μισοῦντές τινας, οἱ δ' ἐπιθυμοῦντες ὧν
ἔχουσιν, ἄλλοι χαριζόμενοί τισιν, ἄλλοι χρήματα αἰ-
τήσαντές τινας καὶ μὴ λαβόντες, ἐπηρεάζουσιν αὐτοὺς
ὡς νεωτερίζοντας ἢ καὶ ἄλλο τι ἀνεπιτήδειον κατὰ
τοῦ αὐταρχοῦντος ἢ φρονοῦντας ἢ λέγοντας. οὔκουν 4
εὐθὺς οὐδὲ ῥᾳδίως προσέχειν αὐτοῖς δεῖ, ἀλλὰ καὶ
πάνυ πάντα διελέγχειν· βραδύνας μὲν γὰρ ἐν τῷ
πιστεῦσαί τινα οὐδὲν μέγα ἀδικηθήσῃ, σπεύσας δὲ
τάχ' ἂν τι καὶ ἐξαμάρτοις, ὃ μὴ δυνήσῃ ἀνακέ-
σασθαι.

τιμᾶν μὲν οὖν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τῶν ἀπελευ- 5

θέρων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συνόντων σοι καὶ δεῖ καὶ
ἀναγκαῖόν ἐστι· καὶ γὰρ κόσμον καὶ ἀσφάλειάν σοι
μεγάλην τοῦτο οἴσει. μὴ μέντοι καὶ ὑπέρογκόν τι
ἰσχυέτωσαν, ἀλλ' ἀκριβῶς πάντες σωφρονείτωσαν,
6 ὥστε σε μηδὲν ὑπ' αὐτῶν διαβληθῆναι· πάντα γὰρ
ὅσα ἂν ἢ καλῶς ἢ κακῶς πράξωσι, σοὶ προστεθήσε-
ται, καὶ τοιοῦτος αὐτὸς ὑφ' ἁπάντων νομισθήσῃ
ὁποῖα ἂν ἐκείνοις ποιεῖν ἐπιτρέπῃς.

τοὺς μὲν δὴ οὖν δυνατοὺς μὴ πλεονεκτεῖν τινα
μηδ' αὖ συκοφαντεῖσθαι ἔα· μηδὲ ἔστω τινὶ αὐτῶν
αὐτὸ τοῦτο ἔγκλημα, ὅτι δύναται, κἂν μηδὲν ἁμαρ-
7 τάνῃ. τοῖς δὲ δὴ πολλοῖς ἄμυνε μὲν ἰσχυρῶς ἀδι-
κουμένοις, μὴ πρόσεχε δὲ ῥᾳδίως αἰτιωμένοις, ἀλλ'
αὐτὰ τὰ ἔργα καθ' ἑαυτὰ ἐξέταζε, μήτε ἐς τὸ προέχον
πᾶν ὑποπτεύων μήτε τῷ καταδεεστέρῳ παντὶ πι-
8 στεύων. καὶ τοὺς μὲν ἐργαζομένους χρήσιμόν τέ τι
τεχνωμένους τίμα, τοὺς δ' ἀργοῦντας ἢ καὶ φλαῦρόν
τι πραγματευομένους μίσει, ἵνα τῶν μὲν διὰ τὰς
ὠφελείας ὀριγνώμενοι, τῶν δὲ διὰ τὰς ζημίας ἀπεχό-
μενοι, πρός τε τὰ οἰκεῖα ἀμείνους καὶ πρὸς τὰ κοινὰ
συμφορώτεροί σοι γίγνωνται.

9 καλὸν μὲν οὖν ἐστι καὶ τὸ τὰ τῶν ἰδιωτῶν ἀμ-
φισβητήματα ὡς ἐλάχιστα ποιοῦντα τὰς διαλύσεις
αὐτῶν ὡς τάχιστα καθιστάναι, κάλλιστον δὲ τὸ τὰς
τῶν δήμων ὁρμὰς κολούειν, κἂν ἐπευχόμενοί τινα
τῇ τε ἀρχῇ καὶ τῇ σωτηρίᾳ τῇ τε τύχῃ σου ἐκβιά-
ζεσθαί τινας ἢ πρᾶξαί τι ἢ ἀναλῶσαι παρὰ δύναμιν
10 ἐπιχειρῶσι, μὴ ἐπιτρέπειν, τάς τε ἔχθρας αὐτῶν καὶ
τὰς φιλοτιμίας τὰς πρὸς ἀλλήλους παντάπασιν ἐκκό-
πτειν, καὶ μήτε ἐπωνυμιας τινὰς κενὰς μήτ' ἄλλο τι
ἐξ οὗ διενεχθήσονταί τισιν ἐφιέναι σφίσι ποιεῖσθαι.
ῥᾳδίως δέ σοι πάντες καὶ ἐς ταῦτα καὶ ἐς τἄλλα καὶ

ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πειθαρχήσουσιν, ἂν μηδὲν παρὰ
ταῦτα μηδέποτε συγχωρήσῃς τινί· ἡ γὰρ ἀνωμαλία
καὶ τὰ καλῶς πεπηγότα διαλύει. καὶ διὰ τοῦτ' οὐδ' 11
αἰτεῖν τι ἀρχήν, ὅ γε μὴ δώσεις, ἐπιτρέπειν σφίσιν
ὀφείλεις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο πρῶτον ἰσχυρῶς φυ-
λάττειν σφᾶς ἀναγκάζειν, τὸ μηδὲν ἀξιοῦν τῶν κεκω-
λυμένων.

ταῦτα μὲν περὶ ἐκείνων λέγω, καθ' ἁπάντων δέ 38
σοι συμβουλεύω μήτ' ἀποχρήσασθαί ποτε τῇ ἐξου-
σίᾳ, μήτ' οἰηθῆναι μείωσίν τινα αὐτῆς εἶναι ἂν μὴ
πάντα ἁπαξαπλῶς ὅσα δύνασαι καὶ ποιήσῃς· ἀλλ'
ὅσῳ μᾶλλον πάνθ' ὅσα ἂν βουληθῇς καὶ δυνήσῃ
πρᾶξαι, τόσῳ μᾶλλον προθυμοῦ πάνθ' ὅσα προσήκει
βούλεσθαι. καὶ ἀεί γε αὐτὸς παρὰ σαυτῷ ἐξέταζε, 2
εἴτε ὀρθῶς τι ποιεῖς εἴτε καὶ μή, τί τε πράττοντά σε
φιλήσουσί τινες καὶ τί μή, ἵνα τὰ μὲν ποιῇς αὐτῶν,
τὰ δὲ ἐκκλίνῃς. μὴ γὰρ δὴ ἡγήσῃ δεόντως τι παρὰ
τοῦτο πράττειν δόξειν, ἂν μηδενὸς αἰτιωμένου σε
ἀκούσῃς· μηδ' ἀναμείνῃς οὕτω τινὰ ἐκφρονῆσαί
ποτε ὥστε σοι φανερῶς τι ἐξονειδίσαι. τοῦτο μὲν 3
γὰρ οὐδεὶς ἂν ποιήσειεν, οὐδ' εἰ σφόδρα ἀδικηθείη·
πᾶν γὰρ τοὐναντίον καὶ ἐπαινεῖν πολλοὶ ἔν γε τῷ
φανερῷ τοὺς ἀδικοῦντάς σφας ἀναγκάζονται, ἀνταγω-
νιζόμενοι μὴ δοκεῖν ὀργίζεσθαι. τὸν δ' ἄρχοντα
χρὴ μὴ ἐξ ὧν λέγουσί τινες τεκμαίρεσθαι τὴν διά-
νοιαν αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν λέγουσί τινες τεκμαίρεσθαι
τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν φρονεῖν αὐτοὺς
εἰκός ἐστι.

ταῦτά σε καὶ τὰ τοιαῦτα βούλομαι πράττειν· 39
πολλὰ γὰρ καὶ παραλείπω διὰ τὸ μὴ οἷόν τε εἶναι
πάντα αὐτὰ καθάπαξ συλλαβόντα εἰπεῖν. ἓν δ' οὖν
ἐν κεφαλαίῳ καὶ κατὰ τῶν εἰρημένων καὶ κατὰ τῶν

2 λοιπῶν φράσω. ἂν γὰρ ὅσα ἂν ἕτερόν τινα ἄρξαντά
σου ποιεῖν ἐθελήσῃς, ταῦτα αὐτὸς αὐτεπάγγελ-
τος πράσσῃς, οὔτε τι ἁμαρτήσῃ καὶ πάντα κατορθώ-
σεις, κἀκ τούτου καὶ ἥδιστα καὶ ἀκινδυνότατα βιώσῃ.
3 πῶς μὲν γὰρ οὐχ ὡς πατέρα, πῶς δ' οὐχ ὡς σωτῆρα
καὶ προσόψονταί σε ἅπαντες καὶ φιλήσουσιν, ὅταν
σε ὁρῶσι κόσμιον, εὔβιοτον, εὐπόλεμον, εἰρηναῖον,
4 ὅταν μήθ' ὑβρίζῃς τι μήτε πλεονεκτῇς, ὅταν ἐκ τοῦ
ὁμοίου σφίσι προσφέρῃ, καὶ μὴ αὐτὸς μὲν πλουτῇς
τοὺς δ' ἄλλους ἀργυρολογῇς, μηδ' αὐτὸς μὲν τρυ-
φᾷς τοὺς δ' ἄλλους ταλαιπωρῇς, μηδ' αὐτὸς μὲν
ἀκολασταίνῃς τοὺς δ' ἄλλους νουθετῇς, ἀλλ' ἐς πάντα
δὴ πάντως ὁμοιοτροπώτατα αὐτοῖς ζῇς; ὥστ' αὐτὸς
παρὰ σαυτῷ μέγα φυλακτήριον ἐν τῷ μηδένα ποτὲ
ἀδικῆσαι ἔχων θάρσει, καὶ πίστευέ μοι λέγοντι ὅτι
5 οὔτε μισηθήσῃ ποτὲ οὔτε ἐπιβουλευθήσῃ. τούτου δὲ
δὴ οὕτως ἔχοντος πᾶσά σε ἀνάγκη καὶ ἡδέως βιῶναι·
τί μὲν γὰρ ἥδιον, τί δὲ εὐδαιμονέστερόν ἐστι τοῦ
πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν μετ' ἀρετῆς ἀπο-
λαύοντα καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτὰ διδόναι δύνασθαι;

40 ταῦτά τε οὖν καὶ τἆλλα πάνθ' ὅσα εἴρηκα ἐννοή-
σας πείσθητί μοι, καὶ μὴ πρόῃ τὴν τύχην, ἥτις σε
ἐκ πάντων ἐπελέξατο καὶ προεστήσατο. ὡς εἴγε τὸ
μὲν πρᾶγμα τὸ τῆς μοναρχίας αἱρῇ, τὸ δ' ὄνομα τὸ
τῆς βασιλείας ὡς καὶ ἐπάρατον φοβῇ, τοῦτο μὲν μὴ
προσλάβῃς, τῇ δὲ δὴ τοῦ Καίσαρος προσηγορίᾳ χρώ-
2 μενος αὐτάρχει. εἰ δ' οὖν καὶ ἄλλων τινῶν ἐπικλή-
σεων προσδέῃ, δώσουσι μέν σοι τὴν τοῦ αὐτοκράτο-
ρος, ὥσπερ καὶ τῷ πατρί σου ἔδωκαν, σεβιοῦσι δέ
σε καὶ ἑτέρᾳ τινὶ προσρήσει, ὥστε σε πᾶν τὸ τῆς
βασιλείας ἔργον ἄνευ τοῦ τῆς ἐπωνυμίας αὐτῆς ἐπι-
φθόνου καρποῦσθαι."

Μαικήνας μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο, ὁ δὲ δὴ 41
Καῖσαρ ἀμφοτέρους μέν σφας καὶ ἐπὶ τῇ πολυνοίᾳ
καὶ ἐπὶ τῇ πολυλογίᾳ τῇ τε παρρησίᾳ ἰσχυρῶς ἐπή-
νεσε, τὰ δὲ δὴ τοῦ Μαικήνου μᾶλλον εἵλετο. οὐ
μέντοι καὶ πάντα εὐθὺς ὥσπερ ὑπετέθειτο ἔπραξε,
φοβηθεὶς μὴ καὶ σφαλῇ τι, ἀθρόως μεταρρυθμίσαι
τοὺς ἀνθρώπους ἐθελήσας· ἀλλὰ τὰ μὲν παραχρῆμα 2
μετεκόσμησε τὰ δ' ὕστερον, καί τινα καὶ τοῖς μετὰ
ταῦτα ἄρξουσι ποιῆσαι κατέλιπεν ὡς καὶ κατὰ καιρὸν
μᾶλλον ἐν τῷ χρόνῳ γενησόμενα. καὶ αὐτῷ καὶ ὁ
Ἀγρίππας πρὸς πάντα, καίπερ τὴν ἐναντίαν σφίσι
γνώμην δούς, προθυμότατα συνήρατο, ὥσπερ ἂν εἰ
καὶ ἐσηγητὴς αὐτῶν ἐγεγόνει.

ταῦτά τε ὁ Καῖσαρ, καὶ ὅσα ἄνω μοι τοῦ λόγου 3
εἴρηται, ἔπραξεν ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ ἐν ᾧ τὸ πέμπτον
ὑπάτευσε, καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἐπίκλησιν ἐπέ-
θετο. λέγω δὲ οὐ τὴν ἐπὶ ταῖς νίκαις κατὰ τὸ ἀρ-
χαῖον διδομένην τισίν, ἐκείνην γὰρ πολλάκις μὲν καὶ
πρότερον πολλάκις δὲ καὶ ὕστερον ἀπ' αὐτῶν τῶν
ἔργων ἔλαβεν, ὥστε καὶ ἅπαξ καὶ εἰκοσάκις ὄνομα 4
αὐτοκράτορος σχεῖν, ἀλλὰ τὴν ἑτέραν τὴν τὸ κράτος
διασημαίνουσαν, ὥσπερ τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ τῷ Καί-
σαρι καὶ τοῖς παισὶ τοῖς τε ἐγγόνοις ἐψήφιστο. καὶ 42
μετὰ ταῦτα τιμητεύσας σὺν τῷ Ἀγρίππᾳ ἄλλα τέ
τινα διώρθωσε καὶ τὴν βουλὴν ἐξήτασε. πολλοὶ μὲν
γὰρ ἱππεῖς πολλοὶ δὲ καὶ πεζοὶ παρὰ τὴν ἀξίαν ἐκ
τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἐβούλευον, ὥστε καὶ ἐς χιλί-
ους τὸ πλήρωμα τῆς γερουσίας αὐξηθῆναι. τούτους 2
οὖν ἐκκρῖναι βουληθεὶς αὐτὸς μὲν οὐδένα αὐτῶν
ἀπήλειψε, προτρεψάμενος δέ σφας ἐκ τοῦ συνειδότος
τοῦ τε γένους καὶ τοῦ βίου δικαστὰς ἑαυτοῖς γενέ-
σθαι τὸ μὲν πρῶτον πεντήκοντά που ἔπεισεν ἐθελον-

τὰς ἐκστῆναι τοῦ συνεδρίου, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλους ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα μιμήσασθαί σφας ἠνάγκασε.
3 καὶ αὐτῶν ἠτίμωσε μὲν οὐδένα, τὰ δ' ὀνόματα τῶν δευτέρων ἐξέθηκε· τοῖς γὰρ προτέροις, ὅτι μὴ ἐχρόνισαν ἀλλ' εὐθὺς ἐπειθάρχησάν οἱ, ἀφῆκε τὸ ὀνείδισμα, ὥστ' αὐτοὺς μὴ ἐκδημοσιευθῆναι. οὗτοι μὲν οὖν ἑκούσιοι δῆθεν ἰδιώτευσαν, Κύιντον δὲ δὴ Στατίλιον καὶ πάνυ ἄκοντα τῆς δημαρχίας, ἐς ἣν ἀπεδέ-
4 δεικτο, εἶρξεν. ἑτέρους τέ τινας βουλεύειν ἐποίησε, καὶ ἔς γε τοὺς ὑπατευκότας δύο ἄνδρας ἐκ τῶν βουλευόντων, Κλουούιόν τέ τινα καὶ Φούρνιον Γαΐους, ἐγκατέλεξεν, ὅτι προαποδεδειγμένοι οὐκ ἠδυνήθησαν, ἄλλων τινῶν τὰς ἀρχὰς αὐτῶν προκαταλαβόντων,
5 ὑπατεῦσαι. τό τε τῶν εὐπατριδῶν γένος συνεπλήθυσε, τῆς βουλῆς οἱ δῆθεν ἐπιτρεψάσης τοῦτο ποιῆσαι, ἐπειδὴ τό τε πλεῖστόν σφων ἀπωλώλει, οὐδὲν γὰρ οὕτως ὡς τὸ γενναῖον ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις ἀναλίσκεται, καὶ ἐς τὴν ποίησιν τῶν πατρίων
6 ἀναγκαῖοι ἀεὶ εἶναι νομίζονται. ταῦτά τε οὖν ἔπραξε, καὶ προσαπεῖπε πᾶσι τοῖς βουλεύουσι μὴ ἐκδημεῖν ἔξω τῆς Ἰταλίας, ἂν μὴ αὐτός τινι κελεύσῃ ἢ καὶ ἐπιτρέψῃ, καὶ τοῦτο καὶ δεῦρο ἀεὶ φυλάσσεται· πλὴν γὰρ ὅτι ἔς τε τὴν Σικελίαν καὶ ἐς τὴν Γαλατίαν τὴν περὶ Νάρβωνα, οὐδαμόσε ἄλλοσε βουλευτῇ ἀποδη-
7 μῆσαι ἔξεστιν. ἐκεῖσε γὰρ διά τε τὸ σύνεγγυς καὶ διὰ τὸ ἄοπλον τό τε εἰρηναῖον τῶν ἀνθρώπων δέδοται τοῖς γέ τι κεκτημένοις αὐτόθι καὶ ἄνευ παραιτή-
8 σεως, ὁσάκις ἂν ἐθελήσωσιν, ἀπιέναι. ἐπειδή τε πολλοὺς ἔτι καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τὰ τοῦ Ἀντωνίου σπουδασάντων ὑπόπτως πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἑώρα, καὶ ἐφοβήθη μὴ νεοχμώσωσί τι, πάντα ἔφη τὰ γράμματα τὰ ἐν τοῖς κιβωτίοις

αὐτοῦ εὑρεθέντα κατακεκαυκέναι. καὶ ὡς ἀληθῶς γε διεφθάρκει τινά· τὰ γὰρ δὴ πλείω καὶ πάνυ ἐτήρει, ὥστε μηδ' ὀκνῆσαι ὕστερον αὐτοῖς χρήσασθαι.

τοῦτό τε οὖν οὕτως ἐποίησε καὶ τὴν Καρχηδόνα 43
ἐπαπῴκισεν, ὅτι ὁ Λέπιδος μέρος τι αὐτῆς ἠρημώκει
καὶ διὰ τοῦτο τὰ δίκαια τῆς ἀποικίας σφῶν λελυ-
κέναι ἐδόκει. τόν τε Ἀντίοχον τὸν Κομμαγηνὸν με-
τεπέμψατο, ὅτι τινὰ πρεσβευτὴν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ
διαφόρου οἱ ὄντος σταλέντα ἐς τὴν Ῥώμην ἐδολοφό-
νησε, καὶ ἔς τε τὸ συνέδριον ἐσήγαγε καὶ καταψη-
φισθέντα ἀπέκτεινε. καὶ τὴν Καπρίαν παρὰ τῶν 2
Νεαπολιτῶν, ὧνπερ τὸ ἀρχαῖον ἦν, ἀντιδόσει χώρας
ἠλλάξατο. κεῖται δὲ οὐ πόρρω τῆς κατὰ Συρρεντὸν
ἠπείρου, χρηστὸν μὲν οὐδέν, ὄνομα δὲ καὶ νῦν ἔτι
διὰ τὴν τοῦ Τιβερίου ἐνοίκησιν ἔχουσα.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΓ.

a. u. Τότε μὲν ταῦτ᾽ ἐγένετο, τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει ἕκτον
726 ὁ Καῖσαρ ἦρξε, καὶ τά τε ἄλλα κατὰ τὸ νομιζόμενον
ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἐποίησε, καὶ τοὺς φακέλους
τῶν ῥάβδων τῷ Ἀγρίππᾳ συνάρχοντί οἱ κατὰ τὸ ἐπι-
βάλλον παρέδωκεν, αὐτός τε ταῖς ἑτέραις ἐχρήσατο,
2 καὶ διάρξας τὸν ὅρκον κατὰ τὰ πάτρια ἐπήγαγε. καὶ
εἰ μὲν καὶ αὖθις ταῦτα ἐποίησεν οὐκ οἶδα· τὸν γὰρ
Ἀγρίππαν ἐς ὑπερβολὴν ἐτίμα· ἀμέλει τήν τε ἀδελ-
φιδῆν αὐτῷ συνῴκισε, καὶ σκηνήν, ὁπότε συστρατεύ-
οιντο, ὁμοίαν τῇ ἑαυτοῦ παρεῖχε, τό τε σύνθημα
3 παρ᾽ ἀμφοτέρων σφῶν ἐδίδοτο. ἐν δ᾽ οὖν τῷ τότε
παρόντι τά τε ἄλλα ὥσπερ εἴθιστο ἔπραξε, καὶ τὰς
ἀπογραφὰς ἐξετέλεσε, καὶ ἐν αὐταῖς πρόκριτος τῆς
γερουσίας ἐπεκλήθη, ὥσπερ ἐν τῇ ἀκριβεῖ δημοκρα-
τίᾳ ἐνενόμιστο. τό τε Ἀπολλώνιον τὸ ἐν τῷ Παλατίῳ
καὶ τὸ τεμένισμα τὸ περὶ αὐτό, τάς τε ἀποθήκας τῶν
4 βιβλίων, ἐξεποίησε καὶ καθιέρωσε. καὶ τὴν πανήγυ-
ριν τὴν ἐπὶ τῇ νίκῃ τῇ πρὸς τῷ Ἀκτίῳ γενομένῃ ψη-
φισθεῖσαν ἤγαγε μετὰ τοῦ Ἀγρίππου, καὶ ἐν αὐτῇ
τὴν ἱπποδρομίαν διά τε τῶν παίδων καὶ διὰ τῶν
5 ἀνδρῶν τῶν εὐγενῶν ἐποίησε. καὶ αὕτη μὲν διὰ
πέντε ἀεὶ ἐτῶν μέχρι που ἐγίγνετο, ταῖς τέσσαρσιν
ἱερωσύναις ἐκ περιτροπῆς μέλουσα, λέγω δὲ τούς

τε ποντίφικας καὶ τοὺς οἰωνιστὰς τούς τε ἑπτὰ καὶ
τοὺς πεντεκαίδεκα ἄνδρας καλουμένους· τότε δὲ καὶ
ἀγὼν γυμνικὸς σταδίου τινὸς ἐν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ
ξυλίνου κατασκευασθέντος ἐποιήθη, ὁπλομαχία τε
ἐκ τῶν αἰχμαλώτων ἐγένετο. καὶ ταῦτα καὶ ἐπὶ 6
πλείους ἡμέρας ἐπράχθη, οὐδὲ διέλιπε καίτοι νοσή-
σαντος τοῦ Καίσαρος, ἀλλὰ καὶ ὣς ὁ Ἀγρίππας καὶ
τὸ ἐκείνου μέρος ἀνεπλήρου.

ὁ δ' οὖν Καῖσαρ ἔς τε τὰς θεωρίας ἐκ τῶν ἰδίων 2
δῆθεν ἀνήλισκε, καὶ ἐπειδὴ χρημάτων τῷ δημοσίῳ
ἐδέησεν, ἐδανείσατό τινα καὶ ἔδωκεν αὐτῷ, πρός τε
τὴν διοίκησίν σφων δύο κατ' ἔτος ἐκ τῶν ἐστρατηγη-
κότων αἱρεῖσθαι ἐκέλευσε. καὶ τῷ πλήθει τὸν σῖτον
τετραπλάσιον ἔνειμε, βουλευταῖς τέ τισι χρήματα ἐχα-
ρίσατο· οὕτω γὰρ δὴ πολλοί σφων πένητες ἐγεγόνε- 2
σαν ὥστε μηδ' ἀγορανομῆσαί τινα διὰ τὸ μέγεθος
τῶν ἀναλωμάτων ἐθελῆσαι, ἀλλὰ τά τε ἄλλα καὶ τὰ
δικαστήρια τὰ τῇ ἀγορανομίᾳ προσήκοντα τοῖς στρα-
τηγοῖς, καθάπερ εἴθιστο, τὰ μὲν μείζω τῷ ἀστυνόμῳ
τὰ δὲ ἕτερα τῷ ξενικῷ προσταχθῆναι. πρὸς δὲ δὴ 3
τούτοις τὸν ἀστυνόμον αὐτὸς ἀπέδειξεν· ὃ καὶ αὖθις
πολλάκις ἐποίησε. καὶ τὰς ἐγγύας τὰς πρὸς τὸ δη-
μόσιον πρὸ τῆς πρὸς τῷ Ἀκτίῳ μάχης γενομένας,
πλὴν τῶν περὶ τὰ οἰκοδομήματα, ἀπήλλαξε, τά τε
παλαιὰ συμβόλαια τῶν τῷ κοινῷ τι ὀφειλόντων
ἔκαυσε. καὶ τὰ μὲν ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια οὐκ ἐσεδέξατο 4
ἔσω τοῦ πωμηρίου, τῶν δὲ δὴ ναῶν πρόνοιαν ἐποιή-
σατο· τοὺς μὲν γὰρ ὑπ' ἰδιωτῶν τινων γεγενημένους
τοῖς τε παισὶν αὐτῶν καὶ τοῖς ἐγγόνοις, εἴγε τινὲς
περιῆσαν, ἐπισκευάσαι ἐκέλευσε, τοὺς δὲ λοιποὺς
αὐτὸς ἀνεκτήσατο. οὐ μέντοι καὶ τὴν δόξαν τῆς εἰκο- 5
δομήσεώς σφων ἐσφετερίσατο, ἀλλ' ἀπέδωκεν αὐτοῖς

τοῖς κατασκευάσασιν αὐτούς. ἐπειδή τε πολλὰ πάνυ
κατά τε τὰς στάσεις κἀν τοῖς πολέμοις, ἄλλως τε καὶ
ἐν τῇ τοῦ Ἀντωνίου τοῦ τε Λεπίδου συναρχίᾳ, καὶ
ἀνόμως καὶ ἀδίκως ἐτετάχει, πάντα αὐτὰ δι' ἑνὸς
προγράμματος κατέλυσεν, ὅρον τὴν ἕκτην αὑτοῦ
6 ὑπατείαν προθείς. εὐδοκιμῶν τε οὖν ἐπὶ τούτοις
καὶ ἐπαινούμενος ἐπεθύμησε καὶ ἑτέραν τινὰ μεγα-
λοψυχίαν διαδείξασθαι, ὅπως καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου
μᾶλλον τιμηθείη, καὶ παρ' ἑκόντων δὴ τῶν ἀνθρώ-
πων τὴν μοναρχίαν βεβαιώσασθαι τοῦ μὴ δοκεῖν
7 ἄκοντας αὐτοὺς βεβιάσθαι. κἀκ τούτου τοὺς μάλιστα
ἐπιτηδείους οἱ τῶν βουλευτῶν παρασκευάσας ἔς τε
τὴν γερουσίαν ἐσῆλθεν ἕβδομον ὑπατεύων, καὶ
a. u. 727 ἀνέγνω τοιάδε.

3 "ἄπιστα μὲν εὖ οἶδ' ὅτι δόξω τισὶν ὑμῶν, ὦ πα-
τέρες, προῃρῆσθαι· ἃ γὰρ αὐτὸς ἕκαστος τῶν ἀκουόν-
των οὐκ ἂν ἐθελήσειε ποιῆσαι, ταῦτ' οὐδὲ ἑτέρου
λέγοντος πιστεύειν βούλεται, καὶ μάλισθ' ὅτι πᾶς
παντὶ τῷ ὑπερέχοντι φθονῶν ἑτοιμότερον ἀπιστεῖ
2 τοῖς ὑπὲρ ἑαυτὸν λεγομένοις. καὶ προσέτι καὶ γι-
γνώσκω τοῦθ' ὅτι οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι
λέγοντες οὐχ ὅσον οὐ πείθουσί τινας, ἀλλὰ καὶ κό-
βαλοι δοκοῦσιν εἶναι. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ μέν τι τοιοῦ-
τον ἐπηγγελλόμην ὃ μὴ παραχρῆμα ποιήσειν ἔμελλον,
σφόδρ' ἂν ἀπώκνησα αὐτὸ ἐκφῆναι, μὴ καὶ αἰτίαν
3 τινὰ μοχθηρὰν ἀντὶ χάριτος λάβω· νῦν δ' ὁπότε
εὐθὺς καὶ τήμερον ἐπακολουθήσει τὸ ἔργον αὐτῷ,
πάνυ θαρσούντως ἔχω μὴ μόνον μηδεμίαν αἰσχύνην
ψευδολογίας ὀφλήσειν, ἀλλὰ καὶ πάντας ἀνθρώπους
4 εὐδοξίᾳ νικήσειν. ὅτι μὲν γὰρ πάρεστί μοι διὰ παν-
τὸς ὑμῶν ἄρχειν καὶ αὐτοὶ ὁρᾶτε· τό τε γὰρ στα-
σιάσαν πᾶν ἤτοι δικαιωθὲν πέπαυται ἢ καὶ ἐλεηθὲν

σεσωφρόνισται, καὶ τὸ συναράμενόν μοι τῇ τε ἀμοι-
βῇ τῶν εὐεργεσιῶν ᾠκείωται καὶ τῇ κοινωνίᾳ τῶν
πραγμάτων ὠχύρωται, ὥστε μήτε ἐπιθυμῆσαί τινα 2
νεωτέρων ἔργων, κἂν ἄρα τι καὶ τοιοῦτο γένηται,
τὸ γοῦν βοηθῆσον ἡμῖν ἕτοιμον ἔτι καὶ μᾶλλον εἶναι.
τά τε στρατιωτικὰ ἀκμάζει μοι καὶ εὐνοίᾳ καὶ ῥώμῃ,
καὶ χρήματα ἔστι καὶ σύμμαχοι, καὶ τὸ μέγιστον,
οὕτω καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ δῆμος διάκεισθε πρός με ὥστε
καὶ πάνυ ἂν προστατεῖσθαι ὑπ' ἐμοῦ ἐθελῆσαι. οὐ 3
μέντοι καὶ ἐπὶ πλεῖον ὑμᾶς ἐξηγήσομαι, οὐδ' ἐρεῖ
τις ὡς ἐγὼ τῆς αὐταρχίας ἕνεκα πάντα τὰ προκα-
τειργασμένα ἔπραξα· ἀλλ' ἀφίημι τὴν ἀρχὴν ἅπασαν
καὶ ἀποδίδωμι ὑμῖν πάντα ἁπλῶς, τὰ ὅπλα, τοὺς
νόμους, τὰ ἔθνη, οὐχ ὅπως ἐκεῖνα ὅσα μοι ὑμεῖς
ἐπετρέψατε, ἀλλὰ καὶ ὅσα αὐτὸς μετὰ ταῦθ' ὑμῖν 4
προσεκτησάμην, ἵνα καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων κατα-
μάθητε τοῦθ' ὅτι οὐδ' ἀπ' ἀρχῆς δυναστείας τινὸς
ἐπεθύμησα, ἀλλ' ὄντως τῷ τε πατρὶ δεινῶς σφαγέντι
τιμωρῆσαι καὶ τὴν πόλιν ἐκ μεγάλων καὶ ἐπαλλήλων
κακῶν ἐξελέσθαι ἠθέλησα. ὤφελον μὲν γὰρ μηδ' 5
ἐπιστῆναί ποτε οὕτω τοῖς πράγμασι, τοῦτ' ἔστιν
ὤφελον μὴ δεδεῆσθαί μου πρὸς τοιοῦτό τι τὴν πόλιν,
ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, καθάπερ ποτὲ καὶ οἱ
πατέρες ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐν τῇδε τῇ ἡλικίᾳ ἀπ'
ἀρχῆς βεβιωκέναι. ἐπεὶ δὲ εἱμαρμένη τις, ὡς ἔοικεν, 2
ἐς τοῦτο προήγαγεν ὑμᾶς ὥστε καὶ ἐμοῦ, καίπερ νέου
ἔτι τότε ὄντος, καὶ χρείαν σχεῖν καὶ πεῖραν λαβεῖν,
μέχρι μὲν οὗ τὰ πράγματα τῆς παρ' ἐμοῦ ἐπικουρίας
ἔχρῃζε, πάντα τε προθύμως καὶ ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν
ἐποίησα καὶ πάντα εὐτυχῶς καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν
κατέπραξα· καὶ οὐκ ἔστιν ὅ,τι τῶν πάντων ἀπέτρεψέ 3
με κινδυνεύουσιν ὑμῖν ἐπικουρῆσαι, οὐ πόνος, οὐ

φόβος, οὐκ ἐχθρῶν ἀπειλαί, οὐ φίλων δεήσεις, οὐ τὸ
πλῆθος τῶν συνεστηκότων, οὐχ ἡ ἀπόνοια τῶν ἀντι-
τεταγμένων, ἀλλ' ἐπέδωκα ἀφειδῶς ὑμῖν ἐμαυτὸν
ἐς πάντα τὰ περιεστηκότα, καὶ ἔπραξα καὶ ἔπαθον
4 ἅπερ ἴστε. ἐξ ὧν αὐτὸς μὲν οὐδὲν κεκέρδαγκα πλὴν
τοῦ τὴν πατρίδα περιπεποιῆσθαι, ὑμεῖς δὲ καὶ σώζεσθε
καὶ σωφρονεῖτε. ἐπειδὴ δὲ καλῶς ποιοῦσα ἡ τύχη καὶ
τὴν εἰρήνην ἄδολον καὶ τὴν ὁμόνοιαν ἀστασίαστον
δι' ἐμοῦ ὑμῖν ἀποδέδωκεν, ἀπολάβετε καὶ τὴν ἐλευ-
θερίαν καὶ τὴν δημοκρατίαν, κομίσασθε καὶ τὰ ὅπλα
καὶ τὰ ἔθνη τὰ ὑπήκοα, καὶ πολιτεύεσθε ὥσπερ
εἰώθειτε.

6 καὶ μήτε θαυμάσητε εἰ ταῦθ' οὕτω φρονῶ, τήν
τε ἄλλην ἐπιείκειάν μου καὶ πρᾳότητα καὶ ἀπραγ-
μοσύνην ὁρῶντες, καὶ προσεκλογιζόμενοι ὅτι οὐδὲν
πώποτε οὔθ' ὑπέρογκον οὔθ' ὑπὲρ τοὺς πολλούς,
καίπερ πολλὰ πολλάκις ψηφισαμένων ὑμῶν, ἐδεξά-
2 μην· μήτ' αὖ μωρίαν μου καταγνῶτε, ὅτι ἐξόν μοι
καὶ ὑμῶν ἄρχειν καὶ τηλικαύτην ἡγεμονίαν τοσαύτης
οἰκουμένης ἔχειν οὐ βούλομαι. ἐγὼ γὰρ ἄν τε τὸ
δίκαιόν τις ἐξετάζῃ, δικαιότατον εἶναι νομίζω τὸ τὰ
ὑμέτερα ὑμᾶς διέπειν, ἄν τε καὶ τὸ συμφέρον, συμ-
φορώτατον ἡγοῦμαι καὶ ἐμοὶ τὸ μήτε πράγματα ἔχειν
μήτε φθονεῖσθαι μήτε ἐπιβουλεύεσθαι καὶ ὑμῖν τὸ
μετ' ἐλευθερίας καὶ σωφρόνως καὶ φιλικῶς πολιτεύ-
3 εσθαι· ἄν τε καὶ τὸ εὐκλεές, οὗπερ ἕνεκα πολλοὶ
καὶ πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν πολλάκις αἱροῦνται,
πῶς μὲν οὐκ εὐδοξότατόν μοι ἔσται τηλικαύτης ἀρχῆς
ἀφέσθαι, πῶς δ' οὐκ εὐκλεέστατον ἐκ τοσούτου ἡγε-
μονίας ὄγκου ἐθελοντὶ ἰδιωτεῦσαι; ὥστ' εἴ τις ὑμῶν
ἀπιστεῖ ταῦτ' ὄντως τινὰ ἄλλον καὶ φρονῆσαι ἐπ'
ἀληθείας καὶ εἰπεῖν δύνασθαι, ἔμοιγε πιστευσάτω.

πολλὰ γὰρ καὶ μεγάλα καταλέξαι ἔχων ὅσα καὶ ὑπ' 4
ἐμοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ πατρός μου εὐηργέτησθε, ἐφ' οἷς
εἰκότως ἂν ἡμᾶς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους καὶ φι-
λοίητε καὶ τιμῴητε, οὐδὲν ἂν ἄλλο τούτου μᾶλλον
εἴποιμι, οὐδ' ἂν ἐπ' ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον σεμνυναίμην,
ὅτι τὴν μοναρχίαν μήτε ἐκεῖνος καίτοι διδόντων
ὑμῶν λαβεῖν ἠθέλησε καὶ ἐγὼ ἔχων ἀφίημι. τί γὰρ 7
ἄν τις καὶ παρεξετάσειεν αὐτῷ; τὴν Γαλατίας ἅλωσιν
ἢ τὴν Παννονίας δούλωσιν ἢ τὴν Μυσίας χείρωσιν
ἢ τὴν Αἰγύπτου καταστροφήν; ἀλλὰ τὸν Φαρνάκην,
τὸν Ἰούβαν, τὸν Φραάτην, τὴν ἐπὶ τοὺς Βρεττανοὺς
στρατείαν, τὴν τοῦ Ῥήνου διάβασιν; καίτοι τοσαῦτα
καὶ τοιαῦτα ταῦτά ἐστιν ὅσα καὶ οἷα οὐδὲ σύμπαντες
οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν παντὶ τῷ πρόσθεν χρόνῳ πεποιή-
κασιν. ἀλλ' ὅμως οὔτε τούτων τι τῷ παρόντι ἔργῳ 2
παραβαλεῖν ἐστιν ἄξιον, οὔθ' ὅτι τοὺς ἐμφυλίους
πολέμους καὶ μεγίστους καὶ ποικιλωτάτους διὰ πάν-
των γενομένους καὶ διεπολεμήσαμεν καλῶς καὶ διε-
θέμεθα φιλανθρώπως, τοῦ μὲν ἀντιστάντος ὡς καὶ
πολεμίου παντὸς κρατήσαντες, τὸ δ' ὑπεῖξαν ὡς καὶ
φίλιον πᾶν περισώσαντες, ὥστ' εἴπερ ποτὲ καὶ αὖθις 3
πεπρωμένον ἡμῶν εἴη τὴν πόλιν νοσῆσαι, τοῦτον
αὐτὴν τὸν τρόπον εὔξασθαί τινα στασιάσαι· τὸ γάρ
τοι τοσοῦτόν τε ἰσχύσαντας ἡμᾶς καὶ οὕτω καὶ τῇ
ἀρετῇ καὶ τῇ τύχῃ ἀκμάσαντας ὥστε καὶ ἑκόντων
καὶ ἀκόντων ὑμῶν αὐταρχῆσαι δυνηθῆναι, μήτε ἐκ-
φρονῆσαι μήτε τῆς μοναρχίας ἐπιθυμῆσαι, ἀλλὰ καὶ
ἐκεῖνον διδομένην αὐτὴν ἀπώσασθαι καὶ ἐμὲ δεδο-
μένην ἀποδιδόναι, ὑπὲρ ἄνθρωπόν ἐστι. λέγω δὲ 4
ταῦτα οὐκ ἄλλως ἐπικομπῶν, οὐδὲ γὰρ ἂν εἶπον αὐτὰ
ἀρχήν, εἰ καὶ ὁτιοῦν πλεονεκτήσειν ἀπ' αὐτῶν ἤμελ-
λον, ἀλλ' ἵνα εἰδῆτε ὅτι πολλῶν καὶ μεγάλων ἔς τε τὸ

κοινὸν εὐεργετημάτων καὶ ἐς τὰ οἰκεῖα σεμνολογη-
μάτων ἡμῖν ὄντων ἐπὶ τούτῳ μάλιστα ἀγαλλόμεθα
ὅτι, ὧν ἕτεροι καὶ βιαζόμενοί τινας ἐπιθυμοῦσι, ταῦθ'
8 ἡμεῖς οὐδ' ἀναγκαζόμενοι προσιέμεθα. τίς μὲν γὰρ
ἂν μεγαλοψυχότερός μου, ἵνα μὴ καὶ τὸν πατέρα τὸν
μετηλλαχότα αὖθις εἴπω, τίς δὲ δαιμονιώτερος εὑρε-
θείη; ὅστις, ὦ Ζεῦ καὶ Ἥρακλες, στρατιώτας τοσού-
τους καὶ τοιούτους, καὶ πολίτας καὶ συμμάχους, φι-
λοῦντάς με ἔχων, καὶ πάσης μὲν τῆς ἐντὸς τῶν
Ἡρακλείων στηλῶν θαλάσσης πλὴν ὀλίγων κρατῶν,
ἐν πάσαις δὲ ταῖς ἠπείροις καὶ πόλεις καὶ ἔθνη κεκτη-
2 μένος, καὶ μήτ' ἀλλοφύλου τινὸς ἔτι προσπολεμοῦν-
τός μοι μήτ' οἰκείου στασιάζοντος, ἀλλὰ πάντων ὑμῶν
καὶ εἰρηνούντων καὶ ὁμονοούντων καὶ εὐθενούντων
καὶ τὸ μέγιστον ἐθελοντηδὸν πειθαρχούντων, ἔπειθ'
ἑκούσιος, αὐτεπάγγελτος, καὶ ἀρχῆς τηλικαύτης ἀφί-
3 σταμαι καὶ οὐσίας τοσαύτης ἀπαλλάττομαι. ὥστ'
εἴπερ ὁ Ὁράτιος, ὁ Μούκιος, ὁ Κούρτιος, ὁ Ῥήγουλος,
οἱ Δέκιοι καὶ κινδυνεῦσαι καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ
μέγα τι καὶ καλὸν πεποιηκέναι δόξαι ἠθέλησαν, πῶς
οὐκ ἂν ἐγὼ μᾶλλον ἐπιθυμήσαιμι τοῦτο πρᾶξαι ἐξ
οὗ κἀκείνους καὶ τοὺς ἄλλους ἅμα πάντας ἀνθρώπους
4 εὐκλείᾳ ζῶν ὑπερβαλῶ; μὴ γάρ τοι νομίσῃ τις ὑμῶν
τοὺς μὲν πάλαι Ῥωμαίους καὶ ἀρετῆς καὶ εὐδοξίας
ἐφεῖσθαι, νῦν δὲ ἐξίτηλον ἐν τῇ πόλει πᾶν τὸ ἀνδρῶ-
δες γεγονέναι. μὴ μέντοι μηδ' ὑποπτεύσῃ ὅτι προέ-
σθαι τε ὑμᾶς καὶ πονηροῖς τισιν ἀνδράσιν ἐπιτρέψαι,
ἢ καὶ ὀχλοκρατίᾳ τινί, ἐξ ἧς οὐ μόνον οὐδὲν χρηστὸν
ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ δεινότατα ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις
5 γίγνεται, ἐκδοῦναι βούλομαι. ὑμῖν γάρ, ὑμῖν τοῖς
ἀρίστοις καὶ φρονιμωτάτοις πάντα τὰ κοινὰ ἀνατί-
θημι. ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὐδέποτ' ἂν ἐποίησα, οὐδ' εἰ

μυριάκις ἀποθανεῖν ἢ καὶ μοναρχῆσαί με ἔδει· τοῦτο
δὲ καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ποιῶ.
αὐτός τε γὰρ καὶ πεπόνημαι καὶ τεταλαιπώρημαι, 6
καὶ οὐκέτ' οὔτε τῇ ψυχῇ οὔτε τῷ σώματι ἀντέχειν
δύναμαι· καὶ προσέτι καὶ τὸν φθόνον καὶ τὸ μῖσος,
ἃ καὶ πρὸς τοὺς ἀρίστους ἄνδρας ἐγγίγνεταί τισι,
τάς τε ἐξ αὐτῶν ἐπιβουλὰς προορῶμαι. καὶ διὰ 7
ταῦτα καὶ ἰδιωτεῦσαι μᾶλλον εὐκλεῶς ἢ μοναρχῆσαι
ἐπικινδύνως αἱροῦμαι. καὶ τὰ κοινὰ κοινῶς ἂν πολὺ
βέλτιον ἅτε καὶ ὑπὸ πολλῶν ἅμα διαγόμενα καὶ μὴ
ἐς ἕνα τινὰ ἀνηρτημένα διοικοῖτο.

δι' οὖν ταῦτα καὶ ἱκετεύω καὶ δέομαι πάντων 9
ὑμῶν ὁμοίως καὶ συνεπαινέσαι καὶ συμπροθυμηθῆναί
μοι, λογισαμένους πάνθ' ὅσα καὶ πεπολέμηκα ὑπὲρ
ὑμῶν καὶ πεπολίτευμαι, κἂν τούτῳ πᾶσάν μοι τὴν
ὑπὲρ αὐτῶν χάριν ἀποδόντας, ἐν τῷ συγχωρῆσαί μοι
ἐν ἡσυχίᾳ ἤδη ποτὲ καταβιῶναι, ἵνα καὶ ἐκεῖνο εἰδῆτε
ὅτι οὐ μόνον ἄρχειν ἀλλὰ καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι,
καὶ πάνθ' ὅσα ἄλλοις ἐπέταξα, καὶ αὐτὸς ἀντεπι-
ταχθῆναι δύναμαι. μάλιστα μὲν γὰρ καὶ ἀσφαλῶς 2
ζήσειν καὶ μηδὲν ὑπὸ μηδενὸς μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ
κακὸν πείσεσθαι προσδοκῶ· τοσοῦτόν που τῇ εὐνοίᾳ
ὑμῶν, ἐξ ὧν αὐτὸς ἐμαυτῷ σύνοιδα, πιστεύω. ἂν 3
δέ τι καὶ πάθω, οἷα πολλοῖς συμβαίνει, οὐδὲ γὰρ
οἷόν τέ ἐστι πᾶσί τινα, ἄλλως τε καὶ ἐν τοσούτοις
πολέμοις, τοῖς μὲν ὀθνείοις τοῖς δὲ καὶ ἐμφυλίοις,
γενόμενον καὶ τηλικαῦτα πράγματα ἐπιτραπέντα,
ἀρέσαι, καὶ πάνυ ἑτοίμως καὶ πρὸ τοῦ εἱμαρμένου
μοι χρόνου τελευτῆσαι μᾶλλον ἰδιωτεύσας ἢ καὶ
ἀθάνατος μοναρχήσας γενέσθαι αἱροῦμαι. ἐμοὶ μὲν 4
γὰρ εὔκλειαν καὶ αὐτὸ τοῦτο οἴσει ὅτι οὐ μόνον οὐκ
ἐφόνευσά τινα ὑπὲρ τοῦ τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν, ἀλλὰ

καὶ προσαπέθανον ὑπὲρ τοῦ μὴ μοναρχῆσαι· ὁ δὲ δὴ
τολμήσας ἀποκτεῖναί με πάντως που καὶ ὑπὸ τοῦ δαι-
5 μονίου καὶ ὑφ' ὑμῶν κολασθήσεται. ἅπερ που καὶ
ἐπὶ τοῦ πατρός μου γέγονεν· ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ
ἰσόθεος ἀπεδείχθη καὶ τιμῶν ἀιδίων ἔτυχεν, οἱ δ'
ἀποσφάξαντες αὐτὸν κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ἀθά-
νατοι μὲν γὰρ οὐκ ἂν δυνηθείημεν γενέσθαι, ἐκ δὲ
δὴ τοῦ καλῶς ζῆσαι καὶ ἐκ τοῦ καλῶς τελευτῆσαι καὶ
6 τοῦτο τρόπον τινὰ κτώμεθα. ἀφ' οὗπερ καὶ ἐγὼ τὸ
μὲν ἤδη ἔχων τὸ δὲ ἕξειν ἐλπίζων, ἀποδίδωμι ὑμῖν
καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἔθνη τάς τε προσόδους καὶ τοὺς
νόμους, τοσοῦτον μόνον ὑπειπών, ἵνα μήτε τὸ μέγεθος
ἢ καὶ τὸ δυσμεταχείριστον τῶν πραγμάτων φοβη-
θέντες ἀθυμήσητε, μήτ' αὖ καταφρονήσαντες αὐτῶν
ὡς καὶ ῥαδίως διοικεῖσθαι δυναμένων ἀμελήσητε.

10 καίτοι καὶ καθ' ἕκαστον τῶν μειζόνων οὐκ ἂν
ὀκνήσαιμι ὑμῖν ἐν κεφαλαίοις ὅσα χρὴ πράττειν ὑποθέ-
σθαι. τίνα δὲ ταῦτά ἐστι; πρῶτον μὲν τοὺς κειμέ-
νους νόμους ἰσχυρῶς φυλάττετε, καὶ μηδένα αὐτῶν
μεταβάλητε· τὰ γὰρ ἐν ταὐτῷ μένοντα, κἂν χείρω
ᾖ, συμφορώτερα τῶν ἀεὶ καινοτομουμένων, κἂν βελ-
2 τίω εἶναι δοκῇ, ἐστίν. ἔπειτα δέ, ὅσα προστάττουσιν
ὑμῖν οὗτοι ποιεῖν καὶ ὅσων ἀπαγορεύουσιν ἀπέχε-
σθαι, μὴ τῷ λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ ἔργῳ, μηδ' ἐν
τῷ κοινῷ μόνον ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ ἀκριβῶς παρατηρεῖσθε,
3 ὅπως μὴ τιμωρίας ἀλλὰ τιμῶν τυγχάνητε. τάς τε
ἀρχὰς καὶ τὰς εἰρηνικὰς καὶ τὰς πολεμικὰς τοῖς ἀεὶ
ἀρίστοις τε καὶ ἐμφρονεστάτοις ἐπιτρέπετε, μήτε
φθονοῦντές τισι, μήθ' ὑπὲρ τοῦ τὸν δεῖνα ἢ τὸν
δεῖνα πλεονεκτῆσαί τι, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ τὴν πόλιν καὶ
4 σώζεσθαι καὶ εὐπραγεῖν φιλοτιμούμενοι. καὶ τοὺς
μὲν τοιούτους τιμᾶτε, τοὺς δ' ἄλλως πως πολιτευο-

μένους κολάζετε. καὶ τὰ μὲν ἴδια κοινὰ τῇ πόλει
παρέχετε, τῶν δὲ δημοσίων ὡς ἀλλοτρίων ἀπέχεσθε.
καὶ τὰ μὲν ὑπάρχονθ᾽ ὑμῖν ἀκριβῶς φυλάττετε, τῶν
δὲ μὴ προσηκόντων μηδαμῶς ἐφίεσθε. καὶ τοὺς μὲν 5
συμμάχους καὶ τοὺς ὑπηκόους μήθ᾽ ὑβρίζετε μήτε
ἐκχρηματίζεσθε, τοὺς δὲ πολεμίους μήτ᾽ ἀδικεῖτε
μήτε φοβεῖσθε. τὰ μὲν ὅπλα ἐν ταῖς χερσὶν ἀεὶ
ἔχετε, μὴ μέντοι μήτε κατ᾽ ἀλλήλων μήτε κατὰ τῶν
εἰρηνούντων αὐτοῖς χρῆσθε. τούς τε στρατιώτας 6
τρέφετε μὲν ἀρκούντως, ὥστε μηδενὸς τῶν ἀλλοτρίων
δι᾽ ἀπορίαν ἐπιθυμῆσαι, συνέχετε δὲ καὶ σωφρονί-
ζετε, ὥστε μηδὲν κακὸν διὰ θρασύτητα δρᾶσαι.
ἀλλὰ τί δεῖ μακρολογεῖν, πάνθ᾽ ἃ προσήκει ποι- 7
εῖν ὑμᾶς ἐπεξιόντα; καὶ γὰρ τὰ λοιπὰ ῥᾳδίως ἂν ἐκ
τούτων ὡς χρὴ πράττεσθαι συνίδοιτε. ἓν οὖν ἔτι
τοῦτο εἰπὼν παύσομαι, ὅτι ἂν μὲν οὕτω πολιτεύσησθε,
αὐτοί τε εὐδαιμονήσετε καὶ ἐμοὶ χαριεῖσθε, ὅστις
ὑμᾶς στασιάζοντας κακῶς λαβὼν τοιούτους ἀπέδειξα,
ἂν δ᾽ ἀδυνατήσητε καὶ ὁτιοῦν αὐτῶν πρᾶξαι, ἐμὲ 8
μὲν μετανοῆσαι ποιήσετε, τὴν δὲ δὴ πόλιν ἔς τε
πολέμους πολλοὺς καὶ ἐς κινδύνους μεγάλους αὖθις
ἐμβαλεῖτε."
τοιαῦτα τοῦ Καίσαρος ἀναλέγοντος ποικίλον τι 11
πάθος τοὺς βουλευτὰς κατελάμβανεν. ὀλίγοι μὲν γὰρ
τήν τε διάνοιαν αὐτοῦ ᾔδεσαν κἀκ τούτου καὶ συνε-
σπούδαζον αὐτῷ· τῶν δ᾽ ἄλλων οἱ μὲν ὑπώπτευον τὰ
λεγόμενα, οἱ δὲ ἐπίστευόν σφισι, καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἐθαύ-
μαζον ὁμοίως ἀμφότεροι, οἱ μὲν τὴν περιτέχνησιν αὐτοῦ 2
οἱ δὲ τὴν γνώμην, καὶ ἤχθοντο οἱ μὲν τῇ πραγματείᾳ
αὐτοῦ οἱ δὲ τῇ μετανοίᾳ. τό τε γὰρ δημοκρατικὸν ἤδη
τινὲς ὡς καὶ στασιῶδες ἐμίσουν, καὶ τῇ μεταστάσει τῆς
πολιτείας ἠρέσκοντο, τῷ τε Καίσαρι ἔχαιρον. καὶ ἀπ᾽

αὐτῶν τοῖς μὲν παθήμασι διαφόροις τοῖς δὲ ἐπινοή-
3 μασιν ὁμοίοις ἐχρῶντο. οὔτε γὰρ πιστεύσαντες ἀλη-
θῶς αὐτὰ λέγεσθαι χαίρειν ἐδύναντο, οὔθ' οἱ βου-
λόμενοι τοῦτο διὰ τὸ δέος, οὔθ' οἱ ἕτεροι διὰ τὰς
ἐλπίδας· οὔτ' ἀπιστήσαντες διαβαλεῖν τε αὐτὸν καὶ
ἐλέγξαι ἐτόλμων, οἱ μὲν ὅτι ἐφοβοῦντο, οἱ δ' ὅτι οὐκ
4 ἐβούλοντο. ὅθενπερ καὶ πιστεύειν αὐτῷ πάντες οἱ
μὲν ἠναγκάζοντο οἱ δὲ ἐπλάττοντο. καὶ ἐπαινεῖν
αὐτὸν οἱ μὲν οὐκ ἐθάρσουν οἱ δ' οὐκ ἤθελον, ἀλλὰ
πολλὰ μὲν καὶ μεταξὺ ἀναγιγνώσκοντος αὐτοῦ διε-
βόων πολλὰ δὲ καὶ μετὰ τοῦτο, μοναρχεῖσθαί τε δεό-
μενοι καὶ πάντα τὰ ἐς τοῦτο φέροντα ἐπιλέγοντες,
μέχρι οὗ κατηνάγκασαν δῆθεν αὐτὸν αὐταρχῆσαι.
5 καὶ παραυτίκα γε τοῖς δορυφορήσουσιν αὐτὸν διπλά-
σιον τὸν μισθὸν τοῦ τοῖς ἄλλοις στρατιώταις διδομένου
ψηφισθῆναι διεπράξατο, ὅπως ἀκριβῆ τὴν φρουρὰν
ἔχῃ. οὕτως ὡς ἀληθῶς καταθέσθαι τὴν μοναρχίαν
ἐπεθύμησε.

12 τὴν μὲν οὖν ἡγεμονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ καὶ
παρὰ τῆς γερουσίας τοῦ τε δήμου ἐβεβαιώσατο, βου-
ληθεὶς δὲ δὴ καὶ ὣς δημοτικός τις εἶναι δόξαι, τὴν
μὲν φροντίδα τήν τε προστασίαν τῶν κοινῶν πᾶσαν
ὡς καὶ ἐπιμελείας τινὸς δεομένων ὑπεδέξατο, οὔτε
2 δὲ πάντων αὐτὸς τῶν ἐθνῶν ἄρξειν, οὔθ' ὅσων ἂν
ἄρξῃ, διὰ παντὸς τοῦτο ποιήσειν ἔφη, ἀλλὰ τὰ μὲν
ἀσθενέστερα ὡς καὶ εἰρηναῖα καὶ ἀπόλεμα ἀπέδωκε τῇ
βουλῇ, τὰ δ' ἰσχυρότερα ὡς καὶ σφαλερὰ καὶ ἐπικίν-
δυνα καὶ ἤτοι πολεμίους τινὰς προσοίκους ἔχοντα ἢ καὶ
αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ μέγα τι νεωτερίσαι δυνάμενα κα-
3 τέσχε, λόγῳ μὲν ὅπως ἡ μὲν γερουσία ἀδεῶς τὰ κάλ-
λιστα τῆς ἀρχῆς καρπῶται, αὐτὸς δὲ τούς τε πόνους
καὶ τοὺς κινδύνους ἔχῃ, ἔργῳ δὲ ἵνα ἐπὶ τῇ προφάσει

ταύτῃ ἐκεῖνοι μὲν καὶ ἄοπλοι καὶ ἄμαχοι ὦσιν, αὐτὸς δὲ δὴ μόνος καὶ ὅπλα ἔχῃ καὶ στρατιώτας τρέφῃ. καὶ ἐνομίσθη διὰ ταῦτα ἡ μὲν Ἀφρικὴ καὶ ἡ Νουμι- 4
δία ἥ τε Ἀσία καὶ ἡ Ἑλλὰς μετὰ τῆς Ἠπείρου, καὶ τὸ Δελματικὸν τό τε Μακεδονικὸν καὶ Σικελία, Κρήτη τε μετὰ Λιβύης τῆς περὶ Κυρήνην καὶ Βιθυνία μετὰ τοῦ προσκειμένου οἱ Πόντου, Σαρδώ τε καὶ Βαιτικὴ τοῦ τε δήμου καὶ τῆς γερουσίας εἶναι, τοῦ δὲ δὴ 5
Καίσαρος ἥ τε λοιπὴ Ἰβηρία, ἥ τε περὶ Ταρράκωνα καὶ ἡ Λυσιτανία, καὶ Γαλάται πάντες, οἵ τε Ναρβωνήσιοι καὶ οἱ Λουγδουνήσιοι Ἀκυτανοί τε καὶ Κελτικοί, αὐτοί τε καὶ οἱ ἄποικοί σφων· Κελτῶν γάρ 6
τινες, οὓς δὴ Γερμανοὺς καλοῦμεν, πᾶσαν τὴν πρὸς τῷ Ῥήνῳ Κελτικὴν κατασχόντες Γερμανίαν ὀνομάζεσθαι ἐποίησαν, τὴν μὲν ἄνω τὴν μετὰ τὰς τοῦ ποταμοῦ πηγάς, τὴν δὲ κάτω τὴν μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ τοῦ Βρεττανικοῦ οὖσαν. ταῦτά τε οὖν καὶ ἡ Συρία 7
ἡ κοίλη καλουμένη ἥ τε Φοινίκη καὶ Κιλικία καὶ Κύπρος καὶ Αἰγύπτιοι ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος μερίδι τότε ἐγένοντο· ὕστερον γὰρ τὴν μὲν Κύπρον καὶ τὴν Γαλατίαν τὴν περὶ Νάρβωνα τῷ δήμῳ ἀπέδωκεν, αὐτὸς δὲ τὴν Δελματίαν ἀντέλαβε. καὶ τοῦτο μὲν 8
καὶ ἐπ᾽ ἄλλων ἐθνῶν μετὰ ταῦτα ἐπράχθη, ὥς που καὶ ἡ διέξοδος τοῦ λόγου δηλώσει· ταῦτα δὲ οὕτω κατέλεξα, ὅτι νῦν χωρὶς ἕκαστον αὐτῶν ἡγεμονεύεται, ἐπεὶ τό γε ἀρχαῖον καὶ ἐπὶ πολὺ καὶ σύνδυο καὶ σύντρια τὰ ἔθνη ἅμα ἤρχετο. τῶν δὲ δὴ λοιπῶν οὐκ 9
ἐμνημόνευσα, ὅτι τὰ μὲν ὕστερον αὐτῶν προσεκτήθη, τὰ δέ, εἰ καὶ τότε ἤδη ἐκεχείρωτο, ἀλλ᾽ οὔτι γε καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἤρχετο, ἀλλ᾽ ἢ αὐτόνομα ἀφεῖτο ἢ καὶ βασιλείαις τισὶν ἐπετέτραπτο· καὶ αὐτῶν ὅσα

μετὰ τοῦτ' ἐς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀφίκετο, τῷ
ἀεὶ κρατοῦντι προσετέθη.
13 τὰ μὲν οὖν ἔθνη οὕτω διῃρέθη, βουληθεὶς δὲ
δὴ καὶ ὣς ὁ Καῖσαρ πόρρω σφᾶς ἀπαγαγεῖν τοῦ τι
μοναρχικὸν φρονεῖν δοκεῖν, ἐς δέκα ἔτη τὴν ἀρχὴν
τῶν δοθέντων οἱ ὑπέστη· τοσούτῳ τε γὰρ χρόνῳ
καταστήσειν αὐτὰ ὑπέσχετο, καὶ προσενεανιεύσατο
εἰπὼν ὅτι, ἂν καὶ θᾶττον ἡμερωθῇ, θᾶττον αὐτοῖς
2 καὶ ἐκεῖνα ἀποδώσει. κἀκ τούτου πρῶτον μὲν αὐτοὺς
τοὺς βουλευτὰς ἑκατέρων τῶν ἐθνῶν, πλὴν Αἰγυ-
πτίων, ἄρχειν κατέδειξεν, ἐκείνοις γὰρ δὴ καὶ μόνοις
τὸν ὠνομασμένον ἱππέα, δι' ἅπερ εἶπον, προσέταξεν·
ἔπειτα δὲ τοὺς μὲν καὶ ἐπετησίους καὶ κληρωτοὺς
εἶναι, πλὴν εἴ τῳ πολυπαιδίας ἢ γάμου προνομία
3 προσείη, καὶ ἔκ τε τοῦ κοινοῦ τῆς γερουσίας συλ-
λόγου πέμπεσθαι μήτε ξίφος παραζωννυμένους μήτε
στρατιωτικῇ ἐσθῆτι χρωμένους, καὶ ἀνθυπάτους κα-
λεῖσθαι μὴ ὅτι τοὺς δύο τοὺς ὑπατευκότας ἀλλὰ καὶ
τοὺς ἄλλους τοὺς ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων ἢ δοκούν-
4 των γε ἐστρατηγηκέναι μόνον ὄντας, ῥαβδούχοις τέ
σφας ἑκατέρους ὅσοισπερ καὶ ἐν τῷ ἄστει νενόμισται
χρῆσθαι, καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπίσημα καὶ παραχρῆμα
ἅμα τῷ ἔξω τοῦ πωμηρίου γενέσθαι προστίθεσθαι
καὶ διὰ παντὸς μέχρις ἂν ἀνακομισθῶσιν ἔχειν ἐκέ-
5 λευσε. τοὺς δὲ ἑτέρους ὑπό τε ἑαυτοῦ αἱρεῖσθαι
καὶ πρεσβευτὰς αὐτοῦ ἀντιστρατήγους τε ὀνομάζε-
σθαι, κἂν ἐκ τῶν ὑπατευκότων ὦσι, διέταξε. τῶν
γὰρ δὴ δύο τούτων ὀνομάτων ἐπὶ πλεῖστον ἐν τῇ
δημοκρατίᾳ ἀνθησάντων, τὸ μὲν τοῦ στρατηγοῦ τοῖς
αἱρετοῖς ὡς καὶ τῷ πολέμῳ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου
προσῆκον ἔδωκεν, ἀντιστρατήγους σφᾶς προσειπών,
τὸ δὲ δὴ τῶν ὑπάτων τοῖς ἑτέροις ὡς καὶ εἰρηνικω-

τέροις, ἀνθυπάτους αὐτοὺς ἐπικαλέσας. αὐτὰ μὲν 6 γὰρ τὰ ὀνόματα, τό τε τοῦ στρατηγοῦ καὶ τὸ τοῦ ὑπάτου, ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἐτήρησε, τοὺς δὲ ἔξω πάντας ὡς καὶ ἀντ' ἐκείνων ἄρχοντας προσηγόρευσε. τῇ τε οὖν ἐπικλήσει τῇ τῶν ἀντιστρατήγων τοὺς αἱρετοὺς χρῆσθαι, καὶ ἐπὶ πλείω καὶ ἐνιαυτοῦ χρόνον, ἐφ' ὅσον ἂν ἑαυτῷ δόξῃ, ἄρχειν ἐποίησε, τήν τε στρατιωτικὴν σκευὴν φοροῦντας καὶ ξίφος, οἷς γε καὶ στρατιώτας δικαιῶσαι ἔξεστιν, ἔχοντας. ἄλλῳ γὰρ 7 οὐδενὶ οὔτε ἀνθυπάτῳ οὔτε ἀντιστρατήγῳ οὔτε ἐπιτρόπῳ ξιφηφορεῖν δέδοται, ᾧ μὴ καὶ στρατιώτην τινὰ ἀποκτεῖναι ἐξεῖναι νενόμισται· οὐ γὰρ ὅτι τοῖς βουλευταῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν, οἷς τοῦθ' ὑπάρχει, καὶ ἐκεῖνο συγκεχώρηται. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως 8 ἔχει, ῥαβδούχοις δὲ δὴ ἓξ πάντες ὁμοίως οἱ ἀντιστράτηγοι χρῶνται· καὶ ὅσοι γε οὐκ ἐκ τῶν ὑπατευκότων εἰσί, καὶ ὀνομάζονται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου. τά τε τῆς ἡγεμονίας κοσμήματα, ὅταν τε ἐς τὴν προστεταγμένην σφίσι χώραν ἐσέλθωσιν, ἑκάτεροι ὁμοίως ἀναλαμβάνουσι, καὶ ἐπειδὰν διάρξωσιν, εὐθὺς κατατίθενται.

οὕτω μὲν καὶ ἐπὶ τούτοις ἔκ τε τῶν ἐστρατηγηκότων καὶ ἐκ τῶν ὑπατευκότων ἄρχοντες ἀμφοτέρωσε πέμπεσθαι ἐνομίσθησαν. καὶ αὐτῶν ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ὅποι τέ τινα καὶ ὁπότε ἤθελεν ἔστελλε, καὶ πολλοὶ καὶ στρατηγοῦντες καὶ ὑπατεύοντες ἡγεμονίας ἐθνῶν ἔσχον, ὃ καὶ νῦν ἔστιν ὅτε γίγνεται· τῇ δὲ 2 δὴ βουλῇ ἰδίᾳ μὲν τοῖς τε ὑπατευκόσι τήν τε Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀσίαν καὶ τοῖς ἐστρατηγηκόσι τὰ λοιπὰ πάντα ἀπένειμε, κοινῇ δὲ δὴ πᾶσιν αὐτοῖς ἀπηγόρευσε μηδένα πρὸ πέντε ἐτῶν μετὰ τὸ ἐν τῇ πόλει ἄρξαι κληροῦσθαι. καὶ χρόνῳ μέν τινι πάντες οἱ 3

14 (margin number beside the first line of the second paragraph)

τοιοῦτοι, εἰ καὶ πλείους τῶν ἐθνῶν ἦσαν, ἐλάγχανον
αὐτά· ὕστερον δέ, ἐπειδή τινες αὐτῶν οὐ καλῶς
ἦρχον, τῷ αὐτοκράτορι καὶ ἐκεῖνοι προσετέθησαν,
καὶ οὕτω καὶ τούτοις αὐτὸς τρόπον τινὰ τὰς ἡγεμο-
4 νίας δίδωσιν. ἰσαρίθμους τε γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ
οὓς ἂν ἐθελήσῃ, κληροῦσθαι κελεύει. αἱρετούς τέ
τινες καὶ ἐκεῖσε ἔπεμψαν, καὶ ἐπὶ πλείω ἐνιαυ-
τοῦ χρόνον ἔστιν οἷς ἄρξαι ἐπέτρεψαν· καί τινες
καὶ ἱππεῦσιν ἀντὶ τῶν βουλευτῶν ἔθνη τινὰ προσέ-
ταξαν.

5 ταῦτα μὲν οὕτω τότε περὶ τοὺς βουλευτὰς τούς
γε καὶ θανατοῦν τοὺς ἀρχομένους ἐξουσίαν ἔχοντας
ἐνομίσθη. πέμπονται γὰρ καὶ οἷς οὐκ ἔξεστι τοῦτο,
ἐς μὲν τὰ τοῦ δήμου τῆς τε βουλῆς λεγόμενα ἔθνη
οἵ τε ταμιεύοντες, οὓς ἂν ὁ κλῆρος ἀποδείξῃ, καὶ οἱ
παρεδρεύοντες τοῖς τὸ κῦρος τῆς ἀρχῆς ἔχουσιν.
6 οὕτω γὰρ ἂν ὀρθῶς αὐτούς, οὐ πρὸς τὸ ὄνομα ἀλλὰ
πρὸς τὴν πρᾶξιν, ὥσπερ εἶπον, καλέσαιμι, ἐπεὶ οἵ γε
ἄλλοι πρεσβευτὰς καὶ τούτους ἑλληνίζοντες ὀνομά-
ζουσι. καὶ περὶ μὲν τῆς ἐπικλήσεως ταύτης ἀρκούν-
7 τως ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἴρηται, τοὺς δὲ δὴ παρέδρους
αὐτὸς ἑαυτῷ ἕκαστος αἱρεῖται, ἕνα μὲν οἱ ἐστρατηγη-
κότες ἐκ τῶν ὁμοίων σφίσιν ἢ καὶ τῶν ὑποδεεστέρων,
τρεῖς δὲ οἱ ὑπατευκότες καὶ ἐκ τῶν ὁμοτίμων, οὓς
ἂν καὶ ὁ αὐτοκράτωρ δοκιμάσῃ. ἐκαινοτομήθη μὲν
γάρ τι καὶ κατὰ τούτους, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ταχὺ ἐπαύσατο,
ἀρκέσει τότε αὐτὸ λεχθῆναι.

15 περὶ μὲν οὖν τὰ τοῦ δήμου ἔθνη ταῦθ᾽ οὕτω
γίγνεται· πέμπονται δὲ καὶ ἐς τὰ ἕτερα, τὰ τοῦ τε
αὐτοκράτορος ὀνομαζόμενα καὶ πολιτικὰ στρατόπεδα
πλείω ἑνὸς ἔχοντα, οἱ ἄρξοντές σφων ὑπ᾽ αὐτοῦ
ἐκείνου, τὸ μὲν πλεῖστον ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων,

ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῶν τεταμιευκότων ἢ καὶ ἄλλην τινὰ ἀρχὴν τῶν διὰ μέσου ἀρξάντων αἱρούμενοι.

τῶν μὲν δὴ οὖν βουλευόντων ταῦτα ἔχεται, ἐκ 2
δὲ δὴ τῶν ἱππέων τούς τε χιλιάρχους, καὶ τοὺς βουλεύσοντας καὶ τοὺς λοιπούς, ὧν περὶ τῆς διαφορᾶς ἄνω μοι τοῦ λόγου προείρηται, αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ τοὺς μὲν ἐς τὰ πολιτικὰ τείχη μόνα τοὺς δὲ καὶ ἐς τὰ ξενικὰ ἀποστέλλει, ὥσπερ τότε πρὸς τοῦ πρώτου
Καίσαρος ἐνομίσθη· καὶ τοὺς ἐπιτρόπους, οὕτω γὰρ 3
τούς τάς τε κοινὰς προσόδους ἐκλέγοντας καὶ τὰ προστεταγμένα σφίσιν ἀναλίσκοντας ὀνομάζομεν, ἐς πάντα ὁμοίως τὰ ἔθνη, τά τε ἑαυτοῦ δὴ καὶ τὰ τοῦ δήμου, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἱππέων τοὺς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀπελευθέρων πέμπει, πλὴν καθ' ὅσον τοὺς φόρους
οἱ ἀνθύπατοι παρ' ὧν ἄρχουσιν ἐσπράσσουσιν. ἐντο- 4
λάς τέ τινας καὶ τοῖς ἐπιτρόποις καὶ τοῖς ἀνθυπάτοις τοῖς τε ἀντιστρατήγοις δίδωσιν, ὅπως ἐπὶ ῥητοῖς ἐξίωσι. καὶ γὰρ τοῦτο καὶ τὸ μισθοφορὰν καὶ ἐκεί-
νοις καὶ τοῖς ἄλλοις δίδοσθαι τότε ἐνομίσθη. τὸ μὲν 5
γὰρ πάλαι ἐργολαβοῦντές τινες παρὰ τοῦ δημοσίου πάντα σφίσι τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν φέροντα παρεῖχον· ἐπὶ δὲ δὴ τοῦ Καίσαρος πρῶτον αὐτοὶ ἐκεῖνοι τακτόν τι λαμβάνειν ἤρξαντο. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐκ τοῦ ἴσου πᾶσί σφισιν, ἀλλ' ὥς που καὶ ἡ χρεία ἀπῄτει, ἐτάχθη· καὶ τοῖς γε ἐπιτρόποις καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ ἀξιώματος ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διδομένων αὐτοῖς
χρημάτων προσγίγνεται. ἐκεῖνα δὲ ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως· 6
ἐνομοθετήθη, μήτε καταλόγους σφᾶς ποιεῖσθαι, μήτ' ἀργύριον ἔξω τοῦ τεταγμένου ἐσπράσσειν, εἰ μὴ ἤτοι ἡ βουλὴ ψηφίσαιτο ἢ ὁ αὐτοκράτωρ κελεύσειεν· ὅταν τέ τῳ ὁ διάδοχος ἔλθῃ, ἔκ τε τοῦ ἔθνους αὐτίκα

αὐτὸν ἐξορμᾶσθαι καὶ ἐν τῇ ἀνακομιδῇ μὴ ἐγχρονί-
ζειν, ἀλλ' ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἐπανιέναι.
16 ταῦτα μὲν οὕτω τότε ὥς γε εἰπεῖν διετάχθη· τῷ
γὰρ ἔργῳ καὶ πάντων καὶ διὰ παντὸς αὐτὸς ὁ Καῖσαρ,
ἅτε καὶ τῶν χρημάτων κυριεύων, λόγῳ μὲν γὰρ τὰ
δημόσια ἀπὸ τῶν ἐκείνου ἀπεκέκριτο, ἔργῳ δὲ καὶ
ταῦτα πρὸς τὴν γνώμην αὐτοῦ ἀνηλίσκετο, καὶ τῶν
2 στρατιωτῶν κρατῶν, αὐταρχήσειν ἔμελλε. τῆς γοῦν
δεκαετίας ἐξελθούσης ἄλλα ἔτη πέντε, εἶτα πέντε,
καὶ μετὰ τοῦτο δέκα καὶ ἕτερα αὖθις δέκα πεντάκις
αὐτῷ ἐψηφίσθη, ὥστε τῇ τῶν δεκετηρίδων διαδοχῇ
3 διὰ βίου αὐτὸν μοναρχῆσαι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ
μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορες, καίτοι μηκέτ' ἐς τακτὸν
χρόνον ἀλλ' ἐς πάντα καθάπαξ τὸν βίον ἀποδεικνύ-
μενοι, ὅμως διὰ τῶν δέκα ἀεὶ ἐτῶν ἑώρτασαν ὡς καὶ
τὴν ἡγεμονίαν αὖθις τότε ἀνανεούμενοι· καὶ τοῦτο
4 καὶ νῦν γίγνεται. ὁ δ' οὖν Καῖσαρ πολλὰ μὲν καὶ
πρότερον, ὅτε τὰ περὶ τῆς ἐξωμοσίας τῆς μοναρχίας
καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν ἐθνῶν διανομῆς διελέχθη, ἔλα-
βε· καὶ γὰρ τό τε τὰς δάφνας πρὸ τῶν βασιλείων
αὐτοῦ προτίθεσθαι, καὶ τὸ τὸν στέφανον τὸν δρύινον
ὑπὲρ αὐτῶν ἀρτᾶσθαι, τότε οἱ ὡς καὶ ἀεὶ τούς τε
πολεμίους νικῶντι καὶ τοὺς πολίτας σώζοντι ἐψηφί-
5 σθη. καλεῖται δὲ τὰ βασίλεια παλάτιον, οὐχ ὅτι
καὶ ἔδοξέ ποτε οὕτως αὐτὰ ὀνομάζεσθαι, ἀλλ' ὅτι
ἔν τε τῷ Παλατίῳ ὁ Καῖσαρ ᾤκει καὶ ἐκεῖ τὸ στρα-
τήγιον εἶχε, καί τινα καὶ πρὸς τὴν τοῦ Ῥωμύλου
προενοίκησιν φήμην ἡ οἰκία αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ παντὸς
6 ὄρους ἔλαβε· καὶ διὰ τοῦτο κἂν ἄλλοθί που ὁ αὐ-
τοκράτωρ καταλύῃ, τὴν τοῦ παλατίου ἐπίκλησιν ἡ
καταγωγὴ αὐτοῦ ἴσχει. ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ ἔργῳ αὐτὰ
ἐπετέλεσεν, οὕτω δὴ καὶ τὸ τοῦ Αὐγούστου ὄνομα

καὶ παρὰ τῆς βουλῆς καὶ παρὰ τοῦ δήμου ἐπέθετο.
βουληθέντων γάρ σφων ἰδίως πως αὐτὸν προσειπεῖν, 7
καὶ τῶν μὲν τὸ τῶν δὲ τὸ καὶ ἐσηγουμένων καὶ αἱρου-
μένων, ὁ Καῖσαρ ἐπεθύμει μὲν ἰσχυρῶς Ῥωμύλος
ὀνομασθῆναι, αἰσθόμενος δὲ ὅτι ὑποπτεύεται ἐκ τού-
του τῆς βασιλείας ἐπιθυμεῖν, οὐκέτ' αὐτοῦ ἀντεποιή- 8
σατο, ἀλλ' Αὔγουστος ὡς καὶ πλεῖόν τι ἢ κατὰ ἀν-
θρώπους ὢν ἐπεκλήθη· πάντα γὰρ τὰ ἐντιμότατα
καὶ τὰ ἱερώτατα αὔγουστα προσαγορεύεται. ἐξ οὗπερ
καὶ σεβαστὸν αὐτὸν καὶ ἑλληνίζοντές πως, ὥσπερ
τινὰ σεπτόν, ἀπὸ τοῦ σεβάζεσθαι, προσεῖπον.

οὕτω μὲν δὴ τό τε τοῦ δήμου καὶ τὸ τῆς γερου- 17
σίας κράτος πᾶν ἐς τὸν Αὔγουστον μετέστη, καὶ ἀπ'
αὐτοῦ καὶ ἀκριβὴς μοναρχία κατέστη. μοναρχία γάρ,
εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἅμα τὸ κῦρός
ποτε ἔσχον, ἀληθέστατα ἂν νομίζοιτο. τὸ μὲν γὰρ 2
ὄνομα αὐτὸ τὸ μοναρχικὸν οὕτω δή τι οἱ Ῥωμαῖοι
ἐμίσησαν ὥστε μήτε δικτάτορας μήτε βασιλέας μήτ'
ἄλλο τι τοιουτότροπον τοὺς αὐτοκράτοράς σφων ὀνο-
μάζειν· τοῦ δὲ δὴ τῆς πολιτείας τέλους ἐς αὐτοὺς
ἀνακειμένου οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ βασιλεύονται. αἱ 3
μὲν γὰρ ἀρχαὶ αἱ ἐκ τῶν νόμων ὡς πλήθει γενό-
μεναι καὶ νῦν πλὴν τῆς τῶν τιμητῶν καθίστανται,
διάγεται δὲ καὶ διοικεῖται πάντα ἁπλῶς ὅπως ἂν ὁ
ἀεὶ κρατῶν ἐθελήσῃ. καὶ ἵνα γε μὴ ἐκ δυναστείας
ἀλλ' ἐκ τῶν νόμων τοῦτ' ἔχειν δοκῶσι, πάνθ' ὅσα
ἐν τῇ δημοκρατίᾳ μέγα παρ' ἑκοῦσί σφισιν ἴσχυσεν,
αὐτοῖς τοῖς ὀνόμασι χωρὶς τοῦ τῆς δικτατωρείας
προσεποιήσαντο. ὕπατοί τε γὰρ πλειστάκις γίγνον- 4
ται, καὶ ἀνθύπατοι ἀεί, ὁσάκις ἂν ἔξω τοῦ πωμηρίου
ὦσιν, ὀνομάζονται· τήν τε τοῦ αὐτοκράτορος πρόσ-
ρησιν διὰ παντὸς οὐ μόνον οἱ νικήσαντές τινας ἀλλὰ

καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, πρὸς δήλωσιν τῆς αὐτοτελοῦς σφων
ἐξουσίας, ἀντὶ τῆς τοῦ βασιλέως τοῦ τε δικτάτωρος ἐπι-
5 κλήσεως ἔχουσιν. αὐτὰς μὲν γὰρ ἐκείνας οὐ τίθενται,
ἐπειδήπερ ἅπαξ ἐκ τῆς πολιτείας ἐξέπεσον, τὸ δὲ δὴ
ἔργον αὐτῶν τῇ τοῦ αὐτοκράτορος προσηγορίᾳ βεβαι-
οῦνται. καὶ ἐκ μὲν τούτων τῶν ὀνομάτων καταλόγους
τε ποιεῖσθαι καὶ χρήματα ἀθροίζειν πολέμους τε ἀναι-
6 ρεῖσθαι καὶ εἰρήνην σπένδεσθαι, τοῦ τε ξενικοῦ καὶ τοῦ
πολιτικοῦ ἀεὶ καὶ πανταχοῦ ὁμοίως ἄρχειν, ὥστε καὶ ἐν-
τὸς τοῦ πωμηρίου καὶ τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς βουλευτὰς
θανατοῦν δύνασθαι, τά τε ἄλλα ὅσα τοῖς τε ὑπάτοις καὶ
τοῖς ἄλλοις τοῖς αὐταρχήσασί ποτε ποιεῖν ἐξῆν, λαμ-
7 βάνουσιν· ἐκ δὲ δὴ τοῦ τιμητεύειν τούς τε βίους
καὶ τοὺς τρόπους ἡμῶν ἐξετάζουσι, καὶ ἀπογραφὰς
ποιοῦνται καὶ τοὺς μὲν καταλέγουσι καὶ ἐς τὴν ἱπ-
πάδα καὶ ἐς τὸ βουλευτικόν, τοὺς δὲ καὶ ἀπαλείφου-
8 σιν, ὅπως ἂν αὐτοῖς δόξῃ. ἔκ τε τοῦ ἐν πάσαις ταῖς
ἱερωσύναις ἱερῶσθαι καὶ προσέτι καὶ τοῖς ἄλλοις τὰς
πλείους σφῶν διδόναι, ἀρχιέρεών τέ τινα αὐτῶν, κἂν
δύο κἂν τρεῖς ἅμα ἄρχωσιν, εἶναι, πάντων αὐτοὶ καὶ
9 τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἱερῶν κυριεύουσιν. ἥ τε ἐξουσία ἡ
δημαρχικὴ καλουμένη, ἣν οἱ πάνυ ποτὲ ἀνθήσαντες
ἔσχον, δίδωσί σφισι τά τε γιγνόμενα ὑφ' ἑτέρου τινός,
ἂν μὴ συνεπαινῶσι, παύειν, καὶ μὴ καθυβρίζεσθαι, κἂν
ἄρα τι καὶ τὸ βραχύτατον μὴ ὅτι ἔργῳ ἀλλὰ καὶ λόγῳ
ἀδικεῖσθαι δόξωσι, καὶ ἄκριτον τὸν ποιήσαντα αὐτὸ
10 ὡς καὶ ἐναγῆ ἀπολλύναι. δημαρχεῖν μὲν γάρ, ἅτε
καὶ ἐς τοὺς εὐπατρίδας πάντως τελοῦντες, οὐχ ὅσιον
νομίζουσιν εἶναι· τὴν δὲ δὴ δύναμιν τὴν τῶν δημάρ-
χων πᾶσαν, ὅσηπερ τὰ μάλιστα ἐγένετο, προστίθεν-
ται, καὶ δι' αὐτῆς καὶ ἡ ἐξαρίθμησις τῶν ἐτῶν τῆς
ἀρχῆς αὐτῶν, ὡς καὶ κατ' ἔτος αὐτὴν μετὰ τῶν ἀεὶ

δημαρχούντων λαμβανόντων, προβαίνει. ταῦτα μὲν 11
ἐκ τῆς δημοκρατίας, ὥς που καὶ ἕκαστα ἐνομίσθη,
οὕτω τε καὶ διὰ τούτων τῶν ὀνομάτων εἰλήφασιν,
ὅπως μηδὲν ἄνευ δόσεώς τινος ἔχειν δοκῶσιν· ἤδη 18
δὲ καὶ ἕτερόν τι, ὃ μηδενὶ τῶν πάλαι Ῥωμαίων ἐς
πάντα ἄντικρυς ἐδόθη, προσεκτήσαντο, ὑφ' οὗπερ
καὶ μόνου καὶ ἐκεῖνα ἂν καὶ τἆλλα αὐτοῖς πράττειν
ἐξῆν. λέλυνται γὰρ δὴ τῶν νόμων, ὡς αὐτὰ τὰ Λα-
τῖνα ῥήματα λέγει, τοῦτ' ἔστιν ἐλεύθεροι ἀπὸ πάσης
ἀναγκαίας νομίσεώς εἰσι καὶ οὐδενὶ τῶν γεγραμμέ-
νων ἐνέχονται. καὶ οὕτως ἐκ τούτων τῶν δημοκρα- 2
τικῶν ὀνομάτων πᾶσαν τὴν τῆς πολιτείας ἰσχὺν πε-
ριβέβληνται ὥστε καὶ τὰ τῶν βασιλέων, πλὴν τοῦ
φορτικοῦ τῆς προσηγορίας αὐτῶν, ἔχειν. ἡ γὰρ δὴ
τοῦ Καίσαρος ἥ τε τοῦ Αὐγούστου πρόσρησις δύνα-
μιν μὲν οὐδεμίαν αὐτοῖς οἰκείαν προστίθησι, δηλοῖ
δ' ἄλλως τὸ μὲν τὴν τοῦ γένους σφῶν διαδοχήν,
τὸ δὲ τὴν τοῦ ἀξιώματος λαμπρότητα. καὶ ἥ γε τοῦ 3
πατρὸς ἐπωνυμία τάχα μὲν καὶ ἐξουσίαν τινὰ αὐτοῖς,
ἣν ποτε οἱ πατέρες ἐπὶ τοὺς παῖδας ἔσχον, κατὰ
πάντων ἡμῶν δίδωσιν, οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ τοῦτο ἀρ-
χὴν ἐγένετο ἀλλ' ἔς τε τιμὴν καὶ ἐς παραίνεσιν, ἵνα
αὐτοί τε τοὺς ἀρχομένους ὡς καὶ παῖδας ἀγαπῷεν
καὶ ἐκεῖνοί σφας ὡς καὶ πατέρας αἰδῶνται.

τοσαῦταί τε καὶ τοιαῦται αἱ προσηγορίαι εἰσὶν 4
αἷς οἱ τὸ κράτος ἔχοντες κατά τε τοὺς νόμους καὶ
κατὰ τὸ ἤδη πάτριον νομίζουσι. καὶ νῦν μὲν πᾶσαι
ἅμα αὐτοῖς ὡς τὸ πολύ, πλὴν τῆς τῶν τιμητῶν, δί-
δονται, τοῖς δὲ δὴ πάλαι κατὰ χρόνους ὡς ἕκασται
ἐψηφίζοντο. τὴν γὰρ δὴ τιμητείαν ἔλαβον μέν τινες 5
καὶ τῶν αὐτοκρατόρων κατὰ τὸ ἀρχεῖον, ἔλαβε δὲ
καὶ Δομιτιανὸς διὰ βίου· οὐ μέντοι καὶ νῦν ἔτι

τοῦτο γίγνεται· τὸ γὰρ ἔργον αὐτῆς ἔχοντες οὔτε
αἱροῦνται ἐπ' αὐτήν, οὔτε τὴν πρόσκλησιν αὐτῆς
πλὴν ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς κτῶνται.
19 ἡ μὲν οὖν πολιτεία οὕτω τότε πρός τε τὸ βέλτιον
καὶ πρὸς τὸ σωτηριωδέστερον μετεκοσμήθη· καὶ γάρ
που καὶ παντάπασιν ἀδύνατον ἦν δημοκρατουμένους
αὐτοὺς σωθῆναι. οὐ μέντοι καὶ ὁμοίως τοῖς πρόσθεν
2 τὰ μετὰ ταῦτα πραχθέντα λεχθῆναι δύναται. πρό-
τερον μὲν γὰρ ἔς τε τὴν βουλὴν καὶ ἐς τὸν δῆμον
πάντα, καὶ εἰ πόρρω που συμβαίη, ἐσεφέρετο· καὶ
διὰ τοῦτο πάντες τε αὐτὰ ἐμάνθανον καὶ πολλοὶ
συνέγραφον, κἀκ τούτου καὶ ἡ ἀλήθεια αὐτῶν, εἰ
καὶ τὰ μάλιστα καὶ φόβῳ τινὰ καὶ χάριτι φιλίᾳ τε
καὶ ἔχθρᾳ τισὶν ἐρρήθη, παρὰ γοῦν τοῖς ἄλλοις τοῖς
τὰ αὐτὰ γράψασι τοῖς τε ὑπομνήμασι τοῖς δημοσίοις
3 τρόπον τινὰ εὑρίσκετο. ἐκ δὲ δὴ τοῦ χρόνου ἐκείνου
τὰ μὲν πλείω κρύφα καὶ δι' ἀπορρήτων γίγνεσθαι
ἤρξατο, εἰ δέ πού τινα καὶ δημοσιευθείη, ἀλλὰ ἀνεξέ-
λεγκτά γε ὄντα ἀπιστεῖται· καὶ γὰρ λέγεσθαι καὶ
πράττεσθαι πάντα πρὸς τὰ τῶν ἀεὶ κρατούντων τῶν
τε παραδυναστευόντων σφίσι βουλήματα ὑποπτεύε-
4 ται. καὶ κατὰ τοῦτο πολλὰ μὲν οὐ γιγνόμενα θρυ-
λεῖται, πολλὰ δὲ καὶ πάνυ συμβαίνοντα ἀγνοεῖται,
πάντα δὲ ὡς εἰπεῖν ἄλλως πως ἢ ὡς πράττεται δια-
θροεῖται. καὶ μέντοι καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς μέγεθος τό
τε τῶν πραγμάτων πλῆθος δυσχερεστάτην τὴν ἀκρί-
5 βειαν αὐτῶν παρέχεται. ἔν τε γὰρ τῇ Ῥώμῃ συχνὰ
καὶ παρὰ τῷ ὑπηκόῳ αὐτῆς πολλά, πρός τε τὸ πολέ-
μιον ἀεὶ καὶ καθ' ἡμέραν ὡς εἰπεῖν γίγνεταί τι,
περὶ ὧν τὸ μὲν σαφὲς οὐδεὶς ῥᾳδίως ἔξω τῶν πραι-
τόντων αὐτὰ γιγνώσκει, πλεῖστοι δ' ὅσοι οὐδ' ἀκού-
6 ουσι τὴν ἀρχὴν ὅτι γέγονεν. ὅθενπερ καὶ ἐγὼ πάντα

τὰ ἑξῆς, ὅσα γε καὶ ἀναγκαῖον ἔσται εἰπεῖν, ὥς που
καὶ δεδήλωται φράσω, εἴτ' ὄντως οὕτως εἴτε καὶ
ἑτέρως πως ἔχει. προσέσται μέντοι τι αὐτοῖς καὶ
τῆς ἐμῆς δοξασίας, ἐς ὅσον ἐνδέχεται, ἐν οἷς ἄλλο τι
μᾶλλον ἢ τὸ θρυλούμενον ἠδυνήθην ἐκ πολλῶν ὧν
ἀνέγνων ἢ καὶ ἤκουσα ἢ καὶ εἶδον τεκμήρασθαι.

Αὔγουστος μὲν δὴ ὁ Καῖσαρ, ὥσπερ εἶπον, ἐπω- 20
νομάσθη, καὶ αὐτῷ σημεῖον οὐ σμικρὸν εὐθὺς τότε
τῆς νυκτὸς ἐπεγένετο· ὁ γὰρ Τίβερις πελαγίσας πᾶ-
σαν τὴν ἐν τοῖς πεδίοις Ῥώμην κατέλαβεν ὥστε πλεῖ-
σθαι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ μάντεις ὅτι τε ἐπὶ μέγα
αὐξήσοι καὶ ὅτι πᾶσαν τὴν πόλιν ὑποχειρίαν ἕξοι
προέγνωσαν. χαριζομένων δ' αὐτῷ καθ' ὑπερβολὴν 2
ἄλλων ἄλλα, Σέξτος τις Πακουούιος, ὡς δ' ἕτεροι
λέγουσιν, Ἀπούδιος, πάντας ἐξενίκησεν· ἐν γὰρ τῷ
συνεδρίῳ ἑαυτόν τέ οἱ τὸν τῶν Ἰβήρων τρόπον κα-
θωσίωσε καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευε τοῦτο ποιῆσαι.
ἐπειδή τε ὁ Αὔγουστος ἐμποδὼν οἱ ἐγένετο, πρός τε 3
τὸ πλῆθος τὸ προσεστὸς ἐξεπήδησεν, ἐδημάρχει γάρ,
καὶ ἐκείνους τε καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τοὺς λοιπούς,
κατά τε τὰς ὁδοὺς καὶ κατὰ τοὺς στενωποὺς περινο-
στήσας, καθιερῶσαί σφας τῷ Αὐγούστῳ κατηνάγκα-
σεν· ἀφ' οὗπερ καὶ νῦν προστρεπόμενοι τὸν κρα- 4
τοῦντα λέγειν εἰώθαμεν ὅτι σοι καθωσιώμεθα.

καὶ ὁ μὲν καὶ θῦσαι ἐπὶ τούτῳ πάντας ἐποίει,
ἔν τε τῷ ὁμίλῳ ποτὲ κληρονόμον ἔφη τὸν Αὔγουστον
ἐξ ἴσου τῷ υἱεῖ καταλείψειν, οὐχ ὅτι τι εἶχεν, ἀλλ'
ὅτι καὶ προσλαβεῖν ἠθέλησεν, ὃ καὶ ἐγένετο· Αὔγου- 21
στος δὲ τά τε ἄλλα τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα προθυ-
μότερον, ὡς καὶ ἐθελοντὶ δὴ παρὰ πάντων αὐτὴν
εἰληφώς, ἔπραττε, καὶ ἐνομοθέτει πολλά. οὐδὲν δὲ
δέομαι καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἐπεξιέναι, χωρὶς ἢ

ὅσα τῇ συγγραφῇ πρόσφορά ἐστι. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο
καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα πραχθεῖσι ποιήσω, ἵνα μὴ καὶ δι'
ὄχλου γένωμαι πάντα τὰ τοιαῦτα ἐπεσφέρων ἃ μηδ'
3 αὐτοὶ οἱ πάνυ αὐτὰ μελετῶντες ἀκριβοῦσιν. οὐ μέν-
τοι καὶ πάντα ἰδιογνωμονῶν ἐνομοθέτει, ἀλλ' ἔστι
μὲν ἃ καὶ ἐς τὸ δημόσιον προεξετίθει, ὅπως, ἄν τι
μὴ ἀρέσῃ τινά, προμαθὼν ἐπανορθώσῃ· προετρέ-
πετό τε γὰρ πάνθ' ὁντινοῦν συμβουλεύειν οἱ, εἴ τίς
τι ἄμεινον αὐτῶν ἐπινοήσειε, καὶ παρρησίαν σφίσι
4 πολλὴν ἔνεμε, καί τινα καὶ μετέγραφε. τὸ δὲ δὴ
πλεῖστον τούς τε ὑπάτους ἢ τὸν ὕπατον, ὁπότε καὶ
αὐτὸς ὑπατεύοι, κἀκ τῶν ἄλλων ἀρχόντων ἕνα παρ'
ἑκάστων, ἔκ τε τοῦ λοιποῦ τῶν βουλευτῶν πλήθους
πεντεκαίδεκα τοὺς κλήρῳ λαχόντας, συμβούλους ἐς
ἑξάμηνον παρελάμβανεν, ὥστε δι' αὐτῶν καὶ τοῖς
ἄλλοις πᾶσι κοινοῦσθαι τρόπον τινὰ τὰ νομοθετού-
5 μενα νομίζεσθαι. ἐσέφερε μὲν γάρ τινα καὶ ἐς πᾶσαν
τὴν γερουσίαν, βέλτιον μέντοι νομίζων εἶναι τὸ μετ'
ὀλίγων καθ' ἡσυχίαν τά τε πλείω καὶ τὰ μείζω προ-
σκοπεῖσθαι, τοῦτό τε ἐποίει καὶ ἔστιν ὅτε καὶ ἐδίκαζε
6 μετ' αὐτῶν. ἔκρινε μὲν γὰρ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ βου-
λὴ πᾶσα ὡς καὶ πρότερον, καί τισι καὶ πρεσβείαις
καὶ κηρυκείαις καὶ δήμων καὶ βασιλέων ἐχρημάτιζεν,
ὅ τε δῆμος ἐς τὰς ἀρχαιρεσίας καὶ τὸ πλῆθος αὖ
7 συνελέγετο· οὐ μέντοι καὶ ἐπράττετό τι ὃ μὴ καὶ
ἐκεῖνον ἤρεσκε. τοὺς γοῦν ἄρξοντας τοὺς μὲν αὐτὸς
ἐκλεγόμενος προεβάλλετο, τοὺς δὲ καὶ ἐπὶ τῷ δήμῳ
τῷ τε ὁμίλῳ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ποιούμενος ἐπεμελεῖτο
ὅπως μήτ' ἀνεπιτήδειοι μήτ' ἐκ παρακελεύσεως ἢ
καὶ δεκασμοῦ ἀποδεικνύωνται.

22 τὸ μὲν οὖν σύμπαν οὕτω τὴν ἀρχὴν διῴκησε,
λέξω δὲ καὶ καθ' ἕκαστον ὅσα ἀναγκαῖόν ἐστι μετὰ

τῶν ὑπάτων, ἐφ' ὧν ἐγένετο, μνημονεύεσθαι. ἐν μὲν γὰρ τῷ προειρημένῳ ἔτει τὰς ὁδοὺς τὰς ἔξω τοῦ τείχους δυσπορεύτους ὑπ' ἀμελείας ὁρῶν οὔσας τὰς μὲν ἄλλας ἄλλοις τισὶ τῶν βουλευτῶν ἐπισκευάσαι τοῖς οἰκείοις τέλεσι προσέταξε, τῆς δὲ δὴ Φλαμινίας αὐτός, ἐπειδήπερ ἐκστρατεύσειν δι' αὐτῆς ἤμελλεν, ἐπεμελήθη. καὶ ἡ μὲν εὐθὺς τότε ἐγένετο, καὶ διὰ 2
τοῦτο καὶ εἰκόνες αὐτῷ ἐφ' ἁψίδων ἔν τε τῇ τοῦ Τιβέριδος γεφύρᾳ καὶ ἐν Ἀριμίνῳ ἐποιήθησαν· αἱ δ' ἄλλαι ὕστερον, εἴτ' οὖν πρὸς τοῦ δημοσίου, ἐπειδὴ μηδεὶς τῶν βουλευτῶν ἡδέως ἀνήλισκεν, εἴτε καὶ πρὸς τοῦ Αὐγούστου τις εἰπεῖν ἐθέλει, ἐπεσκευάσθησαν. οὐ γὰρ δύναμαι διακρῖναι τοὺς θησαυροὺς 3
αὐτῶν, οὐδ' εἰ τὰ μάλιστα ὁ Αὔγουστος καὶ ἀνδριάντας τινὰς ἑαυτοῦ ἀργυροῦς, πρός τε τῶν φίλων καὶ πρὸς δήμων τινῶν γεγονότας, ἐς νόμισμα κατέκοψε τοῦ δὴ καὶ οἴκοθεν πάνθ' ὅσα γε καὶ ἔλεγε δαπανᾶν δοκεῖν· καὶ διὰ τοῦτο οὔτ' εἴ ποτε ἐκ τῶν δημοσίων 4
τι χρημάτων ὁ ἀεὶ κρατῶν ἔλαβεν, οὔτ' εἴ ποτε αὐτὸς ἔδωκε, γνώμην ἔχω συγγράψαι. πολλάκις τε γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν ἐγένετο, καὶ τί ἄν τις ἐς δανείσματα ἢ καὶ δωρεὰς τὰ τοιαῦτα καταλέγοι, ὁπότε καὶ τούτοις καὶ ἐκείνοις καὶ ὁ δῆμος καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπίκοινον ἀεὶ χρῶνται;

τότε μὲν δὴ ταῦτα ὁ Αὔγουστος ἔπραξε, καὶ 5
ἐξώρμησε μὲν ὡς καὶ ἐς τὴν Βρεττανίαν στρατεύσων, ἐς δὲ δὴ τὰς Γαλατίας ἐλθὼν ἐνταῦθα ἐνδιέτριψεν· ἐκεῖνοί τε γὰρ ἐπικηρυκεύσασθαί οἱ ἐδόκουν, καὶ τὰ τούτων ἀκατάστατα ἔτι, ἅτε τῶν ἐμφυλίων πολέμων εὐθὺς ἐπὶ τῇ ἁλώσει σφῶν ἐπιγενομένων, ἦν. καὶ αὐτῶν καὶ ἀπογραφὰς ἐποιήσατο καὶ τὸν βίον τήν τε πολιτείαν διεκόσμησε. κἀντεῦθεν ἔς τε τὴν

23 Ἰβηρίαν ἀφίκετο, καὶ κατεστήσατο καὶ ἐκείνην. μετὰ
a. u. 728 δὲ δὴ τοῦτο αὐτός τε τὸ ὄγδοον σὺν τῷ Ταύρῳ τῷ
Στατιλίῳ ὑπάτευσε, καὶ ὁ Ἀγρίππας τὰ Σέπτα ὠνο-
2 μασμένα καθιέρωσεν· ὁδὸν μὲν γὰρ οὐδεμίαν ἐπι-
σκευάσειν ὑπέσχετο, ταῦτα δὲ ἐν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ
στοαῖς πέριξ ὑπὸ τοῦ Λεπίδου πρὸς τὰς φυλετικὰς
ἀρχαιρεσίας συνῳκοδομημένα καὶ πλαξὶ λιθίναις καὶ
ζωγραφήμασιν ἐπεκόσμησεν, Ἰούλια αὐτὰ ἀπὸ τοῦ
3 Αὐγούστου προσαγορεύσας. καὶ ὁ μὲν οὐχ ὅπως φθό-
νον τινὰ ἐπ' αὐτοῖς ὠφλίσκανεν, ἀλλὰ καὶ πάνυ καὶ
πρὸς αὐτοῦ ἐκείνου καὶ πρὸς τῶν ἄλλων ἁπάντων
4 ἐτιμᾶτο· αἴτιον δὲ ὅτι τὰ φιλανθρωπότατα καὶ τὰ
εὐκλεέστατα τά τε συμφορώτατα καὶ συμβουλεύων
οἱ καὶ συμπράττων οὐδ' ἐπὶ βραχὺ τῆς δόξης αὐτῶν
ἀντεποιεῖτο, ταῖς τε παρ' αὐτοῦ τιμαῖς οὔτε ἐς πλεο-
νεξίαν οὔτε ἐς ἀπόλαυσιν ἰδίαν ἐχρῆτο, ἀλλ' ἔς τε
5 τὸ αὐτῷ ἐκείνῳ καὶ ἐς τὸ τῷ δημοσίῳ συμφέρον· ὁ
δὲ δὴ Γάλλος Κορνήλιος καὶ ἐξύβρισεν ὑπὸ τῆς τιμῆς.
πολλὰ μὲν γὰρ καὶ μάταια ἐς τὸν Αὔγουστον ἀπελή-
ρει, πολλὰ δὲ καὶ ἐπαίτια παρέπραττε· καὶ γὰρ καὶ
εἰκόνας ἑαυτοῦ ἐν ὅλῃ ὡς εἰπεῖν τῇ Αἰγύπτῳ ἔστησε,
καὶ τὰ ἔργα ὅσα ἐπεποιήκει ἐς τὰς πυραμίδας ἐσέ-
6 γραψε. κατηγορήθη τε οὖν ἐπ' αὐτοῖς ὑπὸ Οὐαλε-
ρίου Λάργου, ἑταίρου τέ οἱ καὶ συμβιωτοῦ ὄντος, καὶ
ἠτιμώθη ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου, ὥστε καὶ ἐν τοῖς ἔθνε-
σιν αὐτοῦ κωλυθῆναι διαιτᾶσθαι. γενομένου δὲ τού-
του καὶ ἄλλοι αὐτῷ συχνοὶ ἐπέθεντο καὶ γραφὰς
7 κατ' αὐτοῦ πολλὰς ἐπήνεγκαν, καὶ ἡ γερουσία ἅπασα
ἁλῶναί τε αὐτὸν ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ φυγεῖν
τῆς οὐσίας στερηθέντα, καὶ ταύτην τε τῷ Αὐγούστῳ
δοθῆναι καὶ ἑαυτοὺς βουθυτῆσαι ἐψηφίσατο. καὶ ὁ
μὲν περιαλγήσας ἐπὶ τούτοις ἑαυτὸν προκατεχρήσατο,

τὸ δὲ δὴ τῶν πολλῶν κίβδηλον καὶ ἐκ τούτου διη- 24
λέγχθη ὅτι ἐκεῖνόν τε, ὃν τέως ἐκολάκευον, οὕτω
τότε διέθηκαν ὥστε καὶ αὐτοχειρίᾳ ἀποθανεῖν ἀναγ-
κάσαι, καὶ πρὸς τὸν Λάργον ἀπέκλιναν, ἐπειδήπερ
αὔξειν ἤρχετο, μέλλοντές που καὶ κατὰ τούτου τὰ
αὐτά, ἄν γέ τι τοιοῦτόν οἱ συμβῇ, ψηφιεῖσθαι. ὁ 2
μέντοι Προκουλήιος οὕτω πρὸς αὐτὸν ἔσχεν ὥστ'
ἀπαντήσας ποτὲ αὐτῷ τήν τε ῥῖνα καὶ τὸ στόμα τὸ
ἑαυτοῦ τῇ χειρὶ ἐπισχεῖν, ἐνδεικνύμενος τοῖς συνοῦ-
σιν ὅτι μηδ' ἀναπνεῦσαί τινα παρόντος αὐτοῦ ἀσφά-
λεια εἴη. ἄλλος τέ τις προσῆλθέ τε αὐτῷ, καίπερ 3
ἀγνὼς ὤν, μετὰ μαρτύρων, καὶ ἐπήρετο εἰ γνωρίζοι
ἑαυτόν· ἐπειδή τε ἐξηρνήσατο, ἐς γραμματεῖον τὴν
ἄρνησιν αὐτοῦ ἐσέγραψεν, ὥσπερ οὐκ ἐξὸν τῷ κακῷ
καὶ ὃν οὐκ ᾔδει πρότερον συκοφαντῆσαι. οὕτω δ' 4
οὖν οἱ πολλοὶ τὰ ἔργα τινῶν, κἂν πονηρὰ ᾖ, μᾶλλον
ζηλοῦσιν ἢ τὰ παθήματα φυλάσσονται, ὥστε καὶ τότε
Μάρκος Ἐγνάτιος Ῥοῦφος ἀγορανομήσας, καὶ ἄλλα
τε πολλὰ καλῶς πράξας καὶ ταῖς οἰκίαις ταῖς ἐν τῷ
ἔτει ἐκείνῳ ἐμπρησθείσαις ἐπικουρίαν μετὰ τῶν ἑαυ-
τοῦ δούλων καὶ μεθ' ἑτέρων τινῶν μισθωτῶν ποιη-
σάμενος, καὶ διὰ τοῦτο τά τε ἀναλώματα τὰ τῇ ἀρχῇ 5
αὐτοῦ προσήκοντα παρὰ τοῦ δήμου λαβὼν καὶ στρα-
τηγὸς παρανόμως ἀποδειχθείς, ἐπήρθη τε ὑπ' αὐτῶν
τούτων καὶ τὸν Αὔγουστον ὑπερεφρόνησεν, ὥστε
καὶ προγράψαι ὅτι ἄθραυστον καὶ ὁλόκληρον τῷ δια-
δόχῳ τὴν πόλιν παρέδωκεν. ἐπ' οὖν τούτῳ οἵ τε 6
ἄλλοι πάντες οἱ πρῶτοι καὶ αὐτὸς ὅτι μάλιστα ὁ
Αὔγουστος ὀργὴν ἔσχε, καὶ ἐκεῖνον μὲν ἐκδιδάξειν
οὐκ ἐς μακρὰν ἔμελλε τὸ μὴ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς φρο-
νεῖν, τοῖς δ' ἀγορανόμοις παραχρῆμα ἐπιμελεῖσθαί

τε ὅπως μηδὲν ἐμπίμπρηται, κἂν ἄρα τι τοιοῦτο συμ-
βῇ, κατασβεννύναι τὸ πῦρ προσέταξε.
25 κἂν τῷ αὐτῷ ἔτει τούτῳ ὅ τε Πολέμων ὁ ἐν τῷ
Πόντῳ βασιλεύων ἔς τε τοὺς φίλους καὶ ἐς τοὺς
συμμάχους τοῦ δήμου ἐνεγράφη, καὶ προεδρία τοῖς
βουλευταῖς ἐν πάσῃ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ ἐς πάντα τὰ
θέατρα ἐδόθη· τόν τε Αὔγουστον ἐς τὴν Βρεττα-
2 νίαν, ἐπειδὴ μὴ ἠθέλησαν ὁμολογῆσαι, στρατευσεί-
οντα κατέσχον οἵ τε Σαλασσοὶ ἐπαναστάντες αὐτῷ
καὶ οἱ Κάνταβροι οἵ τε Ἄστυρες πολεμωθέντες. οἰ-
κοῦσι δὲ ἐκεῖνοι μὲν ὑπὸ τὰς Ἄλπεις, ὥσπερ εἴρη-
ταί μοι, οὗτοι δὲ ἑκάτεροι τοῦ τε Πυρηναίου τοῦ
πρὸς τῇ Ἰβηρίᾳ τὸ καρτερώτατον καὶ τὴν πεδιάδα
3 τὴν ὑπ' αὐτὸ οὖσαν. δι' οὖν ταῦτα ὁ Αὔγουστος,
a. u. 729 ἤδη δὲ ἔνατον μετὰ Μάρκου Σιλανοῦ ὑπάτευεν,
ἐπὶ μὲν τοὺς Σαλασσοὺς Τερέντιον Οὐάρρωνα ἔπεμψε.
καὶ ὃς πολλαχῇ ἅμα, ὅπως μὴ συστραφέντες δυσχει-
ρωτότεροι γένωνται, ἐμβαλὼν ῥᾷστά τε αὐτούς, ἅτε
4 καὶ κατ' ὀλίγους προσπίπτοντάς σφισιν, ἐνίκησε, καὶ
συμβῆναι καταναγκάσας ἀργύριόν τέ τι ῥητόν, ὡς
καὶ μηδὲν δεινὸν ἄλλο δράσων, ᾔτησε, κἀκ τούτου
πανταχῇ πρὸς τὴν ἔσπραξιν δῆθεν αὐτοῦ στρατιώ-
τας διαπέμψας συνέλαβέ τε τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ καὶ
ἀπέδοτο, ἐφ' ᾧ μηδεὶς σφων ἐντὸς εἴκοσιν ἐτῶν ἐλευ-
5 θερωθείη. καὶ αὐτῶν ἡ ἀρίστη τῆς γῆς τῶν τε δο-
ρυφόρων τισὶν ἐδόθη, καὶ πόλιν τὴν Αὐγοῦσταν
πραιτωριανῶν ὠνομασμένην ἔσχεν. αὐτὸς δὲ ὁ Αὔ-
γουστος πρός τε τοὺς Ἄστυρας καὶ πρὸς τοὺς Καν-
τάβρους ἅμα ἐπολέμησε, καὶ ἐπειδὴ μήτε προσεχώ-
6 ρουν οἱ, ἅτε ἐπὶ τοῖς ἐρυμνοῖς ἐπαιρόμενοι, μήτε
ἐς χεῖρας διά τε τὸ τῷ πλήθει ἐλαττοῦσθαι καὶ διὰ
τὸ ἀκοντισταὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ᾖσαν, καὶ προσέτι

καὶ πράγματα αὐτῷ πολλά, εἴ που κινηθείη, τά τε ὑπερδέξια ἀεὶ προκαταλαμβάνοντες καὶ ἐν τοῖς κοίλοις τοῖς τε ὑλώδεσιν ἐνεδρεύοντες παρεῖχον, ἐν ἀπόρῳ παντάπασιν ἐγένετο. καὶ ὁ μὲν ἔκ τε τοῦ 7
καμάτου καὶ ἐκ τῶν φροντίδων νοσήσας ἐς Ταρράκωνα ἀνεχώρησε καὶ ἐκεῖ ἠρρώστει· Γάιος δὲ Ἀντίστιος προσεπολέμησέ τε αὐτοῖς ἐν τούτῳ καὶ συχνὰ κατειργάσατο, οὐχ ὅτι καὶ ἀμείνων τοῦ Αὐγούστου στρατηγὸς ἦν, ἀλλ' ὅτι καταφρονήσαντες αὐτοῦ οἱ 8
βάρβαροι ὁμόσε τε τοῖς Ῥωμαίοις ἐχώρησαν καὶ ἐνικήθησαν. καὶ οὕτως ἐκεῖνός τέ τινα ἔλαβε, καὶ Τίτος μετὰ ταῦτα Καρίσιος τήν τε Λαγκίαν τὸ μέγιστον τῶν Ἀστύρων πόλισμα ἐκλειφθὲν εἷλε καὶ ἄλλα πολλὰ παρεστήσατο.

παυσαμένου δὲ τοῦ πολέμου τούτου ὁ Αὔγουστος 26
τοὺς μὲν ἀφηλικεστέρους τῶν στρατιωτῶν ἀφῆκε, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἐν Λυσιτανίᾳ τὴν Αὐγούσταν ἡμέριταν καλουμένην κτίσαι ἔδωκε, τοῖς δὲ τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔτ' ἔχουσι θέας τινὰς διά τε τοῦ Μαρκέλλου καὶ διὰ τοῦ Τιβερίου ὡς καὶ ἀγορανομούντων ἐν αὐτοῖς στρατοῖς ἐποίησε. καὶ τῷ μὲν 2
Ἰούβᾳ τῆς τε Γαιτουλίας τινὰ ἀντὶ τῆς πατρῴας ἀρχῆς, ἐπείπερ ἐς τὸν τῶν Ῥωμαίων κόσμον οἱ πλείους αὐτῶν ἐσεγεγράφατο, καὶ τὰ τοῦ Βόκχου τοῦ τε Βογούου ἔδωκε· τοῦ δ' Ἀμύντου τελευτήσαντος οὐ 3
τοῖς παισὶν αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἐπέτρεψεν, ἀλλ' ἐς τὴν ὑπήκοον ἐσήγαγε, καὶ οὕτω καὶ ἡ Γαλατία μετὰ τῆς Λυκαονίας Ῥωμαῖον ἄρχοντα ἔσχε, τά τε χωρία τὰ ἐκ τῆς Παμφυλίας πρότερον τῷ Ἀμύντᾳ προσνεμηθέντα τῷ ἰδίῳ νομῷ ἀπεδόθη. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν 4
τοῦτον χρόνον Μάρκος Οὐινίκιος Κελτῶν τινας μετελθών, ὅτι Ῥωμαίους ἄνδρας ἐς τὴν χώραν σφῶν κατὰ

τὴν ἐπιμιξίαν ἐσελθόντας συλλαβόντες ἔφθειραν, τὸ
ὄνομα καὶ αὐτὸς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῷ Αὐγούστῳ
ἔδωκε. καὶ ἐψηφίσθη μέν που καὶ τὰ ἐπινίκια αὐτῷ
καὶ ἐπὶ τούτοις καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τότε γενο-
μένοις· ἐπεὶ δ' οὐκ ἠθέλησεν αὐτὰ πέμψαι, ἀψίς τε
ἐν ταῖς Ἄλπεσι τροπαιοφόρος οἱ ᾠκοδομήθη, καὶ
ἐξουσία ἐδόθη τοῦ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ καὶ
τῷ στεφάνῳ καὶ τῇ ἐσθῆτι τῇ νικητηρίᾳ ἀεὶ χρῆσθαι.
Αὔγουστος μὲν ταῦτά τε ἐν τοῖς πολέμοις ἔπραξε,
καὶ τὸ τοῦ Ἰανοῦ τεμένισμα ἀνοιχθὲν δι' αὐτοὺς ἔκλει-
27 σεν, Ἀγρίππας δὲ ἐν τούτῳ τὸ ἄστυ τοῖς ἰδίοις τέ-
λεσιν ἐπεκόσμησε. τοῦτο μὲν γὰρ τὴν στοὰν τὴν
τοῦ Ποσειδῶνος ὠνομασμένην καὶ ἐξῳκοδόμησεν ἐπὶ
ταῖς ναυκρατίαις καὶ τῇ τῶν Ἀργοναυτῶν γραφῇ
ἐπελάμπρυνε, τοῦτο δὲ τὸ πυριατήριον τὸ Λακωνικὸν
κατεσκεύασε· Λακωνικὸν γὰρ τὸ γυμνάσιον, ἐπει-
δήπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι γυμνοῦσθαί τε ἐν τῷ τότε
χρόνῳ καὶ λίπα ἀσκεῖν μάλιστα ἐδόκουν, ἐπεκάλεσε.
2 τό τε Πάνθειον ὠνομασμένον ἐξετέλεσε· προσαγο-
ρεύεται δὲ οὕτω τάχα μὲν ὅτι πολλῶν θεῶν εἰκόνας
ἐν τοῖς ἀγάλμασι, τῷ τε τοῦ Ἄρεος καὶ τῷ τῆς Ἀφρο-
δίτης, ἔλαβεν, ὡς δὲ ἐγὼ νομίζω, ὅτι θολοειδὲς ὂν
3 τῷ οὐρανῷ προσέοικεν. ἠβουλήθη μὲν οὖν ὁ Ἀγρίπ-
πας καὶ τὸν Αὔγουστον ἐνταῦθα ἱδρῦσαι, τήν τε
τοῦ ἔργου ἐπίκλησιν αὐτῷ δοῦναι· μὴ δεξαμένου
δὲ αὐτοῦ μηδέτερον ἐκεῖ μὲν τοῦ προτέρου Καίσα-
ρος, ἐν δὲ τῷ προνάῳ τοῦ τε Αὐγούστου καὶ ἑαυτοῦ
4 ἀνδριάντας ἔστησε. καὶ ἐγίγνετο γὰρ ταῦτα οὐκ ἐξ
ἀντιπάλου τῷ Ἀγρίππᾳ πρὸς τὸν Αὔγουστον φιλοτι-
μίας, ἀλλ' ἔκ τε τῆς πρὸς ἐκεῖνον λιπαροῦς εὐνοίας
καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὸ δημόσιον ἐνδελεχοῦς σπουδῆς,
οὐ μόνον οὐδὲν αὐτὸν ἐπ' αὐτοῖς ὁ Αὔγουστος ᾐτιά-

σατο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐτίμησε. τούς τε γὰρ 5
γάμους τῆς τε θυγατρὸς τῆς Ἰουλίας καὶ τοῦ ἀδελφιδοῦ τοῦ Μαρκέλλου μὴ δυνηθεὶς ὑπὸ τῆς νόσου ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε ποιῆσαι δι᾽ ἐκείνου καὶ ἀπὼν ἑώρτασε· καὶ ἐπειδὴ ἡ οἰκία ἡ ἐν τῷ Παλατίῳ ὄρει, ἡ πρότερον μὲν τοῦ Ἀντωνίου γενομένη ὕστερον δὲ τῷ τε Ἀγρίππᾳ καὶ τῷ Μεσσάλᾳ δοθεῖσα, κατεφλέχθη, τῷ μὲν Μεσσάλᾳ ἀργύριον ἐχαρίσατο, τὸν δὲ Ἀγρίππαν σύνοικον ἐποιήσατο. οὗτός τε οὖν ἐκ τού- 6
των οὐκ ἀπεικότως ἐγαυροῦτο, καί τις Γάιος Θοράνιος αἰτίαν ἀγαθὴν ἔσχεν, ὅτι δημαρχῶν τὸν πατέρα, καίπερ ἐξελεύθερόν τινος ὄντα, ἔς τε τὸ θέατρον ἐσήγαγε καὶ ἐν τῷ δημαρχικῷ βάθρῳ παρεκαθίσατο. Πούπλιός τε Σερουίλιος ὄνομα καὶ αὐτὸς ἔλαβεν, ὅτι στρατηγῶν ἄρκτους τε τριακοσίας καὶ Λιβυκὰ ἕτερα θηρία ἴσα ἐν πανηγύρει τινὶ ἀπέκτεινεν.

ἐκ δὲ τούτου δέκατον ὁ Αὔγουστος μετὰ Γαΐου 28
Νωρβανοῦ ἦρξε, καὶ ἔν τε τῇ νουμηνίᾳ ὅρκους ἡ a. u. 730
βουλὴ βεβαιοῦσα τὰς πράξεις αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ἐπειδὴ πλησιάζειν τε ἤδη τῇ πόλει ἠγγέλθη, ὑπὸ γὰρ τῆς ἀρρωστίας ἐχρόνισε, καὶ τῷ δήμῳ καθ᾽ ἑκατὸν δραχμὰς δώσειν ὑπέσχετο, τό τε γράμμα τὸ περὶ αὐ- 2
τῶν ἀπηγόρευσε μὴ πρότερον ἐκτεθῆναι πρὶν ἂν καὶ ἐκείνῃ συνδόξῃ, πάσης αὐτὸν τῆς τῶν νόμων ἀνάγκης ἀπήλλαξαν, ἵν᾽, ὥσπερ εἴρηταί μοι, καὶ αὐτοτελὴς ὄντως καὶ αὐτοκράτωρ καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν νόμων πάντα τε ὅσα βούλοιτο ποιοίη καὶ πάνθ᾽ ὅσα ἀβουλοίη μὴ πράττοι. ταῦτα μὲν ἀποδημοῦντι ἔτ᾽ αὐτῷ 3
ἐψηφίσθη, ἀφικομένῳ δὲ ἐς τὴν Ῥώμην ἄλλα τινὰ ἐπί τε τῇ σωτηρίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ αὐτοῦ ἐγένετο. τῷ τε Μαρκέλλῳ βουλεύειν τε ἐν τοῖς ἐστρατηγηκόσι καὶ τὴν ὑπατείαν δέκα θᾶττον ἔτεσιν ἤπερ

ἐνενόμιστο αἰτῆσαι, καὶ τῷ Τιβερίῳ πέντε πρὸ ἑκά-
4 στης ἀρχῆς ἔτεσι τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι ἐδόθη· καὶ
παραχρῆμά γε οὗτος μὲν ταμίας ἐκεῖνος δὲ ἀγορα-
νόμος ἀπεδείχθησαν. τῶν τε ταμιευσόντων ἐν τοῖς
ἔθνεσιν ἐπιλιπόντων ἐκληρώθησαν ἐς αὐτὰ πάντες
οἱ μέχρι δέκα ἄνω ἐτῶν ἄνευ τοῦ ἔργου τούτου τετα-
μιευκότες.

29 ἐν μὲν οὖν τῇ πόλει ταῦτα τότε ἄξια μνήμης
ἐγένετο· οἱ δὲ δὴ Κάνταβροι οἵ τε Ἄστυρες, ὡς τά-
χιστα ὁ Αὔγουστος ἐκ τῆς Ἰβηρίας, Λούκιον Αἰμίλιον
ἄρχοντα αὐτῆς καταλιπών, ἀπηλλάγη, ἐπανέστησαν,
καὶ πέμψαντες πρὸς τὸν Αἰμίλιον, πρὶν καὶ ὁτιοῦν
ἐκφῆναί οἱ, σῖτόν τε καὶ ἄλλα τινὰ χαρίσασθαι τῷ
2 στρατεύματι βούλεσθαι ἔφασαν, κἀκ τούτου στρα-
τιώτας συχνοὺς ὡς καὶ κομιοῦντας αὐτὰ λαβόντες ἔς
τε χωρία αὐτοὺς ἐπιτήδειά σφισιν ἐσήγαγον καὶ κα-
τεφόνευσαν. οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ πολὺ ἥσθησαν· τῆς
τε γὰρ χώρας αὐτῶν δῃωθείσης καὶ τειχῶν τινων
καυθέντων, τό τε μέγιστον τῶν χειρῶν τοῖς ἀεὶ ἁλι-
σκομένοις ἀποκοπτομένων, ταχέως ἐχειρώθησαν.
3 ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο, καὶ ἄλλη τις στρατεία
καινὴ ἀρχήν τε ἅμα καὶ τέλος ἔσχεν· ἐπὶ γὰρ Ἀρα-
βίαν τὴν εὐδαίμονα καλουμένην, ἧς Σαβὼς ἐβασί-
λευεν, Αἴλιος Γάλλος ὁ τῆς Αἰγύπτου ἄρχων ἐπε-
4 στράτευσε. καὶ ἐς μὲν ὄψιν οὐδεὶς αὐτῷ τήν γε
πρώτην ἦλθεν, οὐ μὴν καὶ ἀπόνως προεχώρει· ἥ τε
γὰρ ἐρημία καὶ ὁ ἥλιος τά τε ὕδατα φύσιν τινὰ ἄτο-
πον ἔχοντα πάνυ αὐτοὺς ἐταλαιπώρησεν, ὥστε τὸ
5 πλεῖον τοῦ στρατοῦ φθαρῆναι. τὸ δὲ νόσημα οὐδενὶ
τῶν συνήθων ὅμοιον ἐγίγνετο, ἀλλ᾽ ἐς τὴν κεφαλὴν
ἐνσκῆψαν ἐξήραινεν αὐτήν, καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς
αὐτίκα ἀπώλλυε, τῶν δὲ περιγιγνομένων ἔς τε τὰ

σκέλη κατήει, πᾶν τὸ μεταξὺ τοῦ σώματος ὑπερβάν,
καὶ ἐκεῖνά τε ἐλυμαίνετο, ἴαμά τε αὐτοῦ οὐδὲν ἦν
χωρὶς ἢ εἴ τις ἔλαιον οἴνῳ μεμιγμένον καὶ ἔπιε καὶ
ἠλείψατο. ὅπερ που πάνυ ὀλίγοις σφῶν ὑπῆρξε 6
ποιῆσαι· οὔτε γὰρ ἡ χώρα οὐδέτερον αὐτῶν φέρει
οὔτε ἐκεῖνοι ἄφθονα αὐτὰ προπαρεσκευάσαντο. κἀν
τῷ πόνῳ τούτῳ καὶ οἱ βάρβαροί σφισι προσεπέθεντο.
τέως μὲν γὰρ ἥττους, ὁπότε γε καὶ προσμίξειαν αὐ- 7
τοῖς, ἐγίγνοντο, καί τινα καὶ χωρία ἀπέβαλον· τότε
δὲ συμμάχῳ τῇ νόσῳ αὐτῶν χρησάμενοι τά τε σφέ-
τερα ἐκομίσαντο καὶ ἐκείνων τοὺς περιλειφθέντας
ἐξήλασαν ἐκ τῆς χώρας. πρῶτοι μὲν δὴ Ῥωμαίων 8
οὗτοι, νομίζω δ' ὅτι καὶ μόνοι, τοσοῦτον ἐπὶ πολέμῳ
τῆς Ἀραβίας ταύτης ἐπῆλθον· μέχρι γὰρ τῶν Ἀθλού-
λων καλουμένων, χωρίου τινὸς ἐπιφανοῦς, ἐχώρησαν.

ὁ δ' Αὔγουστος ἑνδέκατον μετὰ Καλπουρνίου 30
Πίσωνος ἄρξας ἠρρώστησεν αὖθις, ὥστε μηδεμίαν a. u. 731
ἐλπίδα σωτηρίας σχεῖν· πάντα γοῦν ὡς καὶ τελευ-
τήσων διέθετο, καὶ τάς τε ἀρχὰς τούς τε ἄλλους τοὺς
πρώτους καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων ἀθροίσας
διάδοχον μὲν οὐδένα ἀπέδειξε, καίτοι τὸν Μάρκελλον 2
πάντων προκριθήσεσθαι ἐς τοῦτο προσδοκώντων, δια-
λεχθεὶς δέ τινα αὐτοῖς περὶ τῶν δημοσίων τῷ μὲν Πί-
σωνι τάς τε δυνάμεις καὶ τὰς προσόδους τὰς κοινὰς ἐς
βιβλίον ἐσγράψας ἔδωκε, τῷ δ' Ἀγρίππᾳ τὸν δακτύ-
λιον ἐνεχείρισε. καὶ αὐτὸν μηδὲν ἔτι μηδὲ τῶν πάνυ 3
ἀναγκαίων ποιεῖν δυνάμενον Ἀντώνιός τις Μούσας
καὶ ψυχρολουσίαις καὶ ψυχροποσίαις ἀνέσωσε· καὶ διὰ
τοῦτο καὶ χρήματα παρά τε τοῦ Αὐγούστου καὶ παρὰ
τῆς βουλῆς πολλὰ καὶ τὸ χρυσοῖς δακτυλίοις, ἀπε-
λεύθερος γὰρ ἦν, χρῆσθαι τήν τε ἀτέλειαν καὶ ἑαυ-
τῷ καὶ τοῖς ὁμοτέχνοις, οὐχ ὅτι τοῖς τότε οὖσιν ἀλλὰ

4 καὶ τοῖς ἔπειτα ἐσομένοις, ἔλαβεν. ἀλλ' ἔδει γὰρ
αὐτὸν τά τε τῆς τύχης καὶ τὰ τῆς πεπρωμένης ἔργα
προσποιούμενον παρὰ πόδας ἁλῶναι, ὁ μὲν Αὔγου-
στος οὕτως ἐσώθη, ὁ δὲ δὴ Μάρκελλος νοσήσας οὐ
πολλῷ ὕστερον καὶ τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
5 Μούσα τρόπον θεραπευόμενος ἀπέθανε. καὶ αὐτὸν
ὁ Αὔγουστος δημοσίᾳ τε ἔθαψεν, ἐπαινέσας ὥσπερ
εἴθιστο, καὶ ἐς τὸ μνημεῖον ὃ ᾠκοδομεῖτο κατέθετο,
τῇ τε μνήμῃ τοῦ θεάτρου τοῦ προκαταβληθέντος μὲν
6 ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, Μαρκέλλου δὲ ὠνομασμένου ἐτί-
μησε, καί οἱ καὶ εἰκόνα χρυσῆν καὶ στέφανον χρυ-
σοῦν δίφρον τε ἀρχικὸν ἔς τε τὸ θέατρον ἐν τῇ τῶν
Ῥωμαίων πανηγύρει ἐσφέρεσθαι καὶ ἐς τὸ μέσον τῶν
ἀρχόντων τῶν τελούντων αὐτὰ τίθεσθαι ἐκέλευσε.
31 ταῦτα μὲν ὕστερον ἔπραξε, τότε δὲ σωθεὶς τὰς
διαθήκας ἐσήνεγκε μὲν ἐς τὸ συνέδριον καὶ ἀναλέ-
ξασθαι ἠθέλησεν, ἐνδεικνύμενος τοῖς ἀνθρώποις ὅτι
οὐδένα τῆς ἀρχῆς διάδοχον καταλελοιπὼς ἦν, οὐ μέν-
2 τοι καὶ ἀνέγνω· οὐδεὶς γὰρ ἐπέτρεψεν. ἐθαύμαζον
μέντοι καὶ πάνυ πάντες αὐτοῦ ὅτι τὸν Μάρκελλον
καὶ ὡς γαμβρὸν καὶ ὡς ἀδελφιδοῦν ἀγαπῶν, καὶ
ἄλλας τε αὐτῷ τιμὰς διδοὺς καὶ τὴν ἑορτὴν ἣν ἐκ
3 τῆς ἀγορανομίας ἐπετέλει συνδιαθεὶς λαμπρῶς, ὥστε
τήν τε ἀγορὰν ἐν παντὶ τῷ θέρει παραπετάσμασι
κατὰ κορυφὴν διαλαβεῖν καὶ ὀρχηστήν τινα ἱππέα
γυναῖκά τε ἐπιφανῆ ἐς τὴν ὀρχήστραν ἐσαγαγεῖν,
ὅμως τὴν μοναρχίαν οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ τὸν
4 Ἀγρίππαν αὐτοῦ προετίμησεν. οὕτως, ὡς ἔοικεν,
οὐδέπω τῇ τοῦ μειρακίου γνώμῃ ἐθάρσει, ἀλλ' ἤτοι
τὸν δῆμον τὴν ἐλευθερίαν κομίσασθαι ἢ καὶ τὸν
Ἀγρίππαν τὴν ἡγεμονίαν παρ' ἐκείνου λαβεῖν ἠθέ-
λησεν· εὖ τε γὰρ ἠπίστατο προσφιλῆ σφισιν ἐς τὰ

μάλιστα αὐτὸν ὄντα, καὶ οὐκ ἐβούλετο παρ᾽ ἑαυτοῦ
δὴ δοκεῖν αὐτὴν ἐπιτρέπεσθαι. ῥαΐσας δ᾽ οὖν, καὶ 32
μαθὼν τὸν Μάρκελλον οὐκ ἐπιτηδείως τῷ Ἀγρίππᾳ
διὰ τοῦτ᾽ ἔχοντα, ἐς τὴν Συρίαν εὐθὺς τὸν Ἀγρίπ-
παν, μὴ καὶ διατριβή τις καὶ ἀψιμαχία αὐτοῖς ἐν
ταὐτῷ οὖσι συμβῇ, ἔστειλε. καὶ ὃς ἐκ μὲν τῆς πόλεως
εὐθὺς ἐξώρμησεν, οὐ μέντοι καὶ ἐς τὴν Συρίαν ἀφί-
κετο, ἀλλ᾽ ἔτι καὶ μᾶλλον μετριάζων ἐκεῖσε μὲν τοὺς
ὑποστρατήγους ἔπεμψεν, αὐτὸς δὲ ἐν Λέσβῳ διέτριψε.

ταῦτά τε οὕτως ὁ Αὔγουστος ἐποίησε, καὶ στρα- 2
τηγοὺς δέκα, ὡς οὐδὲν ἔτι πλειόνων δεόμενος, ἀπέ-
δειξε· καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ πλείω ἔτη ἐγένετο. ἔμελ-
λον δὲ αὐτῶν οἱ μὲν ἄλλοι τὰ αὐτὰ ἅπερ καὶ πρόσθεν
ποιήσειν, δύο δὲ ἐπὶ τῇ διοικήσει ὅσα ἔτη γενήσεσθαι.
διατάξας δὲ ταῦτα ὡς ἕκαστα, ἀπεῖπε τὴν ὑπατείαν 3
ἐς Ἀλβανὸν ἐλθών· ἐπεὶ γὰρ αὐτός, ἐξ οὗπερ τὰ
πράγματα κατέστη, καὶ τῶν ἄλλων οἱ πλείους δι᾽
ἔτους ἦρξαν, ἐπισχεῖν τε τοῦτο αὖθις, ὅπως ὅτι
πλεῖστοι ὑπατεύωσιν, ἠθέλησε, καὶ ἔξω τοῦ ἄστεως
αὐτὸ ἐποίησεν, ἵνα μὴ κωλυθῇ. καὶ ἐπί τε τούτῳ 4
ἔπαινον ἔσχε, καὶ ὅτι Λούκιον ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ Σήστιον
ἀνθείλετο, ἀεί τε τῷ Βρούτῳ συσπουδάσαντα καὶ ἐν
πᾶσι τοῖς πολέμοις συστρατεύσαντα, καὶ ἔτι καὶ τότε
καὶ μνημονεύοντα αὐτοῦ καὶ εἰκόνας ἔχοντα καὶ
ἐπαίνους ποιούμενον· τό τε γὰρ φιλικὸν καὶ τὸ πι-
στὸν τοῦ ἀνδρὸς οὐ μόνον οὐκ ἐμίσησεν ἀλλὰ καὶ
ἐτίμησε. καὶ διὰ ταῦθ᾽ ἡ γερουσία δήμαρχόν τε 5
αὐτὸν διὰ βίου εἶναι ἐψηφίσατο, καὶ χρηματίζειν
αὐτῷ περὶ ἑνός τινος ὅτου ἂν ἐθελήσῃ καθ᾽ ἑκάστην
βουλήν, κἂν μὴ ὑπατεύῃ, ἔδωκε, τήν τε ἀρχὴν τὴν
ἀνθύπατον ἐσαεὶ καθάπαξ ἔχειν ·ὥστε μήτε ἐν τῇ
ἐσόδῳ τῇ ἔσω τοῦ πωμηρίου κατατίθεσθαι αὐτὴν

μήτ' αὖθις ἀνανεοῦσθαι, καὶ ἐν τῷ ὑπηκόῳ τὸ πλεῖον
6 τῶν ἑκασταχόθι ἀρχόντων ἰσχύειν ἐπέτρεψεν. ἀφ'
οὗ δὴ καὶ ἐκεῖνος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν αὐτοκράτορες
ἐν νόμῳ δή τινι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τῇ
δημαρχικῇ ἐχρήσαντο· τὸ γάρ τοι ὄνομα αὐτὸ τὸ
τῶν δημάρχων οὔθ' ὁ Αὔγουστος οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς
αὐτοκράτωρ ἔσχε.

33 καί μοι δοκεῖ ταῦθ' οὕτω τότε οὐκ ἐκ κολακείας
ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τιμηθεὶς λαβεῖν. τά τε γὰρ ἄλλα
ὡς ἐλευθέροις σφίσι προσεφέρετο, καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν
Τιριδάτης αὐτός, παρὰ δὲ δὴ τοῦ Φραάτου πρέσβεις,
ἐφ' οἷς ἀντενεκάλουν ἀλλήλοις ἀφίκοντο, ἐς τὴν βου-
2 λὴν αὐτοὺς ἐσήγαγε, καὶ μετὰ τοῦτ' ἐπιτραπεὶς παρ'
αὐτῆς τὴν διάγνωσιν τὸν μὲν Τιριδάτην τῷ Φραάτῃ
οὐκ ἐξέδωκε, τὸν δ' υἱὸν αὐτῷ, ὃν πρότερον παρ'
ἐκείνου λαβὼν εἶχεν, ἀπέπεμψεν ἐπὶ τῷ τούς τε αἰχμα-
λώτους καὶ τὰ σημεῖα τὰ στρατιωτικὰ τὰ ἔν τε τῇ
τοῦ Κράσσου καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἀντωνίου συμφορᾷ
ἁλόντα κομίσασθαι.

3 κἀν τῷ αὐτῷ τούτῳ ἔτει ἀγορανόμον τέ τινα τῶν
καταδεεστέρων ἀποθανόντα Γάιος Καλπούρνιος, καί-
τοι προηγορανομηκὼς ἐν τοῖς ἀμείνοσι, διεδέξατο,
ὅπερ ἐπ' οὐδενὸς ἄλλου μνημονεύεται γενόμενον·
κἀν ταῖς ἀνοχαῖς δύο καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπολιάρ-
χησαν, καὶ εἷς γέ τις αὐτῶν οὐδὲ ἐς μειράκιόν πω
τελῶν ὅμως ἦρξεν.

4 αἰτίαν μὲν οὖν ἡ Λιουία τοῦ θανάτου τοῦ Μαρ-
κέλλου ἔσχεν, ὅτι τῶν υἱέων αὐτῆς προετετίμητο·
ἐς ἀμφίβολον δ' οὖν ἡ ὑποψία αὕτη καὶ ὑπ' ἐκείνου
τοῦ ἔτους καὶ ὑπὸ τοῦ ἔπειτα, οὕτω νοσωδῶν γενο-
μένων ὥστε πάνυ πολλοὺς ἐν αὐτοῖς ἀπολέσθαι, κα-
5 τέστη. καὶ φιλεῖ γάρ πως ἀεί τι πρὸ τῶν τοιούτων

προσημαίνεσθαι, τότε μὲν λύκος τέ ἐν τῷ ἄστει συνελήφθη, καὶ πῦρ χειμών τε πολλοῖς οἰκοδομήμασιν ἐλυμήνατο, ὅ τε Τίβερις αὐξηθεὶς τήν τε γέφυραν τὴν ξυλίνην κατέσυρε καὶ τὴν πόλιν πλωτὴν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐποίησε.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΔ.

a. u. 732 Τῷ δ' ἐπιγιγνομένῳ ἔτει, ἐν ᾧ Μάρκος τε Μάρκελλος καὶ Λούκιος Ἀρρούντιος ὑπάτευσαν, ἥ τε πόλις πελαγίσαντος αὖθις τοῦ ποταμοῦ ἐπλεύσθη, καὶ κεραυνοῖς ἄλλα τε πολλὰ ἐβλήθη καὶ οἱ ἀνδριάντες οἱ ἐν τῷ Πανθείῳ, ὥστε καὶ τὸ δόρυ ἐκ τῆς τοῦ
2 Αὐγούστου χειρὸς ἐκπεσεῖν. πονούμενοι οὖν ὑπό τε τῆς νόσου καὶ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, ἔν τε γὰρ τῇ Ἰταλίᾳ πάσῃ ὁ λοιμὸς ἐγένετο καὶ τὴν χώραν οὐδεὶς εἰργάσατο, δοκῶ δ' ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἔξω χωρίοις τὸ αὐτὸ τοῦτο συνηνέχθη, νομίσαντες οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ ἄλλως σφίσι ταῦτα συμβεβηκέναι, ἀλλ' ὅτι μὴ καὶ τότε ὑπατεύοντα τὸν Αὔγουστον ἔσχον, δικτάτωρα αὐτὸν
3 ἠθέλησαν προχειρίσασθαι, καὶ τήν τε βουλὴν κατακλείσαντες ἐς τὸ συνέδριον ἐπηνάγκασαν τοῦτο ψηφίσασθαι, ἀπειλοῦντές σφας καταπρήσειν, καὶ μετὰ ταῦτα τὰς ῥάβδους τὰς τέσσαρας καὶ εἴκοσι λαβόντες προσῆλθον αὐτῷ, δικτάτωρά τε ἅμα δεόμενοι λεχθῆναι καὶ ἐπιμελητὴν τοῦ σίτου, καθάπερ ποτὲ
4 τὸν Πομπήιον, γενέσθαι. καὶ ὃς τοῦτο μὲν ἀναγκαίως ἐδέξατο, καὶ ἐκέλευσε δύο ἄνδρας τῶν πρὸ πέντε που ἀεὶ ἐτῶν ἐστρατηγηκότων πρὸς τὴν τοῦ σίτου διανομὴν κατ' ἔτος αἱρεῖσθαι, τὴν δὲ δικτατωρείαν οὐ προσήκατο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσθῆτα προσκα-

τερρήξατο, ἐπειδὴ μηδένα τρόπον ἄλλως σφᾶς ἐπι-
σχεῖν, μήτε διαλεγόμενος μήτε δεόμενος, ἠδυνήθη·
τήν τε γὰρ ἐξουσίαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ ὑπὲρ τοὺς 5
δικτάτωρας ἔχων, ὀρθῶς τό τε ἐπίφθονον καὶ τὸ
μισητὸν τῆς ἐπικλήσεως αὐτῶν ἐφυλάξατο. τὸ δ'
αὐτὸ τοῦτο καὶ τιμητὴν αὐτὸν διὰ βίου χειροτονῆσαι 2
βουλομένων ἐποίησεν· οὔτε γὰρ τὴν ἀρχὴν ὑπέστη,
καὶ εὐθὺς ἑτέρους τιμητάς, Παῦλόν τε Αἰμίλιον Λέ-
πιδον καὶ Λούκιον Μουνάτιον Πλάγκον, τοῦτον μὲν
ἀδελφὸν τοῦ Πλάγκου ἐκείνου τοῦ ἐπικηρυχθέντος
ὄντα, τὸν δὲ δὴ Λέπιδον αὐτὸν τότε θανατωθέντα,
ἀπέδειξεν. ἔσχατοι οὗτοι τὴν τιμητείαν ἰδιῶται ἅμα 2
ἔσχον, ὥσπερ που καὶ παραχρῆμα αὐτοῖς ἐδηλώθη·
τὸ γὰρ βῆμα ἀφ' οὗ τι πράξειν τῶν προσηκόντων
σφίσιν ἤμελλον, συνέπεσεν ἀναβάντων αὐτῶν ἐν τῇ
πρώτῃ τῆς ἀρχῆς ἡμέρᾳ καὶ συνετρίβη, καὶ μετὰ
τοῦτ' οὐδένες ἄλλοι τιμηταὶ ὅμοιοι αὐτοῖς ἅμα ἐγέ-
νοντο. καὶ τότε δὲ ὁ Αὔγουστος, καίπερ ἐκείνων 3
αἱρεθέντων, πολλὰ τῶν ἐς αὐτοὺς ἀνηκόντων ἔπραξε.
τῶν τε συσσιτίων τὰ μὲν παντελῶς κατέλυσε, τὰ δὲ
πρὸς τὸ σωφρονέστερον συνέστειλε. καὶ τοῖς μὲν
στρατηγοῖς τὰς πανηγύρεις πάσας προσέταξεν, ἔκ τε
τοῦ δημοσίου δίδοσθαί τι αὐτοῖς κελεύσας, καὶ προσ- 4
απειπὼν μήτε ἐς ἐκείνας οἴκοθέν τινα πλεῖον τοῦ
ἑτέρου ἀναλίσκειν μήθ' ὁπλομαχίαν μήτ' ἄλλως εἰ
μὴ ἡ βουλὴ ψηφίσαιτο, μήτ' αὖ πλεονάκις ἢ δὶς ἐν
ἑκάστῳ ἔτει, μήτε πλειόνων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν
ποιεῖν· τοῖς δ' ἀγορανόμοις τοῖς κουρουλίοις τὴν
τῶν ἐμπιμπραμένων κατάσβεσιν ἐνεχείρισεν, ἑξακο-
σίους σφίσι βοηθοὺς δούλους δούς. ἐπειδὴ δὲ καὶ 5
ἱππεῖς καὶ γυναῖκες ἐπιφανεῖς ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ καὶ
τότε γε ἐπεδείξαντο, ἀπηγόρευσεν οὐχ ὅτι τοῖς παισὶ

τῶν βουλευτῶν, ὅπερ που καὶ πρὶν ἐκεκώλυτο, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐγγόνοις, τοῖς γε ἐν τῇ ἱππάδι δῆλον ὅτι ἐξεταζομένοις, μηδὲν ἔτι τοιοῦτο δρᾶν.

3 καὶ ἐν μὲν τούτοις τό τε τοῦ νομοθέτου καὶ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ σχῆμα καὶ ὄνομα ἐπεδείκνυτο, ἐν δὲ δὴ τοῖς ἄλλοις ἐμετρίαζεν, ὥστε καὶ φίλοις
2 τισὶν εὐθυνομένοις παραγίγνεσθαι. Μάρκου τέ τινος Πρίμου αἰτίαν ἔχοντος ὅτι τῆς Μακεδονίας ἄρχων Ὀδρύσαις ἐπολέμησε, καὶ λέγοντος τοτὲ μὲν τῇ τοῦ Αὐγούστου τοτὲ δὲ τῇ τοῦ Μαρκέλλου γνώμῃ τοῦτο πεποιηκέναι, ἔς τε τὸ δικαστήριον αὐτεπάγγελτος ἦλθε, καὶ ἐπερωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ εἰ προσ-
3 τάξειέν οἱ πολεμῆσαι, ἔξαρνος ἐγένετο. τοῦ τε συναγορεύοντος τῷ Πρίμῳ Λικινίου Μουρήνου ἄλλα τε ἐς αὐτὸν οὐκ ἐπιτήδεια ἀπορρίψαντος, καὶ πυθομένου "τί δὴ ἐνταῦθα ποιεῖς, καὶ τίς σε ἐκάλεσε;" τοσοῦτο μόνον ἀπεκρίνατο ὅτι τὸ δημόσιον. ἐπὶ οὖν τούτοις ὑπὸ μὲν τῶν εὖ φρονούντων ἐπῃνεῖτο, ὥστε καὶ τὸ τὴν βουλὴν ἀθροίζειν ὁσάκις ἂν ἐθελήσῃ λαβεῖν, τῶν δ' ἄλλων τινὲς κατεφρόνησαν αὐτοῦ.
4 ἀμέλει καὶ τοῦ Πρίμου οὐκ ὀλίγοι ἀπεψηφίσαντο, καὶ ἐπιβουλὴν ἕτεροι ἐπ' αὐτῷ συνέστησαν. Φάννιος μὲν γὰρ Καιπίων ἀρχηγὸς αὐτῆς ἐγένετο, συνεπελάβοντο δὲ καὶ ἄλλοι· καί σφισι καὶ ὁ Μουρήνας συνομωμοκέναι εἴτ' οὖν ἀληθῶς εἴτε καὶ ἐκ διαβολῆς ἐλέχθη, ἐπειδὴ καὶ ἀκράτῳ καὶ κατακορεῖ τῇ παρρη-
5 σίᾳ πρὸς πάντας ὁμοίως ἐχρῆτο. καὶ οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὸ δικαστήριον, ἐρήμην μὲν ὡς καὶ φευξόμενοι ἥλωσαν, ἀπεσφάγησαν δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον, οὐδὲ ἐπήρκεσαν τῷ Μουρήνᾳ οὔτε ὁ Προκουλήιος ἀδελφὸς ὢν οὔτε ὁ Μαικήνας τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνοικῶν, καίπερ ἐς τὰ πρῶτα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου

τιμώμενοι. ὡς δ' οὖν καὶ τούτους τῶν δικαζόντων 6
τινὲς ἀπέλυσαν, ἐνομοθέτησε μήτε κρύφα τὰς ψή-
φους ἐν ταῖς ἐρήμοις δίκαις φέρεσθαι, καὶ πάσαις
αὐταῖς τὸν εὐθυνόμενον ἁλίσκεσθαι. καὶ ὅτι γε
ταῦτ' οὐχ ὑπ' ὀργῆς ἀλλ' ὡς καὶ συμφέροντα τῷ δη-
μοσίῳ διέταξεν, ἰσχυρῶς διέδειξε· τοῦ γοῦν πατρὸς 7
τοῦ Καιπίωνος τὸν μὲν ἕτερον τῶν δούλων τῶν συμ-
φυγόντων τῷ υἱεῖ ἐλευθερώσαντος, ὅτι ἀμῦναί οἱ
θνήσκοντι ἠθέλησε, τὸν δὲ ἕτερον τὸν προδόντα αὐ-
τὸν διά τε τῆς ἀγορᾶς μέσης μετὰ γραμμάτων τὴν
αἰτίαν τῆς θανατώσεως αὐτοῦ δηλούντων διαγαγόν-
τος καὶ μετὰ ταῦτα ἀνασταυρώσαντος, οὐκ ἠγα-
νάκτησε. κἂν ἐξηκέσατο πᾶσαν τὴν τῶν οὐκ ἀρε- 8
σκομένων τοῖς πραχθεῖσι μέμψιν, εἰ μὴ . . . . καὶ
ἐπὶ νίκῃ τινὶ καὶ ψηφισθείσας περιεῖδε καὶ γενο-
μένας.

τότε δ' οὖν καὶ τὴν Κύπρον καὶ τὴν Γαλατίαν 4
τὴν Ναρβωνησίαν ἀπέδωκε τῷ δήμῳ ὡς μηδὲν τῶν
ὅπλων αὐτοῦ δεομένας· καὶ οὕτως ἀνθύπατοι καὶ ἐς
ἐκεῖνα τὰ ἔθνη πέμπεσθαι ἤρξαντο. καὶ τὸν τοῦ 2
Διὸς τοῦ βροντῶντος ἐπικαλουμένου ναὸν καθιέρω-
σε· περὶ οὗ δύο ταῦτα παραδέδοται, ὅτι τότε τε
ἐν τῇ ἱερουργίᾳ βρονταὶ ἐγένοντο, καὶ μετὰ ταῦτα
ὄναρ τῷ Αὐγούστῳ τοιόνδε ἐπέστη. τῶν γὰρ ἀνθρώ-
πων, τὸ μέν τι πρὸς τὸ ξένον καὶ τοῦ ὀνόματος αὐ-
τοῦ καὶ τοῦ εἴδους, τὸ δὲ καὶ ὅτι ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου
ἵδρυτο, μέγιστον δὲ ὅτι πρώτῳ οἱ ἀνιόντες ἐς τὸ 3
Καπιτώλιον ἐνετύγχανον, προσερχομένων τε αὐτῷ
καὶ σεβόντων, ἔδοξε τὸν Δία τὸν ἐν τῷ μεγάλῳ ναῷ
ὄντα ὀργὴν ὡς καὶ τὰ δεύτερα αὐτοῦ φερόμενον ποι-
εῖσθαι, καὶ ἐκ τούτου ἐκείνῳ τε εἰπεῖν ἔλεγεν ὅτι
προφύλακα τὸν βροντῶντα ἔχοι, καὶ ἐπειδὴ ἡμέρα 4

ἐγένετο, κώδωνα αὐτῷ περιῆψε, βεβαιῶν τὴν ὀνείρωξιν· οἱ γὰρ τὰς συνοικίας νύκτωρ φυλάσσοντες κωδωνοφοροῦσιν, ὅπως σημαίνειν σφίσιν ὁπόταν δεηθῶσι δύνωνται.

5 *ἐν μὲν δὴ τῇ Ῥώμῃ ταῦτ᾽ ἐγίγνετο, ὑπὸ δὲ δὴ τοὺς αὐτοὺς τούτους χρόνους καὶ οἱ Κάνταβροι οἵ τε Ἄστυρες ἐπολέμησαν αὖθις, οὗτοι μὲν διά τε τρυφὴν καὶ δι᾽ ὠμότητα τοῦ Καρισίου, οἱ δὲ δὴ Κάνταβροι, ἐπειδὴ ἐκείνους τε νεωτερίζοντας ᾔσθοντο καὶ τοῦ ἄρχοντός σφων Γαΐου Φουρνίου κατεφρόνησαν, ὅτι τε νεωστὶ ἀφῖκτο καὶ ὅτι ἄπειρον αὐτὸν τῶν παρ᾽*
2 *ἑαυτοῖς πραγμάτων εἶναι ἔδοξαν. οὐ μέντοι καὶ ἐν τῷ ἔργῳ τοιοῦτός σφισιν ἐφάνη, ἀλλ᾽ ἡττηθέντες ἀμφότεροι ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ γὰρ τῷ Καρισίῳ προσήμυνεν, ἐδουλώθησαν. καὶ τῶν μὲν Καντάβρων οὐ πολλοὶ ἑάλωσαν· ἐπειδὴ γὰρ ἀνέλπιστον τὴν ἐλευ-*
3 *θερίαν ἔσχον, οὐδὲ ζῆν ἠθέλησαν, ἀλλ᾽ οἱ μὲν τὰ ἐρύματα προεμπρήσαντες ἑαυτοὺς ἀπέσφαξαν, οἱ δὲ καὶ ἐκείνοις ἐθελονταὶ συγκατεκαύθησαν, ἄλλοι δημοσίᾳ φαρμάκων ἐνεπλήσθησαν, ὥστε τό τε πλεῖστον καὶ τὸ ἀγριώτατον αὐτῶν φθαρῆναι· οἱ δ᾽ Ἄστυρες ὡς τάχιστα χωρίον τέ τι πολιορκοῦντες ἀπηλάθησαν καὶ μάχῃ μετὰ τοῦτ᾽ ἐνικήθησαν, οὐκέτ᾽ ἀντῆραν ἀλλ᾽ εὐθὺς ἐχειρώθησαν.*

4 *ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον οἱ Αἰθίοπες οἱ ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκοῦντες προεχώρησαν μὲν μέχρι τῆς πόλεως τῆς Ἐλεφαντίνης ὠνομασμένης, πάντα τὰ ἐν ποσὶ πορθοῦντες, ἡγουμένης σφίσι Κανδάκης· πυθόμενοι δὲ ἐνταῦθά που Γάιον Πετρώνιον τὸν τῆς Αἰγύπτου ἄρχοντα προσιέναι, προαπῆλθον μὲν ὡς καὶ διαφευξόμενοι, καταληφθέντες δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἡττήθησαν, κἀκ τούτου καὶ ἐς τὴν οἰκείαν αὐτὸν*

ἐπεσπάσαντο. καὶ καλῶς καὶ ἐκεῖ ἀγωνισάμενος 5
πόλεις ἄλλας τε καὶ τὴν Ναπάτην τὸ βασίλειον
ἔλαβε. καὶ ἐκείνη μὲν κατεσκάφη, ἐν ἑτέρῳ δέ
τινι χωρίῳ φρουρὰ κατελείφθη· ὁ γὰρ Πετρώνιος
μήτε περαιτέρω διά τε τὴν ἄμμον καὶ διὰ τὸ καῦμα
προελθεῖν μήτε κατὰ χώραν μετὰ παντὸς τοῦ στρα-
τοῦ μεῖναι καλῶς δυνηθεὶς ἀνεχώρησε, τὸ πλεῖον αὐ- 6
τοῦ ἐπαγόμενος. κἀν τούτῳ τῶν Αἰθιόπων τοῖς
φρουροῖς ἐπιθεμένων αὖθίς τε ἐπ' αὐτοὺς ἐστράτευσε,
καὶ τοὺς σφετέρους ἐρρύσατο, καὶ τὴν Κανδάκην
συμβῆναί οἱ ἠνάγκασεν.

ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο, ὁ Αὔγουστος ἐς Σικελίαν 6
ἦλθεν, ὅπως καὶ ἐκείνην καὶ τἆλλα τὰ μέχρι τῆς Συρίας
καταστήσηται. καὶ αὐτοῦ ἐνταῦθα ἔτι ὄντος ὁ δῆμος
τῶν Ῥωμαίων τοὺς ὑπάτους χειροτονῶν ἐστασίασεν,
ὥστε καὶ ἐκ τούτου διαδειχθῆναι ὅτι ἀδύνατον ἦν δημο-
κρατουμένους σφᾶς σωθῆναι. μικροῦ γοῦν τινος ἔν τε 2
ταῖς ἀρχαιρεσίαις καὶ ἐν ταῖς ἀρχαῖς αὐταῖς κυριεύ-
οντες ἐθορύβησαν. ἐτηρεῖτο μὲν γὰρ ἡ ἑτέρα χώρα
τῷ Αὐγούστῳ, καὶ διὰ τοῦτο Μάρκος Λόλλιος κατ'
ἀρχὰς τοῦ ἔτους μόνος ἦρξεν· ἐκείνου δὲ μὴ δεξα-
μένου αὐτὴν Κύιντός τε Λέπιδος καὶ Λούκιος Σιλα-
νὸς ἐσπουδαρχίασαν, καὶ οὕτω γε πάντα συνετάρα- a. u. 733
ξαν ὥστε καὶ τὸν Αὔγουστον ὑπὸ τῶν ἐμφρόνων
ἀνακληθῆναι. ἐπειδὴ δὲ οὐχ ὑπέστρεψε μέν, ἐλθόν- 3
τας δὲ αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν ἀπέπεμψεν ἐπιτιμήσας
σφίσι καὶ κελεύσας ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀπόντων τὴν
ψῆφον δοθῆναι, οὐδὲν μᾶλλον ἡσύχασαν, ἀλλὰ καὶ
πάνυ αὖθις διηνέχθησαν, ὥστε τὸν Λέπιδον ὀψέ
ποτε αἱρεθῆναι. ἀγανακτήσας οὖν ἐπὶ τούτῳ ὁ Αὔ- 4
γουστος, καὶ μήτε μόνῃ τῇ Ῥώμῃ σχολάζειν δυνά-
μενος μήτ' αὖ ἄναρχον αὐτὴν καταλιπεῖν τολμῶν,

ἐζήτει τινὰ αὐτῇ ἐπιστῆσαι, καὶ ἔκρινε μὲν τὸν
5 Ἀγρίππαν ἐπιτηδειότατον ἐς τοῦτο εἶναι, βουληθεὶς
δὲ δὴ καὶ ἀξίωμα αὐτῷ μεῖζον περιθεῖναι, ἵνα καὶ
ἐκ τούτου ῥᾷον αὐτῶν ἄρχῃ, μετεπέμψατο αὐτόν,
καὶ καταναγκάσας τὴν γυναῖκα, καίπερ ἀδελφιδῆν
αὐτοῦ οὖσαν, ἀπαλλάξαντα τῇ Ἰουλίᾳ συνοικῆσαι,
ἐς τὴν Ῥώμην παραχρῆμα καὶ ἐπὶ τῷ γάμῳ καὶ ἐπὶ
τῇ τῆς πόλεως διαχειρίσει ἔπεμψε, διά τε τἄλλα καὶ
ὅτι ὁ Μαικήνας συμβουλευομένῳ οἱ περὶ αὐτῶν τού-
των εἰπεῖν λέγεται ὅτι τηλικοῦτον αὐτὸ πεποίηκας
6 ὥστε ἢ γαμβρόν σου γενέσθαι ἢ φονευθῆναι. καὶ
ὃς τὰ μὲν ἄλλα οἰδοῦντα ἔτι εὑρὼν κατεστήσατο, τά
τε ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια ἐπεσιόντα αὖθις ἐς τὸ ἄστυ
ἀνέστειλεν, ἀπειπὼν μηδένα μηδ᾽ ἐν τῷ προαστείῳ
αὐτὰ ἐντὸς ὀγδόου ἡμισταδίου ποιεῖν· ταραχῆς δέ
τινος περὶ τοῦ πολιάρχου τοῦ διὰ τὰς ἀνοχὰς αἱρου-
μένου χειροτονίαν συμβάσης οὐκ ἐπεκράτησεν αὐτῆς,
ἀλλ᾽ ἄνευ τῆς ἀρχῆς ταύτης τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον
διεγένοντο.

7 καὶ ὁ μὲν ταῦτ᾽ ἔπραττεν, ὁ δὲ Αὔγουστος τά
τε ἄλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ διοικήσας, καὶ τὰς Συρα-
κούσας ἑτέρας τέ τινας πόλεις ἀποίκους Ῥωμαίων
2 ἀποδείξας ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπεραιώθη. καὶ Λακεδαι-
μονίους μὲν τοῖς τε Κυθήροις καὶ τῇ συσσιτίᾳ ἐτί-
μησεν, ὅτι ἡ Λιουία, ὅτε ἐκ τῆς Ἰταλίας σύν τε τῷ
ἀνδρὶ καὶ σὺν τῷ υἱεῖ ἔφυγεν, ἐκεῖ διέτριψεν· Ἀθη-
ναίων δὲ τήν τε Αἴγιναν καὶ τὴν Ἐρέτριαν, ἐκαρ-
ποῦντο γὰρ αὐτάς, ὥς τινές φασιν, ἀφείλετο, ὅτι τόν
Ἀντώνιον ἐσπούδασαν, καὶ προσέτι καὶ ἀπηγόρευσέ
3 σφισι μηδένα πολίτην ἀργυρίου ποιεῖσθαι. καὶ αὐ-
τοῖς ἐς ταῦτα ἔδοξε τὸ τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀγάλματι συμ-
βὰν ἀποσκῆψαι· ἐν γὰρ τῇ ἀκροπόλει πρὸς ἀνατολῶν

ἱδρυμένον πρός τε τὰς δυσμὰς μετεστράφη καὶ αἷμα
ἀπέπτυσεν. ὁ δ' οὖν Αὔγουστος τό τε Ἑλληνικὸν 4
διήγαγε καὶ ἐς Σάμον ἔπλευσεν, ἐνταῦθά τε ἐχείμασε,
καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν ἐν τῷ ἦρι ἐν ᾧ Μάρκος τε Ἀπου- a. u. 734
λήιος καὶ Πούπλιος Σίλιος ὑπάτευσαν κομισθεὶς
πάντα τά τε ἐκεῖ καὶ τὰ ἐν τῇ Βιθυνίᾳ διέταξεν, οὐχ 5
ὅτι τοῦ δήμου καὶ ταῦτα τὰ ἔθνη καὶ τὰ πρότερα
ἐδόκει εἶναι ἐν ὀλιγωρίᾳ αὐτὰ ποιησάμενος, ἀλλὰ
καὶ πάνυ πάντων σφῶν ὡς καὶ ἑαυτοῦ ὄντων ἐπι-
μεληθείς· τά τε γὰρ ἄλλα ὅσαπερ καὶ προσῆκον ἦν
ἐπηνώρθωσε, καὶ χρήματα τοῖς μὲν ἐπέδωκε τοῖς δὲ
καὶ ὑπὲρ τὸν φόρον ἐσενεγκεῖν προσέταξε. τούς τε 6
Κυζικηνούς, ὅτι Ῥωμαίους τινὰς ἐν στάσει μαστιγώ-
σαντες ἀπέκτειναν, ἐδουλώσατο. καὶ τοῦτο καὶ τοὺς
Τυρίους τούς τε Σιδωνίους διὰ τὰς στάσεις ἐποίησεν,
ἐν τῇ Συρίᾳ γενόμενος.

κἂν τούτῳ ὁ Φραάτης φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐπιστρα- 8
τεύσῃ οἱ, ὅτι μηδέπω τῶν συγκειμένων ἐπεποι-
ήκει τι, τά τε σημεῖα αὐτῷ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους,
πλὴν ὀλίγων οἳ ὑπ' αἰσχύνης σφᾶς ἔφθειραν ἢ καὶ
κατὰ χώραν λαθόντες ἔμειναν, ἀπέπεμψε. καὶ αὐ- 2
τοὺς ἐκεῖνος ὡς καὶ πολέμῳ τινὶ τὸν Πάρθον νενι-
κηκὼς ἔλαβε· καὶ γὰρ ἐφρόνει μέγα, λέγων ὅτι τὰ
πρότερόν ποτε ἐν ταῖς μάχαις ἀπολόμενα ἀκονιτὶ
ἐκεκόμιστο. ἀμέλει καὶ θυσίας ἐπ' αὐτοῖς καὶ νεὼν 3
Ἄρεος τιμωροῦ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, κατὰ τὸ τοῦ Διὸς
τοῦ Φερετρίου ζήλωμα, πρὸς τὴν τῶν σημείων ἀνά-
θεσιν καὶ ψηφισθῆναι ἐκέλευσε καὶ ἐποίησε, καὶ
προσέτι καὶ ἐπὶ κέλητος ἐς τὴν πόλιν ἐσήλασε καὶ
ἁψῖδι τροπαιοφόρῳ ἐτιμήθη. ταῦτα μὲν ἐπ' ἐκείνοις 4
ὕστερον ἐπράχθη· τότε δὲ αὐτός τε προστάτης τῶν
περὶ τὴν Ῥώμην ὁδῶν αἱρεθεὶς καὶ τὸ χρυσοῦν μίλιον

*κεκλημένον ἔστησε, καὶ ὁδοποιοὺς αὐταῖς ἐκ τῶν
ἐστρατηγηκότων, ῥαβδούχοις δύο χρωμένους, προσ-
5 έταξε. καὶ ἡ Ἰουλία τὸν Γάιον ὀνομασθέντα ἔτεκε,
βουθυσία τέ τις τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ ἀίδιος ἐδόθη.
καὶ τοῦτο μὲν ἐκ ψηφίσματος, ὥσπερ που καὶ τἆλλα,
ἐγένετο· ἰδίᾳ δὲ δὴ οἱ ἀγορανόμοι ἱπποδρομίαν τε ἐν
τοῖς τοῦ Αὐγούστου γενεθλίοις καὶ θηρίων σφαγὰς
ἐποίησαν.*

9 *ἐν μὲν οὖν τῇ πόλει ταῦτ' ἐπράττετο, ὁ δὲ Αὔ-
γουστος τὸ μὲν ὑπήκοον κατὰ τὰ τῶν Ῥωμαίων ἔθη
διῴκει, τὸ δὲ ἔνσπονδον τῷ πατρίῳ σφίσι τρόπῳ εἴα
ἄρχεσθαι· οὐδ' ἠξίωσεν οὔτε ἐκείνῳ τι προσθέσθαι
οὔτε ἕτερόν τι προσκτήσασθαι, ἀλλ' ἀκριβῶς ἀρκεῖ-
σθαι τοῖς ὑπάρχουσιν ἐδικαίου, καὶ τοῦτο καὶ τῇ βουλῇ
2 ἐπέστειλεν. ὥστε πολέμου μὲν οὐδὲν τότε γε ἐφήψατο,
δυναστείας δὲ δὴ Ἰαμβλίχῳ τε τῷ Ἰαμβλίχου τὴν τῶν
Ἀραβίων τὴν πατρῴαν καὶ Ταρκονδιμότῳ τῷ Ταρκον-
διμότου τὴν τῆς Κιλικίας, ἣν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔσχε,
πλὴν παραθαλασσιδίων τινῶν ἔδωκεν· ἐκεῖνα γὰρ
τῷ Ἀρχελάῳ μετὰ τῆς σμικροτέρας Ἀρμενίας ἐχαρί-
σατο, ὅτι ὁ Μῆδος ὁ πρὶν αὐτῆς βασιλεύων ἐτεθνή-
3 κει. τῷ τε Ἡρώδῃ Ζηνοδώρου τινὸς τετραρχίαν, καὶ
Μιθριδάτῃ τινὶ τὴν Κομμαγηνήν, ἐπειδὴ τὸν πατέρα
αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς αὐτῆς ἀπεκτόνει, καίτοι παιδίσκῳ
4 ἔτ' ὄντι ἐπέτρεψε. τῶν τε Ἀρμενίων τῶν ἑτέρων
τοῦ τε Ἀρταβάζου κατηγορησάντων καὶ τὸν Τιγρά-
νην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὄντα μεταπεμ-
ψαμένων, ἔστειλε τὸν Τιβέριον, ὅπως τὸν μὲν ἐκβάλῃ
5 τῆς βασιλείας, τὸν δὲ ἐς αὐτὴν ἀποκαταστήσῃ. καὶ
ἐπράχθη μὲν οὐδὲν τῆς παρασκευῆς αὐτοῦ ἄξιον·
οἱ γὰρ Ἀρμένιοι τὸν Ἀρταβάζην προαπέκτειναν. ὁ
δ' οὖν Τιβέριος, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ θυσίαι ἐπὶ*

*τούτῳ ἐψηφίσθησαν, ἐσεμνύνετο ὡς καὶ κατ' ἀρετήν
τι ποιήσας. καὶ ἤδη γε καὶ περὶ τῆς μοναρχίας ἐνε-* 6
*νόει, ἐπειδὴ πρὸς τοὺς Φιλίππους αὐτοῦ προσελαύ-
νοντος θόρυβός τέ τις ἐκ τοῦ τῆς μάχης χωρίου ὡς καὶ
ἐκ στρατοπέδου ἠκούσθη, καὶ πῦρ ἐκ τῶν βωμῶν
τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου ἐν τῷ ταφρεύματι ἱδρυθέν-
των αὐτόματον ἀνέλαμψε. Τιβέριος μὲν δὴ ἐκ τού-* 7
*των ἐγαυροῦτο, ὁ δὲ Αὔγουστος ἔς τε τὴν Σάμον
ἐπανῆλθε κἀνταῦθα αὖθις ἐχείμασε, καὶ ἐκείνοις τε
ἐλευθερίαν μισθὸν τῆς διατριβῆς ἀντέδωκε, καὶ ἄλλα
οὐκ ὀλίγα προσδιῴκησε. πάμπολλαι γὰρ δὴ πρεσβεῖαι* 8
*πρὸς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ οἱ Ἰνδοὶ προκηρυκευσά-
μενοι πρότερον φιλίαν τότε ἐσπείσαντο, δῶρα πέμ-
ψαντες ἄλλα τε καὶ τίγρεις, πρῶτον τότε τοῖς Ῥω-
μαίοις, νομίζω δ' ὅτι καὶ τοῖς Ἕλλησιν, ὀφθείσας.
καί τι καὶ μειράκιόν οἱ ἄνευ ὤμων, οἵους τοὺς Ἑρ-
μᾶς ὁρῶμεν, ἔδωκαν. καὶ μέντοι τοιοῦτον ὂν ἐκεῖνο* 9
*ἐς πάντα τοῖς ποσὶν ἅτε καὶ χερσὶν ἐχρῆτο, τόξον τε
αὐτοῖς ἐνέτεινε καὶ βέλη ἠφίει καὶ ἐσάλπιζεν, οὐκ
οἶδ' ὅπως· γράφω γὰρ τὰ λεγόμενα. εἷς δ' οὖν τῶν* 10
*Ἰνδῶν Ζάρμαρος, εἴτε δὴ τοῦ τῶν σοφιστῶν γένους
ὤν, καὶ κατὰ τοῦτο ὑπὸ φιλοτιμίας, εἴτε καὶ ὑπὸ
τοῦ γήρως κατὰ τὸν πάτριον νόμον, εἴτε καὶ ἐς ἐπί-
δειξιν τοῦ τε Αὐγούστου καὶ τῶν Ἀθηναίων, καὶ
γὰρ ἐκεῖσε ἦλθεν, ἀποθανεῖν ἐθελήσας ἐμυήθη τε
τὰ τοῖν θεοῖν, τῶν μυστηρίων καίπερ οὐκ ἐν τῷ κα-
θήκοντι καιρῷ, ὥς φασι, διὰ τὸν Αὔγουστον καὶ
αὐτὸν μεμυημένον γενομένων, καὶ πυρὶ ἑαυτὸν ζῶν-
τα ἐξέδωκεν.*

ὑπάτευε μὲν δὴ ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ Γάιος Σέν- 10
τιος· ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν συνάρξοντα αὐτῷ προσαπο- a. u. 735
δειχθῆναι ἔδει, ὁ γὰρ Αὔγουστος οὐδὲ τότε τηρη-

θεῖσάν οἱ τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο, στάσις τε αὖθις ἐν τῇ Ῥώμῃ συνηνέχθη καὶ σφαγαὶ συνέβησαν, ὥστε τοὺς
2 βουλευτὰς φρουρὰν τῷ Σεντίῳ ψηφίσασθαι. ἐπειδὴ δὲ μὴ ἠθέλησεν αὐτῇ χρήσασθαι, πρέσβεις πρὸς τὸν Αὔγουστον, μετὰ δύο ῥαβδούχων ἕκαστον, ἔπεμψαν. μαθὼν οὖν ταῦτ' ἐκεῖνος, καὶ συνιδὼν ὅτι οὐδὲν πέρας τοῦ κακοῦ γενήσοιτο, οὐκέτ' αὐτοῖς ὁμοίως ὥσπερ καὶ πρὶν προσηνέχθη, ἀλλ' ἔκ τε τῶν πρεσβευτῶν αὐτῶν Κύιντον Λουκρήτιον, καίπερ ἐν τοῖς ἐπικηρυχθεῖσιν ἀναγραφέντα, ὕπατον ἀπέδειξε, καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Ῥώμην ἠπείχθη.
3 καὶ αὐτῷ ἐπί τε τούτοις καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν τῇ ἀποδημίᾳ πραχθεῖσι πολλὰ καὶ παντοῖα ἐψηφίσθη· ὧν οὐδὲν προσήκατο, πλὴν Τύχῃ τ' ἐπαναγώγῳ, οὕτω γάρ πως αὐτὴν ἐκάλεσαν, βωμὸν ἱδρυθῆναι καὶ τὴν ἡμέραν ἣν ἀφίξοιτο ἔν τε ταῖς ἱερομηνίαις ἀριθμεῖσθαι καὶ Αὐγουστάλια ὀνομάζε-
4 σθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ ὣς αἵ τε ἀρχαὶ καὶ οἱ ἄλλοι προαπαντῆσαί οἱ προπαρεσκευάσαντο, νύκτωρ ἐς τὴν πόλιν ἐσεκομίσθη, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τῷ τε Τιβερίῳ τὰς τῶν ἐστρατηγηκότων τιμὰς ἔδωκε, καὶ τῷ Δρούσῳ πέντε ἔτεσι θᾶσσον παρὰ τὰ νομιζόμενα τὰς ἀρχὰς
5 αἰτῆσαι ἐπέτρεψεν. ἐπειδή τε μηδὲν ὡμολόγει ὅσα τε ἀπόντος αὐτοῦ στασιάζοντες καὶ ὅσα παρόντος φοβούμενοι ἔπρασσον, ἐπιμελητής τε τῶν τρόπων ἐς πέντε ἔτη παρακληθεὶς δὴ ἐχειροτονήθη, καὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν μὲν τῶν τιμητῶν ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον, τὴν δὲ τῶν ὑπάτων διὰ βίου ἔλαβεν, ὥστε καὶ ταῖς δώδεκα ῥάβδοις ἀεὶ καὶ πανταχοῦ χρῆσθαι, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀεὶ ὑπατευόντων ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ δίφρου
6 καθίζεσθαι. ψηφισάμενοι δὲ ταῦτα διορθοῦν τε πάντα αὐτὸν καὶ νομοθετεῖν ὅσα βούλοιτο ἠξίουν, καὶ τούς

τε νόμους τοὺς γραφησομένους ὑπ' αὐτοῦ Αὐγού-
στους ἐκεῖθεν ἤδη προσηγόρευον, καὶ ἐμμενεῖν σφισι
ὀμόσαι ἤθελον. ὁ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὡς καὶ ἀναγκαῖα
ἐδέξατο, τοὺς δ' ὅρκους ἀφῆκεν αὐτοῖς· καὶ γὰρ εὖ 7
ᾔδει ὅτι, εἰ μὲν ἀπὸ γνώμης τι ψηφίσαιντο, τηρή-
σουσιν αὐτὸ κἂν μὴ ὀμόσωσιν, εἰ δὲ μή, οὐδὲν αὐ-
τοῦ, κἂν μυρίας πίστεις ἐπαγάγωσι, προτιμήσουσιν.

Αὔγουστος μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίει, καί τις τῶν ἀγο-
ρανόμων ἐθελοντὴς ὑπὸ πενίας ἀπεῖπε τὴν ἀρχήν·
Ἀγρίππας δὲ ὡς τότε ἐς τὴν Ῥώμην ἐκ τῆς Σικελίας 11
πεμφθεὶς διῴκησε τὰ κατεπείγοντα, ταῖς Γαλατίαις
προσετάχθη· ἔν τε γὰρ ἀλλήλοις ἐστασίαζον καὶ ὑπὸ
τῶν Κελτῶν ἐκακοῦντο. καταστήσας δὲ καὶ ἐκεῖνα 2
ἐς Ἰβηρίαν μετέστη· οἱ γὰρ Κάνταβροι οἱ ζωγρη-
θέντες τε ἐν τῷ πολέμῳ καὶ πραθέντες τούς τε
δεσπότας σφῶν ὡς ἕκαστοι ἀπέκτειναν, καὶ πρὸς τὴν
οἰκείαν ἐπανελθόντες πολλοὺς συναπέστησαν, καὶ
μετ' αὐτῶν χωρία καταλαβόντες καὶ ἐντειχισάμενοι
τοῖς τῶν Ῥωμαίων φρουροῖς ἐπεβούλευον. ἐπ' οὖν 3
τούτους ὁ Ἀγρίππας ἐπιστρατεύσας ἔσχε μέν τι καὶ
πρὸς τοὺς στρατιώτας ἔργον· πρεσβύτεροι γὰρ οὐκ
ὀλίγοι αὐτῶν ὄντες καὶ τῇ συνεχείᾳ τῶν πολέμων
τετρυχωμένοι, τούς τε Καντάβρους ὡς καὶ δυσπο-
λεμήτους δεδιότες, οὐκ ἐπείθοντο αὐτῷ. ἀλλ' ἐκεί- 4
νους μέν, τὰ μὲν νουθετήσας, τὰ δὲ παραμυθησά-
μενος, τὰ δὲ καὶ ἀπειλήσας, διὰ ταχέων πειθαρχῆσαι
ἐποίησε, πρὸς δὲ δὴ τοὺς Καντάβρους πολλὰ προσ-
έπταισε· καὶ γὰρ ἐμπειρίᾳ πραγμάτων, ἅτε τοῖς
Ῥωμαίοις δεδουλευκότες, καὶ ἀπογνώσει τοῦ μὴ ἂν
ἔτι σωθῆναι ἁλόντες ἐχρῶντο. τέλος δέ ποτε συχ- 5
νοὺς μὲν ἀποβαλὼν τῶν στρατιωτῶν, συχνοὺς δὲ καὶ
ἀτιμώσας ὅτι ἡττῶντο, τά τε γὰρ ἄλλα καὶ στρατό-

πεδον ὅλον Αὔγουστον ἐπωνομασμένον ἐκώλυσεν οὕτως ἔτι καλεῖσθαι, τούς τε ἐν τῇ ἡλικίᾳ πολεμίους πάντας ὀλίγου διέφθειρε καὶ τοὺς λοιποὺς τά τε ὅπλα ἀφείλετο καὶ ἐς τὰ πεδία ἐκ τῶν ἐρυμνῶν κα-
6 τεβίβασεν. οὐ μὴν οὔτε ἐπέστειλέ τι τῇ βουλῇ περὶ αὐτῶν, οὔτε τὰ ἐπινίκια καίτοι ἐκ τῆς τοῦ Αὐγούστου προστάξεως ψηφισθέντα προσήκατο, ἀλλ' ἔν τε τούτοις ἐμετρίαζεν ὥσπερ εἰώθει, καὶ γνώμην ποτὲ ὑπὸ τοῦ ὑπάτου ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐρωτηθεὶς
7 οὐκ ἔδωκε. τό τε ὕδωρ τὸ Παρθένιον καλούμενον τοῖς ἰδίοις τέλεσιν ἐσαγαγὼν Αὔγουστον προσηγόρευσε. καὶ οὕτω γε ἐκεῖνος ἐπ' αὐτῷ ἔχαιρεν ὥστε σπάνεώς ποτε οἴνου γενομένης, καὶ τῶν ἀνθρώπων, δεινὰ διαβοώντων, ἱκανώτατα ἔφη τὸν Ἀγρίππαν προνενοηκέναι ὥστε μὴ δίψῃ ποτὲ αὐτοὺς ἀπολέσθαι.

12 τοιοῦτος μὲν δὴ οὗτος ὁ ἀνὴρ ἦν· τῶν δὲ δὴ ἄλλων τινὲς οὐχ ὅτι τὰ αὐτὰ αὐτῷ πράσσοντες, ἀλλ' οἱ μὲν λῃστὰς συλλαμβάνοντες οἱ δὲ πόλεις στασιαζούσας καταλλάσσοντες, καὶ ἐπωρέγοντο τῶν νικητηρίων καὶ
2 ἔπεμπον αὐτά. ὁ γὰρ Αὔγουστος καὶ ταῦτα ἀφθόνως τισὶ τήν γε πρώτην ἐχαρίζετο, καὶ δημοσίαις ταφαῖς πλείστους ὅσους ἐτίμα. τοιγαροῦν ἐκεῖνοι μὲν ἐν τούτοις ἐλαμπρύνοντο, ὁ δὲ Ἀγρίππας ἐς τὴν
3 αὐταρχίαν τρόπον τινὰ ὑπ' αὐτοῦ προήχθη. ὁ γὰρ Αὔγουστος, ὡς τά τε κοινὰ θεραπείας ἀκριβοῦς ἐδεῖτο, καὶ ἐδεδίει μή, οἷα ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ συμβαίνειν, ἐπιβουλευθῇ, βραχὺ γάρ τι καὶ σμικρὸν τὸν θώρακα, ὃν ὑπὸ τῇ στολῇ πολλάκις καὶ ἐς αὐτὸ τὸ
4 συνέδριον ἐσιὼν εἶχεν, ἐπικουρήσειν οἱ ἐνόμιζε, πρῶ-
a. u. 736 τον μὲν αὐτὸς πέντε τῆς προστασίας ἔτη, ἐπειδήπερ ὁ δεκέτης χρόνος ἐξήκων ἦν, προσέθετο, ταῦτα γὰρ Πουπλίου τε καὶ Γναίου Λεντούλων ὑπατευόντων

ἐγένετο, ἔπειτα δὲ καὶ τῷ Ἀγρίππᾳ ἄλλα τε ἐξ ἴσου
πῃ ἑαυτῷ καὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν δημαρχικὴν ἐς τὸν
αὐτὸν χρόνον ἔδωκε. τοσαῦτα γάρ σφισιν ἔτη τότε 5
ἐπαρκέσειν ἔφη· ὕστερον γὰρ οὐ πολλῷ καὶ τὰ ἄλλα
πέντε τῆς αὐτοκράτορος ἡγεμονίας προσέλαβεν, ὥστε
αὐτὰ δέκα αὖθις γενέσθαι.

πράξας δὲ ταῦτα τὸ βουλευτικὸν ἐξήτασε· πολ- 13
λοί τε γὰρ καὶ ὣς ἐδόκουν αὐτῷ εἶναι, πλήθει δὲ
οὐδὲν ὑγιὲς ἐνεώρα, καὶ διὰ μίσους οὐχ ὅτι τοὺς
κακίᾳ τινὶ ἐπιρρήτους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κολακείᾳ ἐκ-
φανεῖς ἐποιεῖτο. καὶ ἐπειδὴ μήτε τις ἑκὼν ὥσπερ 2
πρότερον ἀπηλλάττετο, μήτ' αὖ μόνος ἐν αἰτίᾳ τινὶ
γενέσθαι ἐβούλετο, αὐτός τε τριάκοντα ἄνδρας τοὺς
ἀρίστους, ὅπερ που καὶ ὅρκῳ ἐπιστώσατο, ἐξελέξατο,
καὶ ἐκείνους ἐκέλευσε προομόσαντας τὸν αὐτὸν ὅρκον
κατὰ πέντε, πλὴν τῶν συγγενῶν, ἐς πινάκια γράψαν-
τας ἑλέσθαι. καὶ μετὰ τοῦτο τὰς πεμπάδας ἐκλήρω- 3
σεν, ὥσθ' ἕνα καθ' ἑκάστην τὸν λαχόντα αὐτόν τε
βουλεῦσαι καὶ ἑτέρους πέντε ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐγγρά-
ψαι. ἔδει που καὶ τοὺς τριάκοντα ἔν τε τοῖς αἱρου-
μένοις ὑφ' ἑτέρων καὶ ἐν τοῖς κληρουμένοις γενέσθαι.
ἐπειδή τέ τινες αὐτῶν ἀπεδήμουν, ἄλλοι ἀντ' ἐκεί-
νων λαχόντες τὰ ἐπιβάλλοντά σφισιν ἔπραξαν. τὸ 4
μὲν οὖν πρῶτον ταῦθ' οὕτως ἐπὶ πλείους ἡμέρας
ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐκακουργήθη τινά, οὔτε ἐπὶ τοῖς
ταμίαις τὰ γραμματεῖα ἔτ' ἐποιήσατο οὔτε ἔτι τῷ
κλήρῳ τὰς πεμπάδας ἐπέτρεψεν, ἀλλ' αὐτός τε τὰ
λοιπὰ ἀνελέξατο καὶ αὐτὸς τοὺς ἐνδέοντας προσείλετο,
ὥστε ἐς ἑξακοσίους τοὺς πάντας ἀποδειχθῆναι. ἐβου- 14
λεύσατο μὲν γὰρ τριακοσίους αὐτοὺς κατὰ τὸ ἀρχαῖον
ποιῆσαι, καὶ πάνυ ἀγαπητὸν νομίζων εἶναι τοσού-
τους ἀξίους τοῦ συνεδρίου σφῶν εὑρεθῆναι· δυσχε-

ρανάντων δὲ πάντων ὁμοίως, τῷ γὰρ πολὺ πλείους
τῶν ἐμμενούντων ἐν αὐτῷ τοὺς διαγραφησομένους
ἔσεσθαι, φοβεῖσθαι μᾶλλον αὐτοὺς μὴ ἰδιωτεύσωσιν
ἢ προσδοκᾶν ὅτι καὶ βουλεύσουσι συνέβαινε, τοὺς
2 ἑξακοσίους κατελέξατο. καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἔστη, ἀλλὰ
καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπειδή τινες οὐκ ἐπιτήδειοι καὶ τότε
ἐγγεγραμμένοι ἦσαν, καὶ Λικίνιός τέ τις Ῥήγουλος,
ἀγανακτήσας ὅτι τοῦ τε υἱέος καὶ ἄλλων πολλῶν,
ὧν κρείσσων εἶναι ἠξίου, διειλεγμένων ἀπαλήλιπτο,
τήν τε ἐσθῆτα ἐν αὐτῷ τῷ βουλευτηρίῳ κατερρήξατο,
3 καὶ τὸ σῶμα γυμνώσας τάς τε στρατείας κατηριθμή-
σατο καὶ τὰς οὐλὰς προσεπέδειξέ σφισι, καὶ Ἀρτικυ-
λήιος Παῖτος ἐν μὲν τοῖς βουλεύουσιν ὤν, τῷ δὲ δὴ
πατρὶ ἐκπεπτωκότι παραχωρῆσαι τῆς βουλείας ἀξιῶν
ἱκέτευεν, ἐξετασμὸν αὖθίς σφων ἐποιήσατο, καί τινας
4 ἀπαλλάξας ἄλλους ἀντικατέλεξεν. ἐπειδή τε πολλοὶ
καὶ ὣς διεγεγράφατο, καί τινες αὐτὸν δι' αἰτίας,
οἷα ἐν τῷ τοιούτῳ φιλεῖ συμβαίνειν, ὡς καὶ ἀδίκως
ἀπεληλαμένοι εἶχον, τότε τε αὐτοῖς καὶ συνθεάσασθαι
καὶ συνεστιάσασθαι τοῖς βουλεύουσι, τῇ αὐτῇ σκευῇ
χρωμένοις, συνεχώρησε, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα τὰς ἀρχὰς
5 αἰτεῖν ἐπέτρεψε. καὶ αὐτῶν οἱ μὲν πλείους ἐπανῆλ-
θον χρόνῳ ἐς τὸ συνέδριον, ὀλίγοι δέ τινες ἐν τῷ
μέσῳ, μήτε τῆς γερουσίας μήτε τοῦ δήμου νομιζό-
μενοι, κατελείφθησαν.

15 τούτων οὖν οὕτω γενομένων συχνοὶ μὲν εὐθὺς
συχνοὶ δὲ καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἐκείνῳ καὶ τῷ Ἀγρίππᾳ
2 ἐπιβουλεῦσαι, εἴτ' οὖν ἀληθῶς εἴτε καὶ ψευδῶς, αἰ-
τίαν ἔσχον. οὐ γάρ ἔστιν ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα τοῖς
ἔξω αὐτῶν οὖσιν εἰδέναι· πολλὰ γὰρ ὧν ἂν ὁ κρα-
τῶν πρὸς τιμωρίαν, ὡς καὶ ἐπιβεβουλευμένος, ἤτοι
δι' ἑαυτοῦ ἢ καὶ διὰ τῆς γερουσίας πράξῃ, ὑποπ-

τεύεται κατ' ἐπήρειαν, κἂν ὅτι μάλιστα δικαιότατα
συμβῇ, γεγονέναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ γνώμην 3
ἔχω περὶ πάντων τῶν τοιουτοτρόπων αὐτὰ τὰ λεγό-
μενα συγγράψαι, μηδὲν ὑπὲρ τὰ δεδημοσιευμένα,
πλὴν τῶν πάνυ φανερῶν, μήτε πολυπραγμονῶν μήθ'
ὑπολέγων, μήτ' εἰ δικαίως μήτ' εἰ ἀδίκως τι γέγονε,
μήτ' εἰ ψευδῶς μήτ' εἰ ἀληθῶς εἴρηται. καὶ τοῦτο 4
μέν μοι καὶ κατὰ τῶν μετὰ ταῦτα γραφησομένων
εἰρήσθω· ἐν δὲ δὴ τῷ τότε παρόντι ὁ Αὔγουστος
ἄλλους μέν τινας ἐδικαίωσε, τὸν δὲ δὴ Λέπιδον ἐμί-
σει μὲν διά τε τἆλλα καὶ ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐπε-
φώρατο ἐπιβουλεύων αὐτῷ καὶ ἐκεκόλαστο, οὐ μέντοι
καὶ ἀποκτεῖναι ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐν τρόπῳ τινὶ ἄλλοτε
ἄλλῳ προεπηλάκιζεν. ἔς τε γὰρ τὴν πόλιν καὶ ἄκοντα 5
αὐτὸν ἐκ τῶν ἀγρῶν κατιέναι ἐκέλευε, καὶ ἐς τὰς
συνόδους ἀεὶ ἐσῆγεν, ὅπως ὅτι πλείστην καὶ χλευα-
σίαν καὶ ὕβριν πρός τε τὴν τῆς ἰσχύος καὶ πρὸς τὴν
τῆς ἀξιώσεως μεταβολὴν ὀφλισκάνῃ· καὶ οὔτε ἐς
ἄλλο τι ὡς καὶ ἀξίῳ οἱ λόγου ἐχρῆτο, τότε δὲ καὶ
τὴν ψῆφον ὑστάτῳ τῶν ὑπατευκότων ἐπῆγε. τοὺς 6
μὲν γὰρ ἄλλους ἐν τῇ καθηκούσῃ τάξει ἐπεψήφιζε,
τῶν δ' ὑπατευκότων πρῶτόν τέ τινα καὶ δεύτερον
τρίτον τε ἕτερον καὶ τέταρτον, τούς τε λοιποὺς ὁμοίως,
ὥς που καὶ ἐβούλετο· καὶ τοῦτο καὶ οἱ ὕπατοι ἐποί-
ουν. οὕτω μὲν δὴ τὸν Λέπιδον μετεχειρίζετο, καὶ 7
ἐπειδή γε Ἀντίστιος Λαβεὼν ἐς τοὺς βουλεύσοντας
αὐτόν, ὅτε ἡ διαγνώμη ἐκείνη ἐγίγνετο, ἐσεγράψατο,
πρῶτον μὲν ἐπιωρκηκέναι τε αὐτὸν ἔφη καὶ τιμωρή-
σεσθαι ἠπείλησεν, ἔπειτα δὲ εἰπόντος αὐτοῦ "καὶ τί
δεινὸν πεποίηκα κατασχὼν ἐν τῷ συνεδρίῳ ἄνδρα
ὃν σὺ ἀρχιέρεων ἔτι καὶ νῦν περιορᾷς ὄντα;" οὐκέτ'
οὐδεμίαν ὀργὴν ἐποιήσατο· πολλάκις γὰρ καὶ ἰδίᾳ 8

καὶ κοινῇ τῆς ἱερωσύνης ταύτης ἀξιούμενος οὐκ ἐδι-
καίωσε ζῶντος τοῦ Λεπίδου λαβεῖν αὐτήν. Ἀντίστιος
μὲν οὖν τοῦτό τε οὐκ ἀπὸ καιροῦ εἰπεῖν ἔδοξε, καί
ποτε λόγων ἐν τῇ βουλῇ γιγνομένων ὡς χρεὼν εἴη
τὸν Αὔγουστον ἐκ διαδοχῆς σφας φρουρεῖν, ἔφη,
μήτ' ἀντειπεῖν τολμῶν μήτε συγκαταθέσθαι ὑπομέ-
νων, ὅτι ῥέγκω καὶ οὐ δύναμαι αὐτοῦ προκοιτῆσαι.
16 ὁ δ' οὖν Αὔγουστος ἄλλα τε ἐνομοθέτησε, καὶ
τοὺς δεκάσαντάς τινας ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖς ἐς πέντε ἔτη
αὐτῶν εἷρξε. τοῖς τε ἀγάμοις καὶ ταῖς ἀνάνδροις
βαρύτερα τὰ ἐπιτίμια ἐπέταξε, καὶ ἔμπαλιν τοῦ τε
2 γάμου καὶ τῆς παιδοποιίας ἆθλα ἔθηκεν. ἐπειδή τε
πολὺ πλεῖον τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος τοῦ εὐγενοῦς ἦν,
ἐπέτρεψε καὶ ἐξελευθέρας τοῖς ἐθέλουσι, πλὴν τῶν
βουλευόντων, ἄγεσθαι, ἔννομον τὴν τεκνοποιίαν αὐ-
3 τῶν εἶναι κελεύσας. κἀν τούτῳ καταβοήσεως ἐν τῷ
συνεδρίῳ περί τε τῆς τῶν γυναικῶν καὶ περὶ τῆς
τῶν νεανίσκων ἀκοσμίας, πρὸς ἀπολογίαν δή τινα
τοῦ μὴ ῥαδίως δι' αὐτὴν τὰς τῶν γάμων συναλλαγὰς
ποιεῖσθαι, γενομένης, καὶ ἐναγόντων αὐτὸν καὶ ἐκεί-
νην ἐπανορθῶσαι χλευασμῷ ὅτι πολλαῖς γυναιξὶν
4 ἐχρῆτο, τὸ μὲν πρῶτον ἀπεκρίνατο αὐτοῖς ὅτι τὰ μὲν
ἀναγκαιότατα διώρισται, τὰ δὲ λοιπὰ ἀδύνατόν ἐστιν
ὁμοίως παραδοθῆναι, ἔπειτα δὲ ἐκβιασθεὶς εἶπεν ὅτι
αὐτοὶ ὀφείλετε ταῖς γαμεταῖς καὶ παραινεῖν καὶ
κελεύειν ὅσα βούλεσθε· ὅπερ που καὶ ἐγὼ ποιῶ.
5 ἀκούσαντες οὖν ταῦτ' ἐκεῖνοι πολλῷ μᾶλλον ἐνέκειντο
αὐτῷ, βουλόμενοι τὰς παραινέσεις ἃς τῇ Λιουίᾳ πα-
ραινεῖν ἔφη μαθεῖν. καὶ ὃς ἄκων μέν, εἶπε δ' οὖν
τινα καὶ περὶ τῆς ἐσθῆτος καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ
κόσμου τῶν τε ἐξόδων καὶ τῆς σωφροσύνης αὐτῶν,
μηδ' ὁτιοῦν φροντίσας ὅτι μὴ καὶ τῷ ἔργῳ αὐτὰ

ἐπιστοῦτο. καὶ ἕτερον δέ τι τοιόνδε τιμητεύων ἐπε- 6
ποιήκει· ἐπειδὴ γὰρ προσήγαγέ τις αὐτῷ νεανίσκον γυναῖκα ἐκ μοιχείας γεγαμηκότα, καὶ πλεῖστα ὅσα κατηγόρησεν αὐτοῦ, διηπορήθη μήτε παριδεῖν τὸ πρᾶγμα μήτ' ἐπιτιμῆσαί τι τολμήσας, καὶ μόλις ποτὲ ὀψὲ ἀνενεγκὼν "πολλά" ἔφη "καὶ δεινὰ αἱ στάσεις ἤνεγκαν, ὥστε ἐκείνων μὲν ἀμνημονῶμεν, τοῦ δὲ δὴ λοιποῦ προνοῶμεν ὅπως μηδὲν τοιοῦτον γίγνηται."
ὡς δ' οὖν βρέφη τινὲς ἐγγυώμενοι τὰς μὲν τιμὰς 7
τῶν γεγαμηκότων ἐκαρποῦντο, τὸ δὲ ἔργον αὐτῶν οὐ παρείχοντο, προσέταξε μηδεμίαν ἐγγύην ἰσχύειν μεθ' ἣν οὐδὲ δυοῖν ἐτοῖν διελθόντων γαμήσει τις, τοῦτ' ἔστι δεκέτιν πάντως ἐγγυᾶσθαι τόν γέ τι ἀπ' αὐτῆς ἀπολαύσοντα· δώδεκα γὰρ ταῖς κόραις ἐς τὴν τοῦ γάμου ὥραν ἔτη πλήρη, καθάπερ εἶπον, νομίζεται.

ταῦτά τε οὖν ὡς ἕκαστα διενομοθέτει, καὶ ἵνα 17
ἐπὶ τῇ τοῦ σίτου διαδόσει προβάλλωνται οἱ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀεὶ ὄντες ἕνα ἕκαστος ἐκ τῶν πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐστρατηγηκότων, καὶ ἐξ αὐτῶν τέσσαρες οἱ λαχόντες σιτοδοτῶσιν ἐκ διαδοχῆς. τόν τε πολίαρχον τὸν ἐς 2
τὰς ἀνοχὰς καθιστάμενον ἕνα ἀεὶ αἱρεῖσθαι, καὶ τὰ ἔπη τὰ Σιβύλλεια ἐξίτηλα ὑπὸ τοῦ χρόνου γεγονότα τοὺς ἱερέας αὐτοχειρίᾳ ἐκγράψασθαι ἐκέλευσεν, ἵνα μηδεὶς ἕτερος αὐτὰ ἀναλέξηται. τάς τε ἀρχὰς ἅπασι 3
τοῖς δέκα μυριάδων οὐσίαν ἔχουσι καὶ ἄρχειν ἐκ τῶν νόμων δυναμένοις ἐπαγγέλλειν ἐπέτρεψε. τοσοῦτον γὰρ τὸ βουλευτικὸν τίμημα τὴν πρώτην εἶναι ἔταξεν, ἔπειτα καὶ ἐς πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας αὐτὸ προήγαγε. καί τισι τῶν εὖ βιούντων ἐλάττω, τότε μὲν τῶν δέκα, αὖθις δὲ τῶν πέντε καὶ εἴκοσι, κεκτημένοις ἐχαρίσατο ὅσον ἐνέδει. καὶ διὰ ταῦτα τοῖς βουλο- 4

μένοις τῶν στρατηγῶν τριπλάσιον τοῦ παρὰ τοῦ δημοσίου σφίσιν ἐς τὰς πανηγύρεις διδομένου προσαναλίσκειν ἐφῆκεν. ὥστε εἰ καὶ πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἄλλων αὐτοῦ νομοθετημάτων ἤχθοντό τινες, ἀλλ' ὑπό τε τούτου, καὶ ὅτι Πυλάδην τινὰ ὀρχηστὴν διὰ στάσιν ἐξεληλαμένον κατήγαγεν, οὐκέτ' ἐκείνων
5 ἐμέμνηντο. ὅθενπερ πάνυ σοφῶς ὁ Πυλάδης, ἐπιτιμώμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐπειδὴ Βαθύλλῳ ὁμοτέχνῳ τέ οἱ ὄντι καὶ τῷ Μαικήνᾳ προσήκοντι διεστασίαζεν, εἰπεῖν λέγεται ὅτι συμφέρει σοι, Καῖσαρ, περὶ ἡμᾶς τὸν δῆμον ἀποδιατρίβεσθαι.

18 ταῦτα μὲν ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει ἐγένετο· ἐπὶ δὲ δὴ
a. u. 737 Γαΐου τε Φουρνίου καὶ Γαΐου Σιλανοῦ ὑπάτων υἱὸν αὖθις ὁ Ἀγρίππας ἀνείλετο τὸν Λούκιον ὀνομασθέντα, καὶ αὐτὸν εὐθὺς ὁ Αὔγουστος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γαΐου ἐποιήσατο, μὴ ἀναμείνας σφᾶς ἀνδρωθῆναι, ἀλλ' αὐτόθεν διαδόχους τῆς ἀρχῆς ἀποδείξας,
2 ἵν' ἧττον ἐπιβουλεύηται. τήν τε τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀρετῆς πανήγυριν ἐς τὰς νῦν ἡμέρας μετέστησε καὶ τοῖς τὰ ἐπινίκια πέμπουσιν ἔργον ἐκ τῶν λαφύρων ἐς τὴν τῶν πράξεων μνήμην ποιεῖν προσέταξε, τά τε σαικουλάρια τὰ πέμπτα ἐπετέλεσε, καὶ τοὺς ῥήτορας ἀμισθὶ συναγορεύειν, ἢ τετραπλάσιον ὅσον
3 ἂν λάβωσιν ἐκτίνειν, ἐκέλευσε. τοῖς δὲ δικάζειν ἀεὶ λαγχάνουσιν ἀπεῖπεν ἐς μηδενὸς οἴκαδε τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ἐσιέναι. ἐπειδή τε ἀσπουδὶ οἱ βουλευταὶ ἐς τὸ συνέδριον συνεφοίτων, ἐπηύξησε τὰς ζημίας τοῖς οὐκ ἐξ εὐλόγου τινὸς αἰτίας ὑστερίζουσι.

19 a. u. 738 καὶ μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Γαλατίαν, Λουκίου τε Δομιτίου καὶ Πουπλίου Σκιπίωνος ὑπατευόντων, ὥρμησε, πρόφασιν τοὺς πολέμους τοὺς κατ' ἐκεῖνο
2 κινηθέντας λαβών. ἐπειδὴ γὰρ ἐπαχθὴς πολλοῖς ἐκ

τῆς ἐν τῇ πόλει χρονίου διατριβῆς ἐγεγόνει, καὶ συχνοὺς μὲν ἔξω τι τῶν τεταγμένων πράττοντας δικαιῶν ἐλύπει, συχνῶν δὲ καὶ φειδόμενος τὰ νενομοθετημένα ὑφ' ἑαυτοῦ παραβαίνειν ἠναγκάζετο, ἐκδημῆσαι τρόπον τινὰ κατὰ τὸν Σόλωνα ἔγνω. καί τινες καὶ διὰ 3
τὴν Τερεντίαν τὴν τοῦ Μαικήνου γυναῖκα ἀποδημῆσαι αὐτὸν ὑπετόπησαν, ἵν' ἐπειδὴ πολλὰ περὶ αὐτῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐλογοποιεῖτο, ἄνευ θροῦ τινος ἐν τῇ ἀλλοδημίᾳ αὐτῇ συνῇ· οὕτω γὰρ οὖν πάνυ αὐτῆς ἤρα ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαί ποτε αὐτὴν περὶ τοῦ κάλλους πρὸς τὴν Λιουίαν ποιῆσαι. πρὶν δὲ ἢ ἀφορ- 4
μᾶσθαί, τὸν τοῦ Κυρινοῦ ναὸν καθιέρωσεν ἐκ καινῆς οἰκοδομήσας. εἶπον δὲ τοῦτο ὅτι ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα κίοσιν αὐτὸν ἐκόσμησεν, ὅσαπερ τὰ πάντα ἔτη διεβίω, κἀκ τούτου λόγον τισὶ παρέσχεν ὡς καὶ ἐξεπίτηδες αὐτὸ ἀλλ' οὐ κατὰ τύχην ἄλλως πράξας. ἐκεῖνόν τε οὖν τότε ἐθείωσε, καὶ μονομαχίας ἀγῶνας 5
διά τε τοῦ Τιβερίου καὶ διὰ τοῦ Δρούσου, συγχωρηθὲν δή σφισιν ὑπὸ τῆς βουλῆς, ἔθηκε. καὶ οὕτω 6
τὸ μὲν ἄστυ τῷ Ταύρῳ μετὰ τῆς ἄλλης Ἰταλίας διοικεῖν ἐπιτρέψας, τόν τε γὰρ Ἀγρίππαν ἐς τὴν Συρίαν αὖθις ἐστάλκει, καὶ τῷ Μαικήνᾳ διὰ τὴν γυναῖκα οὐκέθ' ὁμοίως ἔχαιρε, τὸν δὲ δὴ Τιβέριον καίτοι στρατηγοῦντα παραλαβὼν ἐξώρμησεν. ἐστρατήγησε γὰρ καίπερ τὰς στρατηγικὰς τιμὰς ἔχων· καὶ τήν γε ἀρχὴν αὐτοῦ πᾶσαν ὁ Δροῦσος ἐκ δόγματος διήγαγεν. ἐξελθόντων δ' οὖν αὐτῶν τὸ τῆς Νεότητος μέγαρον 7
ὑπὸ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα κατεκαύθη, καὶ διά τε τοῦτο καὶ διὰ τἆλλα τὰ προγενόμενα, λύκος τε γὰρ διὰ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ ἐς τὴν ἀγορὰν ἐσπεσὼν ἀνθρώπους ἔφθειρε, καὶ μύρμηκες οὐ πόρρω τῆς ἀγορᾶς ἐκφανέστατα συνεστράφησαν, λαμπάς τέ τις ἀπὸ μεσημ-

βρίας ἐπὶ τὴν ἄρκτον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς ἠνέχθη,
εὐχὰς ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου τοῦ Αὐγούστου ἐποιήσαντο.
8 κἀν τούτῳ καὶ τὴν πεντετηρίδα τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ
διεώρτασαν, τοῦ Ἀγρίππου, ἐν γὰρ τοῖς πεντεκαίδεκα
ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῆς περιτροπῆς ἡ διοίκησις αὐτῆς
ἐπέβαλλεν, ἱέρωτο, διὰ τῶν συνιερέων ἀναλώσαντος.
20 πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεί-
νους ἐταράχθη. καὶ γὰρ Καμμούνιοι καὶ Οὐέννιοι,
Ἀλπικὰ γένη, ὅπλα τε ἀντήραντο καὶ νικηθέντες
2 ὑπὸ Πουπλίου Σιλίου ἐχειρώθησαν· καὶ οἱ Παννό-
νιοι τήν τε Ἰστρίαν μετὰ Νωρίκων κατέδραμον, καὶ
αὐτοί τε πρός τε τοῦ Σιλίου καὶ τῶν ὑποστρα-
τήγων αὐτοῦ κακωθέντες αὖθις ὡμολόγησαν, καὶ
τοῖς Νωρίκοις αἴτιοι τῆς αὐτῆς δουλείας ἐγένοντο.
3 τά τε ἐν τῇ Δελματίᾳ καὶ τὰ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ νεοχμώ-
σαντα δι᾽ ὀλίγου κατέστη, καὶ ἡ Μακεδονία ὑπό τε
τῶν Δενθελητῶν καὶ ὑπὸ τῶν Σκορδίσκων ἐπορθή-
θη. ἔν τε τῇ Θρᾴκῃ πρότερον μὲν Μάρκος Λόλ-
λιος Ῥυμητάλκῃ θείῳ τε τῶν τοῦ Κότυος παίδων
καὶ ἐπιτρόπῳ ὄντι βοηθῶν Βησσοὺς κατεστρέψατο,
ἔπειτα δὲ Λούκιος Γάιος Σαυρομάτας ἐκ τῆς αὐτῆς
4 αἰτίας κρατήσας ὑπὲρ τὸν Ἴστρον ἀπεώσατο. ὁ δὲ
δὴ μέγιστος τῶν τότε συμβάντων τοῖς Ῥωμαίοις πο-
λέμων, ὅσπερ που καὶ τὸν Αὔγουστον ἐκ τῆς πόλεως
ἐξήγαγε, πρὸς τοὺς Κελτοὺς ἐγένετο. Σύγαμβροί τε
γὰρ καὶ Οὐσιπέται καὶ Τέγκτηροι τὸ μὲν πρῶτον ἐν
5 τῇ σφετέρᾳ τινὰς αὐτῶν συλλαβόντες ἀνεσταύρωσαν,
ἔπειτα δὲ καὶ τὸν Ῥῆνον διαβάντες τήν τε Γερμανίαν
καὶ τὴν Γαλατίαν ἐλεηλάτησαν, τό τε ἱππικὸν τὸ τῶν
Ῥωμαίων ἐπελθόν σφισιν ἐνήδρευσαν, καὶ φεύγου-
σιν αὐτοῖς ἐπισπόμενοι τῷ τε Λολλίῳ ἄρχοντι αὐτῆς
6 ἐνέτυχον ἀνέλπιστοι καὶ ἐνίκησαν καὶ ἐκεῖνον. μαθὼν

οὖν ταῦτα ὁ Αὔγουστος ὥρμησε μὲν ἐπ' αὐτούς, οὐ μέντοι καὶ ἔργον τι πολέμου ἔσχεν· οἱ γὰρ βάρβαροι τόν τε Λόλλιον παρασκευαζόμενον καὶ ἐκεῖνον στρατεύοντα πυθόμενοι ἔς τε τὴν ἑαυτῶν ἀνεχώρησαν καὶ σπονδὰς ἐποιήσαντο, ὁμήρους δόντες.

τῶν μὲν οὖν ὅπλων οὐδὲν δια ταῦθ' ὁ Αὔγουστος 21
ἐδεήθη, τὰ δὲ δὴ ἄλλα καθιστάμενος τοῦτόν τε τὸν
ἐνιαυτὸν κατανάλωσε καὶ τὸν ὕστερον, ἐν ᾧ Μάρκος a. u. 739
τε Λίβων καὶ Καλπούρνιος Πίσων ὑπάτευσαν. πολλὰ 2
μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ τῶν Κελτῶν, πολλὰ δὲ καὶ ὑπὸ Λικινίου τινὸς ἐπεποίηντο. καί μοι δοκεῖ τοῦθ' ὅτι μάλιστα τὸ κῆτός σφισι προσημῆναι· πλάτος μὲν γὰρ ποδῶν εἴκοσι μῆκος δὲ τριπλάσιον ἔχον, καὶ γυναικὶ πλὴν τῆς κεφαλῆς ἐοικός, ἐς τὴν γῆν ἑαυτὸ ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ ἐξώκειλεν. ὁ δὲ δὴ Λικίνιος τὸ μὲν ἀρχαῖον 3
Γαλάτης ἦν, ἁλοὺς δὲ ἐς τοὺς Ῥωμαίους καὶ δουλεύσας τῷ Καίσαρι ὑπὸ μὲν ἐκείνου ἠλευθερώθη, ὑπὸ δὲ τοῦ Αὐγούστου ἐπίτροπος τῆς Γαλατίας κατέστη. οὗτος οὖν πλεονεξίᾳ μὲν βαρβαρικῇ, ἀξιώσει δὲ Ῥω- 4
μαϊκῇ χρώμενος, πᾶν μὲν τὸ κρεῖττόν ποτε αὐτοῦ νομισθὲν καθῄρει, πᾶν δὲ τὸ ἐν τῷ παρόντι ἰσχυρὸν ἠφάνιζε, καὶ συχνὰ μὲν καὶ πρὸς τὰ ἀναγκαῖα τῆς προστεταγμένης οἱ διακονίας ἐξεπόριζε, συχνὰ δὲ καὶ ἑαυτῷ τοῖς τε οἰκείοις παρεξέλεγε. καὶ ἐς το- 5
σοῦτόν γε κακοτροπίας ἐχώρησεν ὥστε, ἐπειδή τινες ἐσφοραὶ κατὰ μῆνα παρ' αὐτοῖς ἐγίγνοντο, τεσσαρασκαίδεκα αὐτὰς ποιῆσαι, λέγων τὸν μῆνα τοῦτον τὸν Δεκέμβριον καλούμενον δέκατον ὄντως εἶναι, καὶ δεῖν διὰ τοῦτο αὐτοὺς καὶ τοὺς δύο τοὺς ὑστάτους, ὧν τὸν μὲν Ἑνδέκατον τὸν δὲ Δωδέκατον ὠνόμαζε, νομίζειν, καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐπιβάλλοντα αὐτοῖς ἐσφέρειν. διὰ μὲν οὖν ταῦτα τὰ σοφίσματα ἐκινδύνευσεν. 6

οἱ γὰρ Γαλάται τοῦ Αὐγούστου λαβόμενοι δεινὰ ἐποίησαν, ὥστε καὶ ἐκεῖνον τὰ μὲν συνάχθεσθαί σφισι τὰ δὲ καὶ παραιτεῖσθαι· ἀγνοεῖν τέ τινα ἔλεγε, καὶ προσεποιεῖτο ἕτερα μὴ πιστεύειν, καὶ ἔστιν ἃ καὶ συνέκρυπτεν, αἰσχυνόμενος ὅτι τοιούτῳ ἐπιτρόπῳ
7 ἐκέχρητο. ἄλλο δὲ τοιόνδε τι τεχνασάμενος καὶ πάνυ πάντων αὐτῶν κατεγέλασεν. ἐπειδὴ γὰρ χαλεπῶς οἱ τὸν Αὔγουστον ἔχοντα ᾔσθετο καὶ κολασθήσεσθαι ἔμελλεν, ἔς τε τὴν οἰκίαν αὐτὸν ἐσήγαγε, καὶ πολλοὺς μὲν καὶ ἀργυρίου καὶ χρυσίου θησαυρούς, πολλὰ δὲ καὶ τἆλλα σωρηδὸν συννενημένα αὐτῷ δείξας
8 "ἐξεπίτηδες" ἔφη "ταῦτα, ὦ δέσποτα, καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων ἤθροισα, ἵνα μὴ τοσούτων χρημάτων ἐγκρατεῖς οἱ ἐπιχώριοι ὄντες ἀποστῶσιν. ἀμέλει καὶ ἐτήρησά σοι πάντα αὐτὰ καὶ δίδωμι."

καὶ ὁ μὲν οὕτως, ὡς καὶ ὑπὲρ τοῦ Αὐγούστου τὴν τῶν βαρβάρων ἰσχὺν ἐκνενευρικώς, ἐσώθη,
22 Δροῦσος δὲ ἐν τούτῳ καὶ Τιβέριος τάδε ἔπραξαν. Ῥαιτοὶ οἰκοῦντες μεταξὺ τοῦ τε Νωρίκου καὶ τῆς Γαλατίας, πρὸς ταῖς Ἄλπεσι ταῖς πρὸς τῇ Ἰταλίᾳ ταῖς Τριδεντίναις, τῆς τε Γαλατίας τῆς προσόρου σφίσι πολλὰ κατέτρεχον καὶ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἁρπαγὰς ἐποιοῦντο, τούς τε ὁδῷ τῶν Ῥωμαίων ἢ καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν διὰ τῆς σφετέρας γῆς χρωμένους ἐλυμαί-
2 νοντο. καὶ ταῦτα μὲν καὶ συνήθη πως τοῖς οὐκ ἐνσπόνδοις ποιεῖν ἐδόκουν, πᾶν δὲ δὴ τὸ ἄρρεν τῶν ἁλισκομένων, οὐχ ὅτι τὸ φαινόμενον ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ταῖς γαστράσιν ἔτι τῶν γυναικῶν ὂν μαντείαις τισὶν
3 ἀνευρίσκοντες, ἔφθειρον. δι' οὖν ταῦτα ὁ Αὔγουστος πρῶτον μὲν τὸν Δροῦσον ἐπ' αὐτοὺς ἔπεμψε· καὶ ὃς τοὺς προαπαντήσαντάς οἱ αὐτῶν περὶ τὰ Τρι-

δεντῖνα ὄρη διὰ ταχέων ἐτρέψατο, ὥστε καὶ τιμὰς
στρατηγικὰς ἐπὶ τούτῳ λαβεῖν. ἔπειτα δὲ ἐπειδὴ τῆς
μὲν Ἰταλίας ἀπεκρούσθησαν, τῇ δὲ δὴ Γαλατίᾳ καὶ
ὣς ἐνέκειντο, τὸν Τιβέριον προσαπέστειλεν. ἐσβα- 4
λόντες οὖν ἐς τὴν χώραν πολλαχόθεν ἅμα ἀμφότεροι,
αὐτοί τε καὶ διὰ τῶν ὑποστρατήγων, καὶ ὅ γε Τιβέ-
ριος καὶ διὰ τῆς λίμνης πλοίοις κομισθείς, ἀπό τε
τούτου κατέπληξαν αὐτοὺς ὡς ἑκάστοις σφίσι συμ-
μιγνύντες, τούς τε ἀεὶ ἐς χεῖρας ἀφικνουμένους οὐ
χαλεπῶς, ἅτε διεσπασμέναις ταῖς δυνάμεσι χρωμέ-
νους, κατειργάσαντο, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀσθενεστέ-
ρους τε ἐκ τούτου καὶ ἀθυμοτέρους γενομένους εἷλον.
ἐπειδή τε ἐπολυάνδρουν καὶ ἐδόκουν τι νεωτεριεῖν, 5
τό τε κράτιστον καὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἡλικίας αὐτῶν
ἐξήγαγον, καταλιπόντες τοσούτους ὅσοι τὴν μὲν χώ-
ραν οἰκεῖν ἱκανοί, νεοχμῶσαι δέ τι ἀδύνατοι ἦσαν.

κἀν τῷ αὐτῷ τούτῳ ἔτει Οὐήδιος Πολλίων ἀπέ- 23
θανεν, ἀνὴρ ἄλλως μὲν οὐδὲν μνήμης ἄξιον παρα-
σχόμενος, καὶ γὰρ ἐξ ἀπελευθέρων ἐγεγόνει καὶ ἐν
τοῖς ἱππεῦσιν ἐξητάζετο καὶ λαμπρὸν οὐδὲν εἰργά-
σατο, ἐπὶ δὲ δὴ τῷ πλούτῳ τῇ τε ὠμότητι ὀνομαστό-
τατος γενόμενος, ὥστε καὶ ἐς ἱστορίας λόγον ἐσελθεῖν.
οὗτος γὰρ τὰ μὲν ἄλλα ὅσα ἔπραττε, δι' ὄχλου ἂν 2
λεγόμενα γένοιτο, μυραίνας δὲ δεδιδαγμένας ἀνθρώ-
πους ἐσθίειν ἐν δεξαμεναῖς τρέφων τοὺς δούλους
αὐταῖς οὓς ἐθανάτου παρέβαλλε. καί ποτε τὸν Αὔ-
γουστον ἑστιῶν, εἶτ' ἐπειδὴ ὁ οἰνοχόος κύλικα κρυ-
σταλλίνην κατέαξεν, ἐς τὰς μυραίνας αὐτόν, μηδὲ
τὸν δαιτυμόνα αἰδεσθείς, ἐμβληθῆναι προσέταξεν.
ὁ οὖν Αὔγουστος, προσπεσόντος οἱ τοῦ παιδὸς καὶ 3
ἱκετεύσαντος αὐτόν, τὰ μὲν πρῶτα πείθειν τὸν Πολ-
λίωνα ἐπειρᾶτο μηδὲν τοιοῦτον δρᾶσαι, ὡς δ' οὐχ

ὑπήκουσεν αὐτῷ, "φέρε" ἔφη "πάντα τἆλλα ἐκπώ-
ματα, ὅσα ποτὲ τοιουτότροπα ἢ καὶ ἕτερά τινα ἔντιμα
4 κέκτησαι, ἵνα αὐτοῖς χρήσωμαι." καὶ αὐτὰ κομι-
σθέντα συντριβῆναι ἐκέλευσεν. ἰδὼν δὲ τοῦτ' ἐκεῖ-
νος ἄλλως μὲν ἤσχαλλεν, οὔτε δὲ τοῦ ἑνὸς ἔτι ποτη-
ρίου πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων τῶν ἀπολωλότων
ὀργὴν ἔχων, οὔτ' αὖ τὸν διάκονον ὧν γε καὶ ὁ Αὔ-
γουστος ἐπεποιήκει τιμωρήσασθαι δυνάμενος, ἡσυ-
5 χίαν καὶ ἄκων ἤγαγε. τοιοῦτος οὖν δή τις ὁ Πολλίων
ὢν ἐτελεύτησεν ἄλλοις τε πολλοῖς πολλὰ καὶ τῷ Αὐ-
γούστῳ τοῦ τε κλήρου συχνὸν μέρος καὶ τὸν Παυ-
σίλυπον, τὸ χωρίον τὸ μεταξὺ τῆς τε Νέας πόλεως
καὶ τῶν Ποντεόλων ὄν, καταλιπών, τῷ τε δήμῳ
6 περικαλλὲς ἔργον οἰκοδομηθῆναι κελεύσας. ὁ οὖν
Αὔγουστος τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐς ἔδαφος προφάσει
τῆς ἐκείνου κατασκευῆς, ὅπως μηδὲν μνημόσυνον
ἐν τῇ πόλει ἔχῃ, καταβαλὼν περίστῳον ᾠκοδομή-
σατο, καὶ οὐ τὸ ὄνομα τὸ τοῦ Πολλίωνος ἀλλὰ τὸ τῆς
Λιουίας ἐπέγραψε.

7 τοῦτο μὲν οὖν ὕστερον ἐποίησε, τότε δὲ πόλεις
ἔν τε τῇ Γαλατίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ συχνὰς ἀπῴκισε,
καὶ Κυζικηνοῖς τὴν ἐλευθερίαν ἀπέδωκε, Παφίοις
τε σεισμῷ πονήσασι καὶ χρήματα ἐχαρίσατο καὶ τὴν
πόλιν Αὔγουσταν καλεῖν κατὰ δόγμα ἐπέτρεψε. ταῦτα
8 δὲ ἔγραψα οὐχ ὅτι καὶ ἄλλαις πόλεσι πολλαῖς καὶ
πρότερον καὶ μετὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Αὔγουστος ἐφ'
ὁμοίαις συμφοραῖς καὶ οἱ βουλευταὶ ἐπεκούρησαν,
ὧν εἴ τις ἁπάντων μνημονεύοι, ἀπέραντον ἂν τὸ
ἔργον τῆς συγγραφῆς γένοιτο· ἀλλ' ὅτι καὶ τὰς ἐπω-
νυμίας ταῖς πόλεσιν ἡ γερουσία ἐν μέρει τιμῆς ἔνεμε,
καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἕκαστοι καταλόγους
ὀνομάτων οὓς ἂν ἐθελήσωσιν ὡς πλήθει ποιοῦνται.

τῷ δ' ἐπιγιγνομένῳ ἔτει Μάρκος μὲν Κράσσος 24
καὶ Γναῖος Κορνήλιος ὑπάτευσαν, οἱ δ' ἀγορανόμοι a. u. 740
οἱ κουρούλιοι, ἀπειπόντες τὴν ἀρχὴν ὅτι ἐξαισίων
σφίσι τῶν ὀρνίθων γενομένων ᾕρηντο, αὖθις αὐτὴν
ἔξω τῶν πατρίων ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀνέλαβον. ἥ τε 2
στοὰ ἡ Παύλειος ἐκαύθη, καὶ τὸ πῦρ ἀπ' αὐτῆς πρὸς
τὸ Ἑστιαῖον ἀφίκετο, ὥστε καὶ τὰ ἱερὰ ἔς τε τὸ πα-
λάτιον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀειπαρθένων, ἡ γὰρ πρεσβεύ-
ουσα αὐτῶν ἐτετύφλωτο, ἀνακομισθῆναι καὶ ἐς τὴν
τοῦ ἱερέως τοῦ Διὸς οἰκίαν τεθῆναι. ἡ μὲν οὖν 3
στοὰ μετὰ τοῦτο ὀνόματι μὲν ὑπ' Αἰμιλίου, ἐς ὃν τὸ
τοῦ ποιήσαντός ποτε αὐτὴν γένος ἐληλύθει, τῷ δὲ
ἔργῳ ὑπό τε τοῦ Αὐγούστου καὶ ὑπὸ τῶν τοῦ Παύ-
λου φίλων ἀνῳκοδομήθη· τότε δὲ οἵ τε Παννόνιοι
νεωτερίσαντες αὖθις ἐχειρώθησαν, καὶ αἱ Ἄλπεις αἱ
παραθαλασσίδιοι ὑπὸ Λιγύων τῶν κομητῶν καλου-
μένων ἐλευθέρως ἔτι καὶ τότε νεμόμεναι ἐδουλώθη-
σαν. τά τε ἐν τῷ Βοσπόρῳ τῷ Κιμμερίῳ νεοχμώ- 4
σαντα κατέστη. Σκριβώνιος γάρ τις τοῦ τε Μιθρι-
δάτου ἔγγονος εἶναι καὶ παρὰ τοῦ Αὐγούστου τὴν
βασιλείαν, ἐπειδήπερ ὁ Ἄσανδρος ἐτεθνήκει, εἰλη-
φέναι λέγων, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Δύναμίν τε καλου-
μένην καὶ τὴν ἀρχὴν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιτετραμ-
μένην, ἣ τοῦ τε Φαρνάκου θυγάτηρ καὶ τοῦ Μιθρι-
δάτου ἔγγονος ἀληθῶς ἦν, ἠγάγετο, καὶ τὸν Βόσπορον
διὰ χειρὸς ἐποιεῖτο. πυθόμενος οὖν ταῦτα ὁ Ἀγρίπ- 5
πας τὸν Πολέμωνα ἐπ' αὐτόν, τὸν τοῦ Πόντου τοῦ
πρὸς τῇ Καππαδοκίᾳ ὄντος βασιλεύοντα, ἔπεμψε·
καὶ ὃς Σκριβώνιον μὲν οὐκέτι περιόντα κατέλαβε,
μαθόντες γὰρ οἱ Βοσπόριοι τὴν ἐπιβολὴν αὐτοῦ προ-
απέκτειναν αὐτόν, ἀντιστάντων δέ οἱ ἐκείνων δέει
τοῦ μὴ βασιλεύεσθαι αὐτῷ δοθῆναι, ἐς χεῖράς σφισιν

6 ἦλθε. καὶ ἐνίκησε μέν, οὐ μὴν καὶ παρεστήσατό
σφας πρὶν τὸν Ἀγρίππαν ἐς Σινώπην ἐλθεῖν ὡς καὶ
ἐπ' αὐτοὺς στρατεύσοντα. οὕτω δὲ τά τε ὅπλα κατέ-
θεντο καὶ τῷ Πολέμωνι παρεδόθησαν· ἥ τε γυνὴ
ἡ Δύναμις συνῴκησεν αὐτῷ, τοῦ Αὐγούστου δῆλον
7 ὅτι ταῦτα δικαιώσαντος. καὶ ἐπ' αὐτοῖς θυσίαι μὲν
τῷ τοῦ Ἀγρίππου ὀνόματι ἐγένοντο, οὐ μέντοι καὶ
τὰ ἐπινίκια καίτοι ψηφισθέντα αὐτῷ ἐπέμφθη· οὔτε
γὰρ ἔγραψεν ἀρχὴν ἐς τὸ συνέδριον ὑπὲρ τῶν πραχ-
θέντων οὐδέν, ἀφ' οὗ δὴ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα, νόμῳ
τινὶ τῷ ἐκείνου τρόπῳ χρώμενοι, οὐδ' αὐτοί τι τῷ
κοινῷ ἔτ' ἐπέστελλον, οὔτε τὴν πέμψιν τῶν νικητη-
8 ρίων ἐδέξατο· καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ἄλλῳ τινὶ ἔτι τῶν
ὁμοίων αὐτῷ, ὥς γε καὶ ἐγὼ κρίνω, ποιῆσαι τοῦτο
ἐδόθη, ἀλλὰ μόναις ταῖς ἐπινικίοις τιμαῖς ἐγαυροῦντο.

25 ὁ δ' οὖν Αὔγουστος ἐπειδὴ πάντα τά τε ἐν ταῖς
Γαλατίαις καὶ τὰ ἐν ταῖς Γερμανίαις ταῖς τ' Ἰβηρίαις,
πολλὰ μὲν ἀναλώσας ὡς ἑκάστοις, πολλὰ δὲ καὶ παρ'
ἑτέρων λαβών, τήν τε ἐλευθερίαν καὶ τὴν πολιτείαν
τοῖς μὲν δοὺς τοὺς δ' ἀφελόμενος, διῳκήσατο, τὸν
μὲν Δροῦσον ἐν τῇ Γερμανίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ
a. u. 741 ἐς τὴν Ῥώμην ἐπί τε τοῦ Τιβερίου καὶ ἐπὶ Κυιντι-
2 λίου Οὐάρου ὑπάτων ἀνεκομίσθη. καὶ ἔτυχε γὰρ
ἡ ἀγγελία τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ-
ραις ἐς τὸ ἄστυ ἐλθοῦσα ἐν αἷς Κορνήλιος Βάλβος
τὸ θέατρον τὸ καὶ νῦν ἐπ' αὐτοῦ καλούμενον καθιε-
ρώσας θέας ἐπετέλει, ἐπί τε τούτῳ ὡς καὶ αὐτὸς τὸν
Αὔγουστον ἐπανάξων ἐσεμνύνετο, καίτοι ὑπὸ τοῦ
πλήθους τοῦ ὕδατος, ὅπερ ὁ Τίβερις πλεονάσας ἐπε-
ποιήκει, μηδὲ ἐσελθεῖν ἐς τὸ θέατρον εἰ μὴ πλοίῳ
δυνηθείς, καὶ ὁ Τιβέριος πρῶτον αὐτὸν ἐπὶ τῇ τοῦ
3 θεάτρου τιμῇ ἐπεψήφισεν. ἥ τε γὰρ βουλὴ ἠθροί-

σθη, καὶ ἔδοξέ σφισιν ἄλλα τε καὶ βωμὸν ἐν αὐτῷ
τῷ βουλευτηρίῳ ὑπὲρ τῆς τοῦ Αὐγούστου ἐπανόδου
ποιήσασθαι, τοῖς τε ἱκετεύσασιν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ
πωμηρίου ὄντα ἄδειαν εἶναι. οὐ μέντοι καὶ ἐδέξατο
οὐδέτερον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ δήμου καὶ
τότε ἐξέστη· νυκτὸς γὰρ ἐς τὴν πόλιν ἐσεκομίσθη, 4
ὅπερ που καὶ ἀεὶ ὡς εἰπεῖν, εἴτε ἐς τὰ προάστεια
εἴτε καὶ ἄλλοσέ ποι ἐκδημοίη, καὶ ἀφορμώμενος καὶ
ἐπανιὼν ὁμοίως ἐποίει, ἵνα μηδενὶ αὐτῶν ὀχληρὸς
εἴη. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἔν τε τῷ παλατίῳ τὸν δῆμον
ἠσπάσατο, καὶ ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀνελθὼν τήν τε
δάφνην ἀπὸ τῶν ῥάβδων περιεῖλε καὶ ἐς τὰ τοῦ
Διὸς γόνατα κατέθετο, τῷ τε δήμῳ προῖκα τά τε
λουτρὰ καὶ τοὺς κουρέας τὴν ἡμέραν ἐκείνην πα-
ρέσχε. συναγαγὼν δὲ ἐκ τούτου τὸ βουλευτήριον 5
αὐτὸς μὲν οὐδὲν εἶπεν ὑπὸ βράγχου, τὸ δὲ δὴ βιβλίον
τῷ ταμίᾳ ἀναγνῶναι δοὺς τά τε πεπραγμένα οἱ κα-
τηριθμήσατο, καὶ διέταξε τά τε ἔτη ὅσα οἱ πολῖται
στρατεύσοιντο, καὶ τὰ χρήματα ὅσα παυσάμενοι τῆς
στρατείας, ἀντὶ τῆς χώρας ἣν ἀεί ποτε ᾔτουν, λή-
ψοιντο, ὅπως ἐπὶ ῥητοῖς ἐκεῖθεν ἤδη καταλεγόμενοι
μηδὲν τούτων γε ἕνεκα νεωτερίζωσιν. ἦν δὲ ὅ τε 6
ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν τοῖς μὲν δορυφόροις δώδεκα, τοῖς
δ' ἄλλοις ἑκκαίδεκα, καὶ τὸ ἀργύριον τοῖς μὲν ἔλατ-
τον, τοῖς δὲ πλεῖον. ταῦτα δὲ ἐκείνοις μὲν οὔθ'
ἡδονὴν οὔτ' ὀργὴν ἔν γε τῷ τότε παρόντι ἐνεποίησε
διὰ τὸ μήτε πάντων ὧν ἐπεθύμουν τυχεῖν μήτε
πάντων διαμαρτεῖν, τοῖς δὲ δὴ ἄλλοις ἀγαθὰς ἐλπί-
δας τοῦ μηκέτι τῶν κτημάτων ἀφαιρεθήσεσθαι.

μετὰ δὲ δὴ ταῦτα τό τε θέατρον τὸ τοῦ Μαρ- 26
κέλλου καλούμενον καθιέρωσε, κἀν τῇ πανηγύρει
τῇ διὰ τοῦτο γενομένῃ τήν τε Τροίαν οἱ παῖδες οἱ

εὐπατρίδαι οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ ἔγγονος αὐτοῦ ὁ Γάιος
ἵππευσαν, καὶ θηρία Λιβυκὰ ἑξακόσια ἀπεσφάγη·
2 τά τε γενέθλια τοῦ Αὐγούστου ὁ Ἴουλος ὁ τοῦ Ἀν-
τωνίου παῖς στρατηγῶν καὶ ἱπποδρομίᾳ καὶ σφαγαῖς
θηρίων ἑώρτασε, καὶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ καὶ ἐκεῖνον
καὶ τὴν βουλὴν κατὰ δόγμα αὐτῆς εἱστίασεν.

3 ἐκ δὲ τούτου ἐξέτασις αὖθις τῶν βουλευτῶν
ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ τὸ μὲν πρῶτον δέκα μυριά-
δων τὸ τίμημα αὐτοῖς ὥριστο διὰ τὸ συχνοὺς τῶν
πατρῴων ὑπὸ τῶν πολέμων ἐστερῆσθαι, προϊόντος
δὲ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀνθρώπων περιουσίας κτω-
μένων ἐς πέντε καὶ εἴκοσι προήχθη, οὐκέτ' οὐδεὶς
4 ἐθελοντὶ βουλεύσων ηὑρίσκετο, ἀλλὰ καὶ παῖδες εἰσὶν
οἳ καὶ ἔγγονοι βουλευτῶν, οἱ μὲν ὡς ἀληθῶς πενό-
μενοι, οἱ δὲ καὶ ἐκ συμφορῶν προγονικῶν τεταπει-
νωμένοι, οὐχ ὅσον οὐκ ἀντεποιοῦντο τοῦ βουλευτι-
κοῦ ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ προσκατειλεγμένοι ἤδη
5 ἐξώμνυντο. καὶ διὰ τοῦτο πρότερον μέν, ἀποδημοῦν-
τος ἔτι τοῦ Αὐγούστου, δόγμα ἐγένετο τοὺς εἴκοσι
καλουμένους ἄνδρας ἐκ τῶν ἱππέων ἀποδείκνυσθαι·
ὅθεν οὐκέτ' οὐδεὶς αὐτῶν ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσε-
γράφη, μὴ καὶ ἑτέραν τινὰ ἀρχὴν τῶν ἐς αὐτὸ ἐσάγειν
6 δυναμένων λαβών. οἱ δὲ δὴ εἴκοσιν οὗτοι ἄνδρες
ἐκ τῶν ἓξ καὶ εἴκοσίν εἰσιν, οἵ τε τρεῖς οἱ τὰς τοῦ
θανάτου δίκας προστεταγμένοι, καὶ οἱ ἕτεροι τρεῖς οἱ
τὸ τοῦ νομίσματος κόμμα μεταχειριζόμενοι, οἵ τε τέσσα-
ρες οἱ τῶν ἐν τῷ ἄστει ὁδῶν ἐπιμελούμενοι, καὶ οἱ δέκα
οἱ ἐπὶ τῶν δικαστηρίων τῶν ἐς τοὺς ἑκατὸν ἄνδρας
7 κληρουμένων ἀποδεικνύμενοι· οἱ γὰρ δὴ δύο οἱ τὰς
ἔξω τοῦ τείχους ὁδοὺς ἐγχειριζόμενοι, οἵ τε τέσσαρες
οἱ ἐς τὴν Καμπανίαν πεμπόμενοι, κατελέλυντο. τοῦτό
τε οὖν ἐν τῇ τοῦ Αὐγούστου ἐκδημίᾳ ἐψηφίσθη, καὶ

ἵν᾽ ἐπειδὴ μηδεὶς ἔτι ῥαδίως τὴν δημαρχίαν ᾔτει,
κλήρῳ τινὲς ἐκ τῶν τεταμιευκότων καὶ μήπω τεσσα-
ράκοντα ἔτη γεγονότων καθιστῶνται. τότε δὲ αὐτὸς 8
πάντας αὐτοὺς ἐξήτασε, καὶ τὰ μὲν τῶν ὑπὲρ πέντε
καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονότων οὐκ ἐπολυπραγμόνησε,
τοὺς δὲ ἐντός τε τῆς ἡλικίας ταύτης ὄντας καὶ τὸ
τίμημα ἔχοντας βουλεῦσαι κατηνάγκασε, χωρὶς ἢ εἴ
τις ἀνάπηρος ἦν. καὶ τὰ μὲν σώματα καὶ αὐτός που 9
αὐτῶν ἑώρα, περὶ δὲ δὴ τῶν οὐσιῶν ὅρκοις ἐπιστοῦτο
αὐτῶν τε ἐκείνων καὶ ἑτέρων συνομνύντων σφίσι
καὶ λογισμὸν τῆς τε ἀπορίας ἅμα καὶ τοῦ βίου δι-
δόντων.

καὶ οὐκ ἐν μὲν τοῖς κοινοῖς τοιοῦτος ἦν, τῶν δ᾽ 27
ἰδιωτῶν παρημέλει, ἀλλὰ καὶ τῷ Τιβερίῳ ἐπετίμησεν
ὅτι τὸν Γάιον ἐν τῇ πανηγύρει τῇ εὐκταίᾳ, ἣν ἐπὶ
τῇ ἐπανόδῳ αὐτοῦ διετίθει, παρεκαθίσατο, καὶ τῷ
δήμῳ ὅτι καὶ κρότοις καὶ ἐπαίνοις αὐτὸν ἐτίμησαν.
ἐπειδή τε τοῦ Λεπίδου μεταλλάξαντος ἀρχιέρεως ἀπε- 2
δείχθη καὶ διὰ τοῦθ᾽ ἡ βουλὴ ψηφίσασθαι . . . αὐ-
τῶν ἠθέλησεν, οὔτε τι αὐτῶν προσήσεσθαι ἔφη, καὶ
ἐγκειμένων οἱ ἐξανέστη τε καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ συνε-
δρίου. καὶ οὔτε ἐκεῖνα ἔτ᾽ ἐκυρώθη οὔτ᾽ οἰκίαν τινὰ 3
δημοσίαν ἔλαβεν, ἀλλὰ μέρος τι τῆς ἑαυτοῦ, ὅτι τὸν
ἀρχιέρεων ἐν κοινῷ πάντως οἰκεῖν ἐχρῆν, ἐδημοσίωσε.
τὴν μέντοι τοῦ βασιλέως τῶν ἱερῶν ταῖς ἀειπαρθέ-
νοις ἔδωκεν, ἐπειδὴ ὁμότοιχος ταῖς οἰκήσεσιν αὐτῶν
ἦν. Κορνηλίου τε Σισέννου αἰτίαν ἐπὶ τῷ τῆς 4
γυναικὸς βίῳ σχόντος, καὶ ἐν τῷ συνεδρίῳ εἰπόντος
ὅτι καὶ εἰδότος καὶ συμβουλεύσαντός οἱ αὐτοῦ ἠγά-
γετο αὐτήν, περιοργής τε ἐγένετο καὶ εἶπε μὲν οὐδὲν
οὐδὲ ἔπραξε δεινόν, ἐκπηδήσας δὲ ἐκ τοῦ βουλευτη-
ρίου ἔπειτα μετ᾽ ὀλίγον ἐπανῆλθεν, ἑλόμενος, ὥς γε

καὶ τοῖς φίλοις μετὰ ταῦτα ἔφη, τοῦτο μᾶλλον καίπερ οὐκ ὀρθῶς ἔχον ποιῆσαι ἢ κατὰ χώραν μείνας ἀναγκασθῆναί τι κακὸν δρᾶσαι.

28 κἂν τούτῳ τὸν Ἀγρίππαν ἐκ τῆς Συρίας ἐλθόντα τῇ τε δημαρχικῇ ἐξουσίᾳ αὖθις ἐς ἄλλα ἔτη πέντε ἐμεγάλυνε καὶ ἐς τὴν Παννονίαν πολεμησείουσαν ἐξέπεμψε, μεῖζον αὐτῷ τῶν ἑκασταχόθι ἔξω τῆς Ἰτα-
2 λίας ἀρχόντων ἰσχῦσαι ἐπιτρέψας. καὶ ὃς τὴν μὲν
a. u. 742 στρατείαν καίτοι τοῦ χειμῶνος, ἐν ᾧ Μάρκος τε Οὐαλέριος καὶ Πούπλιος Σουλπίκιος ὑπάτευον, ἐνεστηκότος ἐποιήσατο, ἐκπλαγέντων δὲ τῶν Παννονίων πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῦ καὶ μηδὲν ἔτι νεωτερισάντων
3 ἐπανῆλθε, καὶ ἐν Καμπανίᾳ γενόμενος ἐνόσησε. πυθόμενος δὲ τοῦτο ὁ Αὔγουστος, ἔτυχε δὲ ἐν τοῖς Παναθηναίοις ὁπλομαχίας ἀγῶνας τῷ τῶν παίδων ὀνόματι τιθείς, ἐξωρμήθη, καὶ καταλαβὼν αὐτὸν τεθνηκότα ἔς τε τὸ ἄστυ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐσεκόμισε καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ προέθηκε, τόν τε λόγον τὸν ἐπ' αὐτοῦ εἶπε, παραπέτασμά τι πρὸ τοῦ νεκροῦ παρατείνας.
4 ὅπερ ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα διὰ τί ἐποίησεν, εἴρηται δὲ ὅμως τοῖς μὲν ὅτι ἀρχιέρεως ἦν, τοῖς δὲ ὅτι τὰ τῶν τιμητῶν ἔπραττεν, οὐκ ὀρθῶς φρονοῦσιν· οὔτε γὰρ τῷ ἀρχιέρεῳ ἀπείρηται νεκρὸν ὁρᾶν οὔτε τῷ τιμητῇ, πλὴν ἂν τὸ τέλος ταῖς ἀπογραφαῖς μέλλῃ ἐπάξειν· ἂν γάρ τινα πρὸ τοῦ καθαρσίου ἴδῃ, ἀνάδαστα τὰ
5 πραχθέντα αὐτῷ πάντα γίγνεται. τοῦτό τε οὖν οὕτως ἔδρασε, καὶ τὴν ἐκφορὰν αὐτοῦ ἐν τῷ τρόπῳ ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς μετὰ ταῦτα ἐξηνέχθη ἐποιήσατο, καὶ αὐτὸν καὶ ἐν τῷ ἑαυτοῦ μνημείῳ ἔθαψε, καίτοι ἴδιον ἐν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ λαβόντα.

29 Ἀγρίππας μὲν οὖν οὕτω μετήλλαξε, τά τε ἄλλα ἄριστος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων διαφανῶς γενό-

μενος, καὶ τῇ τοῦ Αὐγούστου φιλίᾳ πρός τε τὸ αὐτῷ
ἐκείνῳ καὶ πρὸς τὸ τῷ κοινῷ συμφορώτατον χρησά-
μενος. ὅσον τε γὰρ τοὺς ἄλλους ἀρετῇ κατεκράτει, 2
τοσοῦτον ἐκείνου ἐθελοντὴς ἡττᾶτο, καὶ πᾶσαν αὐ-
τῷ τὴν ἑαυτοῦ καὶ σοφίαν καὶ ἀνδρείαν ἐς τὰ λυσι-
τελέστατα παρέχων πᾶσαν τὴν παρ' ἐκείνου καὶ
τιμὴν καὶ δύναμιν ἐς τὸ τοὺς ἄλλους εὐεργετεῖν
ἀνήλισκεν. ἀφ' οὗ δὴ καὶ τὰ μάλιστα οὔτ' αὐτῷ 3
ποτε τῷ Αὐγούστῳ ἐπαχθὴς οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐπί-
φθονος ἐγένετο, ἀλλ' ἐκείνῳ τε τὴν μοναρχίαν ὡς καὶ
δυναστείας ὄντως ἐπιθυμητὴς συνέστησε, καὶ τὸν
δῆμον εὐεργεσίαις ὡς καὶ δημοτικώτατος προσεποιή-
σατο. καὶ τότε γοῦν κήπους τέ σφισι καὶ τὸ βαλα- 4
νεῖον τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπεν, ὥστε προῖκα
αὐτοὺς λοῦσθαι, χωρία τινὰ ἐς τοῦτο τῷ Αὐγούστῳ
δούς. καὶ ὃς οὐ μόνον ταῦτ' ἐδημοσίευσεν, ἀλλὰ
καὶ καθ' ἑκατὸν δραχμὰς τῷ δήμῳ ὡς καὶ ἐκείνου
κελεύσαντος διένειμε. τῶν τε γὰρ πλείστων αὐτοῦ 5
ἐκληρονόμησεν, ἐν οἷς ἄλλα τε καὶ ἡ Χερρόνησος ἡ
πρὸς τῷ Ἑλλησπόντῳ, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐς τὸν Ἀγρίπ-
παν ἐλθοῦσα· καὶ πάνυ ἐπὶ πολὺ αὐτὸν ἐπόθησε,
καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔντιμον παρὰ τῷ δήμῳ ἐποίησε,
τόν τε υἱὸν τὸν τελευτήσαντί οἱ γεννηθέντα Ἀγρίπ-
παν προσηγόρευσεν. οὐ μέντοι οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐκλι- 6
πεῖν τι τῶν πατρίων, καίπερ μηδενὸς τῶν πρώτων
ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπαντῆσαι ἐθέλοντος, ἐπέτρεψε,
καὶ αὐτὸς τὰς μονομαχίας διετέλεσε· πολλάκις δὲ καὶ
ἀπόντος αὐτοῦ ἐποιοῦντο. οὕτω γοῦν οὐκ ἴδιον τοῦτο 7
τὸ πάθος τῇ τοῦ Ἀγρίππου οἰκίᾳ ἀλλὰ καὶ κοινὸν
πᾶσι τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο, ὥστε καὶ σημεῖα ὅσα
πρὸ τῶν μεγίστων συμφορῶν συμβαίνειν σφίσιν
εἴωθε, καὶ τότε συνενεχθῆναι. βύαι τε γὰρ τῇ πόλει

συνεφοίτησαν, καὶ κεραυνὸς ἐς τὴν ἐν τῷ Ἀλβανῷ
οἰκίαν, ἐς ἣν οἱ ὕπατοι ἐν ταῖς ἱερουργίαις καταλύ-
8 ουσιν, ἐνέσκηψε. τό τε ἄστρον ὁ κομήτης ὠνομασ-
μένος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἄστεως
αἰωρηθεὶς ἐς λαμπάδας διελύθη. καὶ πυρὶ ἄλλα τε
τῆς πόλεως συχνὰ καὶ ἡ τοῦ Ῥωμύλου σκηνὴ ἐκαύ-
θη, κοράκων κρέα ἐς αὐτὴν ἐκ βωμοῦ τινος ἔμπυρα
ἐμβαλόντων.

30 οὕτω μὲν τὰ κατὰ Ἀγρίππαν ἐγένετο· μετὰ δὲ
τοῦτο ὁ Αὔγουστος ἐπιμελητής τε καὶ ἐπανορθωτὴς
τῶν τρόπων ἐς ἕτερα ἔτη πέντε αἱρεθείς, καὶ γὰρ
τοῦτο κατὰ προθεσμίας, ὥσπερ που καὶ τὴν μοναρ-
χίαν, ἐλάμβανε, θυμιᾶν τε τοὺς βουλευτὰς ἐν τῷ
συνεδρίῳ, ὁσάκις ἂν ἕδρα αὐτῶν ᾖ, καὶ τὴν ἄφιξιν
πρὸς ἑαυτὸν μὴ ποιεῖσθαι, τὸ μὲν ἵνα θεοσεβῶσι, τὸ
2 δὲ ἵνα ἀπονητὶ συνίωσιν, ἐκέλευσε. τὴν δὲ δημαρχίαν
ὀλίγων σφόδρα διὰ τὸ τὴν ἰσχύν σφων καταλελύσθαι
αἰτούντων, ἐνομοθέτησεν ἐκ τῶν ἱππέων τῶν μὴ ἔλατ-
τον πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας κεκτημένων προβάλ-
λεσθαι τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἕνα ἕκαστον, κἀκ τούτων
τὸ πλῆθος τοὺς ἐνδέοντας αἱρεῖσθαί σφισιν, εἰ μὲν
καὶ βουλεύειν μετὰ τοῦτ᾽ ἐθέλοιεν, εἰ δὲ μή, ἐς τὴν
3 ἱππάδα αὖθις ἐπανιέναι ἐξεῖναι. ἐπειδή τε ἡ Ἀσία
τὸ ἔθνος ἐπικουρίας τινὸς διὰ σεισμοὺς μάλιστα
ἐδεῖτο, τόν τε φόρον αὐτῆς τὸν ἔτειον ἐκ τῶν ἑαυ-
τοῦ χρημάτων τῷ κοινῷ ἐσήνεγκε, καὶ ἄρχοντά οἱ
ἐκ τοῦ κλήρου, ἀλλ᾽ οὐχ αἱρετόν, ἐπὶ δύο ἔτη προσέ-
4 ταξε. κακῶς τέ ποτε τοῦ Ἀπουληίου καὶ τοῦ Μαι-
κήνου ἐν δικαστηρίῳ τινὶ μοιχείας, οὐχ ὅτι τι καὶ
αὐτοὶ ὑβρίκεσαν ἀλλ᾽ ὅτι τῷ κρινομένῳ σπουδῇ συνῄ-
ροντο, ἀκουόντων ἦλθέ τε ἐς τὸ δικαστήριον, καὶ ἐν
τῇ τοῦ στρατηγοῦ ἕδρᾳ καθιζήσας δεινὸν μὲν οὐδὲν

ἔπραξεν, ἀνειπὼν δὲ τῷ κατηγόρῳ μήτε τοὺς συγγε-
νεῖς μήτε τοὺς φίλους αὐτοῦ προπηλακίζειν ἀπέστη.
καὶ αὐτὸν διά τε ταῦτα καὶ διὰ τὰ ἄλλα ἀνδριᾶσί τε
ἐκ συντελείας ἐτίμησαν, καὶ τῷ τοῖς τε ἀγύνοις καὶ
ταῖς ἀνάνδροις καὶ συνθεᾶσθαι τοῖς ἄλλοις καὶ συν-
δειπνεῖν ἐν τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ δοῦναι· οὐ γὰρ
ἐξῆν οὐδέτερον.

ὡς δ' οὖν ὁ Ἀγρίππας, ὅνπερ που δι' ἀρετὴν 31
ἀλλ' οὐ δι' ἀνάγκην τινὰ ἠγάπα, ἐτεθνήκει, καὶ
συνεργοῦ πρὸς τὰ πράγματα πολὺ τῶν ἄλλων καὶ
τῇ δυνάμει προφέροντος, ὥστε καὶ ἐν καιρῷ καὶ
ἄνευ φθόνου καὶ ἐπιβουλῆς πάντα διάγεσθαι, ἐδεῖτο,
τὸν Τιβέριον καὶ ἄκων προσείλετο· οἱ γὰρ ἔγγονοι
αὐτοῦ ἐν παισὶν ἔτι καὶ τότε ἦσαν. καὶ προαποσπά- 2
σας καὶ ἐκείνου τὴν γυναῖκα, καίτοι τοῦ τε Ἀγρίπ-
που θυγατέρα ἐξ ἄλλης τινὸς γαμετῆς οὖσαν, καὶ
τέκνον τὸ μὲν ἤδη τρέφουσαν, τὸ δὲ ἐν γαστρὶ ἔχου-
σαν, τήν τε Ἰουλίαν οἱ ἠγγύησε καὶ ἐπὶ τοὺς Παν-
νονίους αὐτὸν ἐξέπεμψε· τέως μὲν γὰρ τὸν Ἀγρίπ-
παν φοβηθέντες ἡσύχασαν, τότε δὲ τελευτήσαντος
αὐτοῦ ἐπανέστησαν. καί σφας ὁ Τιβέριος, πολλὰ 3
μὲν τῆς χώρας πορθήσας, πολλὰ δὲ καὶ τοὺς ἀνθρώ-
πους κακώσας, ἐχειρώσατο, τοῖς Σκορδίσκοις, ὁμό-
ροις τε αὐτῶν καὶ ὁμοσκεύοις οὖσι, συμμάχοις ὅτι
μάλιστα χρησάμενος. καὶ τά τε ὅπλα σφῶν ἀφείλετο,
καὶ τῆς ἡλικίας τὸ πλεῖον ἐπ' ἐξαγωγῇ ἀπέδοτο. καὶ 4
αὐτῷ διὰ ταῦτα ἡ μὲν βουλὴ τά γε ἐπινίκια ἐψηφί-
σατο, ὁ δ' Αὔγουστος ταῦτα μὲν οὐκ ἐπέτρεψεν ἑορ-
τάσαι, τὰς δὲ τιμὰς τὰς ἐπινικίους ἀντέδωκε.

τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τῷ Δρούσῳ συνέβη. τῶν 32
τε γὰρ Συγάμβρων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν διά
τε τὴν τοῦ Αὐγούστου ἀπουσίαν καὶ διὰ τὸ τοὺς

Γαλάτας μὴ ἐθελοδουλεῖν πολεμωθέντων σφίσι, τό τε ὑπήκοον προκατέλαβε, τοὺς πρώτους αὐτοῦ, προφάσει τῆς ἑορτῆς ἣν καὶ νῦν περὶ τὸν τοῦ Αὐγούστου βωμὸν ἐν Λουγδούνῳ τελοῦσι, μεταπεμψάμενος, καὶ τοὺς Κελτοὺς τηρήσας τὸν Ῥῆνον διαβαίνοντας
2 *ἀνέκοψε. καὶ μετὰ τοῦτο ἔς τε τὴν τῶν Οὐσιπετῶν κατὰ αὐτὴν τὴν τῶν Βαταούων νῆσον διέβη, καὶ ἐπὶ τὴν Συγαμβρίδα ἐκεῖθεν ἐπιπαρελθὼν συχνὰ ἐπόρθησεν. ἔς τε τὸν ὠκεανὸν διὰ τοῦ Ῥήνου καταπλεύσας τούς τε Φρισίους ᾠκειώσατο, καὶ ἐς τὴν Χαυκίδα διὰ τῆς λίμνης ἐμβαλὼν ἐκινδύνευσε, τῶν πλοίων ὑπὸ τῆς τοῦ ὠκεανοῦ παλιρροίας ἐπὶ τοῦ*
3 *ξηροῦ γενομένων. καὶ τότε μὲν ὑπὸ τῶν Φρισίων πεζῇ συνεστρατευκότων αὐτῷ σωθεὶς ἀνεχώρησε, χειμὼν γὰρ ἦν, καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἐλθὼν ἀγορανόμος*
a. u. 743 *ἐπί τε Κυίντου Αἰλίου καὶ ἐπὶ Παύλου Φαβίου ὑπάτων, καίπερ τὰς στρατηγικὰς τιμὰς ἔχων, ἀπε-*
33 *δείχθη· ἅμα δὲ τῷ ἦρι πρὸς τὸν πόλεμον αὖθις ὥρμησε, καὶ τόν τε Ῥῆνον ἐπεραιώθη καὶ τοὺς Οὐσιπέτας κατεστρέψατο, τόν τε Λουπίαν ἔζευξε καὶ ἐς τὴν τῶν Συγάμβρων ἐνέβαλε, καὶ δι' αὐτῆς καὶ ἐς τὴν Χερουσκίδα προεχώρησε μέχρι τοῦ Οὐισούργου.*
2 *ἠδυνήθη δὲ τοῦτο ποιῆσαι, ὅτι οἱ Σύγαμβροι τοὺς Χάττους, μόνους τῶν προσοίκων μὴ ἐθελήσαντάς σφισι συμμαχῆσαι, ἐν ὀργῇ σχόντες πανδημὶ ἐπ' αὐτοὺς ἐξεστράτευσαν, κἀν τῷ καιρῷ τούτῳ ἔλαθε τὴν χώραν αὐτῶν διεξελθών. καὶ διέβη ἂν καὶ τὸν Οὐίσουργον, εἰ μὴ τῶν τε ἐπιτηδείων ἐσπάνισε καὶ ὁ χειμὼν ἐνέστη καί τι καὶ σμῆνος ἐν τῷ στρατοπέ-*
3 *δῳ αὐτοῦ ὤφθη. οὔτ' οὖν περαιτέρω διὰ ταῦτα προεχώρησε, καὶ ἐς τὴν φιλίαν ἀνακομιζόμενος δεινῶς ἐκινδύνευσεν· οἱ γὰρ πολέμιοι ἄλλως τε ἐνέδραις*

αὐτὸν ἐκάκωσαν, καί ποτε ἐς στενὸν καὶ κοῖλον χω-
ρίον κατακλείσαντες ὀλίγου διέφθειραν, κἂν πασσυδὶ
ἂν ἀπώλεσαν, εἰ μὴ καταφρονήσαντές σφων ὡς καὶ
ἑαλωκότων καὶ μιᾶς ἐπικοπῆς ὄντων ὁμόσε αὐτοῖς
ἀσύντακτοι ἐχώρησαν. νικηθέντες γὰρ ἐκ τούτου 4
οὐκέθ' ὁμοίως ἐθρασύνοντο, ἀλλὰ πόρρωθεν μέν
σφας παρελύπουν, ἐγγὺς δὲ οὐ προσήεσαν, ὥστε τὸν
Δροῦσον ἀντικαταφρονήσαντα αὐτῶν ἐκεῖ τε ᾗ ὅ τε
Λουπίας καὶ ὁ Ἐλίσων συμμίγνυνται φρούριόν τί
σφισιν ἐπιτειχίσαι, καὶ ἕτερον ἐν Χάττοις παρ' αὐτῷ
τῷ Ῥήνῳ. διὰ μὲν οὖν ταῦτα τάς τε ἐπινικίους τι- 5
μὰς καὶ τὸ ἐπὶ κέλητος ἐς τὸ ἄστυ ἐσελάσαι, τῇ τε
τοῦ ἀνθυπάτου ἐξουσίᾳ, ἐπειδὰν διαστρατηγήσῃ,
χρήσασθαι ἔλαβε. τὸ γὰρ ὄνομα τὸ τοῦ αὐτοκρά-
τορος ἐπεφημίσθη μὲν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ ἐκεί-
νῳ τότε καὶ τῷ Τιβερίῳ πρότερον, οὐ μέντοι παρὰ
τοῦ Αὐγούστου ἐδόθη, καίπερ αὐτοῦ ἀπ' ἀμφοτέρων
τῶν ἔργων τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπικλήσεως αὐξήσαντος.
ἐν ᾧ δ' οὖν ὁ Δροῦσος ταῦτ' ἔπραττεν, ἥ τε 34
πανήγυρις ἡ τῇ στρατηγίᾳ αὐτοῦ προσήκουσα πολυ-
τελεστάτη ἐποιήθη, καὶ τὰ γενέθλια τὰ τοῦ Αὐγού-
στου καὶ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πόλει
πολλαχόθι θηρίων σφαγαῖς ἐτιμήθη. καὶ τοῦτο μέν, 2
καίτοι μὴ ψηφισθέν, ἐν πᾶσιν ὡς εἰπεῖν τοῖς ἔτεσι
πρός τινος τῶν ἀεὶ στρατηγούντων ἐγίγνετο· τὰ δὲ
δὴ Αὐγουστάλια, ἃ καὶ νῦν ἄγεται, τότε πρῶτον ἐκ
δόγματος ἐτελέσθη. ὅ τε Τιβέριος τούς τε Δελμά- 3
τας νεοχμώσαντας καὶ τοὺς Παννονίους μετὰ τοῦτο
πρός τε τὴν ἐκείνου καὶ πρὸς τὴν τοῦ πλείονος στρα-
τοῦ ἀπουσίαν νεωτερίσαντας ἐχειρώσατο, πολεμῶν
τε ἅμα ἀμφοτέροις καὶ τοτὲ μὲν τῇ, τοτὲ δὲ τῇ με-
θιστάμενος, ὥστε καὶ τῶν ἄθλων τῶν αὐτῶν τῷ

4 Δρούσῳ τυχεῖν. κἀκ τούτου καὶ ἡ Δελματία τῇ τοῦ Αὐγούστου φρουρᾷ, ὡς καὶ ὅπλων τινῶν ἀεὶ καὶ δι' ἑαυτὴν καὶ διὰ τὴν τῶν Παννονίων γειτονίαν δεομένη, παρεδόθη.

5 οὗτοι μὲν δὴ ταῦτ' ἔπρασσον· ἐν δὲ δὴ τοῖς αὐτοῖς τούτοις χρόνοις Οὐολογαίσης Θρᾷξ Βησσός, ἱερεὺς τοῦ παρ' αὐτοῖς Διονύσου, προσεποιήσατό τινας πολλὰ θειάσας, καὶ μετ' αὐτῶν ἀποστὰς τόν τε Ῥασκύποριν τὸν τοῦ Κότυος υἱὸν νικήσας ἀπέκτεινε, καὶ τὸν θεῖον αὐτοῦ τὸν Ῥυμητάλκην μετὰ ταῦτα ἀμαχὶ γυμνώσας τῶν δυνάμεων τῇ παρὰ τοῦ θεοῦ δόξῃ φυγεῖν ἐποίησε, καὶ αὐτὸν ἐπιδιώκων ἔς τε τὴν Χερρόνησον ἐνέβαλε καὶ δεινῶς αὐτὴν ἐλυ-
6 μήνατο. ὡς οὖν οὗτός τε ταῦτ' ἐποίει καὶ οἱ Σιαλέται τὴν Μακεδονίαν ἐκακούργουν, Λούκιος Πίσων ἐκ Παμφυλίας, ἧς ἦρχε, προσετάχθη σφίσι· καὶ προαναχωρησάντων οἴκαδε τῶν Βησσῶν ἐπειδὴ ἐπυνθάνοντο αὐτὸν προσιόντα, ἔς τε τὴν γῆν αὐτῶν ἀφίκετο, καὶ ἡττηθεὶς τὸ πρῶτον ἀντεπεκράτησε, καὶ ἐκείνην τε καὶ τὴν τῶν προσχώρων τῶν συνεπανα-
7 στάντων σφίσιν ἐπόρθησε. καὶ τότε τε τοὺς μὲν ἐθελοντὰς προσθέμενος τοὺς δ' ἄκοντας ἐκπλήξας, τοῖς δὲ καὶ ἐκ παρατάξεως συνενεχθείς, πάντας αὐτοὺς ὑπηγάγετο, καὶ μετὰ τοῦτο νεοχμώσαντάς τινας αὐτῶν αὖθις κατεδουλώσατο. καὶ αὐτῷ διὰ ταῦτα καὶ ἱερομηνία καὶ τιμαὶ ἐπινίκιοι ἐδόθησαν.

35 ἐν ᾧ δ' οὖν ἐκεῖνα ἐγίγνετο, ὁ Αὔγουστος ἀπογραφάς τε ἐποιήσατο, πάντα τὰ ὑπάρχοντά οἱ καθάπερ τις ἰδιώτης ἀπογραψάμενος, καὶ τὴν βουλὴν κατελέξατο. ὁρῶν δὲ ὅτι οὐκ ἀεὶ συχνοὶ συνελέγοντο, ἐκέλευσε τὰ δόγματα αὐτῆς καὶ ἐν ἐλάττοσιν ἢ τετρακοσίοις γίγνεσθαι· οὐ γὰρ ἐξῆν τινα ἐκ τοῦ πρὶν

ἄλλως κυροῦσθαι. ἐπειδή τε ἀργύριον αὖθις ἐς εἰ- 2
κόνας αὐτοῦ καὶ ἐκείνη καὶ ὁ δῆμος συνεσήνεγκαν,
ἑαυτοῦ μὲν οὐδεμίαν, Ὑγιείας δὲ δημοσίας καὶ προσ-
έτι καὶ Ὁμονοίας Εἰρήνης τε ἔστησεν. ἀεί τε γὰρ
ὡς εἰπεῖν καὶ ἐπὶ πάσῃ προφάσει τοῦτ' ἐποίουν, καὶ
τέλος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ οὐκέτι
ἰδίᾳ που κατέβαλλον αὐτό, ἀλλ' αὐτῷ ἐκείνῳ προσι-
όντες οἱ μὲν πλεῖον οἱ δὲ ἔλαττον ἐδίδοσαν. καὶ ὃς 3
προσθεὶς ἂν ἕτερον τοσοῦτον ἢ καὶ πλέον ἀντεδίδου,
οὐχ ὅπως τοῖς βουλευταῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις. ἤδη
δὲ καὶ ἐκεῖνο ἤκουσα, ὅτι καὶ ἄλλο τι ἀργύριον ἐκ
λογίου τινὸς ἢ καὶ ὀνείρατος παρὰ τῶν προστυχόν-
των οἱ, ὡς καὶ προσαιτῶν ἐν μιᾷ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ
ἐλάμβανε.

καὶ τοῦτο μέν, εἴ γέ τῳ πιστόν, οὕτω παραδέ- 4
δοται· ἐν δὲ τῷ ἔτει ἐκείνῳ τήν τε Ἰουλίαν τῷ Τι-
βερίῳ συνῴκισε, καὶ τὴν Ὀκταουίαν τὴν ἀδελφὴν
ἀποθανοῦσαν προέθετο ἐπὶ τοῦ Ἰουλιείου ἡρῴου, πα-
ραπετάσματι καὶ τότε ἐπὶ τοῦ νεκροῦ χρησάμενος.
καὶ αὐτός τε ἐκεῖ τὸν ἐπιτάφιον εἶπε, καὶ ὁ Δροῦσος 5
ἐπὶ τοῦ βήματος· δημόσιον γὰρ τὸ πένθος ἀλλαξα-
μένων τὴν ἐσθῆτα τῶν βουλευτῶν ἐγένετο. καὶ τὸ
μὲν σῶμα αὐτῆς οἱ γαμβροὶ ἐξήνεγκαν, τὰ δὲ δὴ
ψηφισθέντα αὐτῇ οὐ πάντα ὁ Αὔγουστος ἐδέξατο.
κἀν τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ ὅ τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς 36
πρῶτον μετὰ τὸν Μερούλαν ἀπεδείχθη, καὶ τοῖς τα-
μίαις τὰ δόγματα τὰ ἑκάστοτε γιγνόμενα διὰ φυλα-
κῆς ποιεῖσθαι ἐκελεύσθη, ἐπειδὴ οἵ τε δήμαρχοι καὶ
οἱ ἀγορανόμοι οἱ πρότερον αὐτὰ ἐπιτετραμμένοι διὰ
τῶν ὑπηρετῶν τοῦτ' ἔπραττον, καί τις ἐκ τούτου
καὶ διαμαρτία καὶ ταραχὴ ἐγένετο.

ἐψηφίσθη μὲν οὖν τὸν Ἰανὸν τὸν γέμινον ὡς καὶ 2

πεπαυμένων τῶν πολέμων, ἀνέῳκτο γάρ, κλεισθῆναι, οὐ μέντοι καὶ ἐκλείσθη· οἵ τε γὰρ Δακοὶ τὸν
a. u. 744 Ἴστρον πεπηγότα διαβάντες λείαν ἐκ τῆς Παννονίας ἀπετέμοντο, καὶ οἱ Δελμάται πρὸς τὰς ἐσπράξεις
3 τῶν χρημάτων ἐπανέστησαν. καὶ τούτους μὲν ὁ Τιβέριος ἐκ τῆς Γαλατίας, ἐς ἣν μετὰ τοῦ Αὐγούστου ἐσεληλύθει, μεταπεμφθεὶς κατεστήσατο, τὰ δὲ δὴ τῶν Κελτῶν τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν Χάττων, πρὸς γὰρ τοὺς Συγάμβρους μετέστησαν, καὶ τῆς χώρας αὐτῶν, ἣν οἰκεῖν παρὰ τῶν Ῥωμαίων εἰλήφεσαν, ἐξανέστησαν, ὁ Δροῦσος τὰ μὲν ἐκάκωσε, τὰ
4 δὲ ἐχειρώσατο. καὶ μετὰ τοῦτο ἔς τε τὴν Ῥώμην σὺν τῷ Αὐγούστῳ ἀνεκομίσθησαν, ἐν γὰρ τῇ Λουγδουνίδι τὰ πολλὰ οὗτος ἐγγύθεν τοῖς Κελτοῖς ἐφεδρεύων διέτριβε, καὶ ὅσα ἐπὶ ταῖς νίκαις ἐψήφιστο ἢ καὶ ἄλλως καθήκοντα ἦν γενέσθαι, ἐπετέλεσαν.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕ.

Ταῦτα μὲν ἐπί τε τοῦ Ἰούλου καὶ ἐπὶ Φαβίου
Μαξίμου ὑπάτων ἐγένετο, τῷ δὲ ἐχομένῳ ἔτει ὁ Δροῦ-
σος μετὰ Τίτου Κρισπίνου ὑπάτευσε, καὶ αὐτῷ ση-
μεῖα οὐκ ἀγαθὰ συνηνέχθη· πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλα a. u.
καὶ χειμῶνι καὶ κεραυνοῖς, πολλοὶ δὲ καὶ ναοὶ ἐφθά- 745
ρησαν, ὥστε καὶ τὸν τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίνου
τῶν τε συννάων αὐτοῦ κακωθῆναι. οὐ μέντοι καὶ 2
ἐφρόντισέ τι αὐτῶν, ἀλλ' ἔς τε τὴν τῶν Χάττων ἐσέ-
βαλε καὶ προῆλθε μέχρι τῆς Σουηβίας, τήν τε ἐν
ποσὶν οὐκ ἀταλαιπώρως χειρούμενος καὶ τοὺς προσ-
μιγνύντας οἱ οὐκ ἀναιμωτὶ κρατῶν. κἀντεῦθεν πρός
τε τὴν Χερουσκίδα μετέστη, καὶ τὸν Οὐίσουργον
διαβὰς ἤλασε μέχρι τοῦ Ἀλβίου, πάντα πορθῶν.
ἐκεῖνον γάρ, ῥεῖ δὲ ἐκ τῶν Οὐανδαλικῶν ὀρῶν καὶ 3
ἐς τὸν ὠκεανὸν τὸν προσάρκτιον πολλῷ μεγέθει ἐκ-
δίδωσιν, ἐνεχείρησε μὲν περαιωθῆναι, οὐκ ἠδυνήθη
δέ, ἀλλὰ τρόπαια στήσας ἀνεχώρησε· γυνὴ γάρ τις
μείζων ἢ κατὰ ἀνθρώπου φύσιν ἀπαντήσασα αὐτῷ
ἔφη "ποῖ δῆτα ἐπείγῃ, Δροῦσε ἀκόρεστε; οὐ πάντα
σοι ταῦτα ἰδεῖν πέπρωται. ἀλλ' ἄπιθι· καὶ γάρ
σοι καὶ τῶν ἔργων καὶ τοῦ βίου τελευτὴ ἤδη πά-
ρεστι." θαυμαστὸν μὲν οὖν τό τινα φωνὴν παρὰ 4
τοῦ δαιμονίου τοιαύτην τῳ γενέσθαι, οὐ μέντοι καὶ

ἀπιστεῖν ἔχω· παραχρῆμα γὰρ ἀπέβη, σπουδῇ τε ὑποστρέψαντος αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ὁδῷ νόσῳ τινί, πρὶν ἐπὶ τὸν Ῥῆνον ἐλθεῖν, τελευτήσαντος. καί μοι τεκμηριοῖ τὸ λεχθὲν ὅτι καὶ λύκοι περὶ τὸ στρατόπεδον ὑπὸ τὸν θάνατον αὐτοῦ περινοστοῦντες ὠρύοντο, καὶ νεανίσκοι δύο διὰ μέσου τοῦ ταφρεύματος διιππεύοντες ὤφθησαν, θρῆνός τέ τις γυναικεῖος ἠκούσθη, καὶ ἀστέρων διαδρομαὶ ἐγένοντο. ταῦτα μὲν οὕτως
2 ἔσχε, προπυθόμενος δ' ὁ Αὔγουστος ὅτι νοσεῖ, οὐ γὰρ ἦν πόρρω, τὸν Τιβέριον κατὰ τάχος ἔπεμψε· καὶ ὃς ἔμπνουν τε αὐτὸν κατέλαβε καὶ ἀποθανόντα ἐς τὴν Ῥώμην ἐκόμισε, τὰ μὲν πρῶτα μέχρι τοῦ χειμαδίου τοῦ στρατοῦ διά τε τῶν ἑκατοντάρχων καὶ διὰ τῶν χιλιάρχων, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῶν καθ' ἑκάστην
2 πόλιν πρώτων βαστάσας. καὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγορᾷ προτεθέντος διπλοῦς ὁ ἐπιτάφιος ἐλέχθη· ὅ τε γὰρ Τιβέριος ἐνταῦθα αὐτὸν ἐπῄνεσε, καὶ ὁ Αὔγουστος ἐν τῷ Φλαμινίῳ ἱπποδρόμῳ· ἐξεστράτευτο γάρ, καὶ οὐκ ἦν οἱ ὅσιον μὴ οὐ τὰ καθήκοντα ἐπὶ τοῖς κατειργασμένοις, παρ' αὐτὴν τὴν ἔσω τοῦ πωμηρίου ἔσο-
3 δον, ἐπιτελέσαι. καὶ ὁ μὲν ἔς τε τὸ Ἄρειον πεδίον ὑπὸ τῶν ἱππέων, τῶν τε ἐς τὴν ἱππάδα ἀκριβῶς τελούντων καὶ τῶν ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ γένους ὄντων, ἠνέχθη, κἀνταῦθα πυρὶ δοθεὶς ἐς τὸ τοῦ Αὐγούστου μνημεῖον κατετέθη, Γερμανικός τε μετὰ τῶν παίδων ἐπονομασθείς, καὶ τιμὰς καὶ εἰκόνων καὶ ἁψῖδος
4 κενοταφίου τε πρὸς αὐτῷ τῷ Ῥήνῳ λαβών· ὁ δὲ δὴ Τιβέριος τῶν τε Δελματῶν καὶ τῶν Παννονίων ὑποκινησάντων τι αὖθις ζῶντος ἔτι αὐτοῦ κρατήσας, τά τε ἐπὶ τοῦ κέλητος ἐπινίκια ἔπεμψε, καὶ τοῦ δήμου τοὺς μὲν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, τοὺς δ' ἄλλοθι πολλαχόθι ἐδείπνισε. κἀν τούτῳ καὶ ἡ Λιουία μετὰ τῆς

Ἰουλίας τὰς γυναῖκας εἱστίασε. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα 5
καὶ τῷ Δρούσῳ ἡτοιμάζετο· καί γε αἱ ἀνοχαὶ δεύ-
τερον τὴν χάριν αὐτοῦ, πρὸς τὸ τὰ νικητήρια ἐν
ἐκείναις αὐτὸν ἑορτάσαι, γενήσεσθαι ἔμελλον. ἀλλ'
ὁ μὲν προαπώλετο, ἡ δὲ δὴ Λιουία εἰκόνων τε ἐπὶ
παραμυθίᾳ ἔτυχε, καὶ ἐς τὰς μητέρας τὰς τρὶς τεκού-
σας ἐσεγράφη. οἷς γὰρ ἂν τὸ δαιμόνιον, εἴτ' οὖν 6
ἀνδρῶν εἴτε γυναικῶν, μὴ δῷ τοσαυτάκις τεκνῶσαι,
τούτων τισὶν ὁ νόμος, πρότερον μὲν διὰ τῆς βουλῆς
νῦν δὲ διὰ τοῦ αὐτοκράτορος, τὰ τῶν γεγεννηκότων
δικαιώματα χαρίζεται, ὥστε σφᾶς μήτε τοῖς τῆς ἀπαι-
δίας ἐπιτιμίοις ἐνέχεσθαι καὶ τὰ τῆς πολυπαιδίας
ἆθλα πλὴν ὀλίγων τινῶν καρποῦσθαι. καὶ αὐτὰ οὐκ 7
ἄνθρωποι μόνον ἀλλὰ καὶ θεοὶ εὑρίσκονται, ἵν' ἄν
τίς τι αὐτοῖς τελευτῶν καταλίπῃ λαμβάνωσι.

τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτόν ἐστιν, ὁ δ' Αὔγουστος 3
τάς τε τῆς γερουσίας ἕδρας ἐν ῥηταῖς ἡμέραις γίγνε-
σθαι ἐκέλευσεν, ἐπειδὴ γὰρ οὐδὲν πρότερον ἀκριβῶς
περὶ αὐτῶν ἐτέτακτο καί τινες διὰ τοῦτο πολλάκις
ὑστέριζον, βουλὰς κατὰ μῆνα κυρίας ἀπέδειξεν, ὥστε
ἐς αὐτὰς ἐπάναγκες, οὕς γε καὶ ὁ νόμος ἐκάλει, συμ-
φοιτᾶν· καὶ ὅπως γε μηδ' ἄλλη μηδεμία σκῆψις τῆς 2
ἀπουσίας αὐτοῖς ὑπάρχῃ, προσέταξε μήτε δικαστή-
ριον μήτ' ἄλλο μηδὲν τῶν προσηκόντων σφίσιν ἐν
ἐκείνῳ τῷ καιρῷ γίγνεσθαι, τόν τε ἀριθμὸν τὸν ἐς
τὴν κύρωσιν τῶν δογμάτων ἀναγκαῖον καθ' ἕκαστον
εἶδος αὐτῶν, ὥς γε ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν, διενομο-
θέτησε, καὶ τὰ ζημιώματα τοῖς μὴ δι' εὔλογόν τινα
αἰτίαν τῆς συνεδρείας ἀπολειπομένοις ἐπηύξησεν.
ἐπειδή τε πολλὰ τῶν τοιούτων ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν 3
ὑπευθύνων ἀτιμώρητα εἴωθε γίγνεσθαι, κληροῦσθαί
τε αὐτοὺς εἰ συχνοὶ τοῦτο ποιήσειαν, καὶ τὸν ἀεὶ

*πέμπτον λαχόντα ὀφλισκάνειν αὐτὰ ἐκέλευσε. τά τε
ὀνόματα συμπάντων τῶν βουλευόντων ἐς λεύκωμα
4 ἀναγράψας ἐξέθηκε· καὶ ἐξ ἐκείνου καὶ νῦν κατ'
ἔτος οὕτω ποιεῖται. ταῦτα μὲν ἐπὶ τῇ τῆς συμφοι-
τήσεως αὐτῶν ἀνάγκῃ ἔπραξεν· εἰ δ' οὖν ποτε ἐκ
συντυχίας τινὸς μὴ συλλεχθεῖεν ὅσους ἡ χρεία ἑκά-
στοτε ἐκάλει, πλὴν γὰρ ὅτι ὁσάκις ἂν αὐτὸς ὁ αὐτο-
κράτωρ παρῇ, ἔν γε ταῖς ἄλλαις ἡμέραις ἐς πάντα
ὀλίγου τὸ τῶν ἀθροιζομένων πλῆθος καὶ τότε καὶ
μετὰ ταῦτα ἀκριβῶς ἐξητάζετο, ἐβουλεύοντο μὲν καὶ
ἥ γε γνώμη συνεγράφετο, οὐ μέντοι καὶ τέλος τι ὡς
κεκυρωμένη ἐλάμβανεν, ἀλλὰ αὐκτώριτας ἐγίγνετο,
5 ὅπως φανερὸν τὸ βούλημα αὐτῶν ᾖ. τοιοῦτον γάρ τι
ἡ δύναμις τοῦ ὀνόματος τούτου δηλοῖ· ἑλληνίσαι
γὰρ αὐτὸ καθάπαξ ἀδύνατόν ἐστι. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο
καὶ εἴ ποτε ἐν τόπῳ τινὶ μὴ νενομισμένῳ ἢ ἡμέρᾳ
μὴ καθηκούσῃ, ἢ καὶ ἔξω νομίμου παραγγέλματος,
ὑπὸ σπουδῆς ἠθροίσθησαν, ἢ καὶ ἐναντιωθέντων
τινῶν δημάρχων τὸ μὲν δόγμα οὐκ ἠδυνήθη γενέ-
σθαι, τὴν δὲ δὴ γνώμην σφῶν οὐχ ὑπέμενον ἀπο-
κρυφθῆναι, ἐνομίζετο· καὶ αὐτῇ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ
κύρωσις κατὰ τὰ πάτρια ἐπήγετο καὶ ἡ ἐπίκλησις
6 ἡ τοῦ δόγματος ἐπεφέρετο. τοῦτό τε οὖν ἰσχυρῶς
ἐπὶ πλεῖστον τοῖς πάλαι τηρηθὲν ἐξίτηλον τρόπον
τινὰ ἤδη γέγονε καὶ τὸ τῶν στρατηγῶν· καὶ γὰρ
ἐκεῖνοι ἀγανακτήσαντες ὅτι μηδεμίαν γνώμην, καί-
τοι τῶν δημάρχων προτετιμημένοι, ἐς τὴν βουλὴν
ἐσέφερον, παρὰ μὲν τοῦ Αὐγούστου ἔλαβον αὐτὸ
ποιεῖν, ὑπὸ δὲ δὴ τοῦ χρόνου ἀφῃρέθησαν.*

4 *ταῦτά τε οὖν καὶ τἆλλα ἃ τότε ἐνομοθέτησεν, ἔς
τε τὸ συνέδριον ἐν λευκώμασι γεγραμμένα προέθηκε
πρὶν χρηματίσαι τι περὶ αὐτῶν, καὶ τοῖς βουλευταῖς*

μεθ' ἑνὸς ἑτέρου ἐσελθοῦσιν ἀναγνῶναι ἐπέτρεψεν,
ὅπως ἄν τι μὴ ἀρέσῃ αὐτοὺς ἢ καὶ ἕτερόν τι βέλτιον
συμβουλεῦσαι δυνηθῶσιν εἴπωσιν. οὕτω γάρ που 2
δημοκρατικὸς ἠξίου εἶναι ὥστε τινὸς τῶν συστρατευ-
σαμένων ποτὲ αὐτῷ συνηγορήματος παρ' αὐτοῦ δεη-
θέντος τὸ μὲν πρῶτον τῶν φίλων τινά, ὡς καὶ ἐν
ἀσχολίᾳ ὤν, συνειπεῖν αὐτῷ κελεῦσαι, ἔπειτ' ἐπειδὴ
ἐκεῖνος ὀργισθεὶς ἔφη "ἐγὼ μέντοι, ὁσάκις ἐπικουρίας
χρείαν ἔσχες, οὐκ ἄλλον τινὰ ἀντ' ἐμαυτοῦ σοι ἔπεμ-
ψα, ἀλλ' αὐτὸς πανταχοῦ προεκινδύνευσά σου,"
ἔς τε τὸ δικαστήριον ἐσελθεῖν καὶ συνηγορῆσαί οἱ.
φίλῳ τέ τινι δίκην φεύγοντι συνεξητάσθη, προεπι- 3
κοινώσας αὐτὸ τοῦτο τῇ γερουσίᾳ· καὶ ἐκεῖνόν τε
ἔσωσε, καὶ τὸν κατήγορον αὐτοῦ οὐχ ὅπως δι' ὀργῆς
ἔσχε καίπερ πάνυ πολλῇ παρρησίᾳ χρησάμενον, ἀλλὰ
καὶ εὐθυνόμενον ἐπὶ τοῖς τρόποις ἀφῆκεν, εἰπὼν
ὅτι ἀναγκαία σφίσιν ἡ παρρησία αὐτοῦ διὰ τὴν ἄντι-
κρυς τῶν πολλῶν πονηρίαν εἴη. ἄλλους γε μὴν ἐπι-
βουλεύειν οἱ μηνυθέντας ἐκόλασε. καὶ ταμίας ἔν τε 4
τῇ παραλίᾳ τῇ πρὸς τῇ πόλει καὶ ἐν ἑτέροις τισὶ τῆς
Ἰταλίας χωρίοις ἄρχειν ἐποίησε· καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ
πλείω ἔτη ἐγένετο.

τότε μὲν οὖν οὐκ ἠθέλησεν ἐς τὴν πόλιν διὰ τὸν
τοῦ Δρούσου θάνατον, ὥσπερ εἶπον, ἐσελθεῖν, τῷ δὲ 5
ἑξῆς ἔτει, ἐν ᾧ Ἀσίνιός τε Γάλλος καὶ Γάιος Μάρκιος a. u. 746
ὑπάτευσαν, τήν τε ἄφιξιν ἐποιήσατο καὶ τὴν δάφνην ἐς
τοῦ Διὸς τοῦ Φερετρίου παρὰ τὸ νομιζόμενον ἐσήνεγκε. 2
καὶ αὐτὸς μὲν οὐδεμίαν ἐπὶ τούτοις ἑορτὴν ἤγαγε, πολὺ
πλεῖον ἐν τῷ τοῦ Δρούσου ὀλέθρῳ ἐξημιῶσθαι ἢ ἐν ταῖς
νίκαις ὠφελῆσθαι νομίζων· οἱ δὲ δὴ ὕπατοι τά τε
ἄλλα ὅσα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις γίγνεται ἐποίησαν, καὶ
ἐκ τῶν αἰχμαλώτων τινὰς ἀλλήλοις συνέβαλον. καὶ 3

μετὰ τοῦθ᾽ ὁ Αὔγουστος, αἰτιαθέντων καὶ ἐκείνων καὶ τῶν ἄλλων ἀρχόντων ὡς ἐκ δεκασμοῦ τινος ἀποδεδειγμένων, τοῦτο μὲν οὔτε ἐξήλεγξεν οὔτ᾽ ἀρχὴν προσεποιήσατο εἰδέναι· οὔτε γὰρ κολάσαι τινὰς οὔτε αὖ συγγνῶναι ἐλεγχθεῖσιν ἠθέλησε· τοὺς δὲ δὴ σπουδαρχιῶντας χρήματα πρὸ τῶν ἀρχαιρεσιῶν ὥσπερ τι ἐνέχυρον προῄτησεν, ἐπὶ τῷ μηδὲν τοιοῦτο αὐτοὺς ποιῆσαι ἢ στερηθῆναι τῶν δεδομένων.
4 καὶ τοῦτο μὲν πάντες ἐπήνεσαν· ὅτι δ᾽ οὐκ ἐξὸν ὂν δοῦλον κατὰ δεσπότου βασανισθῆναι ἐκέλευσεν, ὁσάκις ἂν χρεία τοιούτου τινὸς γένηται, τῷ δημοσίῳ αὐτὸν ἢ καὶ ἑαυτῷ πιπράσκεσθαι, ὅπως ὡς ἀλλότριος τοῦ κρινομένου ὢν ἐξετάζηται, οἱ μὲν ᾐτιῶντο, ὅτι ὁ νόμος τῇ τοῦ δεσπότου μεταλλαγῇ καταλύεσθαι ἔμελλεν, οἱ δ᾽ ἀναγκαῖον αὐτὸ ἔφασκον εἶναι, ὅτι πολλοὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ ἐκείνῳ καὶ ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖς συνίσταντο.

6 μετὰ δὲ δὴ ταῦτα τήν τε ἡγεμονίαν, καίπερ ἀφιείς, ὡς ἔλεγεν, ἐπειδὴ τὰ δέκα ἔτη τὰ δεύτερα ἐξεληλύθει, ἄκων δῆθεν αὖθις ὑπέστη, καὶ ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς ἐστράτευσε. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῇ οἰκείᾳ
2 ὑπέμεινεν, ὁ δὲ δὴ Τιβέριος τὸν Ῥῆνον διέβη. φοβηθέντες οὖν αὐτοὺς οἱ βάρβαροι πλὴν τῶν Συγάμβρων ἐπεκηρυκεύσαντο, καὶ οὔτε τότε ἔτυχόν τινος, ὁ γὰρ Αὔγουστος οὐκ ἔφη σφίσιν ἄνευ ἐκείνων σπείσεσθαι, οὔθ᾽ ὕστερον. ἔπεμψαν μὲν γὰρ καὶ οἱ Σύ-
3 γαμβροι πρέσβεις, τοσούτου δὲ ἐδέησαν διαπράξασθαί τι ὥστε καὶ ἐκείνους πάντας, καὶ πολλοὺς καὶ ἐλλογίμους ὄντας, προσαπολέσθαι· ὅ τε γὰρ Αὔγουστος συλλαβὼν αὐτοὺς ἐς πόλεις τινὰς κατέθετο, καὶ ἐκεῖνοι δυσανασχετήσαντες ἑαυτοὺς κατεχρήσαντο. κἀκ τούτου χρόνον μέν τινα ἡσύχασαν, ἔπειτ᾽ ἐπὶ

πολλῷ τὸ πάθημά σφων τοῖς Ῥωμαίοις ἀνταπέδοσαν.
ὁ δ' οὖν Αὔγουστος τοῦτό τε οὕτως ἐποίησε, καὶ 4
τοῖς στρατιώταις ἀργύριον, οὐχ ὡς καὶ κεκρατηκόσι,
καίτοι τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὄνομα καὶ αὐτὸς λαβὼν
καὶ τῷ Τιβερίῳ δούς, ἀλλ' ὅτι τὸν Γάιον ἐν ταῖς
γυμνασίαις τότε πρῶτον συνεξεταζόμενόν σφισιν
ἔσχον, ἐχαρίσατο. τὸν δ' οὖν Τιβέριον ἐς τὴν τοῦ 5
αὐτοκράτορος ἀρχὴν ἀντὶ τοῦ Δρούσου προαγαγὼν
τῇ τε ἐπικλήσει ἐκείνῃ ἐγαύρωσε καὶ ὕπατον αὖθις
ἀπέδειξε, γράμματά τε κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος, καὶ
πρὶν ἐς τὴν ἀρχὴν ἐσελθεῖν, ἐκθεῖναι πρὸς τὸ κοινὸν
ἐποίησε, καὶ προσέτι καὶ τοῖς ἐπινικίοις ἐσέμνυνεν·
αὐτὸς γὰρ ἐκεῖνα μὲν οὐκ ἠθέλησε πέμψαι, ἐς δὲ δὴ 6
τὰ γενέθλια ἱπποδρομίαν ἀίδιον ἔλαβε. τά τε τοῦ
πωμηρίου ὅρια ἐπηύξησε, καὶ τὸν μῆνα τὸν Σεξτί-
λιον ἐπικαλούμενον Αὔγουστον ἀντωνόμασε· τῶν 7
γὰρ ἄλλων τὸν Σεπτέμβριον οὕτως, ἐπειδήπερ ἐν
αὐτῷ ἐγεγέννητο, προσαγορεῦσαι ἐθελησάντων ἐκεῖ-
νον αὐτοῦ προετίμησεν, ὅτι καὶ ὕπατος ἐν αὐτῷ τὸ
πρῶτον ἀπεδέδεικτο καὶ μάχας πολλὰς καὶ μεγάλας
ἐνενικήκει.

ἐπὶ μὲν οὖν τούτοις ἐγαυροῦτο, τοῦ δὲ δὴ Μαι- 7
κήνου τελευτήσαντος ἤλγησε. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ
ἄλλα ἀπ' αὐτοῦ ἀπώνητο, ὅθεν καίπερ ἱππεῖ αὐτῷ
ὄντι καὶ τὸ ἄστυ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπέτρεψε, μά-
λιστα δὲ ὁσάκις ἀκρατοτέρῳ τῷ θυμῷ ἐχρῆτο· τῆς
τε γὰρ ὀργῆς αὐτὸν ἀεὶ παρέλυε καὶ ἐς τὸ ἠπιώτερον
μεθίστη. τεκμήριον δέ, δικάζοντί ποτε αὐτῷ προσ- 2
στάς, καὶ ἰδὼν ὅτι πολλοὺς θανατώσειν μέλλοι, ἐπε-
χείρησε μὲν διώσασθαι τοὺς περιεστηκότας καὶ ἐγγύς
οἱ προσελθεῖν, μὴ δυνηθεὶς δὲ ἔγραψεν ἐς γραμμα-
τεῖον "ἀνάστηθι ἤδη ποτέ, δήμιε," καὶ αὐτὸ ὡς καὶ

ἕτερόν τι ἔχον ἐς τὸν κόλπον αὐτοῦ ἔρριψεν, ὥστ'
ἐκεῖνον μήτ' ἀποκτεῖναί τινα καὶ εὐθὺς ἐξαναστῆναι.
3 οὐ γὰρ ὅπως ἠγανάκτει τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ καὶ
ἔχαιρεν ὅτι ὅσα αὐτὸς ὑπό τε τῆς ἑαυτοῦ φύσεως καὶ
ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης καὶ παρὰ τὸ προσ-
ῆκον ἐθυμοῦτο, ταῦτα τῇ τῶν φίλων παρρησίᾳ διωρ-
4 θοῦτο. μέγιστον δ' οὖν καὶ ἐκεῖνο τῆς τοῦ Μαική-
νου ἀρετῆς δεῖγμα ἦν, ὅτι τῷ τε Αὐγούστῳ, καίτοι
πρὸς τὰς ὁρμὰς αὐτοῦ ἀνθιστάμενος, ᾠκείωτο καὶ
τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἠρέσκετο, πλεῖστόν τε παρ' αὐτῷ
δυνηθείς, ὥστε πολλοῖς καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς δοῦναι,
οὐκ ἐξεφρόνησεν, ἀλλ' ἐν τῷ τῶν ἱππέων τέλει κα-
5 τεβίω. τούτων τε οὖν ἕνεκα ἰσχυρῶς αὐτὸν ὁ Αὔ-
γουστος ἐπόθησε, καὶ ὅτι καὶ κληρονόμον αὐτόν,
καίπερ ἐπὶ τῇ γυναικὶ δυσκολαίνων, κατέλιπε, καὶ
ἐπ' αὐτῷ πλὴν ἐλαχίστων ἐποιήσατο ἄν τέ τινι τῶν
φίλων αὐτοῦ δοῦναί τι ἐθελήσῃ ἄν τε καὶ μή. τοι-
οῦτος μὲν ὁ Μαικήνας ἐγένετο, καὶ οὕτω τῷ Αὐγού-
6 στῳ ἐχρῆτο· πρῶτός τε κολυμβήθραν θερμοῦ ὕδα-
τος ἐν τῇ πόλει κατεσκεύασε, καὶ πρῶτος σημεῖά
τινα γραμμάτων πρὸς τάχος ἐξεῦρε, καὶ αὐτὰ διὰ
Ἀκύλου ἀπελευθέρου συχνοὺς ἐξεδίδαξε.

8 Τιβέριος μὲν ἐν τῇ νουμηνίᾳ ἐν ᾗ ὑπατεύειν
a. u. 748 μετὰ Γναίου Πίσωνος ἤρξατο, ἔς τε τὸ Ὀκταουίειον
τὴν βουλὴν ἤθροισε διὰ τὸ ἔξω τοῦ πωμηρίου αὐτὸ
2 εἶναι, καὶ τὸ Ὁμονόειον αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπισκευάσαι
προστάξας, ὅπως τό τε ἴδιον καὶ τὸ τοῦ Δρούσου
ὄνομα αὐτῷ ἐπιγράψῃ, τά τε νικητήρια ἤγαγε καὶ τὸ
τεμένισμα τὸ Λιούιον ὠνομασμένον καθιέρωσε μετὰ
τῆς μητρός· καὶ αὐτὸς μὲν τὴν γερουσίαν ἐν τῷ
Καπιτωλίῳ, ἐκείνη δὲ τὰς γυναῖκας ἰδίᾳ που εἱστία-
3 σε. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον κινηθέντων τινῶν ἐν τῇ

Γερμανίᾳ ἐξωρμήθη· τὴν δὲ δὴ πανήγυριν τὴν ὑπὲρ
τῆς ἐπανόδου τοῦ Αὐγούστου γενομένην ὁ Γάιος ἀντ'
αὐτοῦ σὺν τῷ Πίσωνι διέθηκε. τό τε πεδίον τὸ Ἀγρίπ-
πειον, πλὴν τῆς στοᾶς, καὶ τὸ διριβιτώριον αὐτὸς ὁ Αὔ-
γουστος ἐδημοσίευσε. τοῦτο μὲν γάρ, ἦν δὲ οἶκος μέγι- 4
στος τῶν πώποτε μίαν ὀροφὴν σχόντων· νῦν γὰρ δὴ
πάσης τῆς στέγης αὐτοῦ καθαιρεθείσης, ὅτι οὐκ ἠδυ-
νήθη αὖθις συστῆναι, ἀχανής ἐστιν· ὅ τε Ἀγρίππας
οἰκοδομούμενον κατέλιπε, καὶ τότε συνετελέσθη· ἡ δὲ
ἐν τῷ πεδίῳ στοά, ἣν ἡ Πόλλα ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ ἡ καὶ
τοὺς δρόμους διακοσμήσασα ἐποίει, οὐδέπω ἐξείργαστο.
κἀν τούτῳ καὶ αἱ ἐπιτάφιοι ἐπὶ τῷ Ἀγρίππᾳ ὁπλομα- 5
χίαι, φαιὰν ἐσθῆτα τῶν τε ἄλλων πλὴν τοῦ Αὐγούστου
καὶ αὐτῶν τῶν υἱέων αὐτοῦ λαβόντων, καὶ ἑνὸς πρὸς
ἕνα καὶ πλειόνων πρὸς ἴσους, ἐν τοῖς σέπτοις διά τε τὴν
ἐς τὸν Ἀγρίππαν τιμὴν καὶ διὰ τὸ πολλὰ τῶν περὶ τὴν
ἀγορὰν οἰκοδομημάτων κεκαῦσθαι, ἐγένοντο. καὶ τὸ 6
μὲν τοῦ πυρὸς αἴτιον ἐς τοὺς χρεοφειλέτας ἀνεφέρετο, ὡς
καὶ ἐπίτηδες αὐτὸ παρασκευάσαντας ἵν' ἀποκόψωσί τι
τῶν χρεῶν, συχνὰ δόξαντες ἐξημιῶσθαι· ἔτυχον δὲ
ἐκεῖνοι μὲν οὐδενός, οἱ δὲ δὴ στενωποὶ ἐπιμελητῶν τι-
νων ἐκ τοῦ δήμου, οὓς καὶ στενωπάρχους καλοῦμεν·
καί σφισι καὶ τῇ ἐσθῆτι τῇ ἀρχικῇ καὶ ῥαβδούχοις δύο, 7
ἐν αὐτοῖς τοῖς χωρίοις ὧν ἂν ἄρχωσιν, ἡμέραις τισὶ
χρῆσθαι ἐδόθη, ἥ τε δουλεία ἡ τοῖς ἀγορανόμοις τῶν
ἐμπιμπραμένων ἕνεκα συνοῦσα ἐπετράπη, καίτοι καὶ
ἐκείνων καὶ τῶν δημάρχων τῶν τε στρατηγῶν πᾶσαν
τὴν πόλιν, δεκατέσσαρα μέρη νεμηθεῖσαν, κλήρῳ
προσταχθέντων· ὃ καὶ νῦν γίγνεται.

τοσαῦτα μὲν ἐν τῷ ἔτει τούτῳ ἐπράχθη· ἐν γὰρ δὴ 9
τῇ Γερμανίᾳ οὐδὲν ἄξιον μνήμης συνέβη· τῷ δὲ ὑστέ- a. u. 748
ρῳ, ἐν ᾧ Γαιός τε Ἀντίστιος καὶ Λαίλιος Βάλβος ὑπά-

τευσαν, ἰδὼν ὁ Αὔγουστος τόν τε Γάιον καὶ τὸν Λούκιον αὐτούς τε μὴ πάνυ, οἷα ἐν ἡγεμονίᾳ τρεφομένους, τὰ ἑαυτοῦ ἤθη ζηλοῦντας· οὐ γὰρ ὅτι ἁβρότερον διῆγον, ἀλλὰ καὶ ἐθρασύνοντο· ἐς γοῦν τὸ θέατρόν ποτε
2 καθ' ἑαυτὸν ὁ Λούκιος ἐσῆλθε· καὶ πρὸς πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ μὲν γνώμῃ τὰ δὲ θεραπείᾳ, κολακευομένους κἀκ τούτου ἔτι καὶ μᾶλλον θρυπτομένους, τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ὕπατον τὸν Γάιον μηδὲ ἐς ἐφήβους πω τελοῦντα προεχειρίσαντο, ἠγανάκτησε, καὶ προσεπηύξατο μηδεμίαν τοιαύτην καιρῶν ἀνάγκην ὁποία ποτὲ αὐτὸν κατέλαβε γενέσθαι, ὥστε τινὰ νεώτερον εἰκοσετοῦς
3 ὑπατεῦσαι. ἐπειδή τε καὶ ὣς ἐνέκειντό οἱ, τότε ἔφη χρῆναί τινα τὴν ἀρχὴν ταύτην λαμβάνειν, ὅταν μήτε τι αὐτὸς ἁμαρτάνειν καὶ ταῖς τοῦ δήμου σπουδαῖς ἀν-
4 θίστασθαι δύνηται. καὶ μετὰ τοῦθ' ἱερωσύνην μέν τινα αὐτῷ καὶ τὴν ἐς τὸ συνέδριον συμφοίτησιν τό τε συνθεᾶσθαι καὶ τὸ συνεστιᾶσθαι τῇ βουλῇ ἔδωκε· βουληθεὶς δὲ δὴ τρόπον τινὰ μᾶλλον αὐτοὺς σωφρονίσαι, τῷ Τιβερίῳ τήν τε ἐξουσίαν τὴν δημαρχικὴν ἐς πέντε ἔτη ἔνειμε καὶ τὴν Ἀρμενίαν ἀλλοτριουμένην
5 προσέταξε. συνέβη δ' αὐτῷ καὶ ἐκείνοις καὶ τῷ Τιβερίῳ προσκροῦσαι μάτην, τοῖς μὲν ὅτι παρεωρᾶσθαι ἔδοξαν, τῷ δὲ ὅτι τὴν ὀργὴν αὐτῶν ἐφοβήθη. ἀμέλει καὶ ἐς Ῥόδον ὡς καὶ παιδεύσεώς τινος δεόμενος ἐστάλη, μήτ' ἄλλους τινὰς μήτε τὴν θεραπείαν πᾶσαν ἐπαγόμενος, ἵν' ἐκποδών σφισι καὶ τῇ ὄψει καὶ τοῖς ἔργοις γένηται.
6 καὶ τήν τε ὁδὸν ἰδιωτικῶς ἐποιήσατο, πλὴν καθ' ὅσον τοὺς Παρίους τὸ τῆς Ἑστίας ἄγαλμα πωλῆσαί οἱ ἠνάγ-

9, 4, 4. Inter τρόπον et 10, 2, 1, ρει, et inter 10, 15, 2, ὡς καὶ et 10ª, 1, 1, ἑτέρους bina folia desunt codici Veneto. Addita ex V p. 662, verba 6, 1, καὶ — 7, 2, ἐστι, et 7, 6, οἱ δὲ — 8, 6, ἐνεδέχετο, et 10, 15, 4, καὶ — 6, ἐκρίθη, omittit Xiphilinus.

κασεν, ὅπως ἐν τῷ Ὁμονοείῳ ἱδρυθῇ· καὶ ἐς τὴν νῆσον
ἐλθὼν οὐδὲν ὀγκηρὸν οὔτε ἔπραττεν οὔτε ἔλεγεν.
ἡ μὲν οὖν ἀληθεστάτη αἰτία τῆς ἐκδημίας αὐτοῦ 7
τοιάδε ἐστί, λόγον δέ τινα ἔχει καὶ διὰ τὴν γυναῖκα
τὴν Ἰουλίαν, ὅτι μηκέτ' αὐτὴν φέρειν ἐδύνατο, τοῦτο
ποιῆσαι· κατέλιπε γοῦν αὐτὴν ἐν τῇ Ῥώμῃ. οἱ δὲ
ἔφασαν χαλεπῆναι αὐτὸν ὅτι μὴ καὶ Καῖσαρ ἀπε-
δείχθη, οἱ δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Αὐγούστου ὡς καὶ τοῖς
παισὶν αὐτοῦ ἐπιβουλεύοντα ἐκβληθῆναι. ὅτι μὲν 8
γὰρ οὔτε παιδείας ἕνεκα οὔτ' ἀβουλήσας τὰ δεδογ-
μένα ἀπεδήμησε, δῆλον ἔκ τε τῶν ἄλλων ὧν μετὰ
ταῦτα ἔπραξε, καὶ ἐκ τοῦ τὰς διαθήκας αὐτὸν εὐθὺς
τότε καὶ λῦσαι καὶ τῇ μητρὶ τῷ τε Αὐγούστῳ ἀνα-
γνῶναι, ἐγένετο· κατεικάζετο πάνθ' ὅσα ἐνεδέχετο.

. . . ὁ δὲ Αὔγουστος τὸ τοῦ δήμου τοῦ σιτοδοτου- 10
μένου πλῆθος ἀόριστον ὂν ἐς εἴκοσι μυριάδας κατέ- a. u. 752
κλεισε, καὶ ὥς γέ τινες λέγουσι, καθ' ἕνα ἑξήκοντα
δραχμὰς ἔδωκε.

. . . (Ἄ)ρει, ἑαυτὸν δὲ καὶ τοὺς ἐγγόνους, ὁσάκις 2
ἂν ἐθελήσωσι, τούς τε ἐκ τῶν παίδων ἐξιόντας καὶ ἐς
τοὺς ἐφήβους ἐγγραφομένους ἐκεῖσε πάντως ἀφικνεῖ-
σθαι, καὶ τοὺς ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τὰς ἐκδήμους στελλο-
μένους ἐκεῖθεν ἀφορμᾶσθαι, τάς τε γνώμας τὰς περὶ 3
τῶν νικητηρίων ἐκεῖ τὴν βουλὴν ποιεῖσθαι, καὶ τοὺς
πέμψαντας αὐτὰ τῷ Ἄρει τούτῳ καὶ τὸ σκῆπτρον καὶ
τὸν στέφανον ἀνατιθέναι, καὶ ἐκείνους τε καὶ τοὺς
ἄλλους τοὺς τὰς ἐπινικίους τιμὰς λαμβάνοντας ἐν τῇ
ἀγορᾷ χαλκοῦς ἵστασθαι, ἄν τέ ποτε σημεῖα στρατιω- 4
τικὰ ἐς πολεμίους ἁλόντα ἀνακομισθῇ, ἐς τὸν ναὸν
αὐτὰ τίθεσθαι, καὶ πανήγυρίν τινα πρὸς τοῖς ἀνα-
βασμοῖς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἀεὶ ἰλαρχούντων ποιεῖσθαι,
ἧλόν τε αὐτῷ ὑπὸ τῶν τιμητευσάντων προσπήγνυ-

5 σθαι, καὶ τήν τε παράσχεσιν τῶν ἵππων τῶν ἐς τὴν
ἱπποδρομίαν ἀγωνιουμένων καὶ τὴν τοῦ ναοῦ φυλα-
κὴν καὶ βουλευταῖς ἐργολαβεῖν ἐξεῖναι, καθάπερ ἐπί
τε τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐπὶ τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτω-
6 λίου ἐνενομοθέτητο. ἐπὶ μὲν τούτοις τὸ μέγαρον
ἐκεῖνο ὁ Αὔγουστος ἐθείωσε, καίτοι τῷ τε Γαΐῳ καὶ
τῷ Λουκίῳ πάντα καθάπαξ τὰ τοιαῦτα ἱεροῦν ἐπι-
τρέψας ὑπατικῇ τινι ἀρχῇ κατὰ τὸ παλαιὸν χρωμέ-
νοις. καὶ τήν γε ἱπποδρομίαν αὐτοὶ τότε διέθεσαν,
τήν τε Τροίαν καλουμένην οἱ παῖδες οἱ πρῶτοι μετὰ
7 τοῦ Ἀγρίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν ἵππευσαν. καὶ
λέοντες ἑξήκοντα καὶ διακόσιοι ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ
ἐσφάγησαν. ὁπλομαχία τε ἐν τοῖς σέπτοις καὶ ναυ-
μαχία ἐν τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ καὶ νῦν ἔτι σημεῖά τινα
αὐτῆς δείκνυται, Περσῶν καὶ Ἀθηναίων ἐποιήθη·
ταῦτα γὰρ τὰ ὀνόματα τοῖς ναυμαχοῦσιν ἐτέθη, καὶ
8 ἐνίκων καὶ τότε οἱ Ἀθηναῖοι. καὶ μετὰ τοῦτο ἔς τε
τὸν Φλαμίνιον ἱππόδρομον ὕδωρ ἐσήχθη, καὶ ἐν αὐ-
τῷ κροκόδειλοι ἓξ καὶ τριάκοντα κατεκόπησαν. οὐ
μέντοι καὶ διὰ πασῶν τῶν ἡμερῶν τούτων ὁ Αὔγου-
στος ὑπάτευσεν, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ὀλίγον ἄρξας ἄλλῳ τὸ ὄνομα
τῆς ὑπατείας ἔδωκε.

9 τῷ μὲν οὖν Ἄρει ταῦτ᾽ ἐγένετο, αὐτῷ δὲ δὴ τῷ
Αὐγούστῳ ἀγών τε ἱερὸς ἐν Νέᾳ πόλει τῇ Καμπα-
νίδι, λόγῳ μὲν ὅτι κακωθεῖσαν αὐτὴν καὶ ὑπὸ σεισ-
μοῦ καὶ ὑπὸ πυρὸς ἀνέλαβε, τὸ δ᾽ ἀληθὲς ἐπειδὴ
τὰ τῶν Ἑλλήνων μόνοι τῶν προσχώρων τρόπον τινὰ
10 ἐζήλουν, ἐψηφίσθη. καὶ ἡ ἐπωνυμία ἡ τοῦ πατρὸς
ἀκριβῶς ἐδόθη· πρότερον γὰρ ἄλλως ἄνευ ψηφίσμα-
τος ἐπεφημίζετο. καὶ μέντοι καὶ ἐπάρχους τῶν δο-
ρυφόρων τότε πρῶτον Κύιντόν τε Ὀστώριον Σκα-
πούλαν καὶ Πούπλιον Σαλούιον Ἄπρον ἀπέδειξεν·

οὕτω γάρ τοι αὐτοὺς καὶ ἐγὼ μόνους τῶν ἐπαρχόντων τινός, ἐπειδήπερ ἐκνενίκηκεν, ὀνομάζω. ἐποίησε 11
μὲν οὖν καὶ ὁ Πυλάδης ὁ ὀρχηστὴς πανήγυρίν τινα, οὐκ αὐτὸς χειρουργήσας ἅτε καὶ ὑπεργήρως ὤν, ἀλλὰ τῇ τε σκευῇ τῇ ἀρχικῇ καὶ τοῖς ἀναλώμασιν, ἐποίησε δὲ καὶ Κύιντος Κρισπῖνος στρατηγός. λέγω δὲ οὐ τοῦτο ἀλλ' ὅτι ἄνδρες τε ἱππεῖς καὶ γυναῖκες οὐκ ἀφανεῖς ἐς τὴν ὀρχήστραν ἐπ' αὐτοῦ ἐσήχθησαν.
ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ὁ Αὔγουστος ἐτίθετο, 12
τὴν δὲ δὴ Ἰουλίαν τὴν θυγατέρα ἀσελγαίνουσαν οὕτως ὥστε καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπ' αὐτοῦ γε τοῦ βήματος καὶ κωμάζειν νύκτωρ καὶ συμπίνειν ὀψέ ποτε φωράσας ὑπερωργίσθη. κατείκαζε μὲν γὰρ καὶ πρότε- 13
ρον οὐκ ὀρθῶς αὐτὴν βιοῦν, οὐ μέντοι καὶ ἐπίστευεν· οἱ γάρ τοι τὰς ἡγεμονίας ἔχοντες πάντα μᾶλλον ἢ τὰ σφέτερα γιγνώσκουσι, καὶ οὔτ' αὐτοί τι τοὺς συνόντας ὧν ποιοῦσι λανθάνουσιν οὔτε τὰ ἐκείνων ἀκριβοῦσι. τότε δ' οὖν μαθὼν τὰ πραττόμενα τοσούτῳ 14
θυμῷ ἐχρήσατο ὥστε μηδ' οἴκοι αὐτὰ κατασχεῖν ἀλλὰ καὶ τῇ γερουσίᾳ κοινῶσαι. κἀκ τούτου ἐκείνη μὲν ἐς Πανδατερίαν τὴν πρὸς Καμπανίᾳ νῆσον ὑπερωρίσθη, καὶ αὐτῇ καὶ ἡ Σκριβωνία ἡ μήτηρ ἑκοῦσα συνεξέπλευσε· τῶν δὲ δὴ χρησαμένων αὐτῇ ὁ μὲν 15
Ἴουλος ὁ Ἀντώνιος, ὡς καὶ ἐπὶ τῇ μοναρχίᾳ τοῦτο πράξας, ἀπέθανε μετ' ἄλλων τινῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς νήσους ὑπερωρίσθησαν. καὶ ἐπειδὴ καὶ δήμαρχός τις ἐν αὐτοῖς ἦν, οὐ πρότερον πρὶν διάρξαι ἐκρίθη. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων γυναικῶν ἐφ' ὁμοίοις τισὶν αἰτίαν λαβουσῶν οὐ πάσας τὰς δίκας ἐδέξατο, ἀλλὰ καὶ χρόνον τινὰ ἀφώρισεν ὥστε 16
τὰ πρὸ ἐκείνου πραχθέντα μὴ πολυπραγμονεῖσθαι. ἐπὶ γὰρ τῆς θυγατρὸς μηδὲν μετριάσας, ἀλλὰ καὶ

φήσας ὅτι Φοίβης πατὴρ μᾶλλον ἢ ἐκείνης γεγονέναι ἤθελε, τῶν ἄλλων ἐφείδετο. ἡ δὲ δὴ Φοίβη ἐξελευθέρα τε τῆς Ἰουλίας καὶ συνεργὸς οὖσα προαπέθανεν ἑκουσία, διόπερ καὶ ὁ Αὔγουστος αὐτὴν ἐπῄνεσε.

10a . . . ἑτέρους ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπιστρατεύσαντάς σφισιν ἀπεώσαντο, οὐ πρότερόν τε ἐνέδοσαν πρὶν χιλίαρχόν τινα ἐκ τοῦ δορυφορικοῦ ἐπ' αὐτοὺς πεμφθῆναι. καὶ ἐκεῖνος δὲ ἐν χρόνῳ τὰς καταδρομὰς αὐτῶν ἐπέσχεν, ὥστε ἐπὶ πολὺ μηδένα βουλευτὴν τῶν ταύτῃ πόλεων ἄρξαι.

2 ταῦτά τε οὖν ἅμα καὶ τὰ τῶν Κελτῶν ἐκαινώθη. ὁ γὰρ Δομίτιος πρότερον μέν, ἕως ἔτι τῶν πρὸς τῷ Ἴστρῳ χωρίων ἦρχε, τούς τε Ἑρμουνδούρους ἐκ τῆς οἰκείας οὐκ οἶδ' ὅπως ἐξαναστάντας καὶ κατὰ ζήτησιν ἑτέρας γῆς πλανωμένους ὑπολαβὼν ἐν μέρει τῆς Μαρκομαννίδος κατῴκισε, καὶ τὸν Ἀλβίαν μηδενός οἱ ἐναντιουμένου διαβὰς φιλίαν τε τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις συνέθετο καὶ βωμὸν ἐπ' αὐτοῦ τῷ Αὐγούστῳ
3 ἱδρύσατο. τότε δὲ πρός τε τὸν Ῥῆνον μετελθών, καὶ ἐκπεσόντας τινὰς Χερούσκων καταγαγεῖν δι' ἑτέρων ἐθελήσας, ἐδυστύχησε καὶ καταφρονῆσαί σφων καὶ τοὺς ἄλλους βαρβάρους ἐποίησεν. οὐ μέντοι καὶ πλέον τι τῷ ἔτει ἐκείνῳ ὑπ' αὐτοῦ ἐπράχθη· διὰ γὰρ τὸν Παρθικὸν πόλεμον ὑπόγυον ὄντα οὐδεμία αὐτῶν ἐπιστροφὴ τότε ἐγένετο.

4 οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς Πάρθοις ἐπολεμήθη. ὁ γὰρ Φρατάκης τὸν Γάιον ἔν τε τῇ Συρίᾳ ὄντα καὶ ὑπατεύοντα ἀκούσας, καὶ προσέτι καὶ τὰ οἰκεῖα μηδὲ πρότερον εὐνοϊκῶς οἱ ἔχοντα ὑποτοπήσας, προκατηλλάγη ἐπὶ τῷ αὐτός τε τῆς Ἀρμενίας ἀποστῆναι καὶ τοὺς
5 ἀδελφοὺς αὐτοῦ πέραν θαλάσσης εἶναι. οἵ γε μὴν Ἀρμένιοι, καίπερ τοῦ τε Τιγράνου ἐκ πολέμου τινὸς

βαρβαρικοῦ φθαρέντος καὶ τῆς Ἐρατοῦς τὴν ἀρχὴν
ἀφείσης, ὅμως ἐπειδὴ Ἀριοβαρζάνει τινὶ Μήδῳ, ὅς
ποτε μετὰ τοῦ Τιριδάτου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀφῖκτο,
παρεδίδοντο, ἐπολέμησάν σφισι τῷ ὑστέρῳ ἔτει, ἐν a. C.
ᾧ Πούπλιός τε Οὐινίκιος καὶ Πούπλιος Οὔαρος ὑπά- 2
τευσαν. καὶ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀξιόλογον ἔδρασαν, 6
Ἄδδων δέ τις τὰ Ἀρτάγειρα κατέχων ὑπηγάγετο τὸν a. C.
Γάιον ὑπὸ τὸ τεῖχος ὡς καὶ τῶν τοῦ Πάρθου τι ἀπορ- 3
ρήτων αὐτῷ φράσων, καὶ ἔτρωσεν αὐτόν, κἀκ τού-
του πολιορκηθεὶς ἐπὶ πλεῖστον ἀντέσχεν. ἁλόντος δ' 7
οὖν ποτε αὐτοῦ τό τε ὄνομα τὸ τοῦ αὐτοκράτορος οὐχ
ὁ Αὔγουστος μόνον ἀλλὰ καὶ ὁ Γάιος ἐπέθετο, καὶ
τὴν Ἀρμενίαν τότε μὲν ὁ Ἀριοβαρζάνης, ἀποθανόν-
τος δὲ αὐτοῦ οὐ πολλῷ ὕστερον Ἀρταβάζης ὁ υἱὸς
παρά τε τοῦ Αὐγούστου καὶ παρὰ τῆς βουλῆς ἔλαβεν.
ὁ δ' οὖν Γάιος ἐκ τοῦ τραύματος ἠρρώστησε, καὶ 8
ἐπειδὴ μηδ' ἄλλως ὑγιεινὸς ἦν, ὑφ' οὗπερ καὶ τὴν
διάνοιαν ἐξελέλυτο, πολλῷ μᾶλλον ἀπημβλύνθη. καὶ
τέλος ἰδιωτεύειν τε ἠξίου καὶ ἐν τῇ Συρίᾳ που κατα-
μεῖναι ἤθελεν, ὥστε τὸν Αὔγουστον περιαλγήσαντα
τῇ τε γερουσίᾳ τὸ βούλημα αὐτοῦ κοινῶσαι καὶ ἐκεῖ-
νον ἐς γοῦν τὴν Ἰταλίαν ἐλθόντα πράττειν ὅ,τι βού-
λοιτο προτρέψασθαι. πάντ' οὖν εὐθὺς τὰ τῆς ἀρχῆς 9
ἀφεὶς ἐς Λυκίαν ἐν ὁλκάδι παρέπλευσε, κἀνταῦθα a. C.
ἐν Λιμύροις μετήλλαξε. πρὶν δὲ ἢ τελευτῆσαι αὐτὸν 4
ὁ Λούκιος ἐν Μασσαλίᾳ προαπέσβη· πολλαχῇ γάρ a. C. 2
τοι καὶ ἐκεῖνος ἄλλοτε ἄλλῃ πεμπόμενος ἠσκεῖτο, καὶ
τάς γε τοῦ Γαΐου ἐπιστολὰς αὐτὸς ἐν τῇ βουλῇ, ὁσά-
κις παρείη, ἀνεγίγνωσκεν. ἀπέθανε δὲ ἐξαίφνης 10
νοσήσας, ὥστε ἐπ' ἀμφοτέροις σφίσι τὴν Λιουίαν,
ἄλλως τε καὶ ὅτι ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ὁ Τιβέριος ἐς
τὴν Ῥώμην ἐκ τῆς Ῥόδου ἀφίκετο, ὑποπτευθῆναι.

11 αὐτός τε γὰρ ἐμπειρότατος τῆς διὰ τῶν ἄστρων μαν-
τικῆς ὤν, καὶ Θράσυλλον ἄνδρα πάσης ἀστρολογίας
διαπεφυκότα ἔχων, πάντα καὶ τὰ ἑαυτῷ καὶ τὰ ἐκεί-
2 νοις πεπρωμένα ἀκριβῶς ἠπίστατο· καὶ λόγον γε
ἔχει ὅτι μελλήσας ποτὲ ἐν τῇ Ῥόδῳ τὸν Θράσυλλον
ἀπὸ τοῦ τείχους, ἐπειδὴ μόνος αὐτῷ πάνθ' ὅσα ἐνε-
νόει συνῄδει, ὤσειν, οὐκέτ' αὐτὸ ἐποίησε σκυθρω-
πάσαντα αὐτὸν ἰδών, οὔτι γε καὶ διὰ τοῦτο, ἀλλ'
ὅτι ἐπερωτηθεὶς διὰ τί συννένοφε, κίνδυνόν τινα
ὑποπτεύειν οἱ γενήσεσθαι ἔφη· θαυμάσας γὰρ ὅτι
καὶ τὴν μέλλησιν τῆς ἐπιβουλῆς . . . .

11,2,8. ἐπιβουλῆς] Desunt codici Veneto folia duo. Xiphilinus et libri Dionis ex eo interpolati sic inde ab 11, 2: καὶ λόγος γε ἔχει ὅτι μελλήσας ποτὲ ἐν τῇ Ῥόδῳ τὸν Θράσυλλον ἀπὸ τοῦ τείχους ὤσειν, ἐπειδὴ μόνος αὐτῷ πάνθ' ὅσα ἐνενόει συνῄδει, ὡς εἶδεν αὐτὸν σκυθρωπάσαντα, ἤρετο διὰ τί συννένοφεν, εἰπόντος δὲ κίνδυνόν τινα ὑποπτεύειν, θαυμάσας οὐκέτ' αὐτὸ ἐποίησεν. οὕτω γάρ που πάντα ἐκεῖνος σαφῶς ᾔδει ὥστε καὶ τὸ πλοῖον τὸ τὴν ἀγγελίαν τῷ Τιβερίῳ τῆς ἐς τὴν Ῥώμην ἀνακομιδῆς παρά τε τῆς μητρὸς καὶ παρὰ τοῦ Αὐγούστου φέρον πόρρωθεν κατιδὼν προσπλέον, προειπεῖν αὐτῷ ἃ ἀγγέλλειν ἤμελλε.

12 τοῦ δὲ Λουκίου τοῦ τε Γαΐου τὰ σώματα διά τε τῶν χιλιάρ-
χων καὶ διὰ τῶν ἐφ' ἑκάστης πόλεως πρώτων ἐς τὴν Ῥώμην
ἐκομίσθη, καὶ αἱ πέλται τά τε δόρατα, ἃ παρὰ τῶν ἱππέων ἐς
τοὺς ἐφήβους ἐσιόντες χρυσᾶ εἰλήφεσαν, ἐς τὸ βουλευτήριον
2 ἀνετέθη. δεσπότης δὲ τότε ὁ Αὔγουστος ὑπὸ τοῦ δήμου ὀνο-
μασθεὶς οὐχ ὅπως ἀπεῖπε μηδένα τούτῳ πρὸς ἑαυτὸν τῷ προσ-
ρήματι χρήσασθαι, ἀλλὰ καὶ πάνυ διὰ φυλακῆς αὐτὸ ἐποιή-
3 σατο. πληρωθείσης δέ οἱ καὶ τῆς τρίτης δεκαετίας τὴν ἡγεμο-
a. C. 3 νίαν καὶ τὸ τέταρτον, ἐκβιασθεὶς δῆθεν, ὑπεδέξατο, πρᾳότερός
τε καὶ ὀκνηρότερος ὑπὸ τοῦ γήρως πρὸς τὸ τῶν βουλευτῶν
τισιν ἀπεχθάνεσθαι γεγονὼς οὐδενὶ ἔτ' αὐτῶν προσκρούειν
4 ἤθελεν. ἐμπρησμοῦ δέ ποτε τὸ παλάτιον διαφθείραντος, καὶ
πολλῶν αὐτῷ πολλὰ διδόντων, οὐδὲν ἔλαβεν ἢ μόνον παρὰ μὲν
τῶν δήμων χρυσοῦν παρὰ δὲ τῶν ἰδιωτῶν δραχμήν. χρυσοῦν
γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ τὸ νόμισμα τὸ τὰς πέντε καὶ εἴκοσι δραχμὰς

Τιβέριον καὶ ἐποιήσατο καὶ ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς........ 13 2
τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ τὴν δημαρχικὴν ἐς δέκα ἔτη δούς. a. C. 4
καὶ μέντοι καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ὑποπτεύσας πῃ ἐκφρο-
νήσειν, καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ νεοχμώσῃ τι, τὸν Γερ-
μανικόν οἱ τὸν ἀδελφιδοῦν καίτοι καὶ αὐτῷ υἱὸν
ἔχοντι ἐσεποίησε. κἀκ τούτων ἐπιθαρσήσας ὡς καὶ 3
διαδόχους καὶ βοηθοὺς ἔχων, διαλέξαι τὴν γερουσίαν
αὖθις ἠθέλησε, καὶ δέκα βουλευτὰς οὓς μάλιστα ἐτί-
μα προβαλόμενος τρεῖς ἀπ' αὐτῶν ἐξεταστὰς ἀπέ-
δειξεν, οὓς ὁ κλῆρος εἵλετο. οὐ μέντοι καὶ πολλοὶ
οὔτε προκατέγνωσάν σφων ἐξουσίας αὐτοῖς δοθείσης,
ὥσπερ καὶ πρότερον, οὔτ' ἄκοντες ἀπηλίφησαν. τοῦτο 4
μὲν δὴ δι' ἑτέρων ἔπραξεν, αὐτὸς δὲ ἀπογραφὰς τῶν
ἔν τε τῇ Ἰταλίᾳ κατοικούντων καὶ μὴ ἐλάττω πέντε
μυριάδων οὐσίαν κεκτημένων ἐποιήσατο· τοὺς γὰρ
ἀσθενεστέρους τούς τε ἔξω τῆς Ἰταλίας οἰκοῦντας οὐκ
ἠνάγκασεν ἀπογράψασθαι, δείσας μὴ νεωτερίσωσί τι
ταραχθέντες. καὶ ὅπως γε μὴ δόξειεν ὡς τιμητὴς 5
αὐτὸ ποιεῖν, δι' ὅπερ εἶπον πρότερον, ἀνθύπατον
ἐξουσίαν πρός τε τὸ τέλος τῶν ἀπογραφῶν καὶ πρὸς

δυνάμενον κατὰ τὸ ἐπιχώριον ὀνομάζω· καὶ τῶν Ἑλλήνων δέ 5
τινες, ὧν τὰ βιβλία ἐπὶ τῷ ἀττικίζειν ἀναγινώσκομεν, οὕτως αὐτὸ ἐκάλεσαν. ὁ δὲ Αὔγουστος τὴν οἰκίαν οἰκοδομήσας ἐδημοσίωσε πᾶσαν, εἴτε δὴ διὰ τὴν συντέλειαν τὴν παρὰ τοῦ δήμου οἱ γενομένην, εἴτε καὶ ὅτι ἀρχιέρεως ἦν, ἵν' ἐν τοῖς ἰδίοις ἅμα καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς οἰκοίη.

τοῦ δὲ δήμου σφόδρα ἐγκειμένου τῷ Αὐγούστῳ ἵνα κα- 13
ταγάγῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, θᾶσσον ἔφη πῦρ ὕδατι μιχθήσεσθαι ἢ ἐκείνην καταχθήσεσθαι. καὶ ὁ δῆμος πυρὰ ἐς τὸν Τίβεριν πολλὰ ἐνέβαλε· καὶ τότε μὲν οὐδὲν ἤνυσεν, ὕστερον δὲ ἐξεβιάσατο ὥστε ἐς γοῦν τὴν ἤπειρον αὐτὴν ἐκ τῆς νήσου κομισθῆναι. Tum libri praeter Venetum τὸν δέ γε Τιβέριον, ut τὸν Τιβέριον υἱοθετήσατο, etiam in ceteris paullo integrior, Zonaras vol. 2, p. 424, 1.

6 τὴν τοῦ καθαρσίου ποίησιν προσέθετο. ἐπειδή τε συχνοὶ τῶν νεανίσκων ἔκ τε τοῦ βουλευτικοῦ γένους κἀκ τῶν ἄλλων ἱππέων ἐπένοντο μηδὲν ἐπαίτιον ἔχοντες, τοῖς μὲν πλείοσι τὸ τεταγμένον τίμημα ἀνεπλήρωσεν, ὀγδοήκοντα δέ τισι καὶ ἐς τριάκοντα αὐτὸ μυριάδας
7 ἐπηύξησε. πολλῶν τε πολλοὺς ἀκρίτως ἐλευθερούντων, διέταξε τήν τε ἡλικίαν ἣν τόν τε ἐλευθερώσοντά τινα καὶ τὸν ἀφεθησόμενον ὑπ' αὐτοῦ ἔχειν δεήσοι, καὶ τὰ δικαιώματα οἷς οἵ τε ἄλλοι πρὸς τοὺς ἐλευθερουμένους καὶ αὐτοὶ οἱ δεσπόται σφῶν γενόμενοι χρήσοιντο.

14 πράσσοντι δὲ αὐτῷ ταῦτα ἐπεβούλευσαν ἄλλοι τε καὶ Γναῖος Κορνήλιος θυγατριδοῦς τοῦ μεγάλου Πομπηίου ὤν, ὥστε ἐν μεγάλῃ αὐτὸν ἀμηχανίᾳ χρόνον τινὰ γενέσθαι, μήτ' ἀποκτεῖναί σφας, ὅτι οὐδὲν πλέον πρὸς ἀσφάλειαν ἐκ τῶν ἀπολλυμένων ἑώρα οἱ γιγνόμενον, μήτ' ἀπολῦσαι, μὴ καὶ ἑτέρους ἐκ τούτου
2 του ἐφ' ἑαυτὸν ἐπισπάσηται, ἐθέλοντα. ἀποροῦντί τε οὖν αὐτῷ ὅ,τι πράξῃ, καὶ οὔτε μεθ' ἡμέραν ἀφροντιστεῖν οὔτ' αὖ νύκτωρ ἀτρεμεῖν δυναμένῳ ἔφη ποτὲ ἡ Λιουία "τί ἐστι τοῦτο, ὦ ἄνερ; διὰ τί οὐ καθεύδεις;" καὶ ὁ Αὔγουστος "καὶ τίς ἂν" εἶπεν, "ὦ γύναι, κἂν ἐλάχιστον ἀπομεριμνήσειε τοσούτους τε ἀεὶ ἐχθροὺς ἔχων καὶ συνεχῶς οὕτως ἄλλοτε ὑπ'
3 ἄλλων ἐπιβουλευόμενος; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅσοι καὶ ἐμοὶ καὶ τῇ ἀρχῇ ἡμῶν ἐπιτίθενται; καὶ αὐτοὺς οὐδὲ αἱ τιμωρίαι τῶν δικαιουμένων ἀναστέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ πᾶν τοὐναντίον, ὥσπερ ἐπ' ἀγαθόν τι ἐπειγόμενοι, σπεύδουσι καὶ οἱ λοιποὶ προσαπόλλυσθαι."
4 ἀκούσασα οὖν τούτων ἡ Λιουία "τὸ μὲν ἐπιβουλεύεσθαί σε" ἔφη "οὔτε θαυμαστὸν οὔτε ἔξω τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου ἐστί· καὶ γὰρ πράσσεις πολλὰ ἅτε τηλικαύτην ἀρχὴν ἔχων, καὶ λυπεῖς, ὥσπερ εἰκός,

συχνούς. οὐ γάρ που καὶ πᾶσιν οἷόν τε τὸν ἄρχοντά
τινων ἀρέσκειν, ἀλλὰ καὶ ἀπεχθάνεσθαι πολλοῖς καὶ
τὸν πάνυ ὀρθῶς βασιλεύοντα ἀνάγκη. πολλῷ τε γὰρ 5
πλείους τῶν δίκαιόν τι πραττόντων οἱ ἀδικεῖν ἐθέ-
λοντές εἰσιν, ὧν ἀδύνατόν ἐστι τὰς ἐπιθυμίας ἀπο-
πιμπλάναι· καὶ αὐτῶν τῶν ἀρετήν τινα ἐχόντων οἱ
μὲν καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων, ὧν οὐ δύνανται τυχεῖν,
ἐπορέγονται, οἱ δὲ καὶ ἑτέρων ἐλαττωθέντες ἄχθον-
ται, καὶ οὕτως ἀμφότεροι τὸν κρατοῦντα αἰτιῶνται.
ὥστε ἔκ τε τούτων μὴ εἶναι κακοῦ ἁμαρτάνειν, καὶ 6
προσέτι καὶ ἐκ τῶν ἐπιτιθεμένων οὔτι γε σοὶ ἀλλὰ
τῇ ἡγεμονίᾳ. σὲ μὲν γὰρ ἰδιωτεύοντα οὐδ' ἂν εἷς
ἐθελοντὴς κακόν τι, μηδέν γε προπαθών, ἐποίησε·
τῆς δὲ δὴ ἀρχῆς καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ πάν-
τες, καὶ οἵ γε ἐν δυνάμει τινὶ ὄντες πολὺ μᾶλλον
τῶν ὑποδεεστέρων, ὀριγνῶνται. τοῦτο γὰρ ἔστι μὲν 7
ἀδίκων ἀνθρώπων καὶ ἥκιστα νοῦν ἐχόντων ποιεῖν,
οὐ μὴν ἀλλ' ἔν τε τῇ φύσει αὐτῶν καθάπερ τι καὶ
ἄλλο ἔνεστι, καὶ οὐχ οἷόν τέ ἐστι τὰ τοιαῦτα οὔτε
πείθοντα οὔτ' ἀναγκάζοντα ἐξελέσθαι τινῶν· οὐδεὶς
γὰρ οὔτε νόμος οὔτε φόβος κρείττων τῶν φύσει πεφυ-
κότων γίγνεται. ταῦτ' οὖν λογιζόμενος τὰς μὲν τῶν 8
ἄλλων ἁμαρτίας μὴ δυσχέραινε, φυλακὴν δ' ἀκριβῆ
καὶ σεαυτοῦ καὶ τῆς μοναρχίας ποιοῦ, ἵνα αὐτὴν μὴ
ἐκ τοῦ σφόδρα κολάζειν τινὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ σφόδρα
φυλάσσειν ἀσφαλῶς ἔχωμεν." πρὸς οὖν ταῦτα ὁ Αὔ- 15
γουστος "ἀλλ' οἶδα μὲν καὶ ἐγώ, ὦ γύναι, ὅτι οὔτ'
ἄλλο τι τῶν μεγάλων ἔξω φθόνου καὶ ἐπιβουλῆς κα-
θέστηκεν, ἥκιστα δὲ αὐταρχία· καὶ γὰρ ἂν καὶ ἰσό- 2
θεοι ἦμεν, εἰ μὴ καὶ πράγματα καὶ φροντίδας καὶ
φόβους ὑπὲρ πάντας τοὺς ἰδιωτεύοντας εἴχομεν. ἐμὲ
δὲ δὴ καὶ αὐτὸ τοῦτο λυπεῖ, ὅτι καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι

ταῦθ᾽ οὕτω γίγνεσθαι, καὶ ἀδύνατον θεραπείαν τινὰ
3 αὐτῶν εὑρεθῆναι." "ἀλλ᾽ ἐπειδή γέ τινες τοιοῦτοί
εἰσιν οἷοι πάντως ἀδικεῖν ἐθέλειν" εἶπεν ἡ Λιουία,
"ἡμεῖς γε αὐτοὺς φυλαττώμεθα. ἔχομεν δὲ καὶ στρα-
τιώτας πολλούς, ὧν οἱ μὲν πρὸς τοὺς πολεμίους ἀν-
τιτεταγμένοι οἱ δὲ καὶ περὶ σὲ ὄντες φρουροῦσιν
ἡμᾶς, καὶ θεραπείαν πολλήν, ὥστε καὶ οἴκοι καὶ ἔξω
4 δι᾽ αὐτοὺς ἀσφαλῶς ζῆν." ὑπολαβὼν οὖν ὁ Αὔγου-
στος "ὅτι μὲν πολλοὶ πολλάκις καὶ ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν
συνόντων ἐφθάρησαν, οὐδέν" ἔφη "δέομαι λέγειν.
πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτ᾽ ἐν ταῖς μοναρχίαις
χαλεπώτατόν ἐστιν ὅτι μὴ μόνον τοὺς πολεμίους,
ὥσπερ οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους φοβούμεθα.
5 καὶ πολύ γε πλείους ὑπὸ τῶν τοιούτων, ἅτε καὶ ἀεί,
καὶ μεθ᾽ ἡμέραν καὶ νύκτωρ, καὶ γυμνουμένοις σφίσι
καὶ καθεύδουσι σιτία τε καὶ ποτὰ ὑπ᾽ αὐτῶν παρε-
σκευασμένα λαμβάνουσι συγγιγνομένων, ἐπεβουλεύ-
θησαν ἢ ὑπὸ τῶν μηδὲν προσηκόντων· τά τε γὰρ
ἄλλα, καὶ πρὸς μὲν ἐκείνους ἔστι τούτους ἀντιτάξαι,
πρὸς δὲ τούτους αὐτοὺς οὐκ ἔστιν ἄλλῳ τινὶ συμμά-
6 χῳ χρήσασθαι. ὥσθ᾽ ἡμῖν διὰ πάντων δεινὸν μὲν
τὴν ἐρημίαν δεινὸν δὲ καὶ τὸ πλῆθος, καὶ φοβερὸν
μὲν τὴν ἀφυλαξίαν, φοβερωτάτους δὲ αὐτοὺς τοὺς
φύλακας, καὶ χαλεποὺς μὲν τοὺς ἐχθροὺς χαλεπωτέ-
ρους δὲ τοὺς φίλους εἶναι· φίλους γὰρ ἀνάγκη πάν-
7 τας σφᾶς, κἂν μὴ ὦσι, καλεῖσθαι. εἰ δ᾽ οὖν τις καὶ
χρηστῶν αὐτῶν τύχοι, ἀλλ᾽ οὔτι γε οὕτω πιστεύσειεν
ἂν σφισιν ὥστε καθαρᾷ καὶ ἀφροντίστῳ καὶ ἀνυ-
πόπτῳ τῇ ψυχῇ προσομιλεῖν. τοῦτό τε οὖν καὶ τὸ
τοὺς ἄλλους τοὺς ἐπιβουλεύοντας ἀναγκαῖον εἶναι
ἀμύνεσθαι πάνδεινόν ἐστι· τὸ γάρ τοι τιμωρεῖσθαί
τε καὶ κολάζειν ἀεί τινας ἀναγκάζεσθαι μεγάλην

ἀχθηδόνα τοῖς γε ἀγαθοῖς ἀνδράσι φέρει." "ἀλλ' 16
ὀρθῶς τε λέγεις" ἀπεκρίνατο ἡ Λιουία, "καί σοι γνώ-
μην δοῦναι ἔχω, ἄν γε καὶ προσδέξασθαι αὐτὴν ἐθε-
λήσῃς, καὶ μὴ διαμέμψῃ ὅτι γυνὴ οὖσα τολμῶ σοι
συμβουλεῦσαί τι οἷον οὐδ' ἂν εἷς ἄλλος οὐδὲ τῶν
πάνυ φίλων παραινέσειεν, οὐχ ὅτι οὐκ ἴσασιν αὐτό,
ἀλλ' ὅτι οὐ θαρσοῦσιν εἰπεῖν." "λέγ'" ἦ δ' ὃς ὁ 2
Αὔγουστος "ὅ,τι δή ποτε τοῦτό ἐστιν." ἡ οὖν Λιουία
"φράσω" ἔφη "μηδὲν κατοκνήσασα, ἅτε καὶ τὰ ἀγαθὰ
καὶ τὰ κακὰ ἐκ τοῦ ἴσου σοι ἔχουσα, καὶ σωζομένου
μέν σου καὶ αὐτὴ τὸ μέρος ἄρχουσα, δεινὸν δέ τι
παθόντος, ὃ μὴ γένοιτο, συναπολουμένη. εἰ γάρ τοι 3
ἥ τε φύσις ἡ ἀνθρωπίνη πάντως τι ἁμαρτάνειν τινὰς
ἀναπείθει, καὶ ἀμήχανόν ἐστιν αὐτὴν πρᾶξαί τι ὡρ-
μημένην ἐπισχεῖν, καὶ ἤδη γε καὶ αὐτὰ τὰ δοκοῦντά
τισιν ἀγαθὰ εἶναι, ἵνα μὴ τὰς τῶν πολλῶν κακίας
εἴπω, καὶ πάνυ συχνοὺς ἀδικεῖν ἐπαίρει, καὶ γὰρ
γένους αὔχημα καὶ πλούτου φρόνημα τιμῆς τε μέγε-
θος καὶ ἐπ' ἀνδρείᾳ θράσος ἐξουσίας τε ὄγκος πολ-
λοὺς ἐξοκέλλειν ποιεῖ, καὶ μήτε τὸ γενναῖον δυσγενὲς 4
μήτε τὸ ἀνδρεῖον δειλὸν μήτε τὸ ἔμφρον ἄνουν ἔστι
ποιῆσαι, ἀδύνατον γάρ, μήτ' αὖ τὰς περιουσίας τινῶν
περικόπτειν ἢ τὰς φιλοτιμίας ταπεινοῦν μηδέν γε
πλημμελούντων χρή, ἄδικον γάρ, τό τ' ἀμυνόμενον
ἢ καὶ προκαταλαμβάνοντά τινας καὶ ἀνιᾶσθαι καὶ
κακοδοξεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι, φέρε μεταβαλώμεθα καί
τινος αὐτῶν φεισώμεθα. καὶ γάρ μοι δοκεῖ πολλῷ 5
πλείω φιλανθρωπίᾳ ἢ τινι ὠμότητι κατορθοῦσθαι.
τοὺς μὲν γὰρ συγγνώμονας οὐ μόνον οἱ ἐλεηθέντες
ὑπ' αὐτῶν φιλοῦσιν, ὥστε καὶ ἀμείβεσθαί σφας
σπουδάζειν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες καὶ αἰδοῦνται
καὶ σέβουσιν, ὥστε μὴ εὐτολμεῖν αὐτοὺς ἀδικεῖν·

τοὺς δ' ἀπαραιτήτοις ὀργαῖς χρωμένους οὐκ ἐκεῖνοι
μόνοι οἵ τι φοβούμενοι μισοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ
πάντες δυσχεραίνουσι, καὶ ἐκ τούτου καὶ ἐπιβουλεύ-
17 ουσιν αὐτοῖς, ἵνα μὴ προαπόλωνται. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι
καὶ οἱ ἰατροὶ τὰς μὲν τομὰς καὶ τὰς καύσεις σπανιώ-
τατά τισι προσφέρουσιν, ἵνα μὴ ἐξαγριαίνωσιν αὐτῶν
τὰ νοσήματα, τοῖς δὲ αἰονήμασι καὶ τοῖς ἠπίοις φαρ-
μάκοις τὰ πλείω μαλθάσσοντες θεραπεύουσι; μὴ γάρ,
ὅτι ἐκεῖνα μὲν τῶν σωμάτων, ταῦτα δὲ τῶν ψυχῶν
παθήματά ἐστι, διαφέρειν τι νομίσῃς αὐτὰ ἀλλήλων.
2 πάμπολλα γὰρ ὅμοια τρόπον τινὰ καὶ ταῖς γνώμαις
τῶν ἀνθρώπων, κἂν τὰ μάλιστα ἀσώματοι ὦσι, καὶ
τοῖς σώμασι συμβαίνει· συστέλλονταί τε γὰρ ὑπὸ
φόβου καὶ ἐξοιδοῦσιν ὑπὸ θυμοῦ λύπη τέ τινας κο-
λούει καὶ θάρσος ὀγκοῖ, ὥστ' ὀλίγον σφόδρα τὸ
παραλλάττον εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παραπλη-
3 σίων ἰαμάτων αὐτὰ δεῖσθαι. λόγος τε γὰρ ἤπιός τῳ
λεχθεὶς πᾶν τὸ ἀγριαῖνον αὐτοῦ χαλᾷ, καθάπερ
τραχὺς ἕτερος καὶ τὸ ἀνειμένον ὀργίζει· καὶ συγ-
γνώμη δοθεῖσα καὶ τὸν πάνυ θρασὺν διαχεῖ, καθά-
περ ἡ τιμωρία καὶ τὸν πάνυ πρᾶον χαλεπαίνει. αἱ
μὲν γὰρ βίαιοι πράξεις ἀεὶ πάντας, κἂν δικαιόταται
4 ὦσι, παροξύνουσιν, αἱ δὲ ἐπιεικεῖς ἡμεροῦσι. καὶ
διὰ τοῦτο πεισθεὶς ἄν τις ῥᾷον καὶ τὰ δεινότατα
ἑκὼν ἢ βιασθεὶς ὑπομείνειε. καὶ οὕτω γε φύσει τινὶ
ἀναγκαίᾳ ἑκάτερον αὐτῶν χρῆται, ὥστε καὶ τῶν ἀλό-
γων ζῴων τῶν μηδένα νοῦν ἐχόντων πολλὰ μὲν καὶ
τῶν ἰσχυροτάτων καὶ ἀγριωτάτων θωπείαις τέ τισι
τιθασεύεται καὶ δελεάσμασι χειροῦται, πολλὰ δὲ καὶ
τῶν δειλοτάτων καὶ ἀσθενεστάτων λυπήμασί τε καὶ
18 φόβοις καὶ ἐκταράττεται καὶ παροξύνεται. καὶ οὐ
λέγω τοῦτο ὅτι δεῖ πάντων ἁπλῶς τῶν ἀδικούντων

φείδεσθαι, ἀλλ' ὅτι τὸν μὲν ἴτην καὶ πολυπράγμονα καὶ κακοήθη καὶ κακόβουλον καὶ ἀνηκέστῳ τινὶ καὶ διαρκεῖ πονηρίᾳ συνόντα ἐκκόπτειν ὥσπερ που καὶ τὰ πάνυ ἀνίατα μέρη τῶν σωμάτων, τῶν δὲ δὴ ἄλλων 2
ὅσοι ἢ νεότητι ἢ ἀμαθίᾳ ἢ ἀγνοίᾳ ἢ καὶ ἑτέρᾳ τινὶ συντυχίᾳ οἱ μὲν ἑκόντες οἱ δὲ καὶ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι, τοὺς μὲν λόγοις νουθετεῖν, τοὺς δὲ ἀπειλαῖς σωφρονίζειν, τοὺς δὲ καὶ ἕτερόν τινα τρόπον μετρίως πως μεταχειρίζεσθαι, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν τἄλλα . . . τοὺς μὲν μείζοσι τοὺς δὲ ἐλάττοσι πάντες κολάζουσιν. ὥστε καὶ τὰ κατὰ τούτους ἀκινδύνως μετρι- 3
άζειν ἔξεστί σοι, τοὺς μὲν φυγῇ τοὺς δὲ ἀτιμίᾳ τοὺς δὲ χρήμασι ζημιοῦντι, ἑτέρους ἐς χωρία, ἑτέρους ἐς πόλεις τινὰς κατατιθεμένῳ. καὶ ἤδη γέ τινες καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ τυχεῖν ὧν ἤλπιζον καὶ ὑπὸ τοῦ διαμαρτεῖν ὧν ἐφίεντο ἐσωφρονίσθησαν. ἕδραι τε ἄτιμοι 4
καὶ στάσεις ἐπονείδιστοι τό τε προλυπηθῆναι καὶ τὸ προφοβηθῆναι συχνοὺς βελτίους ἐποίησε· καίτοι καὶ ἀποθανεῖν ἕλοιτ' ἄν τις εὖ τε γεγονὼς καὶ ἀνδρεῖος ὢν ἢ τοιοῦτό τι παθεῖν. ἐξ οὖν τούτων ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ῥᾴων ἡ τιμωρία, ἀλλὰ καὶ χαλεπωτέρα γίγνοιτ' ἄν, ἡμῖν δὲ δὴ τὸ μήτε τινὰ ἐπηγορίαν ἔχειν καὶ ἀσφαλῶς ζῆν ὑπάρξειεν. ὡς νῦν γε . . . . . . πολ- 5
λοὺς δὲ ἐπιθυμίᾳ χρημάτων, ἄλλους ἀνδρείας φόβῳ, καὶ μάλα ἄλλους ἀρετῆς τινος φθόνῳ κτείνειν δοκοῦμεν. οὐδεὶς γὰρ ῥᾳδίως πιστεύει ὅτι τις ἐν τε ἐξουσίᾳ καὶ ἐν δυνάμει τοσαύτῃ ὢν ὑπ' ἰδιώτου τινὸς ἀόπλου ἐπιβουλευθῆναι δύναται, ἀλλ' οἱ μὲν ταῦτα λογοποιοῦσιν, οἱ δὲ ὅτι ψευδῆ πολλὰ ἀκούομεν καὶ πολλοῖς μάτην ὡς καὶ ἀληθέσι προσέχομεν. τοὺς 6
γάρ τοι διοπτεύοντάς τε καὶ ὠτακουστοῦντας τὰ τοιαῦτα, τοὺς μὲν ἔχθρᾳ τοὺς δὲ ὀργῇ, ἄλλους ἀργύριον

παρὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν λαβόντας, ἄλλους παρ' αὐτῶν ἐκείνων μὴ λαβόντας, πολλὰ καὶ ψευδῆ σκευωρεῖσθαί φασιν, οὐ μόνον ὅτι τι δεινὸν ἔπραξάν τινες ἢ καὶ ποιήσειν μέλλουσι λέγοντας, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ μὲν ἐφθέγξατο τοιόνδε τι, ὁ δὲ ἀκούσας ἐσιώπησεν,
19 ἄλλος ἐγέλασεν, ἄλλος ἐδάκρυσε. μυρία ἂν τοιουτότροπα εἰπεῖν ἔχοιμι, ἃ εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀληθῆ εἴη, ἀλλ' οὔτι γε καὶ προσήκοντά ἐστιν οὔτε πολυπραγμονεῖσθαι παρ' ἐλευθέροις ἀνθρώποις οὔτε σοὶ διαγγέλλεσθαι. λαθόντα μὲν γὰρ τὰ τοιαῦτα οὐδὲν ἂν σε βλάψειεν, ἀκουσθέντα δὲ παροξύνειε καὶ ἄκοντα·
2 ὅπερ ἥκιστα χρὴ ἄλλως τε καὶ ἄρχοντί τινων συμβαίνειν. συχνοὺς γοῦν ἐκ τούτου, τοὺς μὲν ἀκρίτους, τοὺς δὲ καὶ ἐσκευωρημένῃ τινὶ καταγνώσει δικαστηρίου, ἀδίκως ἀπόλλυσθαι νομίζουσιν· οὔτε γὰρ τὰς μαρτυρίας οὔτε τὰς βασάνους οὔτ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων ὡς καὶ ἀληθὲς ὂν κατ' αὐτῶν προσίεν-
3 ται. ταῦτα γὰρ οὕτως, εἰ καὶ μὴ δικαίως ἐστὶν ἃ αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ πάντων γε ὡς εἰπεῖν τῶν οὕτω θανατουμένων θρυλεῖται. καὶ δεῖ σε, ὦ Αὔγουστε, μὴ μόνον μηδὲν ἀδικεῖν, ἀλλὰ μηδὲ δοκεῖν· ἰδιώτῃ μὲν γὰρ ἀρκεῖ μηδὲν πλημμελεῖν, ἄρχοντι δὲ δὴ προσήκει
4 μηδὲ δόκησίν τινα αὐτοῦ λαμβάνειν. ἀνθρώπων γάρ, ἀλλ' οὐ θηρίων ἡγεμονεύεις· καὶ μόνως ἂν οὕτως εὔνοεῖν σοι αὐτοὺς ἀληθῶς ποιήσειας, ἂν πανταχόθεν σφᾶς καὶ διὰ πάντων ὁμοίως πείσῃς ὅτι μήτε ἑκών τινα μήτε ἄκων ἀδικήσεις. φοβεῖσθαι μὲν γάρ τινα ἀναγκασθῆναί τις δύναται, φιλεῖν δὲ πεισθῆναι
5 ὀφείλει. πείθεται δὲ ἐξ ὧν ἂν αὐτός τε εὖ πάθῃ καὶ ἑτέρους εὐεργετουμένους ἴδῃ. ὁ δ' ὑποτοπήσας μὴ δικαίως τινὰ ἀπολωλέναι καὶ φοβεῖται μή ποτέ τι ὅμοιον πάθῃ, καὶ μισεῖν τὸν δράσαντα αὐτὸ ἀναγκάζεται. τὸ

δὲ δὴ μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, πρὸς τῷ μηδ' ἄλλως καλῶς ἔχειν, ἀλυσιτελέστατόν ἐστι. καὶ γὰρ 6
καὶ νομίζουσιν οἱ πολλοὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀναγκαῖον εἶναι πάντας τοὺς καὶ ὁτιοῦν ἀδικήσαντάς σφας ἀμύνεσθαι, ἵνα μήτε καταφρονῶνται μήτε ἐκ τούτου πλεονεκτῶνται, τοὺς δ' ἄρχοντας τοῖς μὲν τὸ κοινὸν ἀδικοῦσιν ἐπεξιέναι χρῆναι, τοὺς δ' ἰδίᾳ τι ἐς αὐτοὺς πλημμελεῖν δοκοῦντας φέρειν· μήτε γὰρ ἐκ καταφρονήσεως μήτ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀδικηθῆναί σφας δύνασθαι διὰ τὸ πολλὰ τὰ προφυλάσσοντα αὐτοὺς εἶναι.
ὥστε ἔγωγε ταῦτά τε ἀκούουσα καὶ πρὸς ταῦτα ἀπο- 20
βλέπουσα κινδυνεύω καὶ παντελῶς ἀπειπεῖν σοι μηδένα διὰ τοιοῦτό τι ἀποκτιννύναι. αἵ τε γὰρ προστα- 2
σίαι ἐπί τε τῇ τῶν ἀρχομένων σωτηρίᾳ καθίστανται, ὅπως μηδὲν μήθ' ὑπ' ἀλλήλων μήθ' ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων βλάπτωνται, οὐ μὰ Δί' οὐχ ὅπως ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων τι λυπῶνται· καὶ εὐκλεέστατόν ἐστιν οὐ τὸ πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀπολλύναι, ἀλλὰ τὸ πάντας, ἂν
οἷόν τε ᾖ, σώζειν δύνασθαι. παιδεύειν μὲν γὰρ αὐτοὺς 3
καὶ νόμοις καὶ εὐεργεσίαις καὶ νουθεσίαις δεῖ, ὅπως σωφρονῶσι, καὶ προσέτι καὶ τηρεῖν καὶ φυλάττειν, ἵνα κἂν ἀδικεῖν ἐθελήσωσι μὴ δυνηθῶσιν· ἂν δὲ δὴ νοσήσῃ τι, θεραπεύειν τε τρόπον τινὰ αὐτὸ καὶ ἐπανορθοῦν,
ἵνα μὴ παντελῶς φθαρῇ. τό τε γὰρ φέρειν τὰ τῶν 4
πολλῶν ἁμαρτήματα καὶ πάνυ μεγάλης καὶ φρονήσεως καὶ δυνάμεως ἔργον ἐστίν· ἄν τέ τις πάντα ἁπλῶς τὰ τοιαῦτα κατὰ τὴν ἀξίαν κολάζῃ, λήσει τοὺς
πλείους τῶν ἀνθρώπων ἀπολέσας. ὅθεν καὶ διὰ 5
ταῦτά σοι γνώμην δίδωμι θανάτῳ μὲν μηδένα τῶν τοιούτων τιμωρεῖσθαι, ἑτέρως δέ πως αὐτούς, ὥστε μηδὲν ἔτι δεινὸν δρᾶσαι, σωφρονίζειν. τί γὰρ ἂν ἀδικήσειέ τις ἐς νῆσον κατακλεισθείς, ἢ καὶ ἐν ἀγρῷ

πόλει τέ τινι, οὐχ ὅπως ἄνευ πλήθους οἰκετῶν ἢ χρη-
μάτων, ἀλλὰ καὶ μετὰ φρουρᾶς ὤν, ἄν γε καὶ τούτου
6 δεήσῃ; εἰ μὲν γὰρ ἐγγύς που ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι
ἦσαν, ἢ καὶ τῆς θαλάσσης ταύτης ἀλλότριόν τι ἦν,
ὥστε τινὰ αὐτῶν διαδράντα πρὸς ἐκείνους κακόν τι
ἡμᾶς ἐργάσασθαι, πόλεις τέ τινες ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἐχυ-
ραὶ καὶ τείχη καὶ ὅπλα ἔχουσαι ὑπῆρχον, ὥστε τινὰ
καταλαβόντα αὐτὰς φοβερὸν ἡμῖν γενέσθαι, ἕτερος ἂν
7 ἦν λόγος· ἀόπλων δὲ δὴ πάντων τῶν ταύτῃ καὶ
ἀτειχίστων ὡς πρὸς πόλεμον ὄντων, καὶ τῶν πολε-
μίων παμπληθὲς ἀπ' αὐτῶν ἀφεστηκότων, πολλὴ μὲν
γὰρ θάλασσα, πολλὴ δὲ καὶ γῆ, καὶ ὄρη καὶ ποτα-
8 μοὺς δυσδιαβάτους ἔχουσα, διὰ μέσου ἐστί, τί ἄν τις
φοβηθείη τὸν δεῖνα, γυμνούς, ἰδιωτεύοντας, ἐνταῦ-
θά που ἐν μέσῃ τῇ σῇ ἀρχῇ ὄντας καὶ ἐντὸς τῶν σῶν
ὅπλων κατακεκλειμένους; ἐγὼ μὲν γὰρ οὔτ' ἂν ἐννο-
ῆσαί τινα τοιοῦτον οὐδέν, οὔτ' ἄν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα
21 μανείη τις, δύνασθαί γέ τι πρᾶξαι νομίζω. πεῖραν
οὖν ἀπ' αὐτῶν τούτων ἀρξάμενοι ποιησώμεθα. τάχα
γὰρ ἂν καὶ αὐτοὶ μεταβάλοιντο καὶ τοὺς ἄλλους ἀμεί-
νους ποιήσειαν· καὶ γὰρ ὁρᾷς ὅτι καὶ ὁ Κορνήλιος
καὶ εὐγενὴς καὶ ὀνομαστός ἐστι. δεῖ δέ που καὶ
2 ταῦτα ἀνθρωπίνως ἐκλογίζεσθαι. οὐ πάντα τοι τὸ
ξίφος διαπράττεται, μέγα γὰρ ἦν ἂν ἀγαθόν, εἰ σω-
φρονίζειν τέ τινας καὶ πείθειν ἢ καὶ καταναγκάζειν
φιλεῖν τινα ἀληθῶς ἐδύνατο, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμά
τινος φθείρειεν ἄν, τὰς δὲ δὴ τῶν ἄλλων ψυχὰς
ἀλλοτριώσειεν· οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἂν ἕτεροι τιμωρηθῶσι,
προσφιλέστεροί τινι, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν αὐτοὶ φοβηθῶσιν,
3 ἐχθίους γίγνονται. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει, οἱ δὲ
δὴ συγγνώμης τινὸς τυχόντες καὶ μετανοοῦσιν, αἰσχυ-
νόμενοι αὖθίς τι τοὺς εὐεργέτας ἀδικῆσαι, καὶ πολλὰ

αὐτοῖς ἀνθυπουργοῦσιν, ἐλπίζοντες πλείω ἀντ' εὖ πεί-
σεσθαι· ὑφ' οὗ γὰρ ἄν τις ἀδικηθέντος τι σωθῇ,
τοῦτον εὖ παθόντα οὐδὲν ὅ,τι οὐκ εὐεργετήσειν ἑαυ-
τὸν ἡγεῖται. πείσθητι οὖν μοι, φίλτατε, καὶ μετα- 4
βαλοῦ. οὕτω μὲν γὰρ καὶ τἄλλα τὰ δυσχερῆ πάντα
ἀνάγκῃ πεποιηκέναι δόξεις· οὐ γάρ ἔστι πόλιν τηλι-
καύτην ἐκ δημοκρατίας πρὸς μοναρχίαν ἄγοντα ἀναι-
μωτὶ μεταστῆσαι· ἂν δὲ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένῃς,
καὶ ἐκεῖνα γνώμῃ δεδρακέναι νομισθήσῃ."

ταῦτα τῆς Λιουίας εἰπούσης ὁ Αὔγουστος ἐπείσθη 22
τε αὐτῇ, καὶ ἀφῆκε μὲν πάντας τοὺς ὑπαιτίους λόγοις
τισὶ νουθετήσας, τὸν δὲ δὴ Κορνήλιον καὶ ὕπατον
ἀπέδειξε. κἀκ τούτου καὶ ἐκεῖνον καὶ τοὺς λοιποὺς 2
ἀνθρώπους οὕτως ᾠκειώσατο ὥστε μηδένα ἔτ' αὐτῷ
τῶν ἄλλων μήτ' ὄντως ἐπιβουλεῦσαι μήτε δόξαι· ἡ
γὰρ δὴ Λιουία αἰτιωτάτη τῆς σωτηρίας τῷ Κορνη-
λίῳ γενομένη ἤμελλεν αὐτὴ τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου
τοῦ Αὐγούστου λήψεσθαι. τότε δ' οὖν ἐπί τε τοῦ 3
Κορνηλίου καὶ ἐπὶ Οὐαλερίου Μεσσάλου ὑπάτων a. C. 5
σεισμοί τε ἐξαίσιοι συνέβησαν, καὶ ὁ Τίβερις τήν τε
γέφυραν κατέσυρε καὶ πλωτὴν τὴν πόλιν ἐπὶ ἑπτὰ
ἡμέρας ἐποίησε, τοῦ τε ἡλίου τι ἐκλιπὲς ἐγένετο, καὶ
λιμὸς συνηνέχθη. κἀν τῷ αὐτῷ ἔτει τούτῳ ὅ τε 4
Ἀγρίππας ἐς ἐφήβους, μηδενὸς τῶν αὐτῶν τοῖς ἀδελ-
φοῖς τυχών, ἐσεγράφη· καὶ τὰς ἱπποδρομίας χωρὶς
μὲν οἱ βουλευταὶ χωρὶς δὲ οἱ ἱππεῖς ἀπὸ τοῦ λοιποῦ
πλήθους εἶδον, ὃ καὶ νῦν γίγνεται. ἐπειδή τε οὐ 5
ῥᾳδίως οἱ πάνυ εὐγενεῖς τὰς θυγατέρας ἐς τὴν τῆς
Ἑστίας ἱερατείαν ἐπεδίδοσαν, ἐνομοθετήθη καὶ ἐξ
ἀπελευθέρων γεγεννημένας ἱεροῦσθαι. καὶ ὁ μὲν
κλῆρος αὐτῶν, ἐπεὶ πλείους ἠμφισβήτησαν, ἐν
τῷ συνεδρίῳ παρόντων τῶν πατέρων σφῶν, ὅσοι

12*

γε ἵππευον, ἐγένετο, οὐ μέντοι καὶ τοιαύτη τις ἀπεδείχθη.

23 χαλεπῶς δὲ δὴ τῶν στρατιωτῶν πρὸς τὴν τῶν ἄθλων σμικρότητα διὰ τοὺς πολέμους τοὺς τότε ἐνεστηκότας οὐχ ἥκιστα ἐχόντων, καὶ μηδενὸς ἔξω τοῦ τεταγμένου τῆς στρατείας σφίσι χρόνου ὅπλα λαβεῖν ἐθέλοντος, ἐψηφίσθη τοῖς μὲν ἐκ τοῦ δορυφορικοῦ πεντακισχιλίας δραχμάς, ἐπειδὰν ἑκκαίδεκα ἔτη, τοῖς δὲ ἑτέροις τρισχιλίας, ἐπειδὰν εἴκοσι στρατεύσωνται,
2 δίδοσθαι. τρία δὲ δὴ τότε καὶ εἴκοσι στρατόπεδα, ἢ ὥς γε ἕτεροι λέγουσι πέντε καὶ εἴκοσι, πολιτικὰ ἐτρέφετο. νῦν μὲν γὰρ ἐννεακαίδεκα ἐξ αὐτῶν μόνα διαμένει, τό τε δεύτερον τὸ Αὐγούστειον τὸ ἐν Βρεττανίᾳ τῇ ἄνω χειμάζον, καὶ τὰ τρία τὰ τρίτα, τό τε ἐν Φοινίκῃ τὸ Γαλατικόν, καὶ τὸ ἐν Ἀραβίᾳ τὸ Κυ-
3 ρηναϊκόν, τό τε ἐν Νουμιδίᾳ τὸ Αὐγούστειον. τέταρτον Σκυθικὸν ἐν Συρίᾳ, πέμπτον Μακεδονικὸν ἐν Δακίᾳ, ἕκτα δύο, ὧν τὸ μὲν ἐν Βρεττανίᾳ τῇ κάτω, τὸ τῶν νικητόρων, τὸ δὲ ἐν Ἰουδαίᾳ, τὸ σιδηροῦν, τέτακται. καὶ οἱ ἕβδομοι οἱ ἐν τῇ Μυσίᾳ τῇ ἄνω, οἳ καὶ τὰ μάλιστα Κλαυδίειοι ὠνομάδαται. οἱ δὲ ὄγδοοι
4 Αὐγούστειοι, ἐν τῇ Γερμανίᾳ τῇ ἄνω ὄντες. καὶ οἱ δέκατοι ἑκάτεροι, οἵ τε ἐν τῇ Παννονίᾳ τῇ ἄνω οἱ δίδυμοι, καὶ οἱ ἐν Ἰουδαίᾳ. τό τε ἑνδέκατον τὸ ἐν τῇ Μυσίᾳ τῇ κάτω, τὸ Κλαυδίειον· οὕτω γὰρ τὰ δύο στρατόπεδα ἀπὸ τοῦ Κλαυδίου ἐπεκλήθη, ὅτι αὐτῷ ἐν τῇ τοῦ Καμίλλου ἐπαναστάσει μὴ ἀντεπολέμησε.
5 καὶ τὸ δωδέκατον τὸ ἐν Καππαδοκίᾳ τὸ κεραυνοφόρον, τό τε τρίτον καὶ δέκατον τὸ ἐν Δακίᾳ τὸ δίδυμον, καὶ τὸ τέταρτον καὶ δέκατον τὸ ἐν τῇ Παννονίᾳ τῇ ἄνω τὸ δίδυμον, τό τε πεντεκαιδέκατον τὸ Ἀπολ-
6 λώνειον τὸ ἐν Καππαδοκίᾳ. καὶ οἱ εἰκοστοὶ οἱ καὶ

Οὐαλερίειοι καὶ νικήτορες ὠνομασμένοι καὶ ἐν Βρετ-
τανίᾳ τῇ ἄνω ὄντες· οὕστινας ὁ Αὔγουστος, ἐμοὶ δο-
κεῖν, μετὰ τῶν τήν τε τοῦ εἰκοστοῦ ἐπωνυμίαν ἐχόν-
των καὶ ἐν τῇ Γερμανίᾳ τῇ ἄνω χειμαζόντων, εἰ καὶ
τὰ μάλιστα μήθ' ὑφ' ἁπάντων Οὐαλερίειοι ἐπεκλή-
θησαν μήτε νῦν ἔτι τῇ προσηγορίᾳ ταύτῃ χρῶνται,
παραλαβὼν ἐτήρησε. ταῦτ' ἐκ τῶν Αὐγουστείων 7
στρατοπέδων σώζεται· τὰ γὰρ δὴ λοιπὰ τὰ μὲν παν-
τελῶς διελύθη, τὰ δὲ καὶ ἑτέροις τισὶν ὑπό τε αὐτοῦ
ἐκείνου καὶ ὑπ' ἄλλων αὐτοκρατόρων ἀνεμίχθη, ἀφ'
οὗπερ καὶ δίδυμα ὠνομασμένα νενόμισται.

ἐπειδὴ δὲ ἅπαξ ἐς τὸν περὶ τῶν στρατοπέδων 24
λόγον προήχθην, καὶ τἆλλα τὰ νῦν ὄντα, ὥς που
πρὸς τῶν μετὰ ταῦτα αὐταρχησάντων κατελέχθη,
φράσω, ἵν' ἑνὶ χωρίῳ πάντα γεγραμμένα ῥᾳδίως τὸν
βουλόμενόν τι περὶ αὐτῶν μαθεῖν διδάσκῃ. ὅ τε 2
γὰρ Νέρων τὸ πρῶτόν τε καὶ Ἰταλικὸν ὀνομαζόμενον
καὶ ἐν τῇ κάτω Μυσίᾳ χειμάζον, καὶ ὁ Γάλβας τό τε
πρῶτον τὸ ἐπικουρικὸν τὸ ἐν τῇ Παννονίᾳ τῇ κάτω
καὶ τὸ ἕβδομον τὸ ἐν Ἰβηρίᾳ συνέταξαν, Οὐεσπασια- 3
νὸς τό τε δεύτερον τὸ ἐπικουρικὸν τὸ ἐν Παννονίᾳ
τῇ κάτω καὶ τὸ τέταρτον τὸ Φλαουίειον τὸ ἐν Μυσίᾳ
τῇ ἄνω, τό τε ἑκκαιδέκατον τὸ Φλαουίειον τὸ ἐν
Συρίᾳ, Δομιτιανὸς τὸ πρῶτον τὸ Ἀθηναῖον τὸ ἐν
Γερμανίᾳ τῇ κάτω, Τραϊανὸς τὸ δεύτερον τὸ Αἰγύ- 4
πτιον καὶ τὸ τριακοστὸν τὸ Γερμανικόν, ἃ καὶ ἀφ'
ἑαυτοῦ ἐπωνόμασεν, Ἀντωνῖνος ὁ Μάρκος τό τε δεύ-
τερον τὸ ἐν Νωρικῷ καὶ τὸ τρίτον τὸ ἐν Ῥαιτίᾳ, ἃ
καὶ Ἰταλικὰ κέκληται, Σεουῆρος τὰ Παρθικά, τό τε
πρῶτον καὶ τὸ τρίτον τὰ ἐν Μεσοποταμίᾳ, καὶ τὸ
διὰ μέσου τὸ δεύτερον τὸ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ.

νῦν μὲν δὴ τοσαῦτα τείχη τῶν ἐκ τοῦ καταλόγου 5

στρατευομένων ἔξω τοῦ τε ἀστικοῦ καὶ τοῦ δορυφορικοῦ ἐστι, τότε δὲ ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου ταῦτά τε, εἴτ' οὖν τρία εἴτε πέντε καὶ εἴκοσιν ὄντα, ἐτρέφετο, καὶ συμμαχικὰ καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων καὶ ναυτῶν
6 ὁσαδήποτε ἦν· οὐ γὰρ ἔχω τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν. οἵ τε σωματοφύλακες μύριοι ὄντες καὶ δεκαχῇ τεταγμένοι, καὶ οἱ τῆς πόλεως φρουροὶ ἑξακισχίλιοί τε ὄντες καὶ
7 τετραχῇ νενεμημένοι. ξένοι τε ἱππεῖς ἐπίλεκτοι, οἷς τὸ τῶν Βαταούων ἀπὸ τῆς Βαταούας τῆς ἐν τῷ Ῥήνῳ νήσου ὄνομα, ὅτι δὴ κράτιστοι ἱππεύειν εἰσί, κεῖται·
8 οὐ μέντοι ἀριθμὸν αὐτῶν ἀκριβῆ, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἀνακλήτων, εἰπεῖν δύναμαι. καὶ γὰρ τούτους ἤρξατο μὲν νομίζειν ἀφ' οὗ τοὺς συστρατευσαμένους τῷ πατρὶ πρὸς τὰ ὅπλα αὖθις ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον ἀνεκάλεσεν, ἐτήρησε δέ· καὶ εἰσὶ καὶ νῦν σύστημα ἴδιον, ῥάβδους φέροντες ὥσπερ οἱ ἑκατόνταρχοι.

9 δι' οὖν ταῦτ' ἀπορῶν χρημάτων, γνώμην ἐς τὴν βουλὴν ἐσήνεγκε πόρον τινὰ διαρκῆ καὶ ἀείνων ἀποδειχθῆναι, ὅπως μηδενὸς ἔξωθεν μηδὲν λυπουμένου ἀφθόνως ἐκ τῶν τεταγμένων καὶ τὴν τροφὴν καὶ τὰ γέρα λαμβάνωσι. καὶ ὁ μὲν ἐξητεῖτο, ἐπειδή τε μηδεὶς ἀγορανομῆσαι ἑκὼν ἤθελεν, ἠναγκάσθησαν ἔκ τε τῶν τεταμιευκότων καὶ ἐκ τῶν δεδημαρχηκότων κλήρῳ τινὲς αὐτὸ ποιῆσαι, καὶ τοῦτο καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐγέ-
25 νετο· μετὰ δὲ ταῦτα ἐπί τε Αἰμιλίου Λεπίδου καὶ ἐπὶ
a. C. 6 Λουκίου Ἀρρουντίου ὑπάτων, ἐπειδὴ μηδεὶς πόρος ἀρέσκων τισὶν εὑρίσκετο, ἀλλὰ καὶ πάνυ πάντες ὅτι καὶ
2 ἐξητεῖτο ἐβαρύνοντο, ἐσήνεγκεν ὁ Αὔγουστος χρήματα καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Τιβερίου ἐς τὸ ταμιεῖον, ὃ καὶ στρατιωτικὸν ἐπωνόμασε, καὶ τρισὶ τῶν ἐστρατηγηκότων τοῖς λαχοῦσιν ἐπὶ τρία ἔτη διοικεῖν προσέταξε, ῥαβδούχοις τε ἀνὰ δύο καὶ τῇ ἄλλῃ ὑπη-

ρεσίᾳ τῇ προσηκούσῃ χρωμένοις. καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ 3
πλείω ἔτη κατὰ διαδοχὴν ἐγένετο· νῦν γὰρ καὶ αἱ-
ροῦνται πρὸς τοῦ ἀεὶ αὐτοκράτορος καὶ χωρὶς ῥαβ-
δούχων περιίασιν. αὐτός τε οὖν συνεσήνεγκέ τινα,
καὶ τοῦτο κατ' ἔτος πράξειν ὑπέσχετο, καὶ παρὰ βα-
σιλέων δήμων τέ τινων ἐπαγγελίας ἐδέξατο· παρὰ
γὰρ τῶν ἰδιωτῶν, καίπερ συχνῶν ἐθελοντί, ὥς γε
ἔλεγον, ἐπιδιδόντων τι, οὐδὲν ἔλαβεν. ὡς δ' οὖν 4
ταῦτά τε ἐλάχιστα πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἀναλισκομέ-
νων ἦν καὶ ἀθανάτου τινὸς εὐπορίας ἐδεῖτο, προσέ-
ταξε τοῖς βουλευταῖς ζητῆσαι πόρους ἰδίᾳ καὶ καθ'
ἑαυτὸν ἕκαστον, καὶ τούτους ἐς βιβλία γράψαντας
δοῦναί οἱ διασκέψασθαι, οὐχ ὅτι οὐκ ἐπενόει τινά,
ἀλλ' ὅπως ὅτι μάλιστα αὐτοὺς πείσῃ ὃν ἐβούλετο
ἑλέσθαι. ἀμέλει ἄλλων ἄλλα ἐσηγησαμένων ἐκείνων 5
μὲν οὐδὲν ἐδοκίμασε, τὴν δ' εἰκοστὴν τῶν τε κλή-
ρων καὶ τῶν δωρεῶν, ἃς ἂν οἱ τελευτῶντές τισι πλὴν
τῶν πάνυ συγγενῶν ἢ καὶ πενήτων καταλείπωσι,
κατεστήσατο, ὡς καὶ ἐν τοῖς τοῦ Καίσαρος ὑπομνή-
μασι τὸ τέλος τοῦτο γεγραμμένον εὑρών· ἐσῆκτο 6
μὲν γὰρ καὶ πρότερόν ποτε, καταλυθὲν δὲ μετὰ
ταῦτα αὖθις τότε ἐπανήχθη. τὰς μὲν οὖν προσόδους
οὕτως ἐπηύξησε, τὰ δ' ἀναλώματα διὰ τριῶν ἀνδρῶν
ὑπατευκότων, οὓς ὁ κλῆρος ἀπέφηνε, τὰ μὲν συνέ-
στειλε τὰ δὲ καὶ παντάπασι διέγραψε.

ταῦτά τε οὖν τοὺς Ῥωμαίους ἐλύπει, καὶ προσέτι 26
καὶ λιμὸς ἰσχυρός, ὥσθ' ὑπ' αὐτοῦ τούς τε μονομα-
χοῦντας καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ ὤνια ὑπὲρ πεντήκοντα
καὶ ἑπτακοσίους σταδίους ἐξωσθῆναι, ἔκ τε τῆς θε-
ραπείας καὶ τὸν Αὔγουστον καὶ τοὺς ἄλλους τὸ
πλεῖον ἀποπέμψασθαι, καὶ δικῶν ἀνοχὰς γενέσθαι,
ἐκδημεῖν τε τοῖς βουλευταῖς ἔνθα ἂν ἐθελήσωσιν

2 ἐπιτραπῆναι. καὶ ὅπως γ' ἂν μηδὲν ἐκ τούτου τὰ
δόγματα ἐμποδίζηται, κύρια πάντα τὰ γιγνωσκόμενα
ὑπὸ τῶν ἀεὶ παρόντων εἶναι ἐκελεύσθη. καὶ προσέτι
καὶ ἄνδρες ὑπατευκότες ἐπί τε τοῦ σίτου καὶ ἐπὶ
τοῦ ἄρτου κατέστησαν, ὥστε τακτὸν ἑκάστῳ πιπρά-
3 σκεσθαι. ἐπέδωκε μὲν γὰρ καὶ προῖκα ὁ Αὔγουστος
τοῖς σιτοδοτουμένοις τοσοῦτον ἕτερον ὅσον ἀεὶ ἐλάμ-
βανον· ὡς δὲ οὐδὲ ἐκεῖνό σφισιν ἐξήρκεσεν, οὐδὲ ἐς τὰ
ἑαυτοῦ γενέθλια δημοσίᾳ αὐτοὺς ἑστιαθῆναι εἴασεν.
4 ἐπειδή τε ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ πολλὰ τῆς πόλεως
πυρὶ διεφθάρη, ἄνδρας τε ἐξελευθέρους ἑπταχῇ πρὸς
τὰς ἐπικουρίας αὐτῆς κατελέξατο, καὶ ἄρχοντα ἱππέα
αὐτοῖς προσέταξεν, ὡς καὶ δι' ὀλίγου σφᾶς διαλύ-
5 σων. οὐ μέντοι καὶ ἐποίησε τοῦτο· καταμαθὼν γὰρ
ἐκ τῆς πείρας καὶ χρησιμωτάτην καὶ ἀναγκαιοτάτην
τὴν παρ' αὐτῶν βοήθειαν οὖσαν ἐτήρησεν αὐτούς.
καὶ εἰσὶ καὶ νῦν οἱ νυκτοφύλακες οὗτοι ἴδιόν τινα
τρόπον οὐκ ἐκ τῶν ἀπελευθέρων ἔτι μόνον ἀλλὰ καὶ
ἐκ τῶν ἄλλων στρατευόμενοι, καὶ τείχη τε ἐν τῇ
πόλει ἔχουσι καὶ μισθὸν ἐκ τοῦ δημοσίου φέρουσιν.
27 ὁ δ' οὖν ὅμιλος, οἷα ὑπό τε τοῦ λιμοῦ καὶ ὑπὸ
τοῦ τέλους τοῖς θ' ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀπολωλόσι κεκα-
κωμένος, ἤσχαλλε, καὶ πολλὰ μὲν καὶ φανερῶς νεω-
τεροποιὰ διελάλουν, πλείω δὲ δὴ βιβλία νύκτωρ
2 ἐξετίθεσαν. καὶ ταῦτ' ἐλέγετο μὲν ἐκ παρασκευῆς
Πουπλίου τινὸς Ῥούφου γίγνεσθαι, ὑπωπτεύετο δὲ
ἐς ἄλλους· ὁ μὲν γὰρ Ῥοῦφος οὔτε ἐνθυμηθῆναί τι
αὐτῶν οὔτε πρᾶξαι ἐδύνατο, ἕτεροι δὲ τῷ ἐκείνου
3 ὀνόματι καταχρώμενοι καινοτομεῖν ἐπιστεύοντο. καὶ
διὰ τοῦτο ζήτησίς τε αὐτῶν ἐψηφίσθη καὶ μήνυτρα
προετέθη· μηνύσεις τε ἐγίγνοντο, καὶ ἡ πόλις καὶ
ἐκ τούτων ἐταράττετο, μέχρις οὗ ἥ τε σιτοδεία ἐπαύ-

σατο, καὶ μονομαχίας ἀγῶνες ἐπὶ τῷ Δρούσῳ πρός
τε τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ Καίσαρος καὶ πρὸς Τιβερίου
Κλαυδίου Νέρωνος, τῶν υἱέων αὐτοῦ, ἐγένοντο.
τοῦτό τε γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τῇ τοῦ Δρούσου μνήμῃ 4
παρεμυθήσατο, καὶ ὅτι τὸ Διοσκόρειον ὁ Τιβέριος
καθιερώσας οὐ τὸ ἑαυτοῦ μόνον ὄνομα αὐτῷ, Κλαυ-
διανὸν ἑαυτὸν ἀντὶ τοῦ Κλαυδίου διὰ τὴν ἐς τὸ τοῦ
Αὐγούστου γένος ἐκποίησιν ὀνομάσας, ἀλλὰ καὶ τὸ
ἐκείνου ἐπέγραψε. τά τε γὰρ τῶν πολέμων ἅμα διῴ- 5
κει, καὶ ἐς τὴν πόλιν, ὁπότε παράσχοι, συνεχῶς ἐσε-
φοίτα, τὸ μέν τι πραγμάτων τινῶν ἕνεκα, τὸ δὲ δὴ
πλεῖστον φοβούμενος μὴ ὁ Αὔγουστος ἄλλον τινὰ
παρὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ προτιμήσῃ.

ταῦτά τε ἐν τῷ ἔτει τούτῳ ἐγένετο, καὶ ἐπειδὴ 6
ὁ τῆς Ἀχαΐας ἄρχων μεσούσης που τῆς ἡγεμονίας
ἀπέθανε, τῷ τε ταμίᾳ καὶ τῷ παρέδρῳ αὐτοῦ, ὃν
πρεσβευτήν, ὥσπερ εἶπον, καλοῦμεν, τῷ μὲν τὰ ἐντὸς
τοῦ ἰσθμοῦ τῷ δὲ τὰ λοιπὰ διοικῆσαι προσετάχθη.
ὅ τε Ἡρώδης ὁ Παλαιστῖνος, αἰτίαν τινὰ ἀπὸ τῶν
ἀδελφῶν λαβών, ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ὑπερωρίσθη, καὶ
τὸ μέρος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἐδημοσιώθη.

κἀν τοῖς αὐτοῖς τούτοις χρόνοις καὶ πόλεμοι πολ- 28
λοὶ ἐγένοντο. καὶ γὰρ λῃσταὶ συχνὰ κατέτρεχον,
ὥστε τὴν Σαρδὼ μηδ᾽ ἄρχοντα βουλευτὴν ἔτεσι τρισὶ
σχεῖν, ἀλλὰ στρατιώταις τε καὶ στρατιάρχοις ἱππεῦ-
σιν ἐπιτραπῆναι· καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγαι ἐνεωτέριζον, 2
ὥστε καὶ ἐπὶ δύο ἔτη τοὺς αὐτοὺς ἐν τοῖς τοῦ δήμου
ἔθνεσι, καὶ αἱρετούς γε ἀντὶ τῶν κληρωτῶν, ἄρξαι·
τὰ γὰρ τοῦ Καίσαρος καὶ ἄλλως ἐπὶ πλείω χρόνον
τοῖς αὐτοῖς προσετάττετο. οὐ μέντοι καὶ περὶ πάν-
των αὐτῶν ἀκριβῶς ἐπεξάξω· πολλά τε γὰρ ὡς ἑκά-
στοις καὶ οὐκ ἀξιόλογα συνηνέχθη, καὶ οὐδὲν ἂν

3 λεπτολογηθέντα ὠφελήσειε. τά γε μὴν μνήμης τινὸς
ἄξια κεφαλαιώσας, πλὴν τῶν μεγίστων, ἐρῶ. Ἴσαυροί
τε γὰρ ἐκ λῃστείας ἀρξάμενοι καὶ ἐς πολέμου δεινό-
τητα προήχθησαν, μέχρις οὗ κατεδαμάσθησαν· καὶ
Γαιτοῦλοι τῷ τε Ἰούβᾳ τῷ βασιλεῖ ἀχθόμενοι, καὶ
ἅμα ἀπαξιοῦντες μὴ οὐ καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων
4 ἄρχεσθαι, ἐπανέστησαν αὐτῷ, καὶ τήν τε πρόσχωρον
ἐπόρθησαν καὶ συχνοὺς καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐπιστρα-
τεύσαντάς σφισιν ἀπέκτειναν, τό τε σύμπαν ἐπὶ το-
σοῦτον ἐπηυξήθησαν ὥστε Κορνήλιον Κόσσον τὸν
κατεργασάμενόν σφας τιμάς τε ἐπινικίους καὶ ἐπω-
5 νυμίαν ἀπ᾽ αὐτῶν λαβεῖν. ταῦτά τε ἅμα ἐγίγνετο,
καὶ ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς ἐστράτευσαν μὲν καὶ ἄλλοι
τινές, ἐστράτευσε δὲ καὶ ὁ Τιβέριος. καὶ μέχρι γε
τοῦ ποταμοῦ, πρότερον μὲν τοῦ Οὐισούργου, μετὰ
δὲ τοῦτο καὶ τοῦ Ἀλβίου, προεχώρησεν, οὐ μέντοι
6 καὶ ἀξιομνημόνευτόν τι τότε γε ἐπράχθη, καίτοι καὶ
αὐτοκράτορος μὴ ὅτι τοῦ Αὐγούστου ἀλλὰ καὶ τοῦ
Τιβερίου ἐπ᾽ αὐτοῖς κληθέντος, καὶ τιμὰς ἐπινικίους
Γαΐου Σεντίου τοῦ τῆς Γερμανίας ἄρχοντος λαβόν-
τος, ἐπειδὴ μὴ μόνον ἅπαξ ἀλλὰ καὶ δεύτερον, φοβη-
7 θέντες αὐτούς, ἐσπείσαντο. αἴτια δὲ τοῦ καίπερ
παρασπονδήσασί σφισι δι᾽ ὀλίγου αὖθις τὴν εἰρήνην
δοθῆναι τά τε τῶν Δελματῶν καὶ τὰ τῶν Παννο-
νίων, μειζόνως τε ταραχθέντα καὶ ὀξείας ἐπιστροφῆς
29 δεηθέντα, ἐγένετο. ταῖς γὰρ ἐσφοραῖς τῶν χρημά-
των οἱ Δελμάται βαρυνόμενοι τὸν μὲν ἔμπροσθεν
χρόνον καὶ ἄκοντες ἡσύχαζον· ὡς δ᾽ ὅ τε Τιβέριος
ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς τὸ δεύτερον ἐστράτευσε, καὶ Οὐα-
λέριος Μεσσαλῖνος ὁ τότε καὶ τῆς Δελματίας καὶ τῆς
Παννονίας ἄρχων αὐτός τε σὺν ἐκείνῳ ἐστάλη καὶ
2 τὸ πολὺ τοῦ στρατοῦ συνεξήγαγε, καί τινα καὶ σφεῖς

δύναμιν πέμψαι κελευσθέντες συνῆλθόν τε ἐπὶ τού-
τῳ καὶ τὴν ἡλικίαν σφῶν ἀνθοῦσαν εἶδον, οὐκέτι
διεμέλλησαν, ἀλλ' ἐνάγοντος αὐτοὺς ὅτι μάλιστα Βά-
τωνός τινος Δησιδιάτου τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγοι τινὲς
ἐνεωτέρισαν καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐπελθόντας σφίσιν
ἔσφηλαν, ἔπειτα δὲ ἐκ τούτου καὶ οἱ ἄλλοι προσαπέ-
στησαν. καὶ μετὰ τοῦτο καὶ Βρεῦκοι Παννονικὸν 3
ἔθνος, Βάτωνα καὶ αὐτοὶ ἕτερον προστησάμενοι, ἐπί
τε τὸ Σίρμιον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν αὐτῷ Ῥωμαίους ὥρ-
μησαν. καὶ ἐκεῖνο μὲν οὐκ ἐξεῖλον, αἰσθόμενος γὰρ
τῆς ἐπαναστάσεως αὐτῶν Καικίνας Σεουῆρος ὁ τῆς
πλησιοχώρου Μυσίας ἄρχων ἐπῆλθέ τε αὐτοῖς διὰ
ταχέων περὶ τὸν Δραοῦον ποταμὸν οὖσι καὶ συμβα-
λὼν ἐνίκησεν, ἀναμαχέσεσθαι δέ πῃ διὰ βραχέος,
ἐπειδὴ καὶ τῶν Ῥωμαίων συχνοὶ ἐπεπτώκεσαν, ἐλπί-
σαντες πρὸς παράκλησιν συμμάχων ἐτράποντο. καὶ 4
οἱ μὲν συνίστων ὅσους ἐδύναντο, ἐν δὲ τούτῳ ὁ Βά-
των ὁ Δελμάτης ἐπὶ Σάλωνα στρατεύσας αὐτὸς μὲν
λίθῳ χαλεπῶς πληγεὶς οὐδὲν ἔπραξεν, ἑτέρους δέ
τινας πέμψας πάντα τὰ παραθαλάσσια μέχρι τῆς
Ἀπολλωνίας ἐλυμήνατο, καί τινα ἐνταῦθα μάχην δι'
αὐτῶν τοὺς προσμίξαντάς σφισι Ῥωμαίους, καίπερ
ἡττηθείς, ἀντεπεκράτησε. πυθόμενος οὖν ταῦθ' ὁ 30
Τιβέριος, καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐσβά-
λωσιν, ἔκ τε τῆς Κελτικῆς ἀνέστρεψε, καὶ τὸν Μεσσα-
λῖνον προπέμψας αὐτὸς τῷ πλείονι τοῦ στρατοῦ ἐφεί-
πετο. αἰσθόμενος δὲ τῆς προσόδου αὐτῶν ὁ Βάτων 2
ἀπήντησε τῷ Μεσσαλίνῳ, καίπερ μηδέπω καλῶς ἔχων,
καὶ ἐπικρατέστερος αὐτοῦ ἐν παρατάξει γενόμενος
ἔπειτ' ἐξ ἐνέδρας ἐνικήθη. κἀκ τούτου πρός τε τὸν Βά-
τωνα τὸν Βρεῦκον ἦλθε, καὶ κοινωσάμενος αὐτῷ τὸν
πόλεμον ὄρος τι Ἀλμὰν κατέλαβε· κἀνταῦθα πρὸς 3

μὲν τοῦ Ῥυμητάλκου τοῦ Θρᾳκός, προπεμφθέντος ἐπ'
αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Σεουήρου, βραχείᾳ τινὶ μάχῃ ἡττή-
θησαν, πρὸς δ' αὐτὸν ἐκεῖνον ἰσχυρῶς ἀντέσχον.
4 καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ τε Σεουήρου ἐς τὴν Μυσίαν διά
τε τοὺς Δακοὺς καὶ διὰ τοὺς Σαυρομάτας πορθοῦν-
τας αὐτὴν ἀπάραντος, καὶ τοῦ Τιβερίου τοῦ τε Μεσ-
σαλίνου ἐν Σισκίᾳ ἐγχρονισάντων, τήν τε συμμαχίδα
5 σφῶν ἐπέδραμον καὶ συχνοὺς προσαπέστησαν. καὶ
ἐς μὲν χεῖρας, καίπερ τοῦ Τιβερίου πλησιάσαντός
σφισιν, οὐκ ἦλθον αὐτῷ, ἄλλοσε δὲ καὶ ἄλλοσε με-
θιστάμενοι πολλὰ ἐπόρθησαν· τῆς τε γὰρ χώρας
ἐμπείρως ἔχοντες καὶ κούφως ἐσκευασμένοι, ῥᾳδίως
ὅπῃ ποτὲ ἐβούλοντο ἐχώρουν. καὶ ἐπειδή γε ὁ χει-
μὼν ἐνέστη, πολὺ πλείω ἐκακούργησαν· καὶ γὰρ καὶ
6 ἐς τὴν Μακεδονίαν αὖθις ἐνέβαλον. καὶ τούτους μὲν
ὅ τε Ῥυμητάλκης καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ῥασκύπορις
μάχῃ κατέλαβον· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι τῇ μὲν χώρᾳ σφῶν
a. C. 7 πορθουμένῃ μετὰ τοῦτο ἐπί τε Καικιλίου Μετέλλου
καὶ ἐπὶ Λικινίου Σιλανοῦ ὑπάτων οὐκ ἐπήμυναν, ἐς
δὲ τὰ ἐρυμνὰ ἀναφυγόντες ἐκεῖθεν ὅπῃ παρείκοι
καταδρομὰς ἐποιοῦντο.

31 μαθὼν οὖν ταῦτα ὁ Αὔγουστος, καὶ ὑποπτεύσας
ἐς τὸν Τιβέριον ὡς δυνηθέντα μὲν ἂν διὰ ταχέων
αὐτοὺς κρατῆσαι, τρίβοντα δὲ ἐξεπίτηδες, ἵν' ὡς
ἐπὶ πλεῖστον ἐν τοῖς ὅπλοις ἐπὶ τῇ τοῦ πολέμου προ-
φάσει ᾖ, πέμπει τὸν Γερμανικὸν καίτοι ταμιεύοντα,
στρατιώτας οἱ οὐκ εὐγενεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξελευ-
θέρους δούς, ἄλλους τε καὶ ὅσους παρά τε τῶν ἀν-
δρῶν καὶ παρὰ τῶν γυναικῶν δούλους, πρὸς τὰ
τιμήματα αὐτῶν, σὺν τροφῇ ἑξαμήνῳ λαβὼν ἠλευ-
2 θέρωσεν. οὐ μόνον δὲ τοῦτο πρὸς τὴν τοῦ πολέμου
χρείαν ἔπραξεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἱππέων

τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ γιγνομένην ἀνελάβετο. κατά τε τῆς
πανηγύρεως τῆς μεγάλης ηὔξατο, ὅτι γυνή τις ἐς τὸν
βραχίονα γράμματα ἅττα ἐντεμοῦσα ἐθείασέ τινα.
ᾔσθετο μὲν γὰρ ὅτι οὐκ ἐκ θεοῦ κατέσχητο, ἀλλ' ἐκ 3
παρασκευῆς αὐτὸ ἐπεποιήκει· ἐπειδὴ δὲ τὸ πλῆθος
ἄλλως τε καὶ διὰ τοὺς πολέμους τόν τε λιμόν, ὃς καὶ
τότε αὖθις συνέβη, δεινῶς ἐταράττετο, πιστεύειν τε
καὶ αὐτὸς τοῖς λεχθεῖσιν ἐπλάττετο, καὶ πάνθ' ὅσα
παραμυθήσεσθαι τὸν ὅμιλον ἤμελλεν ὡς καὶ ἀναγ-
καῖα ἔπραττε. καὶ ἐπί γε τῇ σιτοδείᾳ δύο αὖθις 4
ἐκ τῶν ὑπατευκότων ἐπιμελητὰς τοῦ σίτου σὺν ῥαβ-
δούχοις ἀπέδειξε. προσδεόμενος δὲ δὴ χρημάτων ἔς
τε τοὺς πολέμους καὶ ἐς τὴν τῶν νυκτοφυλάκων τρο-
φήν, τό τε τέλος τὸ τῆς πεντηκοστῆς ἐπὶ τῇ τῶν ἀν-
δραπόδων πράσει ἐσήγαγε, καὶ τὸ ἀργύριον τὸ τοῖς
στρατηγοῖς τοῖς τὰς ὁπλομαχίας ποιοῦσιν ἐκ τοῦ δη-
μοσίου διδόμενον ἐκέλευσε μηκέτ' ἀναλίσκεσθαι.

τὸν δὲ δὴ Γερμανικόν, ἀλλ' οὐ τὸν Ἀγρίππαν 32
ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξέπεμψεν, ὅτι δουλοπρεπής τε ἐκεῖ-
νος ἦν καὶ τὰ πλεῖστα ἡλιεύετο, ὅθενπερ καὶ Ποσει-
δῶνα ἑαυτὸν ἐπωνόμαζε, τῇ τε ὀργῇ προπετεῖ ἐχρῆτο,
καὶ τὴν Ἰουλίαν ὡς μητρυιὰν διέβαλλεν, αὐτῷ τε 2
τῷ Αὐγούστῳ πολλάκις ὑπὲρ τῶν πατρῴων ἐπεκάλει.
καὶ οὐ γὰρ ἐσωφρονίζετο, ἀπεκηρύχθη, καὶ ἥ τε οὐ-
σία αὐτοῦ τῷ στρατιωτικῷ ταμιείῳ ἐδόθη, καὶ αὐτὸς
ἐς Πλανασίαν τὴν πρὸς Κύρνῳ νῆσον ἐνεβλήθη.

ταῦτα μὲν ἐν τῇ πόλει ἐγένετο· τοῦ δὲ δὴ Γερ- 3
μανικοῦ ἐς τὴν Παννονίαν ἐλθόντος καὶ στρατευμά-
των πολλαχόθεν ἐκεῖσε συνιόντων, τηρήσαντες οἱ
Βάτωνες τὸν Σεουῆρον ἐκ τῆς Μυσίας προσιόντα
ἐπέπεσον αὐτῷ ἀπροσδόκητοι, στρατοπεδευομένῳ πρὸς
τοῖς Οὐολκαίοις ἕλεσι, καὶ τοὺς μὲν ἔξω τοῦ ταφρεύ-

ματος ἐφόβησαν καὶ κατήραξαν ἐς αὐτό, δεξαμένων
4 δέ σφας τῶν ἔνδον ἡττήθησαν. καὶ μετὰ τοῦθ' οἱ
Ῥωμαῖοι νεμηθέντες, ὅπως πολλαχῇ ἅμα τῆς χώρας
κατατρέχωσιν, οἱ μὲν ἄλλοι οὐδὲν ἄξιον λόγου τότε
γε ἔδρασαν, ὁ δὲ δὴ Γερμανικὸς Μαζαίους Δελμα-
τικὸν ἔθνος μάχῃ νικήσας ἐκάκωσεν.
33 ἐν μὲν δὴ τῷ ἔτει ἐκείνῳ ταῦτ' ἐπράχθη, Μάρ-
a. C. 8 κου δὲ δὴ Φουρίου μετὰ Σέξτου Νωνίου ὑπατεύ-
σαντος ἐπεθύμησαν μὲν καὶ οἱ Δελμάται καὶ οἱ
Παννόνιοι συμβῆναι διὰ τὸ τὸ μὲν πρῶτον λιμῷ,
εἶτα καὶ νόσῳ ἀπ' αὐτοῦ, πόαις τέ τισιν ἀλλοκότοις
καὶ ῥίζαις χρώμενοι, πονηθῆναι, οὐκ ἐπεκηρυκεύ-
σαντο δὲ κωλυσάντων τῶν μηδεμίαν παρὰ τῶν Ῥω-
μαίων ἐλπίδα σωτηρίας ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ ὣς ἀντεῖ-
2 χον. καὶ Σκενόβαρδός τέ τις προσποιησάμενος με-
ταστήσεσθαι, καὶ πέμψας κατ' αὐτὸ τοῦτο πρὸς
Μάνιον Ἔννιον φρούραρχον Σισκίας ὡς ἕτοιμος μὲν
ὢν αὐτομολῆσαι, δεδιὼς δὲ μὴ προπάθῃ . . . .
34 . . . μέντοι καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ἀλλ' ἐν τοῖς ὑστάτοις
ἀπεφαίνετο, ὅπως ἰδιοβουλεῖν ἅπασιν ἐξείη καὶ μη-
δεὶς αὐτῶν τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, ὡς καὶ ἀνάγκην τινὰ
συμφρονῆσαί οἱ ἔχων, ἐξίσταιτο, καὶ τοῖς ἄρχουσι

33, 2, 4. προπάθῃ] desunt codici Veneto quattuor folia. Ceteri pro his quae sunt in illo 33, 2, 1, καὶ Σκενόβαρδος — 34, 2, 1, τότε δὲ τῇ μέν, haec supponunt: τοῦ δέ γε Γερμανικοῦ τοῦ υἱέος Δρούσου, ὡς εἴρηται, κατ' αὐτῶν ἐστρατευμένου, καὶ πόλει τινὶ ὀχυρᾷ προσκαθημένου, καὶ μὴ οἵου τε γιγνομένου ταύτην ἑλεῖν, Πουλίων ἱππεὺς Κελτὸς λίθον ἐς τὸ τεῖχος ἀφεὶς οὕτω τὴν ἔπαλξιν διέσεισεν ὥστε αὐτὴν αὐτίκα πεσεῖν καὶ τὸν ἄνδρα τὸν ἐπικεκλιμένον οἱ συγκατασπάσαι. γενομένου δὲ τούτου ἐκπλαγέντες οἱ ἄλλοι καὶ φοβηθέντες τό τε τεῖχος ἐκεῖνο ἐξέλιπον καὶ ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνέδραμον, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ταύτην καὶ ἑαυτοὺς πα-

πολλάκις συνεδίκαζεν· καὶ ὁσάκις γε οἱ παρεδρεύοντές σφισιν ἐδιχογνωμόνουν, καὶ ἡ ἐκείνου ψῆφος ἀπὸ τῆς ἴσης ταῖς τῶν ἄλλων ἠριθμεῖτο. τότε δὲ τῇ 2
μὲν γερουσίᾳ καὶ ἄνευ ἑαυτοῦ τὰ πολλὰ δικάζειν ἐπέτρεπεν, ἐς δὲ τὸν δῆμον οὐκέτι παρῄει, ἀλλὰ τῷ μὲν προτέρῳ ἔτει πάντας τοὺς ἄρξοντας αὐτός, ἐπειδήπερ ἐστασιάζετο, ἀπέδειξε, τούτῳ δὲ καὶ τοῖς ἔπειτα γράμματά τινα ἐκτιθεὶς συνίστη τῷ τε πλήθει καὶ τῷ δήμῳ ὅσους ἐσπούδαζε. πρὸς μέντοι τὰς τῶν 3
πολέμων διαχειρίσεις οὕτως ἔρρωτο ὥσθ', ἵν' ἐγγύθεν καὶ ἐπὶ τοῖς Δελμάταις καὶ ἐπὶ τοῖς Παννονίοις πᾶν ὅ,τι χρὴ συμβουλεύειν ἔχῃ, πρὸς Ἀρίμινον ἐξώρμησε. καὶ ἐπί τε τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ εὐχαὶ ἐγένοντο καὶ ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ αἱ θυσίαι ὥσπερ ἐκ πολεμίας τινὸς ἀνακομισθέντος ἐτελέσθησαν.

ταῦτα μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπράχθη, ἐν δὲ τούτῳ ὁ 4
Βάτων ὁ Βρεῦκος, ὁ τόν τε Πίννην προδοὺς καὶ μισθὸν τούτου τὴν ἀρχὴν τῶν Βρεύκων λαβών, ἑάλω τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου Βάτωνος καὶ διεφθάρη· ἐπειδὴ 5
γὰρ ὑποπτεύσας τι ἐς τὸ ὑπήκοον ὁμήρους καθ' ἕκαστον τῶν φρουρίων περιιὼν ᾔτει, μαθὼν τοῦτ' ἐκεῖνος ἐνήδρευσέ που αὐτόν, καὶ μάχῃ κρατήσας κατέ-

ρέδοσαν. (Haec petita ex 56, 11, 2.) τοῦ δὲ δὴ Βάτωνος, ὃς πολλὰ τοὺς Ῥωμαίους, ἀποστήσας τοὺς Δαλμάτας ἐκάκωσε, καθ' ὁμολογίαν ποτὲ τῷ Τιβερίῳ προσκεχωρηκότος, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ βήματος αὐτῷ καθημένῳ προσενεχθέντος, ὁ μὲν Τιβέριος ἠρώτησεν αὐτόν "τί ὑμῖν ἔδοξε καὶ ἀποστῆναι καὶ τοσοῦτον ἡμῖν χρόνον ἀντιπολεμῆσαι;" ὁ δ' ἔφη ὅτι ὑμεῖς τούτων αἴτιοι ἐστέ· ἐπὶ γὰρ τὰς ἀγέλας ὑμῶν φύλακας οὐ κύνας οὐδὲ νομέας ἀλλὰ λύκους πέμπετε. (Haec petita ex 56, 16, 2.) ἡ μὲν οὖν Δαλματία, τοῦτο μὲν πολέμῳ τοῦτο δὲ καὶ ὁμολογίᾳ, πάλιν προσεχώρησε τοῖς Ῥωμαίοις. τότε δὲ καὶ ὁ Αὔγουστος τῇ μὲν κ. τ. λ. Eadem

κλεισεν ἐς τεῖχος, καὶ μετὰ τοῦτ᾽ ἐκδοθέντα ὑπὸ τῶν
ἔνδον λαβὼν παρήγαγέ τε ἐς τὸ στράτευμα, καὶ κα-
6 ταψηφισθέντα ἀποθανεῖν ἐν χερσὶν ἐποίησε. γενο-
μένου δὲ τούτου συχνοὶ τῶν Παννονίων ἐπανέστη-
σαν, καὶ αὐτοῖς ὁ Σιλουανὸς ἐπιστρατεύσας τούς τε
Βρεύκους ἐνίκησε καὶ τῶν ἄλλων τινὰς ἀμαχὶ προσε-
ποιήσατο. ἰδὼν οὖν ταῦτα ὁ Βάτων τῆς μὲν Παννο-
νίας οὐδεμίαν ἔτ᾽ ἐλπίδα ἔσχε, τὰς δὲ ἐς τὴν Δελ-
ματίαν ἐξ αὐτῆς ἐσόδους φρουραῖς διαλαβὼν ἐκείνην
7 ἐπόρθει. καὶ οὕτω καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Παννονίων,
ἄλλως τε καὶ τῆς χώρας σφῶν ὑπὸ τοῦ Σιλουανοῦ
κακουμένης, ὡμολόγησαν, πλὴν καθ᾽ ὅσον ληστικά
τινα οἷα ἐκ ταραχῆς τοσαύτης ἐπὶ πλεῖον κακουρ-
γοῦντα διεγένετο, ὅπερ που καὶ ἀεὶ ὡς εἰπεῖν παρά
τε τοῖς ἄλλοις καὶ παρ᾽ ἐκείνοις μάλιστα συμβαίνει.

fere Xiphilinus, nisi quod integriori usus exemplari sic post 26, 1, 6, *ἀνοχὰς γενέσθαι* pergit p. 89: *λωφήσαντος δέ ποτε τοῦ λιμοῦ, ἐπί τε τῷ Γερμανικοῦ ὀνόματι, ὃς ἦν τοῦ Δρούσου παῖς, καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἱπποδρομίας* (*μονομαχίας* 27, 3) *ἐποίησε, καὶ ἐν αὐταῖς ἐλέφας τε ῥινοκέρωτα κατεμαχέσατο, καὶ ἀνὴρ ἱππεὺς πλούτῳ ποτὲ προενεγκὼν ἐμονομάχησε. καὶ ἐπειδὴ καὶ τῷ γήρᾳ καὶ τῇ τοῦ σώματος ἀσθενείᾳ ἔκαμνεν, ὥστε μὴ δύνασθαι πᾶσι τοῖς δεομένοις τι αὐτοῦ χρηματίζειν, τὰ μὲν ἄλλα αὐτὸς μετὰ τῶν συνέδρων καὶ διεσκέψατο καὶ ἐδίκαζεν, ἐν τῷ Παλατίῳ ἐπὶ βήματος προκαθήμενος· τὰς δὲ πρεσβείας τάς τε παρὰ τῶν δήμων καὶ τὰς παρὰ τῶν βασιλέων ἀφικνουμένας τρισὶ τῶν ὑπατευκότων ἐπέτρεψεν, ὥστ᾽ αὐτοὺς χωρὶς ἕκαστον καὶ διακούειν τινῶν καὶ ἀπόκρισιν αὐτοῖς διδόναι πλὴν τῶν ὅσα ἀναγκαῖον ἦν τήν τε βουλὴν καὶ ἐκεῖνον ἐπιδιακρίνειν. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Γερμανικοῦ κ. τ. λ.*

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ N_{5}.

Καὶ ταῦτα μὲν ἄλλοι καθῄρουν, ὁ δὲ δὴ Τιβέ- a. c.
ριος ἐς τὴν Ῥώμην, μετὰ τὸν χειμῶνα ἐν ᾧ Κύιντος 9
Σουλπίκιος καὶ Γάιος Σαβῖνος ὑπάτευσαν, ἀνεκομίσθη· καὶ αὐτῷ καὶ ὁ Αὔγουστος ἐς τὸ προάστειον ἀπαντήσας ἦλθέ τε μετ᾽ αὐτοῦ ἐς τὰ σέπτα, κἀνταῦθα ἀπὸ βήματος τὸν δῆμον ἠσπάσατο, καὶ μετὰ τοῦτο τά τε ἄλλα τὰ προσήκοντα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐποίησε καὶ θέας ἐπινικίους διὰ τῶν ὑπάτων. ἐπειδή τε οἱ 2
ἱππεῖς πολλῇ ἐν αὐταῖς σπουδῇ τὸν νόμον τὸν περὶ τῶν μήτε γαμούντων μήτε τεκνούντων καταλυθῆναι ἠξίουν, ἤθροισεν ἐς τὴν ἀγορὰν χωρὶς μὲν τοὺς ἀγύνους σφῶν χωρὶς δὲ τοὺς γεγαμηκότας ἢ καὶ τέκνα ἔχοντας, καὶ ἰδὼν πολὺ τούτους ἐκείνων ἐλάττους ἤλγησέ τε καὶ διελέξατο αὐτοῖς τοιάδε.

"εἰ καὶ ὀλίγοι παντάπασιν, ὥς γε πρὸς τοσοῦτον 2
ὄγκον πόλεως εἰπεῖν, καὶ πολλῷ καταδεέστεροι τῶν ἑτέρων τῶν μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν ἐθελόντων ἐστέ, ἀλλ᾽ ἔγωγε καὶ κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ καὶ πολλὴν χάριν ὑμῖν ἔχω, ὅτι καὶ ἐπείσθητε καὶ τὴν πατρίδα συμπληθύνετε. ἐκ γὰρ τῶν οὕτω 2
βιούντων παμπληθεῖς οἱ μετὰ ταῦτα Ῥωμαῖοι γενήσονται· καὶ γὰρ τὸ κατ᾽ ἀρχὰς καὶ πάνυ βραχεῖς ὄντες, ἔπειτα γάμων ἐπιμεληθέντες καὶ τέκνα ποιησάμενοι πάντας ἀνθρώπους οὐκ εὐανδρίᾳ μόνον ἀλλὰ καὶ πολυανθρωπίᾳ ὑπερέφυμεν. ὧν χρὴ μεμνη- 3
μένους τὸ θνητὸν τῆς φύσεως ἡμῶν ἀιδίῳ διαδοχῇ γενῶν ὥσπερ τινῶν λαμπαδίων παραμυθεῖσθαι, ἵν᾽

ἐν ᾧ μόνῳ τῆς θείας εὐδαιμονίας ἡττώμεθα, τοῦτ᾽
4 ἐξ ἀλλήλων ἀθάνατον καθιστώμεθα. διὰ γὰρ τοῦτο
καὶ τὰ μάλιστα ὁ πρῶτος καὶ μέγιστος ἐκεῖνος θεός,
ὁ τεκτηνάμενος ἡμᾶς, διχῇ τε διεῖλε τὸ θνητὸν γένος,
καὶ τὸ μὲν ἄρρεν αὐτοῦ τὸ δὲ θῆλυ ἀποδείξας ἔρωτα
καὶ ἀνάγκην σφίσι τῆς πρὸς ἀλλήλους συνουσίας
ἐνέβαλε, καὶ γόνιμον τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν ἐποίησεν,
ὅπως ἐκ τῶν ἀεὶ γεννωμένων ἀίδιον τρόπον τινὰ καὶ
5 τὸ θνητὸν ἀπεργάσηται. καίτοι καὶ αὐτῶν τῶν θεῶν
οἱ μὲν ἄρρενες αἱ δὲ θήλειαι νομίζονται, καὶ οἱ μὲν
γεγεννηκέναι τινὰς οἱ δ᾽ ἔκ τινων γεγεννῆσθαι παρα-
δέδονται· οὕτω καὶ παρ᾽ ἐκείνοις τοῖς μηδὲν τούτων
δεομένοις καλὸν εἶναι δέδοκται καὶ γάμος καὶ τέκνω-
3 σις. ὥστε ὀρθῶς μὲν ἐποιήσατε τοὺς θεοὺς μιμησά-
μενοι, ὀρθῶς δὲ καὶ τοὺς πατέρας ζηλώσαντες, ἵν᾽
ὥσπερ ὑμᾶς ἐκεῖνοι ἐγέννησαν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἄλλους
τεκνώσητε, καὶ καθάπερ ἐκείνους ὑμεῖς προγόνους
καὶ ἡγεῖσθε καὶ ὀνομάζετε, οὕτω καὶ ὑμᾶς ἕτεροι
2 καὶ νομίσωσι καὶ προσείπωσι, τά τε ἔργα ὅσα ἐκεῖνοι
καλῶς πράξαντες ὑμῖν μετ᾽ εὐκλείας παρέδοσαν, καὶ
ὑμεῖς ἄλλοις παραδῶτε, καὶ τὰ κτήματα ὅσα αὐτοὶ
κτησάμενοι κατέλιπον ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἑτέροις ἐξ
3 ὑμῶν αὐτῶν γεγονόσι καταλίπητε. πῶς μὲν γὰρ οὐκ
ἄριστον γυνὴ σώφρων, οἰκουρός, οἰκονόμος, παιδο-
τρόφος, ὑγιαίνοντά τε εὐφρᾶναι καὶ ἀσθενοῦντα θε-
ραπεῦσαι, εὐτυχοῦντί τε συγγενέσθαι καὶ δυστυ-
χοῦντα παραμυθήσασθαι, τοῦ τε νέου τὴν ἐμμανῆ
φύσιν καθεῖρξαι καὶ τοῦ πρεσβυτέρου τὴν ἔξωρον
4 αὐστηρότητα κεράσαι; πῶς δ᾽ οὐχ ἡδὺ ἀνελέσθαι
τέκνον ἐξ ἀμφοῖν συμπεφυκὸς καὶ θρέψαι καὶ παι-
δεῦσαι, εἰκόνα μὲν τοῦ σώματος εἰκόνα δὲ καὶ τῆς
ψυχῆς, ὥστε ἐν ἐκείνῳ αὐξηθέντι ἕτερον αὐτὸν γενέ-

σθαι; πῶς δ' οὐ μακαριστόν, ἀπαλλαττόμενον ἐκ τοῦ 5
βίου, διάδοχον καὶ κληρονόμον οἰκεῖον ἐξ ἑαυτοῦ
γεγονότα καὶ τοῦ γένους καὶ τῆς οὐσίας καταλιπεῖν,
καὶ τῇ μὲν φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ διαλυθῆναι, τῇ
δὲ ἐκείνου διαδοχῇ ζῆσαι, καὶ μήτ' ἐπ' ἀλλοτρίοις
ὥσπερ ἐν πολέμῳ γενέσθαι μήτε ἄρδην ἀπολέ-
σθαι; καὶ ταῦτα μὲν τὰ κέρδη ἴδιά που τοῖς 6
γαμοῦσι καὶ τεκνοποιοῦσιν ὑπάρχει· τῷ δὲ δὴ κοι-
νῷ, οὗπερ ἕνεκα καὶ παρὰ γνώμην πολλὰ ποιεῖν
ὀφείλομεν, πῶς μὲν οὐ καλὸν πῶς δ' οὐκ ἀναγκαῖον,
εἴπερ αἵ τε πόλεις καὶ οἱ δῆμοι ἔσονται, καὶ ὑμεῖς 7
τε ἑτέρων ἄρξετε καὶ οἱ ἄλλοι ὑμῖν ὑπακούσουσι,
πολυπληθίᾳ ἔν τε εἰρήνῃ γῆν ἐργάσασθαι καὶ ναυτι-
λίας ναυτίλασθαι τέχνας τε ἀσκῆσαι καὶ δημιουργίας
ἐπιτηδεῦσαι, καὶ ἐν πολέμῳ τά τε ὄντα προθυμό-
τερον διὰ τὰ γένη σῶσαι καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολλυμένων
ἑτέρους ἀντικαταστῆσαι; ὑμᾶς μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, 8
μόνοι γὰρ ἂν ἄνδρες δικαίως ὀνομάζοισθε, καὶ ὦ
πατέρες, καὶ γὰρ ταύτην ἄξιοι τὴν ἐπωνυμίαν ὁμοίως
ἐμοὶ ἔχειν ἐστέ, καὶ φιλῶ διὰ ταῦτα καὶ ἐπαινῶ, καὶ
τούτοις τε οἷς ἔθηκα ἄθλοις ἀγάλλω, καὶ προσέτι
καὶ ἄλλαις καὶ τιμαῖς καὶ ἀρχαῖς ἐπιγαυρώσω, ὥστ'
αὐτούς τε μεγάλα καρπώσασθαι καὶ τοῖς παισὶ μὴ
ἐλάττω καταλιπεῖν. μεταβήσομαι δὲ δὴ καὶ ἐπὶ τοὺς 9
ἄλλους τοὺς οὔτε τι τῶν ὁμοίων ὑμῖν πεποιηκότας
καὶ πάντων διὰ τοῦτο τῶν ἐναντίων τευξομένους,
ἵνα μὴ μόνον ἐκ τῶν λόγων ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων
ἔτι καὶ μᾶλλον καταμάθητε ὅσον αὐτῶν διαφέρετε."

ταῦτ' εἰπών, καὶ τὰ μὲν παραχρῆμα δούς τισιν 4
αὐτῶν τὰ δ' ὑποσχόμενος, μετῆλθέ τε πρὸς τοὺς ἑτέ-
ρους καὶ ἔλεξε καὶ ἐκείνοις τάδε.

"θαυμαστὸν μέν τι πέπονθα, ὦ τί ἂν ὀνομάσαιμι 2

ὑμᾶς; ἄνδρας; ἀλλ' οὐδὲν ἀνδρῶν ἔργον παρέχεσθε. πολίτας; ἀλλ' ὅσον ἐφ' ὑμῖν, ἡ πόλις ἀπόλλυται. Ῥωμαίους; ἀλλ' ἐπιχειρεῖτε τὸ ὄνομα τοῦτο καταλῦσαι. οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε, οἵτινές ποτέ ἐστε καὶ ὁτιδήποτε χαίρετε ὀνομαζόμενοι, παράδοξον μέν τι πά-
3 θος πέπονθα. ὑπὲρ γὰρ τῆς πολυανθρωπίας ἡμῶν ἀεί τε πάντα ποιῶν καὶ νῦν ἐπιτιμήσειν ὑμῖν μέλλων, ἀηδῶς ὑμᾶς ὁρῶ πολλοὺς ὄντας, καὶ μᾶλλον ἂν ἠβουλόμην τοσούτους μὲν τοὺς ἑτέρους ἐκείνους, οἷς προδιείλεγμαι, εἶναι, ὅσοι ὑμεῖς ὁρᾶσθε, ὑμᾶς δὲ δὴ μάλιστα μὲν σὺν ἐκείνοις τετάχθαι, εἰ δὲ μή, μηδὲ
4 εἶναι· οἵτινες οὔτε τῆς τῶν θεῶν προνοίας οὔτε τῆς τῶν προπατόρων ἐπιμελείας ἐνθυμηθέντες ἐπιθυμεῖτε πᾶν μὲν τὸ γένος ἡμῶν ἀφανίσαι καὶ θνητὸν ὄντως ποιῆσαι, πᾶν δὲ τὸ Ῥωμαίων ἔθνος φθεῖραι καὶ παῦσαι. τί μὲν γὰρ ἂν ὑπολειφθείη σπέρμα ἀνθρώπινον, ἂν τὰ αὐτὰ ὑμῖν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες πράξωσιν; ὧν ἀρχηγοὶ γεγονότες εὐλόγως ἂν τὴν
5 αἰτίαν τῆς πανωλεθρίας ἔχοιτε. πῶς δ' οὔκ, ἂν μηδένες ἄλλοι ζηλώσωσιν ὑμᾶς, εἰκότως ἂν καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο μισοῖσθε, ὅτι παροράτέ τε ἃ μηδεὶς ἂν ἄλλος παρίδοι καὶ ἀμελεῖτε ὧν οὐδεὶς ἂν ἄλλος ἀμελήσειε, καὶ νόμους καὶ ἐπιτηδεύματα τοιαῦτα ἐσφέρετε ἃ ζηλώσαντες μὲν πάντες ἂν ἀπόλοιντο, μισή-
6 σαντες δ' ὑμᾶς ἂν δικαιώσειαν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τῶν φονέων φειδόμεθα ὅτι μὴ πάντες φονεύουσιν, οὐδὲ τοὺς ἱεροσύλους ἀφίεμεν ὅτι μὴ πάντες ἱεροσυλοῦσιν, ἀλλ' ὅστις ἂν τῶν ἀπειρημένων τι πράττων ἁλῷ, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου κολάζεται, ὅτι μόνος ἢ καὶ μετ'
5 ὀλίγων ποιεῖ τι τοιοῦτον ὃ μηδεὶς ἕτερος. καίτοι κἂν τὰ μέγιστά τις ἀδικήματα ὀνομάσῃ, οὐδέν ἐστι τἆλλα πρὸς τοῦτο τὸ νῦν ὑφ' ὑμῶν γιγνόμενον, οὐχ

ὅτι ἓν πρὸς ἓν ἐξεταζόμενα, ἀλλ' οὐδὲ ὁμοῦ πάντα πρὸς τοῦτο τὸ ἓν παραβαλλόμενα. καὶ γὰρ μιαιφονεῖτε, μηδὲ τεκνοῦντες ἀρχὴν τοὺς ἐξ ὑμῶν γεννηθῆναι ὀφείλοντας, καὶ ἀνοσιουργεῖτε, τά τε ὀνόματα 2
καὶ τὰς τιμὰς τῶν προγόνων παύοντες, καὶ ἀσεβεῖτε, τά τε γένη ὑμῶν τὰ καταδειχθέντα ὑπὸ τῶν θεῶν ἀφανίζοντες, καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἀναθημάτων αὐτῶν, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀπολλύντες, τά τε ἱερὰ διὰ τούτου καὶ τοὺς ναοὺς αὐτῶν ἀνατρέποντες.
καὶ μέντοι καὶ τὴν πολιτείαν καταλύετε, μὴ πειθό- 3
μενοι τοῖς νόμοις, καὶ τὴν πατρίδα προδίδοτε, στερίφην τε αὐτὴν καὶ ἄγονον ἀπεργαζόμενοι, μᾶλλον δὲ ἄρδην κατασκάπτετε, ἔρημον τῶν οἰκησόντων ποιοῦντες· ἄνθρωποι γάρ που πόλις ἐστίν, ἀλλ' οὐκ
οἰκίαι οὐδὲ στοαὶ οὐδ' ἀγοραὶ ἀνδρῶν κεναί. ἐνθυ- 4
μήθητε οὖν, τίνα μὲν οὐκ ἂν ὀργὴν ὁ Ῥωμύλος ἐκεῖνος ὁ ἀρχηγέτης ἡμῶν δικαίως λάβοι, λογισάμενος τά τε καθ' ἑαυτόν, ὅθεν ἐγεννήθη, καὶ τὰ ὑμέτερα, ὅτι οὐδὲ ἐκ νομίμων γάμων παιδοποιεῖσθαι ἐθέλετε·
τίνα δ' οὐκ ἂν οἱ μετ' αὐτοῦ Ῥωμαῖοι, ἐννοήσαντες 5
ὅτι αὐτοὶ μὲν καὶ τὰς ἀλλοτρίας κόρας ἥρπασαν, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τὰς οἰκείας ἀγαπᾶτε, καὶ οἱ μὲν καὶ ἐκ τῶν πολεμίων ἐπαιδοποιήσαντο, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ ἐκ τῶν πολιτίδων τεκνοῦτε· τίνα ὁ Κούρτιος ὁ καὶ ἀποθανεῖν ὑπομείνας, ἵνα μὴ στερηθῶσι τῶν γυναικῶν οἱ γεγαμηκότες· τίνα Ἑρσιλία, ἡ καὶ τῇ θυγατρὶ ἀκολουθήσασα καὶ τὰ γαμικὰ πάνθ' ἡμῖν καταδείξασα.
ἀλλ' οἱ μὲν πατέρες ἡμῶν καὶ ἐπολέμησαν πρὸς Σα- 6
βίνους ὑπὲρ τῶν γάμων, καὶ κατελύσαντο τῶν τε γυναικῶν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων συναλλαξάντων σφᾶς, ὅρκους τε ἐπὶ τούτοις ἐπήγαγον καὶ συνθήκας τινὰς ἐποιήσαντο· ὑμεῖς δὲ καὶ ἐκεῖνα πάντα συγχεῖτε.

7 διὰ τί; ἢ ἵνα καὶ αὐτοὶ ἀεὶ ἄγυνοι ἦτε, ὥσπερ αἱ
ἱέρειαι αἱ ἀειπαρθένοι ἄνανδροί εἰσιν; οὐκοῦν καὶ
κολάζεσθ', ἂν ἀσελγαίνητέ τι, ὥσπερ καὶ ἐκεῖναι.
6 πικρῶς εὖ οἶδ' ὅτι καὶ τραχέως δοκῶ ὑμῖν δια-
λέγεσθαι. ἀλλὰ πρῶτον μὲν λογίσασθε ὅτι καὶ οἱ
ἰατροὶ συχνοὺς καὶ κάοντες καὶ τέμνοντες, ὅταν μὴ
δύνωνται ἄλλως πως ὑγιεῖς γενέσθαι, θεραπεύουσιν,
2 ἔπειτα δὲ ὅτι οὔτε ἑκὼν οὔθ' ἡδέως αὐτὰ λέγω,
ὥστε ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸ τοῦθ' ὑμῖν ἐγκαλῶ ὅτι με ἐς
τούτους τοὺς λόγους προηγάγετε, ὑμεῖς δ' εἴπερ ἄχ-
θεσθε τοῖς εἰρημένοις, μὴ ποιεῖτε ταῦτα ἐφ' οἷς
ἀναγκαίως κακῶς ἀκούετε. εἰ γὰρ δὴ δάκνει τινὰς
ὑμῶν τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα, πῶς οὐ πολὺ μᾶλλον
καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ῥωμαίους πάντας τὰ ὑφ'
3 ὑμῶν ποιούμενα; οὐκοῦν εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἀσχάλλετε,
μεταβάλεσθε, ἵνα καὶ ἐπαινέσω ὑμᾶς καὶ διαμείψω-
μαι. ὅτι γὰρ οὔτε τῇ φύσει χαλεπός εἰμι, πάντα τε
ὅσα προσῆκον ἦν τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην πρᾶξαι ἀν-
4 θρωπίνως προκατεστησάμην, οὐδ' αὐτοὶ ἀγνοεῖτε. ἦν
μὲν γὰρ οὐδὲ πρόσθεν ἐξὸν ἀμελεῖν τισι παιδοποιίας
καὶ γάμων· καὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς εὐθὺς ἅμα τῇ πρώτῃ
τῆς πολιτείας καταστάσει ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν ἐνο-
μοθετήθη, καὶ μετὰ τοῦτο πολλὰ καὶ τῇ βουλῇ καὶ
5 τῷ δήμῳ ἔδοξεν, ἃ περιττὸν ἂν εἴη καταλέγειν· ἐγὼ
δὲ ἐπηύξησα μὲν τὰ ἐπιτίμια τοῖς ἀπειθοῦσιν, ἵνα
φόβῳ τοῦ περιπεσεῖν αὐτοῖς σωφρονίζοισθε, ἔθηκα
δὲ καὶ ἆθλα τοῖς πειθαρχοῦσι τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα
ἡλίκα καὶ ὅσα ἐπ' οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἀνδραγαθίᾳ δίδοται,
ἵνα εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο, διά γε ταῦτα καὶ γαμεῖν
6 καὶ παιδοποιεῖν ἀναπείθοισθε. ἀλλ' ὑμεῖς οὔτε ἐκεί-
νων τινὸς ὀριγνηθέντες οὔτε τῶν ἐπιτιμίων τι φοβη-
θέντες πάντα τε αὐτὰ κατεφρονήσατε καὶ πάντα

αὐτὰ ὡς οὐδὲ ἐν πόλει τινὶ οἰκοῦντες κατεπατήσατε. καὶ φατὲ μὲν τὸν εὔζωνον δὴ τοῦτον καὶ ἐλεύθερον βίον, τὸν ἄγυνον καὶ ἄτεκνον, ἐπανῃρῆσθαι, λῃστῶν δὲ δὴ καὶ θηρίων τῶν ἀγριωτάτων οὐδὲν διαφέρετε. οὐ 7
γὰρ δήπου μοναυλίᾳ χαίρετε, ἵν' ἄνευ γυναικῶν διάγητε, οὐδὲ ἔστιν ὅστις ὑμῶν ἢ σιτεῖται μόνος ἢ καθεύδει μόνος, ἀλλ' ἐξουσίαν καὶ ὑβρίζειν καὶ ἀσελγαίνειν ἔχειν ἐθέλετε. καίτοι καὶ μνηστεύειν ὑμῖν 2
ἁπαλὰς ἔτι κόρας καὶ μηδέπω γάμων ὡραίας ἐπέτρεψα, ἵνα τὸ ὄνομα τῶν μελλονυμφίων ἔχοντες οἰκωφελῶς βιῴητε, καὶ ἐξελευθέρας τοῖς γε ἔξω τοῦ βουλευτικοῦ οὖσιν ἄγεσθαι συνεχώρησα, ἵν' εἴ καί τις ἐξ ἔρωτος ἢ καὶ συνηθείας τινὸς ἐς ταῦθ' ὑπαχθείη, ἐννόμως αὐτὸ ποιοίη. καὶ οὐδὲ ἐς ταῦτα μέντοι κα- 3
τήπειξα ὑμᾶς, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον τρία ἔτη ὅλα πρὸς παρασκευὴν ὑμῖν ἔδωκα, τὸ δὲ δεύτερον δύο. ἀλλ' οὐδὲν οὐδ' οὕτως οὔτ' ἀπειλῶν οὔτε προτρέπων οὔτ' ἀναβαλλόμενος οὔτε δεόμενος πεποίηκα. ὁρᾶτε 4
γὰρ καὶ αὐτοὶ ὅσῳ πλείους τῶν γεγαμηκότων ἐστέ οὓς ἐχρῆν ἤδη τοσούτους ἑτέρους, μᾶλλον δὲ πολλαπλασίους παῖδας ἡμῖν παρεσχηκέναι. πῶς μὲν γὰρ ἂν ἄλλως τὰ γένη διαμείνειε, πῶς δ' ἂν τὸ κοινὸν διασωθείη μήτε γαμούντων ὑμῶν μήτε παιδοποιουμένων; οὐ γάρ που καὶ ἐκ τῆς γῆς προσδοκᾶτέ τινας 5
ἀναφύσεσθαι τοὺς διαδεξομένους τά τε ὑμέτερα καὶ τὰ δημόσια, ὥσπερ οἱ μῦθοι λέγουσιν. οὐ μὴν οὐδ' ὅσιον ἢ καὶ καλῶς ἔχον ἐστὶ τὸ μὲν ἡμέτερον γένος παύσασθαι καὶ τὸ ὄνομα τὸ Ῥωμαίων ἐν ἡμῖν ἀποσβῆναι, ἄλλοις δέ τισιν ἀνθρώποις Ἕλλησιν ἢ καὶ βαρβάροις τὴν πόλιν ἐκδοθῆναι. ἢ τοὺς μὲν δούλους 6
δι' αὐτὸ τοῦτο μάλιστα ἐλευθεροῦμεν, ὅπως ὡς πλείστους ἐξ αὐτῶν πολίτας ποιώμεθα, τοῖς τε συμμάχοις

τῆς πολιτείας μεταδίδομεν ὅπως πληθύωμεν· αὐτοὶ δ' ὑμεῖς οἱ ἀπ' ἀρχῆς Ῥωμαῖοι, οἱ τοὺς προγόνους τοὺς Μαρκίους, τοὺς Φαβίους, τοὺς Κυιντίους, τοὺς Οὐαλερίους, τοὺς Ἰουλίους, καταλέγοντες, ἐπιθυμεῖτε μεθ' ὑμῶν αὐτῶν καὶ τὰ γένη ἅμα καὶ τὰ ὀνόματα ἀπο-
8 λέσαι; ἀλλ' ἔγωγε αἰσχύνομαι καὶ ὅτι τοιοῦτον εἰπεῖν προήχθην· παύσασθε οὖν μαινόμενοι, καὶ λογίσασθε ἤδη ποτὲ ὅτι ἀδύνατόν ἐστι, πολλῶν μὲν ἐν ταῖς νόσοις πολλῶν δὲ καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ἑκάστοτε τελευτώντων, σωθῆναι τὴν πόλιν, ἂν μὴ τὸ πλῆθος αὐτῆς ἐκ τῶν
2 ἀεὶ ἐπιγιγνομένων ἀναπληρῶται. καὶ μηδεὶς ὑμῶν οἰέσθω με ἀγνοεῖν ὅτι ἔστι τινὰ καὶ ἐν τῷ γάμῳ καὶ ἐν τῇ τεκνοποιίᾳ καὶ δυσχερῆ καὶ λυπηρά· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε ὅτι οὐδ' ἄλλο τι ἀγαθὸν ἔχομεν ᾧ μὴ καὶ ἀνιαρόν τι παραμέμικται, καὶ τοῖς γε πλεί- στοις καὶ μεγίστοις αὐτῶν πλεῖστα καὶ μέγιστα συμ-
3 πέφυκεν. ὥστ' εἰ ταῦτ' ἐκκλίνετε, μηδὲ ἐκείνων ἐπορέγεσθε. πᾶσι γὰρ ὡς εἰπεῖν τοῖς ἀρετὴν καὶ ἡδονήν τινα εἰλικρινῆ ἔχουσι καὶ προπονεῖν καὶ συμπονεῖν καὶ ἐπιπονεῖν χρή· τί γὰρ δεῖ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐπεξιόντα μακρηγορεῖν; οὐκοῦν εἰ καὶ ἐν τῷ γῆμαι καὶ ἐν τῷ τεκνῶσαι ἀνιαρά τινα ἔνεστιν, ἀντιλογίζεσθε καὶ τὰ ἀμείνονα, καὶ πλείω τε καὶ ἀναγ-
4 καιότερα αὐτὰ εὑρήσετε. πρὸς γὰρ δὴ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς τοῖς φύσει προσοῦσιν αὐτοῖς καὶ τὰ παρὰ τῶν νόμων ἆθλα, ὧν πολλοστὸν μέρος καὶ ἀποθνήσκειν συχνοὺς ἀναπείθει, πάντα ἂν τινα πειθαρχῆσαί μοι ὑπαγάγοιτο. καίτοι πῶς οὐκ αἰσχρόν, ὑπὲρ ὧν ἕτεροι καὶ ἑαυτοὺς προΐενται, ὑπὲρ τούτων ὑμᾶς μήτε γυναῖκας ἄγεσθαι μήτε τέκνα τρέφειν βούλεσθαι;

9 ἐγὼ μέν, ὦ ἄνδρες πολῖται, νομίζω γὰρ ὑμᾶς

νῦν γε πεπεικέναι καὶ ἐν τῷ τῶν πολιτῶν ὀνόματι ἐμ-
μεῖναι καὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν τῶν τε πατέρων προσηγο-
ρίαν προσλαβεῖν, ταῦθ' ὑμῖν ἐπετίμησα ἀηδῶς μὲν
ἀναγκαίως δέ, οὐχ ὡς ἐχθρὸς οὐδ' ὡς μισῶν ὑμᾶς, ἀλλὰ
φιλῶν, καὶ ἐπιθυμῶν καὶ ἑτέρους ὁμοίους ὑμῖν πολ-
λοὺς κτήσασθαι, ἵν' ἑστίας ἐννόμους οἰκοῦντες καὶ 2
οἰκίας πλήρεις γενῶν ἔχοντες τοῖς τε θεοῖς μετά τε τῶν
γυναικῶν καὶ μετὰ τῶν παίδων προσερχώμεθα, καὶ
ἀλλήλοις ὁμιλῶμεν πάντα τε ἐκ τοῦ ἴσου παραβαλλό-
μενοι καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῖς ἐλπίδας ἐκ τοῦ ὁμοίου καρπού-
μενοι. ἢ πῶς μὲν ἂν καλῶς ἄρχοιμι ὑμῶν, ἂν ἐλάτ-
τους ὑμᾶς ἀεὶ γιγνομένους ὁρῶν ἀνέχωμαι; πῶς δ' 3
ἂν ἔτι πατὴρ ὑμῶν ὀρθῶς ὀνομαζοίμην, ἂν μὴ καὶ
παῖδας τρέφητε; ὥστ' εἴπερ ὄντως τά τε ἄλλα ἀγα-
πᾶτέ με, καὶ ταύτην μοι τὴν προσηγορίαν οὐχ ὡς
κολακεύοντες ἀλλ' ὡς τιμῶντες ἐδώκατε, ἐπιθυμήσατε
καὶ ἄνδρες καὶ πατέρες γενέσθαι, ἵνα καὶ αὐτοὶ τῆς
ἐπωνυμίας ταύτης μεταλάβητε καὶ ἐμὲ φερώνυμον
αὐτῆς ποιήσητε."

τότε μὲν τοιαῦτα ἀμφοτέροις αὐτοῖς διελέχθη, 10
μετὰ δὲ δὴ τοῦτο τοῖς μὲν τὰ τέκνα ἔχουσι τὰ γέρα
προσεπηύξησε, τοὺς δὲ γεγαμηκότας ἀπὸ τῶν ἀγύνων
τῷ τῶν ἐπιτιμίων διαφόρῳ διεχώρισε, καὶ ἐνιαυτὸν
ἑκατέροις ἐς τὸ τοὺς πειθαρχήσαντάς οἱ ἐν τῷ χρόνῳ
τούτῳ ἀναιτίους γενέσθαι προσεπέδωκε. τῶν τε γυ- 2
ναικῶν τισι καὶ παρὰ τὸν Οὐοκώνειον νόμον, καθ'
ὃν οὐδεμιᾷ αὐτῶν οὐδενὸς ὑπὲρ δύο ἥμισυ μυριάδας
οὐσίας κληρονομεῖν ἐξῆν, συνεχώρησε τοῦτο ποιεῖν·
καὶ ταῖς ἀειπαρθένοις πάνθ' ὅσαπερ αἱ τεκοῦσαι
εἶχον ἐχαρίσατο. κἀκ τούτου ὅ τε Πάπιος καὶ ὁ Ποπ- 3
παῖος νόμος ὑπό τε Μάρκου Παπίου Μουτίλου καὶ
ὑπὸ Κυίντου Ποππαίου Σεκούνδου, τῶν τότε ἐν

μέρει τοῦ ἔτους ὑπατευόντων, ἐτέθησαν. καὶ συνέβη γὰρ ἀμφοτέρους σφᾶς μὴ ὅτι παῖδας, ἀλλὰ μηδὲ γυναῖκας ἔχειν· καὶ ἀπ' αὐτοῦ τούτου ἡ ἀνάγκη τοῦ νόμου κατεφωράθη.

11 ἐν μὲν οὖν τῇ Ῥώμῃ ταῦτα ἐπράχθη, Γερμανικὸς δὲ ἐν τούτῳ ἄλλα τε χωρία Δελματικὰ εἷλε καὶ Σπλαῦνον, καίπερ τῇ τε φύσει ἰσχυρὸν ὂν καὶ τοῖς τείχεσιν εὖ πεφραγμένον τούς τε ἀμυνομένους παμπληθεῖς ἔχον. οὔκουν οὔτε μηχαναῖς οὔτε προσβολαῖς ἠδυνήθη τι ἐξεργάσασθαι, ἀλλ' ἐκ τοιᾶσδε αὐτὸ
2 συντυχίας ἔλαβε. Πουσίων ἱππεὺς Κελτὸς λίθον ἐς τὸ τεῖχος ἀφεὶς οὕτω τὴν ἔπαλξιν διέσεισεν ὥστε αὐτήν τε αὐτίκα πεσεῖν καὶ τὸν ἄνδρα τὸν ἐπικεκλιμένον οἱ συγκατασπάσαι. γενομένου δὲ τούτου ἐκπλαγέντες οἱ ἄλλοι καὶ φοβηθέντες τό τε τεῖχος ἐκεῖνο ἐξέλιπον καὶ ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνέδραμον, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ταύτην καὶ ἑαυτοὺς παρέδοσαν.

3 ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Ῥαίτινον ἐλθόντες οἱ Ῥωμαῖοι οὐχ ὁμοίως ἀπήλλαξαν. οἱ γὰρ ἐναντίοι βιαζόμενοι τῷ πλήθει σφῶν, καὶ μὴ δυνάμενοι ἀντέχειν, πῦρ ἐθελούσιοι ἔς τε τὸν κύκλον πέριξ καὶ ἐς τὰ οἰκοδομήματα πλησίον αὐτοῦ ἐνέβαλον, μηχανησάμενοι ὅπως ὅτι μάλιστα μὴ παραχρῆμα ἐκλάμψῃ ἀλλ' ἐπὶ χρόνον τινὰ
4 διαλάθῃ. καὶ οἱ μὲν τοῦτο ποιήσαντες ἐς τὴν ἄκραν ἀνεχώρησαν· ἀγνοοῦντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὸ πεπραγμένον ἐπεσέπεσον ὡς καὶ αὐτοβοεὶ πάντα διαρπάσοντες, καὶ ἔσω τε τῆς τοῦ πυρὸς περιβολῆς ἐγένοντο, καὶ οὐ πρότερον εἶδον αὐτό, πρὸς τοὺς πολεμίους τὸν νοῦν ἔχοντες, πρὶν πανταχόθεν ὑπ' αὐτοῦ περι-
5 ληφθῆναι. τότε δὲ ἐν παντὶ κινδύνου ἐγένοντο, ἄνωθεν μὲν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων βαλλόμενοι, ἔξωθεν δὲ ὑπὸ τῆς φλογὸς κακούμενοι, καὶ μήτε κατὰ χώραν

ἀσφαλῶς μεῖναι μήτε πῃ διαπεσεῖν ἀκινδύνως δυνά-
μενοι. εἴτε γὰρ ἔξω βέλους ἀφίσταντο, πρὸς τοῦ
πυρὸς ἀναλοῦντο, εἴτ' ἀπὸ τῆς φλογὸς ἀπεπήδων,
πρὸς τῶν βαλλόντων ἐφθείροντο· καί τινες ἐν στε- 6
νοχωρίᾳ ἀπ' ἀμφοτέρων ἅμα ἀπώλοντο, τῇ μὲν
τιτρωσκόμενοι τῇ δὲ καόμενοι. οἱ μὲν οὖν πλείους
τῶν ἐσελθόντων οὕτως ἀπήλλαξαν· ὀλίγοι δέ τινες
νεκροὺς ἐς αὐτὴν τὴν φλόγα ἐμβαλόντες, καὶ δίοδόν
σφισι δι' αὐτῶν καθάπερ ἐπὶ γεφύρας ποιήσαντες,
διέφυγον. οὕτω γάρ που τὸ πῦρ ἐπεκράτησεν ὥστε 7
μηδὲ τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει ὄντας κατὰ χώραν μεῖναι,
ἀλλὰ τῆς νυκτὸς αὐτὴν ἐκλιπεῖν καὶ ἐς οἰκήματα κα-
τώρυχα κατακρυφθῆναι.

ἐκεῖ μὲν δὴ ταῦτ' ἐγένετο, Σερέτιον δέ, ὅπερ 12
ποτὲ ὁ Τιβέριος πολιορκήσας οὐχ ᾑρήκει, ἐχειρώθη,
καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἄλλα τινὰ ῥᾷον προσεκτήθη. τῶν
δ' οὖν λοιπῶν καὶ ὣς ἀνταιρόντων, καὶ τοῦ τε πολέ-
μου μηκυνομένου καὶ λιμοῦ δι' αὐτὸν οὐχ ἥκιστα
ἐν τῇ Ἰταλίᾳ γενομένου, τὸν Τιβέριον ὁ Αὔγουστος
ἐς τὴν Δελματίαν αὖθις ἔπεμψε. καὶ ὃς ἰδὼν τοὺς 2
στρατιώτας μηκέτι τὴν τριβὴν φέροντας, ἀλλὰ καὶ a. C. 10
μετὰ κινδύνου διαπολεμῆσαί πως ἐπιθυμοῦντας, καὶ
φοβηθεὶς μὴ καὶ καθ' ἓν ὄντες στασιάσωσι, τριχῇ
διεῖλεν αὐτούς, καὶ τοὺς μὲν τῷ Σιλουανῷ, τοὺς δὲ
Μάρκῳ Λεπίδῳ προστάξας ἐπὶ τὸν Βάτωνα μετὰ τῶν
λοιπῶν σὺν τῷ Γερμανικῷ ὥρμησε. καὶ ἐκεῖνοι μὲν 3
οὐ χαλεπῶς τοὺς ἀντιταχθέντας σφίσι μάχαις κατε-
στρέψαντο, αὐτὸς δὲ διὰ πάσης τε ὡς εἰπεῖν τῆς
χώρας ἐπλανήθη, τοῦ Βάτωνος ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ περιφοι-
τῶντος, καὶ τέλος καταφυγόντι αὐτῷ ἐς Ἀνδήριον τεῖ-
χος ἐπ' αὐτῇ τῇ Σαλώνῃ ἐπῳκισμένον προσεδρεύσας
δεινῶς ἐπόνησε. τό τε γὰρ φρούριον ἐπ' εὐέρκους 4

πάνυ καὶ δυσπροσβάτου πέτρας ἐτετείχιστο, φάραγξι
βαθείαις ποταμοὺς χειμάρρους ἐχούσαις ἐγκεκλειμέ-
νον, καὶ οἱ ἄνθρωποι πάντα ἐς αὐτὸ τὰ ἐπιτήδεια τὰ
μὲν προεσενηνόχεσαν τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν ὀρῶν ὧν ἐκρά-
5 τουν ἐπήγοντο, καὶ προσέτι καὶ τὴν σιτοπομπίαν τῶν
Ῥωμαίων ἐνεδρεύοντες ἐκώλυον, ὥστε τὸν Τιβέριον,
πολιορκεῖν σφας δοκοῦντα, αὐτὸν τὰ τῶν πολιορκου-
13 μένων πάσχειν. ἀποροῦντος οὖν αὐτοῦ καὶ μὴ εὑ-
ρίσκοντος ὅ,τι πράξῃ, ἥ τε γὰρ προσεδρεία καὶ μα-
ταία καὶ ἐπικίνδυνος ἐγίγνετο καὶ ἡ ἀποχώρησις
ἐπαισχὴς ἐφαίνετο, ἐθορύβησαν οἱ στρατιῶται, καὶ
τοσαύτῃ γε καὶ τηλικαύτῃ βοῇ ἐχρήσαντο ὥστε τοὺς
πολεμίους τοὺς ὑπὸ τῷ τείχει αὐλιζομένους ἐκπλαγῆ-
2 ναί τε καὶ ἀναχωρῆσαι. ἐξ οὖν τούτων τοῦ μὲν
ὀργισθεὶς τοῦ δὲ ἡσθεὶς συνεκάλεσέ τε αὐτούς, καὶ
τὰ μὲν ἐπιτιμήσας σφίσι τὰ δὲ καὶ παραινέσας οὔτε
ἐθρασύνατο οὔτ' ἀπανέστη, ἀλλὰ κατὰ χώραν ἡσυχά-
ζων ἔμεινε, μέχρις οὗ ὁ Βάτων ἀπογνοὺς τὴν ἐπικρά-
τησιν, τά τε γὰρ ἄλλα πλὴν ὀλίγων ἐκεχείρωτο καὶ
ἡ δύναμις ἣν εἶχε τῆς τότε ἀντικαθεστηκυίας οἱ ἡλατ-
3 τοῦτο, διεκηρυκεύσατο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐπειδὴ μὴ
ἔπεισε καὶ τοὺς ἄλλους σπείσασθαι, ἐγκατέλιπεν αὐ-
τούς. καὶ ὁ μὲν οὐκέτ' οὐδ' ἄλλῳ τινί, καίπερ πολ-
λῶν αὐτὸν ἐπικαλουμένων, ἐβοήθησεν· ὁ δὲ δὴ Τι-
βέριος καταφρονήσας ἐκ τούτου τῶν λοιπῶν τῶν ἐν
τῷ τείχει ὄντων, καὶ νομίσας ἀναιμωτί σφων κρα-
τήσειν, οὐδὲν ἔτι τοῦ χωρίου προείδετο, ἀλλὰ καὶ
4 πρὸς αὐτὸ τὸ ἐρυμνὸν ἐχώρησεν. ἐπεὶ δὲ μήτε ὁμα-
λόν τι ἦν μήτε ἐπικατέβαινον οἱ πολέμιοι, αὐτὸς μὲν
ἐπὶ βήματος ἐν περιφανεῖ ἱδρύθη, ὅπως τά τε γιγνό-
μενα καθορῴη πρὸς τὸ προθυμότερον τοὺς στρατιώ-
τας ἀγωνίσασθαι, καὶ ἐν καιρῷ σφισιν, ἄν που δεήσῃ,

προσαμύνῃ, καὶ γὰρ μέρος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο τοῦ στρα-
τοῦ, πολὺ γὰρ τῷ πλήθει περιῆν, κατέσχεν, οἱ δ' 5
ἄλλοι τὸ μὲν πρῶτον ἐν πλαισίῳ πυκνῷ συντεταγ-
μένοι βάδην ἀνεπορεύοντο, ἔπειτα δ' ὑπό τε τοῦ
ὀρθίου καὶ ὑπὸ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ὄρους, χαραδρῶδές
τε γὰρ ἦν καὶ ἐς φάραγγας πολλαχῇ κατετέτμητο, διε-
σπάσθησαν, καὶ οἱ μὲν θᾶσσον οἱ δὲ βραδύτερον προσ- 14
ανήεσαν. ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ Δελμάται ἔξω τε τοῦ τεί-
χους ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ κρημνώδους παρετάξαντο, καὶ
λίθους πολλοὺς τοὺς μὲν σφενδόναις ἐπ' αὐτοὺς ἔβαλ-
λον τοὺς δὲ καὶ κατεκυλίνδουν. ἄλλοι τροχούς, ἄλλοι
ἁμάξας ὅλας πλήρεις πετρῶν, ἄλλοι κιβωτοὺς περι-
φερεῖς, ἐπιχωρίως πως πεποιημένας καὶ λίθων γε-
μούσας, ἠφίεσαν. καὶ ταῦτά τε πάντα ἅμα πολλῇ 2
ῥύμῃ καταφερόμενα διεσφενδονᾶτο, καὶ τοὺς Ῥω-
μαίους διέσπα τε ἔτι καὶ μᾶλλον ἀπ' ἀλλήλων καὶ
συνήλου· καὶ ἕτεροι, οἱ μὲν βέλη οἱ δὲ δοράτια ἀφι-
έντες, συχνοὺς αὐτῶν κατέβαλλον. κἀν τούτῳ πολλὴ 3
μὲν τῶν μαχομένων φιλοτιμία ἐγίγνετο, τῶν μὲν
ἀναβῆναί τε καὶ ἐπικρατῆσαι τῶν ἄκρων, τῶν δὲ
ἀποκρούσασθαί τε αὐτοὺς καὶ ἀπορράξαι πειρωμέ-
νων, πολλὴ δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν τε ἀπὸ τοῦ τεί-
χους ὁρώντων τὰ γιγνόμενα καὶ τῶν περὶ τὸν Τιβέ-
ριον ὄντων. τοῖς τε γὰρ σφετέροις ἑκάτεροι παρε- 4
κελεύοντο, τοὺς μὲν προθυμουμένους σφῶν ἐπιρρων-
νύντες, τοῖς δ' ὑπείκουσί πῃ ἐπιτιμῶντες, καὶ ἀθρόοι
καὶ καθ' ἑκάστους· καὶ ὅσοι ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἐγε-
γώνισκον, καὶ τοὺς θεοὺς ἅμα ἀνεκάλουν, ὑπέρ τε
τῆς αὐτίκα τῶν μαχομένων ἀμφότεροι σωτηρίας καὶ
ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ἐς τὸ ἔπειτα οἱ μὲν ἐλευθερίας οἱ
δὲ εἰρήνης ἐπιβοώμενοι. κἂν παντελῶς οἱ Ῥωμαῖοι 5
μάτην ἐκινδύνευσαν, ἅτε πρὸς δύο ἅμα, τήν τε τῶν

τόπων φύσιν καὶ τὴν τῶν ἀντιπάλων ἀντίταξιν, τὸν
ἀγῶνα ποιούμενοι, εἰ μὴ ὁ Τιβέριος ἐκείνους τε
ἀκραιφνέσι βοηθείαις φυγεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς πο-
λεμίους ἑτέρων ἠωῆι ἀνίτητον ἐς τὸ χωρίον ἐκ πλεί-
6 ονος περιελθοῦσιν, ἣν περιπέμψει ἐτάραξε. κἀκ τού-
του οἱ μὲν τραπέντες οὐδὲ ἐς τὸ τεῖχος ἐσελθεῖν
ἠδυνήθησαν, ἀλλὰ ἀνὰ τὰ ὄρη, προαπορρίψαντες τὰ
ὅπλα ὥστε κουφίζειν, ἐσκεδάσθησαν· οἱ δὲ ἐπιδιώ-
κοντές σφας, πάνυ τε γὰρ διαπολεμῆσαι ἐγλίχοντο,
καὶ οὐκ ἐβούλοντο συστραφέντας αὖθις αὐτοὺς χαλε-
7 πούς σφισι γενέσθαι, ἐπίπαν ἐπεξῆλθον, καὶ ἐκείνων
τε τοὺς πλείους ἐν ταῖς ὕλαις κρυπτομένους ἀνευ-
ρόντες ὥσπερ θηρία ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ
τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ προσχωρήσαντας ἔλαβον.

15 καὶ τούτοις μὲν ὁ Τιβέριος τά τε ἄλλα καὶ δὴ
καὶ τὰ ὁμολογηθέντα σφίσι καθίστατο, Γερμανικὸς
δὲ ἐπὶ τοὺς ἀνθεστηκότας ἐτράπετο· αὐτόμολοι γὰρ
παρ' αὐτοῖς συχνοὶ ὄντες οὐκ εἴων σφᾶς συμβῆναι.
καὶ ἐδουλώσατο μὲν χωρίον τι Ἄρδουβαν, οὐ μέντοι
καὶ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, καίτοι πολὺ πλείονι τῶν ἐναν-
τίων οὔσῃ, ἠδυνήθη τοῦτο ποιῆσαι· αὐτό τε γὰρ
ἰσχυρῶς ὠχύρωτο, καὶ ποταμὸς ῥοώδης τοὺς πρό-
2 ποδας αὐτοῦ κύκλῳ πλὴν βραχέος περιρρεῖ· ἀλλ' οἱ
αὐτόμολοι στασιάσαντες πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους ἐπειδὴ
τῶν σπονδῶν ὠρέγοντο, ἐς χεῖρας αὐτοῖς ἦλθον, καὶ
συλλαβομένων σφίσι τῶν γυναικῶν τῶν ἐν τῷ τείχει
οὐσῶν, τῆς τε γὰρ ἐλευθερίας καὶ παρὰ τὴν τῶν
ἀνδρῶν γνώμην ἐφίεντο, καὶ πᾶν ὁτιοῦν πρὸ τοῦ
δουλεῦσαι παθεῖν ᾑροῦντο, μάχη τε ἰσχυρὰ ἐγένετο,
3 καὶ κρατηθέντες αὐτοὶ μὲν ἐνέδοσαν, καί τινες αὐ-
τῶν καὶ διέφυγον, αἱ δὲ δὴ γυναῖκες τὰ παιδία ἁρ-
πάσασαι, αἱ μὲν ἐς πῦρ ἑαυτὰς ἐνέβαλον, αἱ δὲ ἐς

ποταμὸν κατεκρήμνισαν. καὶ οὕτω καὶ ἐκείνου τοῦ φρουρίου ἁλόντος, καὶ τἆλλα τὰ πλησία αὐτῷ ἐθέλοντι τῷ Γερμανικῷ ὡμολόγησε. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας πρὸς τὸν Τιβέριον ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ δὴ Ποστούμιος τὰ λοιπὰ προσκατειργάσατο. κἂν τούτῳ καὶ 16
ὁ Βάτων, Σκευᾶν τὸν υἱὸν πρὸς Τιβέριον πέμψας, παραδώσειν·οἱ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας ὑπέσχετο, ἂν τῆς ἀδείας τύχῃ. καὶ μετὰ τοῦτο 2
πίστιν λαβὼν νυκτός τε ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἐσῆλθε, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ βήματος αὐτῷ καθημένῳ προσαχθεὶς ὑπὲρ μὲν ἑαυτοῦ οὐδὲν ἐδεήθη, ἀλλὰ καὶ τὴν κεφαλὴν προέτεινεν ὥστ' ἀποκοπῆναι, ὑπὲρ δὲ τῶν ἄλλων πολλὰ ἀπελογήσατο. καὶ τέλος 3
ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Τιβερίου "τί ὑμῖν ἔδοξε καὶ ἀποστῆναι καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν χρόνον ἀντιπολεμῆσαι;" ἔφη ὅτι ὑμεῖς τούτων αἴτιοί ἐστε· ἐπὶ γὰρ τὰς ἀγέλας ὑμῶν φύλακας οὐ κύνας οὐδὲ νομέας ἀλλὰ λύκους πέμπετε.

ὁ μὲν οὖν πόλεμος τοῦτο τὸ τέλος ἔσχε, πολλῶν 4
μὲν καὶ ἀνδρῶν, πλείστων δὲ δὴ καὶ χρημάτων ἀπολομένων· πάμπολλά τε γὰρ ἐς αὐτὸν στρατόπεδα ἐτράφη καὶ λεία ἐλαχίστη ἑάλω. ἀνήγγειλε δὲ καὶ 17
τότε τὴν νίκην ὁ Γερμανικός, καὶ ἐπ' αὐτῇ τῷ μὲν Αὐγούστῳ καὶ τῷ Τιβερίῳ τό τε τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὄνομα προσθέσθαι καὶ τὸ τὰ ἐπινίκια πέμψαι, ἄλλαι τέ τινες τιμαὶ καὶ ἀψῖδες ἐν τῇ Παννονίᾳ τροπαιοφόροι δύο ἐδόθησαν, ταῦτα γὰρ ἀπὸ πολλῶν τῶν 2
ψηφισθέντων σφίσιν ὁ Αὔγουστος ἐδέξατο, τῷ δὲ δὴ Γερμανικῷ αἵ τε νικητήριοι τιμαί, ὅπερ που καὶ τοῖς ἄλλοις στρατιάρχοις ὑπῆρξε, καὶ αἱ στρατηγικαί, τό τε τὴν γνώμην πρώτῳ μετὰ τοὺς ὑπατευκότας ἀποφαίνεσθαι, καὶ τὸ τὴν ὑπατείαν θᾶσσον παρὰ τὸ

3 νενομισμένον λαβεῖν. καὶ τῷ Δρούσῳ δὲ τῷ τοῦ Τιβερίου υἱεῖ, καίτοι μὴ μετασχόντι τοῦ πολέμου, καὶ ἐς τὸ συνέδριον συμφοιτᾶν πρὶν βουλεῦσαι, καὶ ἐπειδὰν ταμιεύσῃ, γνώμην πρὸ τῶν ἐστρατηγηκότων ποιεῖσθαι, ἐψηφίσθη.

18 ἄρτι τε ταῦτα ἐδέδοκτο, καὶ ἀγγελία δεινὴ ἐκ τῆς Γερμανίας ἐλθοῦσα ἐκώλυσέ σφας διεορτάσαι. ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ χρόνῳ καὶ ἐν τῇ Κελτικῇ τάδε συνηνέχθη. εἶχόν τινα οἱ Ῥωμαῖοι αὐτῆς, οὐκ ἀθρόα ἀλλ' ὥς που καὶ ἔτυχε χειρωθέντα, διὸ οὐδὲ

2 ἐς ἱστορίας μνήμην ἀφίκετο· καὶ στρατιῶταί τε αὐτῶν ἐκεῖ ἐχείμαζον καὶ πόλεις συνῳκίζοντο, ἔς τε τὸν κόσμον σφῶν οἱ βάρβαροι μετερρυθμίζοντο καὶ ἀγορὰς ἐνόμιζον συνόδους τε εἰρηνικὰς ἐποιοῦντο. οὐ μέντοι καὶ τῶν πατρίων ἐθῶν τῶν τε συμφύτων τρόπων καὶ τῆς αὐτονόμου διαίτης τῆς τε ἐκ τῶν

3 ὅπλων ἐξουσίας ἐκλελησμένοι ἦσαν. καὶ διὰ τοῦτο, τέως μὲν κατὰ βραχὺ καὶ ὁδῷ τινι μετὰ φυλακῆς μετεμάνθανον αὐτά, οὔτε ἐβαρύνοντο τῇ τοῦ βίου μεταβολῇ καὶ ἐλάνθανόν σφας ἀλλοιούμενοι· ἐπεὶ δὲ ὁ Οὔαρος ὁ Κυιντίλιος τήν τε ἡγεμονίαν τῆς Γερμανίας λαβὼν καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις ἐκ τῆς ἀρχῆς διοικῶν ἔσπευσεν αὐτοὺς ἀθροώτερον μεταστῆσαι, καὶ τά τε ἄλλα ὡς καὶ δουλεύουσί σφισιν ἐπέταττε

4 καὶ χρήματα ὡς καὶ παρ' ὑπηκόων ἐσέπρασσεν, οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλ' οἵ τε πρῶτοι τῆς πρόσθεν δυναστείας ἐφιέμενοι, καὶ τὰ πλήθη τὴν συνήθη κατάστασιν πρὸ τῆς ἀλλοφύλου δεσποτείας προτιμῶντες, ἐκ μὲν τοῦ φανεροῦ οὐκ ἀπέστησαν, πολλοὺς μὲν πρὸς τῷ Ῥήνῳ πολλοὺς δὲ καὶ ἐν τῇ σφετέρᾳ τῶν

5 Ῥωμαίων ὁρῶντες ὄντας, δεξάμενοι δὲ τὸν Οὔαρον ὡς καὶ πάντα τὰ προστασσόμενά σφισι ποιήσοντες

προήγαγον αὐτὸν πόῤῥω ἀπὸ τοῦ Ῥήνου ἔς τε τὴν
Χερουσκίδα καὶ πρὸς τὸν Οὐίσουργον, κἀνταῦθα
εἰρηνικώτατά τε καὶ φιλικώτατα διαγαγόντες πίστιν
αὐτῷ παρέσχον ὡς καὶ ἄνευ στρατιωτῶν δουλεύειν
δυνάμενοι. οὔτ' οὖν τὰ στρατεύματα, ὥσπερ εἰκὸς 19
ἦν ἐν πολεμίᾳ, συνεῖχε, καὶ ἀπ' αὐτῶν συχνοὺς αἰ-
τοῦσι τοῖς ἀδυνάτοις ὡς καὶ ἐπὶ φυλακῇ χωρίων
τινῶν ἢ καὶ λῃστῶν συλλήψεσι παραπομπαῖς τέ τισι
τῶν ἐπιτηδείων διέδωκεν. ἦσαν δὲ οἱ μάλιστα συνο- 2
μόσαντες καὶ ἀρχηγοὶ τῆς τε ἐπιβουλῆς καὶ τοῦ πο-
λέμου γενόμενοι ἄλλοι τε καὶ Ἀρμίνιος καὶ Σηγί-
μερος, συνόντες τε αὐτῷ ἀεὶ καὶ συνεστιώμενοι πολ-
λάκις. θαρσοῦντος οὖν αὐτοῦ, καὶ μήτε τι δεινὸν 3
προσδεχομένου, καὶ πᾶσι τοῖς τό τε γιγνόμενον ὑπο-
τοποῦσι καὶ φυλάττεσθαί οἱ παραινοῦσιν οὐχ ὅπως
ἀπιστοῦντος ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμῶντος ὡς μάτην αὐτοῖς
τε ταραττομένοις καὶ ἐκείνους διαβάλλουσιν, ἐπανί-
στανταί τινες πρῶτοι τῶν ἄπωθεν αὐτοῦ οἰκούντων
ἐκ παρασκευῆς, ὅπως ἐπ' αὐτοὺς ὁ Οὔαρος ὁρμήσας 4
εὐαλωτότερός σφισιν ἐν τῇ πορείᾳ, ὡς καὶ διὰ φιλίας
διιών, γένηται, μηδὲ ἐξαίφνης πάντων ἅμα πολεμω-
θέντων αὐτῷ φυλακήν τινα ποιήσηται. καὶ ἔσχεν
οὕτω· προέπεμψάν τε γὰρ αὐτὸν ἐξορμῶντα, καὶ οὐ
παρέμενον ὡς καὶ τὰ συμμαχικὰ παρασκευάσοντες
καὶ διὰ ταχέων οἱ προσβοηθήσοντες. τάς τε δυνά- 5
μεις ἐν ἑτοίμῳ που οὔσας παρέλαβον, καὶ ἀποκτεί-
ναντες τοὺς παρὰ σφίσιν ἕκαστοι στρατιώτας, οὓς
πρότερον ᾐτήκεσαν, ἐπῆλθον αὐτῷ ἐν ὕλαις ἤδη
δυσεκβάτοις ὄντι. κἀνταῦθα ἅμα τε ἀνεφάνησαν
πολέμιοι ἀνθ' ὑπηκόων ὄντες, καὶ πολλὰ καὶ δεινὰ
εἰργάσαντο. τά τε γὰρ ὄρη καὶ φαραγγώδη καὶ ἀνώ- 20
μαλα καὶ τὰ δένδρα καὶ πυκνὰ καὶ ὑπερμήκη ἦν,

ὥστε τοὺς Ῥωμαίους, καὶ πρὶν τοὺς πολεμίους σφίσι προσπεσεῖν, ἐκεῖνά τε τέμνοντας καὶ ὁδοποιοῦντας
2 γεφυροῦντάς τε τὰ τούτου δεόμενα πονηθῆναι. ἦγον δὲ καὶ ἁμάξας πολλὰς καὶ νωτοφόρα πολλὰ ὡς ἐν εἰρήνῃ· παῖδές τε οὐκ ὀλίγοι καὶ γυναῖκες ἥ τε ἄλλη θεραπεία συχνὴ αὐτοῖς συνείπετο, ὥστε καὶ κατὰ τοῦτ'
3 ἐσκεδασμένῃ τῇ ὁδοιπορίᾳ χρῆσθαι. κἀν τούτῳ καὶ ὑετὸς καὶ ἄνεμος πολὺς ἐπιγενόμενοι ἔτι καὶ μᾶλλόν σφας διέσπειραν· τό τε ἔδαφος ὀλισθηρὸν περί τε ταῖς ῥίζαις καὶ περὶ τοῖς στελέχεσι γενόμενον σφαλερώτατα αὐτοὺς βαδίζειν ἐποίει, καὶ τὰ ἄκρα τῶν δένδρων καταθραυόμενα καὶ καταπίπτοντα διετά-
4 ρασσεν. ἐν τοιαύτῃ οὖν δή τινι ἀμηχανίᾳ τότε τῶν Ῥωμαίων ὄντων, οἱ βάρβαροι πανταχόθεν ἅμα αὐτοὺς ἐξαπιναίως δι' αὐτῶν τῶν λοχμωδεστάτων, ἅτε καὶ ἔμπειροι τῶν τριμμῶν ὄντες, περιεστοιχίσαντο, καὶ τὸ μὲν πρῶτον πόρρωθεν ἔβαλλον, ἔπειτα δέ, ὡς ἠμύνετο μὲν οὐδείς, ἐτιτρώσκοντο δὲ πολλοί,
5 ὁμόσε αὐτοῖς ἐχώρησαν· οἷα γὰρ οὔτε ἐν τάξει τινὶ ἀλλὰ ἀναμὶξ ταῖς τε ἁμάξαις καὶ τοῖς ἀόπλοις πορευόμενοι, οὔτε συστραφῆναί πῃ ῥᾳδίως δυνάμενοι, ἐλάττους τε καθ' ἑκάστους τῶν ἀεὶ προσμιγνύντων σφίσιν
21 ὄντες, ἔπασχον μὲν πολλά, ἀντέδρων δὲ οὐδέν. αὐτοῦ τε οὖν ἐστρατοπεδεύσαντο, χωρίου τινὸς ἐπιτηδείου, ὥς γε ἐν ὄρει ὑλώδει ἐνεδέχετο, λαβόμενοι, καὶ μετὰ τοῦτο τάς τε πλείους ἁμάξας καὶ τἆλλα τὰ μὴ πάνυ σφίσιν ἀναγκαῖα τὰ μὲν κατακαύσαντες τὰ δὲ καὶ καταλιπόντες, συντεταγμένοι μέν πῃ μᾶλλον τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύθησαν, ὥστε καὶ ἔς ψιλόν τι χωρίον προχωρῆσαι, οὐ μέντοι καὶ ἀναιμωτὶ ἀπήλλαξαν.
2 ἐντεῦθεν δὲ ἄραντες ἔς τε ὕλας αὖθις ἐσέπεσον, καὶ ἠμύνοντο μὲν πρὸς τοὺς προσπίπτοντάς σφισιν, οὐκ

ἐλάχιστα δὲ δὴ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἔπταιον· συστρεφό-
μενοι γὰρ ἐν στενοχωρίᾳ, ὅπως ἀθρόοι ἱππεῖς τε
ὁμοῦ καὶ ὁπλῖται ἐπιτρέχωσιν αὐτοῖς, πολλὰ μὲν
περὶ ἀλλήλοις, πολλὰ δὲ καὶ περὶ τοῖς δένδροις
ἐσφάλλοντο. τετάρτῃ τε ἡμέρᾳ πορευομένοις σφίσιν 3
ἐγένετο καὶ αὐτοῖς ὑετός τε αὖθις λάβρος καὶ ἄνεμος
μέγας προσπεσὼν οὔτε ποι προϊέναι οὔθ' ἵστασθαι
παγίως ἐπέτρεπεν, ἀλλὰ καὶ τὴν χρῆσίν σφας τῶν
ὅπλων ἀφείλετο· οὔτε γὰρ τοῖς τοξεύμασιν οὔτε τοῖς
ἀκοντίοις, ἢ ταῖς γε ἀσπίσιν ἅτε καὶ διαβρόχοις οὔ-
σαις, καλῶς χρῆσθαι ἐδύναντο. τοῖς γὰρ πολεμίοις, 4
ψιλοῖς τε τὸ πλεῖστον οὖσι καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ τῆς
ἐφόδου καὶ τῆς ἀναχωρήσεως ἀδεᾶ ἔχουσιν, ἧττόν
που ταῦτα συνέβαινε. πρὸς δ' ἔτι αὐτοί τε πολὺ
πλείους γεγονότες, καὶ γὰρ τῶν ἄλλων τῶν πρότερον
περισκοπούντων συχνοὶ ἄλλως τε καὶ ἐπὶ τῇ λείᾳ
συνῆλθον, καὶ ἐκείνους ἐλάττους ἤδη ὄντας, πολλοὶ
γὰρ ἐν ταῖς πρὶν μάχαις ἀπωλώλεσαν, καὶ ἐκυκλοῦντο
ῥᾷον καὶ κατεφόνευον, ὥστε καὶ τὸν Οὔαρον καὶ 5
τοὺς ἄλλους τοὺς λογιμωτάτους, φοβηθέντας μὴ ἤτοι
ζωγρηθῶσιν ἢ καὶ πρὸς τῶν ἐχθίστων ἀποθάνωσι,
καὶ γὰρ τετρωμένοι ἦσαν, ἔργον δεινὸν μὲν ἀναγ-
καῖον δὲ τολμῆσαι· αὐτοὶ γὰρ ἑαυτοὺς ἀπέκτειναν.
ὡς δὲ τοῦτο διηγγέλθη, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεὶς ἔτι, 22
εἰ καὶ ἔρρωτό τις, ἠμύνατο, ἀλλ' οἱ μὲν τὸν ἄρχοντά
σφων ἐμιμήσαντο, οἱ δὲ καὶ τὰ ὅπλα παρέντες ἐπέτρε-
πόν σφας τῷ βουλομένῳ φονεύειν· φυγεῖν γὰρ οὐδ'
εἰ τὰ μάλιστά τις ἤθελεν ἐδύνατο. ἐκόπτετό τε οὖν 2
ἀδεῶς πᾶς καὶ ἀνὴρ καὶ ἵππος καὶ τά τε . . . .
. . . . τὸ μὲν πρῶτον τό τε δεύ-
τερόν σφων φυλακτήριον παρῆλθον, ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ

22, 2, 2. Post καὶ τά τε codici Veneto deest folium.

τρίτῳ ἐγένοντο, ἐφωράθησαν, τῶν τε γυναικῶν καὶ
τῶν παίδων συνεχῶς τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ διά τε τὸν
κάματον καὶ διὰ τὸν φόβον τό τε σκότος καὶ τὸ ψῦχος
3 ἀνακαλούντων. κἂν πάντες ἀπώλοντο ἢ καὶ ἑάλωσαν,
εἰ μὴ οἱ βάρβαροι περὶ τὴν τῆς λείας ἁρπαγὴν ἄσχολοι
ἐγένοντο. οὕτω γὰρ οἵ τε ἐρρωμενέστατοι πολὺ ἀπέσπασαν,
καὶ οἱ σαλπικταὶ οἱ σὺν αὐτοῖς ὄντες τροχαῖόν τι
συμβοήσαντες δόξαν τοῖς ἐναντίοις ὡς καὶ παρὰ τοῦ
4 Ἀσπρήνου πεπεμμένοι παρέσχον. κἀκ τούτου ἐκεῖνοί
τε ἐπέσχον τῆς διώξεως, καὶ ὁ Ἀσπρήνας μαθὼν τὸ
γιγνόμενον ὄντως σφίσιν ἐπεκούρησε. καί τινες μετὰ
τοῦτο καὶ τῶν ἑαλωκότων ἀνεκομίσθησαν, λυτρωθέντες
ὑπὸ τῶν οἰκείων· ἐπετράπη γάρ σφισι τοῦτο
ποιῆσαι ἐφ᾽ ᾧ τε ἔξω τῆς Ἰταλίας αὐτοὺς εἶναι.

23 τοῦτο μὲν ὕστερον ἐγένετο· τότε δὲ μαθὼν ὁ
Αὔγουστος τὰ τῷ Οὐάρῳ συμβεβηκότα τήν τε ἐσθῆτα,
ὥς τινές φασι, περιερρήξατο, καὶ πένθος μέγα ἐπί τε
τοῖς ἀπολωλόσι καὶ ἐπὶ τῷ περί τε τῶν Γερμανιῶν
καὶ περὶ τῶν Γαλατιῶν δέει ἐποιήσατο, τό τε μέγιστον
ὅτι καὶ ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν τήν τε Ῥώμην αὐτὴν
ὁρμήσειν σφᾶς προσεδόκησε, καὶ οὔτε πολιτική οἱ
ἡλικία ἀξιόλογος ὑπελέλειπτο, καὶ τὰ συμμαχικά, ὧν
2 τι καὶ ὄφελος ἦν, ἐκεκάκωτο. ὅμως δ᾽ οὖν τά τε
ἄλλα ὡς ἐκ τῶν παρόντων παρεσκευάσατο, καὶ ἐπειδὴ
μηδεὶς τῶν τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν ἐχόντων
καταλεχθῆναι ἠθέλησεν, ἐκλήρωσεν αὐτούς, καὶ τῶν
μὲν μηδέπω πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονότων τὸν
πέμπτον, τῶν δὲ πρεσβυτέρων τὸν δέκατον ἀεὶ λα-
3 χόντα τήν τε οὐσίαν ἀφείλετο καὶ ἠτίμωσε. καὶ
τέλος, ὡς καὶ πάνυ πολλοὶ οὐδ᾽ οὕτω τι αὐτοῦ προετίμων,
ἀπέκτεινέ τινας. ἀποκληρώσας δὲ ἔκ τε τῶν
ἐστρατευμένων ἤδη καὶ ἐκ τῶν ἐξελευθέρων ὅσους

ἠδυνήθη, κατέλεξε, καὶ εὐθὺς σπουδῇ μετὰ τοῦ Τι-
βερίου ἐς τὴν Γερμανίαν ἔπεμψεν. ἐπειδή τε συχνοὶ 4
ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ Γαλάται καὶ Κελτοί, οἱ μὲν ἄλλως
ἐπιδημοῦντες οἱ δὲ καὶ ἐν τῷ δορυφορικῷ στρατευό-
μενοι, ἦσαν, ἐφοβήθη μή τι νεοχμώσωσι, καὶ τούτους
μὲν ἐς νήσους τινὰς ἀπέστειλε, τοῖς δ᾽ ἀόπλοις ἐκχω-
ρῆσαι τῆς πόλεως προσέταξε.

τότε μὲν ταῦτ᾽ ἔπραξε, καὶ οὔτ᾽ ἄλλο τι τῶν 24
νομιζομένων ἐγένετο οὔθ᾽ αἱ πανηγύρεις ἑωρτάσθη- a. C. 11
σαν· μετὰ δὲ τοῦτο ἀκούσας ὅτι τῶν τε στρατιωτῶν
τινες ἐσώθησαν καὶ αἱ Γερμανίαι ἐφρουρήθησαν, τό
τε πολέμιον οὐδὲ ἐπὶ τὸν Ῥῆνον ἐλθεῖν ἐτόλμησε,
τῆς τε ταραχῆς ἀπηλλάγη καὶ διαγνώμην ἐποιήσατο.
τό τε γὰρ πάθος οὐκ ἄνευ δαιμονίου τινὸς ὀργῆς 2
καὶ μέγα οὕτω καὶ ἀθρόον ἐδόκει οἱ γεγονέναι· καὶ
προσέτι καὶ ὑπὸ τῶν τεράτων τῶν πρό τε τῆς ἥττης
καὶ μετὰ ταῦτα συμβάντων δεινὴν ὑποψίαν ἐς τὸ
θεῖον ἔσχεν. ὅ τε γὰρ τοῦ Ἄρεος ναὸς ὁ ἐν τῷ πε- 3
δίῳ αὐτοῦ ὢν ἐκεραυνώθη, καὶ ἀττέλεβοι πολλοὶ ἐς
αὐτὸ τὸ ἄστυ πετόμενοι ὑπὸ χελιδόνων ἀνηλώθησαν,
αἵ τε κορυφαὶ τῶν Ἄλπεων συμπεπτωκέναι τε ἐς
ἀλλήλας καὶ κίονας τρεῖς πυροειδεῖς ἀνεικέναι ἔδο-
ξαν, καὶ ὁ οὐρανὸς φλεγομένῳ πολλαχῇ ἐῴκει, ἀστέ- 4
ρες τε κομῆται συχνοὶ ἅμα κατεφαίνοντο, καὶ δόρατα
ἀπ᾽ ἄρκτου φερόμενα πρὸς τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατό-
πεδα προσπίπτειν ἐδόκει, μέλισσαί τε περὶ τοὺς βω-
μοὺς αὐτῶν κηρία ἀνέπλασσον, καὶ νίκης τι ἄγαλμα
ἔν τε τῇ Γερμανίᾳ ὂν καὶ πρὸς τὴν πολεμίαν
βλέπον πρὸς τὴν Ἰταλίαν μετεστράφη· καί ποτε καὶ 5
περὶ τοὺς ἀετοὺς τοὺς ἐν τοῖς στρατοπέδοις, ὡς καὶ
τῶν βαρβάρων ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐσπεπτωκότων, μάχη καὶ
ἀγωνισμὸς τῶν στρατιωτῶν διὰ κενῆς ἐγένετο.

τούτων τε οὖν ἕνεκα καὶ ὅτι καὶ . . . μετὰ τὴν στρατηγίαν ἔχων. τῷ δὲ δευτέρῳ τά τε ἄλλα τὰ προειρημένα ἐγένετο, καὶ τὸ Ὁμονόειον ὑπὸ τοῦ Τιβερίου καθιερώθη, καὶ αὐτῷ τό τε ἐκείνου ὄνομα καὶ τὸ τοῦ Δρούσου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ τεθνη-
2 κότος ἐπεγράφη. Μάρκου δὲ Αἰμιλίου μετὰ Στατιλίου Ταύρου ὑπατεύσαντος, Τιβέριος μὲν καὶ Γερμανικὸς ἀντὶ ὑπάτου ἄρχων ἔς τε τὴν Κελτικὴν ἐσέβαλον καὶ κατέδραμόν τινα αὐτῆς, οὐ μέντοι οὔτε μάχῃ τινὶ ἐνίκησαν, ἐς γὰρ χεῖρας οὐδεὶς αὐτοῖς ᾔει,
3 οὔτε ἔθνος τι ὑπηγάγοντο· δεδιότες γὰρ μὴ καὶ συμφορᾷ αὖθις περιπέσωσιν, οὐ πάνυ πόρρω τοῦ Ῥήνου προῆλθον, ἀλλ' αὐτοῦ που μέχρι τοῦ μετοπώρου μείναντες καὶ τὰ τοῦ Αὐγούστου γενέθλια ἑορτάσαντες καί τινα ἱπποδρομίαν ἐν αὐτοῖς διὰ τῶν ἑκατον-
4 τάρχων ποιήσαντες ἐπανῆλθον. ἐν δὲ δὴ τῇ Ῥώμῃ Δροῦσός τε Καῖσαρ ὁ τοῦ Τιβερίου παῖς ἐταμίευσε, καὶ στρατηγοὶ ἑκκαίδεκα ἦρξαν, ἐπειδὴ τοσοῦτοί τε τῆς ἀρχῆς ἀντεποιήσαντο καὶ οὐδένα αὐτῶν λυπῆσαι ὁ Αὔγουστος, οἷα ἐν τοιούτοις ὤν, ἠθέλησεν· οὐ μὴν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐφεξῆς ἔτεσι ταὐτὸν ἐγένετο,
5 ἀλλ' οἱ δώδεκα ἐπὶ πολὺ κατέστησαν. τότε δ' οὖν ταῦτά τε οὕτως ἐπράχθη, καὶ τοῖς μάντεσιν ἀπηγορεύθη μήτε κατὰ μόνας τινὶ μήτε περὶ θανάτου, μηδ' ἂν ἄλλοι συμπαρῶσίν οἱ, χρᾶν· καίτοι οὕτως οὐδὲν τῷ Αὐγούστῳ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἔμελεν ὥστε ἐκ προγραφῆς πᾶσι τὴν τῶν ἀστέρων διάταξιν, ὑφ'
6 ἧν ἐγεγέννητο, φανερῶσαι. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκεῖνό τε ἀπεῖπε, καὶ τῷ ὑπηκόῳ προσπαρήγγειλε μηδενὶ τῶν προστασσομένων αὐτοῖς ἀρχόντων μήτε ἐν τῷ τῆς ἀρχῆς χρόνῳ μήτε ἐντὸς ἑξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὸ

24, 5, 4. Ante μετὰ codici Veneto deest folium.

ἀπαλλαγῆναί σφας τιμήν τινα διδόναι, ὅτι τινὲς μαρτυρίας παρ' αὐτῶν καὶ ἐπαίνους προπαρασκευαζόμενοι πολλὰ διὰ τούτου ἐκακούργουν. ταῖς τε πρεσ- 7
βείαις τρεῖς καὶ τότε βουλευταὶ ἐχρημάτισαν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν, ὃ καὶ θαυμάσειεν ἄν τις, μονομαχεῖν ἐπετράπη. αἴτιον δὲ ὅτι ἐν ὀλιγωρίᾳ τινὲς τὴν ἀτιμίαν τὴν ἐπ' αὐτῷ ἐπικειμένην ἐποιοῦντο. ἐπεὶ γὰρ μήτ' ὄφελός τι τῆς ἀπορρήσεως ἐγίγνετο καὶ τιμωρίας μείζονος ἄξιοι εἶναι ἐδόκουν, ἢ καὶ ἀποτραπήσεσθαι ἐνομίσθησαν, συνεχωρήθη σφίσι τοῦτο ποιεῖν. καὶ 8
οὕτως ἀντὶ τῆς ἀτιμίας θάνατον ὤφλισκανον· οὐδὲν γὰρ ἧττον ἐμονομάχουν, καὶ μάλισθ' ὅτι δεινῶς οἱ ἀγῶνες αὐτῶν ἐσπουδάζοντο, ὥστε καὶ τὸν Αὔγουστον τοῖς στρατηγοῖς τοῖς ἀγωνοθετοῦσί σφας συνθεᾶσθαι.

Γερμανικὸς δὲ μετὰ τοῦτο τὴν ὕπατον ἀρχὴν 26
μηδὲ στρατηγήσας ἐδέξατο, καὶ δι' ὅλου αὐτὴν τοῦ a. C. 12
ἔτους, οὐ πρὸς τὴν ἀξίωσιν ἀλλ' ὥς που καὶ ἄλλοι τινὲς ἔτι καὶ τότε ἦρχον, ἔσχε. καὶ αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἄξιον μνήμης ἔπραξε, πλὴν ὅτι καὶ τότε ὑπερεδίκησεν, ἐπεί γε ὁ συνάρχων αὐτοῦ Γάιος Καπίτων καὶ πάνυ τὴν ἄλλως ἠριθμεῖτο· ὁ δὲ δὴ Αὔγουστος ἐκεῖ- 2
νόν τε ὡς καὶ ἐπὶ γήρως ὢν τῇ βουλῇ καὶ ταύτην τῷ Τιβερίῳ παρακατέθετο. ἀνέγνω δὲ τὸ βιβλίον οὐκ αὐτός, οὐ γὰρ οἷός τε ἦν γεγωνίσκειν, ἀλλ' ὁ Γερμανικός, ὥσπερ εἰώθει. καὶ μετὰ τοῦτ' ᾐτήσατο παρ' αὐτῶν, ἐπὶ τῇ τοῦ Κελτικοῦ πολέμου προφάσει, μήτ' οἴκοι αὐτὸν ἀσπάζεσθαι μήτ' ἀγανακτεῖν εἰ μηκέτι συσσιτοίη σφίσι· τὸ μὲν γὰρ πλεῖστον, ἄλλως 3
τε καὶ ὁσάκις ἕδρα αὐτῶν ἐγίγνετο, ἔν τε τῇ ἀγορᾷ, καὶ ἐν αὐτῷ γε ἔστιν ὅτε τῷ συνεδρίῳ καὶ ἐσιόντα αὐτὸν καὶ ἀπιόντα αὖθις ἠσπάζοντο, ἤδη δὲ καὶ ἐν

τῷ παλατίῳ, καὶ καθήμενόν γε, ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ κα-
τακείμενον, οὐχ ὅτι ἡ γερουσία ἀλλὰ καὶ οἱ ἱππεῖς
27 τοῦ τε δήμου πολλοί. οὐ μέντοι καὶ τἄλλα ἧττόν τι
παρὰ τοῦτο διῴκει, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱππεῦσι δημαρχίαν
αἰτῆσαι ἐπέτρεψε, καὶ μαθὼν ὅτι βιβλία ἄττα ἐφ᾽
ὕβρει τινῶν συγγράφοιτο, ζήτησιν αὐτῶν ἐποιήσατο,
καὶ ἐκεῖνά τε, τὰ μὲν ἐν τῇ πόλει εὑρεθέντα πρὸς τῶν
ἀγορανόμων τὰ δὲ ἔξω πρὸς τῶν ἑκασταχόθι ἀρχόν-
των, κατέφλεξε, καὶ τῶν συνθέντων αὐτὰ ἐκόλασέ
2 τινας. ἐπειδή τε συχνοὶ φυγάδες οἱ μὲν ἔξω τῶν
τόπων ἐς οὓς ἐξωρίσθησαν τὰς διατριβὰς ἐποιοῦντο,
οἱ δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκείνοις ἁβρότερον διῆγον, ἀπη-
γόρευσε μηδένα πυρὸς καὶ ὕδατος εἰρχθέντα μήτε
ἐν ἠπείρῳ διατρίβειν μήτε ἐν νήσῳ τῶν ὅσαι ἔλατ-
τον τετρακοσίων ἀπὸ τῆς ἠπείρου σταδίων ἀπέχουσι,
πλὴν Κῶ τε καὶ Ῥόδου Σαρδοῦς τε καὶ Λέσβου·
3 ταύτας γὰρ οὐκ οἶδ᾽ ὅπως μόνας ὑπεξείλετο. ἐκεῖνά
τε οὖν αὐτοῖς προσέταξε, καὶ τὸ μήτε περαιοῦσθαί
ποι ἄλλοσε, μήτε πλοῖα πλείω φορτηγοῦ τε ἑνὸς χι-
λιοφόρου καὶ κωπήρων δύο κεκτῆσθαι, μήτε δούλοις
ἢ καὶ ἀπελευθέροις ὑπὲρ εἴκοσι χρῆσθαι, μήτ᾽ οὐσίαν
ὑπὲρ δώδεκα καὶ ἡμίσειαν μυριάδα ἔχειν, τιμωρη-
θήσεσθαι καὶ αὐτοὺς ἐκείνους καὶ τοὺς ἄλλους τούς
τι παρὰ ταῦτα συμπράξαντάς σφισιν ἐπαπειλήσας.

4 ταῦτά τε οὕτως, ὅσα γε καὶ ἐς ἱστορίαν ἀναγκαῖά
ἐστι, διενομοθετήθη, καὶ πανήγυρις ἔξω τῶν νενο-
μισμένων ὑπό τε τῶν ὀρχηστῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἱππο-
τρόφων ἐποιήθη. τά τε Ἄρεια τότε μέν, ἐπειδὴ ὁ
Τίβερις τὸν ἱππόδρομον προκατέσχεν, ἐν τῇ τοῦ
Αὐγούστου ἀγορᾷ καὶ ἵππων δρόμῳ τρόπον τινὰ καὶ
5 θηρίων σφαγῇ ἐτιμήθη, αὖθις δὲ ὥσπερ εἴθιστο
ἐγένετο, καὶ λέοντάς γε ἐς αὐτὰ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ

διακοσίους ὁ Γερμανικὸς ἀπέκτεινεν. ἥ τε στοὰ ἡ Λιουία καλουμένη ᾠκοδομήθη τε ἐς τιμὴν τοῦ τε Γαΐου καὶ τοῦ Λουκίου τῶν Καισάρων, καὶ τότε καθιερώθη.

Λουκίου δὲ δὴ Μουνατίου καὶ Γαΐου Σιλίου ἐς 28
τοὺς ὑπατεύοντας ἐσγραφέντων, τήν τε προστασίαν a. C. 13
τῶν κοινῶν τὴν δεκέτη τὴν πέμπτην ἄκων δὴ ὁ Αὔ-
γουστος ἔλαβε, καὶ τῷ Τιβερίῳ τὴν ἐξουσίαν τὴν
δημαρχικὴν αὖθις ἔδωκε, τῷ τε Δρούσῳ τῷ υἱεῖ
αὐτοῦ ὑπατείαν ἐς ἔτος τρίτον, καὶ πρὶν στρατηγῆ-
σαι, αἰτῆσαι ἐπέτρεψε. καὶ συμβούλους ὑπὸ τοῦ 2
γήρως, ὑφ' οὗπερ οὐδ' ἐς τὸ βουλευτήριον ἔτι πλὴν
σπανιώτατα συνεφοίτα, εἴκοσιν ἐτησίους ᾐτήσατο·
πρότερον γὰρ καθ' ἕκμηνον πεντεκαίδεκα προσετί-
θετο. καὶ προσεψηφίσθη, πάνθ' ὅσα ἂν αὐτῷ μετά
τε τοῦ Τιβερίου καὶ μετ' ἐκείνων τῶν τε ἀεὶ ὑπα-
τευόντων καὶ τῶν ἐς τοῦτο ἀποδεδειγμένων, τῶν τε 3
ἐγγόνων αὐτοῦ τῶν ποιητῶν δῆλον ὅτι, τῶν τε
ἄλλων ὅσους ἂν ἑκάστοτε προσπαραλάβῃ, βουλευο-
μένῳ δόξῃ κύρια ὡς καὶ πάσῃ τῇ γερουσίᾳ ἀρέσαντα
εἶναι. τοῦτ' οὖν ἐκ τοῦ δόγματος, ὅπερ που καὶ
ἄλλως τῷ γε ἔργῳ εἶχε, προσθέμενος, οὕτω τὰ πλείω
καὶ κατακείμενος ἔστιν ὅτε ἐχρημάτιζεν. ἐπεί τε ἐπὶ 4
τῇ εἰκοστῇ πάντες ὡς εἰπεῖν ἐβαρύνοντο καὶ ἐδόκει
τι νεώτερον ἔσεσθαι, ἐσέπεμψε βιβλίον ἐς τὴν βου-
λήν, κελεύων ἄλλους τινὰς αὐτὴν πόρους ζητῆσαι.
τοῦτο δὲ οὐχ ὡς καὶ ἐκεῖνο τὸ τέλος καταλύσων ἐποί-
ησεν, ἀλλ' ἵνα μηδενὸς ἄλλου αἱρετωτέρου σφίσι
φανέντος καὶ ἄκοντες αὐτὸ ἄνευ τῆς ἑαυτοῦ διαβο-
λῆς βεβαιώσωσι. καὶ ὅπως γε μὴ τοῦ Γερμανικοῦ 5
τοῦ τε Δρούσου γνώμην τινὰ εἰπόντων ὑποτοπήσωσί
τε ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐντολῆς τοῦτο γεγονέναι καὶ ἀνεξέ-

ταστον αὐτὴν ἕλωνται, προσέταξε μηδέτερον αὐτῶν
μηδὲν εἰπεῖν. καὶ ἐλέχθη μὲν πολλά, καί τινα καὶ
6 διὰ βιβλίων τῷ Αὐγούστῳ ἐδηλώθη· καταμαθὼν δὲ
ἐξ αὐτῶν πάντα μᾶλλον ἢ ἐκεῖνο ἑτοίμους σφᾶς ὑπο-
μεῖναι ὄντας, ἐπί τε τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐπὶ τὰς οἰκίας
τὴν συντέλειαν ἤγαγε, καὶ παραχρῆμα μηδὲν εἰπών,
μήθ' ὅσον μήθ' ὅπως αὐτὸ δώσουσιν, ἔπεμψεν ἄλλους
ἄλλῃ τά τε τῶν ἰδιωτῶν καὶ . . . .
τό τε συνέδριον κεκλειμένον εὑρέθη καὶ βύας ὑπὲρ
4 αὐτοῦ καθήμενος ἔβυξε. καὶ κεραυνὸς ἐς εἰκόνα
αὐτοῦ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἑστῶσαν ἐμπεσὼν τὸ γράμμα
τὸ πρῶτον τοῦ ὀνόματος τοῦ Καίσαρος ἠφάνισεν·
ὅθεν οἱ μάντεις ἑκατοστῇ μετὰ τοῦτο αὐτὸν ἡμέρᾳ
θείας τινὸς μοίρας μεταλήψεσθαι ἔφασαν, τεκμαιρό-

28, 6, 6. *ἰδιωτῶν καὶ . . . .*] Deest folium codici Veneto. Quod non explent quae Xiphilinus habet p. 92: *τὰ τῶν πόλεων κτήματα ἀπογραφομένους, ἵν' ὡς καὶ μειζόνως ζημιωθησόμενοι δείσωσι καὶ τὴν εἰκοστὴν τελεῖν ἀνθέλωνται. ὃ καὶ ἐγένετο.*

29 καὶ ταῦτα μὲν ὧδέ πῃ τῷ Αὐγούστῳ διῳκεῖτο· ἐν δὲ
τῇ τῶν Αὐγουσταλίων θέᾳ, ἥτις ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ γενεθλίοις
ἐγίνετο, ἀνήρ τις ἐμμανὴς ἔς τε τὸν δίφρον τὸν τῷ Καί-
σαρι τῷ Ἰουλίῳ κείμενον ἐνιδρύνθη καὶ τὸν στέφανον αὐτοῦ
λαβὼν περιέθετο. καὶ ἐδόκει ἐς τὸν Αὔγουστόν τι σημαί-
2 νεσθαι. ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἦν· τῷ γὰρ ἐχομένῳ ἔτει, ἐν ᾧ
a. C. 14 Σέξτος τε Ἀπουλήιος καὶ Σέξτος Πομπήιος ὑπάτευσαν,
ἐξωρμήθη τε ἐς τὴν Καμπανίαν ὁ Αὔγουστος, καὶ τὸν ἀγῶνα
τὸν ἐν τῇ Νεαπόλει διαθεὶς ἔπειτα ἐν Νώλῃ μετήλλαξε.
τέρατα δὲ ἄρα ἐς τοῦτο αὐτῷ φέροντα οὔτε ἐλάχιστα οὔτε
3 δυσσύμβλητα ἐγεγένητο· ὅ, τε γὰρ ἥλιος πᾶς ἐξέλιπε, καὶ
τοῦ οὐρανοῦ τὸ πολὺ καίεσθαι ἔδοξε, ξύλα τε διάπυρα ἀπ'
αὐτοῦ πίπτοντα ἐφαντάσθη, καὶ ἀστέρες κομῆται καὶ αἱμα-
τώδεις ὤφθησαν. βουλῆς τε ἐπὶ τῇ νόσῳ αὐτοῦ ἐπαγγελ-
θείσης, ἵν' εὐχὰς ποιήσωνται, τό τε συνέδριον κ. τ. λ.

μενοι ὅτι τό τε στοιχεῖον ἐκεῖνο τὸν τῶν ἑκατὸν
ἀριθμὸν παρὰ τοῖς Λατίνοις καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν ὄνομα
θεὸν παρὰ τοῖς Τυρσηνοῖς νοεῖ. ταῦτα μὲν ζῶντος 5
ἔτ' αὐτοῦ προεφάνη, τοῖς δὲ δὴ ἔπειτα ἀνθρώποις καὶ
τὸ τῶν ὑπάτων τό τε τοῦ Σερουίου Σουλπικίου Γάλ-
βου ἐνθύμιον ἐγένετο. ἐκεῖνοί τε γὰρ συγγενεῖς πῃ
τοῦ Αὐγούστου ὄντες ἦρχον, καὶ ὁ Γάλβας ὁ τὸ κρά-
τος ὕστερον χρόνῳ λαβὼν τότε ἐν αὐτῇ τῇ νουμηνίᾳ
ἐς τοὺς ἐφήβους ἐνεγράφη. ἐπεὶ οὖν πρῶτος μετὰ 6
τὸ τοῦ Αὐγούστου γένος ἐκ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων
ἐμονάρχησε, λόγον τισὶ παρέσχεν ὡς οὐκ ἀπὸ ταὐτο-
μάτου τότε ταῦτα ἀλλ' ἐκ δαιμονίου προβουλῆς
ἐγένετο.

ὁ δ' οὖν Αὔγουστος νοσήσας μετήλλαξε· καί 30
τινα ὑποψίαν τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡ Λιουία ἔλαβεν,
ἐπειδὴ πρὸς τὸν Ἀγρίππαν κρύφα ἐς τὴν νῆσον διέ-
πλευσε καὶ ἐδόκει οἱ καὶ πάσι πάντα καταλλαγήσεσθαι.
δείσασα γάρ, ὥς φασι, μὴ καὶ ἐπὶ τῇ μοναρχίᾳ αὐ- 2
τὸν καταγάγῃ, σῦκά τινα ἐπὶ δένδροις ἔτ' ἐπόντα,
ἀφ' ὧν ὁ Αὔγουστος αὐτοχειρίᾳ συκάζειν εἰώθει,
φαρμάκῳ ἔχρισε, καὶ αὐτή τε ἅμα τὰ ἀνήλιφα ἤσθιε
κἀκείνῳ τὰ πεφαρμακευμένα προσέβαλλεν. εἴτ' οὖν 3
ἐκ τούτου εἴτε καὶ ἄλλως ἀρρωστήσας τούς τε ἑταί-
ρους συνεκάλεσε, καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὅσα ἔχρηζε, τέλος
ἔφη ὅτι τὴν Ῥώμην γηίνην παραλαβὼν λιθίνην ὑμῖν
καταλείπω. τοῦτο μὲν οὖν οὐ πρὸς τὸ τῶν οἰκοδο- 4
μημάτων αὐτῆς ἀκριβὲς ἀλλὰ πρὸς τὸ τῆς ἀρχῆς
ἰσχυρὸν ἐνεδείξατο· κρότον δὲ δή τινα παρ' αὐτῶν
ὁμοίως τοῖς γελωτοποιοῖς, ὡς καὶ ἐπὶ μίμου τινὸς
τελευτῇ, αἰτήσας καὶ πάμπανυ πάντα τὸν τῶν ἀν-
θρώπων βίον διέσκωψε.

καὶ ὁ μὲν οὕτω τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ τοῦ Αὐγού- 5

στου, ἐν ᾗ ποτε τὸ πρῶτον ὑπάτευσε, μετήλλαξε, ζήσας μὲν πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη καὶ μῆνας δέκα καὶ ἡμέρας ἓξ καὶ εἴκοσι, τῇ γὰρ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Σεπτεμβρίου ἐγεγέννητο, μοναρχήσας δέ, ἀφ᾽ οὗ πρὸς τῷ Ἀκτίῳ ἐνίκησε, τέσσαρα καὶ
31 τεσσαράκοντα ἔτη, δεκατριῶν ἡμερῶν δέοντα. οὐ μέντοι καὶ ἐκφανὴς εὐθὺς ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐγένετο· ἡ γὰρ Λιουία, φοβηθεῖσα μὴ τοῦ Τιβερίου ἐν τῇ Δελματίᾳ ἔτ᾽ ὄντος νεωτερισθῇ τι, συνέκρυψεν αὐτὸν μέχρις οὗ ἐκεῖνος ἀφίκετο. ταῦτα γὰρ οὕτω τοῖς τε πλείοσι καὶ τοῖς ἀξιοπιστοτέροις γέγραπται· εἰσὶ γάρ τινες οἳ καὶ παραγενέσθαι τὸν Τιβέριον τῇ νόσῳ αὐτοῦ καὶ ἐπισκήψεις τινὰς παρ᾽ αὐτοῦ λαβεῖν ἔφα-
2 σαν. τὸ δ᾽ οὖν σῶμα τὸ τοῦ Αὐγούστου ἐκ μὲν τῆς Νώλης οἱ πρῶτοι καθ᾽ ἑκάστην πόλιν ἐκ διαδοχῆς ἐβάστασαν, πρὸς δὲ δὴ τῇ Ῥώμῃ γενόμενον οἱ ἱππεῖς παραλαβόντες νυκτὸς ἐς τὸ ἄστυ ἐσεκόμισαν. τῇ τε ὑστεραίᾳ βουλὴ ἐγένετο, καὶ ἐς αὐτὴν οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἱππάδα στολὴν ἐνδεδυκότες συνῆλθον, οἱ δ᾽ ἄρχοντες τὴν βουλευτικὴν πλὴν τῶν ἱματίων τῶν
3 περιπορφύρων· ὁ δὲ δὴ Τιβέριος καὶ ὁ Δροῦσος ὁ υἱὸς αὐτοῦ φαιάν, τὸν ἀγοραῖον τρόπον πεποιημένην, εἶχον. καὶ τοῦ μὲν λιβανωτοῦ καὶ αὐτοὶ ἔθυσαν, τῷ δ᾽ αὐλητῇ οὐκ ἐχρήσαντο. ἐκαθέζοντο δὲ οἱ μὲν πολλοὶ ὥς που ἕκαστος εἰώθει, οἱ δ᾽ ὕπατοι κάτω ἐν τοῖς βάθροις ὁ μὲν τῷ τῶν στρατηγῶν ὁ δὲ τῷ τῶν δημάρχων. καὶ μετὰ τοῦτο τῷ τε Τιβερίῳ ἄδεια
32 ἐδόθη, ὅτι τοῦ τε νεκροῦ, οὐκ ἐξὸν δή, ἥψατο καὶ συμπαρέπεμψεν αὐτόν. καίτοι τὰς . . . . ἀρ-

32, 1, 2. Post τὰς folium deest codici Veneto, cuius proximum inchoant verba 34, 2, 1, χόντων, ἑτέρα δέ. Lacunam ita explet Xiphilinus p. 94: καὶ τὰς διαθήκας αὐτοῦ Πολύβιός τις

χόντων, ἑτέρα δὲ ἐκ τοῦ βουλευτηρίου χρυσῆ, καὶ ἑτέρα 34
αὖ ἐφ' ἅρματος πομπικοῦ ἤγετο. καὶ μετὰ ταύτας αἵ τε 2
τῶν προπατόρων αὐτοῦ καὶ αἱ τῶν ἄλλων συγγενῶν
τῶν τεθνηκότων, πλὴν τῆς τοῦ Καίσαρος ὅτι ἐς τοὺς
ἥρωας ἐσεγέγραπτο, αἵ τε τῶν ἄλλων Ῥωμαίων τῶν
καὶ καθ' ὅ,τι πρωτευσάντων, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ῥω-
μύλου ἀρξάμεναι, ἐφέροντο. καί τις καὶ τοῦ Πομ- 3

Καισάρειος ἀνέγνω ὡς μὴ πρέπον βουλευτῇ τοιοῦτόν τι ἀνα-
λέγεσθαι. κατελέλειπτο δὲ ἐν αὐταῖς τὰ μὲν δύο μέρη τοῦ κλή-
ρου τῷ Τιβερίῳ, τὸ δὲ λοιπὸν τῇ Λιουίᾳ, ὥς τινες λέγουσιν·
ἵνα γάρ τι καὶ ἐκείνη τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀπόνηται, παρὰ
τῆς βουλῆς ᾐτήσατο τοσοῦτον αὐτῇ καὶ παρὰ τὸν νόμον κα-
ταλιπεῖν δυνηθῆναι. κληρονόμοι μὲν δὴ οὗτοι ἐγεγράφατο· 2
κτήματα δὲ καὶ χρήματα πολλὰ πολλοῖς καὶ τῶν προσηκόν-
των οἱ καὶ τῶν ἀλλοτρίων, οὐχ ὅπως βουλευταῖς καὶ ἱππεῦ-
σιν ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσι, τῷ τε δήμῳ χιλίας μυριάδας, καὶ
τοῖς στρατιώταις τοῖς μὲν δορυφόροις κατὰ πεντήκοντα καὶ
διακοσίας δραχμάς, τοῖς δ' ἀστικοῖς τὴν ἡμίσειαν, τῷ τε
λοιπῷ τῷ πολιτικῷ πλήθει πέντε καὶ ἑβδομήκοντα δοθῆναι
ἐκέλευσε. καὶ προσέτι καὶ τοῖς παισὶν ὧν μικρῶν ἔτι ὄντων 3
τοὺς πατέρας τῶν οὐσιῶν ἐκεκληρονομήκει, προσέταξε πάντα
μετὰ τῶν προσόδων, ἐπειδὰν ἀνδρωθῶσιν, ἀποδοθῆναι. ὅπερ
που καὶ ζῶν ἐποίει· εἰ γάρ τινα τέκνα ἔχοντα διεδέξατο,
τοῖς παισὶν αὐτοῦ πάντως, εἰ μὲν ἤδη τότε τέλειοι ἦσαν,
εὐθύς, εἰ δὲ μή, μετὰ τοῦτο πάντα ἀπεδίδου. τοιοῦτος 4
μέντοι περὶ τοὺς ἀλλοτρίους παῖδας ὢν τὴν θυγατέρα οὔτε
κατήγαγε, καίπερ καὶ δωρεῶν ἀξιώσας, καὶ ταφῆναι ἐν τῷ
αὐτοῦ μνημείῳ ἀπηγόρευσε. τοσαῦτα μὲν αἱ διαθῆκαι ἐδή- 33
λουν, ἐσεκομίσθη δὲ καὶ βιβλία τέσσαρα· καὶ αὐτὰ ὁ Δροῦ-
σος ἀνέγνω. (Plura hic addit Zonaras p. 429, 20.) ἐγέγραπτο
δὲ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ὅσα τῆς ταφῆς εἴχετο, ἐν δὲ τῷ δευ-
τέρῳ τὰ ἔργα ἃ ἔπραξε πάντα, ἃ καὶ ἐς χαλκᾶς στήλας
πρὸς τῷ ἡρῴῳ αὐτοῦ σταθείσας ἀναγραφῆναι ἐκέλευσε.
τὸ τρίτον τά τε τῶν στρατιωτῶν καὶ τὰ τῶν προσόδων τῶν 2
τε ἀναλωμάτων τῶν δημοσίων, τό τε πλῆθος τῶν ἐν τοῖς
θησαυροῖς χρημάτων, καὶ ὅσα ἄλλα τοιουτότροπα ἐς τὴν

πηίου τοῦ μεγάλου εἰκὼν ὤφθη, τά τε ἔθνη πάνθ'
ὅσα προσεκτήσατο, ἐπιχωρίως σφίσιν ὡς ἕκαστα ἀπῃ-
κασμένα ἐπέμφθη. κἀκ τούτου καὶ τὰ ἄλλα αὐτοῖς,
4 ὅσα ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἴρηται, ἐφέσπετο. προτε-
θείσης δὲ τῆς κλίνης ἐπὶ τοῦ δημηγορικοῦ βήματος,
ἀπὸ μὲν ἐκείνου ὁ Δροῦσός τι ἀνέγνω, ἀπὸ δὲ τῶν
ἑτέρων ἐμβόλων τῶν Ἰουλιείων ὁ Τιβέριος δημόσιον
δή τινα κατὰ δόγμα λόγον ἐπ' αὐτῷ τοιόνδε ἐπε-
λέξατο.

35 "ὅσα μὲν ἰδίᾳ καὶ παρὰ τῶν συγγενῶν ἐπὶ τῷ
θείῳ ἐκείνῳ Αὐγούστῳ λεχθῆναι ἔδει, Δροῦσος
εἴρηκεν· ἐπειδὴ δὲ καὶ δημοσίας τρόπον τινὰ φωνῆς
ἡ γερουσία καλῶς ποιοῦσα ἠξίωσεν αὐτόν, οἶδα μὲν

3 ἡγεμονίαν φέροντα ἦν, εἶχε, καὶ τὸ τέταρτον ἐντολὰς καὶ
ἐπισκήψεις τῷ Τιβερίῳ καὶ τῷ κοινῷ, ἄλλας τε καὶ ὅπως
μήτ' ἀπελευθερῶσι πολλούς, ἵνα μὴ παντοδαποῦ ὄχλου τὴν
πόλιν πληρώσωσι, μήτ' αὖ ἐς τὴν πολιτείαν συχνοὺς ἐσγρά-
φωσιν, ἵνα πολὺ τὸ διάφορον αὐτοῖς πρὸς τοὺς ὑπηκόους
4 ᾖ. τά τε κοινὰ πᾶσι τοῖς δυναμένοις καὶ εἰδέναι καὶ πράτ-
τειν ἐπιτρέπειν, καὶ ἐς μηδένα ἀναρτᾶν αὐτὰ παρῄνεσε
σφίσιν, ὅπως μήτε τυραννίδος τις ἐπιθυμήσῃ, μήτ' αὖ πταί-
5 σαντος ἐκείνου τὸ δημόσιον σφαλῇ. γνώμην τε αὐτοῖς ἔδωκε
τοῖς τε παροῦσιν ἀρκεσθῆναι καὶ μηδαμῶς ἐπὶ πλεῖον τὴν
ἀρχὴν ἐπαυξῆσαι ἐθελῆσαι· δυσφύλακτόν τε γὰρ αὐτὴν
ἔσεσθαι, καὶ κινδυνεύσειν ἐκ τούτου καὶ τὰ ὄντα ἀπολέσαι
6 ἔφη. τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς ὄντως ἀεί ποτε οὐ λόγῳ μόνον
ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἐτήρησε· παρὸν γοῦν αὐτῷ πολλὰ ἐκ τοῦ
βαρβαρικοῦ προσκτήσασθαι οὐκ ἠθέλησε.

34 ταῦτα μὲν αἱ ἐντολαὶ εἶχον, μετὰ δὲ τοῦτο ἡ ἐκφορὰ
αὐτοῦ ἐγένετο. κλίνη ἦν ἔκ τε ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ
πεποιημένη καὶ στρώμασιν ἁλουργοῖς διαχρύσοις κεκοσμη-
μένη· καὶ ἐν αὐτῇ τὸ μὲν σῶμα κάτω που ἐν θήκῃ συνε-
κέκρυπτο, εἰκὼν δὲ δή τις αὐτοῦ κηρίνη ἐν ἐπινικίῳ στολῇ
2 ἐξεφαίνετο. καὶ αὕτη μὲν ἐκ τοῦ παλατίου πρὸς τῶν ἐς
νέωτα ἀρχόντων.

προσήκοντα ἐμαυτῷ τὸν λόγον τόνδε ἐπιτραπείς, τίς 2
γὰρ ἂν δικαιότερον ἐμοῦ τοῦ καὶ παιδὸς αὐτοῦ καὶ
διαδόχου τὸν ἐπ' αὐτῷ ἔπαινον ἐνεχειρίσθη; οὐ μέν-
τοι καὶ θαρρεῖν ἔχω ὡς οὐ πολὺ καταδεέστερος καὶ
τῆς ὑμετέρας περὶ αὐτοῦ βουλήσεως καὶ τῆς ἐκείνου
ἀξιώσεως ὤν. ἀλλ' εἰ μὲν ἐν ἀλλοτρίοις τισὶ λέξειν 3
ἔμελλον, σφόδρα ἂν ἐφοβούμην μὴ τῷ ἐμῷ λόγῳ
προσέχοντες τοιαῦτα καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ νομίσωσιν
εἶναι· νῦν δὲ δὴ παραμυθεῖταί με ὅτι παρ' ὑμῖν
τοῖς πάντα τε αὐτὰ ἀκριβῶς εἰδόσι καὶ πάντων αὐ-
τῶν πεπειραμένοις, καὶ διὰ ταῦτα καὶ τῶν ἐπαίνων
τῶνδε αὐτὸν ἠξιωκόσι, τοὺς λόγους ποιήσομαι. οὐ 4
γὰρ ἐξ ὧν ἂν ἐγὼ εἴπω καὶ τὴν ἐκείνου ἀρετὴν κρι-
νεῖτε, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτοὶ σύνιστε καὶ τοῖς ἐμοῖς λόγοις
βοηθήσετε, ἀναπληροῦντες τὸ ἐλλεῖπον τῇ μνήμῃ
τῶν γεγονότων, ὥστε κοινὸν κἂν τούτῳ παρὰ πάν-
των τὸν ἔπαινον γενέσθαι, ἐμοῦ τε ὥσπερ ἐν χορῷ
τινὶ τὰ κεφάλαια ἀποσημαίνοντος, καὶ ὑμῶν τὰ λοιπὰ
συνεπηχούντων. οὐ γὰρ δὴ καὶ ἐκεῖνο δέδοικα μὴ 5
ἤτοι ἐμοῦ ἀσθένειάν τινα καταγνῶτε, ὅτι μὴ δύναμαι
τῆς ἐπιθυμίας ὑμῶν τυχεῖν, ἢ αὐτοὶ τῷ ὑπερβάλλοντι
ὑμᾶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ φθονήσητε. τίς γὰρ οὐκ
ἐπίσταται τοῦθ' ὅτι οὔτ' ἂν πάντες ἄνθρωποι συνελ-
θόντες ἀξίους αὐτοῦ ἐπαίνους εἴποιεν, καὶ πάντες
ἐθελονταὶ τῶν νικητηρίων αὐτῷ παραχωρεῖτε, οὐχ 6
ὅτι οὐδεὶς ἂν ὑμῶν ἐξισωθείη οἱ φθονοῦντες, ἀλλὰ
καὶ αὐτῷ τῷ ὑπερέχοντι αὐτοῦ ἀγαλλόμενοι. ὅσῳ
γὰρ ἂν οὗτος μείζων ὑμῶν φανῇ, τοσούτῳ μείζονα
ὑμεῖς εὐηργετῆσθαι δόξετε, ὥστε μὴ ἀφ' ὧν ἐλατ-
τοῦσθε αὐτοῦ βασκανίαν ὑμῖν, ἀλλ' ἀφ' ὧν εὖ
πεπόνθατε ὑπ' αὐτοῦ σεμνότητα ἐγγενέσθαι.

ἄρξομαι δὲ ἐντεῦθεν ὅθενπερ καὶ ἐκεῖνος τὰ 36

κοινὰ πράττειν ἤρξατο, τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας αὐτοῦ. καὶ γὰρ τοῦτο ἓν τῶν μεγίστων τοῦ Αὐγούστου ἔργων ἐστὶν ὅτι ἄρτι ἔκ τε τῶν παίδων ἐξεληλυθὼς καὶ μειρακιοῦσθαι ἀρχόμενος τὸν μὲν
2 ἄλλον χρόνον, καθ' ὃν καλῶς τὰ δημόσια πρὸς τοῦ ἡμιθέου ἐκείνου Καίσαρος διῳκεῖτο, παιδείᾳ προσεῖχεν, ἐπεὶ δὲ ἐπιβουλευθέντος αὐτοῦ πάντα τὰ κοινὰ ἐταράχθη, τῷ τε πατρὶ ἅμα ἱκανῶς ἐτιμώρησε καὶ ὑμῖν ἀναγκαίως ἐπεκούρησε, μήτε τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν φοβηθεὶς μήτε τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων δείσας μήτε τὴν ὀλιγοετίαν τὴν ἑαυτοῦ ὀκνήσας.
3 καίτοι τί τοιοῦτον ἢ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἢ Ῥωμύλος ὁ ἡμέτερος, οἵπερ που μάλιστα νεαροὶ ὄντες ἐλλόγιμόν τι ποιῆσαι δοκοῦσιν, ἔπραξαν; ἀλλὰ τούτους μὲν ἐάσω, ἵνα μὴ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ παραβάλλειν οἱ καὶ παραδεικνύναι σφᾶς, καὶ ταῦτα ἐν ὑμῖν μηδὲν ἧττον ἐμοῦ αὐτοὺς εἰδόσι, σμικροτέραν τὴν τοῦ Αὐγούστου
4 ἀρετὴν ποιεῖν νομισθῶ· πρὸς μόνον δὲ δὴ τὸν Ἡρακλέα καὶ τὰ ἐκείνου ἔργα παραθεωρῶν αὐτὸν ὀρθῶς μὲν ἂν κατ' αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν δόξαιμι, τοσοῦτον δ' ἂν τῆς προαιρέσεως διαμάρτοιμι ὅσον ἐκεῖνος μὲν ἔν τε παισὶν ὄφεις καὶ ἐν ἀνδράσιν ἔλαφόν τέ τινα καὶ κάπρον καὶ νὴ Δία καὶ λέοντα ἄκων καὶ ἐξ ἐπιτάξεως
5 ἀπέκτεινεν, οὗτος δὲ οὐκ ἐν θηρίοις ἀλλ' ἐν ἀνδράσιν, ἐθελοντὴς καὶ πολεμῶν καὶ νομοθετῶν, τό τε κοινὸν ἀκριβῶς ἔσωσε καὶ αὐτὸς ἐλαμπρύνθη. τοιγάρτοι διὰ ταῦτα καὶ στρατηγὸν αὐτὸν εἵλεσθε καὶ ὕπατον ἐδείξατε ἐκεῖνο τῆς ἡλικίας ἔχοντα ἐν ᾧ μηδὲ στρατεύεσθαί τινες ἐθέλουσιν.

37 αὕτη μὲν δὴ καὶ Αὐγούστῳ τοῦ πολιτικοῦ βίου ἀρχὴ καὶ ἐμοὶ τοῦ περὶ αὐτοῦ λόγου γέγονε· μετὰ

δὲ δὴ τοῦτο ὁρῶν τὸ μὲν πλεῖστον καὶ κράτιστον καὶ
τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς ἑαυτῷ συμφρονοῦν, στα-
σιωτείαις δέ τισι τόν τε Λέπιδον καὶ τὸν Ἀντώνιον
τόν τε Σέξτον καὶ τὸν Βροῦτον τόν τε Κάσσιον χρω-
μένους, καὶ φοβηθεὶς μὴ πολλοῖς ἅμα πολέμοις, καὶ 2
τούτοις ἐμφυλίοις, ἡ πόλις συνενεχθεῖσα καὶ διασπα-
σθῇ καὶ ἐκτρυχωθῇ ὥστε μηδένα ἔτι τρόπον ἀνενεγ-
κεῖν δυνηθῆναι, φρονιμώτατα καὶ δημωφελέστατα
αὐτοὺς διέθηκε· τούς τε γὰρ ἰσχύοντας καὶ αὐτῷ 3
τῷ ἄστει ἐπικειμένους προσλαβὼν κατεπολέμησε μετ᾽
αὐτῶν τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων ὑπεξαιρεθέντων
αὖθις αὖ καὶ ἀπ᾽ ἐκείνων ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς, ἑλό-
μενος μὲν ὀλίγους τινὰς καὶ ἄκων σφίσι προέσθαι
ὥστε τοὺς πλείους διασῶσαι, ἑλόμενος δὲ καθ᾽ ἑκά-
στους αὐτοῖς ἐπιτηδείως πως προσενεχθῆναι ὥστε
μὴ πᾶσιν ἅμα πολεμῆσαι. ἐξ ὧν ἐκεῖνος μὲν οὐδὲν 4
ἰδίᾳ ἐκέρδανεν, ἡμᾶς δὲ δὴ πάντας περιφανῶς ὠφέ-
λησε. καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς πολέμους τούς τε ἐμφυ-
λίους καὶ τοὺς ὀθνείους ἔργα αὐτοῦ τί ἄν τις μακρη-
γοροίη, ἄλλως τε καὶ διότι τὰ μὲν ὤφελε μηδ᾽ ἀρχὴν
γεγονέναι, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἐπικτηθέντων πολὺ ἐναργε-
στέραν τὴν ὠφέλειαν παντὸς λόγου παρέχεται. καὶ 5
προσέτι καὶ τῆς τύχης τὸ πλεῖστον ὄντα, καὶ μετὰ
πολλῶν μὲν πολιτῶν πολλῶν δὲ καὶ συμμάχων κα-
τορθωθέντα, καὶ κοινὴν πρὸς ἐκείνους τὴν αἰτίαν
αὐτῷ ἔχει, καὶ τάχα ἂν καὶ ἑτέρων τινῶν πράξεσι
παραβληθείη. ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω· καὶ γάρ 6
που πολλαχῇ αὐτὰ καὶ γεγραμμένα καὶ τετυπωμένα
καὶ ὁρᾶν καὶ ἀναγιγνώσκειν δύνασθε· ἃ δὲ δὴ μά-
λιστα αὐτοῦ τε τοῦ Αὐγούστου ἔργα ἐστί, καὶ μήτ᾽
ἄλλῳ τινὶ ἀνθρώπων πέπρακται, καὶ τὴν πόλιν
ἡμῶν οὐ μόνον ἐκ πολλῶν καὶ παντοδαπῶν κινδύ-

νων περιπεποίηκεν ἀλλὰ καὶ εὐπορωτέραν καὶ δυνα-
7 τωτέραν ἐξείργασται, ταῦτ' ἐρῶ μόνα· ἐκείνῳ τε γὰρ
εὔκλειαν ἐξαίρετον λεχθέντα οἴσει, καὶ ὑμῶν τοῖς
μὲν πρεσβυτέροις ἡδονὴν ἄμεμπτον ποιήσει, τοῖς δὲ
νεωτέροις διδασκαλίαν ἀκριβῆ τοῦ τε τρόπου καὶ τῆς
καταστάσεως τῆς πολιτείας παρέξει.

38 ὁ τοίνυν Αὔγουστος οὗτος, ὃν δι' αὐτὰ ταῦτα
καὶ τῆς ἐπωνυμίας ταύτης ἠξιώσατε, ἐπειδὴ τάχιστα
τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἀπηλλάγη καὶ πράξας καὶ
παθὼν οὐχ ὅσα αὐτὸς ἤθελεν ἀλλ' ὅσα τῷ δαιμονίῳ
ἔδοξε, πρῶτον μὲν τοὺς πλείους τῶν ἀντιστάντων
οἱ καὶ περιγενομένων ἐκ τῶν παρατάξεων ἔσωσεν,
ἐν μηδενὶ τὸν Σύλλαν μιμησάμενος τὸν εὐτυχῆ ὀνο-
2 μαζόμενον. καὶ ἵνα μὴ πάντας αὐτοὺς καταλέγω, τίς
οὐκ οἶδε τὸν Σόσιον, τίς τὸν Σκαῦρον τὸν ἀδελφὸν
τοῦ Σέξτου, τίς τὸν Λέπιδον αὐτόν, ὃς καὶ ἐπεβίω
τοσοῦτον τῇ ἥττῃ χρόνον καὶ ἀρχιέρεως διὰ παντὸς
αὐτοῦ ὢν διετέλεσεν; ἔπειτα δὲ τοὺς συνεξετασθέν-
τας οἱ πολλαῖς καὶ μεγάλαις δωρεαῖς τιμήσας οὔθ'
3 ὑπερήφανόν τι πράττειν οὔθ' ὑβρίζειν εἴασεν. ἀλλ'
ἴστε γὰρ ἀκριβῶς καὶ ἐν τούτῳ τούς τε ἄλλους καὶ
τὸν Μαικήναν καὶ τὸν Ἀγρίππαν, ὥστε με μηδὲν
μηδὲ τούτους ἐξαριθμήσασθαι δεῖσθαι. δύο μὲν δὴ
ταῦτ' ἔσχεν οἷα ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἐνὶ ἐγένετο. ἤδη
γὰρ οἶδ' ὅτι καὶ ἐχθρῶν τινες ἐφείσαντο καὶ ἕτεροι
τοῖς ἑταίροις ἀσελγαίνειν οὐκ ἐπέτρεψαν· ἀλλὰ ἀμ-
φότερα τῷ αὐτῷ ἅμα διὰ πάντων ὁμοίως οὐκ ἔστιν
4 ὅτῳ ποτὲ ἄλλῳ ὑπῆρξε. τεκμήριον δέ, Σύλλας μὲν
καὶ Μάριος καὶ τοὺς παῖδας τῶν ἀντιπολεμησάντων
σφίσιν ἤχθηραν· τί γὰρ δεῖ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν τῶν
μικροτέρων μνημονεύειν; Πομπήιος δὲ καὶ Καῖσαρ
τούτου μὲν ἀπέσχοντο ὥς γε ἐπίπαν εἰπεῖν, τοῖς δὲ

δὴ φίλοις οὐκ ὀλίγα παρὰ τὰ ἑαυτῶν ἤθη ποιεῖν
ἐφῆκαν. ἀλλ' οὗτος οὕτως ἑκάτερον αὐτῶν ἔμιξε καὶ 5
ἐκέρασεν ὥστε τοῖς τε ἐναντιωθεῖσίν οἱ νίκην τὴν
ἧτταν ἀποφῆναι καὶ τοῖς συναγωνισαμένοις εὐτυχῆ
τὴν ἀρετὴν ἀποδεῖξαι.

ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ τὸ μὲν στασιωτικὸν πᾶν 39
τὸ περιλειφθὲν φιλανθρωπίᾳ καταστήσας, τὸ δὲ στρα-
τιωτικὸν τὸ κρατῆσαν εὐεργεσίᾳ μετριάσας, καὶ δυ-
νηθεὶς ἂν ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῶν ὅπλων τῶν τε χρη-
μάτων μόνος ἀναμφιλόγως κύριος ἁπάντων, ὧν γε
καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐγεγόνει, εἶναι, οὐκ 2
ἠθέλησεν, ἀλλ' ὥσπερ τις ἰατρὸς ἀγαθὸς σῶμα νενο-
σηκὸς παραλαβὼν καὶ ἐξιασάμενος, ἀπέδωκε πάντα
ὑμῖν ὑγιᾶ ποιήσας. καίτοι τοῦτο ἡλίκον ἐστὶ μάλιστα
ἂν ἐξ ἐκείνου τεκμήραισθε ὅτι καὶ τὸν Πομπήιον καὶ
τὸν Μέτελλον τὸν τότε ἀνθήσαντα ἐπήνεσαν οἱ πα-
τέρες ἡμῶν, ἐπειδὴ τὰς δυνάμεις μεθ' ὧν ἐπολέμη-
σαν ἐθελονταὶ διαφῆκαν. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μικράν τινα 3
ἰσχὺν καὶ ταύτην πρόσκαιρον ἔχοντες, καὶ προσέτι
καὶ ἀντιπάλους τοὺς οὐκ ἐπιτρέψοντάς σφισιν ἄλλο
τι ποιῆσαι κεκτημένοι, τοῦτό τε ἔπραξαν καὶ ἐπ'
αὐτῷ ἔπαινον ἔσχον, ποῦ δὴ δύναιτ' ἄν τις τῆς
Αὐγούστου μεγαλοφροσύνης ἐφικέσθαι, ὅστις πάσας 4
μὲν τὰς δυνάμεις ὑμῶν τηλικαύτας οὔσας ἔχων, πάν-
των δὲ τῶν χρημάτων πλείστων ὄντων κρατῶν, καὶ
μήτε φοβούμενός τινα μήθ' ὑποπτεύων, ἀλλ' ἐξὸν
αὐτῷ πάντων συνεπαινούντων μόνῳ ἄρχειν, οὐκ
ἠξίωσεν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἔθνη καὶ τὰ χρή-
ματα ἐς τὸ μέσον ὑμῖν κατέθηκεν; ὅθενπερ καὶ ὑμεῖς, 5
καλῶς ποιοῦντες καὶ ὀρθῶς φρονοῦντες, οὐκ ἠνέσ-
χεσθε οὐδὲ ἐπετρέψατε αὐτῷ ἰδιωτεῦσαι, ἀλλ' ἅτε
εὖ εἰδότες ὅτι δημοκρατία μὲν οὔποτ' ἂν τηλικούτοις

πράγμασιν ἁρμόσειε, προστασία δὲ ἑνὸς ἀνδρὸς μά-
λιστ᾿ ἂν αὐτὰ σώσειε, οὔτε λόγῳ μὲν ἐπανελθεῖν ἐς
τὴν αὐτονομίαν ἔργῳ δὲ ἐς τοὺς στασιασμοὺς ἠθε-
6 λήσατε, καὶ ἐκεῖνον, ὃν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ἐδεδοκι-
μάκειτε, προκρίναντες ἠναγκάσατε χρόνον γέ τινα
ὑμῶν προστῆναι. ἐξ οὗ δὴ πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ πει-
ραθέντες, καὶ δεύτερον αὖθις καὶ τρίτον τέταρτόν
τε καὶ πέμπτον ἐξεβιάσασθε αὐτὸν ἐν τῇ τῶν κοινῶν
40 διαχειρίσει ἐμμεῖναι. καὶ μάλα εἰκότως· τίς μὲν γὰρ
οὐκ ἂν ἕλοιτο ἀπραγμόνως σώζεσθαι καὶ ἀκινδύνως
εὐδαιμονεῖν, καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν τῶν τῆς πολιτείας
ἀφθόνως ἀπολαύειν, ταῖς δὲ δὴ φροντίσι ταῖς ὑπὲρ
αὐτῆς μὴ συνεῖναι; τίς δ᾿ ἂν ἄμεινον τοῦ Αὐγούστου
τῆς ἰδίας οἰκίας μόνης, μήτι γε καὶ ἄλλων ἀνθρώπων
2 τοσούτων, ἦρξεν; ὅστις τὰ μὲν ἐπίπονα καὶ πολέμια
ἔθνη αὐτὸς καὶ φρουρήσειν καὶ σώσειν ὑπεδέξατο,
τὰ δ᾿ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα καὶ ἀκίνδυνα ὑμῖν ἀπέδωκε,
στρατιώτας τε τοσούτους ἀθανάτους πρὸς τὸ προπο-
λεμεῖν ὑμῶν τρέφων οὐδενὶ τῶν σφετέρων λυπηροὺς
αὐτοὺς ἐποίησεν, ἀλλ᾿ ἐπὶ μὲν τὸ ὀθνεῖον φύλακας
φοβερωτάτους, πρὸς δὲ τὸ οἰκεῖον ἀόπλους ἀπολέμους
3 εἶναι παρεσκεύασε. καὶ μέντοι καὶ τῶν βουλευτῶν
οὔτε ἐν ταῖς ἡγεμονίαις τὴν τοῦ κλήρου τύχην ἀφεί-
λετο, ἀλλὰ καὶ τὰ ἆθλά σφισι τῆς ἀρετῆς προσπα-
ρέσχεν, οὔτε ἐν ταῖς διαγνώμαις τὴν ἐξουσίαν τῆς
διαψηφίσεως κατέλυσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς
4 παρρησίας προσέθηκεν. ἔκ τε τοῦ δήμου τὸ δύσκρι-
τον ἐν ταῖς διαγνώσεσιν ἐς τὴν τῶν δικαστηρίων
ἀκρίβειαν μεταστήσας, τό τε ἀξίωμα τῶν ἀρχαιρεσιῶν
αὐτῷ ἐτήρησε, κἀν ταύταις τὸ φιλότιμον ἀντὶ τοῦ
φιλονείκου σφᾶς ἐξεπαίδευσε, κἀκ τῶν σπουδαρχιῶν
αὐτῶν τὸ πλεονεκτικὸν ἐκκόψας τὸ εὔδοξον αὐταῖς

ἀντέδωκε. τά τε ἑαυτοῦ χρήματα σωφρόνως ἐπαύ-
ξων ἐς τὴν δημοσίαν χρείαν ἀνήλισκε, καὶ τῶν κοι-
νῶν ὡς ἰδίων κηδόμενος ὡς ἀλλοτρίων ἀπείχετο.
καὶ πάντα μὲν τὰ ἔργα τὰ πεπονηκότα ἐπισκευάσας 5
οὐδενὸς τῶν ποιησάντων αὐτὰ τὴν δόξαν ἀπεστέρη-
σε· πολλὰ δὲ καὶ ἐκ καινῆς, τὰ μὲν ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ
ὀνόματι τὰ δὲ καὶ ἐφ᾽ ἑτέρων, τὰ μὲν αὐτὸς κατε-
σκεύασε τὰ δὲ ἐκείνοις οἰκοδομῆσαι ἐπέτρεψε, τὸ τῷ
κοινῷ χρήσιμον διὰ πάντων ἰδών, ἀλλ᾽ οὐ τῆς ἐπ᾽
αὐτοῖς εὐκλείας ἰδίᾳ τισὶ φθονήσας. τοῖς τε τῶν 6
οἰκειοτάτων ὑβρίσμασιν ἀπαραιτήτως ἐπεξιὼν τὰ
τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα ἀνθρωπίνως μετεχειρίζετο.
καὶ τοὺς μὲν ἀρετήν τινα ἔχοντας ἀφθόνως εἴα οἱ
παρισοῦσθαι, τοὺς δ᾽ ἄλλως πως βιοῦντας οὐκ ἤλεγ-
χεν. ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιβουλευσάντων αὐτῷ μόνους 7
τοὺς μηδ᾽ ἂν ἑαυτοῖς λυσιτελούντως ζήσαντας ἐδι-
καίωσε, τοὺς δὲ δὴ λοιποὺς οὕτω διέθηκεν ὥστε
παμπληθῆ χρόνον μηδένα μήτ᾽ οὖν ἀληθῆ μήτε ψευ-
δῆ αἰτίαν ἐπιθέσεως λαβεῖν. θαυμαστὸν μὲν γὰρ
οὐδὲν εἰ καὶ ἐπεβουλεύθη ποτέ· οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ οἱ
θεοὶ πᾶσιν ὁμοίως ἀρέσκουσιν· ἡ δὲ δὴ τῶν καλῶς
ἀρχόντων ἀρετὴ οὐκ ἐξ ὧν ἂν ἕτεροι κακουργήσωσιν,
ἀλλ᾽ ἐξ ὧν ἂν αὐτοὶ εὖ ποιήσωσι φαίνεται.

εἴρηκα, ὦ Κυιρῖται, τὰ μέγιστα καὶ ἐκπρεπέστατα, 41
ὥς γε ἐν κεφαλαίοις διελθεῖν, ἐπεὶ ἄν γέ τις πάντα
ἀκριβῶς καθ᾽ ἕκαστον ἀναριθμήσασθαι ἐθελήσῃ,
παμπόλλων ἂν ἡμερῶν δεηθείη. πρὸς δὲ καὶ εὖ οἶδ᾽
ὅτι παρ᾽ ἐμοῦ μὲν μόνα ταῦτα ἀκηκοότες ἔσεσθε, παρ᾽
ἑαυτοῖς δὲ δὴ καὶ τἄλλα ἐξ αὐτῶν πάντα ἀναμνησθή-
σεσθε, ὥστε τρόπον τινὰ καὶ ἐκεῖνα ἐμὲ δοκεῖν εἰρη-
κέναι. οὐδὲ γὰρ ἄλλως κόμπου τινὸς ἐν ἑτέροις τοῖς 2
περὶ αὐτοῦ λόγον οὐδ᾽ ὑμεῖς τὴν ἀκρόασιν πεποίησθε,

ἀλλ᾽ ὅπως τὰ πεπραγμένα αὐτῷ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ
ὄντα ἀειμνήστου παρὰ ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν εὐκλείας
3 τύχῃ. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν τῶν βουλευτῶν αὐτοῦ
μνημονεύσειεν, ὧν τὸ φαῦλον τὸ ἐκ τῶν στάσεων
ἐπιπολάσαν ἀλύπως ἀφελὼν τὸ λοιπὸν αὐτῷ τε τού-
τῳ ἐσέμνυνε καὶ τῇ αὐξήσει τοῦ τιμήματος ἐμεγάλυνε
τῇ τε δόσει τῶν χρημάτων ἐπλούτισεν· οἷς ἐξ ἴσου
καὶ αὐτὸς τὴν γνώμην ἐδίδου, καὶ μεθ᾽ ὧν συμμε-
θίστατο· οἷς πάντα τὰ μέγιστα καὶ ἀναγκαιότατα
ἀεί ποτε ἢ ἐν τῷ συνεδρίῳ ἢ καὶ οἴκοι διά τε τὴν
ἡλικίαν καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, παρα-
4 λαμβάνων ἄλλοτε ἄλλους, ἐπεκοίνου. τίς δ᾽ οὐκ ἂν
τῶν λοιπῶν Ῥωμαίων, οἷς ἔργα, χρήματα, ἀγῶνας,
πανηγύρεις, ἄδειαν, ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων, ἀσφά-
λειαν οὐκ ἀπὸ τῶν πολεμίων οὐδ᾽ ἀπὸ τῶν κακούρ-
γων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἐκ τοῦ δαιμονίου οὐχ
ὅτι μεθ᾽ ἡμέραν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ συμπιπτόντων,
παρεσκεύασε. τίς τῶν συμμάχων, οἷς ἀκίνδυνον
τὴν ἐλευθερίαν, οἷς ἀζήμιον τὴν συμμαχίαν ἐποίησε.
τίς τῶν ὑπηκόων, ὧν οὐδεὶς οὔθ᾽ ὑβρίσθη ποτὲ οὔτε
5 ἐπηρεάσθη. πῶς δ᾽ ἄν τις ἐπιλάθοιτο ἀνδρὸς ἰδίᾳ
μὲν πένητος δημοσίᾳ δὲ πλουσίου, καὶ πρὸς ἑαυτὸν
μὲν οἰκονομικοῦ πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ἀναλωτικοῦ
γενομένου, καὶ αὐτοῦ μὲν πάντα ἀεὶ καὶ πόνον καὶ
κίνδυνον ὑπὲρ ὑμῶν ὑπομείναντος, ὑμᾶς δὲ δὴ μηδ᾽
ὅσον προπέμψαι ποι αὐτὸν ἀπιόντα ἢ καὶ ἀπαντῆσαί
οἱ ἐπανιόντι ταλαιπωρήσαντος, καὶ ἐν μὲν ταῖς ἑορ-
ταῖς καὶ τὸν δῆμον οἴκαδε προσδεξαμένου, ἐν δὲ ταῖς
ἄλλαις ἡμέραις καὶ τὴν γερουσίαν ἐν αὐτῷ τῷ βου-
6 λευτηρίῳ ἀσπασαμένου; πῶς τοῦ τε πλήθους καὶ τῆς
ἀκριβείας ἅμα τῶν νόμων τῶν τοῖς μὲν ἀδικουμένοις
αὐτάρκες παραμύθιον τοῖς δ᾽ ἀδικοῦσιν οὐκ ἀπάν-

θρωπον τιμωρίαν ἐχόντων; πῶς τῶν γερῶν τῶν τοῖς
γαμοῦσι καὶ τεκνοῦσι προκειμένων; πῶς τῶν ἄθλων
τῶν τοῖς στρατιώταις ἄνευ τινὸς ἑτέρου βλάβης δε-
δομένων; τί δέ; τὸ τοῖς ἅπαξ ἀναγκαίως κτηθεῖσιν 7
ἀρκεσθῆναι αὐτὸν καὶ μηδὲν ἕτερον προσκατεργά-
σασθαι ἐθελῆσαι, ἐξ οὗ πλειόνων ἂν δόξαντες ἄρχειν
καὶ τὰ ὄντα ἀπωλέσαμεν, ἢ τὸ τοῖς μὲν πάνυ φίλοις
καὶ συνησθῆναι ἀεί ποτε αὐτὸν καὶ συλλυπηθῆναι καὶ
συμπαῖξαι καὶ συσπουδάσαι, πᾶσι δ' ἁπλῶς τοῖς 8
ὠφέλιμόν τι ἐπινοῆσαι δυνασθεῖσι παρρησιάσασθαι
ἐπιτρέψαι, καὶ τοὺς μὲν ἀληθιζομένους τινὰ ἐπαινέ-
σαι, τοὺς δὲ κολακεύοντας μισῆσαι, καὶ πολλὰ μὲν
καὶ ἐκ τῶν οἰκείων πολλοῖς χαρίσασθαι, πάντα δὲ
τὰ καταλειφθέντα αὐτῷ ὑπό τινων παῖδας ἐχόντων
αὐτοῖς ἐκείνοις ἀποδοῦναι, ποίᾳ ἂν ἐπιλησμοσύνῃ
φθαρείη; τοιγαροῦν διὰ ταῦτα εἰκότως καὶ προστά- 9
την αὐτὸν καὶ πατέρα δημόσιον ἐποιήσασθε, καὶ
ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ ὑπατείαις πλείσταις ἐπεγαυ-
ρώσατε, καὶ τὸ τελευταῖον καὶ ἥρωα ἀπεδείξατε καὶ
ἀθάνατον ἀπεφήνατε. οὔκουν οὐδὲ πενθεῖν αὐτὸν
ἡμῖν πρέπει, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ τῇ φύσει ἤδη
ἀποδοῦναι, τὴν δὲ ψυχὴν ὡς καὶ θεοῦ ἀεὶ ἀγάλλειν."

Τιβέριος μὲν ταῦτα ἀνέγνω, μετὰ δὲ τοῦτο τὴν 42
κλίνην οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ πρότερον ἀράμενοι διὰ
τῶν ἐπινικίων πυλῶν κατὰ τὰ τῇ βουλῇ δόξαντα
διεκόμισαν. παρῆν δὲ καὶ συνεξέφερεν αὐτὸν ἥ τε
γερουσία καὶ ἡ ἱππάς, αἵ τε γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὸ
δορυφορικόν, οἵ τε λοιποὶ πάντες ὡς εἰπεῖν οἱ ἐν τῇ
πόλει τότε ὄντες. ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν πυρὰν τὴν ἐν τῷ Ἀρείῳ 2
πεδίῳ ἐνετέθη, πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς πάντες περιῆλθον
αὐτήν, ἔπειτα δὲ οἵ τε ἱππεῖς, οἵ τε ἐκ τοῦ τέλους καὶ
οἱ ἄλλοι, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν τὸ φρουρικὸν περιέδραμον,

πάντα τὰ νικητήρια, ὅσα τινὲς αὐτῶν ἐπ' ἀριστείᾳ
ποτὲ παρ' αὐτοῦ εἰλήφεσαν, ἐπιβάλλοντες αὐτῷ.
3 κἀκ τούτου δᾳδας ἑκατόνταρχοι, ὥς που τῇ βουλῇ
ἐδόκει, λαβόντες ὑφῆψαν αὐτήν· καὶ ἡ μὲν ἀνη-
λίσκετο, ἀετὸς δέ τις ἐξ αὐτῆς ἀφεθεὶς ἀνίπτατο ὡς
καὶ δὴ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐς τὸν οὐρανὸν ἀναφέρων.
πραχθέντων δὲ τούτων οἱ μὲν ἄλλοι ἀπηλλάγησαν,
4 ἡ δὲ δὴ Λιουία κατὰ χώραν πέντε ἡμέραις μετὰ τῶν
πρώτων ἱππέων μείνασα τά τε ὀστᾶ αὐτοῦ συνελέ-
ξατο καὶ ἐς τὸ μνημεῖον κατέθετο.

43 τὸ δὲ δὴ πένθος τὸ μὲν ἐκ τοῦ νόμου οἱ μὲν
ἄνδρες οὐ πολλαῖς ἡμέραις αἱ δὲ γυναῖκες ἐνιαυτῷ
ὅλῳ κατὰ ψήφισμα ἐποιήσαντο, τὸ δ' ἀληθὲς ἐν μὲν
τῷ παραχρῆμα οὐ πολλοὶ ὕστερον δὲ πάντες ἔσχον.
εὐπρόσοδός τε γὰρ πᾶσιν ὁμοίως ἦν, καὶ ἐς χρήματα
πολλοῖς ἐπήρκει, τούς τε φίλους ἰσχυρῶς ἐτίμα, καὶ
2 ταῖς παρρησίαις αὐτῶν ὑπερέχαιρε. τεκμήριον δὲ
πρὸς τοῖς εἰρημένοις ὅτι τοῦ Ἀθηνοδώρου ἐν δίφρῳ
ποτὲ καταστέγῳ ἐς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ ὡς καὶ γυναι-
κός τινος ἐσκομισθέντος, καὶ ἐξ αὐτοῦ ξιφήρους
ἐκπηδήσαντος, καὶ προσεπειπόντος "οὐ φοβῇ μή τίς
σε οὕτως ἐσελθὼν ἀποκτείνῃ;" οὐχ ὅπως ὠργίσθη,
3 ἀλλὰ καὶ χάριν αὐτῷ ἔγνω. ταῦτά τε οὖν αὐτοῦ ἀνε-
μιμνήσκοντο, καὶ ὅτι καὶ τοῖς λυπήσασί τι αὐτὸν οὐκ
ἀκρατῶς ὠργίζετο, τήν τε πίστιν καὶ πρὸς τοὺς οὐκ
ἀξίους αὐτῆς ἐτήρει· Κοροκότταν γοῦν τινα λῃστὴν
ἐν Ἰβηρίᾳ ἀκμάσαντα τὸ μὲν πρῶτον οὕτω δι' ὀργῆς
ἔσχεν ὥστε τῷ ζωγρήσαντι αὐτὸν πέντε καὶ εἴκοσι
μυριάδας ἐπικηρύξαι, ἔπειτ' ἐπειδὴ ἑκὼν οἱ προσῆλ-
θεν, οὔτε τι κακὸν εἰργάσατο καὶ προσέτι καὶ τῷ
4 ἀργυρίῳ ἐκείνῳ ἐπλούτισε. διά τε οὖν ταῦτα, καὶ
ὅτι τὴν μοναρχίαν τῇ δημοκρατίᾳ μίξας τό τε ἐλεύ-

θερόν σφισιν ἐτήρησε καὶ τὸ κόσμιον τό τε ἀσφαλὲς προσπαρεσκεύασεν, ὥστ' ἔξω μὲν τοῦ δημοκρατικοῦ θράσους ἔξω δὲ καὶ τῶν τυραννικῶν ὕβρεων ὄντας ἔν τε ἐλευθερίᾳ σώφρονι καὶ ἐν μοναρχίᾳ ἀδεεῖ ζῆν, βασιλευομένους τε ἄνευ δουλείας καὶ δημοκρατουμένους ἄνευ διχοστασίας, δεινῶς αὐτὸν ἐπόθουν. εἰ 44
γάρ τινες καὶ τῶν προτέρων τῶν ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις γενομένων ἐμνημόνευον, ἐκεῖνα μὲν τῇ τῶν πραγμάτων ἀνάγκῃ ἀνετίθεσαν, τὴν δὲ δὴ γνώμην αὐτοῦ ἐξ οὗ τὸ κράτος ἀναμφίλογον ἔσχεν ἐξετάζειν ἠξίουν· πλεῖστον γὰρ δὴ τὸ διάφορον ὡς ἀληθῶς παρέσχετο. καὶ τοῦτο μὲν καθ' ἕκαστον ἄν τις τῶν 2
πραχθέντων ἐπεξιὼν ἀκριβώσειε· κεφάλαιον δὲ ἐφ' ἅπασιν αὐτοῖς γράφω ὅτι τό τε στασιάζον πᾶν ἔπαυσε καὶ τὸ πολίτευμα πρός τε τὸ κράτιστον μετεκόσμησε καὶ ἰσχυρῶς ἐκράτυνεν, ὥστε εἰ καὶ βιαιότερόν τι, οἷα ἐν τοῖς παραλόγοις φιλεῖ συμβαίνειν, ἐπράχθη, δικαιότερον ἄν τινα αὐτὰ τὰ πράγματα ἢ ἐκεῖνον αἰτιάσασθαι. οὐκ ἐλάχιστον δ' οὖν αὐτῷ πρὸς εὐδοξίαν 3
καὶ τὸ πολυχρόνιον τῆς ἡγεμονίας συνήρατο. τῶν μὲν γὰρ ἐκ τῆς δημοκρατίας ἀνδρῶν καὶ οἱ πλείους καὶ οἱ δυνατώτεροι ἀπωλώλεσαν· οἱ δ' ὕστεροι ἐκείνης μὲν 4
οὐδὲν εἰδότες, τοῖς δὲ παροῦσι μόνοις ἢ καὶ μάλιστα ἐντραφέντες, οὐ μόνον οὐκ ἤχθοντο αὐτοῖς ἅτε καὶ συνήθεσιν οὖσιν, ἀλλὰ καὶ ἔχαιρον, καὶ βελτίω καὶ ἀδεέστερα αὐτὰ ὧν ἤκουον ὁρῶντες ὄντα.

ταῦτα δὲ ἠπίσταντο μὲν καὶ ζῶντος αὐτοῦ, ἐπὶ 45
πλεῖον δὲ ὅμως μεταλλάξαντος ἔγνωσαν· καὶ γὰρ φιλεῖ πως τὸ ἀνθρώπειον οὐχ οὕτω τι εὐπαθοῦν τῆς εὐδαιμονίας αἰσθάνεσθαι ὡς δυστυχῆσαν ποθεῖν αὐτήν. ὅπερ που καὶ τότε περὶ τὸν Αὔγουστον συνέβη· τοῦ γὰρ Τιβερίου μετ' αὐτὸν οὐχ ὁμοίου πειραθέντες

2 ἐκεῖνον ἐζήτουν. καὶ ἦν μὲν καὶ παραχρῆμα τὴν μετάβολὴν τῆς καταστάσεως τοῖς ἔμφροσι τεκμήρασθαι· ὅ τε γὰρ ὕπατος ὁ Πομπήιος ἐξορμήσας ὡς καὶ τοῖς τὸ τοῦ Αὐγούστου σῶμα ἄγουσιν ἀπαντήσων τό τε σκέλος ἐπλήγη καὶ μετ' αὐτοῦ φοράδην ἀνεκομίσθη, καὶ βύας αὖθις ὑπὲρ τοῦ συνεδρίου ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ τῆς βουλῆς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἕδρᾳ
3 ἱδρύθη καὶ πολλὰ καὶ οὐκ αἴσια ἐπεφθέγξατο. τοσοῦτον δ' οὖν τὸ σύμπαν ἀλλήλω διήνεγκαν ὥστε τινὰς καὶ ἐς τὸν Αὔγουστον ὑποπτεῦσαι ὅτι ἐξεπίτηδες τὸν Τιβέριον, καίπερ εὖ εἰδὼς ὁποῖος ἦν, διάδοχον ἀπέδειξεν, ἵνα αὐτὸς εὐδοξήσῃ.

46 ταῦτα μὲν δὴ οὖν ὕστερον διαθροεῖν ἤρξαντο, τότε δὲ ἀθανατίσαντες αὐτόν, καὶ θιασώτας οἱ καὶ ἱερὰ ἱέρειάν τε τὴν Λιουίαν, Ἰουλίαν τε καὶ Αὔ-
2 γουσταν ἤδη καλουμένην, ἀπέδειξαν. καὶ οἱ μὲν καὶ ῥαβδούχῳ χρῆσθαι ἐν ταῖς ἱερουργίαις αὐτῇ ἐπέτρεψαν· ἐκείνη δὲ δὴ Νουμερίῳ τινὶ Ἀττικῷ, βουλευτῇ ἐστρατηγηκότι, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας ἐχαρίσατο, ὅτι τὸν Αὔγουστον ἐς τὸν οὐρανόν, κατὰ τὰ περί τε τοῦ Πρόκλου καὶ περὶ τοῦ Ῥωμύλου λεγόμενα,
3 ἀνιόντα ἑορακέναι ὤμοσε. καὶ αὐτῷ ἔν τε τῇ Ῥώμῃ ἡρῷον ψηφισθὲν μὲν ὑπὸ τῆς γερουσίας οἰκοδομηθὲν δὲ ὑπό τε τῆς Λιουίας καὶ ὑπὸ τοῦ Τιβερίου ἐποιήθη, καὶ ἄλλοθι πολλαχόθι τὰ μὲν ἑκόντων δὴ τῶν δήμων τὰ δὲ ἀκόντων οἰκοδομουμένων. καί οἱ καὶ ἡ ἐν τῇ Νώλῃ
4 οἰκία, ἐν ᾗ μετήλλαξεν, ἐτεμενίσθη. ἐν ᾧ δ' οὖν τὸ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἡρῷον ἐγίγνετο, εἰκόνα αὐτοῦ χρυσῆν ἐπὶ κλίνης ἐς τὸν τοῦ Ἄρεος ναὸν ἔθεσαν, καὶ ἐκείνῃ πάντα ὅσα τῷ ἀγάλματι αὐτοῦ μετὰ τοῦτο χρήσεσθαι ἔμελλον ἐνόμισαν. ταῦτά τε αὐτῷ ἐψηφίσθη, καὶ ὅπως μήτ' εἰκὼν αὐτοῦ ἐν ἐκφορᾷ τινος πομπεύῃ, καὶ τὰ γενέσια

οἱ ὕπατοι ἐξ ἴσου τοῖς Ἀρείοις ἀγωνοθετῶσι, τά τε Αὐγουστάλια οἱ δήμαρχοι ὡς καὶ ἱεροπρεπεῖς ὄντες διατιθῶσι. καὶ οἱ τὰ μὲν ἄλλα ὥσπερ εἰώθει γίγνεσθαι ἔπραξαν, καὶ γὰρ τῇ ἐσθῆτι τῇ ἐπινικίῳ ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ ἐχρήσαντο, οὐ μέντοι καὶ τοῦ ἅρματος ἐπέβησαν. χωρὶς δὲ τούτων καὶ ἡ Λιουία ἰδίαν δή τινα αὐτῷ πανήγυριν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ παλατίῳ ἐποίησεν, ἣ καὶ δεῦρο ἀεὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀεὶ αὐτοκρατόρων τελεῖται.

ἐπὶ μὲν οὖν τῷ Αὐγούστῳ τοσαῦτα, λόγῳ μὲν 47
ὑπὸ τῆς γερουσίας ἔργῳ δὲ ὑπό τε τοῦ Τιβερίου καὶ ὑπὸ τῆς Λιουίας, ἐνομίσθη· ἄλλων γὰρ ἄλλα ἐσηγουμένων, ἔδοξέ σφισι βιβλία παρ' αὐτῶν τὸν Τιβέριον λαβόντα ἐκλέξασθαι ὅσα ἐβούλετο. προσέθηκα δὲ τὸ τῆς Λιουίας ὄνομα, ὅτι καὶ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ὡς καὶ αὐταρχοῦσα ἀντεποιεῖτο. κἂν τούτῳ τὸ πλῆθος 2
τῶν ὀρχηστῶν τινος μὴ ἐθελήσαντος ἐπὶ τῷ τεταγμένῳ μισθῷ ἐς τὸ θέατρον ἐν τοῖς Αὐγουσταλίοις ἐσελθεῖν, ἐστασίασε· καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο ταραττόμενοι πρὶν τοὺς δημάρχους τήν τε βουλὴν αὐθημερὸν συναγαγεῖν, καὶ δεηθῆναι αὐτῆς ἐπιτρέψαι σφίσι πλεῖόν τι τοῦ νενομισμένου ἀναλῶσαι.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΖ.

Ταῦτα μὲν κατὰ Αὔγουστον ἐγένετο, Τιβέριος δὲ εὐπατρίδης μὲν ἦν καὶ ἐπεπαίδευτο, φύσει δὲ ἰδιωτάτῃ ἐκέχρητο. οὔτε γὰρ ὧν ἐπεθύμει προσεποιεῖτό τι, καὶ ὧν ἔλεγεν οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβούλετο, ἀλλ' ἐναντιωτάτους τῇ προαιρέσει τοὺς λόγους ποιούμενος πᾶν τε ὃ ἐπόθει ἠρνεῖτο καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προετείνετο· ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ
2 ἐπιεικὴς ἐν οἷς μάλιστα ἠγανάκτει ἐδόκει εἶναι· ἠλέει τε δῆθεν οὓς σφόδρα ἐκόλαζε, καὶ ἐχαλέπαινεν οἷς συνεγίγνωσκε· τόν τε ἔχθιστον ὡς οἰκειότατον ἔστιν ὅτε ἑώρα, καὶ τῷ φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριωτάτῳ προσεφέρετο. τό τε σύμπαν οὐκ ἠξίου τὸν αὐταρχοῦντα κατάδηλον ὧν φρονεῖ εἶναι· ἔκ τε γὰρ τούτου πολλὰ καὶ μεγάλα πταίεσθαι καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου πολλῷ
3 πλείω καὶ μείζω κατορθοῦσθαι ἔλεγε. καὶ εἰ μὲν μόνα ταῦτ' εἶχεν, εὐφύλακτος ἂν τοῖς ἐς πεῖραν αὐτοῦ ἐλθοῦσιν ἦν· πρὸς γάρ τοι τὸ ἐναντιώτατον πάντα ἂν λαμβάνοντες ἐκ τοῦ ἴσου τό τε μὴ βούλεσθαι δή τι αὐτὸν τῷ πάνυ ποθεῖν καὶ τὸ ὀρέγεσθαί τινος τῷ μὴ ἐφίεσθαι ἐνόμιζον· νῦν δὲ ὠργίζετο εἴ τις αὐτοῦ συνεὶς φανερὸς ἐγένετο, καὶ πολλοὺς οὐδὲν ἄλλο σφίσιν ἢ ὅτι συνενόησαν αὐτὸν ἐγκαλέσαι ἔχων
4 ἀπέκτεινεν. ὥστε χαλεπὸν μὲν ἦν μηδεμίαν αὐτοῦ

σύνεσιν ποιεῖσθαι, πολλοὶ γὰρ ἅτε πρὸς τὸ λεγόμενον
ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ βουλόμενον συναινοῦντές οἱ ἐσφάλ-
λοντο, χαλεπώτερον δὲ συνιέναι· τήν τε γὰρ ἐπιτή-
δευσιν αὐτοῦ καταφωρᾶν κἀκ τούτου καὶ ἄχθεσθαι
αὐτῇ ὑπωπτεύοντο. μόνος οὖν ὡς εἰπεῖν, ὅπερ που 5
σπανιώτατόν ἐστι, διεγένετο, ὃς οὔτ' ἠγνόησε τὴν
φύσιν αὐτοῦ οὔτ' ἤλεγξεν· οὕτω γὰρ οὔτε πιστεύ-
σαντές οἱ ἠπατήθησαν, οὔτε ἐνδειξάμενοι νοεῖν ἃ
ἔπραττεν ἐμισήθησαν. πάνυ γὰρ πολὺν ὄχλον παρεῖ-
χεν, εἴτε τις ἐναντιοῖτο οἷς ἔλεγεν εἴτε καὶ συναί-
ροιτο· τὸ μὲν γὰρ ἀληθῶς γενέσθαι τὸ δὲ δοκεῖν 6
βούλεσθαι ἐθέλων, πάντως τέ τινας πρὸς ἑκάτερον
ἐναντιουμένους εἶχε, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν τῆς
ἀληθείας τοὺς δὲ τῆς δοκήσεως ἕνεκα ἤχθαιρε.

τοιοῦτος οὖν δή τις ὢν ἔς τε τὰ στρατόπεδα καὶ 2
ἐς τὰ ἔθνη πάντα ὡς αὐτοκράτωρ εὐθὺς ἀπὸ τῆς
Νώλης ἐπέστειλε, μὴ λέγων αὐτοκράτωρ εἶναι· ψη-
φισθὲν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ὀνομά-
των οὐκ ἐδέξατο, καὶ τὸν κλῆρον τοῦ Αὐγούστου
λαβὼν τὴν ἐπίκλησιν αὐτοῦ ταύτην οὐκ ἔθετο. τούς 2
τε σωματοφύλακας ἀμφ' αὐτὸν ἤδη ἔχων ἐδεῖτο δὴ
τῆς γερουσίας συνάρασθαί οἱ ὥστε μηδὲν βίαιον ἐν
τῇ τοῦ σώματος αὐτοῦ ταφῇ παθεῖν· ἐδεδίει γὰρ
δῆθεν μή τινες αὐτὸ ἁρπάσαντες ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥσπερ
τὸ τοῦ Καίσαρος, καύσωσι. καὶ ἐπειδή γε κομψευ- 3
σάμενός τις ἐπὶ τούτῳ φρουρὰν αὐτῷ ὡς οὐκ ἔχοντι
δοθῆναι ἐσηγήσατο, τόν τε χλευασμὸν αὐτοῦ συνῆκε,
καὶ ἔφη καὶ ὅτι οἱ στρατιῶται οὐκ ἐμοὶ ἀλλὰ δημόσιοί
εἰσι. ταῦτά τε οὖν οὕτως ἔπρασσε, καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς
ἔργῳ πάντα διοικῶν ἠρνεῖτο μηδὲν αὐτῆς δεῖσθαι.
καὶ τὸ μὲν πρῶτον καὶ πᾶσαν αὐτὴν διά τε τὴν ἡλι- 4
κίαν, ἓξ γὰρ καὶ πεντήκοντα ἔτη ἐγεγόνει, καὶ δι'

ἀμβλυωπίαν, πλεῖστον γὰρ τοῦ σκότους βλέπων
ἐλάχιστα τῆς ἡμέρας ἑώρα, ἐξίστασθαι ἔλεγεν· ἔπειτα
δὲ κοινωνούς τέ τινας καὶ συνάρχοντας, οὔτι γε καὶ
πάντων καθάπαξ ὥσπερ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, ἀλλ' ἐς τρία μέρη
νέμων αὐτήν, ᾔτει, καὶ τὸ μὲν αὐτὸς ἔχειν ἠξίου, τῶν
5 δὲ ἑτέρων ἄλλοις παρεχώρει. ἦν δὲ ταῦτα ἓν μὲν ἥ τε
Ῥώμη καὶ ἡ ἄλλη Ἰταλία, ἕτερον δὲ τὰ στρατόπεδα, καὶ
ἕτερον οἱ λοιποὶ ὑπήκοοι. ὡς οὖν πολὺς ἐνέκειτο, οἱ
μὲν ἄλλοι καὶ ὣς ἀντέλεγον δῆθεν καὶ ἐδέοντο αὐτοῦ
ἄρχειν πάντων, Ἀσίνιος δὲ δὴ Γάλλος παρρησίᾳ ἀεί
ποτε πατρῴᾳ καὶ ὑπὲρ τὸ συμφέρον αὐτῷ χρώμενος
6 "ἑλοῦ" ἔφη "ἣν ἂν ἐθελήσῃς μοῖραν." καὶ Τιβέριος
"καὶ πῶς οἷόν τέ ἐστιν" εἶπε "τὸν αὐτὸν καὶ νέμειν
τι καὶ αἱρεῖσθαι;" συνεὶς οὖν ὁ Γάλλος ἐν ᾧ κακοῦ
ἐγεγόνει, τῷ μὲν λόγῳ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὑπολα-
βὼν ὅτι οὐχ ὡς καὶ τὸ τρίτον ἕξοντός σου, ἀλλ' ὡς
7 ἀδύνατον ὂν τὴν ἀρχὴν διαιρεθῆναι, τοῦτό σοι προέ-
τεινα, οὐ μέντοι καὶ τῷ ἔργῳ ἐτιθάσευσεν, ἀλλὰ
πολλὰ καὶ δεινὰ προπαθὼν μετὰ ταῦτα ἐπαπεσφάγη.
καὶ γὰρ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν προτέραν ἐγεγα-
μήκει, τόν τε Δροῦσον ὡς υἱὸν προσεποιεῖτο, ὅθεν-
περ καὶ πρότερον διὰ μίσους αὐτῷ ἦν.
3 ὁ δ' οὖν Τιβέριος ταῦτα τότε ἐποίει τὸ μὲν πλεῖ-
στον ὅτι οὕτω τε ἐπεφύκει καὶ οὕτω προῄρητο, ἤδη
δὲ καὶ ὅτι τό τε στρατεύματα, καὶ τὰ Παννονικὰ καὶ
τὰ Γερμανικά, ὑπετόπει, καὶ τὸν Γερμανικὸν τῆς τε
Γερμανίας ἄρχοντα καὶ φιλούμενον ὑπ' αὐτῶν ἐδε-
2 δίει. τοὺς μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὄντας τοῖς ὅρκοις
τοῖς ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου καταδειχθεῖσι προκατέλαβεν.
ἐς δὲ ἐκείνους ὑποπτεύων ἐπ' ἀμφότερα ἀνεῖχεν, ὅπως,
ἄν τι νεωτερίσαντες ἐπικρατήσωσιν, ὡς καὶ ἰδιω-
τεύων σωθῇ. καὶ πολλάκις γε διὰ τοῦτο καὶ ἀρρω-

στεῖν προσεποιεῖτο καὶ οἴκοι κατέμενεν, ἵνα μὴ ἀναγ-
κασθῇ ἀποκεκριμένον τι εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι. ἤδη μὲν 3
γὰρ ἤκουσα ὅτι, ἐπειδὴ ἡ Λιουία ἄκοντος τοῦ Αὐ-
γούστου τὴν ἀρχὴν αὐτῷ περιπεποιηκέναι ἐλέγετο,
ἔπλαττεν, ὅπως μὴ παρ' ἐκείνης, καὶ γὰρ πάνυ αὐτῇ
ἤχθετο, ἀλλὰ παρὰ τῆς βουλῆς ἀναγκαστός, ὡς καὶ
κατ' ἀρετήν σφων προήκων, δόξειεν αὐτὴν εἰληφέ-
ναι· καὶ προσέτι καὶ ἐκεῖνο ὅτι τοὺς ἀνθρώπους 4
ὁρῶν ἀλλοτρίως ἑαυτῷ ἔχοντας διέμελλε καὶ διῆγεν,
ὅπως μὴ φθάσαντές τι νεοχμώσωσιν ἐλπίδι τοῦ καὶ
ἐθελούσιον αὐτὸν τὴν ἀρχὴν ἀφήσειν, μέχρις οὗ
ἐγκρατὴς αὐτῆς διὰ πάντων ἐγένετο. οὐ μέντοι καὶ 5
ταῦθ' οὕτως αἴτια τῆς διαγωγῆς ταύτης γράφω ὡς
τήν τε ἐπιτήδευσιν τῆς γνώμης αὐτοῦ καὶ τὴν ταρα-
χὴν τῶν στρατιωτῶν. τὸν μὲν γὰρ Ἀγρίππαν παρα-
χρῆμα ἀπὸ τῆς Νώλης πέμψας τινὰ ἀπέκτεινε· καὶ
ἔλεγε μὲν μὴ ἐκ τῆς ἑαυτοῦ προστάξεως τοῦτο γεγο-
νέναι, ἐπηπείλει τε τῷ δράσαντι, οὐ μὴν καὶ τιμω- 6
ρίαν τινὰ αὐτοῦ ἐποιήσατο, ἀλλ' εἴα τοὺς ἀνθρώπους
λογοποιεῖν, τοὺς μὲν ὅτι ὁ Αὔγουστος αὐτὸν ὑπὸ
τὴν τελευτὴν ἀπεχρήσατο, τοὺς δ' ὅτι ὁ ἑκατόνταρ-
χος ὁ τὴν φρουρὰν αὐτοῦ ἔχων καινοτομοῦντά τι
ἀπέσφαξεν αὐτογνωμονήσας, ἄλλους ὡς ἡ Λιουία,
ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος, ἀποθανεῖν αὐτὸν ἐκέλευσε.

τοῦτον μὲν οὖν αὐτίκα ὑπεξείλετο, τὸν δὲ δὴ 4
Γερμανικὸν δεινῶς ἐφοβεῖτο. ἐθορύβησαν μὲν γὰρ
καὶ οἱ ἐν τῇ Παννονίᾳ στρατιῶται, ἐπειδὴ τάχιστα
τῆς τοῦ Αὐγούστου μεταλλαγῆς ᾔσθοντο· καὶ συνελ-
θόντες ἐς ἓν τεῖχος, καὶ ἐκεῖνο κρατυνάμενοι, πολλὰ
καὶ στασιαστικὰ ἔπραξαν. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τὸν 2
ἄρχοντά σφων Ἰούνιον Βλαῖσον ἀποκτεῖναι ἐπεχεί-
ρησαν, τούς τε δούλους αὐτοῦ συλλαβόντες ἐβασάνι-

σαν. τό τε σύμπαν οὐθ' ὑπὲρ ἑκκαίδεκα ἔτη στρατεύεσθαι ἤθελον, καὶ δραχμὴν ἡμερησίαν φέρειν τά τε ἆθλα εὐθὺς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ λαμβάνειν ἠξίουν, ἀπειλοῦντες, ἂν μὴ τύχωσιν αὐτῶν, τό τε
3 ἔθνος ἀποστήσειν καὶ ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐλάσειν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τότε τε μόλις ποτὲ ὑπὸ τοῦ Βλαίσου πεισθέντες πρέσβεις πρὸς τὸν Τιβέριον ὑπὲρ αὐτῶν ἔπεμψαν· ἐν γὰρ τῇ μεταβολῇ τῆς ἀρχῆς πάνθ' ὅσα ἐπεθύμουν, ἢ αὐτὸν ἐκφοβήσαντες ἢ καὶ ἄλλῳ τινὶ τὸ κράτος δόντες, καταπράξειν ἤλ-
4 πιζον· καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ Δρούσου σὺν τοῖς δορυφόροις ἐπελθόντος σφίσιν ἐταράχθησαν μέν, ἐπεὶ μηδὲν αὐτοῖς βέβαιον ἐλέγετο, καὶ τῶν τε συνόντων αὐτῷ κατέτρωσάν τινας καὶ αὐτὸν τῆς νυκτὸς περιεφρούρησαν, μὴ διαφύγῃ, τῆς δὲ δὴ σελήνης ἐκλιπούσης ἐνθυμηθέντες ἀπημβλύνθησαν, ὥστε κακὸν μὲν μηδὲν ἔτ' αὐτοὺς ποιῆσαι, πρέσβεις δ' αὖθις
5 πρὸς τὸν Τιβέριον ἀποστεῖλαι. κἀν τούτῳ χειμῶνος μεγάλου γενομένου, καὶ δι' αὐτὸν ἐς τὰ οἰκεῖα ἑκάστων τείχη ἀναχωρησάντων, οἵ τε θρασύτατοι ὑπό τε τοῦ Δρούσου καὶ ἐν αὐτῇ γε τῇ σκηνῇ αὐτοῦ, μεταπεμφθέντες ὡς καὶ ἐπ' ἄλλο τι, καὶ ὑπὸ τῶν συνακολουθησάντων αὐτῷ ἄλλοι κατ' ἄλλον τρόπον ἐφθάρησαν, καὶ οἱ λοιποὶ κατέστησαν, ὥστε καὶ πρὸς τιμωρίαν τινὰς ὡς καὶ αἰτίους τῆς στάσεως γεγονότας ἐκδοῦναι.

5 καὶ οὗτοι μὲν οὕτως ἡσύχασαν, οἱ δὲ ἐν τῇ Γερμανίᾳ, καὶ πολλοὶ διὰ τὸν πόλεμον ἠθροισμένοι καὶ τὸν Γερμανικὸν καὶ Καίσαρα καὶ πολὺ τοῦ Τιβερίου κρείττω ὁρῶντες ὄντα, οὐδὲν ἐμετρίαζον, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ προτεινόμενοι τόν τε Τιβέριον ἐκακηγόρησαν
2 καὶ τὸν Γερμανικὸν αὐτοκράτορα ἐπεκάλεσαν. ἐπειδή

τε ἐκεῖνος πολλὰ εἰπὼν καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτοὺς καταστῆσαι, τέλος τὸ ξίφος ὡς καὶ ἑαυτὸν καταχρησόμενος ἐσπάσατο, ἐπεβόησάν οἱ αἰάζοντες, καί τις αὐτῶν τὸ ἑαυτοῦ ξίφος ἀνατείνας "τοῦτο" ἔφη "λαβέ. τοῦτο γὰρ ὀξύτερόν ἐστιν." ὁ οὖν Γερμανικὸς ἰδὼν 3
ὅποι τὸ πρᾶγμα προεληλύθει, ἀποκτεῖναι μὲν ἑαυτὸν οὐκ ἐτόλμησε διά τε τἆλλα καὶ ὅτι στασιάσειν αὐτοὺς οὐδὲν ἧττον ἤλπισε, γράμματα δὲ δή τινα ὡς καὶ παρὰ τοῦ Τιβερίου πεμφθέντα συνθείς, τήν τε δωρεὰν τὴν ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου καταλειφθεῖσάν σφισι διπλῆν ὡς καὶ παρ' ἐκείνου ἔδωκε, καὶ τοὺς ἔξω τῆς ἡλικίας ἀφῆκε· καὶ γὰρ ἐκ τοῦ ἀστικοῦ ὄχλου, οὓς 4
ὁ Αὔγουστος μετὰ τὴν τοῦ Οὐάρου συμφορὰν προσκατέλεξεν, οἱ πλείους αὐτῶν ἦσαν. τότε μὲν οὖν οὕτω στασιάζοντες ἐπαύσαντο· ὕστερον δὲ πρεσβευτῶν παρὰ τοῦ Τιβερίου βουλευτῶν ἐλθόντων, οἷς ἐκεῖνος ἐν ἀπορρήτῳ μόνα εἶπεν ὅσα τὸν Γερμανικὸν μαθεῖν ἠθέλησεν, εὖ τε γὰρ ἠπίστατο πάντως σφᾶς 5
ἐροῦντάς οἱ πάντα τὰ ἑαυτοῦ διανοήματα, καὶ οὐκ ἠβουλήθη παρὰ ταῦτα οὐδέν, ὡς καὶ μόνα ὄντα, οὔτε ἐκείνους οὔτε τὸν Γερμανικὸν πολυπραγμονῆσαι, τούτων οὖν ἀφικομένων οἱ στρατιῶται τό τε τοῦ Γερμανικοῦ στρατήγημα μαθόντες, καὶ τοὺς βουλευτὰς ὡς καὶ ἐπὶ τῇ τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ καταλύσει παρόντας ὑποπτεύσαντες, ἐθορύβησαν αὖθις, 6
καὶ τῶν τε πρέσβεων ὀλίγου τινὰς ἀπέσφαξαν καὶ ἐνέκειντο, τήν τε γυναῖκα αὐτοῦ Ἀγριππῖναν, τοῦ τε Ἀγρίππου καὶ τῆς Ἰουλίας τῆς τοῦ Αὐγούστου θυγατέρα οὖσαν, καὶ τὸν υἱόν, Γάιον Καλιγόλαν, ὅτι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλεῖστον τραφεὶς τοῖς στρατιωτικοῖς ὑποδήμασιν ἀντὶ τῶν ἀστικῶν ἐχρῆτο, προσωνόμαζον, ὑπεκπεμφθέντας ποι ὑπὸ τοῦ Γερ-

7 μανικοῦ συνέλαβον. καὶ τὴν μὲν Ἀγριππῖναν ἐγκύ-
μονα οὖσαν ἀφῆκαν αὐτῷ δεηθέντι, τὸν δὲ δὴ Γάιον
κατέσχον. χρόνῳ δ' οὖν ποτε καὶ τότε, ὡς οὐδὲν
ἐπέραινον, ἡσύχασαν, καὶ ἐς τοσαύτην γε μεταβολὴν
ἦλθον ὥστε καὶ αὐτοὶ τοὺς θρασυτάτους σφῶν αὐ-
τοκέλευστοι συλλαβεῖν καὶ τοὺς μὲν ἰδίᾳ ἀποκτεῖναι,
τοὺς δὲ καὶ ἐς τὸ μέσον ἀγαγόντες ἔπειτα πρὸς τὸ
τῶν πλειόνων βούλημα τοὺς μὲν ἀποσφάξαι τοὺς δ'
6 ἀπολῦσαι. φοβηθεὶς δ' οὖν καὶ ὣς ὁ Γερμανικὸς
μὴ καὶ αὖθις στασιάσωσιν, ἐς τὴν πολεμίαν ἐνέβαλε,
καὶ ἐν αὐτῇ ἀσχολίαν τε ἅμα αὐτοῖς καὶ τροφὴν
ἄφθονον ἐκ τῶν ἀλλοτρίων παρέχων ἐνεχρόνισε.

2 καὶ ὁ μὲν δυνηθεὶς ἂν τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν
λαβεῖν, ἡ γὰρ εὔνοια πάντων ἁπλῶς τῶν τε Ῥωμαίων
καὶ τῶν ὑπηκόων σφῶν ἐς αὐτὸν ἐποίει, οὐκ ἠθέ-
λησε· Τιβέριος δὲ ἐπῄνεσε μὲν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ,
καὶ πολλὰ καὶ κεχαρισμένα καὶ ἐκείνῳ καὶ τῇ Ἀγριπ-
πίνῃ ἐπέστειλεν, οὐ μέντοι καὶ ἥσθη οἷς ἔπραξεν,
ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλεῖον αὐτὸν ὡς καὶ τὰ στρατεύματα
3 ἀνηρτημένον ἔδεισεν. οὐ γάρ που καὶ φρονεῖν οὕ-
τως ὡς ἐδόκει, ἐξ ὧν ἑαυτῷ συνῄδει ἄλλα μὲν λέγοντι
ἄλλα δὲ ποιοῦντι, ὑπελάμβανεν, ὥσθ' ὑπετόπει μὲν
καὶ ἐκεῖνον, ὑπετόπει δὲ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ·
ἦν γὰρ ἀντίπαλον τὸ φρόνημα τῷ τοῦ γένους ὄγκῳ
4 ἔχουσα. οὐ μὴν καὶ προσεποιεῖτο ἄχθεσθαί σφισιν,
ἀλλὰ καὶ ἐπαίνους ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Γερμανικοῦ πολ-
λοὺς ἐποιήσατο, καὶ θυσίας ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσιν
ὑπ' αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ Δρούσου,
γενέσθαι ἐσηγήσατο. τοῖς τε στρατιώταις τοῖς ἐν τῇ
Παννονίᾳ τὰ αὐτὰ τοῖς ὑπ' ἐκείνου δοθεῖσιν ἐδω-
5 ρήσατο. ἐς μέντοι τὸ ἔπειτα οὐ πρότερον τοὺς ἔξω

τῆς Ἰταλίας στρατευομένους ἀπέλυε πρὶν τὰ εἴκοσιν
ἔτη στρατεύσασθαι.

ὡς δ' οὖν οὐδὲν ἔτι νεώτερον ἠγγέλλετο, ἀλλὰ 7
ἀσφαλῶς πάντα τὰ τῶν Ῥωμαίων ἐς τὴν ἡγεμονίαν
αὐτοῦ συνεφρόνησε, τήν τε ἀρχὴν οὐδὲν ἔτι εἰρω-
νευόμενος ὑπεδέξατο, καὶ ἐν τοιῷδε αὐτὴν τρόπῳ,
ἐφ' ὅσον ὁ Γερμανικὸς ἔζη, διήγαγεν. αὐτὸς μὲν 2
καθ' ἑαυτὸν ἤ τι ἢ οὐδὲν ἔπραττε, πάντα δὲ δὴ καὶ
τὰ σμικρότατα ἔς τε τὴν γερουσίαν ἐσέφερε καὶ
ἐκείνῃ ἐκοίνου. ἐπεποίητο μὲν γὰρ βῆμα ἐν τῇ ἀγο-
ρᾷ, ἐφ' οὗ προκαθίζων ἐχρημάτιζε, καὶ συμβούλους
ἀεὶ κατὰ τὸν Αὔγουστον παρελάμβανεν, οὐ μέντοι
καὶ διῴκει λόγου τι ἄξιον ὃ μὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπε-
κοίνου. καὶ ἔς γε τὸ μέσον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην 3
τιθεὶς οὐχ ὅπως ἀντειπεῖν αὐτῇ παντί τῳ παρρησίαν
ἔνεμεν, ἀλλὰ καὶ τἀναντία οἱ ἔστιν ὅτε ψηφιζομένων
τινῶν ἔφερε. καὶ γὰρ αὐτὸς ψῆφον πολλάκις ἐδίδου.
ὁ μὲν γὰρ Δροῦσος ἐξ ἴσου τοῖς ἄλλοις τοτὲ μὲν
πρῶτος τοτὲ δὲ μεθ' ἑτέρους τοῦτ' ἐποίει· ἐκεῖνος 4
δὲ ἔστι μὲν ὅτε ἐσιώπα, ἔστι δ' ὅτε καὶ πρῶτος ἢ καὶ
μετ' ἄλλους τινὰς ἢ καὶ τελευταῖος τὰ μὲν ἄντικρυς
ἀπεφαίνετο, τὰ δὲ δὴ πλείω, ἵνα δὴ μὴ δοκῇ τὴν
παρρησίαν αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι, ἔλεγεν ὅτι εἰ γνώμην
ἐποιούμην, τὰ καὶ τὰ ἂν ἀπεδειξάμην. καὶ ἦν μὲν 5
καὶ τοῦτο τὴν ἴσην τῷ ἑτέρῳ ἰσχὺν ἔχον, οὐ μέντοι
καὶ ἐκωλύοντο οἱ λοιποὶ ὑπ' αὐτοῦ τὰ δοκοῦντά σφισι
λέγειν, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ὁ μὲν τὸ ἐγίγνωσκεν, οἱ
δὲ μετ' αὐτὸν ἕτερόν τι ἀνθηροῦντο, καὶ ἔστιν ὅτε
καὶ ἐπεκράτουν· καὶ οὐδενὶ μέντοι παρὰ τοῦτο ὀργὴν
εἶχεν. ἐδίκαζε μὲν οὖν ὥσπερ εἶπον, ἐπεφοίτα δὲ 6
καὶ ἐπὶ τὰ τῶν ἀρχόντων δικαστήρια, καὶ παρακα-
λούμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπαράκλητος, καὶ ἐκείνους

μὲν ἐν τῇ ἑαυτῶν χώρᾳ καθῆσθαι εἴα, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ βάθρου τοῦ κατ' ἀντικρύ σφων κειμένου καθίζων ἔλεγεν ὅσα ἐδόκει αὐτῷ ὡς πάρεδρος.

8 καὶ τἆλλα δὲ πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον ἐποίει. οὔτε γὰρ δεσπότην ἑαυτὸν τοῖς ἐλευθέροις οὔτε αὐτοκράτορα πλὴν τοῖς στρατιώταις καλεῖν ἐφίει, τό τε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς πατρίδος πρόσρημα παντελῶς διεώσατο, καὶ τὸ τοῦ Αὐγούστου οὐκ ἐπέθετο μέν, οὐδὲ γὰρ ψηφισθῆναί ποτε εἴασε, λεγόμενον δ'
2 ἀκούων καὶ γραφόμενον ἀναγιγνώσκων ἔφερε· καὶ ὁσάκις γε βασιλεῦσί τισιν ἐπέστελλε, καὶ ἐκεῖνο προσενέγραφε. τὸ δ' ὅλον Καῖσαρ, ἔστι δ' ὅτε καὶ Γερμανικὸς ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ πραχθέντων, πρόκριτός τε τῆς γερουσίας κατὰ τὸ ἀρχαῖον καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ ὠνομάζετο, καὶ πολλάκις γε ἔλεγεν ὅτι δεσπότης μὲν τῶν δούλων, αὐτοκράτωρ δὲ τῶν στρατιωτῶν, τῶν δὲ δὴ
3 λοιπῶν πρόκριτός εἰμι. εὔχετό τε, ὁσάκις τοιοῦτό τι παραπέσοι, τοσοῦτον καὶ ζῆσαι καὶ ἄρξαι χρόνον ὅσον ἂν τῷ δημοσίῳ συμφέρῃ. καὶ οὕτω γε διὰ πάντων ὁμοίως δημοτικὸς ἦν ὥστε οὔτε ἐν τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ γίγνεσθαί τι παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἐπέτρεπεν, οὔτ' ὀμνύναι τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἑαυτοῦ τύχην συνεχώρει, εἴ τε καὶ ὀμόσας τις αὐτὴν αἰτίαν ὡς καὶ ἐπιωρ-
4 κηκὼς ἔλαβεν, οὐκ ἐπεξῄει. συνελόντι τε εἰπεῖν, οὐδ' ὅπερ ἐπί τε τῷ Αὐγούστῳ δεῦρο ἀεὶ ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μετ' ἐκεῖνον ἄρξασιν, ὧν γε καὶ λόγον τινὰ ποιούμεθα, ἐπί τε τοῖς τὸ κράτος ἀεὶ ἔχουσιν ἐξ ἀνάγκης γίγνεται, τά τε πραχθέντα ὑπ' αὐτῶν καὶ τὰ πραχθησόμενα ὑπὸ τῶν ἀεὶ ζώντων ὅρκοις τισὶ βεβαιοῦσθαι, οὐδὲ τοῦτο τά γε πρῶτα ἐφ' ἑαυτῷ περιεῖδε γενό-
5 μενον. καίτοι ἐπὶ ταῖς τοῦ Αὐγούστου πράξεσι τοὺς

τε ἄλλους πάντας ὅρκου καὶ αὐτὸς ὤμνυε. καὶ ὅπως
γε ἐκδηλότερον αὐτὸ ποιοίη, παρεὶς ἂν τὴν νουμηνίαν
καὶ μήτε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσελθὼν μήθ' ὅλως ἐν
τῇ πόλει τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὀφθεὶς, ἀλλ' ἐν προα-
στείῳ τινὶ διατρίψας, ἐσῄει τε μετὰ ταῦτα καὶ κατὰ
μόνας ἐπιστοῦτο. τούτου τε οὖν ἕνεκα ἔξω που ταῖς 6
νουμηνίαις διῆγε, καὶ ἵνα μηδένα τῶν ἀνθρώπων
ἄσχολον, περί τε τὰς νέας ἀρχὰς καὶ περὶ τὴν ἑορ-
τὴν ἔχοντα, ποιῇ ἢ καὶ ἀργύριον παρ' αὐτῶν λαμβάνῃ.
οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν Αὔγουστον ἐπὶ τούτῳ ἐπῄνει διὰ
τὸ πολλὴν μὲν δυσχέρειαν ἐν αὐτῷ πολλὴν δὲ καὶ
ἀνάλωσιν ἐκ τῆς ἀντιδόσεως γίγνεσθαι.

ταῦτά τε οὖν δημοτικῶς διῴκει, καὶ ὅτι οὔτε 9
τεμένισμα αὐτῷ οὐχ ὅπως αὐθαίρετον ἀλλ' οὐδ'
ἄλλως τότε γε ἐτεμενίσθη, οὔτε εἰκόνα ἐξῆν αὐτοῦ
οὐδενὶ στῆσαι· ἄντικρυς γὰρ παραχρῆμα ἀπηγόρευσε
μήτε πόλει μήτ' ἰδιώτῃ τοῦτο ποιεῖν. προσέθηκε 2
μὲν γὰρ τῇ ἀπορρήσει ὅτι ἂν μὴ ἐγὼ ἐπιτρέψω, προσ-
επεῖπε δὲ ὅτι οὐκ ἐπιτρέψω. ἐπεὶ τό γε ὑβρίσθαι πρός
τινος ἢ καὶ τὸ ἠσεβῆσθαι πρός τινος, ἀσέβειάν τε γὰρ
ἤδη καὶ τὸ τοιοῦτον ὠνόμαζον, καὶ δίκας ἐπ' αὐτῷ πολ-
λὰς ἐσῆγον, ἥκιστα προσεποιεῖτο, οὐδὲ ἔστιν ἥντινα
τοιαύτην ἐφ' ἑαυτῷ γραφὴν προσεδέξατο, καίπερ
τὸν Αὔγουστον καὶ ἐν τούτῳ σεμνύνων. τὸ μὲν γὰρ 3
πρῶτον οὐδένα οὐδὲ τῶν ἐπ' ἐκείνῳ τινὰ αἰτίαν λα-
βόντων ἐκόλασεν, ἀλλὰ καὶ ἐγκληθέντας τινὰς ὡς
καὶ ἐπιωρκηκότας τὴν τύχην αὐτοῦ ἀπέλυσε· προϊ-
όντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ πάνυ πολλοὺς ἐθανάτωσε.

καὶ ἔν τε τούτῳ τὸν Αὔγουστον ἤγαλλε, καὶ ὅτι 10
τά τε οἰκοδομήματα, ἃ προκατεβάλετο μὲν οὐκ ἐξε-
τέλεσε δέ, ἐκποιῶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπέγραφέ σφισι,
τά τε ἀγάλματα καὶ τὰ ἡρῷα αὐτοῦ, καὶ ὅσα οἱ δῆμοι

καὶ ὅσα οἱ ἰδιῶται ἐποίουν, τὰ μὲν αὐτὸς καθιέρου,
2 τὰ δὲ τῶν ποντιφίκων τινὶ προσέτασσε. τοῦτο δὲ τὸ
κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς οὐκ ἐπ' ἐκείνοις μόνοις τοῖς τοῦ
Αὐγούστου ἔργοις, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς ἐπι-
σκευῆς τινος δεηθεῖσιν ἐποίησε· πάντα γὰρ τὰ
πεπονηκότα ἀνακτησάμενος, αὐτὸς γὰρ οὐδὲν τὸ πα-
ράπαν ἐκ καινῆς, πλὴν τοῦ Αὐγουστείου, κατεσκευά-
σατο, οὐδὲν αὐτῶν ἰδιώσατο, ἀλλὰ τὰ τῶν πρώτων
οἰκοδομησάντων αὐτὰ ὀνόματα πᾶσί σφισιν ἀπέδωκεν.
3 ἐλάχιστα γὰρ ἐς αὐτὸν δαπανῶν πλεῖστα ἐς τὸ κοινὸν
ἀνήλισκε, πάντα μὲν ὡς εἰπεῖν τὰ δημόσια ἔργα τὰ μὲν
ἀνοικοδομῶν τὰ δὲ ἐπικοσμῶν, πολλὰ δὲ καὶ πόλεσι καὶ
ἰδιώταις ἐπαρκῶν. τῶν τε βουλευτῶν συχνοὺς πενομέ-
νους καὶ μηκέτι μηδὲ βουλεύειν διὰ τοῦτ' ἐθέλοντας
4 ἐπλούτισεν. οὐ μέντοι καὶ ἀκρίτως αὐτὸ ἐποίει, ἀλλὰ
καὶ διέγραφε τοὺς μὲν ὑπ' ἀσελγείας τοὺς δὲ καὶ ὑπὸ
πτωχείας, ὅσοι μηδένα αὐτῆς λογισμὸν εἰκότα ἀπο-
δοῦναι ἐδύναντο. πᾶν τε ὃ ἐδωρεῖτό τισιν, εὐθὺς καὶ
ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἠριθμεῖτο· ἐπεὶ γὰρ ἐπὶ
τοῦ Αὐγούστου μεγάλα ἐκ τῶν τοιούτων οἱ δοτῆρες
αὐτῶν ἀπετέμνοντο, δεινῶς ἐφυλάττετο μὴ καὶ ἐφ'
5 ἑαυτοῦ τοῦτο γίγνεσθαι. καὶ ταῦτα μέντοι πάντα
ἐκ τῶν νενομισμένων προσόδων ἐδαπάνα· οὔτε γὰρ
ἀπέκτεινε χρημάτων ἕνεκα οὐδένα, οὔτε οὐσίαν τινὸς
τότε γε ἐδήμευσεν, ἀλλ' οὐδὲ ἐξ ἐπηρείας τι ἠργυρο-
λόγησεν. Αἰμιλίῳ γοῦν Ῥήκτῳ χρήματά ποτε αὐτῷ
πλείω παρὰ τὸ τεταγμένον ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἧς ἦρχε
πέμψαντι ἀντεπέστειλεν ὅτι κείρεσθαί μου τὰ πρό-
βατα, ἀλλ' οὐκ ἀποξύρεσθαι βούλομαι.

11 καὶ μέντοι καὶ εὐπρόσοδος καὶ εὐπροσήγορος ἰσχυ-
ρῶς ἦν. τοὺς γοῦν βουλευτὰς ἀθρόους ἀσπάζεσθαι
2 αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἵνα μὴ ὠστίζωνται. τό τε σύμπαν

τοσαύτην ἐπιείκειαν ἤσκει ὥστε, ἐπειδή ποτε οἱ Ῥο-
δίων ἄρχοντες ἐπιστείλαντές τι αὐτῷ οὐχ ὑπέγραψαν
τῇ ἐπιστολῇ τοῦτο δὴ τὸ νομιζόμενον, εὐχὰς αὐτῷ
ποιούμενοι, μετεπέμψατο μέν σφας σπουδῇ ὡς καὶ
κακόν τι δράσων, ἐλθόντας δὲ οὐδὲν δεινὸν εἰργά-
σατο, ἀλλ' ὑπογράψαντας τὸ ἐνδέον ἀπέπεμψε. τούς 3
τε ἀεὶ ἄρχοντας ὡς ἐν δημοκρατίᾳ ἐτίμα, καὶ τοῖς
ὑπάτοις καὶ ὑπανίστατο· ὁπότε τε αὐτοὺς δειπνίζοι,
τοῦτο μὲν ἐσιόντας σφᾶς πρὸς τὰς θύρας ἐξεδέχετο,
τοῦτο δὲ καὶ ἀπιόντας προέπεμπεν. εἴ τέ ποτε ἐπὶ
τοῦ δίφρου κομίζοιτο, οὐδένα οἱ παρακολουθεῖν οὐχ
ὅπως βουλευτὴν ἀλλ' οὐδὲ ἱππέα τῶν πρώτων εἴα.
ἔν τε ταῖς πανηγύρεσι, καὶ εἰ δή τι καὶ ἄλλο τοιου- 4
τότροπον ἀσχολίαν τοῖς πολλοῖς παρέξειν ἔμελλεν,
ἐλθὼν ἂν ἀφ' ἑσπέρας πρός τινα τῶν Καισαρείων
τῶν πρὸς τοῖς χωρίοις ἐκείνοις ἐς ἃ συμφοιτῆσαι ἔδει
οἰκούντων, ἐνταῦθα τὰς νύκτας ἐνηυλίζετο, ὅπως
ἐξ ἑτοιμοτάτου καὶ ἀπονωτάτου τοῖς ἀνθρώποις ἐντυγ-
χάνειν αὐτῷ γίγνοιτο. καὶ τούς γε τῶν ἵππων ἀγῶ- 5
νας ἐξ οἰκίας καὶ αὐτὸς τῶν ἀπελευθέρων τινὸς πολ-
λάκις ἑώρα. συνεχέστατα γὰρ ἐπὶ τὰς θέας ἀπήντα
τῆς τε τιμῆς τῶν ἐπιτελούντων αὐτὰς ἕνεκα καὶ τῆς
τοῦ πλήθους εὐκοσμίας, τοῦ τε συνεορτάζειν σφίσι
δοκεῖν. οὐ γὰρ οὔτε ἐσπούδασέ ποτε τὸ παράπαν
τῶν τοιούτων οὐδέν, οὔτε δόξαν τινὰ ὡς καὶ συσπεύ-
δων τινὶ ἔσχεν. οὕτω τε ἐς πάντα ἴσος καὶ ὅμοιος 6
ἦν ὥστ' ὀρχηστήν τινα τοῦ δήμου ἐλευθερωθῆναί
ποτε βουληθέντος μὴ πρότερον συνεπαινέσαι πρὶν
τὸν δεσπότην αὐτοῦ καὶ πεισθῆναι καὶ τὴν τιμὴν
λαβεῖν. τοῖς τε ἑταίροις ὡς καὶ ἐν ἰδιωτείᾳ συνῆν·
καὶ γὰρ δικαζομένοις σφίσι συνηγωνίζετο καὶ θυσιά- 7
ζουσι συνεώρταζε, νοσοῦντάς τε ἐπεσκέπτετο μηδε-

μίαν φρουρὰν ἐπεσαγόμενος, καὶ ἐφ' ἑνί γέ τινι αὐτῶν τελευτήσαντι τὸν ἐπιτάφιον αὐτὸς εἶπε.

12 καὶ μέντοι καὶ τὴν μητέρα πάνθ' ὅσα πρέποντα
αὐτῇ τῶν τοιούτων ποιεῖν ἦν, τὸ μέν τι τῆς ἑαυτοῦ
ζηλώσεως ἕνεκα, τὸ δὲ ἵνα μὴ ὑπεραυχῇ, πράττειν
2 ἐκέλευε. πάνυ γὰρ μέγα καὶ ὑπὲρ πάσας τὰς πρό-
σθεν γυναῖκας ὤγκωτο, ὥστε καὶ τὴν βουλὴν καὶ
τοῦ δήμου τοὺς ἐθέλοντας οἴκαδε ἀσπασομένους ἀεί
ποτε ἐσδέχεσθαι, καὶ τοῦτο καὶ ἐς τὰ δημόσια ὑπο-
μνήματα ἐσγράφεσθαι. αἵ τε ἐπιστολαὶ αἱ τοῦ Τιβε-
ρίου καὶ τὸ ἐκείνης ὄνομα χρόνον τινὰ ἔσχον, καὶ
3 ἐγράφετο ἀμφοῖν ὁμοίως. πλήν τε ὅτι οὔτε ἐς τὸ
συνέδριον οὔτε ἐς τὰ στρατόπεδα οὔτε ἐς τὰς ἐκκλη-
σίας ἐτόλμησέ ποτε ἐσελθεῖν, τά γε ἄλλα πάντα ὡς
καὶ αὐταρχοῦσα διοικεῖν ἐπεχείρει. ἐπί τε γὰρ τοῦ
Αὐγούστου μέγιστον ἠδυνήθη καὶ τὸν Τιβέριον αὐτὴ
αὐτοκράτορα πεποιηκέναι ἔλεγε, καὶ διὰ τοῦτο οὐχ
ὅσον ἐξ ἴσου οἱ ἄρχειν, ἀλλὰ καὶ πρεσβεύειν αὐτοῦ
4 ἤθελεν. ὅθεν ἄλλα τε ἔξω τοῦ νενομισμένου ἐσε-
φέρετο, καὶ πολλοὶ μὲν μητέρα αὐτὴν τῆς πατρίδος
πολλοὶ δὲ καὶ γονέα προσαγορεύεσθαι γνώμην ἔδωκαν.
ἄλλοι καὶ τὸν Τιβέριον ἀπ' αὐτῆς ἐπικαλεῖσθαι ἐση-
γήσαντο, ὅπως ὥσπερ οἱ Ἕλληνες πατρόθεν, οὕτω
5 καὶ ἐκεῖνος μητρόθεν ὀνομάζηται. ἀγανακτῶν οὖν
ἐπὶ τούτοις οὔτε τὰ ψηφιζόμενα αὐτῇ πλὴν ἐλαχίστων
ἐπεκύρου οὔτ' ἄλλο τι ὑπέρογκον ποιεῖν ἐπέτρε-
πεν. εἰκόνα γοῦν ποτε αὐτῆς οἴκοι τῷ Αὐγούστῳ
ὁσιωσάσης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν βουλὴν καὶ τοὺς
ἱππέας μετὰ τῶν γυναικῶν ἑστιᾶσαι ἐθελησάσης,
οὔτ' ἄλλως συνεχώρησέν οἱ τοῦτο πρᾶξαι πρὶν τὴν
γερουσίαν ψηφίσασθαι, οὔτε τότε τοὺς ἄνδρας δειπνί-
σαι, ἀλλ' αὐτὸς μὲν τούτοις, ἐκείνη δὲ ταῖς γυναιξὶν

εἱστίασε, καὶ τέλος τῶν μὲν δημοσίων παντάπασιν 6
αὐτὴν ἀπήλλαξε, τὰ δ' οἴκοι διοικεῖν οἱ ἐφείς, εἶθ'
ὡς καὶ ἐν τούτοις ἐπαχθὴς ἦν, ἀποδημίας τε ἐστέλ-
λετο καὶ πάντα τρόπον αὐτὴν ἐξίστατο, ὥστε καὶ ἐς
τὴν Καπρίαν δι' ἐκείνην οὐχ ἥκιστα μεταστῆναι.

ταῦτα μὲν περὶ τῆς Λιουίας παραδέδοται· ὁ δὲ 13
δὴ Τιβέριος αὐτὸς μὲν τραχύτερον τοὺς αἰτιαζομέ-
νους τι μετεχειρίζετο, τῷ δὲ δὴ Δρούσῳ τῷ υἱεῖ καὶ
ἀσελγεστάτῳ καὶ ὠμοτάτῳ, ὥστε καὶ τὰ ὀξύτατα τῶν
ξιφῶν Δρουσιανὰ ἀπ' αὐτοῦ κληθῆναι, ὄντι καὶ
ἤχθετο καὶ ἐπετίμα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πολλάκις.
καί ποτε αὐτῷ καὶ ἄντικρυς πολλῶν παρόντων εἶπεν 2
ὅτι ζῶντος μέν μου οὐδὲν οὔτε βίαιον οὔθ' ὑβριστι-
κὸν πράξεις· ἂν δέ τι καὶ τολμήσῃς, οὐδὲ τελευτή-
σαντος: σωφρονέστατα γὰρ χρόνον τινὰ διεγένετο, 3
καὶ οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδενὶ ἀσελγαίνειν ἐφίει, ἀλλὰ
καὶ συχνοὺς ἐπὶ τούτῳ ἐκόλαζε, καίτοι τῶν βουλευ-
τῶν ποτε ἐπιτίμιόν τι κατὰ τῶν ἀσώτως ζώντων
νομοθετηθῆναι ἐθελησάντων μήτε τι τάξας, καὶ προσ-
επειπὼν ὅτι ἄμεινόν ἐστιν ἰδίᾳ τρόπον τινὰ αὐτοὺς
σωφρονίζειν ἢ κοινήν σφισι τιμωρίαν ἐπιθεῖναι.
νῦν μὲν γὰρ ἂν τῷ φόβῳ τῆς αἰσχύνης καὶ μετριάσαι 4
τινὰ αὐτῶν, ὥστε καὶ λαθεῖν ἐπιχειρῆσαι· ἂν δ'
ἅπαξ ὁ νόμος ὑπὸ τῆς φύσεως ἐκνικηθῇ, μηδένα
αὐτοῦ προτιμήσειν. καὶ ἐπειδή γε πολλῇ ἐσθῆτι 5
ἁλουργεῖ καὶ ἄνδρες συχνοὶ καίπερ ἀπαγορευθὲν
πρότερον ἐχρῶντο, διεμέμψατο μὲν οὐδένα οὐδὲ ἐζη-
μίωσεν οὐδένα, ὑετοῦ δὲ ἐν πανηγύρει τινὶ γενομέ-
νου φαιὰν μανδύην ἐπενέδυ· κἀκ τούτου οὐκέτ'
οὐδεὶς αὐτῶν ἀλλοῖον ἔσθημα λαβεῖν ἐτόλμησε.

ταῦθ' οὕτω πάντα μέχρι γε καὶ ὁ Γερμανικὸς 6
ἔζη ἐποίει· μετὰ γὰρ τοῦτο συχνὰ αὐτῶν μετέβαλεν,

εἴτ' οὖν φρονῶν μὲν οὕτως ἀπὸ πρώτης ὡς ὕστερον
διέδειξε, πλασάμενος δὲ ἐφ' ὅσον ἐκεῖνος ἐβίω, ἐπει-
δήπερ ἐφεδρεύοντα αὐτὸν τῇ ἡγεμονίᾳ ἑώρα, εἴτε
καὶ πεφυκὼς μὲν εὖ, ἐξοκείλας δ' ὅτε τοῦ ἀνταγωνι-
14 στοῦ ἐστερήθη· λέξω δὲ καὶ κατὰ τοὺς καιροὺς ὡς
ἕκαστα ἐγένετο, ὅσα γε καὶ μνήμης ἄξιά ἐστιν.

a. C. 15 ἐπὶ μὲν τοῦ Δρούσου τοῦ υἱέος αὐτοῦ Γαΐου τε
Νωρβανοῦ ὑπάτων τῷ δήμῳ τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ
τοῦ Αὐγούστου ἀπέδωκεν, ἐπειδὴ προσελθών τις
πρὸς νεκρὸν διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐκφερόμενον καὶ πρὸς
τὸ οὖς αὐτοῦ προσκύψας ἐψιθύρισέ τι, καὶ ἐρομένων
τῶν ἰδόντων ὅ,τι εἰρήκοι, ἐντετάλθαι ἔφη τῷ Αὐ-
2 γούστῳ ὅτι οὐδέπω οὐδὲν ἐκομίσαντο. ἐκεῖνον μὲν
γὰρ αὐτίκα ἀπέκτεινεν, ἵνα αὐτάγγελος αὐτῷ, ὥς που
καὶ ἐπισκώπτων εἶπε, γένηται, τοὺς δ' ἄλλους οὐκ
ἐς μακρὰν ἀπήλλαξε, κατὰ πέντε καὶ ἑξήκοντα δραχ-
3 μὰς διανείμας. καὶ τοῦτο μὲν τῷ προτέρῳ ἔτει γενέ-
σθαι τινὲς λέγουσι· τότε δὲ ἱππέων τινῶν ἐν τοῖς
ἀγῶσιν οὓς ὁ Δροῦσος ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ
Γερμανικοῦ δὴ διέθηκε μονομαχῆσαι ἐθελησάντων
τὸν μὲν ἀγῶνα αὐτῶν οὐκ εἶδε, σφαγέντος δὲ τοῦ
4 ἑτέρου τὸν ἕτερον οὐκέτ' εἴασεν ὁπλομαχῆσαι. ἐγέ-
νοντο δὲ καὶ ἄλλαι ἐν τῇ τῶν Αὐγούστου γενεσίων
ἱπποδρομίᾳ μάχαι, καί τινα καὶ θηρία ἐσφάγη. καὶ
τοῦτο μὲν καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη οὕτως ἐποιήθη· τότε δὲ
ἡ Κρήτη τοῦ ἄρχοντος αὐτῆς ἀποθανόντος τῷ τε
ταμίᾳ καὶ τῷ παρέδρῳ αὐτοῦ τὸν λοιπὸν χρόνον προσ-
5 ετάχθη. ἐπειδή τε συχνοὶ τῶν τὰ ἔθνη κληρουμένων
ἐπὶ πολὺ ἔν τε τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ ἐνδι-
έτριβον, ὥστε τοὺς προάρξαντας αὐτῶν παρὰ τὸ καθεσ-
τηκὸς χρονίζειν, ἐκέλευσέ σφισιν ἐντὸς τῆς τοῦ Ἰουνίου
6 νουμηνίας ἀφορμᾶσθαι. κἀν τούτῳ τοῦ ἐγγόνου, ὃν

ἐκ τοῦ Δρούσου εἶχε, τελευτήσαντος οὐδὲν ὅ,τι τῶν συνήθων οὐκ ἔπραξε, μήτ' ἄλλως ἀξιῶν τὸν ἄρχοντά τινων πρὸς τὰς ἰδίας συμφορὰς τῆς τῶν κοινῶν ἐπιμελείας ἐξίστασθαι, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐθίζων μὴ διὰ τοὺς οἰχομένους καὶ τὰ τῶν ζώντων προΐεσθαι. τοῦ 7
τε ποταμοῦ τοῦ Τιβέριδος πολλὰ τῆς πόλεως κατασχόντος ὥστε πλευσθῆναι, οἱ μὲν ἄλλοι ἐν τέρατος λόγῳ καὶ τοῦτο, ὥσπερ που τό τε μέγεθος τῶν σεισμῶν ὑφ' ὧν καὶ μέρος τι τοῦ τείχους ἔπεσε, καὶ τὸ πλῆθος τῶν κεραυνῶν ὑφ' ὧν καὶ οἶνος ἐξ ἀγγείων ἀθραύστων ἐξετάκη, ἐλάμβανον, ἐκεῖνος δὲ δὴ νομίσας 8
ἐκ πολυπληθίας ναμάτων αὐτὸ γεγονέναι πέντε ἀεὶ βουλευτὰς κληρωτοὺς ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ποταμοῦ προσέταξεν, ἵνα μήτε τοῦ χειμῶνος πλεονάζῃ μήτε τοῦ θέρους ἐλλείπῃ, ἀλλ' ἴσος ὅτι μάλιστα ἀεὶ ῥέῃ.

Τιβέριος μὲν ταῦτα ἔπραττεν, ὁ δὲ δὴ Δροῦσος 9
τὰ μὲν τῇ ὑπατείᾳ προσήκοντα ἐξ ἴσου τῷ συνάρχοντι ὥσπερ τις ἰδιώτης διετέλεσε, καὶ κληρονόμος γε ὑπό τινος καταλειφθεὶς τὸ σῶμα αὐτοῦ συνεξήνεγκε, τῇ μέντοι ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρῆτο ὥστε καὶ πληγὰς ἱππεῖ ἐπιφανεῖ δοῦναι καὶ διὰ τοῦτο καὶ Κάστωρ παρωνύμιον λαβεῖν. τῇ τε μέθῃ κατακορὴς οὕτως 10
ἐγίγνετο ὥστε ποτὲ νυκτὸς ἐμπρησθεῖσί τισιν ἐπικουρῆσαι μετὰ τῶν δορυφόρων ἀναγκασθείς, ὕδωρ αὐτῶν αἰτούντων, θερμόν σφισιν ἐγχέαι κελεῦσαι. τοῖς τε ὀρχησταῖς οὕτω προσέκειτο ὥστε καὶ στασιάζειν αὐτοὺς καὶ μηδ' ὑπὸ τῶν νόμων, οὓς ὁ Τιβέριος ἐπ' αὐτοῖς ἐσενηνόχει, καθίστασθαι.

τότε μὲν ταῦτ' ἐγένετο, Στατιλίου δὲ Ταύρου 15
μετὰ Λουκίου Λίβωνος ὑπατεύσαντος ὁ Τιβέριος a. C. 16
ἀπεῖπε μὲν ἐσθῆτι σηρικῇ μηδένα ἄνδρα χρῆσθαι, ἀπεῖπε δὲ καὶ χρυσῷ σκεύει μηδένα πλὴν πρὸς τὰ

2 ἱερὰ νομίζειν. ἐπεί τε διηπόρησάν τινες εἰ καὶ τὰ ἀργυρᾶ τὰ χρυσοῦν τι ἔμβλημα ἔχοντα ἀπηγορευμένον σφίσιν εἴη κεκτῆσθαι, βουληθεὶς καὶ περὶ τούτου τι δόγμα ποιῆσαι, ἐκώλυσεν ἐς αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ τοῦ ἐμβλήματος ὡς καὶ Ἑλληνικὸν ἐμβληθῆναι, καίτοι
3 μὴ ἔχων ὅπως ἐπιχωρίως αὐτὸ ὀνομάσῃ. ἐκεῖνό τε οὖν οὕτως ἐποίησε, καὶ ἑκατοντάρχου ἑλληνιστὶ ἐν τῷ συνεδρίῳ μαρτυρῆσαί τι ἐθελήσαντος οὐκ ἠνέσχετο, καίπερ πολλὰς μὲν δίκας ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ καὶ ἐκεῖ λεγομένας ἀκούων, πολλὰς δὲ καὶ αὐτὸς ἐπε-
4 ρωτῶν. τοῦτό τε οὖν οὐχ ὁμολογούμενον ἔπραξε, καὶ Λούκιον Σκριβώνιον Λίβωνα, νεανίσκον εὐπατρίδην, δόξαντά τι νεωτερίζειν, τέως μὲν ἔρρωτο, οὐκ ἔκρινε, νοσήσαντα δὲ ἐπιθάνατον ἔν τε σκιμποδίῳ καταστέγῳ, ὁποίῳ αἱ τῶν βουλευτῶν γυναῖκες χρῶνται,
5 ἐς τὴν γερουσίαν ἐσεκόμισε, καὶ ἐπειδὴ ἀναβολῆς τινος γενομένης ἑαυτὸν προαπεχρήσατο, καὶ τελευτήσαντα εὔθυνε, τά τε χρήματα αὐτοῦ τοῖς κατηγόροις διέδωκε, καὶ θυσίας ἐπ' αὐτῷ οὐχ ἑαυτοῦ μόνον ἕνεκα ἀλλὰ καὶ τοῦ Αὐγούστου τοῦ τε πατρὸς αὐτοῦ τοῦ Ἰουλίου, καθάπερ ποτὲ ἐδέδοκτο, ψηφι-
6 σθῆναι ἐποίησε. ταῦτα δὲ περὶ τούτων πράξας, Οὐιβίῳ Ῥούφῳ οὔτε ἐνεκάλεσέ τι ἀρχὴν ὅτι τῷ τοῦ Καίσαρος δίφρῳ, ἐφ' οὗ ἀεί ποτε ἐκαθίζετο καὶ ἐφ' οὗ καὶ ἐσφάγη, ἐχρῆτο. τοῦτό τε γὰρ ὁ Ῥοῦφος ἐπιτηδεύσας ἔπραττε, καὶ τῇ τοῦ Κικέρωνος γυναικὶ συνῴκει, σεμνυνόμενος ἐφ' ἑκατέρῳ ὥσπερ ἢ διὰ τὴν
7 γυναῖκα ῥήτωρ ἢ διὰ τὸν δίφρον Καῖσαρ ἐσόμενος. οὐ μὴν οὔτε αἰτίαν τινὰ ἐπὶ τούτῳ ἔσχε καὶ προσέτι καὶ ὑπάτευσε. καὶ μέντοι τῷ τε Θρασύλλῳ ἀεὶ συνὼν καὶ μαντείᾳ τινὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν χρώμενος, αὐτός τε ἀκριβῶν οὕτω τὸ πρᾶγμα ὥστε ποτὲ ὄναρ δοῦναί

τινι ἀργύριον κελευσθεὶς συνεῖναί τε ὅτι δαίμων τις
ἐκ γοητείας οἱ ἐπιπέμπεται καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀπο-
κτεῖναι, πάντας τοὺς ἄλλους τούς τε ἀστρολόγους καὶ 8
τοὺς γόητας, εἴ τέ τινα ἕτερον καὶ ὁποιονοῦν τρόπον
ἐμαντεύετό τις, τοὺς μὲν ξένους ἐθανάτωσε, τοὺς δὲ
πολίτας, ὅσοι καὶ τότε ἔτι, μετὰ τὸ πρότερον δόγμα
δι᾽ οὗ ἀπηγόρευτο μηδὲν τοιοῦτον ἐν τῇ πόλει μετα-
χειρίζεσθαι, ἐσηγγέλθησαν τῇ τέχνῃ χρώμενοι, ὑπερ-
ώρισε· τοῖς γὰρ πειθαρχήσασιν αὐτῶν ἄδεια ἐδόθη.
καὶ σύμπαντες δ᾽ ἂν οἱ πολῖται καὶ παρὰ γνώμην 9
αὐτοῦ ἀφείθησαν, εἰ μὴ δήμαρχός τις ἐκώλυσεν.
ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα ἄν τις τὸ τῆς δημοκρατίας σχῆ-
μα κατενόησεν, ὅτι ἡ βουλὴ τοῦ τε Δρούσου καὶ τοῦ
Τιβερίου, συνέπαινος Γναίῳ Καλπουρνίῳ Πίσωνι
γενομένη, κατεκράτησε, καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ δημάρχου
ἡττήθη.

ταῦτά τε οὖν οὕτως ἐπράχθη, καὶ ἐκ τῶν πέρυσι 16
τεταμιευκότων ἐς τὰ ἔθνη τινὲς ἐξεπέμφθησαν, ἐπει-
δήπερ οἱ τότε ταμιεύοντες ἐλάττους αὐτῶν ἦσαν. καὶ
τοῦτο καὶ αὖθις, ὁσάκις ἐδέησεν, ἐγένετο. ἐπεί τε πολλὰ 2
τῶν δημοσίων γραμμάτων τὰ μὲν καὶ παντελῶς ἀπω-
λώλει, τὰ δὲ ἐξίτηλα γοῦν ὑπὸ τοῦ χρόνου ἐγεγόνει,
τρεῖς βουλευταὶ προεχειρίσθησαν ὥστε τά τε ὄντα ἐκ-
γράψασθαι καὶ τὰ λοιπὰ ἀναζητῆσαι. ἐμπρησθεῖσί
τέ τισιν οὐχ ὅπως ὁ Τιβέριος ἀλλὰ καὶ ἡ Λιουία ἤμυ-
νε. κἀν τῷ αὐτῷ ἔτει Κλήμης τις, δοῦλός τε τοῦ 3
Ἀγρίππου γεγονὼς καί πῃ καὶ προσεοικὼς αὐτῷ, ἐπλά-
σατο αὐτὸς ἐκεῖνος εἶναι, καὶ ἐς τὴν Γαλατίαν ἐλθὼν
πολλοὺς μὲν ἐνταῦθα πολλοὺς δὲ καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ
ὕστερον προσεποιήσατο, καὶ τέλος καὶ ἐπὶ τὴν Ῥώμην
ὥρμησεν ὡς καὶ τὴν παππῴαν μοναρχίαν ἀποληψό-
μενος. ταραττομένων τε οὖν ἐπὶ τούτῳ τῶν ἐν τῷ 4

ἄστει, καὶ συχνῶν αὐτῷ προστιθεμένων, ὁ Τιβέριος σοφίᾳ αὐτὸν διά τινων ὡς καὶ τὰ ἐκείνου φρονούντων ἐχειρώσατο, καὶ μετὰ τοῦτο βασανίσας ἵνα τι περὶ τῶν συνεγνωκότων αὐτῷ μάθῃ, ἔπειτ' ἐπειδὴ μηδὲν ἐξελάλησεν, ἐπύθετο αὐτοῦ "πῶς Ἀγρίππας ἐγένου;" καὶ ὃς ἀπεκρίνατο ὅτι οὕτως ὡς καὶ σὺ Καῖσαρ.

17 τῷ δ' ἐχομένῳ ἔτει τὸ μὲν τῶν ὑπάτων ὄνομα
a. C. 17 Γαιός τε Καικίλιος καὶ Λούκιος Φλάκκος ἔλαβον, ὁ
δὲ δὴ Τιβέριος, ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὴν νουμηνίαν τινὲς
ἀργύριον αὐτῷ προσήνεγκαν, οὔτε ἐδέξατο καί τι καὶ
γράμμα περὶ αὐτοῦ τούτου ἐξέθηκε, ῥήματί τινι μὴ
2 Λατίνῳ χρησάμενος. ἐνθυμηθεὶς οὖν νυκτὸς περὶ
αὐτοῦ πάντας τοὺς τὰ τοιαῦτα ἀκριβοῦντας μετεπέμψατο· πάνυ γὰρ δὴ ἔμελεν αὐτῷ τοῦ καλῶς διαλέγεσθαι. καί τινος Ἀτηίου Καπίτωνος εἰπόντος ὅτι εἰ καὶ μηδεὶς πρόσθεν τὸ ὄνομα τοῦτ' ἐφθέγξατο, ἀλλὰ νῦν γε πάντες διὰ σὲ ἐς τὰ ἀρχαῖα αὐτὸ καταριθμήσομεν, Μάρκελλός τις ὑπολαβὼν ἔφη "σύ, Καῖσαρ, ἀνθρώποις μὲν πολιτείαν Ῥωμαίων δύνασαι
3 δοῦναι, ῥήμασι δὲ οὔ." ἐκεῖνον μὲν οὖν οὐδὲν ἐπὶ
τούτῳ κακόν, καίπερ ἀκρατῶς παρρησιασάμενον, ἔδρασε· τὸν δὲ δὴ Ἀρχέλαον τὸν τῆς Καππαδοκίας βασιλέα δι' ὀργῆς σχών, ὅτι πρότερόν οἱ ὑποκεπτωκὼς ὥστε καὶ συνηγόρῳ, ὅτε ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου ὑπὸ
4 τῶν ἐπιχωρίων κατηγορήθη, χρήσασθαι, μετὰ τοῦτο
αὐτοῦ μὲν ἐς τὴν Ῥόδον ἐλθόντος ἠμέλησε, τὸν δὲ δὴ Γάιον ἐς τὴν Ἀσίαν ἐλθόντα ἐθεράπευσε, μετεπέμψατο ὡς καὶ νεωτερίζοντά τι, καὶ τῇ τῆς γερουσίας ψήφῳ παρέδωκεν, οὐ μόνον ὑπεργήρων ὄντα, ἀλλὰ καὶ δεινῶς ποδαγρῶντα καὶ προσέτι καὶ παρα-
5 φρονεῖν δοκοῦντα. ἔπαθε μὲν γάρ ποτε τοῦτο ὄντως,

ὥστε καὶ ἐπίτροπον παρὰ τοῦ Αὐγούστου τῆς ἀρχῆς
λαβεῖν, οὐ μέντοι καὶ τότε ἔτι παρελήρει, ἀλλ'
ἐπλάσσετο, εἴ πως ἔκ γε τούτου σωθείη. κἂν ἐθα-
νατώθη, εἰ μὴ καταμαρτυρῶν τις αὐτοῦ ἔφη ποτὲ
αὐτὸν εἰρηκέναι ὅτι ἐπειδὰν οἴκαδε ἐπανέλθω, δείξω
αὐτῷ οἷα νεῦρα ἔχω. γέλωτος γὰρ ἐπὶ τούτῳ, διὰ τὸ
τὸν ἄνθρωπον μὴ ὅτι στῆναι ἀλλὰ μηδὲ καθίζεσθαι
δύνασθαι, πολλοῦ γενομένου οὐκέτ' αὐτὸν ὁ Τιβέ-
ριος ἀπέκτεινεν. οὕτω γάρ τοι κακῶς διέκειτο ὥστε 6
ἐν σκιμποδίῳ καταστέγῳ ἐς τὸ συνέδριον ἐσκομισθῆ-
ναι. νομιζόμενον γάρ που καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἦν, ὁ-
πότε τις αὐτῶν ἀσθενῶς ἔχων ἐκεῖσε ἐσίοι, κατακεί-
μενον αὐτὸν ἐσφέρεσθαι, καὶ τοῦτο καὶ ὁ Τιβέριος
τότε ἐποίησε· καὶ διελέχθη γέ τινα ἐκ τοῦ σκιμπο- 7
δίου προκύψας. τότε μὲν οὕτως ὁ Ἀρχέλαος ἐσώθη,
ἄλλως δ' οὐ πολλῷ ὕστερον ἀπέθανε, κἀκ τούτου a. C. 18
καὶ ἡ Καππαδοκία τῶν τε Ῥωμαίων ἐγένετο καὶ ἱπ-
πεῖ ἐπετράπη. ταῖς τε ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεσι τοῖς ὑπὸ
τοῦ σεισμοῦ κακωθείσαις ἀνὴρ ἐστρατηγηκὼς σὺν
πέντε ῥαβδούχοις προσετάχθη, καὶ χρήματα πολλὰ
μὲν ἐκ τῶν φόρων ἀνείθη πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ
Τιβερίου ἐδόθη· τῶν γὰρ ἀλλοτρίων ἰσχυρῶς, μέχρι 8
γε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἐπετήδευσεν, ἀπεχόμενος,
μηδὲ τὰς κληρονομίας ἅς τινες αὐτῷ συγγενεῖς ἔχοντες
κατέλιπον προσιέμενος, πάμπολλα ἔς τε τὰς πόλεις
καὶ τοὺς ἰδιώτας ἀνήλισκε, καὶ οὔτε τιμὴν οὔτε
ἔπαινον οὐδένα ἐπ' αὐτοῖς προσεδέχετο. ταῖς τε 9
πρεσβείαις ταῖς παρὰ τῶν πόλεων ἢ καὶ τῶν
ἐθνῶν οὐδέποτε μόνος ἐχρημάτιζεν, ἀλλὰ πολ-

17, 8, 2. In ἀπε desinit codex Venetus. Rursus incipit 58, 7, 2. Interposita pleraque sunt Xiphilini.

λούς, καὶ μάλιστα τοὺς ἄρξαντάς ποτε αὐτῶν, κοι-
νωνοὺς τῆς διαγνώμης ἐποιεῖτο.
18 Γερμανικὸς δὲ τῇ ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς στρατείᾳ
φερόμενος εὖ μέχρι τε τοῦ ὠκεανοῦ προεχώρησε, καὶ
τοὺς βαρβάρους κατὰ τὸ καρτερὸν νικήσας τά τε ὀστᾶ
τῶν σὺν τῷ Οὐάρῳ πεσόντων συνέλεξέ τε καὶ ἔθαψε,
2 καὶ τὰ σημεῖα τὰ στρατιωτικὰ ἀνεκτήσατο. τῷ δέ γε
Τιβερίῳ τῆς βουλῆς ἐγκειμένης, καὶ τὸν γοῦν μῆνα
τὸν Νοέμβριον, ἐν ᾧ τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα ἐγεγέννητο,
Τιβέριον καλεῖσθαι ἀξιούσης, "καὶ τί" ἔφη "ποιήσετε,
3 ἂν δεκατρεῖς Καίσαρες γένωνται;" Μάρκου δὲ δὴ
a. C. 19 Ἰουνίου Λουκίου τε Νωρβανοῦ μετὰ ταῦτα ἀρξάντων
τέρας ἐν αὐτῇ τῇ νουμηνίᾳ οὐ σμικρὸν ἐγένετο, ὅπερ
που ἐς τὸ Γερμανικοῦ πάθος ἀπεσήμαινεν· ὁ γὰρ
Νωρβανὸς ὁ ὕπατος σάλπιγγι ἀεὶ προσκείμενος, καὶ
ἐρρωμένως τὸ πρᾶγμα ἀσκῶν, ἠθέλησε καὶ τότε ὑπὸ
τὸν ὄρθρον, πολλῶν ἤδη πρὸς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ πα-
4 ρόντων, σαλπίσαι. καὶ τοῦτό τε πάντας ὁμοίως ἐξετά-
ραξε καθάπερ ἐμπολέμιόν τι σύνθημα τοῦ ὑπάτου
παραγγείλαντός σφισι, καὶ ὅτι καὶ τὸ τοῦ Ἰανοῦ
ἄγαλμα κατέπεσε. λόγιόν τέ τι ὡς καὶ Σιβύλλειον, ἄλ-
λως μὲν οὐδὲν τῷ τῆς πόλεως χρόνῳ προσῆκον, πρὸς
5 δὲ τὰ παρόντα ᾀδόμενον, οὐχ ἡσυχῇ σφας ἐκίνει· ἔλεγε
γὰρ ὅτι τρὶς δὲ τριηκοσίων περιτελλομένων ἐνιαυ-
τῶν Ῥωμαίους ἔμφυλος ὀλεῖ στάσις, ἁ Συβαρῖτις
ἀφροσύνα. ὁ οὖν Τιβέριος ταῦτά τε τὰ ἔπη ὡς καὶ
ψευδῆ ὄντα διέβαλε, καὶ τὰ βιβλία πάντα τὰ μαν-
τείαν τινὰ ἔχοντα ἐπεσκέψατο, καὶ τὰ μὲν ὡς οὐδενὸς
6 ἄξια ἀπέκρινε τὰ δὲ ἐνέκρινε. τοῦ δὲ δὴ Γερμανι-
κοῦ τελευτήσαντος ὁ μὲν Τιβέριος καὶ ἡ Λιουία πάνυ
ἥσθησαν, οἱ δὲ δὴ ἄλλοι πάντες δεινῶς ἐλυπήθησαν.
κάλλιστος μὲν γὰρ τὸ σῶμα ἄριστος δὲ καὶ τὴν ψυχὴν

ἔφυ, παιδείᾳ τε ἅμα καὶ ῥώμῃ διέπρεπε, καὶ ἔς τε
τὸ πολέμιον ἀνδρειότατος ὢν ἡμερώτατα τῷ οἰκείῳ
προσεφέρετο, καὶ πλεῖστον ἰσχύων ἅτε Καῖσαρ ὢν 7
ἐξ ἴσου τοῖς ἀσθενεστέροις ἐσωφρόνει, καὶ οὐδὲν
οὔτε πρὸς τοὺς ἀρχομένους ἐπαχθὲς οὔτε πρὸς τὸν
Δροῦσον ἐπίφθονον οὔτε πρὸς τὸν Τιβέριον ἐπαίτιον
ἔπραττεν, ἀλλὰ συνελόντι εἰπεῖν ἐν ὀλίγοις τῶν πώ- 8
ποτε οὔτ᾽ ἐξήμαρτέ τι ἐς τὴν ὑπάρξασαν αὐτῷ τύχην
οὔτ᾽ αὐτὸς ὑπ᾽ ἐκείνης διεφθάρη· δυνηθεὶς γοῦν
πολλάκις καὶ παρ᾽ ἑκόντων, οὐχ ὅτι τῶν στρατιωτῶν
ἀλλὰ καὶ τοῦ δήμου τῆς τε βουλῆς, τὴν αὐτοκράτορα
λαβεῖν ἀρχὴν οὐκ ἠθέλησεν. ἀπέθανε δὲ ἐν Ἀντιο- 9
χείᾳ, ὑπό τε τοῦ Πίσωνος καὶ ὑπὸ τῆς Πλαγκίνης
ἐπιβουλευθείς· ὀστᾶ γὰρ ἀνθρώπων ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐν ᾗ
ᾤκει κατορωρυγμένα καὶ ἐλασμοὶ μολίβδινοι ἀράς
τινας μετὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἔχοντες ζῶντος ἔθ᾽
εὑρέθη. ὁ δὲ Πίσων ἐς τὸ βουλευτήριον ἐπὶ τῷ 10
φόνῳ ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου ἐσαχθεὶς ἀναβολήν a. C. 20
τέ τινα ἐποιήσατο καὶ ἑαυτὸν κατεχρήσατο.

ὅτι καὶ ἀφορμάς τινας φόνων ὁ Τιβέριος ἔσχε· διὰ γὰρ τὸν τοῦ Γερμανικοῦ θάνατον πολλοὶ ὡς καὶ ἐφησθέντες αὐτῷ ἀπώλοντο.

Τιβέριος δὲ ἐπεὶ τὸ ἐφεδρεῦον οὐκέτ᾽ εἶχεν, ἐς 19
πᾶν τοὐναντίον τῶν πρόσθεν εἰργασμένων αὐτῷ, πολλῶν ὄντων καὶ καλῶν, περιέστη. τά τε γὰρ ἄλλα ἀγρίως ἦρξε, καὶ ταῖς τῆς ἀσεβείας δίκαις, εἴ τις οὐχ ὅσον ἐς τὸν Αὔγουστον ἀλλὰ καὶ ἐς αὐτὸν ἐκεῖνον

18, 6, 4. *καὶ ἔς* — 7, 3, *ἐπαχθὲς* inserta ex V p. 665. Xiphilinus pro his *πρᾳότατός τε καὶ σωφρονέστατος ἦν. οὐδὲν δὲ*

18, 8, 1. *ἀλλὰ* — 3, *διεφθάρη* et 3, *καὶ παρ᾽* — 4, *βουλῆς* inserta ex V p. 666.

18, 10, 4. *ὅτι* — 6, *ἀπώλοντο* inserta ex V p. 666.

τήν τε μητέρα αὐτοῦ πράξας τι ἢ καὶ εἰπὼν ἀνεπι-
2 τήδειον ἐπεκλήθη, δεινῶς ἐπεξῄει. ἐβασανίζοντο δὲ
οὐχὶ οἰκέται μόνον κατὰ τῶν ἰδίων δεσποτῶν, ἀλλὰ
καὶ ἐλεύθεροι καὶ πολῖται. οἵ τε κατηγορήσαντες ἢ
καὶ καταμαρτυρήσαντές τινων τὰς οὐσίας τῶν ἁλισκο-
μένων διελάγχανον, καὶ προσέτι καὶ ἀρχὰς καὶ τιμὰς
3 προσελάμβανον. πολλοὺς δὲ καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν
ὥραν ἐν ᾗ ἐγεγέννηντο ἐξετάζων, καὶ ἐκεῖθεν καὶ τὸν
τρόπον καὶ τὴν τύχην αὐτῶν διασκοπῶν, ἀπεκτίν-
νυεν· εἰ γάρ τῳ ὑπέρογκόν τι καὶ εὔελπι πρὸς δυνα-
4 στείαν ἐνεῖδε, πάντως ἀπώλλυεν. οὕτω δ' οὖν τὸ
πεπρωμένον ἑκάστῳ τῶν πρώτων καὶ ἐξήταξε καὶ
ἠπίστατο ὥστε καὶ τῷ Γάλβᾳ τῷ μετὰ ταῦτα αὐταρ-
χήσαντι ἀπαντήσας, γυναῖκα ἠγγυημένῳ, εἰπεῖν ὅτι
καὶ σύ ποτε τῆς ἡγεμονίας γεύσῃ. ἐφείσατο γὰρ αὐ-
τοῦ, ὡς μὲν ἐγὼ δοκῶ, ὅτι καὶ τοῦτ' αὐτῷ εἱμαρμέ-
νον ἦν, ὡς δ' αὐτὸς ἔλεγεν, ὅτι καὶ ἐν γήρᾳ καὶ
μετὰ πολὺ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἄρξοι.
5 συνήρατο δὲ αὐτῷ καὶ συγκατειργάσατο πάντα
προθυμότατα Λούκιος Αἴλιος Σηιανός, υἱὸς μὲν τοῦ
Στράβωνος ὤν, παιδικὰ δέ ποτε Μάρκου Γαβίου
Ἀπικίου γενόμενος, Ἀπικίου ἐκείνου ὃς πάντας ἀνθρώ-
πους ἀσωτίᾳ ὑπερεβάλετο οὕτως ὥστε, ἐπειδὴ μαθεῖν
ποτε ἐθελήσας ὅσα τε ἤδη καταναλώκει καὶ ὅσα ἔτ'
εἶχεν, ἔγνω ὅτι διακόσιαι καὶ πεντήκοντα αὐτῷ μυριά-
δες ἔτι περιεῖεν, ἐλυπήθη τε ὡς καὶ λιμῷ τελευτήσειν
6 μέλλων καὶ ἑαυτὸν διέφθειρεν. οὗτος οὖν ὁ Σηιανὸς
χρόνῳ μέν τινι μετὰ τοῦ πατρὸς τῶν δορυφόρων ἦρξεν·
ἐπεὶ δὲ ἐκείνου ἐς τὴν Αἴγυπτον πεμφθέντος μόνος
τὴν προστασίαν αὐτῶν ἔσχε, τά τε ἄλλα συνέστησεν
αὐτήν, καὶ τοὺς λόχους ἰδίᾳ καὶ χωρὶς ἀλλήλων,
ὥσπερ τοὺς τῶν νυκτοφυλάκων, ὄντας ἐς ἓν τεῖχος

συνήγαγεν, ὥστε τὰ παραγγέλματα καὶ ἀθρόους καὶ
διὰ ταχέων λαμβάνειν, καὶ φοβεροὺς πᾶσιν ἅτε καὶ
ἐν ἑνὶ τείχει ὄντας εἶναι. τοῦτον οὖν ὁ Τιβέριος ἐκ 7
τῆς τῶν τρόπων ὁμοιότητος προσλαβὼν ταῖς τε στρα-
τηγικαῖς τιμαῖς ἐκόσμησεν, ὃ μήπω πρότερον μηδενὶ
τῶν ὁμοίων οἱ ἐγεγόνει, καὶ σύμβουλον καὶ ὑπη-
ρέτην πρὸς πάντα ἐποιεῖτο.

τὸ μὲν οὖν σύμπαν οὕτω μετὰ τὸν τοῦ Γερμανι- 8
κοῦ θάνατον μετεβάλετο ὥστε αὐτὸν μεγάλως καὶ
πρότερον ἐπαινούμενον πολλῷ δὴ τότε μᾶλλον θαυ-
μασθῆναι . . .

ἐπεὶ δὲ ὁ Τιβέριος τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἦρξε μετὰ 20
τοῦ Δρούσου, εὐθὺς οἱ ἄνθρωποι τὸν ὄλεθρον τῷ a. C. 21
Δρούσῳ ἐξ αὐτοῦ τούτου προεμαντεύσαντο· οὐ γάρ
ἔστιν ὅστις τῶν ὑπατευσάντων ποτὲ μετ' αὐτοῦ οὐ
βιαίως ἀπέθανεν, ἀλλὰ τοῦτο μὲν Οὔαρος ὁ Κυιντί- 2
λιος, τοῦτο δὲ Πίσων ὁ Γναῖος ὅ τε Γερμανικὸς αὐ-
τὸς βιαίως καὶ κακῶς ἀπώλοντο. τοιούτῳ τινί, ὡς
ἔοικε, διὰ βίου δαίμονι συνεκεκλήρωτο. ἀμέλει καὶ
ὁ Δροῦσος τότε καὶ ὁ Σηιανὸς μετὰ ταῦτα συνάρξαν-
τές οἱ διεφθάρησαν. ἐκδημοῦντος δὲ τοῦ Τιβερίου 3
Γάιος Λουτώριος Πρίσκος ἱππεύς, ἄλλως τε μέγα ἐπὶ
ποιήσει φρονῶν καὶ ἐπιτάφιον ἐπὶ τῷ Γερμανικῷ
ἐπιφανῆ συγγράψας, ὥστε καὶ χρήματα δι' αὐτὸν
πολλὰ λαβεῖν, αἰτίαν ἔσχεν ὡς καὶ ἐπὶ τῷ Δρούσῳ
ποίημα παρὰ τὴν νόσον αὐτοῦ συντεθεικώς, καὶ
ἐκρίθη τε διὰ τοῦτο ἐν τῇ βουλῇ καὶ κατεδικάσθη
καὶ ἀπέθανεν. ὁ οὖν Τιβέριος ἀγανακτήσας, οὐχ ὅτι 4
ἐκεῖνος ἐκολάσθη ἀλλ' ὅτι τις ὑπὸ τῶν βουλευτῶν

19, 8, 1. τὸ — 3, θαυμασθῆναι inserta ex V p. 666, ubi sunt post 7, τοῦτον οὖν — ἐποιεῖτο.

ἄνευ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἐθανατώθη, ἐπετίμησέ τε αὐτοῖς, καὶ δόγματι παραδοθῆναι ἐκέλευσε μήτ' ἀποθνήσκειν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν τὸν καταψηφισθέντα ὑπ' αὐτῶν, μήτε τὸ γράμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ γενόμενον ἐς τὸ δημόσιον ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ χρόνου ἀποτίθεσθαι, ὅπως καὶ ἀποδημῶν προπυνθάνηται τὰ δόξαντά σφισι καὶ ἐπιδιακρίνῃ.

21 καὶ μετὰ τοῦτο ἐξελθούσης αὐτῷ τῆς ὑπατείας
a. C. 22 ἔς τε τὴν Ῥώμην ἦλθε, καὶ τοὺς ὑπάτους συναγορεύειν τισὶν ἐκώλυσεν, εἰπὼν ὅτι εἰ ὑπάτευον, οὐκ
2 ἂν ἐποίησα τοῦτο. ἐπειδή τε τῶν στρατηγούντων τις αἰτίαν, ὡς καὶ ἀσεβές τι ἐς αὐτὸν εἰρηκὼς ἢ καὶ πεποιηκώς, λαβὼν ἐξῆλθέ τε ἐκ τοῦ συνεδρίου, καὶ τὴν ἀρχικὴν στολὴν ἐκδὺς ἐπανῆλθέ τε καὶ κατηγορηθῆναι παραχρῆμα ὡς καὶ ἰδιωτεύων ἠξίωσε, δεινῶς τε
3 ἤλγησε καὶ οὐκέτ' αὐτοῦ ἥψατο. τοὺς δὲ ὀρχηστὰς τῆς τε Ῥώμης ἐξήλασε καὶ μηδαμόθι τῇ τέχνῃ χρῆσθαι προσέταξεν, ὅτι τάς τε γυναῖκας ᾔσχυνον καὶ στάσεις ἤγειρον. ἄλλους μὲν δὴ οὖν καὶ πολλούς γε τῶν τελευτώντων καὶ ἀνδριᾶσι καὶ δημοσίαις ταφαῖς ἐτίμα, τὸν δὲ δὴ Σηιανὸν ζῶντα ἐν τῷ θεάτρῳ χαλκοῦν ἔστησε. κἀκ τούτου πολλαὶ μὲν ὑπὸ πολλῶν εἰκόνες αὐτοῦ ἐποιήθησαν, πολλοὶ δὲ καὶ ἔπαινοι καὶ
4 παρὰ τῷ δήμῳ καὶ παρὰ τῇ βουλῇ ἐγίγνοντο. ἔς τε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ οἵ τε ἄλλοι οἱ ἐλλόγιμοι καὶ οἱ ὕπατοι αὐτοὶ ὑπὸ τὸν ὄρθρον συνεχῶς ἐφοίτων, καὶ τά τε ἴδια αὐτῷ πάντα, ὅσα τινὲς ἀξιώσειν παρὰ τοῦ Τιβερίου ἔμελλον, καὶ τὰ κοινά, ὑπὲρ ὧν χρηματισθῆναι ἔδει, ἐπεκοίνουν. καὶ συνελόντι εἰπεῖν οὐδὲν ἔτι χωρὶς αὐτοῦ τῶν τοιούτων ἐπράττετο.

5 κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ στοὰ μεγίστη ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἐπειδὴ ἑτεροκλινὴς ἐγένετο, θαυμαστὸν δή

τινα τρόπον ὠρθώθη. ἀρχιτέκτων γάρ τις, οὗ τὸ
ὄνομα οὐδεὶς οἶδε, τῇ γὰρ θαυματοποιίᾳ αὐτοῦ φθο-
νήσας ὁ Τιβέριος οὐκ ἐπέτρεψεν αὐτὸ ἐς τὰ ὑπομνή-
ματα ἐσγραφῆναι, οὗτος οὖν ὅστις ποτὲ ὠνομάζετο,
τούς τε θεμελίους αὐτῆς πέριξ κρατύνας ὥστε μὴ
συγκινηθῆναι, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν πόκοις τε καὶ ἱμα- 6
τίοις παχέσι περιλαβών, σχοίνοις τε πανταχόθεν αὐ-
τὴν διέδησε, καὶ ἐς τὴν ἀρχαίαν ἕδραν ἀνθρώποις
τε πολλοῖς καὶ μηχανήμασιν ὠσάμενος ἐπανήγαγε.
τότε μὲν οὖν ὁ Τιβέριος καὶ ἐθαύμασεν αὐτὸν καὶ
ἐζηλοτύπησε, καὶ διὰ μὲν ἐκεῖνο χρήμασιν ἐτίμησε,
διὰ δὲ τοῦτο ἐκ τῆς πόλεως ἐξήλασε· μετὰ δὲ ταῦτα 7
προσελθόντος οἱ αὐτοῦ καὶ ἱκετείαν ποιουμένου, κἀν
τούτῳ ποτήριόν τι ὑαλοῦν καταβαλόντος τε ἐξεπί-
τηδες καὶ θλασθέν πως ἢ συντριβὲν ταῖς τε χερσὶ
διατρίψαντος καὶ ἄθραυστον παραχρῆμα ἀποφήναν-
τος, ὡς καὶ συγγνώμης διὰ τοῦτο τευξομένου, καὶ
ἀπέκτεινεν αὐτόν.

Δροῦσος δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ φαρμάκῳ διώλετο. ὁ 22
γὰρ Σηιανὸς ἐπί τε τῇ ἰσχύι καὶ ἐπὶ τῷ ἀξιώματι a. C. 23
ὑπερμαζήσας τά τε ἄλλα ὑπέρογκος ἦν, καὶ τέλος καὶ
ἐπὶ τὸν Δροῦσον ἐτράπετο καί ποτε πὺξ αὐτῷ ἐνέ-
τεινε. φοβηθείς τε ἐκ τούτου καὶ ἐκεῖνον καὶ τὸν 2
Τιβέριον, καὶ ἅμα καὶ προσδοκήσας, ἂν τὸν νεανί-
σκον ἐκποδὼν ποιήσηται, καὶ τὸν γέροντα ῥᾷστα με-
ταχειριεῖσθαι, φάρμακόν τι αὐτῷ διά τε τῶν ἐν τῇ
θεραπείᾳ αὐτοῦ ὄντων καὶ διὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ,
ἣν τινες Λιουίλλαν ὀνομάζουσιν, ἔδωκε· καὶ γὰρ
καὶ ἐμοίχευεν αὐτήν. αἰτίαν μὲν γὰρ ὁ Τιβέριος 3
ἔλαβεν, ὅτι μήτε νοσοῦντος τοῦ Δρούσου μήτ' ἀπο-
θανόντος ἔξω τι τῶν συνήθων ἔπραξε, μηδὲ τοῖς
ἄλλοις ποιῆσαι ἐπέτρεψεν· οὐ μέντοι καὶ πιστὸς ὁ

λόγος. τοῦτό τε γὰρ ἀπὸ γνώμης ἐπὶ πάντων ὁμοίως
ἔπραττε, καὶ τῷ υἱεῖ ἅτε καὶ μόνῳ καὶ γνησίῳ ὄντι
4 προσέκειτο, τούς τε χειρουργήσαντας τὸν ὄλεθρον
αὐτοῦ, τοὺς μὲν εὐθὺς τοὺς δὲ μετὰ ταῦτα, ἐκόλασε.
τότε δ' οὖν ἐσῆλθέ τε ἐς τὸ συνέδριον, καὶ τὸν προσ-
ήκοντα ἐπὶ τῷ παιδὶ ἔπαινον ποιησάμενος οἴκαδε
ἐκομίσθη.

5 ἀπεῖπε δὲ ὁ Τιβέριος τοῖς πυρὸς καὶ ὕδατος
εἰρχθεῖσι μὴ διατίθεσθαι· καὶ τοῦτο καὶ νῦν φυλάτ-
τεται. Αἴλιον δὲ Σατορνῖνον, ὡς καὶ ἔπη τινὰ ἐς
αὐτὸν οὐκ ἐπιτήδεια ἀπορρίψαντα, ὑπό τε τὴν βου-
λὴν ὑπήγαγε καὶ ἁλόντα ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου κατε-
23 κρήμνισε. πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα γρά-
φειν ἔχοιμι, εἰ πάντα ἐπεξίοιμι. τοῦτό τε οὖν ἐν
κεφαλαίῳ εἰρήσθω ὅτι συχνοὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ὑπ' αὐ-
τοῦ ἀπώλοντο, καὶ ἐκεῖνο ὅτι ζητῶν καθ' ἓν ἕκαστον
ἀκριβῶς ὅσα τινὲς ᾐτιάζοντο φλαύρως περὶ αὐτοῦ
εἰρηκέναι, αὐτὸς ἑαυτὸν πάντα τὰ ἐξ ἀνθρώπων κακὰ
2 ἔλεγε. καὶ γὰρ εἴ ἐν ἀπορρήτῳ τις καὶ πρὸς ἕνα
διελέχθη τι, καὶ τοῦτο ἐδημοσίευεν ὥστε καὶ ἐς τὰ
κοινὰ ὑπομνήματα ἐσγράφεσθαι. καὶ πολλάκις ἃ
μηδ' εἶπέ τις, ὡς εἰρημένα, ἐξ ὧν ἑαυτῷ συνῄδει
προσκατεψεύδετο, ὅπως ὡς δικαιότατα ὀργίζεσθαι νο-
3 μισθείη. κἀκ τούτου συνέβαινεν αὐτῷ πάντα τε
ἐκεῖνα, ἐφ' οἷς τοὺς ἄλλους ὡς ἀσεβοῦντας ἐκό-
λασεν, αὐτὸν ἐς ἑαυτὸν πλημμελεῖν, καὶ προσέτι καὶ
χλευασμὸν ὀφλισκάνειν· ἃ γὰρ ἀπηρνοῦντό τινες μὴ
λελαληκέναι, ταῦτα αὐτὸς διισχυριζόμενος εἰρῆσθαι
καὶ κατομνύων ἀληθέστερον ἑαυτὸν ἠδίκει. ἀφ' οὗ
δὴ καὶ ἐξεστηκέναι τινὲς αὐτὸν τῶν φρενῶν ὑπώπτευ-
4 σαν. οὐ μέντοι καὶ ὄντως παραφρονεῖν ἐκ τούτου
ἐπιστεύετο· τὰ γὰρ ἄλλα καὶ πάνυ πάντα δεόντως

διῴκει. τοῦτο μὲν γὰρ βουλευτῇ τινι ἀσελγῶς ζῶντι
ἐπίτροπον ὥσπερ τινὶ ὀρφανῷ προσέταξε· τοῦτο δὲ
τὸν Καπίτωνα τὸν τὴν Ἀσίαν ἐπιτροπεύσαντα ἐς τὸ
συνέδριον ἐσήγαγε, καὶ ἐγκαλέσας αὐτῷ ὅτι καὶ στρα-
τιώταις ἐχρήσατο καὶ ἄλλα τινὰ ὡς καὶ ἀρχὴν ἔχων
ἔπραξεν, ἐφυγάδευσεν. οὐ γὰρ ἐξῆν τότε τοῖς τὰ 5
αὐτοκρατορικὰ χρήματα διοικοῦσι πλέον οὐδὲν ποιεῖν
ἢ τὰς νενομισμένας προσόδους ἐκλέγειν καὶ περὶ τῶν
διαφορῶν ἔν τε τῇ ἀγορᾷ καὶ κατὰ τοὺς νόμους ἐξ
ἴσου τοῖς ἰδιώταις δικάζεσθαι.

τοσοῦτον μὲν δὴ τὸ διαλλάττον ἐν ταῖς Τιβερίου 24
πράξεσιν ἦν, διελθόντων δὲ τῶν δέκα ἐτῶν τῆς ἀρ- a. C. 24
χῆς αὐτοῦ ψηφίσματος μὲν ἐς τὴν ἀνάληψιν αὐτῆς
οὐδενὸς ἐδεήθη, οὐδὲ γὰρ ἐδεῖτο κατατέμνων αὐτήν,
ὥσπερ ὁ Αὔγουστος, ἄρχειν, ἡ μέντοι πανήγυρις ἡ
δεκετηρὶς ἐποιήθη. Κρεμούτιος δὲ δὴ Κόρδος αὐτό- 2
χειρ ἑαυτοῦ γενέσθαι, ὅτι τῷ Σηιανῷ προσέκρουσεν, a. C. 25
ἠναγκάσθη· οὕτω γὰρ οὐδὲν ἔγκλημα ἐπαίτιον λα-
βεῖν ἠδυνήθη, καὶ γὰρ ἐν πύλαις ἤδη γήρως ἦν καὶ
ἐπιεικέστατα ἐβεβιώκει, ὥστε ἐπὶ τῇ ἱστορίᾳ, ἣν πά- 3
λαι ποτὲ περὶ τῶν τῷ Αὐγούστῳ πραχθέντων συνετε-
θείκει καὶ ἣν αὐτὸς ἐκεῖνος ἀνεγνώκει, κριθῆναι, ὅτι
τόν τε Κάσσιον καὶ τὸν Βροῦτον ἐπῄνεσε, καὶ τοῦ
δήμου τῆς τε βουλῆς καθήψατο, τόν τε Καίσαρα καὶ
τὸν Αὔγουστον εἶπε μὲν κακὸν οὐδέν, οὐ μέντοι καὶ
ὑπερεσέμνυνε. ταῦτά τε γὰρ ᾐτιάθη, καὶ διὰ ταῦτα 4
αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ τότε μὲν
ἐν τῇ πόλει εὑρεθέντα πρὸς τῶν ἀγορανόμων καὶ τὰ
ἔξω πρὸς τῶν ἑκασταχόθι ἀρχόντων ἐκαύθη, ὕστερον
δὲ ἐξεδόθη τε αὖθις, ἄλλοι τε γὰρ καὶ μάλιστα ἡ
θυγάτηρ αὐτοῦ Μαρκία συνέκρυψεν αὐτά, καὶ πολὺ
ἀξιοσπουδαστότερα ὑπ' αὐτῆς τῆς τοῦ Κόρδου συμ-

5 φορᾶς ἐγένετο. ἐν δ' οὖν τῷ τότε ὁ Τιβέριος τὴν τοῦ
δορυφορικοῦ γυμνασίαν τοῖς βουλευταῖς, ὥσπερ ἀγνο-
οῦσι τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἐπέδειξεν, ὅπως καὶ πολ-
λούς σφας καὶ ἐρρωμένους ἰδόντες μᾶλλον αὐτὸν
φοβῶνται.

6 τὸν μὲν οὖν χρόνον ἐκεῖνον ταῦτά τε ἐς ἱστορίας
ἀπόδειξιν ἐγένετο, καὶ Κυζικηνῶν ἡ ἐλευθερία
αὖθις, ὅτι τε Ῥωμαίους τινὰς ἔδησαν καὶ ὅτι καὶ τὸ
ἡρῷον ὃ τῷ Αὐγούστῳ ποιεῖν ἤρξαντο οὐκ ἐξετέλε-
7 σαν, ἀφῃρέθη. πάντως δ' ἂν καὶ τὸν συμπωλήσαντα
τῇ οἰκίᾳ τὸν ἀνδριάντα αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τούτῳ κρι-
θέντα ἀπεκτόνει, εἰ μὴ ὁ ὕπατος αὐτὸν ἐκεῖνον τὴν
γνώμην πρῶτον ἀνήρετο· αἰδεσθεὶς γὰρ μὴ καὶ ἑαυ-
8 τῷ τι χαρίζεσθαι δόξῃ, τὴν ἀπολύουσαν ἔθετο. Λεν-
τούλου δέ τινος βουλευτοῦ φύσει τε ἐπιεικοῦς καὶ
τότε ἐν γήρᾳ πολλῷ ὄντος κατηγόρησέ τις ὡς ἐπιβε-
βουλευκότος τῷ αὐτοκράτορι. καὶ ὁ μὲν Λέντουλος,
παρὼν γάρ, ἀνεκάχασεν· ὁ δὲ Τιβέριος, ἐπιθορυβη-
σάσης τι πρὸς τοῦτο τῆς γερουσίας, "οὐδὲ ζῆν ἔτι"
ἔφη "ἄξιός εἰμι, εἴγε καὶ Λέντουλός με μισεῖ."

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΗ.

Ἀπεδήμησε δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον· ἐκ τῆς a. C
Ῥώμης, καὶ οὐκέτι τὸ παράπαν ἐς τὴν πόλιν ἀνεκο- 26 a. C
μίσθη, καίτοι μέλλων τε ἀεὶ καὶ ἐπαγγελλόμενος. 28
Λατιάριός δέ τις ἑταῖρος Σαβίνου ἀνδρὸς τῶν
πρώτων ἐν Ῥώμῃ, τῷ Σηιανῷ χαριζόμενος, ἐς τὴν
τοῦ οἰκήματος ἐν ᾧ διῃτᾶτο ὀροφὴν βουλευτὰς κα-
τακρύψας ὑπηγάγετο τὸν Σαβῖνον ἐς λόγους, καί
τι εἰπὼν ὧν εἰώθει, ἐπεσπάσατο καὶ ἐκεῖνον πάνθ'
ὅσα ἐφρόνει ἐκλαλῆσαι. τῶν γάρ τοι συκοφαντεῖν 2
ἐθελόντων ἔργον ἐστὶ λοιδορίας τέ τινος προκατάρ-
χεσθαι καὶ ἀπόρρητόν τι ἐκφαίνειν, ἵνα ἀκούσας τι
αὐτὸς ἢ καὶ ὅμοιόν τι εἰπὼν αἰτιαθῇ· τοῖς μὲν γάρ,
ἅτε ἐκ παρασκευῆς τοῦτο δρῶσιν, ἀκίνδυνός ἐστιν
ἡ παρρησία, οὐ γὰρ ὡς καὶ φρονοῦντές τινα, ἀλλ'
ὡς ἑτέρους ἐλέγξαι βουλόμενοι λέγειν αὐτὰ πιστεύ-
ονται, οἱ δ' ὅ,τι ἂν καὶ τὸ βραχύτατον ἔξω τοῦ κα-
θεστηκότος εἴπωσι, κολάζονται. ὅπερ καὶ τότε ἐγέ- 3
νετο· ἔς τε γὰρ τὸ δεσμωτήριον αὐθημερὸν ὁ Σαβῖνος
κατετέθη, καὶ μετὰ τοῦτο ἀκρίτως ἐφθάρη, τό τε
σῶμα αὐτοῦ κατὰ τῶν ἀναβασμῶν ἐρρίφη καὶ ἐς τὸν
ποταμὸν ἐνεβλήθη. ἐδείνωσε δ' ἐπὶ πλέον τὸ πάθος
αὐτοῦ κύων τις τοῦ Σαβίνου, συνεσελθών τε αὐτῷ
ἐς τὸ οἴκημα καὶ ἀποθανόντι παραμείνας καὶ τέλος
καὶ ἐς τὸν ποταμὸν συνεσπεσών.

2 τοῦτο μὲν τοιοῦτον ἐγένετο, ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τούτῳ
a. C. 29 χρόνῳ καὶ ἡ Λιουία μετήλλαξεν, ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα
ἔτη ζήσασα. καὶ αὐτὴν ὁ Τιβέριος οὔτε νοσοῦσαν
ἐπεσκέψατο οὔτ' ἀποθανοῦσαν αὐτὸς προέθετο· οὐ
μὴν οὐδὲ ἐς τιμὴν ἄλλο τι αὐτῇ πλὴν τῆς δημοσίας
ἐκφορᾶς καὶ εἰκόνων ἑτέρων τέ τινων οὐδενὸς ἀξίων
ἔνειμεν, ἀθανατισθῆναι δὲ αὐτὴν ἄντικρυς ἀπηγό-
2 ρευσεν. οὐ μέντοι καὶ μόνα οἱ ἡ βουλή, ὅσα ἐκεῖνος
ἐπέστειλεν, ἐψηφίσατο, ἀλλὰ πένθος αὐτῇ παρ' ὅλον
τὸν ἐνιαυτὸν ταῖς γυναιξὶν ἐπήγγειλαν, καίπερ τὸν
Τιβέριον ἐπαινέσαντες ὅτι τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως
3 οὐδὲ τότε ἀπέσχετο· καὶ προσέτι καὶ ἁψῖδα αὐτῇ, ὃ
μηδεμιᾷ ἄλλῃ γυναικί, ἐψηφίσαντο, ὅτι τε οὐκ ὀλί-
γους σφῶν ἐσεσώκει, καὶ ὅτι παῖδας πολλῶν ἐτετρό-
φει κόρας τε πολλοῖς συνεξεδεδώκει, ἀφ' οὗ γε καὶ
μητέρα αὐτὴν τῆς πατρίδος τινὲς ἐπωνόμαζον. ἐν δὲ
4 τῷ μνημείῳ ἐτάφη τῷ τοῦ Αὐγούστου. καὶ αὐτῆς
ἄλλα τε καλῶς εἰρημένα ἀποφθέγματα φέρεται, καὶ
ὅτι γυμνούς ποτε ἄνδρας ἀπαντήσαντας αὐτῇ καὶ
μέλλοντας διὰ τοῦτο θανατωθήσεσθαι ἔσωσεν, εἰποῦ-
σα ὅτι οὐδὲν ἀνδριάντων ταῖς σωφρονούσαις οἱ τοι-
5 οῦτοι διαφέρουσι. πυθομένου τέ τινος αὐτῆς πῶς
καὶ τί δρῶσα οὕτω τοῦ Αὐγούστου κατεκράτησεν,
ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτή τε ἀκριβῶς σωφρονοῦσα, καὶ
πάντα τὰ δοκοῦντα αὐτῷ ἡδέως ποιοῦσα, καὶ μήτε
ἄλλο τι τῶν ἐκείνου πολυπραγμονοῦσα, καὶ τὰ ἀφρο-
δίσια αὐτοῦ ἀθύρματα μήτε διώκουσα μήτε αἰσθά-
6 νεσθαι προσποιουμένη. τοιαύτη μὲν ἡ Λιουία ἐγένετο,
ἡ μέντοι ψηφισθεῖσα αὐτῇ ἁψὶς οὐκ ᾠκοδομήθη διὰ
τὸ τὸν Τιβέριον τοῖς ἑαυτοῦ τέλεσι κατασκευάσειν
αὐτὴν ὑποσχέσθαι· κατοκνήσας γὰρ τῷ λόγῳ τὸ
δόγμα λῦσαι, τοῦτον τὸν τρόπον ἀνέτρεψεν αὐτό,

μήτ' ἐκ τῶν δημοσίων χρημάτων τὸ ἔργον ἐπιτρέψας γενέσθαι μήτ' αὐτὸς ποιήσας.

ὁ δὲ δὴ Σηιανὸς ἔτι καὶ μᾶλλον ἤρετο, καὶ ἐψηφίσθη 7
ὅπως τὰ γενέθλια αὐτοῦ δημοσίᾳ ἑορτάζηται. τὸ γάρ τοι πλῆθος τῶν ἀνδριάντων ὧν ἥ τε βουλὴ καὶ ἡ ἱππὰς αἵ τε φυλαὶ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ πρῶτοι ἔστησαν αὐτοῦ, οὐδ' ἐξηρίθμησεν ἄν τις· πρέσβεις τε ἰδίᾳ μὲν ἡ γερου- 8
σία ἰδίᾳ δὲ οἱ ἱππεῖς τό τε πλῆθος ἔκ τε τῶν δημάρχων καὶ ἐκ τῶν ἀγορανόμων τῶν σφετέρων πρὸς ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἔπεμπον, καὶ εὔχοντο ὑπὲρ ἀμφοῖν ὁμοίως καὶ ἔθυον, τήν τε τύχην αὐτῶν ὤμνυσαν.

τῷ δὲ δὴ Γάλλῳ ὁ Τιβέριος, τῷ τήν τε γυναῖκα 3
αὐτοῦ ἀγαγομένῳ καὶ τῇ περὶ τῆς ἀρχῆς χρησαμένῳ a. C. 30
παρρησίᾳ, καιρὸν λαβὼν ἐπέθετο. ἐπειδὴ γὰρ τὸν Σηιανὸν ἤτοι καὶ ἀληθῶς ὡς αὐταρχήσοντα ἢ καὶ τῷ τοῦ Τιβερίου δέει θεραπεύων, ἢ καὶ ἐξ ἐπιβου- 2
λῆς, ἵνα καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ διὰ κόρου γενόμενος φθαρῇ, τά τε πλείω οἱ καὶ τὰ μείζω ἐσηγήσατο καὶ ἐν τοῖς πρεσβευταῖς γενέσθαι ἐσπούδασεν, ἐπέστειλε περὶ αὐτοῦ τῇ βουλῇ τά τε ἄλλα καὶ ὅτι τῷ Σηιανῷ τῆς πρὸς ἑαυτὸν φιλίας φθονοίη, καίπερ αὐτὸς Συριακῷ φίλῳ χρώμενος. καὶ ταῦτα οὐκ ἐξέφηνε τῷ 3
Γάλλῳ, ἀλλὰ καὶ πάνυ αὐτὸν ἐδεξιώσατο, ὥστε συμβῆναί οἱ πρᾶγμα παραδοξότατον, καὶ ὃ μηδενὶ ἄλλῳ συνηνέχθη· ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ παρά τε τῷ Τιβερίῳ εἱστιάθη καὶ φιλοτησίας ἔπιε, καὶ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κατεψηφίσθη, ὥστε καὶ στρατηγὸν τὸν δήσοντά τε αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν τιμωρίαν ἀπάξοντα πεμφθῆναι. καὶ μέντοι τοῦθ' οὕτως ὁ Τιβέριος πρά- 4

3, 1, 3. ἐπειδὴ — 3, 2, ἐδεξιώσατο inserta ex V p. 666. Pro quibus Xiphilinus προσιόντα γάρ οἱ κατὰ πρεσβείαν ἑστιάσας τε καὶ φιλοφρόνως δεξιωσάμενος ἔγραψε κατ' αὐτοῦ τῇ βουλῇ.

ξας οὐδ' ἀποθανεῖν αὐτῷ ἐθελήσαντι, ἐπειδὴ τάχιστα τῶν δεδογμένων ᾔσθετο, ἐπέτρεψεν, ἀλλ' ἐκείνῳ τε, ἵνα ἐπὶ πλεῖστον κακωθείη, θαρρεῖν . . . ἐνετείλατο ὅπως ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ ᾖ, μέχρις ἂν αὐτὸς ἐς τὴν πόλιν ἀφίκηται, ἵν', ὅπερ εἶπον, ἐπὶ μακρότατον καὶ
5 τῇ ἀτιμίᾳ ἅμα καὶ τῷ φόβῳ ταλαιπωρήσειε. καὶ ἔσχεν οὕτω· πρός τε γὰρ τῶν ἀεὶ ὑπάτων ἐτηρεῖτο, ἔξω τῆς τοῦ Τιβερίου ἀρχῆς· τότε γὰρ πρὸς τῶν στρατηγῶν ἐφυλάχθη· οὐχ ἵνα μὴ φύγῃ, ἀλλ' ἵνα μὴ τελευτήσῃ, καὶ οὔτε ἑταῖρός τις οὔτ' οἰκέτης αὐτῷ συνεγίγνετο, οὔτ' ἐλάλει τινὶ οὔθ' ἑώρα τινὰ πλὴν ὁπότε τροφὴν λαβεῖν ἠναγκάζετο.
6 καὶ ἦν αὕτη τοιαύτη καὶ τοσαύτη ὥστε μήτε τινὰ ἡδονὴν καὶ ῥώμην αὐτῷ παρασχεῖν μήτ' ἀποθανεῖν αὐτὸν ἐᾶν· τοῦτο γὰρ ἦν τὸ δεινότατον. ὃ καὶ ἐπ' ἄλλων συχνῶν ὁ Τιβέριος ἐποίει· δήσας γοῦν τινα τῶν ἑταίρων, ἔπειτα λόγου περὶ τῆς θανατώσεως αὐτοῦ γενομένου ἔφη ὅτι οὐδέπω αὐτῷ διήλλαγμαι.
7 ἕτερον μέντοι τινὰ καὶ πάνυ ἰσχυρῶς βασανίσας, ἔπειτα γνοὺς ὅτι ἀδίκως κατηγορήθη, καὶ πάνυ σπουδῇ ἀπέκτεινεν, εἰπὼν ὅτι χαλεπωτέρως ὕβρισται ἢ ὥστε καλῶς δύνασθαι ζῆν. Συριακὸς δ' οὔτ' ἀδικήσας τι οὔτ' αἰτιαθείς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παιδείᾳ ἐλλόγιμος ὤν, ἐσφάγη διὰ τοῦτο μόνον ὅτι φίλον αὐτὸν τοῦ Γάλλου ὁ Τιβέριος εἶπεν εἶναι.

8 ὅτι ὁ Σηιανὸς καὶ τὸν Δροῦσον διέβαλε διὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. πάσας γὰρ ὡς εἰπεῖν τὰς τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν γαμετὰς μοιχεύων τά τε λεγόμενα ἢ καὶ πραττόμενα ὑπ' ἐκείνων ἐμάνθανε, καὶ προσέτι καὶ συνεργούς σφας ὡς καὶ γαμηθησομένας οἱ ἐποιεῖτο. ἐπεὶ δὲ ὁ Τιβέριος ἁπλῶς τὸν Δροῦσον ἐς τὴν

3, 8, 1. ὅτι — 8, αὐτοῦ inserta ex V p. 669.

Ῥώμην ἔπεμψεν, ὁ Σηιανὸς δείσας μὴ μεταβάληται, ἔπεισε τὸν Κάσσιον χρηματίσαι τι κατ' αὐτοῦ.

ὁ δὲ δὴ Σηιανὸς καὶ μείζων καὶ φοβερώτερος 4
ἀεὶ ἐγίγνετο, ὥστε καὶ τοὺς βουλευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους ἐκείνῳ μὲν ὡς καὶ αὐτοκράτορι προσέχειν, τὸν δὲ Τιβέριον ἐν ὀλιγωρίᾳ ποιεῖσθαι. μαθὼν οὖν ταῦτα ὁ Τιβέριος οὔτε ἐν ἐλαφρῷ τὸ πρᾶγμα ἐποιήσατο, φοβηθεὶς μὴ καὶ αὐτοκράτορα ἄντικρυς αὐτὸν ἀποδείξωσιν, οὔτε ἠμέλησεν. ἐκ μὲν δὴ οὖν τοῦ προ-
φανοῦς οὐδὲν ἔδρασε· τό τε γὰρ δορυφορικὸν πᾶν 2
ἰσχυρῶς ᾠκείωτο, καὶ τῶν βουλευτῶν τὸ μὲν εὐεργεσίαις τὸ δὲ ἐλπίσι τὸ δὲ καὶ φόβῳ προσεπεποίητο, τούς τε περὶ τὸν Τιβέριον ὄντας οὕτω πάντας προσηταίριστο ὥστε τὰ μὲν ἐκείνου πάντα ἁπλῶς, καὶ ὅσα ἔλεγε καὶ ὅσα ἔπραττε, παραυτίκα οἱ ἀγγέλλεσθαι, τὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ δρώμενα μηδένα τῷ Τιβερίῳ
δηλοῦν. ἄλλως οὖν αὐτὸν μετεπορεύετο, καὶ ὕπατόν 3
τε αὐτὸν ἀπέδειξε καὶ κοινωνὸν τῶν φροντίδων ὠνό- a. C. 31
μαξε, "Σηιανός τε ὁ ἐμός" πολλάκις ἐπαναλαμβάνων ἔλεγε, καὶ τοῦτο καὶ γράφων πρός τε τὴν βουλὴν καὶ
πρὸς τὸν δῆμον ἐδήλου. τούτοις οὖν οἱ ἄνθρωποι 4
ἀπατώμενοι καὶ πιστεύοντες χαλκοῦς τε αὐτοὺς ἁπανταχοῦ ἐκ τοῦ ἴσου ἵστασαν, κἀν ταῖς γραφαῖς συνέγραφον, δίφρους τε ἐπιχρύσους ἐς τὰ θέατρα ἀμφοῖν ἐσέφερον· καὶ τέλος ἐψηφίσθη ὑπάτους τέ σφας διὰ πέντε ἐτῶν ἅμα ἀποδείκνυσθαι, καὶ ἀπάντησιν, ὁπότε ἐς τὴν Ῥώμην ἐσίοιεν, ἀμφοτέροις ὁμοίως γίγνεσθαι. καὶ τέλος καὶ ταῖς εἰκόσιν αὐτοῦ ὥσπερ καὶ ταῖς τοῦ Τιβερίου ἔθυον.

καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Σηιανὸν τοιαῦτα ἦν, τῶν 5
δ' ἄλλων πολλοὶ καὶ ὀνομαστοὶ ἐφθάρησαν, ὧν ἦν καὶ Γάιος Ῥοῦφος Γεμίνιος. ἀσεβείας γὰρ ἐς τὸν

Τιβέριον ἐγκληθεὶς τὰς διαθήκας ἔς τε τὸ συνέδριον
ἐσεκόμισε καὶ ἀνέγνω, δηλῶν ὅτι τὸν κλῆρον ἐξ ἴσου
6 τοῖς τέκνοις καὶ ἐκείνῳ καταλελοιπὼς ἦν· καὶ μαλα-
κίας αἰτιαθεὶς ἀπῆλθεν οἴκαδε πρὶν ψηφισθῆναί τι,
καὶ μαθὼν τὸν ταμίαν ἐπὶ δικαιώσει αὐτοῦ παρόντα
αὐτός τε ἑαυτὸν ἔτρωσε, καὶ ἐκείνῳ τὸ τραῦμα δείξας
"ἀπάγγειλον" ἔφη "τῇ γερουσίᾳ ὅτι ἀνὴρ οὕτως ἀπο-
θνήσκει." καὶ ἡ γυνὴ δὲ αὐτοῦ Πουπλία Πρίσκα
ἔγκλημά τι λαβοῦσα ἐσῆλθέ τε ἐς τὸ βουλευτήριον,
κἀνταῦθα ἑαυτὴν ἐγχειριδίῳ τινί, ὃ λάθρᾳ ἐσεκεκο-
μίκει, ἔσφαξεν.

5 ὁ δὲ Σηιανὸς τοσοῦτος ἦν τῇ τε ὑπεροχῇ τοῦ
φρονήματος καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἐξουσίας ὥστε συνε-
λόντι εἰπεῖν αὐτὸν μὲν αὐτοκράτορα τὸν δὲ Τιβέριον
νησίαρχόν τινα εἶναι δοκεῖν διὰ τὸ ἐν τῇ νήσῳ τῇ
2 λεγομένῃ Καπρίᾳ τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι. σπουδαί
τε καὶ ὠθισμοὶ περὶ τὰς θύρας αὐτοῦ ἐγίγνοντο ἐκ
τοῦ δεδιέναι μὴ μόνον μὴ οὐκ ὀφθῇ τις αὐτῷ, ἀλλὰ
μὴ καὶ ἐν τοῖς ὑστάτοις φανῇ· πάντα γὰρ ἀκριβῶς,
καὶ μάλιστα τὰ τῶν πρώτων, ἐτηρεῖτο καὶ τὰ ῥήματα
3 καὶ τὰ νεύματα. οἱ μὲν γὰρ οἰκείᾳ ἀξιώσει πρού-
χοντες οὔτε τὰ δεξιώματα παρά τινων πάνυ ἀπαι-
τοῦσι, κἂν ἄρα καὶ ἐκλειφθῇ τι αὐτῶν, οὐκ ἐγκα-
λοῦσί σφισιν, ἅτε καὶ ἑαυτοῖς συνειδότες ὅτι μὴ κα-
ταφρονοῦνται· οἱ δ' ἐπακτῷ καλλωπίσματι χρώμενοι
πάντα ἰσχυρῶς τὰ τοιαῦτα, ὡς καὶ ἐς τὴν τοῦ ἀξιώ-
ματός σφων πλήρωσιν ἀναγκαῖα, ἐπιζητοῦσι, κἂν
μὴ τύχωσιν αὐτῶν, ἄχθονταί τε ὡς διαβαλλόμενοι
4 καὶ ὀργίζονται ὡς ὑβριζόμενοι. καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον
περὶ τοὺς τοιούτους ἢ περὶ αὐτοὺς ὡς εἰπεῖν τοὺς
αὐτοκράτορας σπουδάζουσιν, ὅτι τοῖς μέν, κἂν πλημ-
μεληθῇ τι, ἀρετὴν τὸ συγγνῶναί τῳ φέρει, τοῖς δὲ

τοῦτο μὲν τὴν ἀσθένειάν σφων ἐλέγχειν δοκεῖ, τὸ δὲ
ἐπεξελθεῖν καὶ τιμωρήσασθαι βεβαίωσιν τοῦ μέγα
δύνασθαι ἔχειν νομίζεται. ἐν δέ τινι νουμηνίᾳ πάν- 5
των συνιόντων ἐς τὴν οἰκίαν τοῦ Σηιανοῦ ἥ τε κλίνη
ἡ ἐν τῷ δωματίῳ, ἐν ᾧ ἠσπάζετο, κειμένη πᾶσα ὑπὸ
τοῦ ὄχλου τῶν ἱζησάντων συνετρίβη, καὶ προϊόντος
αὐτοῦ ἐκ τῆς οἰκίας γαλῆ διὰ μέσων σφῶν διῇξεν.
ἐπειδή τε καὶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ θύσας ἐς τὴν ἀγορὰν 6
κατῄει, οἱ οἰκέται αὐτοῦ οἱ δορυφόροι διά τε τῆς
ὁδοῦ τῆς ἐς τὸ δεσμωτήριον ἀγούσης ἐξετράποντο,
μὴ δυνηθέντες αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ὄχλου ἐπακολουθῆσαι,
καὶ κατὰ τῶν ἀναβασμῶν καθ᾽ ὧν οἱ δικαιούμενοι
ἐρριπτοῦντο κατιόντες ὤλισθον καὶ κατέπεσον. οἰωνι- 7
ζομένου τε μετὰ τοῦτο αὐτοῦ τῶν μὲν αἰσίων ὀρνί-
θων ἐπεφάνη οὐδείς, κόρακες δὲ δὴ περιπτάμενοι
καὶ περικρώξαντες αὐτὸν ἀπέπταντο ἀθρόοι πρὸς τὸ
οἴκημα καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκαθέζοντο.

τούτων οὖν τῶν τεράτων οὔθ᾽ ὁ Σηιανὸς οὔτ᾽ 6
ἄλλος τις ἐνθύμιον ἐποιήσατο· πρὸς γὰρ τὴν τῶν
παρόντων ὄψιν οὐδ᾽ ἂν εἰ σαφῶς θεός τις προέλεγεν
ὅτι τοσαύτη δι᾽ ὀλίγου μεταβολὴ γενήσοιτο, ἐπίστευ-
σεν ἄν τις. τήν τε οὖν τύχην αὐτοῦ κατακορῶς 2
ὤμνυσαν, καὶ συνάρχοντα τοῦ Τιβερίου, οὐκ ἐς τὴν
ὑπατείαν ἀλλ᾽ ἐς τὸ κράτος ὑποσημαίνοντες, ἐπεκά-
λουν. Τιβέριος δὲ ἠγνόει μὲν οὐδὲν ἔτι τῶν κατ᾽ αὐ-
τόν, βουλευόμενος δὲ ὅντινα τρόπον αὐτὸν ἀποκτείνῃ,
καὶ οὐχ εὑρίσκων ὅπως ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ φανεροῦ
τοῦτο ποιήσει, θαυμαστὸν δή τινα τρόπον καὶ αὐτῷ
ἐκείνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὥστε τὴν γνώμην αὐτῶν
ἀκριβῶς μαθεῖν, ἐχρήσατο. περί τε γὰρ ἑαυτοῦ πολλὰ 3
καὶ ποικίλα καὶ τῷ Σηιανῷ καὶ τῇ βουλῇ συνεχῶς
ἐπέστελλε, νῦν μὲν λέγων φλαύρως ἔχειν καὶ ὅσον

οὐκ ἤδη τελευτήσειν, νῦν δὲ καὶ σφόδρα ὑγιαίνειν
4 καὶ αὐτίκα δὴ μάλα ἐς τὴν Ῥώμην ἀφίξεσθαι· καὶ
τὸν Σηιανὸν τοτὲ μὲν πάνυ ἐπῄνει τοτὲ δὲ πάνυ κα-
θῄρει, τῶν τε ἑταίρων αὐτοῦ τοὺς μὲν ἐτίμα δι'
ἐκεῖνον τοὺς δ' ἠτίμαζεν. ὥστε ὁ Σηιανὸς ἐν τῷ
μέρει καὶ τοῦ ὑπερόγκου καὶ τοῦ ὑπερφόβου πληρού-
μενος ἀεὶ μετέωρος ἦν· οὔτε γὰρ δεδιέναι αὐτῷ καὶ
διὰ τοῦτο καὶ νεοχμῶσαί τι ἐπῄει, καὶ γὰρ ἐτιμᾶτο,
οὔτ' αὖ θαρρεῖν καὶ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπιτολμῆσαί τι,
5 καὶ γὰρ ἐκολούετο. καὶ μέντοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες
ἐναλλὰξ καὶ δι' ὀλίγου τὰ ἐναντιώτατα ἀκούοντες,
καὶ μήτε τὸν Σηιανὸν θαυμάζειν ἔτι ἢ καὶ καταφρο-
νεῖν ἔχοντες, ἔς τε τὸν Τιβέριον ὡς καὶ τεθνήξοντα
ἢ καὶ ἥξοντα ὑποπτεύοντες, ἐν ἀμφιβόλῳ ἐγίγνοντο.
7 Σηιανὸν μὲν οὖν ταῦτά τε ἐτάραττε, καὶ πολλῷ
μᾶλλον ὅτι ἐξ ἀνδριάντος τινὸς αὐτοῦ τὰ μὲν πρῶτα
καπνὸς πολὺς ἀνέθορεν, ἔπειτα δὲ ἀφαιρεθείσης τῆς
κεφαλῆς ὅπως τὸ γιγνόμενον ἴδωσιν, ὄφις μέγας
2 ἀνεπήδησεν, ἑτέρας τε εὐθὺς ἀντεπιτεθείσης αὐτῷ,
καὶ διὰ τοῦτ' ἐκείνου θύσειν ἑαυτῷ μέλλοντος, τά
τε γὰρ ἄλλα καὶ ἑαυτῷ ἔθυε, σχοινίον περὶ τὸν
αὐχένα αὐτοῦ περικείμενον εὑρέθη. Τύχης τέ τι
ἄγαλμα, ὃ ἐγεγόνει μέν, ὥς φασι, Τουλλίου τοῦ βασι-
λεύσαντός ποτε ἐν τῇ Ῥώμῃ, τότε δὲ ὁ Σηιανὸς οἴκοι
3 τε εἶχε καὶ μεγάλως ἤγαλλεν, αὐτός τε θύων εἶδεν
ἀποστρεφόμενον . . . καὶ μετὰ τοῦθ' ἕτεροι συνεξι-
όντες σφίσιν. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι ὑπώπτευον μέν που
ταῦτα, ἀγνοοῦντες δὲ δὴ τὴν τοῦ Τιβερίου διάνοιαν,
καὶ προσεκλογιζόμενοι τό τε ἐκείνου ἔμπληκτον καὶ
4 τὸ τῶν πραγμάτων ἀστάθμητον, ἐπημφοτέριζον, καὶ
ἰδίᾳ μὲν τῆς ἑαυτῶν ἀσφαλείας διεσκόπουν, κοινῇ

7, 2, 3. ἄλλα] Rursus incipit codex Venetus.

δὲ δὴ ἐθεράπευον αὐτὸν διά τε τἆλλα καὶ ὅτι καὶ ὁ Τιβέριος ἱερέας μετ᾽ αὐτοῦ τε καὶ ἐκεῖνον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐποίησε, καὶ τήν τε ἀνθυπατικὴν ἐξουσίαν αὐτῷ ἔδωκαν, καὶ προσεψηφίσαντο πᾶσιν ἀεὶ τοῖς ὑπατεύουσι παραγγέλλεσθαι κατὰ τὸ ἐκείνου ζήλωμα ἄρξαι. ὁ δ᾽ οὖν Τιβέριος ταῖς μὲν ἱερωσύναις ἐτί- 5
μησεν αὐτόν, οὐ μὴν καὶ μετεπέμψατο, ἀλλὰ καὶ αἰτησαμένῳ οἱ ὅπως ἐς τὴν Καμπανίαν ἐπὶ προφάσει τῆς μελλονύμφου νοσησάσης ἔλθῃ, κατὰ χώραν μεῖναι προσέταξεν ὡς καὶ αὐτὸς ὅσον οὔπω ἐς τὴν Ῥώμην ἀφιξόμενος.

ἔκ τε οὖν τούτων ὁ Σηιανὸς αὖθις ἠλλοιοῦτο, 8
καὶ διότι καὶ τὸν Γάιον ὁ Τιβέριος ἱερέα ἀποδείξας ἐπῄνεσε, καί τι καὶ ὡς διάδοχον αὐτὸν τῆς μοναρχίας ἕξων ἐνεδείκνυτο. κἂν ἐνεόχμωσέ τι, ἄλλως τε 2
καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς πάντα ἑτοίμως ὑπακοῦσαι αὐτῷ ἐχόντων, εἰ μὴ τὸν δῆμον ἰσχυρῶς τοῖς περὶ τοῦ Γαΐου λεχθεῖσι πρὸς τὴν τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μνήμην ἡσθέντα εἶδε· πρότερον γὰρ νομίζων καὶ ἐκείνους πρὸς ἑαυτοῦ εἶναι, τότε ὡς ᾔσθετο τὰ τοῦ Γαΐου σπουδάζοντας, ἠθύμησε. καὶ 3
ὁ μὲν μετεγίγνωσκεν ὅτι μηδὲν ἐν τῇ ὑπατείᾳ ἐνεόχμωσεν, οἱ δὲ δὴ ἄλλοι διά τε ταῦτα, καὶ ὅτι ὁ Τιβέριος ἐχθρόν τινα αὐτοῦ ᾑρημένον μὲν πρὸ δέκα ἐτῶν Ἰβηρίας ἄρξαι, κρινόμενον δὲ ἐπί τισιν ἐξ ἐκείνου ἀφῆκε, καὶ δι᾽ αὐτὸν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἡγεμονεύσειν τινῶν ἢ καὶ ἄλλο τι δημόσιον πράξειν μέλλουσιν ἄδειαν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ τῶν τοιούτων δικῶν ἔδωκε. τῇ τε γερουσίᾳ περὶ τοῦ Νέρωνος 4
ἀποθανόντος γράφων Σηιανὸν ἁπλῶς αὐτὸν ὠνόμασε, μηδὲν ὧνπερ εἴθιστο προσθείς· καὶ προσέτι καὶ ἀπεῖπε μήτ᾽ ἀνθρώπων τινὶ θύεσθαι, διότι καὶ

ἐκείνῳ τοῦτ' ἐγίγνετο, μήτε ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ τιμῇ τι χρηματίζεσθαι, διότι πολλὰ ἐκείνῳ ἐψηφίζετο. τοῦτο γὰρ ἀπηγορεύκει μὲν καὶ πρότερον, τότε δὲ διὰ τὸν Σηιανὸν ἀνενεώσατο· οὐ γάρ που ὁ μηδὲν ἑαυτῷ τοιοῦτο γίγνεσθαι ἐπιτρέπων ἄλλῳ γε ἐφίει.
9 ἐπ' οὖν τούτοις ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῦ κατεφρόνησαν, ὥστε καὶ φανερώτερον ἢ λανθάνειν καὶ ἐξίστασθαι αὐτὸν καὶ ἐγκαταλείπειν. μαθὼν οὖν ταῦτα ὁ Τιβέριος, καὶ θαρσήσας ὡς καὶ τὸν δῆμον καὶ τὴν βου-
2 λὴν συμμάχους ἕξων, ἐπεχείρησεν αὐτῷ· καὶ προκαθεὶς τὸν λόγον ὅτι τήν γε ἐξουσίαν οἱ τὴν δημαρχικὴν δώσοι, ὅπως ἀπροσδόκητον αὐτὸν ὅτι μάλιστα λάβῃ, ἐπέστειλε κατ' αὐτοῦ τῷ συνεδρίῳ διὰ Ναιουίου Σερτωρίου Μάκρωνος, ἄρχειν τε αὐτὸν τῶν σωματοφυλάκων κρύφα προκαταστήσας, καὶ πάνθ' ὅσα ἐχρῆν
3 πραχθῆναι προδιδάξας. καὶ ὃς νύκτωρ ἐς τὴν Ῥώμην ὡς καὶ κατ' ἄλλο τι ἐλθών, τά τε ἐπεσταλμένα οἱ Μεμμίῳ τε Ῥηγούλῳ τότε ὑπατεύοντι, ὁ γὰρ συνάρχων αὐτοῦ τὰ τοῦ Σηιανοῦ ἐφρόνει, καὶ Γρακίνῳ Λάκωνι τῷ τῶν νυκτοφυλάκων ἄρχοντι ἐπεκοίνωσε,
4 καὶ ἀναβὰς ἅμα τῇ ἕῳ ἐς τὸ παλάτιον, τῆς γὰρ βουλῆς ἕδρα ἐν τῷ Ἀπολλωνίῳ γενήσεσθαι ἔμελλε, τῷ τε Σηιανῷ μηδέπω ἐς αὐτὸ ἐσεληλυθότι περιέπεσε, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ταραττόμενον ὅτι μηδέν οἱ ὁ Τιβέριος ἐπεστάλκει, παρεμυθήσατο εἰπὼν ἰδίᾳ καὶ ἐν ἀπορρήτῳ ὅτι τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ τὴν δημαρχικὴν φέροι.
5 καὶ ὁ μὲν περιχαρὴς ἐπὶ τούτῳ γενόμενος ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσεπήδησε· Μάκρων δὲ τοὺς μὲν δορυφόρους τοὺς περί τε ἐκεῖνον καὶ τὸ συνέδριον ὄντας ἐς τὸ στρατόπεδον ἀπέπεμψε, τήν τε ἡγεμονίαν σφίσι τὴν ἑαυτοῦ ἐκφήνας καὶ γράμματα παρὰ τοῦ Τιβερίου
6 γέρα τινὰ αὐτοῖς διδόντα φέρειν φήσας, τοὺς δὲ δὴ

νυκτοφύλακας ἀντ' αὐτῶν περὶ τὸν ναὸν περιστήσας
ἐσῆλθέ τε ἐς αὐτόν, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῖς ὑπάτοις
δοὺς ἐξῆλθε πρὶν καὶ ὁτιοῦν ἀναγνωσθῆναι, αὐτῷ
τε τῷ Λάκωνι τἀνταῦθα φυλάττειν προστάξας αὐ-
τὸς ἐς τὸ στρατόπεδον, μὴ καὶ νεωτερισθείη τι, ὥρ-
μησε. κἀν τούτῳ ἡ ἐπιστολὴ ἀνεγνώσθη. ἦν δὲ
μακρά, καὶ οὐδὲν ἀθρόον κατὰ τοῦ Σηιανοῦ εἶχεν,
ἀλλὰ τὰ μὲν πρῶτα ἄλλο τι, εἶτα μέμψιν κατ' αὐτοῦ
βραχεῖαν, καὶ μετ' αὐτὴν ἕτερόν τι, καὶ κατ' ἐκείνου
ἄλλο· καὶ ἐπὶ τελευτῆς δύο τε βουλευτὰς τῶν ᾠκειω-
μένων οἱ κολασθῆναι καὶ αὐτὸν ἐν φρουρᾷ γενέσθαι
δεῖν ἔλεγεν. ἄντικρυς γὰρ ἀποθανεῖν αὐτὸν ὁ Τιβέ- 2
ριος οὐ προσέταξεν, οὐχ ὅτι οὐκ ἐβούλετο, ἀλλ' ὅτι
ἐφοβήθη μὴ ταραχή τις ἐκ τούτου γένηται· ὡς γοῦν
οὐδὲ τὴν ὁδὸν ἀσφαλῶς ποιήσασθαι δυνάμενος, τὸν
ἕτερον τῶν ὑπάτων μετεπέμψατο. τοσαῦτα μὲν ἡ
γραφὴ ἐδήλου, παρῆν δὲ καὶ ἀκοῦσαι ἐπ' αὐτῇ καὶ
ἰδεῖν πολλὰ καὶ ποικίλα. πρότερον μὲν γάρ, πρὶν 3
ἀναγιγνώσκεσθαι αὐτήν, ἐπαίνους τε αὐτοῦ ὡς καὶ
τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν ληψομένου ἐποιοῦντο καὶ
ἐπιβοήμασιν ἐχρῶντο, προλαμβάνοντες ὅσα ἤλπιζον,
καὶ προσενδεικνύμενοί οἱ ὡς καὶ αὐτοὶ αὐτὰ δώσον-
τες· ἐπεὶ δ' οὐδὲν τοιοῦτον εὑρίσκετο, ἀλλὰ καὶ πᾶν 4
τοὐναντίον ἢ προσεδόκων ἤκουον, ἔν τε ἀπορίᾳ καὶ
μετὰ τοῦτο καὶ ἐν κατηφείᾳ πολλῇ ἐγίγνοντο. καί
τινες καὶ ἐξανέστησαν τῶν συγκαθημένων αὐτῷ·
ὃν γὰρ πρόσθεν περὶ πολλοῦ φίλον ἔχειν ἐποιοῦντο,
τούτῳ τότε οὐδὲ τῆς αὐτῆς συνεδρείας κοινωνεῖν
ἤθελον. κἀκ τούτου καὶ στρατηγοὶ καὶ δήμαρχοι 5
περιέσχον αὐτόν, ὅπως μὴ συνταράξῃ τι ἐκπηδήσας·
ὅπερ πάντως ἂν ἐπεποιήκει, εἰ κατ' ἀρχὰς ἀθρόῳ
τινὶ ἀκούσματι ἐπέπληκτο. νῦν δὲ τό τε ἀεὶ ἀνα-

γιγνωσκόμενον ὡς καὶ κοῦφον καὶ μόνον ὂν παρορῶν,
καὶ μάλιστα μὲν μηδὲν ἄλλο, εἰ δὲ μή, μήτι γε καὶ
ἀνήκεστόν τι ἐπεστάλθαι περὶ αὐτοῦ ἐλπίζων, διε-
6 τρίβη καὶ κατὰ χώραν ἔμεινε. κἂν τούτῳ προσκαλε-
σαμένου αὐτὸν τοῦ Ῥηγούλου οὐχ ὑπήκουσεν, οὐχ
ὅτι ὑπερεφρόνησεν, ἤδη γὰρ ἐτεταπείνωτο, ἀλλ' ὅτι
ἀήθης τοῦ προστάττεσθαί τι ἦν. ὡς δὲ καὶ δεύτε-
ρον καὶ τρίτον γε ἐκεῖνος ἐμβοήσας οἱ καὶ τὴν χεῖρα
ἅμα ἐκτείνας εἶπε "Σηιανέ, δεῦρο ἐλθέ," ἐπηρώτησεν
αὐτὸν αὐτὸ τοῦτο, "ἐμὲ καλεῖς;" ὀψὲ δ' οὖν ποτε
ἀναστάντι αὐτῷ καὶ ὁ Λάκων ἐπεσελθὼν προσέστη.
7 καὶ τέλος διαναγνωσθείσης τῆς ἐπιστολῆς πάντες
ἀπὸ μιᾶς γλώσσης καὶ κατεβόων αὐτοῦ καὶ δεινὰ
ἐπέλεγον, οἱ μὲν ἠδικημένοι οἱ δὲ πεφοβημένοι, ἄλλοι
τὴν φιλίαν τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπηλυγαζόμενοι, ἄλλοι
8 τῇ μεταβολῇ αὐτοῦ ἐπιχαίροντες. οὐ μὴν οὔτε πάν-
τας αὐτοὺς οὔτε περὶ τοῦ θανάτου τινὰ αὐτοῦ ὁ
Ῥήγουλος ἐπεψήφισε, φοβηθεὶς μή τις ἐναντιωθῇ
κἀκ τούτου καὶ ταραχθῇ τι· συχνοὺς γὰρ δὴ καὶ
συγγενεῖς καὶ φίλους εἶχεν· ἀλλ' ἕνα τινὰ ἀνακρίνας
καὶ σύμψηφον ὅπως δεθῇ λαβών, ἐξήγαγέ τε αὐτὸν
ἐκ τοῦ συνεδρίου καὶ ἐς τὸ δεσμωτήριον μετά τε τῶν
ἄλλων ἀρχόντων καὶ μετὰ τοῦ Λάκωνος κατήγαγεν.
11 ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα ἄν τις τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθέ-
νειαν κατεῖδεν, ὥστε μηδαμῇ μηδαμῶς φυσᾶσθαι.
ὃν γὰρ τῇ ἕῳ πάντες ὡς καὶ κρείττω σφῶν ὄντα ἐς
τὸ βουλευτήριον παρέπεμψαν, τοῦτον τότε ἐς τὸ οἴκη-
μα ὡς μηδενὸς βελτίω κατέσυρον, καὶ ὃν στεφάνων
πρότερον πολλῶν ἠξίουν, τούτῳ τότε δεσμὰ περιέ-
2 θεσαν· ὃν δὲ ἐδορυφόρουν ὡς δεσπότην, τοῦτον
ἐφρούρουν ὡς δραπέτην καὶ ἀπεκάλυπτον ἐπικα-
λυπτόμενον, καὶ ὃν τῷ περιπορφύρῳ ἱματίῳ ἐκεκο-

σμήκεσαν, ἐπὶ κόρρης ἔπαιον, ὅν τε προσεκύνουν ᾧ
τε ὡς θεῷ ἔθυον, τοῦτον θανατώσοντες ἦγον. καὶ 3
αὐτῷ καὶ ὁ δῆμος προσπίπτων πολλὰ μὲν ἐπὶ τοῖς
ἀπολωλόσιν ὑπ' αὐτοῦ ἐπεβόα, πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς
ἐλπισθεῖσιν ἐπέσκωπτε. τάς τε εἰκόνας αὐτοῦ πάσας
κατέβαλλον καὶ κατέκοπτον καὶ κατέσυρον ὡς καὶ
αὐτὸν ἐκεῖνον αἰκιζόμενοι· καὶ οὕτω θεατὴς ὧν
πείσεσθαι ἔμελλεν ἐγίγνετο. τότε μὲν γὰρ ἐς τὸ 4
δεσμωτήριον ἐνεβλήθη· ὕστερον δ' οὐ πολλῷ, ἀλλ'
αὐθημερὸν ἡ γερουσία πλησίον τοῦ οἰκήματος ἐν τῷ
Ὁμονοείῳ, ἐπειδὴ τά τε τοῦ δήμου τοιαῦτα ὄντα
ᾔσθετο καὶ τῶν δορυφόρων οὐδένα ἑώρα, ἀθροι-
σθεῖσα θάνατον αὐτοῦ κατεψηφίσατο. καὶ οὕτω 5
δικαιωθεὶς κατά τε τῶν ἀναβασμῶν ἐρρίφη, καὶ
αὐτὸν ὁ ὅμιλος τρισὶν ὅλαις ἡμέραις ἐλυμήνατο, καὶ
μετὰ τοῦτο ἐς τὸν ποταμὸν ἐνέβαλε. τά τε παιδία
αὐτοῦ κατὰ δόγμα ἀπέθανε, τῆς κόρης, ἣν τῷ τοῦ
Κλαυδίου υἱεῖ ἠγγυήκει, προδιαφθαρείσης ὑπὸ τοῦ
δημίου, ὡς οὐχ ὅσιον ὂν παρθενευομένην τινὰ ἐν τῷ
δεσμωτηρίῳ διολέσθαι. καὶ ἡ γυνὴ Ἀπικᾶτα οὐ κα- 6
τεψηφίσθη μέν, μαθοῦσα δὲ ὅτι τὰ τέκνα αὐτῆς
τέθνηκε, καί σφων τὰ σώματα ἐν τοῖς ἀναβασμοῖς
ἰδοῦσα, ἀνεχώρησε, καὶ ἐς βιβλίον γράψασα περὶ τοῦ
θανάτου τοῦ Δρούσου κατά τε τῆς Λιουίλλης τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ, δι' ἥνπερ που καὶ αὐτὴ τῷ ἀνδρὶ
προσεκεκρούκει ὥστε μηκέτι συνοικεῖν, τὸ μὲν τῷ
Τιβερίῳ ἔπεμψεν, αὐτὴ δὲ αὑτὴν διεχρήσατο. καὶ 7
οὕτως ὁ Τιβέριος ἐντυχὼν τῷ βιβλίῳ καὶ διελέγξας
τὰ γεγραμμένα, τούς τε ἄλλους πάντας καὶ τὴν
Λιουίλλαν ἀπέκτεινεν. ἤδη δὲ ἤκουσα ὅτι ἐκεῖνος μὲν
αὐτῆς διὰ τὴν μητέρα τὴν Ἀντωνίαν ἐφείσατο, αὐτὴ
δὲ ἡ Ἀντωνία ἑκοῦσα λιμῷ τὴν θυγατέρα ἐξώλεσε.

12 τοῦτο μὲν οὖν ὕστερον ἐγένετο, τότε δὲ θόρυβος
πολὺς ἐν τῇ πόλει συνηνέχθη. ὅ τε γὰρ δῆμος εἴ
πού τινα τῶν μέγα παρὰ τῷ Σηιανῷ δυνηθέντων
2 καὶ δι' αὐτὸν ὑβρισάντων τι εἶδεν, ἐφόνευε· καὶ
οἱ στρατιῶται ἀγανακτοῦντες ὅτι αὐτοί τε ἐς τὴν τοῦ
Σηιανοῦ εὔνοιαν ὑπωπτεύθησαν καὶ οἱ νυκτοφύλα-
κές σφων ἐς τὴν τοῦ αὐτοκράτορος πίστιν προετιμή-
θησαν, ἐμπρήσεις τε καὶ ἁρπαγὰς ἐποιοῦντο, καίτοι
πάντων τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντων τὸ ἄστυ πᾶν ἐκ
3 τῆς τοῦ Τιβερίου ἐντολῆς φυλαττόντων. οὐ μὴν οὐδ'
ἡ βουλὴ ἡσύχαζεν, ἀλλ' οἵ τε τὸν Σηιανὸν τεθερα-
πευκότες δεινῶς δέει τῆς τιμωρίας ἐταράσσοντο, καὶ
οἱ κατηγορηκότες ἢ καὶ καταμεμαρτυρηκότες τινῶν
διὰ φόβον, ὑποψίᾳ τοῦ καὶ δι' ἐκεῖνον ἀλλ' οὐ διὰ
τὸν Τιβέριον αὐτοὺς διεφθάρθαι, ἐγίγνοντο. ὀλίγον
τε πάνυ τὸ θαρσοῦν ἦν, ὅσον ἔξω τε τούτων καθει-
στήκει καὶ τὸν Τιβέριον ἠπιώτερον γενήσεσθαι προσ-
4 εδόκα. τά τε γὰρ συμβεβηκότα σφίσιν ἐς τὸν ἀπο-
λωλότα, ὥσπερ που φιλεῖ γίγνεσθαι, ἔτρεπον, καὶ
ἐκεῖνον ἢ οὐδενὸς ἢ ὀλίγων ᾐτιῶντο· τὰ γὰρ πλείονα
τὰ μὲν ἠγνοηκέναι, τὰ δὲ καὶ ἄκοντα κατηναγκάσθαι
πρᾶξαι ἔλεγον. ἰδίᾳ μὲν δὴ ὡς ἕκαστοι οὕτω διετέ-
θειντο, κοινῇ δὲ δὴ ἐψηφίσαντο, ὡς καὶ δεσποτείας
τινὸς ἀπηλλαγμένοι, μήτε πένθος τινὰ ἐπ' αὐτῷ ποι-
5 ήσασθαι, καὶ ἐλευθερίας ἄγαλμα ἐς τὴν ἀγορὰν ἀνα-
τεθῆναι, ἑορτήν τε διά τε τῶν ἀρχόντων καὶ διὰ
τῶν ἱερέων ἁπάντων, ὃ μηπώποτε ἐγεγόνει, ἀχθῆ-
ναι, καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐτελεύτησε καὶ ἵππων ἀγῶσι
καὶ θηρίων σφαγαῖς ἐτησίοις διά τε τῶν ἐς τὰς τέσ-
σαρας ἱερωσύνας τελούντων καὶ διὰ τῶν τοῦ Αὐγού-
στου θιασωτῶν ἀγάλλεσθαι, ὃ οὐδέποτε ἐπεποίητο.
6 ὃν γὰρ αὐτοὶ ταῖς τε ὑπερβολαῖς καὶ ταῖς καινότησι

τῶν τιμῶν πρὸς τὸν ὄλεθρον προήγαγον, κατὰ τούτου
καὶ τοῖς θεοῖς ξένα τινὰ ἐψηφίζοντο. οὕτω γάρ τοι
σαφῶς ἠπίσταντο ὅτι ὑπ᾽ ἐκείνων μάλιστα ἐξεφρό-
νησεν, ὥστ᾽ ἀπαγορεῦσαι παραχρῆμα διαρρήδην μήτε
τιμὰς μηδενὶ ὑπερόγκους δίδοσθαι μήτε τοὺς ὅρκους
ἐπ᾽ ἄλλου τινὸς πλὴν τοῦ αὐτοκράτορος ποιεῖσθαι.
καὶ μέντοι ταῦθ᾽ οὕτω, καθάπερ ἐκ θείας τινὸς 7
ἐπιπνοίας, ψηφισάμενοι καὶ τὸν Μάκρωνα καὶ τὸν
Λάκωνα κολακεύειν οὐ πολλῷ ὕστερον ἤρξαντο· χρή-
ματά τε γὰρ αὐτοῖς πολλὰ καὶ τιμάς, Λάκωνι μὲν τὰς
τῶν τεταμιευκότων, Μάκρωνι δὲ τὰς τῶν ἐστρατηγη-
κότων, ἔδωκαν, καὶ αὐτῷ καὶ συνθεᾶσθαί σφισι καὶ
ἱματίῳ περιπορφύρῳ ἐν ταῖς εὐκταίαις πανηγύρεσι
χρῆσθαι ἐπέτρεψαν. οὐ μέντοι καὶ ἐκεῖνοι ἐδέξαντο 8
αὐτά· τὸ γὰρ παράδειγμά σφας ὑπόγυον ὂν ἐθορύβει.
οὐ μὴν οὐδ᾽ ὁ Τιβέριος προσήκατό τι ἄλλων τ᾽ αὐτῷ
πολλῶν ψηφισθέντων, καὶ ὅπως αὐτός τε πατὴρ τῆς
πατρίδος τότε γε ἄρξηται ὀνομάζεσθαι, καὶ τὰ γενέ-
θλια αὐτῷ δέκα τε τῶν ἵππων ἁμίλλαις καὶ ἑστιάσει
τῆς γερουσίας τιμῷτο· ἀλλὰ καὶ προηγόρευσεν αὖθις
μηδένα μηδὲν τοιοῦτον ἐσηγεῖσθαι.

ταῦτα μὲν ἐν τῇ πόλει ἐγίγνετο, ὁ δὲ δὴ Τιβέ- 13
ριος τέως μὲν ἐν δέει μεγάλῳ καθειστήκει μὴ ὁ Σηια-
νὸς κατασχὼν αὐτὴν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐπιπλεύσῃ, καὶ πλοῖα
παρεσκευάσατο, ἵνα, ἄν τι τοιοῦτο συμβῇ, διαφύγῃ·
τῷ τε Μάκρωνι, ὥς τινές φασιν, ἐνετείλατο ὅπως,
ἄν τι παρακινήσῃ, τὸν Δροῦσον ἔς τε τὴν βουλὴν
καὶ ἐς τὸν δῆμον ἐσαγάγῃ καὶ αὐτοκράτορα ἀποδείξῃ.
ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν αὐτὸν ἀπολωλότα, ἔχαιρεν ὥσπερ 2
εἰκὸς ἦν, οὐ μέντοι καὶ τὴν πρεσβείαν τὴν πεμφθεῖ-
σαν ἐπὶ τούτῳ προσεδέξατο, καίπερ πολλῶν μὲν παρὰ

τῆς βουλῆς πολλῶν δὲ καὶ παρὰ τῶν ἱππέων τοῦ τε
3 πλήθους, ὥσπερ καὶ πρίν, σταλέντων· ἀλλὰ καὶ τὸν
ὕπατον τὸν Ῥήγουλον, τά τε αὐτοῦ ἀεὶ φρονήσαντα
καὶ πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐς τὴν πόλιν αὐτοῦ κο-
μιδῆς, ὥσπερ ἐπεστάλκει, ἐλθόντα, ἀπεώσατο.

14 Σηιανὸς μὲν δὴ μέγιστον τῶν τε πρὸ αὐτοῦ καὶ
τῶν μετ' αὐτόν, πλὴν Πλαυτιανοῦ, τὴν ἡγεμονίαν
ταύτην λαβόντων ἰσχύσας οὕτως ἀπήλλαξεν, οἱ δὲ
δὴ συγγενεῖς οἵ τε ἑταῖροι αὐτοῦ καὶ οἱ λοιποὶ πάν-
τες οἵ τι αὐτὸν κολακεύσαντες καὶ οἱ τὰς τιμὰς αὐτῷ
2 ἐσηγησάμενοι ἐκρίνοντο· καὶ ἐκείνων τε οἱ πλείους
ἡλίσκοντο ἐφ' οἷς πρότερον ἐφθονοῦντο, καὶ οἱ ἄλλοι
κατεδίκαζόν σφων ἐφ' οἷς πρότερον ἐψηφίσαντο. καὶ
συχνοὶ καὶ τῶν κεκριμένων τε ἐπί τισι καὶ ἀφειμέ-
νων καὶ κατηγορήθησαν αὖθις καὶ ἑάλωσαν ὡς καὶ
3 τὴν ἐκείνου χάριν τότε σωθέντες. οὕτως, εἰ καὶ μη-
δὲν ἄλλο ἔγκλημά τῳ ἐπεφέρετο, ἀλλ' αὐτό γε τότε
ἐξήρκει οἱ πρὸς τὴν τιμωρίαν ὅτι φίλος τοῦ Σηιανοῦ
ἐγεγόνει, καθάπερ οὐ καὶ αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου φιλή-
σαντος αὐτὸν καὶ δι' ἐκεῖνον καὶ τῶν ἄλλων οὕτω
4 σπουδασάντων. ἐμήνυον δὲ δὴ ταῦτα ἄλλοι τε καὶ
αὐτοὶ οἱ μάλιστα τὸν Σηιανὸν θεραπεύοντες· οἷα
γὰρ ἀκριβῶς τοὺς ὁμοίους σφίσιν εἰδότες, οὐδὲν
πρᾶγμα εἶχον οὔτ' ἀναζητοῦντες αὐτοὺς οὔτε ἐξελέγ-
χοντες. καὶ οἱ μέν, ὡς σωθησόμενοί τε διὰ τοῦτο
καὶ τιμὰς καὶ χρήματα προσληψόμενοι, οἱ μὲν κατη-
γόρουν τινῶν οἱ δὲ κατεμαρτύρουν, συνέβη δὲ αὐτοῖς
5 μηδενὸς ὧν ἤλπιζον τυχεῖν· τοῖς γὰρ αὐτοῖς ἐγκλή-
μασιν οἷς τοὺς ἄλλους μετῄεσαν ἐνεχόμενοι, τὸ μέν
τι δι' ἐκεῖνα τὸ δὲ καὶ ὡς προδωσέταιροι, προσα-
15 πώλλυντο. τῶν οὖν αἰτιαθέντων συχνοὶ μὲν καὶ
κατηγορήθησαν παρόντες καὶ ἀπελογήσαντο, καὶ παρ-

ρησίᾳ γε εἰσὶν οἳ μεγάλῃ ἐχρήσαντο· οἱ δὲ δὴ πλείους
αὐτοὶ ἑαυτοὺς πρὶν ἁλῶναι διέφθειραν. ἐποίουν δὲ 2
τοῦτο μάλιστα μὲν τῷ μήτε τὴν ὕβριν μήτε τὴν
αἰκίαν φέρειν, πάντες γὰρ οἵ τινα τοιαύτην αἰτίαν
λαβόντες, οὐχ ὅπως ἱππεῖς ἀλλὰ καὶ βουλευταί, οὐδ'
ὅπως ἄνδρες ἀλλὰ καὶ γυναῖκες, ἐς τὸ δεσμωτήριον
συνεωθοῦντο, καὶ καταψηφισθέντες οἱ μὲν ἐκεῖ ἐκο- 3
λάζοντο, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου ὑπὸ τῶν δη-
μάρχων ἢ καὶ τῶν ὑπάτων κατεκρημνίζοντο, καὶ ἔς
τε τὴν ἀγορὰν τὰ σώματα ἁπάντων αὐτῶν ἐρρίπτετο
καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὸν ποταμὸν ἐνεβάλλετο, ἤδη δὲ
καὶ ὅπως οἱ παῖδες τῶν οὐσιῶν αὐτοὺς κληρονομῶ-
σιν· ὀλίγαι γὰρ πάνυ τῶν ἐθελοντηδὸν πρὸ τῆς δίκης 4
τελευτώντων ἐδημεύοντο, προκαλουμένου διὰ τού-
του τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Τιβερίου αὐτοέντας γίγνε-
σθαι, ἵνα μὴ αὐτός σφας ἀποκτείνειν δοκῇ, ὥσπερ
οὐ πολλῷ δεινότερον ὂν αὐτοχειρίᾳ τινὰ ἀποθανεῖν
ἀναγκάσαι τοῦ τῷ δημίῳ αὐτὸν παραδοῦναι. αἱ δ' 16
οὖν πλεῖσται τῶν οὐχ οὕτως ἀποθανόντων οὐσίαι
ἐδημοσιοῦντο, βραχέος τινὸς ἢ καὶ μηδενὸς τοῖς κα-
τηγορήσασιν αὐτῶν διδομένου. καὶ γὰρ τὰ χρήματα
δι' ἀκριβείας ἢ δεῖπνα μᾶλλον ἐποιεῖτο. καὶ διὰ 2
τοῦτο καὶ τέλος τι διακοσιοστὴν ἔχον ἑκατοστὴν
ἤγαγε, καὶ ἐκληρονόμει παντὸς τοῦ καταλειφθέντος
αὐτῷ· κατέλειπον δὲ δὴ πάντες ὀλίγου καὶ οἱ ἑαυ-
τοὺς ἀναχρώμενοι, ὥσπερ καὶ τῷ Σημανῷ ὅτε ἔζη.
τῇ δ' αὐτῇ ἐκείνῃ διανοίᾳ ᾗ τὰ τῶν ἑκόντως ἀποθνη- 3
σκόντων χρήματα οὐκ ἀφῃρεῖτο, καὶ τὰς ἐσαγγελίας
πάσας ἐς τὴν γερουσίαν ἐσῆγεν, ὅπως αὐτός τε ἔξω
αἰτίας, ὥς γε καὶ ἐδόκει, ᾖ, καὶ ἡ βουλὴ αὐτὴ ἑαυ-
τῆς ὡς καὶ ἀδικούσης τι καταψηφίζηται. ὅθεν καὶ 4
πάνυ ἀκριβῶς ἔμαθον, αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν ἀπολλύ-

μενοι, ὅτι καὶ τὰ πρότερον ἐκεῖνα οὐ τοῦ Σηιανοῦ μᾶλλον ἢ τοῦ Τιβερίου ἔργα ἦν. οὐ γὰρ μόνον οἱ κατηγορήσαντές τινων ἐκρίνοντο ἢ καὶ οἱ καταμαρτυρήσαντες κατεμαρτυροῦντο, ἀλλὰ καὶ οἱ κατεψηφισμένοι τινῶν
5 ἀνθηλίσκοντο. οὕτως οὐθ᾽ ὁ Τιβέριός τινων ἐφείδετο, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν αὐτοῖς κατ᾽ ἀλλήλων ἀπεχρῆτο, οὔτ᾽ ἄλλον βέβαιον φίλον οὐδένα . . . ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἴσῳ καὶ τὸ ἀδικοῦν καὶ τὸ ἀναμάρτητον τό τε ὑποπτεῦόν τι καὶ τὸ ἀδεὲς πρὸς τὴν τῶν Σηιανῶν ἐγκλημάτων ἀνά-
6 κρισιν ἐγίγνετο. ἔδοξε μὲν γάρ τινα ἀμνηστίαν αὐτῶν ὀψέ ποτε ἐσηγήσασθαι· καὶ γὰρ πενθεῖν τοῖς βουλομένοις αὐτὸν ἐπέτρεψε, προσαπειπὼν μηδ᾽ ἐφ᾽ ἑτέρου τινὸς κωλύεσθαί τινα τοῦτο ποιεῖν, ὃ πολ-
7 λάκις ἐψηφίζετο· οὐ μὴν καὶ τῷ ἔργῳ ἐβεβαίωσεν αὐτήν, ἀλλ᾽ ὀλίγον διαλιπὼν ἔπειτα καὶ ἐπὶ τῷ Σηιανῷ καὶ ἐφ᾽ ἑτέροις ἀθεμίτοις ἐγκλήμασι συχνοὺς ἐκόλασεν, ᾐσχυγκέναι τε καὶ ἀπεκτονέναι καὶ τὰς συγγενεστάτας σφίσιν αἰτιαθέντας.

17 τοιαύτης δ᾽ οὖν τότε τῆς καταστάσεως οὔσης, καὶ μηδ᾽ ἀπαρνήσασθαί τινος δυναμένου τὸ μὴ οὐ καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἡδέως ἐμφαγεῖν, γελοιότατον
a. C. 32 πρᾶγμα τῷ ἑξῆς ἔτει, ᾧ Γναῖος Δομίτιος καὶ Κάμιλ-
2 λος Σκριβωνιανὸς ὑπάτευσαν, ἐγένετο. νομιζομένου γὰρ συχνὸν ἤδη χρόνον μηκέτι κατὰ ἄνδρα τὴν βουλὴν ἐν τῇ νουμηνίᾳ ὀμνύναι, ἀλλ᾽ ἑνός, ὥσπερ εἴρηταί μοι, προομνύντος καὶ τοὺς λοιποὺς συνεπαινεῖν, οὐκ ἐποίησαν αὐτό, ἀλλὰ αὐτεπάγγελτοι, μηδενός σφας ἀναγκάσαντος, ἰδίᾳ καὶ καθ᾽ ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπιστώθησαν ὥσπερ τι παρὰ τοῦτο μᾶλλον εὐορκή-
3 σοντες. πρότερον μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη οὐδ᾽ ὀμνύντα τινὰ τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ φέροντα, ὥσπερ εἶπον, ἠνέσχετο· τότε δὲ καὶ ἕτερόν τι γελοιό-

τερον ἐγένετο. προχειρίσασθαί τε γὰρ αὐτὸν ὅσους
ἂν ἐθελήσῃ σφῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν εἴκοσιν, οὓς ἂν ὁ
κλῆρος ἀποφήνῃ, φρουροῖς, ὁσάκις ἂν ἐς τὸ βουλευ-
τήριον ἐσίῃ, ξιφίδια ἔχουσι χρῆσθαι ἐψηφίσαντο.
τῶν τε γὰρ ἔξω πρὸς τῶν στρατιωτῶν τηρουμένων 4
καὶ ἔσω μηδενὸς ἰδιώτου ἐσιόντος, δι' οὐδένα δῆλον
ὅτι ἄλλον, ἀλλὰ δι' ἑαυτοὺς μόνους ὡς καὶ πολεμίους
οἱ ὄντας τὴν φρουρὰν αὐτῷ δοθῆναι ἔγνωσαν. ὁ δ' 18
οὖν Τιβέριος ἐπήνεσε μὲν αὐτούς, καὶ χάριν δῆθεν
τῆς εὐνοίας σφίσιν ἔγνω, τὸ δὲ δὴ πρᾶγμα ὡς καὶ
ἄηθες διεκρούσατο· οὐ γὰρ οὕτως εὐήθης ἦν ὥστ'
αὐτοῖς γε ἐκείνοις, οὓς τε ἐμίσει καὶ ὑφ' ὧν μάλιστα
ἐμισεῖτο, ξίφη δοῦναι. ἀμέλει καὶ ἐξ αὐτῶν τούτων 2
προσυποτοπήσας σφᾶς, πᾶν γὰρ ὅ,τι ἄν τις παρὰ τὴν
ἀλήθειαν ἐπὶ κολακείᾳ ποιῇ ὑποπτεύεται, τοῖς μὲν
ἐκείνων ψηφίσμασι μακρὰ χαίρειν ἔφρασε, τοὺς δὲ
δορυφόρους καὶ λόγοις καὶ χρήμασι, καίπερ τὰ τοῦ
Σηιανοῦ φρονήσαντας εἰδώς, ἐτίμησεν, ἵνα αὐτοῖς
προθυμοτέροις κατ' αὐτῶν χρῆσθαι ἔχῃ. ἔστι μὲν γὰρ 3
ὅτε καὶ τοὺς βουλευτὰς αὖθις ἐπήνεσεν, ἐπεί σφισιν
ἐκ τοῦ δημοσίου τὸ ἀργύριον δοθῆναι ἐψηφίσαντο·
οὕτω δὲ δὴ ἀκριβῶς τοὺς μὲν τῷ λόγῳ ἀντεξηπάτα
τοὺς δὲ τῷ ἔργῳ προσηταιρίζετο, ὥστε καὶ Ἰούνιον
Γαλλίωνα, θέαν τοῖς διαστρατευσαμένοις αὐτῶν ἐν
τῇ τῶν ἱππέων ἕδρᾳ δίδοσθαι ἐσηγησάμενον, μὴ 4
μόνον φυγαδεῦσαι, αὐτὸ τοῦτο ἐπικληθέντα ὅτι σφᾶς
ἀναπείθειν ἐδόκει τῷ κοινῷ μᾶλλον ἢ ἑαυτῷ εὐνοεῖν,
ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ ἔγνω αὐτὸν ἐς Λέσβον ἀπαίρειν, τῆς
τε ἐκεῖ ἀσφαλοῦς εὐδαιμονίας ἀφελέσθαι καὶ ἐς φυ-
λακὴν τοῖς ἄρχουσιν, ὥσπερ ποτὲ τὸν Γάλλον, παρα-
δοῦναι. καὶ ἵνα γε ἐπὶ μᾶλλον ἑκατέρους πείσῃ 5
ὅπως περὶ ἀμφοτέρων αὐτῶν φρονοίη, ᾐτήσατο παρὰ

τῆς βουλῆς οὐ πολλῷ ὕστερον ἀρκεῖν οἱ τόν τε Μά-
κρωνα καὶ χιλιάρχους ἐς τὸ συνέδριον ἐσάγεσθαι.
οὐ γάρ που καὶ ἐδεῖτό τι αὐτῶν, ὅς γε οὐδὲ ἐς τὴν
πόλιν ἔτι ἐσελθεῖν ἐνενόει, ἀλλὰ τό τε ἐκείνων μῖσος
καὶ τὴν τῶν στρατιωτῶν εὔνοιαν ἐνδείξασθαί σφισιν
6 ἠθέλησε. καὶ τοῦτο καὶ αὐτοὶ οἱ βουλευταὶ ὡμολόγη-
σαν· τῷ γοῦν δόγματι προσενέγραψαν ὥστε ἐρευνᾶν
σφων συνιόντων, μὴ καὶ ξιφίδιόν τις ὑπὸ μάλης
ἔχῃ, γίγνεσθαι.

19 τοῦτο μὲν δὴ τῷ ἐχομένῳ ἔτει ἐγνώσθη, τότε δὲ
ἐφείσατο μὲν καὶ ἄλλων τινῶν καίτοι τῷ Σηιανῷ
ᾠκειωμένων, ἐφείσατο δὲ καὶ Λουκίου Σηιανοῦ στρα-
τηγοῦ Μάρκου τε Τερεντίου ἱππέως, ἐκείνου μὲν
ὑπερφρονήσας τά τε ἄλλα πάντα διὰ φαλακρῶν
ἐν τοῖς Φλωραλίοις μέχρι νυκτὸς ἐπὶ τῇ τοῦ Τι-
2 βερίου χλευασίᾳ, ὅτι τοιοῦτος ἦν, ποιήσαντος, καὶ
φῶς τοῖς ἀπιοῦσιν ἐκ τοῦ θεάτρου διὰ πεντακισχι-
λίων παίδων ἀπεξυρημένων παρασχόντος· τοσοῦτον
γὰρ ἐδέησε δι' ὀργῆς αὐτῷ γενέσθαι ὥστ' οὐδὲ προσε-
ποιήσατο ἀρχὴν ὅτι περὶ αὐτῶν ἠκηκόει, καίπερ καὶ
Σηιανῶν ἐξ ἐκείνου πάντων τῶν φαλακρῶν ὀνομα-
3 σθέντων· τοῦ δὲ δὴ Τερεντίου, ὅτι ἐπὶ τῇ τοῦ Σηια-
νοῦ φιλίᾳ κρινόμενος οὐχ ὅσον οὐκ ἠρνήσατο, ἀλλὰ
καὶ ἔφη καὶ σπουδάσαι μάλιστα αὐτὸν καὶ θεραπεῦ-
σαι, ἐπειδὴ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου οὕτως ἐτι-
μᾶτο, "ὥστ' εἰ μὲν ἐκεῖνος ὀρθῶς" εἶπεν "ἐποίει τοι-
4 ούτῳ φίλῳ χρώμενος, οὐδὲ ἐγώ τι ἠδίκηκα· εἰ δ' ὁ
αὐτοκράτωρ ὁ πάντα ἀκριβῶς εἰδὼς ἐπλανήθη, τί
θαυμαστὸν εἰ καὶ ἐγώ οἱ συνεξηπατήθην; καὶ γάρ
τοι προσήκει ἡμῖν πάντας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ τιμωμένους
ἀγαπᾶν, μὴ πολυπραγμονοῦντος ὁποῖοί τινές εἰσιν,
ἀλλ' ἕνα ὅρον τῆς φιλίας σφῶν ποιουμένους τὸ τῷ

αὐτοκράτορι αὐτοὺς ἀρέσκειν." ἥ τε γὰρ βουλὴ διὰ 5
ταῦτα αὐτὸν ἀφῆκε, καὶ προσέτι καὶ τοῖς κατηγορή-
σασιν αὐτοῦ προσεπετίμησε, καὶ ὁ Τιβέριος συγκα-
τέθετό σφισι. τόν τε Πίσωνα τὸν πολίαρχον τελευ-
τήσαντα δημοσίᾳ ταφῇ ἐτίμησεν, ὅπερ που καὶ ἄλλοις
ἐχαρίζετο· καὶ Λούκιον ἀντ' αὐτοῦ Λαμίαν ἀνθείλετο,
ὃν πρόπαλαι τῇ Συρίᾳ προστάξας κατεῖχεν ἐν τῇ
Ῥώμῃ. τοῦτο δὲ καὶ ἐφ' ἑτέρων πολλῶν ἐποίει, ἔργῳ 6
μὲν μηδὲν αὐτῶν δεόμενος, λόγῳ δὲ δὴ τιμᾶν αὐτοὺς
προσποιούμενος. κἀν τούτῳ Οὐητρασίου Πολλίωνος
τοῦ τῆς Αἰγύπτου ἄρχοντος τελευτήσαντος Ἰβήρῳ
τινὶ Καισαρείῳ χρόνον τινὰ τὸ ἔθνος ἐπέτρεψε.

τῶν δ' οὖν ὑπάτων ὁ μὲν Δομίτιος δι' ἔτους 20
ἦρξε, τῆς γὰρ Ἀγριππίνης τῆς τοῦ Γερμανικοῦ θυ-
γατρὸς ἀνὴρ ἦν, οἱ δ' ἄλλοι ὥς που τῷ Τιβερίῳ
ἔδοξε. τοὺς μὲν γὰρ ἐπὶ μακρότερον τοὺς δὲ ἐπὶ
βραχύτερον ἂν ᾑρεῖτο, καὶ τοὺς μὲν ἔτι καὶ θᾶσσον
τοῦ τεταγμένου ἀπήλλασσε, τοῖς δὲ καὶ ἐπὶ πλεῖον
ἄρχειν ἐδίδου. ἤδη δὲ καὶ ἐς ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν ἀπο- 2
δείξας ἄν τινα ἐκεῖνον μὲν κατέλυεν, ἕτερον δὲ καὶ
αὖθις ἕτερον ἀντικαθίστη· καί τινας καὶ ἐς τρίτον
ἑτέρους προχειριζόμενος, εἶτα ἄλλους ὑπατεύειν πρὸ
αὐτῶν ἀνθ' ἑτέρων ἐποίει. καὶ περὶ μὲν τοὺς ὑπά- 3
τους ταῦτα διὰ πάσης ὡς εἰπεῖν τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ
ἐγίγνετο· τῶν δὲ δὴ τὰς ἄλλας ἀρχὰς αἰτούντων
ἐξελέγετο ὅσους ἤθελε, καί σφας ἐς τὸ συνέδριον
ἐσέπεμπε, τοὺς μὲν συνιστὰς αὐτῷ, οἵπερ ὑπὸ πάν-
των ᾑροῦντο, τοὺς δὲ ἐπί τε τοῖς δικαιώμασι καὶ ἐπὶ
τῇ ὁμολογίᾳ τῷ τε κλήρῳ ποιούμενος. καὶ μετὰ τοῦτο 4
ἔς τε τὸν δῆμον καὶ ἐς τὸ πλῆθος οἱ προσήκοντες
ἑκατέρῳ, τῆς ἀρχαίας ὁσίας ἕνεκα, καθάπερ καὶ νῦν,
ὥστε ἐν εἰκόνι δοκεῖν γίγνεσθαι, ἐσιόντες ἀπεδεί-

κυντο. εἰ δ' οὖν ποτε ἐνέλιπόν τινες ἢ καὶ φιλονει-
κίᾳ ἀκράτῳ ἐχρήσαντο, καὶ ἐλάττους προεχειρίζοντο.
τῷ γοῦν ἐπιόντι ἔτει, ἐν ᾧ ὅ τε Γάλβας ὁ Σερούιος
a. C. 33 ὁ μετὰ ταῦτα αὐταρχήσας καὶ Λούκιος Κορνήλιος τὸ
τῶν ὑπάτων ὄνομα ἔσχον, πεντεκαίδεκα στρατηγοὶ
ἐγένοντο· καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνέβη, ὥστε
ἔστι μὲν ὅτε ἑκκαίδεκα ἔστι δ' ὅτε καὶ παρ' ἕνα ἢ
καὶ δύο χειροτονεῖσθαι.

21 Τιβέριος δὲ δὴ ἦλθε μὲν πρὸς τὸ ἄστυ, καὶ διέ-
τριψεν ἐν τοῖς πέριξ αὐτοῦ τόποις, οὐ μέντοι καὶ
ἐσεφοίτησεν ἔσω, καίτοι καὶ τριάκοντα σταδίους
ἀποσχών, καὶ τὰς θυγατέρας τάς τε τοῦ Γερμανικοῦ
τὰς λοιπὰς καὶ τὴν τοῦ Δρούσου τὴν Ἰουλίαν ἐκδούς.
2 καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ἡ πόλις τοὺς γάμους αὐτῶν ἑώρ-
τασεν, ἀλλὰ τά τε ἄλλα καὶ ἡ βουλὴ καὶ τότε καὶ
συνήχθη καὶ ἐδίκασε. σφόδρα γὰρ ἐπιμελὲς ἐποιεῖτο
ἀεί σφας ὁσάκις καὶ καθήκοι συνιέναι καὶ μήτ'
ὀψιαίτερον ἀπαντᾶν τοῦ τεταγμένου μήτε πρωιαίτε-
3 ρον ἀπαλλάττεσθαι. καὶ πολλὰ περὶ τούτου καὶ τοῖς
ὑπάτοις ἐπέστελλε, καί ποτέ τινα ὑπ' αὐτῶν καὶ
ἀναγνωσθῆναι ἐκέλευσεν. ὃ καὶ ἐπ' ἄλλων πραγ-
μάτων ἐποίει, καθάπερ μὴ δυνάμενος αὐτὰ ἄντικρυς
τῇ βουλῇ γράψαι. ἐσέπεμπε δὲ ἐς αὐτὴν οὐ μόνον
τὰ βιβλία τὰ διδόμενά οἱ παρὰ τῶν μηνυόντων τι,
ἀλλὰ καὶ τὰς βασάνους ἃς ὁ Μάκρων ἐποιεῖτο, ὥστε
μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς πλὴν τῆς καταψηφίσεως γίγνεσθαι.
4 ἐπεὶ μέντοι Οὐιβούλιός τις Ἀγρίππας ἱππεὺς φάρ-
μακον ἐν αὐτῷ τῷ βουλευτηρίῳ ἐκ δακτυλίου ῥοφή-
σας ἀπέθανε, καὶ ὁ Νερούας μηκέτι τὴν συνουσίαν
αὐτοῦ φέρων ἀπεκαρτέρησε διά τε τἆλλα, καὶ μά-
λισθ' ὅτι τοὺς νόμους τοὺς περὶ τῶν συμβολαίων
ὑπὸ τοῦ Καίσαρος τεθέντας, ἐξ ὧν καὶ ἀπιστία καὶ

ταραχὴ πολλὴ γενήσεσθαι ἔμελλεν, ἀνενεώσατο, καὶ 5
πολλά γε αὐτοῦ παρακαλοῦντος ὅπως τι ἂν φαίη
οὐδ' ἀποκρίνασθαί τι ἠθέλησε, τό τε πρᾶγμα τὸ κατὰ
τὰ δανείσματα ἐμετρίασε, καὶ δισχιλίας καὶ πεντα-
κοσίας μυριάδας τῷ δημοσίῳ ἔδωκεν ὥστ' αὐτὰς ὑπ'
ἀνδρῶν βουλευτῶν ἀτοκὶ τοῖς δεομένοις ἐς τρία ἔτη
ἐκδανεισθῆναι, τούς τε ἐπιβοητοτάτους τῶν τὰς κα-
τηγορίας ποιουμένων ἀποθανεῖν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐκέ-
λευσε. καὶ ἐνδεῖξαί τινα ἀνδρὸς ἐν τοῖς ἑκατοντάρ- 6
χοις ἐξητασμένου βουληθέντος ἀπεῖπε μηδένα ἐστρα-
τευμένον τοῦτο ποιεῖν, καίπερ καὶ ἱππεῦσι καὶ βου-
λευταῖς ἐπιτρέπων αὐτὸ πράττειν.

οὐ μὴν ἀλλ' ἐν μὲν τούτῳ ἐπῃνεῖτο, καὶ μάλισθ' 22
ὅτι ψηφισθέντα οἱ ἐπ' αὐτοῖς πολλὰ οὐκ ἐδέξατο, ἐκ
δὲ δὴ τῶν ἐρώτων, οἷς ἀνέδην καὶ τῶν εὐγενεστά-
των καὶ ἀρρένων καὶ θηλειῶν ὁμοίως ἐχρῆτο, διεβάλ-
λετο. ὁ γοῦν Μάριος ὁ Σέξτος ἐκεῖνος ὁ φίλος αὐτοῦ 2
καὶ διὰ τοῦτο καὶ πλουτήσας καὶ δυνηθεὶς τοσοῦτον
ὥστ', ἐπειδὴ γείτονί τινι ὠργίσθη, δειπνίσαι τε αὐ-
τὸν ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ τῇ μὲν προτέρᾳ τὴν ἔπαυλιν
αὐτοῦ πᾶσαν κατασκάψαι, τῇ δ' ὑστέρᾳ ἐπί τε τὸ
μεῖζον καὶ ἐπὶ τὸ λαμπρότερον αὐτὴν ἀνοικοδομῆσαι,
ἀγνοοῦντί τε αὐτῷ τοὺς ταῦτα πεποιηκότας ἑκάτερον 3
ὁμολογῆσαι, καὶ παραδεῖξαντα εἰπεῖν ὅτι οὕτω καὶ
ἀμύνεσθαί τινα καὶ ἀμείβεσθαι καὶ οἶδα καὶ δύνα-
μαι, τὴν θυγατέρα ἐκπρεπῆ οὖσαν ὑπεκπέμψας ποι,
ἵνα μὴ ὁ Τιβέριος αὐτὴν αἰσχύνῃ, αἰτίαν τε ἔσχεν
ὡς συνών οἱ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ συναπώλετο. ἐπὶ 4
μὲν τούτοις αἰσχύνην ὠφλίσκανεν, ἐπὶ δὲ δὴ τῷ τε
τοῦ Δρούσου καὶ τῷ τῆς Ἀγριππίνης θανάτῳ ὠμό-
τητα· δοκοῦντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ Σηιανοῦ
πάντα τὰ κατ' αὐτοὺς πρότερον γενόμενα, καὶ ἐλπί-

5 σαντές σφας σωθήσεσθαι τότε, ὡς καὶ ἐκείνους
πεφονεῦσθαι ἔμαθον, ὑπερήλγησαν διά τε τοῦτο καὶ
ὅτι τὰ ὀστᾶ αὐτῶν οὐ μόνον οὐκ ἐς τὸ βασιλικὸν
μνημεῖον κατέθετο, ἀλλὰ καὶ κρυφθῆναί που κατὰ τῆς
γῆς ἐκέλευσεν, ὥστε μηδέποτε εὑρεθῆναι. τῇ δ' οὖν
Ἀγριππίνῃ καὶ ἡ Πλαγκῖνα ἡ Μουνατία ἐπεσφάγη·
πρότερον γὰρ καίπερ μισῶν αὐτήν, οὐ διὰ τὸν Γερ-
μανικὸν ἀλλὰ διὰ ἄλλο τι, ὅμως ἵνα μὴ καὶ ἐκείνη
τῷ θανάτῳ αὐτῆς ἐφησθῇ, ζῆν εἴα.

23 ταῦτά τε ἅμα ἔπραττε, καὶ τὸν Γάιον ταμίαν μὲν
οὐκ ἐν τοῖς πρῶτον ἀπέδειξεν, ἐς δὲ δὴ τὰς ἄλλας
ἀρχὰς πέντε ἔτεσι θᾶσσον τοῦ καθήκοντος προβιβά-
σειν ὑπέσχετο, καίτοι καὶ τῆς γερουσίας δεηθεὶς μήτε
πολλαῖς μήτ' ἀκαίροις τιμαῖς αὐτόν, ὅπως μὴ καὶ
ἐξοκείλῃ ποι, ἐπαίρειν. εἶχε μὲν γὰρ καὶ τὸν Τιβέ-
2 ριον τὸν ἔγγονον· ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν διά τε τὴν ἡλι-
κίαν, ἔτι γὰρ παιδίον ἦν, καὶ διὰ τὴν ὑποψίαν, οὐ
γὰρ ἐπιστεύετο τοῦ Δρούσου παῖς εἶναι, παρεώρα,
τῷ δὲ δὴ Γαΐῳ ὡς καὶ μοναρχήσοντι προσεῖχε, καὶ
μάλισθ' ὅτι τὸν Τιβέριον καὶ ὀλίγον χρόνον βιώσε-
σθαι καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου φονευθήσεσθαι σαφῶς
3 ἠπίστατο. ἠγνόει μὲν γὰρ οὐδὲν οὐδὲ τῶν κατὰ
τὸν Γάιον, ἀλλὰ καὶ εἶπέ ποτε αὐτῷ διαφερομένῳ
πρὸς τὸν Τιβέριον ὅτι σύ τε τοῦτον ἀποκτενεῖς καὶ
σὲ ἄλλοι· οὔτε δὲ ἕτερόν τινα ὁμοίως πάνυ προσή-
κοντα ἑαυτῷ ἔχων, καὶ ἐκεῖνον κάκιστον εἰδὼς ἐσό-
4 μενον, ἀσμένως, ὥς φασι, τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἔδωκεν,
ὅπως τά τε ἑαυτοῦ τῇ τοῦ Γαΐου ὑπερβολῇ συγκρυ-
φθῇ, καὶ τὸ πλεῖον τό τε εὐγενέστατον τῆς λοιπῆς
βουλῆς καὶ μετ' αὐτὸν φθαρῇ. λέγεται γοῦν πολ-
λάκις μὲν ἀναφθέγξασθαι τοῦτο δὴ τὸ ἀρχαῖον "ἐμοῦ
θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί," πολλάκις δὲ καὶ τὸν

Πρίαμον μακαρίσαι ὅτι ἄρδην μετὰ τῆς πατρίδος
καὶ μετὰ τῆς βασιλείας ἀπώλετο. καὶ τεκμαίρονταί 5
γε ἀληθῆ ταῦτα περὶ αὐτοῦ γεγράφθαι τοῖς τότε
γενομένοις· τοσοῦτο γὰρ πλῆθος τῶν τε ἄλλων καὶ
τῶν βουλευτῶν ἐξώλετο ὥστε τοὺς ἄρχοντας τοὺς
κληρωτοὺς τοὺς μὲν ἐστρατηγηκότας ἐπὶ τρία τοὺς
δ' ὑπατευκότας ἐπὶ ἓξ ἔτη τὰς ἡγεμονίας τῶν ἐθνῶν,
ἀπορίᾳ τῶν διαδεξομένων αὐτούς, σχεῖν. τί γὰρ ἄν 6
τις ἔχοι τοὺς αἱρετοὺς ὀνομάζειν, οἷς καὶ ἀπὸ πρώτης
ἐπὶ πλεῖστον ἄρχειν ἐδίδου; ἐν δ' οὖν τοῖς τότε ἀποθανοῦσι καὶ Γάλλος ἐγένετο· τότε γὰρ αὐτῷ μόλις,
ὡς αὐτὸς εἶπε, κατηλλάγη. οὕτω που, παρὰ τὸ νομιζόμενον, καὶ τὴν ζωὴν τιμωρίαν τισὶ καὶ τὸν θάνατον εὐεργεσίαν ἐποίει.

μετὰ δὲ ταῦτα εἰκοστοῦ ἔτους τῆς ἀρχῆς ἐπιστάν- 24 a. C.
τος αὐτὸς μέν, καίτοι περί τε τὸ Ἀλβανὸν καὶ περὶ 34
τὸ Τούσκουλον διατρίβων, οὐκ ἐσῆλθεν ἐς τὴν πόλιν,
οἱ δ' ὕπατοι Λούκιός τε Οὐιτέλλιος καὶ Φάβιος Περσικὸς τὴν δεκετηρίδα τὴν δευτέραν ἑώρτασαν, οὕτω
γὰρ αὐτήν, ἀλλ' οὐκ εἰκοσετηρίδα ὠνόμαζον, ὡς καὶ
ἡγεμονίαν αὖθις αὐτῷ κατὰ τὸν Αὔγουστον διδόντες.
τήν τε οὖν ἑορτὴν ἅμα ἐποίουν καὶ ἐκολάζοντο· 2
ἀφείθη μὲν γὰρ τῶν αἰτιαθέντων τότε οὐδείς, πάντες
δ' ἡλίσκοντο, οἱ μὲν πλείους ἔκ τε τῶν τοῦ Τιβερίου
γραμμάτων καὶ ἐκ τῶν τοῦ Μάκρωνος βασάνων, οἱ
δὲ δὴ λοιποὶ ἐξ ὧν βουλεύεσθαί σφας ὑπώπτευον.
καὶ ἐθρυλεῖτό γε ὅτι δι' αὐτὸ τοῦτο οὐδ' ἀφικνοῖτο
ἐς τὴν Ῥώμην, ἵνα μὴ παρὼν ταῖς καταδίκαις αἰσχύνοιτο. ἄλλοι τε οὖν, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν δημίων οἱ δὲ 3
καὶ ὑφ' ἑαυτῶν, ἀπέθανον καὶ Πομπώνιος Λαβεών.
καὶ οὗτος μὲν τῆς τε Μυσίας ποτὲ ὀκτὼ ἔτεσι μετὰ
τὴν στρατηγίαν ἄρξας, καὶ δώρων μετὰ τῆς γυναικὸς

γραφείς, ἐθελοντὶ σὺν αὐτῇ διεφθάρη· Μαμέρκος δὲ δὴ Αἰμίλιος Σκαῦρος μήτ' ἄρξας τινῶν μήτε δωροδοκήσας ἑάλω τε διὰ τραγῳδίαν καὶ παθήματι
4 δεινοτέρῳ οὗ συνέγραψε περιέπεσεν. Ἀτρεὺς μὲν τὸ ποίημα ἦν, παρῄνει δὲ τῶν ἀρχομένων τινὶ ὑπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸν Εὐριπίδην, ἵνα τὴν τοῦ κρατοῦντος ἀβουλίαν φέρῃ. μαθὼν οὖν τοῦτο ὁ Τιβέριος ἐφ' ἑαυτῷ τε τὸ ἔπος εἰρῆσθαι ἔφη, Ἀτρεὺς εἶναι διὰ τὴν μιαιφονίαν προσποιησάμενος, καὶ ὑπειπὼν ὅτι καὶ ἐγὼ οὖν Αἴαντα αὐτὸν ποιήσω, ἀνάγκην
5 οἱ προσήγαγεν αὐτοεντεὶ ἀπολέσθαι. οὐ μὴν καὶ ἐπὶ τούτῳ κατηγορήθη, ἀλλ' ὡς τὴν Λιουίλλαν μεμοιχευκώς· πολλοὶ γὰρ δὴ καὶ ἄλλοι δι' αὐτήν, οἱ μὲν ἐπ' ἀληθείας οἱ δὲ ἐκ συκοφαντίας, ἐκολάσθησαν.

25 τούτων δ' οὕτως ἐν τῇ Ῥώμῃ γιγνομένων οὐδὲ τὸ ὑπήκοον ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα νεανίσκος τις Δροῦσος λέγων εἶναι περί τε τὴν Ἑλλάδα καὶ περὶ τὴν Ἰωνίαν ὤφθη, καὶ ἐδέξαντο αὐτὸν ἀσμένως αἱ πόλεις καὶ συνῄροντο. κἂν ἐς τὴν Συρίαν προχωρήσας τὰ στρατόπεδα κατέσχεν, εἰ μὴ γνωρίσας τις αὐτὸν συνέλαβέ τε καὶ πρὸς τὸν Τιβέριον ἀνήγαγεν.

2 ἐκ δὲ τούτου Γάιος μὲν Γάλλος καὶ Μάρκος Σε-
a. C. 35 ρουίλιος ὑπάτευσαν, Τιβέριος δὲ ἐν Ἀντίῳ τοὺς τοῦ Γαΐου γάμους ἑώρταξεν. ἐς γὰρ τὴν Ῥώμην οὐδὲ δι' ἐκείνους ἐσελθεῖν ἠθέλησεν, ἐπειδὴ Φουλκίνιός τις Τρίων, φίλος μὲν τοῦ Σηιανοῦ γεγονώς, σφόδρα δ' αὐτῷ διὰ τὰς συκοφαντίας κεχαρισμένος, κατηγορηθείς τε παρεδόθη καὶ δείσας ἑαυτὸν προαπέκτεινε, πολλὰ δὲ καὶ τὸν Μάκρωνα ἐν ταῖς διαθήκαις λοι-
3 δορήσας. καὶ οἱ μὲν παῖδες αὐτοῦ οὐκ ἐτόλμησαν

αὐτὰς δημοσιεῦσαι, ὁ δὲ δὴ Τιβέριος μαθὼν τὰ γε-
γραμμένα ἐς τὸ βουλευτήριόν σφας ἐσκομισθῆναι
ἐκέλευσεν. ἥκιστά τε γὰρ αὐτῷ τῶν τοιούτων ἔμελε,
καὶ τὰς κακηγορίας καὶ λανθανούσας ἔσθ' ὅτε ἐς τοὺς
πολλοὺς ἑκών, ὥσπερ τινὰς ἐπαίνους, ἐξέφαινεν.
ἀμέλει καὶ ὅσα ὁ Δροῦσος, οἷα ἔν τε ταλαιπωρίᾳ ὢν 4
καὶ κακοπαθῶν, ἐξελάλησε, καὶ ταῦτα ἐς τὴν βουλὴν
ἐσέπεμψε. Τρίων μὲν οὖν οὕτως ἀπέθανε, Ποπ-
παῖος δὲ Σαβῖνος τῆς τε Μυσίας ἑκατέρας καὶ προσέτι
καὶ τῆς Μακεδονίας ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου παρὰ πᾶ-
σαν ὡς εἰπεῖν τὴν τοῦ Τιβερίου ἀρχὴν ἡγεμονεύσας,
ἥδιστα προαπηλλάγη πρίν τινα αἰτίαν λαβεῖν. καὶ 5
αὐτὸν ὁ Ῥήγουλος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς διεδέξατο· καὶ
γὰρ ἡ Μακεδονία, ὡς δέ τινές φασι, καὶ ἡ Ἀχαΐα,
ἀκληρωτὶ προσετάσσοντο.

ὑπὸ δὲ δὴ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὁ Ἀρτάβανος ὁ 26
Πάρθος τελευτήσαντος τοῦ Ἀρτάξου τὴν Ἀρμενίαν
Ἀρσάκῃ τῷ ἑαυτοῦ υἱεῖ ἔδωκε, καὶ ἐπειδὴ μηδεμία
ἐπὶ τούτῳ τιμωρία παρὰ τοῦ Τιβερίου ἐγένετο, τῆς
τε Καππαδοκίας ἐπείρα καὶ ὑπερηφανώτερον καὶ
τοῖς Πάρθοις ἐχρῆτο. ἀποστάντες οὖν τινες αὐτοῦ 2
ἐπρεσβεύσαντο πρὸς τὸν Τιβέριον, βασιλέα σφίσιν
ἐκ τῶν ὁμηρευόντων αἰτοῦντες· καὶ αὐτοῖς τότε μὲν
Φραάτην τὸν τοῦ Φραάτου, τελευτήσαντος δὲ ἐκεί-
νου κατὰ τὴν ὁδὸν Τιριδάτην, ἐκ τοῦ βασιλικοῦ καὶ
αὐτὸν γένους ὄντα, ἔπεμψε. καὶ ὅπως γε ὡς ῥᾷστα 3
τὴν βασιλείαν παραλάβῃ, ἔγραψε Μιθριδάτῃ τῷ
Ἴβηρι ἐς τὴν Ἀρμενίαν ἐσβαλεῖν, ἵνα ὁ Ἀρτάβανος
τῷ υἱεῖ βοηθῶν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀπάρῃ. καὶ ἔσχεν
οὕτως, οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ πολὺ ὁ Τιριδάτης ἐβασί-
λευσεν. ὁ γὰρ Ἀρτάβανος Σκύθας προσλαβὼν οὐ
χαλεπῶς αὐτὸν ἐξήλασε. τὰ μὲν οὖν τῶν Πάρθων 4

οὕτως ἔσχε, τὴν δ' Ἀρμενίαν ὁ Μιθριδάτης ὁ Μι-
θριδάτου μὲν τοῦ Ἴβηρος, ὡς ἔοικε, παῖς, Φαρασμά-
νου δὲ τοῦ μετ' αὐτὸν τῶν Ἰβήρων βασιλεύσαντος
ἀδελφός, ἔλαβε.

5 Σέξτου δὲ δὴ Παπινίου μετὰ Κυίντου Πλαυτίου
a. C. 36 ὑπατεύσαντος ὅ τε Τίβερις πολλὰ τῆς πόλεως ἐπέ-
κλυσεν ὥστε πλευσθῆναι, καὶ πυρὶ πολὺ πλείω περί
τε τὸν ἱππόδρομον καὶ περὶ τὸν Ἀουεντῖνον ἐφθάρη,
ὥστε τὸν Τιβέριον δισχιλίας καὶ πεντακοσίας μυριά-
27 δας τοῖς ζημιωθεῖσί τι ἀπ' αὐτοῦ δοῦναι. εἰ δέ τι
καὶ τὰ Αἰγύπτια πρὸς τοὺς Ῥωμαίους προσήκει, ὁ
φοῖνιξ ἐκείνῳ τῷ ἔτει ὤφθη· καὶ ἔδοξε πάντα ταῦτα
τὸν θάνατον τῷ Τιβερίῳ προσημῆναι. τότε μὲν γὰρ
a. C. 37 ὁ Θράσυλλος, τῷ δ' ἐπιόντι ἦρι ἐκεῖνος ἐπί τε Γναίου
Πρόκλου καὶ ἐπὶ Ποντίου Νιγρίνου ὑπάτων ἐτελεύ-
2 τησεν. ἐτύγχανε δὲ ὁ Μάκρων ἄλλοις τε συχνοῖς καὶ
τῷ Δομιτίῳ ἐπιβεβουλευκώς, καὶ ἐγκλήματα καὶ βα-
σάνους κατ' αὐτῶν ἐσκευωρημένος· οὐ μὴν καὶ
πάντες οἱ αἰτιαθέντες ἀπέθανον διὰ τὸν Θράσυλλον
3 σοφώτατα τὸν Τιβέριον μεταχειρισάμενον. περὶ μὲν
γὰρ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀκριβῶς καὶ τὴν ἡμέραν καὶ
τὴν ὥραν ἐν ᾗ τεθνήξοι εἶπεν, ἐκεῖνον δὲ δὴ δέκα
ἄλλα ἔτη ψευδῶς βιώσεσθαι ἔφη, ὅπως ὡς καὶ ἐπὶ
μακρότερον ζήσων μὴ ἐπειχθῇ σφας ἀποκτεῖναι. ὃ
καὶ ἐγένετο· νομίσας γὰρ καὶ μετὰ τοῦτο ἐξεῖναί οἱ
πάνθ' ὅσα ἐβούλετο κατὰ σχολὴν πρᾶξαι, οὔτ' ἄλλως
ἔσπευσε, καὶ τῆς βουλῆς, ἀντειπόντων πρὸς τὰς βα-
σάνους τῶν ὑπευθύνων, ἀναβαλομένης τὴν κατα-
4 δίκην σφῶν οὐκ ὠργίσθη. γυνὴ μὲν γάρ τις ἑαυτὴν
τρώσασα ἐσεκομίσθη τε ἐς τὸ συνέδριον, καὶ ἐκεῖθεν
ἐς τὸ δεσμωτήριον ἀπαχθεῖσα ἀπέθανε. καὶ Λού-
κιος Ἀρρούντιος καὶ ἡλικίᾳ καὶ παιδείᾳ προήκων,

ἑκούσιος, καίπερ νοσοῦντος ἤδη τοῦ Τιβερίου καὶ
νομιζομένου μὴ ῥαΐσειν, ἐφθάρη· τὴν γὰρ τοῦ Γαΐου
κακίαν συνιδὼν ἐπεθύμησε, πρὶν πειραθῆναι αὐτοῦ,
προαπαλλαγῆναι, εἰπὼν ὅτι οὐ δύναμαι ἐπὶ γήρως
δεσπότῃ καινῷ καὶ τοιούτῳ δουλεῦσαι. οἱ δὲ δὴ 5
ἄλλοι οἱ μὲν καὶ καταψηφισθέντες, ἀλλ' ὅτι γε οὐκ
ἐξῆν αὐτοὺς πρὸ τῶν δέκα ἡμερῶν ἀποθανεῖν, οἱ
δὲ καὶ τῆς δίκης αὖθις, ἐπειδὴ τὸν Τιβέριον κα-
κῶς ἀρρωστοῦντα ᾔσθοντο, ἀναβληθείσης ἐσώθησαν.
ἔφθασε γὰρ ἐν Μισηνῷ μεταλλάξας πρίν τι αὐτῶν
μαθεῖν. ἐνόσει μὲν γὰρ ἐκ πλείονος χρόνου, προσ- 28
δοκῶν δὲ δὴ διὰ τὴν τοῦ Θρασύλλου πρόρρησιν
βιώσεσθαι οὔτε τοῖς ἰατροῖς ἐκοινοῦτό τι οὔτε τῆς
διαίτης τι μετέβαλεν, ἀλλὰ πολλάκις, οἷα ἐν γήρᾳ 2
καὶ νόσῳ μὴ ὀξείᾳ, κατὰ βραχὺ μαραινόμενος τοτὲ
μὲν ὅσον οὐκ ἀπέψυχε τοτὲ δὲ ἀνερρώννυτο, κἀκ
τούτων πολλὴν μὲν ἡδονὴν τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ
Γαΐῳ ὡς καὶ τελευτήσων, πολὺν δὲ καὶ φόβον ὡς
καὶ ζήσων, ἐνεποίει. δείσας οὖν ἐκεῖνος μὴ καὶ 3
ἀληθῶς ἀνασωθῇ, οὔτε ἐμφαγεῖν τι αἰτήσαντι αὐτῷ
ὡς καὶ βλαβησομένῳ ἔδωκε, καὶ ἱμάτια πολλὰ καὶ
παχέα ὡς καὶ θερμασίας τινὸς δεομένῳ προσεπέ-
βαλε, καὶ οὕτως ἀπέπνιξεν αὐτόν, συναραμένου
πῃ αὐτῷ καὶ τοῦ Μάκρωνος· ἅτε γὰρ κακῶς ἤδη 4
τοῦ Τιβερίου νοσοῦντος τὸν νεανίσκον ἐθεράπευε,
καὶ μάλισθ' ὅτι ἐς ἔρωτα αὐτὸν τῆς ἑαυτοῦ γυναι-
κὸς Ἐννίας Θρασύλλης προϋπῆκτο. ὅπερ καὶ ὁ Τι-
βέριος ὑποπτεύσας ποτὲ "εὖ γε" ἔφη "τὸν δυόμενον
ἐγκαταλιπὼν πρὸς τὸν ἀνατέλλοντα ἐπείγῃ."

Τιβέριος μὲν δὴ πλείστας μὲν ἀρετὰς πλείστας 5
δὲ καὶ κακίας ἔχων, καὶ ἑκατέραις αὐταῖς ὡς καὶ
μόναις κεχρημένος, οὕτω μετήλλαξε τῇ ἕκτῃ καὶ

εἰκοστῇ τοῦ Μαρτίου ἡμέρᾳ. ἐβίω δὲ ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη καὶ μῆνας τέσσαρας καὶ ἡμέρας ἐννέα, ἀφ' ὧν ἔτη μὲν δύο καὶ εἴκοσι μῆνας δὲ ἑπτὰ καὶ ἡμέρας ἑπτὰ ἐμονάρχησε. καὶ δημοσίας τε ταφῆς ἔτυχε καὶ ἐπῃνέθη ὑπὸ τοῦ Γαΐου.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΘ.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ Τιβερίου ταῦτα παραδέδοται,
διεδέξατο δὲ αὐτὸν ὁ Γάιος ὁ τοῦ Γερμανικοῦ καὶ
τῆς Ἀγριππίνης παῖς, ὃν καὶ Γερμανικὸν καὶ Καλι-
γόλαν, ὥσπερ εἶπον, ἐπωνόμαζον. ἐκεῖνος μὲν γὰρ
καὶ τῷ Τιβερίῳ τῷ ἐγγόνῳ τὴν αὐταρχίαν κατέλιπεν·
ὁ δὲ δὴ Γάιος τὰς διαθήκας αὐτοῦ ἐς τὸ συνέδριον 2
διὰ τοῦ Μάκρωνος ἐσπέμψας ἀκύρους ὑπό τε τῶν
ὑπάτων καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν προπαρεσκευασμέ-
νων οἱ, ὡς καὶ παραφρονήσαντος, ἐποίησεν, ὅτι παι-
δίῳ, ᾧ μηδὲ ἐσελθεῖν ἐς τὸ βουλευτήριον ἐξῆν, ἄρχειν
σφᾶς ἐπέτρεψε. τότε τε οὖν παραχρῆμα οὕτως αὐ- 3
τὸν τῆς ἀρχῆς παρέλυσε, καὶ μετὰ τοῦτο ποιησάμενος
ἀπέκτεινε. καίπερ ὁ Τιβέριος πολλαχῇ τὰ αὐτὰ
γράψας, ὡς καὶ ἰσχύν τινα παρὰ τοῦτο ἕξοντα, κατέ-
λιπε, καὶ πάντα τότε ἐκεῖνα ὑπὸ τοῦ Μάκρωνος ἐν
τῇ γερουσίᾳ ἀνεγνώσθη. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ οὔτε πρὸς
τὴν ἀγνωμοσύνην οὔτε πρὸς τὴν δύναμιν τῶν δια-
δεχομένων τινὰ ἐπίσκηψίς τις ἰσχύει. ταὐτὸ οὖν ὁ 4
Τιβέριος ἔπαθεν ὅπερ τὴν μητέρα ἐπεποιήκει, πλὴν
καθ' ὅσον αὐτὸς μὲν οὐδενὶ ἐκ τῶν ἐκείνης διαθη-
κῶν ἀπήλλαξε, τὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ καταλειφθέντα πᾶσι
πλὴν τοῦ ἐγγόνου αὐτοῦ ἀπεδόθη. ἀφ' οὗπερ κατά-
δηλον οὐχ ἥκιστα ἐγένετο ὅτι διὰ τὸ παιδίον πᾶν τὸ
κατὰ τὰς τὰς διαθήκας αἰτίαμα συνεσκευάσθη. ἐξῆν 5

μὲν γὰρ αὐτῷ μὴ ἐκφῆναί σφας, οὐ γάρ που τὰ
γεγραμμένα ἠγνόησεν· ἐπεὶ δὲ πολλοί τε αὐτὰ ᾔδεσαν,
καὶ ἔμελλεν ἐκ μὲν τοῦ αὐτὸς ἐκ δὲ τοῦ ἡ βουλὴ τὴν
αἰτίαν, ὥς γε καὶ ἐδόκει, λήψεσθαι, ἀνατρέψαι μᾶλ-
2 λον αὐτὰς δι' ἐκείνης ἢ συγκρύψαι ἠθέλησε. πρὸς
δὲ τὰ καταλειφθέντα ὑπ' αὐτοῦ πάντα, ὡς καὶ
παρ' ἑαυτοῦ δή, τοῖς τε ἄλλοις ἀποδοὺς μεγα-
λοψυχίας τινὰ δόξαν παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐκτήσατο.
τούς τε οὖν δορυφόρους εὐθὺς γυμνασίαν ποιουμέ-
νους θεασάμενος μετὰ τῆς γερουσίας, τάς τε κατα-
λειφθείσας σφίσι κατὰ πεντήκοντα καὶ διακοσίας δρα-
χμὰς διένειμε καὶ ἑτέρας τοσαύτας προσεπέδωκε·
2 καὶ τῷ δήμῳ τάς τε πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ
χιλίας μυριάδας, τοσαῦται γὰρ αὐτῷ κατελείφθησαν,
καὶ προσέτι τὰς ἑξήκοντα κατ' ἄνδρα δραχμάς, ἃς
ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ ἐς τοὺς ἐφήβους ἐσγραφῇ οὐκ εἰλήφε-
σαν, μετὰ τόκου πεντεκαίδεκα ἄλλων δραχμῶν ἀπέ-
3 δωκε. τοῖς τε γὰρ ἀστικοῖς καὶ τοῖς νυκτοφύλαξι,
τοῖς τε ἔξω τῆς Ἰταλίας ἐκ τοῦ καταλόγου οὖσιν, εἴ
τέ τι ἄλλο στράτευμα πολιτικὸν ἐν τοῖς μικροτέροις
τείχεσιν ἦν, τὰ καταλειφθέντα διέλυσε, τοῦτ' ἔστι
τοῖς μὲν ἀστικοῖς ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν
δραχμάς, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασι πέντε καὶ ἑβδομήκοντα.
4 τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ τὰς τῆς Λιουίας διαθήκας
ἔπραξε· καὶ γὰρ ἐκεῖνα πάντα ἀπήλλαξε. καὶ εἴπερ
καὶ τὰ λοιπὰ χρήματα δεόντως ἀναλώκει, μεγαλόνους
τε ἂν καὶ μεγαλοπρεπὴς εἶναι ἔδοξεν. ἔστι μὲν γὰρ
ὅ,τι φοβηθεὶς καὶ τὸν δῆμον καὶ τοὺς στρατιώτας
ταῦτ' ἐποίησε, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον ἀπὸ γνώμης· οὐ γὰρ
ὅτι τοῖς ἄλλοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδιώταις, οὐχ ὅπως τὰ
παρὰ τοῦ Τιβερίου ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ τῆς προτήθης
5 δωρηθέντα διέλυσε. νῦν δὲ καὶ ἐς ὀρχηστάς, αὐτίκα

γὰρ αὐτοὺς ἐπανήγαγε, καὶ ἐς ἵππους τούς τε μονο-
μάχους καὶ τἆλλα τὰ τοιουτότροπα ἀπλήστως δαπα-
νήσας τούς τε θησαυροὺς μεγάλους γενομένους διὰ
βραχυτάτου ἐξεκένωσε, καὶ αὐτὸν προσεξήλεγξεν ὅτι
εὐχερείᾳ τέ τινι καὶ ἀκρισίᾳ καὶ ἐκεῖνα ἐπεποι-
ήκει. πέντε γοῦν μυριάδας μυριάδων καὶ πεντακο- 6
σίας καὶ ἑπτακισχιλίας, ὡς δὲ ἕτεροι, ὀκτώ τε καὶ
δισχιλίας καὶ πεντακοσίας τεθησαυρισμένας εὑρὼν
οὐδὲ ἐς τὸ τρίτον ἔτος μέρος ἀπ' αὐτῶν τι διέσωσεν,
ἀλλ' εὐθὺς τῷ ἑτέρῳ παμπόλλων προσεδεήθη.

τῷ δ' αὐτῷ τούτῳ τρόπῳ καὶ ἐς τἆλλα πάντα 3
ὡς εἰπεῖν ἐχρῆτο. δημοκρατικώτατός τε γὰρ εἶναι τὰ
πρῶτα δόξας, ὥστε μήτε τῷ δήμῳ ἢ τῇ γε βουλῇ
γράψαι τι μήτε τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχικῶν προσθέ-
σθαι τι, μοναρχικώτατος ἐγένετο, ὥστε πάντα ὅσα 2
ὁ Αὔγουστος ἐν τοσούτῳ τῆς ἀρχῆς χρόνῳ μόλις καὶ
καθ' ἓν ἕκαστον ψηφισθέντα οἱ ἐδέξατο, ὧν ἔνια ὁ
Τιβέριος οὐδ' ὅλως προσήκατο, ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ λαβεῖν·
πλὴν γὰρ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπικλήσεως οὐδὲν ἄλλο
ἀνεβάλετο· καὶ ἐκείνην δὲ οὐκ ἐς μακρὰν προσεκτή- 3
σατο· μοιχικώτατός τε ἀνδρῶν γεγενημένος, καὶ γυ-
ναῖκα μίαν μὲν ἐκδιδομένην ἀνδρὶ ἁρπάσας, ἄλλας
δὲ συνοικούσας τισὶν ἀποσπάσας, ἔπειτα αὐτὰς πλὴν
μιᾶς ἐμίσησε· πάντως δ' ἂν καὶ ἐκείνην ἤχθηρεν,
εἰ ἐπὶ πλεῖον ἐβεβιώκει. ἔς τε τὴν μητέρα καὶ ἐς
τὰς ἀδελφὰς τήν τε τήθην τὴν Ἀντωνίαν πλεῖστα
ὅσα εὐσεβῶς ποιήσας — ταύτην τε γὰρ Αὔγουστάν 4
τε εὐθὺς καὶ ἱέρειαν τοῦ Αὐγούστου ἀποδείξας πάντα
αὐτῇ καθάπαξ, ὅσα ταῖς ἀειπαρθένοις ὑπάρχει, ἔδωκε,
καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ταῦτά τε τὰ τῶν ἀειπαρθένων
καὶ τὸ τὰς ἱπποδρομίας οἱ ἐν τῇ αὐτῇ προεδρίᾳ συν-
θεᾶσθαι, τό τε τάς τε εὐχὰς τὰς κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν

ἀρχόντων καὶ ὑπὸ τῶν ἱερέων ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ ὑπὲρ
τοῦ δημοσίου ποιουμένας καὶ τοὺς ὅρκους τοὺς ἐς τὴν
ἀρχὴν αὐτοῦ φέροντας καὶ ὑπὲρ ἐκείνων ὁμοίως γίγνε-
5 σθαι ἔνειμε. τά τε ὀστᾶ τά τε τῆς μητρὸς καὶ τὰ τῶν
ἀδελφῶν τῶν ἀποθανόντων αὐτός τε πλεύσας καὶ αὐ-
τὸς αὐτοχειρίᾳ ἀνελόμενος ἐκόμισε καὶ ἐς τὸ τοῦ Αὐγού-
στου μνῆμα κατέθετο, τὸ ἱμάτιον τὸ περιπόρφυρον ἐν-
δὺς καὶ ῥαβδούχοις τισὶν ὥσπερ ἐν ἐπινικίοις κοσμη-
6 θείς. τά τε ψηφισθέντα κατ᾽ αὐτῶν πάντα ἀπήλειψε,
καὶ τοὺς ἐπιβουλεύσαντάς σφισι πάντας ἐκόλασε, τούς
τε φεύγοντας δι᾽ αὐτοὺς κατήγαγε. ταῦτ᾽ οὖν ποι-
ήσας ἀνοσιώτατος ἀνθρώπων καὶ περὶ τὴν τήθην
καὶ περὶ τὰς ἀδελφὰς ἐγένετο· ἐκείνην τε γὰρ ἐπιτι-
μήσασάν τι αὐτῷ ἐς ἀνάγκην ἑκουσίου θανάτου κα-
τέστησε, καὶ τὰς ἀδελφὰς πάσας διαφθείρας ἐς νῆσον
τὰς δύο κατέκλεισεν· ἡ γὰρ τρίτη προαπέθανε. τόν
7 τε Τιβέριον αὐτόν, ὃν καὶ πάππον προσωνόμαζε,
τῶν αὐτῶν τῷ Αὐγούστῳ τιμῶν παρὰ τῆς βουλῆς
τυχεῖν ἀξιώσας, ἔπειτ᾽ ἐπειδὴ μὴ παραχρῆμα ἐψηφί-
σθησαν, οὔτε γὰρ τιμῆσαι αὐτὸν ὑπομένοντες οὔτ᾽
ἀτιμάσαι θαρσοῦντες, ἅτε μηδέπω τὴν τοῦ νεανίσκου
γνώμην σαφῶς εἰδότες, ἐς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ
πάντα ἀνεβάλλοντο, οὐδενὶ ἄλλῳ πλὴν τῇ δημοσίᾳ
ταφῇ ἤγηλε, νυκτός τε ἐς τὴν πόλιν τὸ σῶμα αὐτοῦ
8 ἐσαγαγὼν καὶ ἅμα τῇ ἕῳ προθέμενος. ἐποιήσατο
μὲν γὰρ καὶ λόγους ἐπ᾽ αὐτῷ, ἀλλ᾽ οὔτι γε καὶ ἐκεῖ-
νον οὕτως ἐπαινῶν ὡς τοῦ τε Αὐγούστου καὶ τοῦ
Γερμανικοῦ τὸν δῆμον ἀναμιμνήσκων, καὶ ἑαυτὸν
4 αὐτοῖς παρακατατιθέμενος. οὕτω γὰρ καὶ πρὸς πάντα
ἐναντίος ἐπεφύκει ὥστε τὴν μὲν ἀσέλγειαν καὶ τὴν
μιαιφονίαν αὐτοῦ, ἐφ᾽ οἷσπερ καὶ διέβαλλεν αὐτόν,
οὐ μόνον ἐξήλωσεν ἀλλὰ καὶ ὑπερέβαλεν, ὧν δὲ δὴ

ἐπῄνει οὐδὲν ἐμιμήσατο. πρῶτός τε ὑβρίσας αὐτὸν 2
καὶ πρῶτος λοιδορήσας, ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους ἐκ τούτου χαριεῖσθαί οἱ νομίσαντας προπετεστέρᾳ παρρησίᾳ χρήσασθαι, ἔπειτα καὶ ἐνεκωμίαζε καὶ ἐσέμνυνεν, ὥστε καὶ κολάσαι τινὰς ἐφ' οἷς εἰρήκεσαν. καὶ ἐκείνους τε ἅμα ὡς ἐχθροὺς τοῦ Τιβερίου διὰ τὰς βλασφημίας, καὶ τοὺς ἐπαινοῦντάς πῃ αὐτὸν ὡς καὶ φίλους, ἐμίσει. τά τε τῆς ἀσεβείας ἐγκλήματα παύσας 3
πλείστους ὅσους ἐπ' αὐτοῖς ἀπώλεσε. καὶ τοῖς συστᾶσιν ἐπί τε τὸν πατέρα καὶ ἐπὶ τὴν μητέρα τούς τε ἀδελφοὺς αὐτοῦ τήν τε ὀργὴν ἀφεὶς, ὡς ἔλεγε, καὶ τὰ γράμματα αὐτῶν καταφλέξας, παμπληθεῖς ἐξ αὐτῶν ἀπέκτεινε· διέφθειρε μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς γράμματά τινα, οὐ μέντοι κἀκεῖνα τὰ αὐτόχειρα τὰ τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον ἔχοντα, ἀλλὰ ἀντίγραφα αὐτῶν ποιήσας. πρὸς δὲ τούτοις εἰκόνας τε ἀπαγορεύσας κατ' 4
ἀρχὰς μηδένα αὑτοῦ ἱστάναι, καὶ ἐς ἀγαλμάτων ποίησιν προεχώρησε, καὶ ψηφισθέν ποτε τῇ τύχῃ αὑτοῦ θύεσθαι παρέμενος, ὥστε καὶ ἐς στήλην αὐτὸ τοῦτ' ἐγγραφῆναι, καὶ ναοὺς ἑαυτῷ καὶ θυσίας ὡς καὶ θεῷ γίγνεσθαι ἐκέλευσε. πλήθει τε ἀνθρώπων καὶ 5
ἐρημίᾳ αὖ ἔχαιρεν, αἰτούμενός τέ τι καὶ μὴ αἰτούμενος αὖ ὠργίζετο. ὀξύτατά τε πρὸς πράξεις τινὰς ἐφέρετο, καὶ νωθέστατα ἔστιν ἃς αὐτῶν μετεχειρίζετο. τά τε χρήματα καὶ ἀφειδέστατα ἀνήλισκε καὶ ῥυπαρώτατα ἠργυρολόγει. τοῖς τε θωπεύουσιν αὐτὸν καὶ τοῖς παρρησιαζομένοις τι καὶ ἤχθετο ὁμοίως καὶ ἥδετο. καὶ πολλοὺς μὲν μεγάλα ἀδικήσαντας οὐκ 6
ἐκόλασε, πολλοὺς δὲ μηδὲ ἀδικήσαντας ἀπέσφαξε. τῶν τε ἑταίρων τοὺς μὲν ὑπερεκολάκευε τοὺς δὲ ὑπερύβριζεν. ὥστε μηδένα μήθ' ὅ,τι εἰπεῖν μήθ' ὅ,τι ποιῆσαι χρὴ πρὸς αὐτὸν εἰδέναι, ἀλλ' ὅσοι τι καὶ

κατώρθωσαν, ἐκ συντυχίας μᾶλλον ἢ ἐκ γνώμης τυ-
χεῖν αὐτοῦ.
5 τοιούτῳ μὲν τότε αὐτοκράτορι οἱ Ῥωμαῖοι παρε-
δόθησαν, ὥστε τὰ τοῦ Τιβερίου ἔργα, καίπερ χαλε-
πώτατα δόξαντα γεγονέναι, τοσοῦτον παρὰ τὰ τοῦ
Γαΐου ὅσον τὰ τοῦ Αὐγούστου παρ' ἐκεῖνα παρε-
2 νεγκεῖν. Τιβέριος μὲν γὰρ αὐτός τε ἦρχε καὶ ὑπη-
ρέταις τοῖς ἄλλοις πρός γε τὸ αὐτοῦ βούλημα ἐχρῆτο,
Γάιος δὲ ἤρχετο μὲν καὶ ὑπὸ τῶν ἁρματηλατούντων
καὶ ὑπὸ τῶν ὁπλομαχούντων, ἐδούλευε δὲ καὶ τοῖς
ὀρχησταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς περὶ τὴν σκηνὴν ἔχου-
σι· τὸν γοῦν Ἀπελλῆν τὸν εὐδοκιμώτατον τῶν τότε
τραγῳδῶν καὶ ἐν τῷ δημοσίῳ συνόντα οἱ ἀεὶ εἶχε.
3 κἀκ τούτου χωρὶς μὲν αὐτὸς χωρὶς δὲ ἐκεῖνοι, πάνθ'
ὅσα ἂν ἄνθρωποι τοιοῦτοι δυνηθέντες τι τολμήσειαν,
ἐπ' ἐξουσίας ἐποίουν. καὶ γὰρ τἆλλα τὰ ἐς τὴν ἐπι-
τήδευσιν αὐτῶν φέροντα αὐτός τε πολυτελέστατα
ἐπὶ πάσῃ προφάσει καὶ διετίθει καὶ καθίστατο καὶ
τοὺς στρατηγοὺς τούς τε ὑπάτους ποιεῖν ἠνάγκαζεν,
ὥστε καθ' ἑκάστην ὀλίγου ἡμέραν πάντως τι τοιοῦ-
4 τον ἄγεσθαι. καὶ αὐτῶν τὰ μὲν πρῶτα θεατὴς καὶ
ἀκροατὴς ἐγίγνετο, συνεσπούδαζέ τέ τισι καὶ ἀντε-
στασίαζεν ὥσπερ τις ἐκ τοῦ ὁμίλου ὤν· καί ποτε
δυσκολάνας τι τοῖς ἀντικαθεστηκόσιν οὐκ ἀπήντησεν
ἐπὶ τὴν θέαν. προϊόντος δὲ δὴ τοῦ χρόνου καὶ ἐς
5 ζήλωμα καὶ ἐς ἀγώνισμα πολλῶν προῆλθεν· ἅρματά
τε γὰρ ἤλασε καὶ ἐμονομάχησεν ὀρχήσει τε ἐχρήσατο
καὶ τραγῳδίαν ὑπεκρίνατο. καὶ ταῦτα μέν που ἀεὶ
ἐποίει, ἅπαξ δέ ποτε τοὺς πρώτους τῆς γερουσίας
σπουδῇ νυκτὸς ὡς καὶ ἐπ' ἀναγκαῖόν τι βούλευμα
μεταπεμψάμενος ὠρχήσατο.
6 ἐν μὲν οὖν τῷ ἔτει ἐν ᾧ ὅ τε Τιβέριος ἐτελεύτησε

καὶ αὐτὸς ἐς τὴν ἡγεμονίαν ἀντικατέστη, πρῶτον μὲν τοὺς βουλευτάς, παρόντων ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ ἱππέων τοῦ τε δήμου τινῶν, πολλὰ ἐκολάκευσε, τήν τε ἀρχὴν κοινώσειν σφίσι καὶ πάνθ' ὅσα ἂν καὶ ἐκείνοις ἀρέσῃ ποιήσειν ὑπέσχετο, καὶ υἱὸς καὶ τρόφιμος αὐτῶν λέγων εἶναι. ἦγε δὲ πέμπτον καὶ εἰκο- 2
στὸν ἔτος, ἡμερῶν τεσσάρων καὶ μηνῶν πέντε ἐπιδέων. ἔπειτα τοὺς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντας ἀπέλυσεν, ὧν εἷς ἦν Κύιντος Πομπώνιος ἑπτὰ ὅλοις ἔτεσιν ἐν τῷ οἰκήματι μεθ' ὑπατείαν κακωθείς· τά τε ἐγκλήματα τῆς ἀσεβείας, οἷσπερ καὶ τὰ μάλιστα πονουμένους σφᾶς ἑώρα, κατέλυσε, καὶ τὰ γράμματα τὰ περὶ 3
αὐτῶν, ὅσα ὁ Τιβέριος κατελελοίπει, συννήσας, ὥς γε ἐσκήπτετο, κατέκαυσεν, εἰπὼν ὅτι τοῦτ' ἐποίησα ἵνα μηδ' ἂν πάνυ ἐθελήσω ποτὲ διά τε τὴν μητέρα καὶ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς μνησικακῆσαί τινι, δυνηθῶ αὐτὸν τιμωρήσασθαι. ἐπαινούμενός τε ἐπὶ τούτοις, ἐπειδὴ 4
καὶ ἠλπίζετο παντὸς μᾶλλον ἀληθεύσειν ἅτε μηδὲν διπλοῦν ὑπὸ τῆς νεότητος ἢ φρονεῖν ἢ λέγειν δύνασθαι νομιζόμενος, προσεπηύξησε τὰς ἐλπίδας αὐτῶν τά τε Κρόνια ἐπὶ πέντε ἡμέρας ἑορτάζεσθαι κελεύσας, καὶ ὀβολὸν παρ' ἑκάστου τῶν τὸ σιτηρέσιον φερόντων, ἀντὶ τῆς δραχμῆς ἣν ἐς εἰκόνων ποίησιν ἐδίδοσαν αὐτῷ, λαβών. ἐψηφίσθη μὲν οὖν καὶ παρα- 5
χρῆμα αὐτὸν ὑπατεῦσαι, καταλυθέντων τοῦ τε Πρόκλου καὶ τοῦ Νιγρίνου τῶν τότε ἀρχόντων, καὶ μετὰ τοῦτο κατ' ἔτος ὑπατεύειν· οὐ μὴν καὶ προσεδέξατο αὐτά, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι τὸν ἔκμηνον ἐς ὃν ἀπεδεδείχατο διῆρξαν, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ὑπάτευσε, τὸν Κλαύδιον τὸν θεῖον προσλαβών· οὗτος γὰρ ἔν τε 6
τοῖς ἱππεῦσι μέχρι τότε ἐξεταζόμενος, καὶ πρεσβευτὴς πρὸς τὸν Γάιον μετὰ τὸν τοῦ Τιβερίου θάνατον

ὑπὲρ τῆς ἱππάδος πεμφθείς, τότε πρῶτον, καίπερ ἓξ καὶ τεσσαράκοντα ἔτη βεβιωκώς, καὶ ὑπάτευσεν ἅμα
7 καὶ ἐβούλευσεν. ὁ δ' οὖν Γάιος ταῦτά τε ἐπιεικῶς ποιῆσαι ἔδοξε, καὶ τοιαῦτα ἐπιβὰς τῆς ὑπατείας ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἐδημηγόρησε, τοῦ τε Τιβερίου καθ' ἕκαστον ὧν ᾐτιάζετο κατατρέχων καὶ περὶ ἑαυτοῦ πολλὰ ἐπαγγελλόμενος, ὥστε τὴν γερουσίαν, φοβηθεῖσαν μὴ μεταβάληται, δόγμα ποιῆσαι κατ' ἔτος αὐτὰ ἀναγιγνώσκεσθαι.

7 ἐκ δὲ τούτου τὸ ἡρῷον τὸ τοῦ Αὐγούστου ὡσίωσε, τὴν ἐπινίκιον στολὴν ἐνδύς· καὶ οἵ τε εὐγενέστατοι παῖδες, ὅσοι γε καὶ ἀμφιθαλεῖς ἦσαν, μετὰ παρθένων ὁμοίων τὸν ὕμνον ᾖσαν, καὶ ἡ βουλὴ σὺν ταῖς γαμεταῖς σφων ὅ τε δῆμος εἱστιάθη, θέαι τε παντο-
2 δαπαὶ ἐγένοντο. τά τε γὰρ τῆς μουσικῆς ἐχόμενα ἐσήχθη, καὶ ἵπποι δύο ἡμέραις ἠγωνίσαντο, τῇ μὲν προτέρᾳ εἰκοσάκις, τῇ δ' ὑστέρᾳ καὶ τετράκις διὰ τὸ τὰ γενέθλια αὐτοῦ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶναι· ἦν γὰρ
3 ἡ τελευταία τοῦ Αὐγούστου. καὶ τοῦτο μὲν καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν, ὥς που καὶ ἔδοξεν αὐτῷ, ἐποίησε· πρότερον γὰρ οὐ πλείω τῶν δώδεκα ἄθλων ἐτίθετο, τότε δὲ καὶ ἄρκτους τετρακοσίας μεθ' ἑτέρων Λιβυ-
4 κῶν θηρίων ἴσων ἀπέκτεινε. καὶ οἵ τε εὐγενεῖς παῖδες τὴν Τροίαν ἵππευσαν, καὶ τὸ ἅρμα τὸ πομπικὸν ἐφ' οὗ ἤχθη ἓξ ἵπποι εἷλκυσαν· ὃ μηπώποτε ἐγεγόνει. οὐ μέντοι καὶ αὐτὸς τοῖς ἡνιόχοις ἀπεσήμηνεν, ἀλλ' ἐκ προέδρας μετά τε τῶν ἀδελφῶν καὶ μετὰ
5 τῶν συνιερέων τῶν Αὐγουστείων συνεθεάσατο. ὅπως τε μηδεμία τινὶ τοῦ μὴ συμφοιτᾶν ἐς τὰ θέατρα πρόφασις εἴη, καὶ γὰρ ἤσχαλλε δεινῶς εἴ τις αὐτῶν ἀπελείπετο ἢ καὶ μεσούσης τῆς θέας ἐξανίστατο, τάς τε δίκας ἁπάσας ἀνεβάλετο καὶ τὰ πένθη πάντα

ἐπέσχεν, ὥστε καὶ ταῖς γυναιξὶ ταῖς τῶν ἀνδρῶν
ἐστερημέναις γαμεῖσθαι καὶ πρὸ τοῦ καθήκοντος χρό-
νου, ἄν γε μὴ ἐν γαστρὶ ἔχωσιν, ἐξεῖναι. καὶ ἵνα 6
μετὰ ῥᾳστώνης βαδίζοιεν καὶ μὴ πράγματα ἔχοιεν
ἀσπαζόμενοί τινες αὐτόν, πρότερον γὰρ καὶ ἐν ταῖς
ὁδοῖς τὸν αὐτοκράτορα οἱ συντυγχάνοντές οἱ προσηγό-
ρευον, ἀπεῖπε μηδένα ἔτι τοῦτο ποιεῖν. καὶ ἐξῆν καὶ 7
ἀνυποδήτοις τοῖς βουλομένοις θεάσασθαι, νομιζόμε-
νον μέν που ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου καὶ δικάζειν
τινὰς ἐν τῷ θέρει οὕτω, καὶ πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ
Αὐγούστου ἐν ταῖς θεριναῖς πανηγύρεσι γενόμενον,
ἐκλειφθὲν δὲ ὑπὸ τοῦ Τιβερίου. τά τε προσκεφά- 8
λαια τοῖς βουλευταῖς, ὅπως μὴ ἐπὶ γυμνῶν τῶν σα-
νίδων καθίζωνται, πρῶτον τότε ὑπετέθη· καὶ πίλους
σφίσι τὸν Θετταλικὸν τρόπον ἐς τὰ θέατρα φορεῖν,
ἵνα μὴ τῇ ἡλιάσει ταλαιπωρῶνται, ἐπετράπη. καὶ
εἴγε ποτὲ ἐς ὑπερβολὴν ἐπέφλεξε, τῷ διριβιτωρίῳ
ἀντὶ τοῦ θεάτρου ἰκριωμένῳ ἐχρῶντο.

ταῦθ' οὕτως ἐν τῇ ὑπατείᾳ ἔπραξε, δύο τε μησὶ 9
καὶ ἡμέραις δώδεκα αὐτὴν σχών· τὸν γὰρ λοιπὸν
τῆς ἑξαμήνου χρόνον τοῖς προαποδεδειγμένοις ἐς αὐ-
τὴν ἀπέδωκε. μετὰ δὲ τοῦτο νοσήσας αὐτὸς μὲν 8
οὐκ ἀπέθανε, τὸν δὲ δὴ Τιβέριον, καίπερ ἔς τε τοὺς
ἐφήβους ἐσγραφέντα καὶ τῆς νεότητος προκριθέντα
καὶ τέλος ἐσποιηθέντα, ἀνεχρήσατο, ἔγκλημα αὐτῷ
ἐπαγαγὼν ὡς καὶ τελευτῆσαι αὐτὸν καὶ εὐξαμένῳ
καὶ προσδοκήσαντι. ἀφ' οὗ καὶ ἄλλους γε συχνοὺς
ἐφόνευσεν. ὁ γὰρ Ἀντιόχῳ τε τῷ Ἀντιόχου τὴν Κομ- 2
μαγηνήν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔσχε, καὶ προσέτι καὶ
τὰ παραθαλάσσια τῆς Κιλικίας δούς, καὶ Ἀγρίππαν
τὸν τοῦ Ἡρώδου ἔγγονον λύσας τε, ὑπὸ γὰρ τοῦ Τι-
βερίου ἐδέδετο, καὶ τῇ τοῦ πάππου ἀρχῇ προστάξας,

τὸν ἀδελφὸν ἢ καὶ τὸν υἱὸν οὐχ ὅτι τῶν πατρῴων ἀπεστέρησεν, ἀλλὰ καὶ κατέσφαξε. καὶ οὐδ' ἐπέστειλέ τι περὶ αὐτοῦ τῇ βουλῇ· ὅπερ που καὶ ἐπ'
3 ἄλλων μετὰ τοῦτο πολλῶν ἐποίησεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ὡς καὶ τῇ ἀρρωστίᾳ αὐτοῦ ἐφεδρεύσας ἀπώλετο· Πούπλιος δὲ Ἀφράνιος Ποτῖτος δημότης τε ὢν καὶ ὑπὸ μωρᾶς κολακείας οὐ μόνον ἐθελοντὴς ἀλλὰ καὶ ἔνορκος, ἂν γε ὁ Γάιος σωθῇ, τελευτήσειν ὑποσχόμενος, Ἀτάνιός τέ τις Σεκοῦνδος ἱππεύς τε ὢν καὶ μονομαχήσειν ἐπαγγειλάμενος, ἀντὶ τῶν χρημάτων ἃ ἤλπιζον παρ' αὐτοῦ ὡς καὶ ἀντίψυχοί οἱ ἀποθανεῖν ἐθελήσαντες λήψεσθαι, ἀποδοῦναι τὴν ὑπόσχεσιν
4 ἠναγκάσθησαν, ἵνα μὴ ἐπιορκήσωσι. καὶ τούτοις μὲν αὕτη αἰτία τοῦ θανάτου ἐγένετο· ὁ δὲ δὴ πενθερὸς αὐτοῦ Μάρκος Σιλανὸς οὔθ' ὑποσχόμενός τι οὔτε κατομόσας, ὅμως, ἐπειδὴ βαρὺς αὐτῷ ὑπό τε τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπὸ τῆς συγγενείας ἦν καὶ διὰ τοῦτο
5 περιυβρίζετο, ἑαυτὸν κατεχρήσατο. ὁ μὲν γὰρ Τιβέριος οὕτως αὐτὸν ἐτίμησεν ὥστε μηδὲ ἔκκλητόν ποτε ἀπ' αὐτοῦ δικάσαι ἐθελῆσαι, ἀλλ' ἐκείνῳ πάντα αὖθις τὰ τοιαῦτα ἐγχειρίσαι· ὁ δὲ δὴ Γάιος τά τε ἄλλα ἰσχυρῶς προεπηλάκιζε, καίτοι οὕτω καλῶς περὶ αὐτοῦ φρονῶν ὥστε καὶ χρυσοῦν αὐτὸν πρόβατον
6 ὀνομάζειν, καὶ ὅπως μηκέτι πρῶτος ἐπιψηφίζηται, ἐν ᾧ που καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ ἀξίωμα ὑφ' ἁπάντων τῶν ὑπάτων ἐτιμᾶτο, κατέλυσε τὸ πρῶτόν τινα τῶν ὑπατευκότων ἢ δεύτερον, πρὸς τὸ τοῖς τὴν γνώμην ἐπάγουσι δοκοῦν, ψηφίζεσθαι, καὶ κατεστήσατο ἐκ τοῦ ἴσου τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκείνους ἐν τῇ τάξει
7 τῆς ἀρχῆς ἣν ἦρξαν ἀποφαίνεσθαι. τήν τε θυγατέρα αὐτοῦ ἐκβαλὼν ἔγημε Κορνηλίαν Ὀρεστίλλαν, ἣν ἥρπασεν ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις οὓς τῷ ἠγγυημένῳ

αὐτὴν Γαΐῳ Καλπουρνίῳ Πίσωνι συνεώρταξε. πρὶν
δὲ δύο μῆνας ἐξελθεῖν, ἀμφοτέρους σφᾶς ὡς καὶ συγ-
γιγνομένους ἀλλήλοις ἐξώρισε· καὶ τῷ γε Πίσωνι 8
δέκα δούλους ἐπαγαγέσθαι ἐπιτρέψας, εἶτ' ἐπειδὴ
πλείονας ᾐτήσατο, ἐφῆκεν ὅσοις ἂν ἐθελήσῃ χρήσα-
σθαι, εἰπὼν ὅτι καὶ στρατιῶται τοσοῦτοί σοι συνέ-
σονται.

τῷ δ' ἑξῆς ἔτει ὕπατοι Μάρκος τε Ἰουλιανὸς καὶ 9
Πούπλιος Νώνιος ἐκ τῶν προαποδεδειγμένων ἐγέ- a. C. 38
νοντο. καὶ οἱ ὅρκοι περὶ μὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Τιβερίου
πραχθέντων οὐκ ἐπήχθησαν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ νῦν
γίγνονται· οὐ γάρ ἐστιν ὅστις αὐτὸν ἐν τοῖς αὐταρ-
χήσασιν ἐς τὴν τῆς οἰκίας νόμισιν καταλέγει· περὶ
δὲ δὴ τοῦ Αὐγούστου τοῦ τε Γαΐου τά τε ἄλλα ὥσπερ
εἴθιστο, καὶ ὅτι καὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων
καὶ ἐκεῖνον καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ προτιμήσουσιν,
ὤμοσαν, τάς τε εὐχὰς ὑπὲρ πάντων αὐτῶν ὁμοίως 3
ἐποιήσαντο. ἐν δ' οὖν τῇ νουμηνίᾳ αὐτῇ Μαχάων
τις δοῦλος ἐπί τε τὴν κλίνην τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτω-
λίου ἐπανέβη, κἀντεῦθεν πολλὰ καὶ δεινὰ ἀπομαν-
τευσάμενος κυνίδιόν τέ τι ὃ ἐσενηνόχει ἀπέκτεινε
καὶ ἑαυτὸν ἔσφαξε. Γάιος δὲ καλὰ μὲν ἐπαίνου τε 4
ἄξια τάδε ἔπραξε. τούς τε λογισμοὺς τῶν δημοσίων
χρημάτων, μὴ ἐκτεθειμένους ἐν τῷ χρόνῳ ᾧ ὁ Τιβέ-
ριος ἐξεδήμησε, πάντας κατὰ τὸν Αὔγουστον προέ-
γραψε· καὶ ἔμπρησίν τινα μετὰ τῶν στρατιωτῶν
κατασβέσας ἐπήρκεσε τοῖς ζημιωθεῖσι. τοῦ τε τέλους 5
τοῦ τῶν ἱππέων ὀλιγανδροῦντος, τοὺς πρώτους ἐξ
ἁπάσης καὶ τῆς ἔξω ἀρχῆς τοῖς τε γένεσι καὶ ταῖς περι-
ουσίαις μεταπεμψάμενος κατελέξατο, καί τισιν αὐτῶν
καὶ τῇ ἐσθῆτι τῇ βουλευτικῇ, καὶ πρὶν ἄρξαι τινὰ ἀρχὴν
δι' ἧς ἐς τὴν γερουσίαν ἐσερχόμεθα, χρῆσθαι ἐπὶ τῇ τῆς

βουλῆς ἐλπίδι ἔδωκε· πρότερον γὰρ μόνοις, ὡς ἔοικε,
τοῖς ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ φύλου γεγενημένοις τοῦτο
6 ποιεῖν ἐξῆν. ταῦτα μὲν δὴ πᾶσιν ἤρεσεν· ὅτι δὲ τὰς
ἀρχαιρεσίας τῷ τε δήμῳ καὶ τῷ πλήθει ἀπέδωκε,
λύσας ὅσα περὶ αὐτῶν ὁ Τιβέριος ὡρίκει, καὶ τὸ τέλος
τῆς ἑκατοστῆς κατέλυσε, γυμνικόν τέ τινα ἀγῶνα
ποιήσας σύμβολα διέρριψε καὶ ἐξ αὐτῶν πλεῖστα τοῖς
7 ἁρπάσασιν αὐτὰ διέδωκε, τῷ μὲν φαύλῳ ἐχαρίσατο,
τοὺς δὲ ἔμφρονας ἐλύπησε λογισαμένους ὅτι, ἂν ἐπὶ
τοῖς πολλοῖς αἱ ἀρχαὶ αὖθις γένωνται καὶ τὰ ὄντα
ἐξαναλωθῇ αἵ τε ἰδιικαὶ πρόσοδοι παυθῶσι, πολλὰ
10 καὶ δεινὰ συμβήσεται. ἐπαίτια δὲ δὴ πρὸς πάντων
ὁμοίως τάδε ἐξειργάσατο. πλείστους ὅσους ὁπλομα-
χῆσαι ἐποίησε. καὶ γὰρ καὶ καθ᾽ ἕνα καὶ ἀθρόους,
ὥσπερ ἐν παρατάξει τινί, ἀγωνίσασθαί σφας ἠνάγ-
2 κασε, παρὰ τῆς βουλῆς δὴ τοῦτο αἰτήσας· τὸ δὲ καὶ
ἔξω τοῦ νενομοθετημένου πάνθ᾽ ὅσα βούλοιτο δρᾶσαι,
καὶ ἀποκτεῖναι τῶν τε ἄλλων πολλοὺς καὶ τῶν ἱππέων
ἓξ καὶ εἴκοσι, τοὺς μὲν τὰς οὐσίας κατεδηδοκότας, τοὺς
δὲ καὶ ἄλλως ὁπλομαχίαν ἠσκηκότας. ἦν δὲ οὐ τὸ πλῆ-
θος τῶν ἀπολλυμένων οὕτω τι δεινόν, καίπερ δεινὸν
ὄν, ἀλλ᾽ ὅτι τοῖς τε φόνοις αὐτῶν ὑπερέχαιρε καὶ τῆς
3 τοῦ αἵματος θέας ἀπλήστως εἶχεν. ὑπὸ δὲ δὴ τῆς αὐτῆς
ὠμότητος, ἐπιλιπόντων ποτὲ τῶν τοῖς θηρίοις ἐκ κα-
ταδίκης διδομένων, ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ ὄχλου τοῦ τοῖς
ἰκρίοις προσεστηκότος συναρπασθῆναί τέ τινας καὶ
παραβληθῆναί σφισι· καὶ ὅπως γε μήτε ἐπιβοήσα-
σθαι μήτε αἰτιάσασθαί τι δυνηθῶσι, τὰς γλώσσας
4 αὐτῶν προαπέτεμε. τῶν τε ἱππέων τινὰ τῶν ἐπι-
φανῶν μονομαχῆσαί τε ὡς καὶ ὑβρίσαντα τὴν μητέρα
αὐτοῦ τὴν Ἀγριππῖναν ἠνάγκασε, καὶ νικήσαντα κα-
τηγόροις παρέδωκε καὶ ἀπέσφαξε. τόν τε πατέρα

αὐτοῦ μηδὲν ἀδικήσαντα ἔς τε γαλεάγραν, ὥσπερ
καὶ ἄλλους συχνούς, καθεῖρξε κἀνταῦθα διέφθειρεν.
ἐποίησε δὲ τοὺς ἀγῶνας τούτους τὰ μὲν πρῶτα ἐν 5
τοῖς σέπτοις, πᾶν τὸ χωρίον ἐκεῖνο διορύξας καὶ ὕδα-
τος πληρώσας, ἵνα μίαν ναῦν ἐσαγάγῃ, ἔπειτα δὲ καὶ
ἑτέρωθι, πλεῖστά τε καὶ μέγιστα οἰκοδομήματα κα-
θελὼν καὶ ἰκρία πηξάμενος· τὸ γὰρ τοῦ Ταύρου
θέατρον ὑπερεφρόνησε. τούτων τε οὖν ἕνεκα καὶ 6
διὰ τὰς δαπάνας καὶ διὰ τοὺς φόνους αἰτίαν εἶχε,
καὶ ὅτι τὸν Μάκρωνα μετὰ τῆς Ἐννίας, μήτε τοῦ
ταύτης ἔρωτος μήτε τῶν ἐκείνου εὐεργετημάτων, δι'
ὧν τά τε ἄλλα καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ μόνος συγκατέ-
πραξε, μνησθείς, ἔς τε ἑκουσίου δὴ θανάτου ἀνάγ-
κην, καίπερ καὶ τὴν Αἴγυπτόν οἱ προστάξας, καὶ ἐς
αἰσχύνην, ἧς αὐτὸς τὸ πλεῖστον μετεῖχε, κατέστησε·
προαγωγείας γὰρ ἔγκλημα αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις
ἐπήγαγε. κἀκ τούτου καὶ ἕτεροι πολλοὶ οἱ μὲν κατα- 7
ψηφισθέντες οἱ δὲ καὶ πρὶν ἁλῶναι ἐφονεύθησαν,
πρόφασιν μὲν διά τε τοὺς γονέας καὶ διὰ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ τούς τε ἄλλους τοὺς δι' ἐκείνους ἀπολο-
μένους, τὸ δ' ἀληθὲς διὰ τὰς οὐσίας· οἵ τε γὰρ
θησαυροὶ ἐξανάλωντο καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἐξήρκει. ἠλέγ- 8
χοντο δὲ καὶ ἐκ τῶν καταμαρτυρούντων σφῶν καὶ
ἐκ τῶν γραμμάτων ἃ κατακεκαυκέναι ποτὲ ἔφη. καὶ
ἑτέρους ἥ τε νόσος ἡ τῷ προτέρῳ ἔτει οἱ συμβᾶσα
καὶ ὁ τῆς Δρουσίλλης τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ θάνατος
ἔφθειρε· τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ εἴ τις εἱστίασεν ἢ ἠσπά-
σατό τινα ἢ καὶ ἐλούσατο ἐν ταῖς ἡμέραις, ἐκολάζετο.

τῇ δὲ Δρουσίλλῃ συνῴκει μὲν Μάρκος Λέπιδος, 11
παιδικά τε ἅμα αὐτοῦ καὶ ἐραστὴς ὤν, συνῆν δὲ
καὶ ὁ Γάιος· καὶ αὐτὴν ἀποθανοῦσαν τότε ἐπῄνεσε
μὲν ὁ ἀνήρ, δημοσίας δὲ ταφῆς ὁ ἀδελφὸς ἠξίωσε·

2 καὶ οἵ τε δορυφόροι μετὰ τοῦ ἄρχοντός σφων καὶ
χωρὶς οἱ ἱππεῖς . . ., τὸ τέλος οἵ τε εὐγενεῖς παῖδες
τὴν Τροίαν περὶ τὸν τάφον αὐτῆς περιίππευσαν, καί
οἱ τά τε ἄλλα ὅσα τῇ Λιουίᾳ ἐδέδοτο ἐψηφίσθη, καὶ
ἵνα ἀθανατισθῇ καὶ ἐς τὸ βουλευτήριον χρυσῇ ἀνα-
τεθῇ, καὶ ἐς τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ Ἀφροδίσιον ἄγαλμα αὐ-
τῆς ἰσομέτρητον τῷ τῆς θεοῦ ἐπὶ ταῖς ὁμοίαις τιμαῖς
3 ἱερωθῇ, σηκός τε ἴδιος οἰκοδομηθῇ, καὶ ἱεραῖς εἰκόσιν
οὐχ ὅτι ἄνδρες ἀλλὰ καὶ γυναῖκες γένωνται, αἵ τε
γυναῖκες αὐτήν, ὁσάκις ἂν μαρτυρῶσί τι, ὀμνύωσι,
καὶ ἐν τοῖς γενεσίοις αὐτῆς ἑορτή τε ὁμοία τοῖς
Μεγαλησίοις ἄγηται καὶ ἡ γερουσία ἥ τε ἱππὰς ἑστι-
ᾶται. τότε οὖν Πάνθεά τε ὠνομάζετο καὶ τιμῶν
4 δαιμονίων ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἠξιοῦτο, Λιούιός
τέ τις Γεμίνιος βουλευτὴς ἔς τε τὸν οὐρανὸν αὐτὴν
ἀναβαίνουσαν καὶ τοῖς θεοῖς συγγιγνομένην ἑορακέ-
ναι ὤμοσεν, ἐξώλειαν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς παισίν, εἰ
ψεύδοιτο, ἐπαρασάμενος τῇ τε τῶν ἄλλων θεῶν ἐπι-
μαρτυρίᾳ καὶ τῇ αὐτῆς ἐκείνης· ἐφ' ᾧ πέντε καὶ
5 εἴκοσι μυριάδας ἔλαβε. τούτοις τε οὖν αὐτὴν ὁ Γάιος
ἐτίμησε, καὶ τῷ τὰς πανηγύρεις τὰς τότε ὀφειλούσας
γενέσθαι μήτε ἐν τῷ νενομισμένῳ χρόνῳ, πλὴν τῆς
ὁσίας ἕνεκα, μήτ' αὖθίς ποτε ποιηθῆναι. αἰτίαν τε
πάντες ὁμοίως εἶχον, εἴθ' ἥσθησαν ἐπί τινι ὡς λυπού-
μενοι, εἴτε καὶ ὡς χαίροντες ἔπραξαν· ἢ γὰρ μὴ
πενθεῖν αὐτὴν ὡς ἄνθρωπον ἢ θρηνεῖν ὡς θεὸν ἐνε-
6 καλοῦντο. πάρεστι δὲ ἐξ ἑνὸς πάντα τὰ τότε γενό-
μενα τεκμήρασθαι· τὸν γὰρ πωλήσαντα θερμὸν ὕδωρ
12 ἀπέκτεινεν ὡς ἀσεβήσαντα. διαλιπὼν δ' οὖν ὀλίγας
a. C. 39 ἡμέρας ἔγημε Λολλίαν Παυλῖναν, αὐτὸν τὸν ἄνδρα
αὐτῆς Μέμμιον Ῥήγουλον ἐγγυῆσαί οἱ τὴν γυναῖκα

ἀναγκάσας, μὴ καὶ ἀνέγγυον αὐτὴν παρὰ τοὺς νόμους λάβῃ. καὶ εὐθύς γε καὶ ἐκείνην ἐξήλασεν.

ἐν δὲ τούτῳ Σοαίμῳ μὲν τὴν τῶν Ἰτυραίων τῶν 2
Ἀράβων, Κότυϊ δὲ τήν τε Ἀρμενίαν τὴν σμικροτέραν καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τῆς Ἀραβίας τινά, τῷ τε Ῥυμητάλκῃ τὰ τοῦ Κότυος καὶ Πολέμωνι τῷ τοῦ Πολέμωνος υἱεῖ τὴν πατρῴαν ἀρχήν, ψηφισαμένης δὴ τῆς βουλῆς, ἐχαρίσατο, ἔν τε τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος ἐν δίφρῳ μεταξὺ τῶν ὑπάτων καθεζόμενος, καὶ παραπετάσμασι σηρικοῖς, ὥς γέ τινές φασι, χρησάμενος.
καὶ μετὰ τοῦτο πηλὸν πολὺν ἐν στενωπῷ τινι ἰδὼν 3
ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐς τὸ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ τοῦ Φλαουίου ἱμάτιον, ἀγορανομοῦντός τε τότε καὶ τῆς τῶν στενωπῶν καθαρειότητος ἐπιμελουμένου, ἐμβληθῆναι. καὶ τοῦτο οὕτω πραχθὲν παραχρῆμα μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ὤφθη, ὕστερον δὲ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ τὰ πράγματα τεταραγμένα καὶ πεφυρμένα παραλαβόντος τε καὶ καταστησαμένου ἔδοξεν οὐκ ἀθεεὶ γεγονέναι, ἀλλ' ἄντικρυς αὐτῷ τὴν πόλιν ὁ Γάιος πρὸς ἐπανόρθωσιν ἐγκεχειρικέναι.

μετὰ δὲ τοῦτο ὑπατεύσας αὖθις τὸν μὲν τοῦ 13
Διὸς ἱερέα ἐκώλυσεν ἐν τῷ συνεδρίῳ ὀμόσαι, ἰδίᾳ γὰρ καὶ τότε, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Τιβερίου, τὸν ὅρκον ἐποιοῦντο, αὐτὸς δὲ καὶ ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπαλλαττόμενος ἀπ' αὐτῆς ἐξ ἴσου τοῖς ἄλλοις ἀπὸ τοῦ βήματος, ὃ δὴ καὶ μεῖζον τοῦ προτέρου ἐπεποίητο, ὤμοσε. τριάκοντα δὲ δὴ ἡμέρας ἦρξε, καίτοι 2
Λουκίῳ Ἀπρωνίῳ τῷ συνάρχοντι ἓξ μῆνας ἐπιτρέψας· καὶ αὐτὸν Σαγκουΐνιος Μάξιμος πολιαρχῶν διεδέξατο. καὶ ἔν τε ἐκείναις καὶ ἐν ταῖς ἔπειτα πολλοὶ μὲν τῶν πρώτων καταδικασθέντες, συχνοὶ γὰρ δὴ καὶ τῶν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀφειμένων, δι' αὐτὰ ἐκεῖνα δι' ἃ

ὑπὸ τοῦ Τιβερίου ἐδέδεντο, ἐκολάσθησαν, πολλοὶ δὲ
καὶ τῶν ἄλλων μονομαχήσαντες ἀπώλοντο. καὶ ἦν
3 ἔξω τῶν φόνων οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τῷ πλήθει ἔτι
τι ἐχαρίζετο, ἀλλὰ καὶ πάνυ πρὸς πάντα ὅσα ἐβούλετο
ἀντέπραττε. καὶ διὰ τοῦτό καὶ ἐκεῖνοι πᾶσι τοῖς
ἐπιθυμήμασιν αὐτοῦ ἀντέσπευδον, καὶ ἦν καὶ ἀκούειν
καὶ ὁρᾶν οἷα ἂν ἐν τῷ τοιούτῳ ὁ μὲν ὀργιζόμενος οἱ
4 δ' ἀνταγωνιζόμενοι καὶ εἴποιεν καὶ πράξειαν. οὐ
μέντοι καὶ ἐξ ἴσου σφίσι τὸ πρᾶγμα ἐγίγνετο· οἱ μὲν
γὰρ ἔξω τοῦ λαλεῖν ἢ καὶ τοῖς σχήμασί τι προσεν-
δείκνυσθαι οὐδὲν ἐδύναντο, ὁ δὲ δὴ Γάιος συχνοὺς
μὲν καὶ μεταξὺ θεωμένους κατασπῶν, συχνοὺς δὲ
καὶ ἀπηλλαγμένους ἐκ τῶν θεάτρων συλλαμβάνων
5 ἀπώλλυεν. αἰτίαι δὲ ἐς τὰ μάλιστα τῆς ὀργῆς αὐτῷ
ἐγίγνοντο ὅτι τε μὴ σπουδῇ συνεφοίτων, ἄλλοτε γὰρ
ἄλλῃ ὥρᾳ παρὰ τὰ προηγγελμένα ἀπαντῶντος αὐτοῦ,
καὶ τοτὲ μὲν ἔτι νυκτὸς τοτὲ δὲ καὶ μετὰ μεσημβρίαν
ἐς τὰ θέατρα ἐσιόντος, ἀποκναιόμενοι ἐκακοῦντο, καὶ
ὅτι μήτε ἀεὶ πάντας τοὺς ἀρέσκοντας αὐτῷ ἐπῄνουν
6 καί τινας καὶ τῶν ἐναντίων ἔστιν ὅτε ἐτίμων. καὶ
προσέτι καὶ ἐπ' ἐκείνῳ δεινῶς ἠγανάκτει ὅτι μεγα-
λύνοντες αὐτὸν ἐπεβόων "νεανίσκε Αὔγουστε·" οὐ
γὰρ μακαρίζεσθαι ὅτι νέος ὢν ἐμονάρχει, ἀλλ' ἐγκα-
λεῖσθαι ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡλικίᾳ τηλικαύτην ἀρχὴν
εἶχεν ἡγεῖτο. καὶ ταῦτα μὲν ἀεὶ ἐποίει, καί ποτε
παντὶ τῷ δήμῳ ἅμα ἀπειλῶν ἔφη "εἴθε ἕνα αὐχένα
7 εἴχετε." τότε δὲ ἐπειδὴ παρωξύνθη τι οἷον εἰώθει,
δυσχεράναν τὸ πλῆθος τῆς τε θέας ἠμέλησε καὶ ἐπὶ
τοὺς συκοφαντοῦντας ἐτράπετο, καὶ αὐτοὺς ἐπὶ πολὺ
σφοδρῶς βοῶντες ἐξῄτουν. καὶ ὃς ἀγανακτήσας ἀπε-
κρίνατο μέν σφισιν οὐδέν, προστάξας δὲ ἑτέροις τισὶ
8 τοὺς ἀγῶνας ποιεῖν ἐς Καμπανίαν ἀπῆρε. καὶ μετὰ

τοῦτο ἐπανελθὼν πρὸς τὰ τῆς Δρουσίλλης γενέσια ἄγαλμά τε αὐτῆς ἐπ' ἐλεφάντων ἐν ἁρμαμάξῃ ἐς τὸν ἱππόδρομον ἐσήγαγε, καὶ θέαν τῷ δήμῳ προῖκα ἐπὶ δύο ἡμέρας ἀπένειμε· καὶ αὐτῷ τῇ μὲν προτέρᾳ ἄρκτοι πρὸς ταῖς τῶν ἵππων ἁμίλλαις πεντακόσιαι
ἐσφάγησαν, τῇ δ' ἑτέρᾳ Λιβυκὰ θηρία ἴσα ἀνηλώθη, 9
καὶ παγκρατιασταὶ ἐν πολλοῖς ἅμα τόποις ἠγωνίσαντο. καὶ ὁ δῆμος εἱστιάθη, τοῖς τε βουλευταῖς ταῖς τε γυναιξὶν αὐτῶν δωρεὰ ἐδόθη. . . . . . .

ταῦτά τε ἅμα ὡς καὶ πάνυ πενόμενος ἐφόνευε, 14
καί τινα καὶ ἕτερον τοιόνδε χρηματισμὸν ἐπεξεῦρε. τοὺς γὰρ περιγενομένους τῶν μονομάχων τοῖς τε
ὑπάτοις καὶ τοῖς στρατηγοῖς τοῖς τε ἄλλοις, οὐχ ὅτι τοῖς 2
ἐθέλουσιν, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἄκοντάς τινας βιαζόμενος ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις καὶ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, καὶ δὴ καὶ τοῖς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο κληρουμένοις ὅτι μάλιστα, δύο γὰρ στρατηγοὺς ἐς τοὺς ὁπλομαχικοὺς ἀγῶνας, ὥσπερ ποτὲ ἐγίγνετο, λαγχάνειν ἐκέλευσε, πάντως ἐπιτιμῶν ἀπεδίδοτο, αὐτός τε ἐπὶ τοῦ πρατηρίου καθεζόμενος καὶ αὐ-
τὸς ὑπερβάλλων. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοθεν ἀφικνούμενοι 3
ἀντεωνοῦντο αὐτούς, καὶ μάλισθ' ὅτι ἐπέτρεψε τοῖς βουλομένοις καὶ ὑπὲρ τὸν νόμον τῷ ἀριθμῷ τῶν μονομαχούντων χρῆσθαι, καὶ πολλάκις καὶ αὐτὸς ἐπε-
φοίτα σφίσιν, ὥσθ' οἱ μὲν καὶ δεόμενοι τῶν ἀνθρώ- 4
πων, οἱ δὲ χαριεῖσθαι αὐτῷ νομίζοντες, καὶ οἵ γε πλείους, ὅσοι ἐν δόξῃ περιουσίας ἦσαν, ἀναλῶσαί τι τῶν ὑπαρχόντων ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὅπως πενέστεροι γενόμενοι περισωθῶσιν, ἐθέλοντες, μεγάλων
αὐτοὺς χρημάτων ἠγόρασαν. καίτοι τοῦτο ποιήσας 5
ἔπειτα τούς τε ἀρίστους καὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους σφῶν φαρμάκῳ διέφθειρε. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων τῶν τε ἡνιόχων τῶν ἀντιστασιωτῶν ἐποίει.

6 ἰσχυρῶς γὰρ τῷ τὴν βατραχίδα ἐνδύνοντι καὶ
διὰ τοῦτ' ἀπὸ τοῦ χρώματος πρασίνῳ καλουμένῳ
προσέκειτο, ὥστε καὶ νῦν ἔτι Γαιανὸν ἐπ' αὐτοῦ τὸ
χωρίον ἐν ᾧ τὰ ἅρματα ἤσκει καλεῖσθαι. καὶ ἕνα γε
7 τῶν ἵππων, ὃν Ἰγκιτᾶτον ὠνόμαζε, καὶ ἐπὶ δεῖπνον
ἐκάλει, χρυσᾶς τε αὐτῷ κριθὰς παρέβαλλε, καὶ οἶνον
ἐν χρυσοῖς ἐκπώμασι προύπινε, τήν τε σωτηρίαν αὐ-
τοῦ καὶ τὴν τύχην ὤμνυε, καὶ προσυπισχνεῖτο καὶ
ὕπατον αὐτὸν ἀποδείξειν. καὶ πάντως ἂν καὶ τοῦτ'
ἐπεποιήκει, εἰ πλείω χρόνον ἐζήκει.

15 ἐς δ' οὖν τοὺς πόρους τῶν χρημάτων πρότερον
μὲν ἐψήφιστο ὅπως ὅσοι τινὰ τῷ Τιβερίῳ καταλιπεῖν
ἐθελήσαντες περιῆσαν, τῷ Γαΐῳ αὐτὰ τελευτῶντες
χαρίσωνται· ἵνα γὰρ δὴ καὶ παρὰ τοὺς νόμους καὶ
κληρονομεῖν καὶ δωρήματα τοιαῦτα λαμβάνειν, ὅτι
μήτε γυναῖκα τότε γε μήτε παῖδας εἶχε, δύνασθαι
2 δοκῇ, δόγμα τι προέθετο. ἐν δὲ τῷ παρόντι πάσας
ἁπλῶς τὰς τῶν ἐν τοῖς ἑκατοντάρχοις ἐστρατευμένων
οὐσίας, ὅσοι μετὰ τὰ ἐπινίκια ἃ ὁ πατὴρ αὐτοῦ
ἔπεμψεν ἄλλῳ τινὶ αὐτὰς καὶ μὴ τῷ αὐτοκράτορι
κατελελοίπεσαν, αὐτὸς ἑαυτῷ καὶ ἄνευ ψηφίσματος
3 ἐσέπραξε. καὶ ἐπειδὴ μηδὲ ταῦτα ἐξικνεῖτο, τρίτην
τοιαύτην ἀφορμὴν ἀργυρισμοῦ ἐπενόησε. Γναῖος
Δομίτιος Κορβούλων βουλευτής, κακῶς ἐπὶ τοῦ Τι-
βερίου τὰς ὁδοὺς ἐχούσας ὁρῶν, τοῖς τε ἐπιμεληταῖς
αὐτῶν ἀεί ποτε ἐνέκειτο, καὶ προσέτι καὶ τῇ γερουσίᾳ
4 ὀχληρὸς ὑπὲρ αὐτῶν ἐγίγνετο. τοῦτον οὖν παραλα-
βὼν ἐπέθετο δι' αὐτοῦ πᾶσιν οὐχ ὅτι τοῖς ζῶσιν
ἀλλὰ καὶ τοῖς τεθνηκόσιν, ὅσοι ποτὲ ἐπιστάται τῶν
ὁδῶν ἐγεγεγόνεσαν καὶ χρήματα ἐς τὰς ἐπισκευὰς
αὐτῶν εἰλήφεσαν, καὶ ἐκείνους τε καὶ τοὺς ἐργολα-
βήσαντάς τι παρ' αὐτῶν ὡς οὐδὲν δὴ δαπανήσαντας

ἐξημίου. ἀφ' οὗ δὴ ὁ Κορβούλων τότε μὲν ὑπάτευσεν, 5
ὕστερον δὲ ἐπὶ Κλαυδίου αἰτίαν τε ἔσχε καὶ εὐθύνθη·
ὁ γὰρ Κλαύδιος οὔτε τὰ ἐποφειληθέντα ἀπήτησε, καὶ
τὰ δεδομένα, τὰ μὲν ἐκ τοῦ δημοσίου τὰ δὲ καὶ παρ'
αὐτοῦ τοῦ Κορβούλωνος ἐσπράξας, ἀπέδωκε τοῖς
ζημιωθεῖσι. τοῦτο μὲν ὕστερον ἐγένετο· τότε δ' 6
οὗτοί τε ὡς ἕκαστοι καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὡς εἰπεῖν
οἱ ἐν τῇ πόλει τρόπον τινὰ ἀπεσυλῶντο, καὶ ἀζήμιος
τῶν γέ τι ἐχόντων οὐδείς, οὐκ ἀνήρ, οὐ γυνή, ἦν.
καὶ γὰρ εἴ τινα τῶν ἀφηλικεστέρων ζῆν εἴα, ἀλλὰ
πατέρας τε καὶ πάππους μητέρας τε καὶ τήθας σφᾶς
ὀνομάζων ζῶντάς τε ἐξεκαρποῦτο καὶ τελευτῶντας
τῶν οὐσιῶν ἐκληρονόμει.

μέχρι μὲν οὖν τοῦ χρόνου τούτου αὐτός τε τὸν 16
Τιβέριον ἀεὶ καὶ πρὸς πάντας κακῶς ἔλεγε, καὶ τοῖς
κακηγοροῦσιν αὐτὸν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ οὐχ ὅσον
οὐκ ἐπετίμα ἀλλὰ καὶ ἔχαιρε· τότε δὲ ἐσελθὼν ἐς τὸ
βουλευτήριον πολλὰ μὲν ἐκεῖνον ἐπῄνεσε, πολλὰ δὲ
καὶ τῆς γερουσίας τοῦ τε δήμου κατηγόρησεν ὡς οὐκ
ὀρθῶς αὐτὸν ψεγόντων. "ἐμοὶ μὲν γάρ" ἔφη "αὐτο- 2
κράτορι ὄντι καὶ τοῦτο ποιεῖν ἔξεστιν, ὑμεῖς δὲ δὴ
οὐ μόνον ἀδικεῖτε ἀλλὰ καὶ ἀσεβεῖτε πρὸς τὸν ἄρξαντά
ποτε ὑμῶν οὕτω διακείμενοι." κἀκ τούτου καθ' ἕκα-
στον τῶν ἀπολωλότων ἐπεξιὼν ἀπέφαινεν, ὥς γε
ἐδόκει, τοὺς βουλευτὰς αἰτίους τοῦ ὀλέθρου τοῖς
πλείστοις αὐτῶν γεγονότας, τοὺς μὲν ὅτι κατηγόρη-
σάν σφων, τοὺς δὲ ὅτι κατεμαρτύρησαν, πάντας δὲ
ὅτι κατεψηφίσαντο. καὶ ταῦτά τε ὡς ἐξ αὐτῶν ἐκεί- 3
νων τῶν γραμμάτων ἃ καταπεπρηκέναι ποτὲ ἔφη
ἐπανέγνω διὰ τῶν ἀπελευθέρων, καὶ προσεπεῖπεν
ὅτι εἰ καί τι ὁ Τιβέριος ἠδικήκει, οὐκ ἀφείλετε αὐτὸν
ζῶντα τετιμηκέναι, οὐ μὰ Δί' οὐκ ἐφ' οἷς καὶ εἴπατε

4 πολλάκις καὶ ἐψηφίσασθε μεταβάλλεσθαι. ἀλλ' ὑμεῖς
καὶ ἐκεῖνον ἐμπλήκτως μετεχειρίσασθε, καὶ τὸν Σηι-
ανὸν φυσήσαντες καὶ διαφθείραντες ἀπεκτείνατε,
ὥστε δεῖ καὶ ἐμὲ μηδὲν χρηστὸν παρ' ὑμῶν προσδέ-
χεσθαι. τοιαῦτα ἄττα εἰπὼν αὐτὸν δὴ τὸν Τιβέριον
5 τῷ λόγῳ παρήγαγε, λέγοντά οἱ ὅτι καὶ καλῶς καὶ
ἀληθῶς πάντα ταῦτα εἴρηκας, καὶ διὰ τοῦτο μήτε
φιλήσῃς τινὰ αὐτῶν μήτε φείσῃ τινός. πάντες τε
γὰρ μισοῦσί σε καὶ πάντες ἀποθανεῖν εὔχονται· καὶ
φονεύσουσί γε, ἂν δυνηθῶσι. μήτ' οὖν ὅπως τι
6 χαρίσῃ πράξας αὐτοῖς ἐννόει, μήτ' ἄν τι θρυλῶσι
φρόντιζε, ἀλλὰ τό τε ἡδὺ καὶ τὸ ἀσφαλὲς τὸ σεαυτοῦ
μόνον ὡς καὶ δικαιότατον προσκόπει. οὕτω μὲν γὰρ
οὔτε τι πείσῃ κακὸν καὶ πάντων τῶν ἡδίστων ἀπο-
λαύσεις, καὶ προσέτι καὶ τιμηθήσῃ ὑπ' αὐτῶν, ἄν τ'
7 ἐθέλωσιν ἄν τε καὶ μή· ἐκείνως δὲ ἔργῳ μὲν οὐδὲν
ὀνήσει, λόγῳ δὲ δὴ δόξαν κενὴν λαβὼν οὔτε τι πλέον
ἕξεις καὶ ἐπιβουλευθεὶς ἀκλεῶς τελευτήσεις. οὐδεὶς
γὰρ ἀνθρώπων ἑκὼν ἄρχεται, ἀλλ' ἐφ' ὅσον μὲν φο-
βεῖται, θεραπεύει τὸν ἰσχυρότερον, ὅταν δὲ δὴ θαρ-
8 σήσῃ, τιμωρεῖται τὸν ἀσθενέστερον. Γάιος μὲν ταῦτά
τ' εἰπὼν καὶ τὰ τῆς ἀσεβείας ἐγκλήματα ἐπαναγαγών,
ἔς τε στήλην αὐτὰ χαλκῆν εὐθὺς ἐγγραφῆναι ἐκέλευσε,
καὶ ἐκ τοῦ βουλευτηρίου σπουδῇ ἐξεπήδησεν, ἔς τε
τὸ προάστειον αὐθημερὸν ἐξώρμησεν· ἡ δὲ δὴ γερου-
σία καὶ ὁ δῆμος ἐν δέει μεγάλῳ ἐγένοντο, τῶν τε
κακηγοριῶν ἅμα ἃς κατὰ τοῦ Τιβερίου πολλάκις ἐπε-
ποίηντο ἀναμιμνησκόμενοι, καὶ οἷα ἀνθ' οἵων ἠκη-
9 κόεσαν αὐτοῦ λέγοντος ἐκλογιζόμενοι. καὶ τότε μὲν
ὑπό τε τῆς ἐκπλήξεως καὶ ὑπὸ τῆς ἀθυμίας οὔτε
φθέγξασθαι οὔτε τι χρηματίσαι ἠδυνήθησαν· τῇ δ'
ὑστεραίᾳ αὖθις ἀθροισθέντες ἐπαίνους τε αὐτοῦ

πολλοὺς ὡς καὶ ἀληθεστάτου καὶ εὐσεβεστάτου ὄντος ἐποιήσαντο, χάριν οἱ μεγάλην ἔχοντες ὅτι μὴ προσαπώλοντο· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ αὐτοῦ βου- 10
θυτεῖν κατ᾽ ἔτος ἔν τε ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ταῦτα ἀνεγνώκει καὶ ἐν ταῖς τῷ παλατίῳ προσηκούσαις, εἰκόνος τε αὐτοῦ χρυσῆς ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀναγομένης καὶ ὕμνων ἐπ᾽ αὐτῇ διὰ τῶν εὐγενεστάτων παίδων ᾀδομένων, ἐψηφίσαντο. τά τε ἐπινίκια τὰ σμικρότερα ὡς 11
καὶ πολεμίους τινὰς νενικηκότι πέμψαι αὐτῷ ἔδωκαν.

καὶ οἱ μὲν τότε ταῦτ᾽ ἔγνωσαν, καὶ μετὰ τοῦτο κατὰ 17
πᾶσαν ὡς εἰπεῖν ἀφορμὴν πάντως τι αὐτῷ προσετίθεσαν· Γάιος δὲ ἐκείνης μὲν τῆς πομπῆς οὐδὲν προετίμησεν, οὐδὲ γὰρ οὐδὲ μέγα τι ἐνόμιζεν εἶναι ἵππῳ δι᾽ ἠπείρου διελάσαι, διὰ δὲ τῆς θαλάσσης τρόπον τινὰ διιππεῦσαι ἐπεθύμησε, γεφυρώσας τὸ μεταξὺ τῶν τε Πουτεόλων καὶ τῶν Βαύλων. τὸ γὰρ χωρίον τοῦτο κατ᾽ ἀντιπέρας τῆς πόλεώς ἐστι, διέχον αὐτῆς σταδίους ἓξ καὶ εἴκοσι. πλοῖα δὲ ἐς τὴν γέφυραν τὰ 2
μὲν ἠθροίσθη τὰ δὲ καὶ κατεσκευάσθη· οὐ γὰρ ἐξήρκεσε τὰ συλλεγῆναι δυνηθέντα ὡς ἐν βραχυτάτῳ, καίτοι πάντα ὅσα ἐνεδέχετο συναχθέντα, ἀφ᾽ οὗπερ καὶ λιμὸς ἔν τε τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ μάλιστα ἰσχυρὸς ἐγένετο. ἐξεύχθη δὲ οὐχ ἁπλῶς δίοδός τις, ἀλλὰ 3
καὶ ἀνάπαυλαι ἐν αὐτῇ καὶ καταλύσεις, ὥστε καὶ ὕδωρ αὐτὰς πότιμον ἐπίρρυτον ἔχειν, ἐποιήθησαν. ἐπειδή τε ἕτοιμα ἦν, τόν τε θώρακα τὸν Ἀλεξάνδρου, ὥς γε ἔλεγε, καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ χλαμύδα σηρικὴν ἁλουργῆ, πολὺ μὲν χρυσίον πολλοὺς δὲ καὶ λίθους Ἰνδικοὺς ἔχουσαν, ἐπενέδυ, ξίφος τε παρεζώσατο καὶ ἀσπίδα ἔλαβε καὶ δρυῒ ἐστεφανώσατο, κἀκ τούτου τῷ τε 4
Ποσειδῶνι καὶ ἄλλοις τισὶ θεοῖς Φθόνῳ τε θύσας, μὴ καὶ βασκανία τις αὐτῷ, ὡς ἔφασκε, γένηται, ἔς τε

τὸ ζεῦγμα ἀπὸ τῶν Βαύλων ἐσέβαλε, παμπληθεῖς
καὶ ἱππέας καὶ πεζοὺς ὡπλισμένους ἐπαγόμενος, καὶ
σπουδῇ καθάπερ ἐπὶ πολεμίους τινὰς ἐς τὴν πόλιν
5 ἐσέπεσε. κἀνταῦθα τῆς ὑστεραίας ἀναπαυσάμενος
ὥσπερ ἐκ μάχης, ἀνεκομίσθη διὰ τῆς αὐτῆς γεφύρας
ἐφ᾽ ἅρματος, χιτῶνα χρυσόπαστον ἐνδύς· ἦγον δὲ
αὐτὸν οἱ ἀθληταὶ ἵπποι οἱ ἀξιονικότατοι. καὶ ἄλλα
τε αὐτῷ πολλὰ ὡς καὶ λάφυρα συνηκολούθησε, καὶ
Δαρεῖος ἀνὴρ Ἀρσακίδης, ἐν τοῖς ὁμηρεύουσι τότε
6 τῶν Πάρθων ὤν· οἵ τε φίλοι καὶ οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ
ἐπὶ ὀχημάτων ἐν ἐσθῆσιν ἀνθιναῖς ἐφείποντο, καὶ ὁ
στρατὸς καὶ ὅ γε λοιπὸς ὅμιλος, ἰδίως πως ἕκαστοι
κεκοσμημένοι. καὶ ἔδει γὰρ αὐτόν, οἷα ἔν τε στρατιᾷ
τοιαύτῃ καὶ ἐπὶ νίκῃ τηλικαύτῃ, καὶ δημηγορῆσαί τι,
ἀνέβη τε ἐπὶ βῆμα ἐπὶ πλοίων καὶ αὐτὸ κατὰ μέσην
7 που τὴν γέφυραν πεποιημένον, καὶ πρῶτον μὲν ἑαυ-
τὸν ὡς καὶ μεγάλων τινῶν ἔργων ἐπιχειρητὴν ἀπεσέ-
μνυνεν, ἔπειτα δὲ τοὺς στρατιώτας ὡς καὶ πεπονηκότας
καὶ κεκινδυνευκότας ἐπῄνεσεν, ἄλλα τε καὶ αὐτὸ τοῦτο
8 εἰπών, ὅτι πεζῇ διὰ τῆς θαλάσσης διέδραμον. καὶ χρή-
ματά τε διὰ τοῦτ᾽ αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ μετὰ τοῦτο αὐτός
τε ἐπὶ τῆς γεφύρας ὥσπερ ἐν νήσῳ τινί, καὶ ἐκεῖνοι ἐν
ἑτέροις πλοίοις περιορμοῦντες, τό τε λοιπὸν τῆς ἡμέρας
καὶ τὴν νύκτα πᾶσαν εἱστιάθησαν, πολλοῦ μὲν αὐ-
τόθεν φωτὸς πολλοῦ δὲ καὶ ἐκ τῶν ὀρῶν ἐπιλάμψαν-
9 τός σφισι. τοῦ γὰρ χωρίου μηνοειδοῦς ὄντος πῦρ
πανταχόθεν, καθάπερ ἐν θεάτρῳ τινί, ἐδείχθη, ὥστε
μηδεμίαν αἴσθησιν τοῦ σκότους γενέσθαι· καὶ γὰρ
τὴν νύκτα ἡμέραν, ὥσπερ που τὴν θάλασσαν γῆν,
ποιῆσαι ἠθέλησεν. ἐμπλησθεὶς δὲ δὴ καὶ ὑπερκορὴς
καὶ σίτου καὶ μέθης γενόμενος συχνοὺς μὲν τῶν
ἑταίρων ἐς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆς γεφύρας ἔρριψε,

συχνοὺς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐν πλοίοις ἐμβόλους ἔχουσι 10
περιπλεύσας κατέδυσεν, ὥστε καὶ ἀπολέσθαι τινάς·
οἱ γὰρ πλείους καίπερ μεθύοντες ἐσώθησαν. αἴτιον
δὲ ὅτι καὶ λειοτάτη καὶ στασιμωτάτη ἡ θάλασσα, καὶ
ἐν ᾧ ἡ γέφυρα ἐξεύχθη καὶ ἐν ᾧ τὰ ἄλλα ἐποιήθη,
ἐγένετο. καί τι καὶ ἀπὸ τούτου ὠγκώθη, λέγων ὅτι 11
καὶ ὁ Ποσειδῶν αὐτὸν ἐφοβήθη, ἐπεὶ ἔς γε τὸν Δα-
ρεῖον καὶ τὸν Ξέρξην οὐδὲν ὅ,τι οὐκ ἀπέσκωπτεν,
ὡς καὶ πολλαπλάσιόν σφων μέτρον τῆς θαλάσσης
ζεύξας.

τῆς μὲν δὴ γεφύρας ἐκείνης τοῦτο τὸ τέλος ἐγέ- 18
νετο, καὶ αἰτίαν καὶ αὐτὴ θανάτου πολλοῖς παρέσχεν·
ἐξαναλωθεὶς γὰρ ἐς αὐτὴν πολλῷ πλείοσι διὰ τὰς
οὐσίας ἐπεβούλευσεν. ἐδίκαζε δὲ καὶ ἰδίᾳ καὶ μετὰ
πάσης τῆς γερουσίας. καί τινα καὶ ἐκείνη καθ' ἑαυ- 2
τὴν ἔκρινεν· οὐ μέντοι καὶ αὐτοτελὴς ἦν, ἀλλ' ἐφέ-
σιμοι δίκαι ἀπ' αὐτῆς συχναὶ ἐγίγνοντο. καὶ τὰ μὲν
τῇ βουλῇ δόξαντα ἄλλως ἐφανεροῦτο, τῶν δὲ ὑπὸ
τοῦ Γαΐου καταψηφισθέντων τὰ ὀνόματα ἐξετίθετο,
ὥσπερ φοβουμένου αὐτοῦ μὴ διαλάθωσι. καὶ οὗτοί 3
τε ἐκολάζοντο, οἱ μὲν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ οἱ δὲ καὶ
ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου κατακρημνιζόμενοι, καὶ ἕτεροι
σφᾶς αὐτοὺς προαπεκτίννυσαν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῖς
ἐξελαυνομένοις ἀσφάλεια ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων πολλοὶ
ἤτοι κατὰ τὴν ὁδὸν ἢ καὶ ἐν τῇ φυγῇ διεφθείροντο.
καὶ τὰ μὲν τῶν ἄλλων οὐδὲν δεῖ λεπτολογοῦντα μά-
την τοὺς ἀναγνωσομένους διοχλεῖν· Καλουίσιος δὲ 4
δὴ Σαβῖνος ἔν τε τοῖς πρώτοις τῆς βουλῆς ὢν καὶ
τότε ἐκ τῆς ἐν τῇ Παννονίᾳ ἀρχῆς ἀφιγμένος, ἥ τε
γυνὴ αὐτοῦ Κορνηλία γραφέντες, καὶ γὰρ ἐκείνη
ὡς φυλακάς τε ἐφοδεύσασα καὶ τοὺς στρατιώτας
ἀσκοῦντας ἰδοῦσα αἰτίαν ἔσχεν, οὐχ ὑπέμειναν τὴν

5 κρίσιν, ἀλλ' ἑαυτοὺς προανάλωσαν. τὸ δ' αὐτὸ
τοῦτο καὶ Τίτιος Ῥοῦφος ἐποίησεν, ἔγκλημα λα-
βὼν εἰρηκέναι ὅτι ἡ γερουσία ἄλλα μὲν φρονεῖ
ἄλλα δ' ἀποφαίνεται. Ἰούνιός τέ τις Πρίσκος στρα-
τηγὸς ᾐτιάθη μὲν ἐπ' ἄλλοις τισίν, ἀπέθανε δὲ ὡς
πλούσιος. καὶ ἐπ' αὐτῷ ὁ Γάιος, μαθὼν ὅτι οὐδὲν
ἄξιον τοῦ θανάτου ἐκέκτητο, θαυμαστὸν λόγον ἐφθέγ-
ξατο, εἰπὼν ὅτι ἠπάτησέ με καὶ μάτην ἀπώλετο· ζῆν
γὰρ ἠδύνατο.

19 ἐν τούτοις τοῖς τότε κριθεῖσι καὶ ὁ Ἄφρος ὁ Δο-
μίτιος καὶ κινδύνῳ παραδόξῳ καὶ σωτηρίᾳ θαυμασιω-
τέρᾳ ἐχρήσατο. ἤχθετο μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ ἄλλως ὁ
Γάιος, ὅτι ἐπὶ τοῦ Τιβερίου γυναικός τινος τῇ Ἀγριπ-
2 πίνῃ τῇ μητρὶ αὐτοῦ προσηκούσης κατηγορήκει· ἐφ'
ᾧ δὴ ἐκείνη συναντήσασά ποτε αὐτῷ, καὶ μαθοῦσα
ὅτι ἐξέστη τῆς ὁδοῦ δι' αἰσχύνην, προσεκαλέσατό τε
αὐτὸν καὶ ἔφη "θάρρει, Δομίτιε· οὐ γάρ σύ μοι
αἴτιος εἶ, ἀλλ' Ἀγαμέμνων." τότε δὲ ἐπειδὴ εἰκόνα
τινὰ αὐτοῦ στήσας ἐπίγραμμα αὐτῇ ἐπέγραψε δηλοῦν
ὅτι ἕβδομον καὶ εἰκοστὸν ἄγων ἔτος δεύτερον ὑπατεύοι,
3 ἠγανάκτησεν ὡς καὶ προφέροντός οἱ αὐτοῦ τό τε μει-
ρακιῶδες καὶ τὸ παράνομον, καὶ εὐθὺς ἐπὶ τούτῳ,
ἐφ' ᾧ καὶ τιμηθήσεσθαι προσεδόκησεν, ἔς τε τὸ συν-
έδριον αὐτὸν ἐσήγαγε καὶ λόγον κατ' αὐτοῦ μακρὸν
ἀνέγνω· ἄλλως τε γὰρ προέχειν ἁπάντων τῶν ῥητό-
ρων ἠξίου, καὶ ἐκεῖνον δεινότατον εἰπεῖν εἰδὼς ὄντα
4 ὑπερβαλεῖν ἐσπούδασε. πάντως τ' ἂν αὐτὸν ἀπέ-
κτεινεν, εἰ καὶ ἐφ' ὁποσονοῦν ἀντεπεφιλοτίμητο. νῦν
δὲ ἀντεῖπε μὲν οὐδὲν οὐδὲ ἀπελογήσατο οὐδέν, θαυ-
μάζειν δὲ δὴ καὶ καταπεπλῆχθαι τὴν δεινότητα τοῦ
Γαΐου προσποιησάμενος, τήν τε κατηγορίαν καθ' ἓν
ἕκαστον ἐπιλέγων, ὥσπερ τις ἀκροατὴς ἀλλ' οὐχ

ὑπεύθυνος ὤν, ἐπῄνει, καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος αὐτῷ 5
ἐδόθη, πρὸς ἀντιβολίαν καὶ ὀλοφυρμὸν ἐτράπετο, καὶ
τέλος ἔς τε τὴν γῆν κατέπεσε καὶ χαμαὶ κείμενος
ἱκέτευσεν ὡς καὶ τὸν ῥήτορα αὐτοῦ μᾶλλον ἢ τὸν
Καίσαρα φοβούμενος. καὶ οὕτως ἐκεῖνος, ὁρῶν τε
ταῦτα καὶ ἀκούων, διεχύθη, πιστεύσας ὄντως τῇ τῶν
λόγων παρασκευῇ κεκρατηκέναι αὐτοῦ· καὶ διά τε 6
τοῦτο καὶ διὰ Κάλλιστον τὸν ἀπελεύθερον, ὃν αὐτός
τε ἐτίμα καὶ ὁ Δομίτιος ἐτεθεραπεύκει, ἐπαύσατο
ὀργιζόμενος. καὶ τῷ γε Καλλίστῳ αἰτιασαμένῳ αὐτὸν
ὕστερον ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ κατηγόρησεν, ἀπε-
κρίνατο ὅτι οὐκ ἔδει με τοιοῦτον λόγον ἀποκεκρύ-
φθαι. Δομίτιος μὲν δὴ καταγνωσθεὶς μηκέτι δεινὸς 7
εἶναι λέγειν ἐσώθη· ὁ δὲ δὴ Σενέκας ὁ Ἄννιος ὁ
Λούκιος, ὁ πάντας μὲν τοὺς καθ' ἑαυτὸν Ῥωμαίους
πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους σοφίᾳ ὑπεράρας, διεφθάρη
παρ' ὀλίγον μήτ' ἀδικήσας τι μήτε δόξας, ὅτι δίκην
τινὰ ἐν τῷ συνεδρίῳ παρόντος αὐτοῦ καλῶς εἶπε.
τοῦτον μὲν οὖν ἀποθανεῖν κελεύσας ἀφῆκε, γυναικί 8
τινι ὧν ἐχρῆτο πιστεύσας ὅτι φθόης τε ἔχοι κακῶς
καὶ οὐκ ἐς μακρὰν τελευτήσοι· τὸν δὲ Δομίτιον καὶ 20
ὕπατον εὐθὺς ἀπέδειξε, τοὺς τότε ἄρχοντας καταλύ-
σας, ὅτι τε ἐς τὰ γενέθλια αὐτοῦ ἱερομηνίαν οὐκ
ἐπήγγειλαν, καίτοι τῶν στρατηγῶν ἱπποδρομίαν ἐν
αὐτῷ ποιησάντων καὶ θηρία ἀποκτεινάντων, ὅπερ
που καθ' ἕκαστον ἔτος ἐγίγνετο, καὶ ὅτι ἐπὶ ταῖς τοῦ
Αὐγούστου νίκαις ἃς τὸν Ἀντώνιον ἐνενικήκει ἑορ-
τήν, ὥσπερ εἴθιστο, ἤγαγον. ἵνα γὰρ συκοφαντήσῃ 2
αὐτούς, τοῦ Ἀντωνίνου μᾶλλον ἢ τοῦ Αὐγούστου
ἀπόγονος δοκεῖν εἶναι ἠθέλησε· καὶ προεῖπέ γε οἷς
καὶ τἆλλα ἀνεκοίνου, ὅτι πάντως ὁπότερον ἂν τι
ποιήσωσιν ἁμαρτήσουσιν, ἄν τε ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντωνίου

συμφορᾷ βουθυτήσωσιν, ἄν τε ἐπὶ τῇ τοῦ Αὐγούστου
3 νίκῃ ἄθυτοι γένωνται. ἐκείνους μὲν δὴ διὰ ταῦτα
αὐθημερὸν τῆς ἀρχῆς ἔπαυσε, τὰς ῥάβδους σφῶν
προσυντρίψας, ἐφ' ᾧ δὴ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἀδημονήσας
ἑαυτὸν ἔσφαξε· τὸν δὲ δὴ Δομίτιον συνάρχοντα
αὐτοῦ λόγῳ μὲν ὁ δῆμος ἔργῳ δ' αὐτὸς εἵλετο. ἀπέδωκε
4 μὲν γὰρ τὰς ἀρχαιρεσίας αὐτοῖς· ἅτε δὲ ἐκείνων τε
ἀργοτέρων ὑπὸ τοῦ πολλῷ χρόνῳ μηδὲν ἐλευθέρως
κεχρηματικέναι ἐς τὸ δρᾶν τι τῶν προσηκόντων σφίσιν
ὄντων, καὶ τῶν σπουδαρχιώντων μάλιστα μὲν μὴ
πλειόνων ἢ ὅσους αἱρεῖσθαι ἔδει ἐπαγγελλόντων, εἰ
δέ ποτε καὶ ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν γένοιντο, διομολογου-
μένων πρὸς ἀλλήλους, τὸ μὲν σχῆμα τῆς δημοκρατίας
5 ἐσώζετο, ἔργον δ' οὐδὲν αὐτῆς ἐγίγνετο. καὶ διὰ
τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ αὖθις τοῦ Γαΐου κατελύθησαν· κἀκ
τούτου τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Τιβερίου
καθίστατο, στρατηγοὶ δὲ τοτὲ μὲν πεντεκαίδεκα, ἔστι
δ' ὅτε ἑνὶ πλείους ἢ καὶ ἐλάττους, ὥς που καὶ ἔτυχον,
ᾑροῦντο.

6 περὶ μὲν οὖν τὰς ἀρχαιρεσίας ταῦτ' ἔπραξεν,
οὕτω δὲ δὴ τὸ σύμπαν καὶ βάσκανος καὶ ὕποπτος
πρὸς πάντα ὁμοίως ἦν ὥστε καὶ Καρίναν Σεκοῦνδον
ῥήτορα φυγαδεῦσαί ποτε, ὅτι λόγον τινὰ ἐν γυμνα-
7 σίᾳ κατὰ τυράννων εἶπεν. ἐπειδή τε Λούκιος Πίσων
ὁ τῆς τε Πλαγκίνης καὶ τοῦ Γναίου τοῦ Πίσωνος
υἱὸς ἄρξας τῆς Ἀφρικῆς ἔτυχεν, ἐφοβήθη μὴ νεωτε-
ρίσῃ τι ὑπὸ μεγαλαυχίας, ἄλλως τε καὶ ὅτι δύναμιν
πολλὴν καὶ πολιτικὴν καὶ ξενικὴν ἕξειν ἔμελλε, καὶ
δίχα τὸ ἔθνος νείμας ἑτέρῳ τό τε στρατιωτικὸν καὶ
τοὺς νομάδας τοὺς περὶ αὐτὸ προσέταξε· καὶ ἐξ ἐκεί-
νου καὶ δεῦρο τοῦτο γίγνεται.

21 καὶ ἤδη γὰρ τά τε ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ τὰ ἐν τῇ ἄλλῃ

Ἰταλίᾳ χρήματα πάντα ὡς εἰπεῖν, ὅθεν τι καὶ ὁπωσ-
οῦν οἷόν τε ἦν αὐτῷ λαβεῖν, ἀναλώκει, καὶ οὔτε
ἐνταῦθα πόρος τις ἀξιόχρεως ἢ καὶ δυνατὸς εὑρί-
σκετο, καὶ αἱ δαπάναι ὑπερήπειγον αὐτόν, ἐς τὴν
Γαλατίαν ἀφώρμησε, πρόφασιν μὲν τοὺς Κελτοὺς 2
τοὺς πολεμίους ὡς καὶ παρακινοῦντάς τι ποιησάμενος,
ἔργῳ δὲ ὅπως καὶ τὰ ἐκείνων ἀνθοῦντα τοῖς πλού-
τοις καὶ τὰ τῶν Ἰβήρων ἐκχρηματίσηται. οὐ μέντοι
καὶ ἄντικρυς τὴν ἔξοδον προεπήγγειλεν, ἀλλ᾿ ἐς προ-
άστειόν τι ἐλθὼν εἶτ᾿ ἐξαίφνης ἀπῆρε, πολλοὺς μὲν
ὀρχηστὰς πολλοὺς δὲ μονομάχους ἵππους, γυναῖκας,
τὴν ἄλλην τρυφὴν ἐπαγόμενος. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖσε τῶν 3
μὲν πολεμίων οὐδένα ἐκάκωσεν, εὐθύς τε γὰρ ὀλίγον
ὑπὲρ τοῦ Ῥήνου προχωρήσας ὑπέστρεψε, καὶ μετὰ
τοῦτο ὁρμήσας ὡς καὶ ἐς τὴν Βρεττανίαν στρατεύ-
σων ἀπ᾿ αὐτοῦ τοῦ ὠκεανοῦ ἀνεκομίσθη, καὶ τοῖς
ὑποστρατήγοις τοῖς κατορθοῦσί τι πάνυ ἤχθετο, τοὺς
δ᾿ ὑπηκόους τούς τε συμμάχους καὶ τοὺς πολίτας
πλεῖστα καὶ μέγιστα ἐκακούργησε. τοῦτο μὲν γὰρ 4
τούς τι ἔχοντας ἐπὶ πάσῃ προφάσει ἐσύλα, τοῦτο δὲ
καὶ δῶρα οἵ τε ἰδιῶται καὶ αἱ πόλεις ἑκοῦσαι δῆθεν
μεγάλα αὐτῷ ἦγον. ἄλλους ὡς νεωτερίζοντας, ἄλλους
ὡς ἐπιβουλεύοντάς οἱ ἐφόνευε. καὶ ἦν δημόσιον
ἔγκλημα πᾶσί σφισι τὸ πλουτεῖν. καὶ αὐτῶν τὰ κτή- 5
ματα αὐτὸς πιπράσκων πολλῷ καὶ ἐκ τούτου πλείω
ἠργυρολόγει· πάντες γὰρ ἠναγκάζοντο πάντως τι
καὶ πολύ γε ὑπὲρ τὴν ἀξίαν ὠνεῖσθαι, δι᾿ ἃ εἴρηκα.
ἀφ᾿ οὗπερ καὶ τὰ τῆς μοναρχίας κειμήλια τὰ κάλλιστα
καὶ τιμιώτατα μεταπεμψάμενος ἀπεκήρυξε, τὴν δόξαν
τῶν ποτε χρησαμένων αὐτοῖς συμπωλῶν σφισιν.
ἐπέλεγε γοῦν ἐφ᾿ ἑκάστῳ "τοῦτό μου ὁ πατὴρ ἐκτή- 6
σατο, τοῦτο ἡ μήτηρ, τοῦτο ὁ πάππος, τοῦτο ὁ πρό-

παππος· Ἀντωνίου τοῦτο Αἰγύπτιον, Αὐγούστου τὸ
νικητήριον." κἀν τούτῳ τήν τε ἀνάγκην ἅμα τῆς
πράσεως αὐτῶν ἐνεδείκνυτο, ὥστε μηδένα ὑπομένειν
ἀπορεῖν δοκεῖν, καὶ τὸ ἀξίωμά σφισι συναπεδίδοτο.
22 οὐ μέντοι καὶ περιεποιεῖτό τι, ἀλλ' ἔς τε τἆλλα
ἐδαπάνα ὥσπερ εἰώθει, καὶ γὰρ θέας τινὰς ἐν τῷ
Λουγδούνῳ ἐπετέλεσε, καὶ ἐς τὰ στρατεύματα· εἴκοσι
γάρ, ὡς δέ τινές φασι, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας
2 στρατιωτῶν ἤθροισε. καὶ ὑπ' αὐτῶν ἑπτάκις αὐτο-
κράτωρ, ὥς που καὶ ἔδοξεν αὐτῷ, μήτε μάχην τινὰ
νικήσας μήτε πολέμιόν τινα ἀποκτείνας ἐπωνομάσθη.
ἐκείνων μὲν γὰρ ὀλίγους ποτὲ ἀπάτῃ τινὶ συλλαβὼν
ἔδησε, τοῦ δὲ δὴ οἰκείου πολὺ μέρος ἀνάλωσε, τοὺς
μὲν καθ' ἑκάστους κατακόπτων, τοὺς δὲ καὶ ἀθρόους
3 ἅμα πάντας φονεύσας. ἰδὼν γάρ ποτε ὄχλον εἴτε δεσ-
μωτῶν εἴτε καὶ ἄλλων τινῶν, προσέταξε τοῦτο δὴ τὸ
λεγόμενον, ἀπὸ τοῦ φαλακροῦ μέχρι τοῦ κομῶντος πάν-
τας αὐτοὺς σφαγῆναι. κυβεύων δέ ποτε, καὶ μαθὼν ὅτι
οὐκ εἴη οἱ ἀργύριον, ᾔτησέ τε τὰς τῶν Γαλατῶν ἀπο-
γραφάς, καὶ ἐξ αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους θανατω-
4 θῆναι κελεύσας ἐπανῆλθέ τε πρὸς τοὺς συγκυβευ-
τὰς καὶ ἔφη ὅτι ὑμεῖς περὶ ὀλίγων δραχμῶν ἀγωνί-
ζεσθε, ἐγὼ δὲ ἐς μυρίας καὶ πεντακισχιλίας μυριάδας
ἤθροισα. καὶ οὗτοι μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο·
ἀμέλει εἷς τις αὐτῶν Ἰούλιος Σακέρδως ἄλλως μὲν
εὖ χρημάτων ἥκων, οὐ μέντοι καὶ ὑπερπλουτῶν ὥστε
καὶ ἐπιβουλευθῆναι δι' αὐτά, ὅμως ἐξ ἐπωνυμίας
5 ἀπεσφάγη· οὕτως ἀκρίτως πάντα ἐγίγνετο. τῶν δὲ
ἄλλων τοὺς μὲν πολλοὺς οὐδὲν δέομαι ὀνομαστὶ κα-
ταλέγειν, ὧν δὲ δὴ ἡ ἱστορία τὴν μνήμην ἀπαιτεῖ,
φράσω. τοῦτο μὲν γὰρ Γαιτούλικον Λέντουλον, τά
τε ἄλλα εὐδόκιμον ὄντα καὶ τῆς Γερμανίας δέκα

ἔτεσιν ἄρξαντα) ἀπέκτεινεν, ὅτι τοῖς στρατιώταις
ᾠκείωτο· τοῦτο δὲ τὸν Λέπιδον ἐκεῖνον, τὸν ἐραστήν, 6
τὸν ἐρώμενον, τὸν τῆς Δρουσίλλης ἄνδρα, τὸν καὶ
ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ ἀδελφαῖς τῇ τε Ἀγριππίνῃ καὶ τῇ
Λιουίλλῃ μετ' αὐτοῦ ἐκείνου συνόντα, ᾧ πέντε ἔτεσι
θᾶσσον τὰς ἀρχὰς παρὰ τοὺς νόμους αἰτῆσαι ἐπέ-
τρεψεν, ὃν καὶ διάδοχον τῆς ἡγεμονίας καταλείψειν 7
ἐπηγγέλλετο, κατεφόνευσε. καὶ τοῖς τε στρατιώταις
ἀργύριον ἐπὶ τούτῳ, καθάπερ πολεμίων τινῶν κεκρα-
τηκώς, ἔδωκε, καὶ ξιφίδια τρία τῷ Ἄρει τῷ τιμωρῷ
ἐς τὴν Ῥώμην ἔπεμψε. τάς τε ἀδελφὰς ἐπὶ τῇ συν- 8
ουσίᾳ αὐτοῦ ἐς τὰς Ποντίας νήσους κατέθετο, πολλὰ
περὶ αὐτῶν καὶ ἀσεβῆ καὶ ἀσελγῆ τῷ συνεδρίῳ γρά-
ψας· καὶ τῇ γε Ἀγριππίνῃ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐν ὑδρίᾳ
ἔδωκε, κελεύσας οἱ ἐν τοῖς κόλποις αὐτὴν διὰ πάσης
τῆς ὁδοῦ ἔχουσαν ἐς τὴν Ῥώμην ἀνενεγκεῖν. ἐπειδή 9
τε συχνὰ αὐταῖς δι' ἐκεῖνον δῆλον ὅτι προεψήφιστο,
ἀπηγόρευσε μηδενὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ μηδεμίαν
τιμὴν δίδοσθαι.

τότε μὲν δὴ ταῦτα, ὡς καὶ μεγάλην τινὰ ἐπιβου- 23
λὴν διαπεφευγώς, ἐπέστειλε· πάνυ γὰρ δὴ καὶ ἄλλως
προσεποιεῖτο ἐν δεινοῖς τε εἶναι καὶ ταλαιπώρως
διάγειν. ἐπεὶ δὲ μαθόντες αὐτὰ οἱ βουλευταὶ ἄλλα 2
τέ τινα αὐτῷ καὶ τὰ ἐπινίκια τὰ σμικρότερα ἐψηφί-
σαντο, πρέσβεις τε ἐπ' αὐτοῖς ἄλλους κλήρῳ καὶ τὸν
Κλαύδιον αἱρετὸν ἔπεμψαν, τοῦτό τε ἐδυσχέρανεν,
ὥστε καὶ αὖθις ἀπειπεῖν μήτε ἐπαίνου τι μήτε τιμῆς
ἐχόμενον τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ γίγνεσθαι, καὶ ὅτι
μὴ κατ' ἀξίαν τετιμῆσθαι ἐδόκει. πάντα τε γὰρ ἀεὶ 3
τὰ διδόμενα αὐτῷ παρ' οὐδὲν ἐτίθετο, καὶ ἤχθετο
μὲν εἰ μικρά τινα ψηφισθείη, ὡς καταφρονούμενος,
ἤχθετο δὲ καὶ εἰ μείζω, ὡς καὶ τῆς τῶν λοιπῶν ἐξου-

σίας ἀφαιρούμενος. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐβούλετο δοκεῖν
τι τῶν τιμήν τινα αὐτῷ φερόντων ἐπ᾽ αὐτοῖς ὡς καὶ
κρείττοσιν αὐτοῦ οὖσι καὶ χαρίσασθαί οἱ ὡς καὶ ἥττονί
4 σφων ὄντι δυναμένοις εἶναι· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις
τινὰ οὐχ ὡς καὶ αὔξησιν τῆς λαμπρότητος ἀλλ᾽ ὡς
καθαίρεσιν τῆς ἰσχύος αὐτῷ φέροντα διέβαλλε. καὶ
μέντοι ταῦθ᾽ οὕτω φρονῶν ὠργίζετο αὐτοῖς, εἴ ποτε
ἐλάττω σφᾶς τῆς ἀξίας ἐψηφίσθαι οἱ ἔδοξεν. οὕτω
που ἔμπληκτος ἦν, καὶ οὐδεὶς αὐτοῦ ῥᾳδίως τυχεῖν
5 ἐδύνατο. ἐκείνους μὲν οὖν τοὺς πρέσβεις διὰ ταῦθ᾽
ὡς καὶ κατασκόπους ὑπιδόμενος, οὔτε πάντας προσ-
εδέξατο, ἀλλ᾽ ὀλίγους ἐπιλεξάμενος τοὺς λοιπούς,
πρὶν ἐς τὴν Γαλατίαν ἐλθεῖν, ἀπεπέμψατο, οὐδ᾽ οὓς
γε προσήκατο σεμνοῦ τινος ἠξίωσεν, ἀλλὰ καὶ τὸν
Κλαύδιον ἀπέκτεινεν ἄν, εἰ μὴ κατεφρόνησεν αὐτοῦ
τὰ μὲν τῇ φύσει τὰ δὲ καὶ ἐκ προνοίας πολλὴν νω-
6 θείαν προσποιουμένου. ἑτέρους δὲ αὖθις πλείους τε
πεμφθέντας, πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις τὴν ὀλιγότητα τῶν
προτέρων ᾐτίατο, καὶ πολλά τι ἐψηφίσθαι οἱ ἀγγέλ-
λοντας ἡδέως ὑπεδέξατο, καὶ προαπήντησέ τε αὐτοῖς,
7 ὑφ᾽ ὧν καὶ αὐτῶν αὖθις ἐτιμήθη. καὶ τοῦτο μὲν
ὕστερον ἐγένετο· τότε δὲ ἐκβαλὼν τὴν Παυλῖναν,
προφάσει μὲν ὡς μὴ τίκτουσαν, τὸ δ᾽ ἀληθὲς ὅτι
διακορὴς αὐτῆς ἐγεγόνει, Μιλωνίαν Καισωνίαν ἔγη-
μεν, ἣν πρότερον μὲν ἐμοίχευε, τότε δὲ καὶ γαμετὴν
ποιήσασθαι ἠθέλησεν, ἐπειδὴ ἐν γαστρὶ ἔσχεν, ἵν᾽
8 αὐτῷ παιδίον τριακονθήμερον τέκῃ. οἱ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ
ἐταράττοντο μὲν καὶ ἐκ τούτων, ἐταράττοντο δὲ καὶ
ὅτι δίκαι σφίσιν ἐπί τε τῇ πρὸς τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ
καὶ ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς πεφονευμένους φιλίᾳ πολλαὶ
ἐπήγοντο, ὡς καὶ ἀγορανόμους στρατηγούς τέ τινας
9 ἀναγκασθῆναι τὴν ἀρχὴν ἀπειπόντας κριθῆναι. κἂν

τούτῳ καὶ ὑπὸ καυμάτων ἐταλαιπώρησαν· τοσαύτη γὰρ ὑπερβολὴ αὐτῶν ἐγένετο ὥστε καὶ παραπετάσματα ὑπὲρ τῆς ἀγορᾶς ὑπερταθῆναι. ἐν τούτοις τοῖς τότε φεύγουσι καὶ ὁ Τιγελλῖνος ὁ Σοφώνιος, ὡς καὶ τὴν Ἀγριππῖναν μεμοιχευκώς, ἐξέπεσεν.

οὐ μέντοι ταῦθ᾽ οὕτως αὐτοὺς ἐλύπει ὡς τὸ 24
προσδοκᾶν ἐπὶ πλεῖον τήν τε ὠμότητα τὴν τοῦ Γαΐου καὶ τὴν ἀσέλγειαν αὐξήσειν, καὶ μάλισθ᾽ ὅτι ἐπυνθάνοντο τόν τε Ἀγρίππαν αὐτῷ καὶ τὸν Ἀντίοχον τοὺς βασιλέας ὥσπερ τινὰς τυραννοδιδασκάλους συνεῖναι. καὶ διὰ ταῦθ᾽ ὑπατεύοντος αὐτοῦ τὸ τρίτον οὐ- 2
δεὶς οὔτε τῶν δημάρχων οὔτε τῶν στρατηγῶν ἀθροῖ- a. C. 40
σαι τὴν γερουσίαν ἐτόλμησε· συνάρχοντα γάρ, οὔτι καὶ ἐπιτηδεύσας, ὥσπερ οἴονταί τινες, ἀλλὰ τοῦ μὲν προαποδεδειγμένου τελευτήσαντος, ἑτέρου δὲ μηδενὸς δι᾽ ὀλίγου οὕτως ἐν τῇ ἐκδημίᾳ αὐτοῦ ἀντικαταστῆναι δυνηθέντος, οὐδένα ἔσχε. καὶ ἔδει μέν που 3
τοὺς στρατηγούς, οἷς τὰ τῶν ὑπάτων ἔργα ὁπόταν ἀποδημήσωσι μέλει, πάντα αὐτὰ ἐπιτετελεκέναι· ὅπως δὲ δὴ μὴ καὶ ἀντὶ τοῦ αὐτοκράτορος δόξωσί τι πεποιηκέναι, οὐδὲν τῶν καθηκόντων ἔπραξαν, ἀλλ᾽ ἐς τὸ 4
Καπιτώλιον ἀθρόοι οἱ βουλευταὶ ἀναβάντες τάς τε θυσίας ἔθυσαν καὶ τὸν τοῦ Γαΐου δίφρον τὸν ἐν τῷ ναῷ κείμενον προσεκύνησαν, καὶ ἔτι καὶ ἀργύριον κατὰ τὸ ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου ἔθος ἰσχῦσαν, ὡς καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ διδόντες, κατέθεσαν. καὶ τοῦτο μὲν 5
καὶ τῷ ἑξῆς ἔτει ὁμοίως ἐγένετο, τότε δὲ συνῆλθον μὲν μετὰ ταῦτα ἐς τὸ συνέδριον μηδενός σφας ἀθροίσαντος, ἔπραξαν δὲ οὐδέν, ἀλλ᾽ ὅλην τὴν ἡμέραν ἔν τε τοῖς ἐπαίνοις αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχαῖς κατέτριψαν· ἐπειδὴ γὰρ οὔτ᾽ ἐφίλουν αὐτὸν οὔτε 6
σώζεσθαι ἐβούλοντο, ἐπὶ πλεῖον ἀμφότερα, ὡς καὶ

τὸ συνειδός σφων διὰ τοῦτο ἐπηλυγασόμενοι, προσ-
εποιήσαντο. καὶ τῇ τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ τῇ τὰς εὐχὰς
ἐχούσῃ συνῆλθον μέν, πάντων τῶν στρατηγῶν ἐκ
κοινοῦ προγράμματος τὴν σύνοδόν σφισιν ἐπαγγει-
λάντων, ἐχρημάτισαν δὲ οὔτε τότε οὔτε αὖθις οὐδέν,
μέχρις οὗ ὁ Γάιος δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ τὴν ἀρχὴν ἀπει-
7 πὼν ἠγγέλθη. τότε γὰρ παραλαβόντες αὐτὴν οἱ ἐς τὸ
ἔπειτα κεχειροτονημένοι διῴκουν τὰ προσήκοντα σφίσι,
καὶ ἐψηφίσθη ἄλλα τε καὶ ἵνα τοῖς τοῦ Τιβερίου καὶ
τοῖς τῆς Δρουσίλλης γενεσίοις τὰ αὐτὰ ἅπερ καὶ τοῖς
τοῦ Αὐγούστου γίγνηται. καί τινα καὶ οἱ ἐκ τῆς
ὀρχήστρας ἄνδρες πανήγυρίν τε ἐπετέλεσαν καὶ
θέαν παρέσχοντο, καὶ εἰκόνα τοῦ τε Γαΐου καὶ τῆς
8 Δρουσίλλης στήσαντες ὡσίωσαν. ταῦτα δὲ ἐξ ἐπι-
στολῆς που τῆς τοῦ Γαΐου ἐπράχθη· καὶ γὰρ τἆλλα
ὅσα χρηματίζεσθαι ἐβούλετο, ὀλίγα μὲν πᾶσι τοῖς
βουλευταῖς, τὰ δὲ δὴ πλείω τοῖς ὑπάτοις γράφων,
καὶ ἐκεῖνα ἔστιν ὅτε ἐν τῷ συνεδρίῳ ἀναγιγνώσκε-
σθαι ἐκέλευε.

25 καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἔπραττον, Γάιος δὲ ἐν τούτῳ
τόν τε Πτολεμαῖον τὸν τοῦ Ἰούβου παῖδα μεταπέμψας,
καὶ μαθὼν ὅτι πλουτεῖ, ἀπέκτεινε, καὶ ἄλλους πολ-
λοὺς μετ' αὐτοῦ· ὅτε καὶ ἐς τὸν ὠκεανὸν ἐλθὼν ὡς
καὶ ἐν τῇ Βρεττανίᾳ στρατεύσων, καὶ πάντας τοὺς
2 στρατιώτας ἐν τῇ ἠόνι παρατάξας, τριήρους τε ἐπέβη
καὶ ὀλίγον ἀπὸ τῆς γῆς ἀπάρας ἀνέπλευσε, καὶ μετὰ
τοῦτο ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ ἱζήσας καὶ σύνθημα τοῖς
στρατιώταις ὡς ἐς μάχην δούς, τοῖς τε σαλπικταῖς

25, 1, 3. ἀπέκτεινε, καί] desinit codex Venetus: rursus incipit 60, 2, 2, ἀεὶ καί. Interposita inde a verbis ἐς τὸν ὠκεανὸν pleraque sunt Xiphilini. Verba autem ἄλλους — ὅτε καὶ alius sunt haec inter se coniungentis.

ἐξοτρύνας αὐτούς, εἶτ' ἐξαίφνης ἐκέλευσέ σφισι τὰ
κογχύλια συλλέξασθαι. λαβών τε τὰ σκῦλα ταῦτα, 3
καὶ γὰρ λαφύρων δῆλον ὅτι πρὸς τὴν τῶν ἐπινικίων
πομπὴν ἐδεῖτο, μέγα τε ἐφρόνησεν ὡς καὶ τὸν ὠκεα-
νὸν αὐτὸν δεδουλωμένος, καὶ τοῖς στρατιώταις πολλὰ
ἐδωρήσατο. καὶ ὁ μὲν ἐς τὴν Ῥώμην τὰ κογχύλια
ἀνεκόμισεν, ἵνα καὶ ἐκείνοις τὰ λάφυρα δείξῃ· ἡ δὲ 4
βουλὴ οὔθ' ὅπως ἐπὶ τούτοις ἡσυχάζοι εἶχεν, ὅτι με-
γαλοφρονούμενον αὐτὸν ἐπυνθάνετο, οὔθ' ὅπως αὐ-
τὸν ἐπαινέσειεν· ἂν γάρ τις ἐπὶ μηδεμιᾷ ἢ μικρᾷ
τινι ἀνδραγαθίᾳ ἤτοι ἐπαίνους μεγάλους ἢ καὶ τιμὰς
ἐξαισίους ποιῆται, διαμωκᾶσθαί τε καὶ διασιλλοῦν
αὐτὴν ὑποπτεύεται. ὅμως ἐσελθὼν ἐς τὴν πόλιν τὴν 5
μὲν βουλὴν ὀλίγου ἐδέησεν ἀπολέσαι πᾶσαν, ὅτι μὴ
τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτῷ ἐψηφίσατο, τὸν δὲ δῆμον
ἀθροίσας πολὺ μὲν ἀργύριον ἐκ μετεώρου τινὸς πολὺ
δὲ χρυσίον ἔρριψε, καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο διαρπά-
ζοντες· σιδήρια γὰρ μικρὰ ἄττα αὐτοῖς, ὥς φασί τι-
νες, ἀνεμέμικτο.

Βετιλλῖνον δὲ Κάσσιον ἀποσφαγῆναι κελεύσας, 6
καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ Καπίτωνα παρεῖναι φονευομένῳ
αὐτῷ κατηνάγκασε μήτ' ἀδικοῦντά τι μήτ' ἐσηγγελ-
μένον. πυθομένου τε αὐτοῦ εἰ μύσαι γέ οἱ ἐπιτρέπει,
προσέταξε καὶ ἐκεῖνον σφαγῆναι.

ἦν δέ τις Πρωτογένης πρὸς πάντα αὐτῷ τὰ χα- 26
λεπώτατα ὑπηρετῶν, ὥστε καὶ βιβλία ἀεὶ δύο περι-
φέρειν καὶ αὐτῶν τὸ μὲν ξίφος τὸ δὲ ἐγχειρίδιον ὀνο-
μάζειν. οὗτος ἐσῆλθέ ποτε ἐς τὸ συνέδριον ὡς καὶ
κατ' ἄλλο τι, καὶ πάντων, οἷα εἰκός, προσειπόν- 2
των τε αὐτὸν καὶ δεξιουμένων δριμύ τε Σκριβωνίῳ
Πρόκλῳ ἐνεῖδε καὶ ἔφη "καὶ σύ με ἀσπάζῃ, μισῶν
οὕτω τὸν αὐτοκράτορα;" ἀκούσαντες δὲ τοῦτο οἱ

παρόντες περιέσχον τε τὸν συμβουλευτὴν καὶ διέσπασαν.

3 ὅτι οἱ βουλευταὶ καὶ πανηγύρεις τινὰς τῷ Γαΐῳ ἐψηφίσαντο, καὶ ὅπως βήματί τε ὑψηλῷ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ὥστε μηδένα ἐξικνεῖσθαι, καὶ φρουρᾷ στρατιωτικῇ καὶ ἐκεῖ χρῷτο· καὶ τοὺς ἀνδριάντας αὐτοῦ
4 φρουρεῖσθαι ἔγνωσαν. ἐπ' οὖν τούτοις ὁ Γάιος ἡσθεὶς τὴν ὀργήν σφισιν ἀφῆκε καὶ χρηστά τινα προσενεανιεύσατο· Πομπώνιον γὰρ ἐπιβουλεῦσαι λεχθέντα οἱ ἀπέλυσεν, ἐπειδὴ ὑπὸ φίλου προεδόθη, καὶ τὴν ἑταίραν αὐτοῦ, ὅτι βασανισθεῖσα οὐδὲν ἐξεῖπεν, οὔτε τι κακὸν ἔδρασε καὶ προσέτι καὶ χρήμασιν ἐτίμησεν.
5 ἐπαινούμενος οὖν διὰ ταῦτα τὰ μὲν φόβῳ τὰ δὲ καὶ ἐπ' ἀληθείας, καὶ τῶν μὲν ἥρωα τῶν δὲ θεὸν αὐτὸν ἀνακαλούντων, δεινῶς ἐξεφρόνησεν. ἠξίου μὲν γὰρ καὶ πρότερον ὑπὲρ ἄνθρωπον νομίζεσθαι, καὶ τῇ Σελήνῃ συγγίγνεσθαι καὶ ὑπὸ τῆς Νίκης στεφανοῦσθαι ἔλεγε, Ζεύς τε εἶναι ἐπλάττετο, καὶ κατὰ τοῦτο καὶ γυναιξὶν ἄλλαις τε πολλαῖς καὶ ταῖς ἀδελφαῖς μάλιστα συνεῖναι
6 προεφασίσατο. καὶ Ποσειδῶν αὖθις, ὅτι τοσοῦτον θαλάσσης μέτρον ἔζευξε, τόν τε Ἡρακλέα τόν τε Διόνυσον τόν τε Ἀπόλλω τούς τε ἄλλους, οὐχ ὅτι τοὺς ἄρρενας ἀλλὰ καὶ τὰς θηλείας, ὑπεκρίνετο, Ἥρα τε καὶ Ἄρτεμις καὶ Ἀφροδίτη πολλάκις ἐγίγνετο. πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν ὀνομάτων μετάθεσιν καὶ τὸ ἄλλο σχῆμα πᾶν τὸ προσῆκόν σφισιν ἐλάμβανεν, ὥστε ἐοικέναι ἂν δοκεῖν.
7 ποτὲ μὲν γὰρ θηλυδριώδης ἑωρᾶτο καὶ κρατῆρα καὶ

26, 3, 1. ὅτι οἱ βουλευταὶ — 5, 2, δεινῶς V p. 669. ἡσθέντος τε ἐπὶ τούτῳ τοῦ Γαΐου καὶ φήσαντος αὐτοῖς κατηλλάχθαι, ἐψηφίσαντο ὅπως καὶ βήματι ὑψηλῷ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ βουλευτηρίῳ — χρῷτο. ἀνακαλούντων δὲ αὐτὸν τῶν μὲν ηρωα τῶν δὲ θεόν, δεινῶς Xiphilinus etiam 6, 1—7 et 27, 2, 1—4 contractior.

θύρσον εἶχε, ποτὲ δὲ ἀῤῥενωπός, καὶ ῥόπαλον καὶ
λεοντῆν ἢ καὶ κράνος ἀσπίδα τε ἐφόρει. λειογένειος
αὖ καὶ μετὰ τοῦτο πωγωνίας ἐφαντάζετο, τρίαινάν
τε ἔστιν ὅτε ἐκράτει, καὶ κεραυνὸν αὖθις ἀνέτεινε.
παρθένῳ τε κυνηγετικῇ ἢ καὶ πολεμικῇ ὡμοιοῦτο,
καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐγυναίκιζεν. οὕτω που καὶ τῷ 8
ῥυθμῷ τῆς στολῆς καὶ τοῖς προσθέτοις τοῖς τε περι-
θέτοις ἀκριβῶς ἐποικίλλετο, καὶ πάντα μᾶλλον δοκεῖν
ἢ ἄνθρωπος αὐτοκράτωρ τε εἶναι ἤθελε. καί ποτέ
τις ἀνὴρ Γαλάτης ἰδὼν αὐτὸν ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ
ἐν Διὸς εἴδει χρηματίζοντα ἐγέλασεν· ὁ δὲ Γάιος
ἐκάλεσέ τε αὐτὸν καὶ ἀνήρετο "τί σοι δοκῶ εἶναι;"
καὶ ὃς ἀπεκρίνατο, ἐρῶ γὰρ αὐτὸ τὸ λεχθέν, ὅτι μέγα 9
παραλήρημα. καὶ οὐδὲν μέντοι δεινὸν ἔπαθε· σκυ-
τοτόμος γὰρ ἦν. οὕτω που ῥᾷον τὰς τῶν τυχόντων
ἢ τὰς τῶν ἐν ἀξιώσει τινὶ ὄντων παῤῥησίας οἱ τοι-
οῦτοι φέρουσι. ταῦτα μὲν οὖν τὰ σχήματα, ὁπότε τις 10
θεὸς ἐπλάττετο εἶναι, ἐλάμβανε, καὶ αὐτῷ καὶ ἱκε-
τεῖαι καὶ εὐχαὶ θυσίαι τε κατὰ τὸ πρόσφορον προσ-
ήγοντο· ἄλλως δὲ δὴ ἔν τε τῇ σηρικῇ καὶ ἐν τῇ νικη-
τηρίᾳ σκευῇ ὡς πλήθει ἐδημοσίευεν. ἐφίλει τε ὀλιγί- 27
στους· τοῖς γὰρ πλείστοις καὶ τῶν βουλευτῶν ἢ τὴν
χεῖρα ἢ τὸν πόδα προσκυνεῖν ὤρεγε, καὶ διὰ τοῦθ'
οἱ φιληθέντες ὑπ' αὐτοῦ χάριν αὐτῷ καὶ ἐν τῇ γερου-
σίᾳ ἐγίγνωσκον, καίτοι τοὺς ὀρχηστὰς καθ' ἡμέραν
φιλοῦντι πάντων ὁρώντων. καὶ ταῦτα μέντοι, ὅσα 2
ὡς θεῷ αὐτῷ ἐγίγνετο, οὐχ ὅτι οἱ πολλοὶ καὶ ἀεί τινα
κολακεύειν εἰωθότες ἐποίουν, ἀλλὰ καὶ οἱ πάνυ δοκοῦν-
τές τι εἶναι. ὁ γοῦν Οὐιτέλλιος ὁ Λούκιος οὔτ' ἀγενὴς
οὔτ' ἄφρων ὤν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐν τῇ Συρίᾳ ἀρχῆς
ὀνομαστὸς γενόμενος, τά τε γὰρ ἄλλα λαμπρῶς ἡγεμό- 3
νευσε, καὶ τὸν Ἀρτάβανον καὶ ἐκείνῃ ἐπιβουλεύοντα,

ἐπειδὴ μηδεμίαν τιμωρίαν ἐπὶ τῇ Ἀρμενίᾳ ἐδεδώκει, κατέπληξέ τε ἀπαντήσας αὐτῷ ἐξαπιναίως περὶ τὸν Εὐφράτην ἤδη ὄντι, καὶ ἔς τε λόγους αὐτὸν ὑπηγάγετο καὶ θῦσαι ταῖς τοῦ Αὐγούστου τοῦ τε Γαΐου εἰκόσιν ἠνάγκασε, σπονδάς τε αὐτῷ πρὸς τὸ τῶν Ῥωμαίων σύμφορον δοὺς καὶ προσέτι καὶ παῖδας αὐ-
4 τοῦ ὁμήρους λαβών, — οὗτος οὖν ὁ Οὐιτέλλιος μετεπέμφθη μὲν ὑπὸ τοῦ Γαΐου ὡς καὶ ἀπολούμενος, ἐφ' οἷς γὰρ οἱ Πάρθοι τὸν βασιλέα σφῶν ἐξήλασαν, ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνος αἰτίαν ἔσχε, μισηθείς τε ὑπὸ τοῦ φθόνου καὶ ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τοῦ φόβου· τῷ τε γὰρ κρείττονι ἑαυτοῦ ὁ Γάιος ἤχθετο, καὶ τὸ εὖ φε-
5 ρόμενον ὡς καὶ ἐπιθησόμενόν οἱ ὑπώπτευεν· ἐσώθη δὲ σχηματίσας πως ἑαυτὸν ὥστε καὶ ἐλάττων αὐτῷ τῆς δόξης φανῆναι, καὶ πρός τε τοὺς πόδας αὐτοῦ προσπεσὼν καὶ δάκρυσι κλαύσας, κἀν τούτῳ καὶ θειάσας αὐτὸν πολλὰ καὶ προσκυνήσας, καὶ τέλος
6 εὐξάμενος, ἂν περισωθῇ, θύσειν αὐτῷ ἐκείνῳ. ἐκ γὰρ τούτων οὕτως αὐτὸν ἐτιθάσευσε καὶ ἱλεώσατο ὥστε μὴ μόνον περιγενέσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πάνυ φίλοις αὐτοῦ νομισθῆναι. καί ποτε τοῦ Γαΐου συγγίγνεσθαί τε τῇ Σελήνῃ λέγοντος, καὶ ἐρωτήσαντος αὐτὸν εἰ ὁρῴη τὴν θεὸν συνοῦσαν αὐτῷ, κάτω τε ὡς καὶ τεθηπὼς ἔβλεπεν ὑποτρέμων, καὶ σμικρόν τι φθεγξάμενος "ὑμῖν" ἔφη "τοῖς θεοῖς, δέσποτα, μόνοις ἀλλήλους ὁρᾶν ἔξεστιν."

28 Οὐιτέλλιος μὲν οὖν ἐκεῖθεν ἀρξάμενος πάντας καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς ἄλλους κολακείᾳ ὑπερεβάλετο,

27, 4, 5. τῷ τε — 5, 1, ὑπώπτευεν inserta ex V p. 670.
28, 1, 3. Γάιος — 2, 3, ποιήσασθαι V p. 670. Γάιος δὲ ἐπὶ πλέον ἐξαχθεὶς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ ναὸν ἑαυτοῦ κατεσκευάκει Xiphilinus.

Γάιος δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τῷ ἔθνει τέμενός τι ἑαυτῷ ἐν Μιλήτῳ τεμενίσαι ἐκέλευσε· ταύτην γὰρ τὴν πόλιν ἐπελέξατο, λόγῳ μὲν εἰπὼν ὅτι τὴν Ἔφεσον ἡ Ἄρτεμις τὴν δὲ Πέργαμον ὁ Αὔγουστος, τὴν δὲ Σμύρναν ὁ Τιβέριος προκατειλήφασι, τὸ δὲ ἀληθὲς ὅτι τὸν νεὼν ὃν οἱ Μιλήσιοι τῷ Ἀπόλλωνι καὶ μέγαν καὶ ὑπερκαλλῆ ἐποίουν ἰδιώσασθαι ἐπεθύμησε. τότε δὲ ἐπὶ 2
πλέον ἐξήχθη, ὥστε καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ ναὸν ἑαυτοῦ, τὸν μὲν ὑπὸ τῆς βουλῆς ψηφισθέντα τὸν δὲ ἰδίᾳ ἐν τῷ παλατίῳ, ποιήσασθαι. ἐτεκτήνατο μὲν γὰρ καὶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ κατάλυσίν τινα, ἵν', ὡς ἔλεγε, τῷ Διὶ συνοικοίη· ἀπαξιώσας δὲ δὴ τὰ δευτερεῖα ἐν τῇ συνοι- 3
κήσει αὐτοῦ φέρεσθαι, καὶ προσεγκαλέσας οἱ ὅτι τὸ Καπιτώλιον προκατέλαβεν, οὕτω δὴ ἕτερόν τε νεὼν ἐν τῷ παλατίῳ σπουδῇ ᾠκοδομήσατο, καὶ ἄγαλμα ἐς αὐτὸν ἠθέλησε τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου ἐς τὸ ἑαυτοῦ εἶδος μεταρρυθμίσαι. μὴ δυνηθεὶς δέ, τό τε 4
γὰρ πλοῖον τὸ πρὸς τὴν κομιδὴν αὐτοῦ ναυπηγηθὲν κεραυνοῖς ἐφθάρη, καὶ γέλως, ὁσάκις τινὲς ὡς καὶ τοῦ ἕδους ἐφαψόμενοι προσῆλθον, πολὺς ἐξηκούετο, ἐκείνῳ μὲν ἐπηπείλει, αὐτὸς δὲ ἕτερον ἐνέστησε. τό τε Διοσκόρειον τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῇ Ῥωμαίᾳ ὂν 5
διατεμὼν διὰ μέσου τῶν ἀγαλμάτων ἔσοδον δι' αὐτοῦ ἐς τὸ παλάτιον ἐποιήσατο, ὅπως καὶ πυλωροὺς τοὺς Διοσκόρους, ὥς γε καὶ ἔλεγεν, ἔχῃ. Διάλιόν τε αὐτὸν ὀνομάσας, τήν τε Καισωνίαν τὴν γυναῖκα καὶ τὸν Κλαύδιον ἄλλους τε τοὺς πλουσιωτάτους ἱερέας προσέθετο, πεντήκοντα καὶ διακοσίας ἐπὶ τούτῳ παρ' ἑκάστου μυριάδας λαβών. καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ἱερᾶτο, 6
καὶ τὸν ἵππον συνιερέα ἀπέφαινε· καὶ ὄρνιθες αὐτῷ ἁπαλοί τέ τινες καὶ πολυτίμητοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐθύοντο. ταῖς τε βρονταῖς ἐκ μηχανῆς τινος ἀν-

τεβρόντα καὶ ταῖς ἀστραπαῖς ἀντήστραπτε· καὶ
ὁπότε κεραυνὸς καταπέσοι, λίθον ἀντηκόντιζεν, ἐπι-
λέγων ἐφ' ἑκάστῳ τὸ τοῦ Ὁμήρου "ἤ μ' ἀνάειρ' ἢ
7 ἐγὼ σέ." ἐπειδή τε ἡ Καισωνία θυγάτριον μετὰ
τριάκοντα ἡμέρας τῶν γάμων ἔτεκε, τοῦτό γε αὐτὸ
δαιμονίως προσεποιεῖτο, σεμνυνόμενος ὅτι ἐν τοσαύ-
ταις ἡμέραις καὶ πατὴρ καὶ ἀνὴρ ἐγεγόνει, καὶ Δρου-
σίλλαν αὐτὴν ὀνομάσας ἔς τε τὸ Καπιτώλιον ἀνήγαγε
καὶ ἐς τὰ τοῦ Διὸς γόνατα ὡς καὶ παῖδα αὐτοῦ οὖσαν
ἀνέθηκε, καὶ τῇ Ἀθηνᾷ τιθηνεῖσθαι παρηγγύησεν.
8 οὗτος οὖν ὁ θεὸς καὶ οὗτος ὁ Ζεύς, καὶ γὰρ ἐκα-
λεῖτο τὰ τελευταῖα οὕτως, ὥστε καὶ ἐς γράμματα
φέρεσθαι, ταῦτά τε ἅμα ἔπραττε καὶ χρήματα αἴσχι-
στα καὶ δεινότατα συνελέγετο. ἵνα γάρ τις τά τε κα-
πηλεῖα τάς τε ὤρνας καὶ τὰ δικαστήρια, τούς τε χει-
ροτέχνας καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ μισθοφοροῦντα τά τε
9 ἄλλα τὰ τοιαῦτα, ἐξ ὧν οὐδὲν ὅ,τι οὐκ ἠργυρίζετο,
παραλίπῃ, ἀλλὰ τά γε οἰκήματα τὰ ἐν αὐτῷ τῷ πα-
λατίῳ ἀποδειχθέντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς τῶν πρώ-
των τούς τε παῖδας τοὺς τῶν σεμνοτάτων, οὓς ἐς
αὐτὰ καθίζων ὕβριζεν, ἐκκαρπούμενος ἐπ' αὐτοῖς
πάντας ἁπλῶς, τοὺς μὲν ἐθελοντὰς τοὺς δὲ καὶ ἄκον-
τας, ὅπως μὴ καὶ δυσχεραίνειν τι νομισθῶσι, πῶς
10 ἂν τις σιωπήσειεν; οὐ μὴν ἀλλὰ τούτοις μὲν οὐ σφό-
δρα τὸ πλῆθος ἤχθετο, ἀλλὰ καὶ ἔχαιρον ὁμοῦ οἱ τῇ
τε ἀσελγείᾳ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἔς τε τὸ χρυσίον καὶ τὸ
ἀργύριον τὸ συλλεγόμενον ἀπ' αὐτῶν ἐμβάλλων ἑκά-
11 στοτε ἑαυτὸν ἐκαλινδεῖτο· ὡς μέντοι καὶ περὶ τῶν
τελῶν πικρῶς τινα διανομοθετήσας ἐς λεύκωμα αὐτὰ
βραχυτάτοις γράμμασιν ἐσέγραψε καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ
τινος ἀπεκρέμασεν, ὅπως ὡς ἥκιστα ἀναγιγνώσκοιτο,

28, 7, 1. ἐπειδὴ — 6, παρηγγύησεν et alia 8—11 ex V p. 673.

κἀκ τούτου πολλοὶ τοῖς ἐπιτιμίοις, ἀγνοοῦντες τὸ
κεκωλυμένον ἢ κεκελευσμένον, περιπίπτωσιν, ἔς τε
τὸν ἱππόδρομον εὐθὺς σπουδῇ συνέδραμον καὶ δεινὰ
συνεβόησαν.

ὡς οὖν πάντα τρόπον ἐξεμαίνετο, ἐπεβούλευσαν 29
αὐτῷ Κάσσιός τε Χαιρέας καὶ Κορνήλιος Σαβῖνος, a. C. 41
καίτοι χιλιαρχίας ἐν τῷ δορυφορικῷ ἔχοντες. συνώ-
μοσαν μὲν γὰρ πλείονες καὶ συνῄδεσαν τὸ πραττό-
μενον, ἐν οἷς ἦν ὅ τε Κάλλιστος καὶ ὁ ἔπαρχος· οἱ
δὲ αὐτόχειρες αὐτοῦ γενόμενοι ἐκεῖνοι ἦσαν. ἄλλως 2
τε γὰρ ἀρχαιότροπός τις ἀνὴρ ὁ Χαιρέας ἦν, καί τινα
καὶ ἰδίαν τῆς ὀργῆς αἰτίαν ἔσχε· γύννιν τε γὰρ
αὐτὸν καίπερ ἐρρωμενέστατον ἀνδρῶν ὄντα ὁ Γάιος
ἐπεκάλει, καὶ τὸ σύνθημα αὐτῷ, ὁπότε ἐς ἐκεῖνον
καθήκοι, Πόθον ἢ Ἀφροδίτην ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον
ἐδίδου. θεοπρόπιον δέ τι τῷ Γαΐῳ ὀλίγον ἔμπροσθεν 3
ἐγεγόνει φυλάττεσθαι Κάσσιον· καὶ ὁ μὲν ἐς Γάιον
Κάσσιον τὸν τότε τῆς Ἀσίας ἄρχοντα, ἐπειδὴ τὸ γένος
ἀπὸ τοῦ Κασσίου ἐκείνου τοῦ τὸν Καίσαρα ἀποκτεί-
ναντος εἶχεν, ὑποπτεύσας μετεπέμψατο αὐτὸν δεδε-
μένον, προέλεγε δ᾽ ἄρα αὐτῷ τὸ δαιμόνιον τοῦτον
τὸν Κάσσιον τὸν Χαιρέαν. Ἀπολλώνιός τέ τις Αἰγύ- 4
πτιος οἴκοι τε τὸ συμβὰν αὐτῷ προεῖπε, καὶ πεμφθεὶς
διὰ τοῦτ᾽ ἐς τὴν Ῥώμην προσήχθη τε αὐτῷ ἐν ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ τελευτήσειν ἔμελλε, καὶ ἀναβληθεὶς
ὡς καὶ μετ᾽ ὀλίγον κολασθησόμενος ἐσώθη. ἐπράχθη
δὲ ὧδε. ἑορτήν τινα ἐν τῷ παλατίῳ ἦγε καὶ θέαν 5
ἐπετέλει, κἀν τούτῳ καὶ αὐτὸς καὶ ἤσθιε καὶ ἔπινε
καὶ τοὺς ἄλλους εἱστία, ὅτε δὴ καὶ Πομπώνιος Σε-
κοῦνδος ὁ τότε ὑπατεύων ἐνεφορεῖτό τε ἅμα τῶν
σιτίων, παρὰ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ καθήμενος, καὶ ἐπι-
κύπτων συνεχῶς αὐτοὺς κατεφίλει. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς 6

ὁ Γάιος καὶ ὀρχήσασθαι καὶ τραγῳδίαν ὑποκρίνασθαι ἠθέλησεν, οὐκέθ' οἱ περὶ τὸν Χαιρέαν ὑπέμειναν, ἀλλὰ τηρήσαντες αὐτὸν ἐκ τοῦ θεάτρου ἐξελθόντα ἵνα τοὺς παῖδας θεάσηται, οὓς ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰωνίας τῶν πάνυ εὐγενῶν ἐπὶ τῷ τὸν ὕμνον τὸν ἐς ἑαυτὸν πεποιημένον ᾆσαι μετεπέμψατο δῆθεν,
7 ἀπέκτειναν ἐν στενωπῷ τινι ἀπολαβόντες. καὶ αὐτοῦ συμπεσόντος οὐδεὶς τῶν παρόντων ἀπέσχετο, ἀλλὰ καὶ νεκρὸν αὐτὸν ὄντα ὠμῶς ἐτίτρωσκον· καί τινες καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐγεύσαντο. τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα εὐθὺς ἔσφαξαν.

30 Γάιος μὲν δὴ ταῦτα ἐν ἔτεσι τρισὶ καὶ μησὶν ἐννέα ἡμέραις τε ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πράξας τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ὡς οὐκ ἦν θεὸς ἔμαθεν. ἐμνημόνευόν τε οἱ παρόντες τοῦ λεχθέντος ποτὲ ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν δῆμον "εἴθε ἕνα αὐχένα εἴχετε," ἐπιδεικνύντες αὐτῷ ὅτι ἐκεῖνος μὲν αὐχένα ἕνα, σφεῖς δὲ δὴ χεῖρας πολ-
2 λὰς ἔχοιεν. ἐπεὶ δὲ τὸ δορυφορικὸν ἐταράττετο καὶ διαθέοντες ἐπυνθάνοντο τίς Γάιον ἔσφαξεν, Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς ἀνὴρ ὑπατευκὼς θαυμαστὸν δή τινα τρόπον αὐτοὺς ἡσύχασεν, ἀνελθὼν ἐς περιφανές τι χωρίον καὶ ἐκβοήσας "εἴθε ἐγὼ αὐτὸν ἀπεκτόνειν." καταπλαγέντες γὰρ ἐπαύσαντο τοῦ θορύβου.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Ξ.

Τοῦ δὲ Γαΐου ὥς εἴπομεν ἀπαλλάξαντος φυλακὰς ἑκασταχόσε τῆς πόλεως οἱ ὕπατοι διαπέμψαντες τήν τε βουλὴν ἐς τὸ Καπιτώλιον ἤθροισαν, καὶ πολλαὶ καὶ ποικίλαι γνῶμαι ἐλέχθησαν· τοῖς μὲν γὰρ δημοκρατεῖσθαι τοῖς δὲ μοναρχεῖσθαι ἐδόκει, καὶ οἱ μὲν τὸν οἱ δὲ τὸν ᾑροῦντο. καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἡμέ- 2
ραν τὴν λοιπὴν καὶ τὴν νύκτα πᾶσαν κατέτριψαν μηδὲν τελειώσαντες. κἀν τούτῳ στρατιῶταί τινες ἐς τὸ παλάτιον, ὅπως τι συλήσωσιν, ἐσελθόντες εὗρον τὸν Κλαύδιον ἐν γωνίᾳ που σκοτεινῇ κατακεκρυμμένον, συνῆν τε γὰρ τῷ Γαΐῳ, καὶ τότε τὴν ταραχὴν 3
φοβηθεὶς ὑπέπτηξε, καὶ αὐτὸν τὸ μὲν πρῶτον ὡς καὶ ἄλλον τινὰ ὄντα ἢ ἔχοντά τι ἐξείλκυσαν, ἔπειτα δὲ γνωρίσαντες αὐτοκράτορα προσηγόρευσαν καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτὸν ἤγαγον, κἀκ τούτου μετὰ τῶν ἄλλων, οἷα τοῦ τε βασιλικοῦ γένους ὄντι καὶ ἐπιεικεῖ νομιζομένῳ, πᾶν τὸ κράτος αὐτῷ ἔδωκαν. οἱ δ' 4
ὕπατοι τέως μὲν ἄλλους τε καὶ δημάρχους πέμποντες ἀπηγόρευον αὐτῷ μηδὲν τοιοῦτον ποιεῖν, ἀλλ' ἐπί τε τῷ δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ καὶ τοῖς νόμοις γενέσθαι· ἐπεὶ δὲ αὐτοὺς οἱ συνόντες σφίσι στρατιῶται ἐγκατέλιπον, τότε δὴ καὶ αὐτοὶ ὡμολόγησαν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἐς τὴν αὐταρχίαν ἧκοντα ἦν αὐτῷ ἐψηφίσαντο.

οὕτω μὲν Τιβέριος Κλαύδιος Νέρων Γερμανικός, 2

ὁ τοῦ Δρούσου τοῦ τῆς Λιουίας παιδὸς υἱός, τὴν αὐ-
τοκράτορα ἀρχὴν ἔλαβε, μὴ πρὶν ἐν ἡγεμονίᾳ τινὶ
τὸ παράπαν ἐξητασμένος, πλὴν ὅτι μόνον ὑπάτευσεν·
ἦγε δὲ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. οὗτος τὴν μὲν
ψυχὴν οὐ φαῦλος ἐγένετο, ἀλλὰ ἀεὶ καὶ ἐν παιδείᾳ
ἤσκητο, ὥστε καὶ συγγράψαι τινά, τὸ δὲ δὴ σῶμα νοσώ-
δης, ὥστε καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς χερσὶν ὑποτρέμειν.
2 καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῷ φωνήματι ἐσφάλλετο, καὶ οὐ
πάντα ὅσα ἐς τὸ συνέδριον ἐσέφερεν αὐτὸς ἀνεγίγνω-
σκεν, ἀλλὰ τῷ ταμίᾳ, τήν γε πρώτην καὶ παρὼν ὥς
γε πλήθει, ἀναλέγεσθαι ἐδίδου. ὅσα δ' οὖν αὐτὸς
3 ἀνεγίγνωσκε, καθήμενος ὡς τὸ πολὺ ἐπελέγετο. καὶ
μέντοι καὶ δίφρῳ καταστέγῳ πρῶτος Ῥωμαίων ἐχρή-
σατο, καὶ ἐξ ἐκείνου καὶ νῦν οὐχ ὅτι οἱ αὐτοκράτορες
ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ὑπατευκότες διφροφορούμεθα·
πρότερον δὲ ἄρα ὅ τε Αὔγουστος καὶ ὁ Τιβέριος ἄλλοι
τέ τινες ἐν σκιμποδίοις, ὁποίοις αἱ γυναῖκες ἔτι καὶ
4 νῦν νομίζουσιν ἔστιν ὅτε, ἐφέροντο. οὐ μέντοι καὶ
διὰ ταῦθ' οὕτως, ὅσον ὑπό τε τῶν ἐξελευθέρων καὶ
ὑπὸ τῶν γυναικῶν αἷς συνῆν, ἐκακύνετο. περιφανέ-
στατα γὰρ τῶν ὁμοίων ἐδουλοκρατήθη τε ἅμα καὶ
ἐγυναικοκρατήθη· ἅτε γὰρ ἐκ παίδων ἔν τε νοση-
λείᾳ καὶ ἐν φόβῳ πολλῷ τραφείς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ
5 πλεῖον τῆς ἀληθείας εὐήθειαν προσποιησάμενος, ὅπερ
που καὶ αὐτὸς ἐν τῇ βουλῇ ὡμολόγησε, καὶ πολὺν
μὲν χρόνον τῇ τήθῃ τῇ Λιουίᾳ πολὺν δὲ καὶ τῇ μητρὶ
τῇ Ἀντωνίᾳ τοῖς τε ἀπελευθέροις συνδιαιτηθείς, καὶ
προσέτι καὶ ἐν συνουσίαις γυναικῶν πλείοσι γενόμε-
νος, οὐδὲν ἐλευθεροπρεπὲς ἐκέκτητο, ἀλλὰ καίπερ
καὶ τῶν Ῥωμαίων ἁπάντων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐ-
τῶν κρατῶν ἐδεδούλωτο. ἐπετίθεντο δ' αὐτῷ ἔν τε
6 τοῖς πότοις μάλιστα καὶ ἐν ταῖς μίξεσι· πάνυ γὰρ

ἀπλήστως ἀμφοτέροις σφίσι προσέκειτο, καὶ ἦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ εὐαλωτότατος. πρὸς δὲ καὶ δειλίαν εἶχεν, ὑφ' ἧς πολλάκις ἐκπληττόμενος οὐδὲν τῶν προσηκόντων ἐξελογίζετο. καὶ αὐτοῦ καὶ τοῦτο προσλαμβάνοντες οὐκ ἐλάχιστα κατειργάζοντο· ἐκεῖνόν τε 7
γὰρ ἐκφοβοῦντες ἐξεκαρποῦντο, καὶ τοῖς ἄλλοις τοσοῦτον δέος ἐνέβαλλον ὥσθ', ἵνα συλλαβὼν εἴπω, πολλοὶ ἐπὶ δεῖπνον ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὑπό τε τοῦ Κλαυδίου καὶ ὑπ' αὐτῶν καλούμενοι τὸν μὲν ὡς καὶ κατ' ἄλλο τι παρίεντο, πρὸς δὲ ἐκείνους ἐφοίτων.

τοιοῦτος οὖν δή τις, ὥς γε συνελόντι εἰπεῖν, ὢν 3
οὐκ ὀλίγα καὶ δεόντως ἔπραττεν, ὁσάκις ἔξω τε τῶν προειρημένων παθῶν ἐγίγνετο καὶ ἑαυτοῦ ἐκράτει. λέξω δὲ καὶ καθ' ἕκαστον ὧν ἐποίησε.

τὰ μὲν ψηφισθέντα οἱ εὐθὺς πάντα, πλὴν τῆς 2
τοῦ πατρὸς ἐπωνυμίας, ἐδέξατο, ταύτην γὰρ μετὰ ταῦτα προσέθετο, οὐ μέντοι καὶ παραυτίκα ἀλλ' ὀψὲ καὶ τριακοστῇ ἡμέρᾳ ἐς τὴν βουλὴν ἐσῆλθε. τόν τε γὰρ Γάιον οὕτως ὁρῶν ἀπολωλότα, καὶ πυνθανόμενός τινας ὡς καὶ βελτίονας ἑαυτοῦ πρὸς τὴν ἀρχὴν ὑπ' αὐτῆς προβεβλῆσθαι, οὐκ ἐθάρσει, ἀλλὰ τά τε 3
ἄλλα ἀκριβῶς ἐφυλάττετο, καὶ πάντας τοὺς προσιόντας οἱ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἐρευνᾶσθαι ἐποίει μή τι ξιφίδιον ἔχωσιν, ἔν τε τοῖς συμποσίοις πάντως τινὰς στρατιώτας συνόντας εἶχε. καὶ τοῦτο μὲν ἐξ ἐκείνου καταδειχθὲν καὶ δεῦρο ἀεὶ γίγνεται. ἡ δὲ δὴ ἔρευνα ἡ διὰ πάντων ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ ἐπαύσατο. τὸν μὲν οὖν 4
Χαιρέαν καί τινας ἄλλους, καίπερ πάνυ ἐπὶ τῷ τοῦ Γαΐου θανάτῳ ἡσθείς, ὅμως ἀπέκτεινεν· οὐ γὰρ ὅτι τὴν ἀρχὴν διὰ τὴν ἐκείνου πρᾶξιν εἰλήφει χάριν αὐτῷ ᾔδει, ἀλλ' ὅτι ἐτόλμησεν αὐτοκράτορα ἀποσφάξαι ἐδυσχέραινε, πόρρωθεν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐς ἀσφάλειαν προορώ-

μενος. ἔπραξε δὲ τοῦτο οὐχ ὡς καὶ τῷ Γαΐῳ τιμωρῶν,
5 ἀλλ' ὡς ἑαυτῷ ἐπιβουλεύσαντα αὐτὸν λαβών. καί οἱ ὁ
Σαβῖνος ἑκὼν ἐπαπέθανε, μὴ ἀξιώσας κολασθέντος αὐ-
τοῦ περιεῖναι. τοῖς γε μὴν ἄλλοις, οἳ τὴν δημοκρατίαν
ἐκφανῶς ἐσπούδασαν ἢ καὶ ἐπίδοξοι λήψεσθαι τὸ κρά-
τος ἐγένοντο, οὐχ ὅσον οὐκ ἐμνησικάκησεν, ἀλλὰ καὶ
τιμὰς καὶ ἀρχὰς ἔδωκεν· ἐκδηλότατα γὰρ καὶ ἐν τοῖς
πάντων πώποτε οὐ τῷ λόγῳ μόνον τὴν ἄδειάν σφισι,
κατὰ τὸν τῶν Ἀθηναίων ζῆλον ὡς ἔλεγεν, ὑπέσχετο,
6 ἀλλὰ καὶ τῷ ἔργῳ παρέσχε. τό τε ἔγκλημα τῆς ἀσε-
βείας ὁμοίως οὐκ ἐν τοῖς γράμμασι μόνοις ἀλλὰ καὶ
ἐν ταῖς πράξεσιν ἔπαυσε, καὶ οὐδένα διὰ τοιοῦτό τι
οὔτ' ἐπὶ τοῖς προτέροις οὔτ' ἐπὶ τοῖς ἔπειτα ἐκόλασε.
7 τούς γε μὴν ἀδικήσαντάς τι ἢ καὶ προπηλακίσαντας
αὐτὸν ἰδιώτην ὄντα, πολλοὶ δὲ ταῦτα ἄλλως τε ὡς
μηδενὸς λόγου ἄξιον, καὶ οἱ μὲν τῷ Τιβερίῳ οἱ δὲ
τῷ Γαΐῳ χαριζόμενοι, ἐπεποιήκεσαν, πλαστῷ μὲν
ἐγκλήματι οὐδενὶ μετῄει, εἰ μέντοι τι ἄλλο κακουρ-
4 γοῦντας εὕρισκε, καὶ δι' ἐκεῖνα ἐτιμωρεῖτο. τά τε
τέλη τὰ ἐπὶ τοῦ Γαΐου ἐσαχθέντα, καὶ τἆλλα ὅσα
ἐπηγορίαν τινὰ τῶν πραχθέντων ὑπ' αὐτοῦ εἶχε, κα-
τέλυσε μέν, οὐκ ἀθρόα δέ, ἀλλ' ὡς ἑκάστῳ πῃ προσ-
έτυχε. καὶ τοὺς ἐκπεσόντας ἀδίκως ὑπ' αὐτοῦ, τούς
τε ἄλλους καὶ τὰς ἀδελφάς, τήν τε Ἀγριππῖναν καὶ
τὴν Ἰουλίαν, καταγαγὼν τὰς οὐσίας σφίσιν ἀπέδωκε.
2 τῶν τε ἐκ τοῦ οἰκήματος, πλεῖστοι δὲ ἐδέδεντο, τοὺς
μὲν ἐπ' ἀσεβείᾳ τοιούτοις τέ τισιν ἑτέροις ἐγκλήμασιν
ἐμπεπτωκότας ἀπήλλαξε, τοὺς δ' ὄντως ἀδικοῦντας
ἐκόλασε· σφόδρα γὰρ ἀκριβῶς σφας ἐξήτασεν, ὅπως
μήθ' οἱ κακουργήσαντές τι διὰ τοὺς συκοφαντουμέ-
νους ἀφεθῶσι, μήθ' οὗτοι δι' ἐκείνους παραπόλων-
3 ται. καὶ καθ' ἑκάστην γε ὡς εἰπεῖν ἡμέραν, ἤτοι

μετὰ πάσης τῆς γερουσίας ἢ καὶ ἰδίᾳ, τὸ μὲν πλεῖστον
ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἤδη δὲ καὶ ἄλλοθι, ἐπὶ βήματος ἐδίκαζε·
καὶ γὰρ τὸ κατὰ τοὺς συνέδρους, ἐκλειφθὲν ἐξ οὗ ὁ
Τιβέριος ἐς τὴν νῆσον ἐξεχώρησεν, ἀνενεώσατο.
πολλάκις δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις τοῖς τε στρατηγοῖς, καὶ 4
μάλιστα τοῖς τὴν διοίκησιν ἔχουσι, συνεξητάζετο, καὶ
ὀλίγα παντελῶς τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις ἐπέτρεπε.
τά τε φάρμακα ἃ πολλὰ ἐν τοῦ Γαΐου εὑρέθη, καὶ
τὰ βιβλία τὰ τοῦ Πρωτογένους, ὃν καὶ ἀπέκτεινε, τά τε 5
γράμματα ἃ ἐπλάσσετο μὲν ὁ Γάιος κεκαυκέναι, εὑρέθη
δὲ ἐν τῷ βασιλικῷ ὄντα, τοῖς τε βουλευταῖς ἐπέδειξε,
καὶ ἔδωκε καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις τοῖς τε γράψασιν αὐτὰ
καὶ καθ᾽ ὧν ἐγέγραπτο ἀναγνῶναι, καὶ μετὰ τοῦτο
κατέφλεξε. τῆς τε γερουσίας ἀτιμῶσαι τὸν Γάιον
ἐθελησάσης ψηφισθῆναι μὲν αὐτοὺς ἐκώλυσεν, ἰδίᾳ
δὲ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ νυκτὸς ἁπάσας ἠφάνισε. καὶ 6
διὰ ταῦτα τὸ μὲν ὄνομα αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κα-
ταλόγῳ τῶν αὐτοκρατόρων ὧν μνήμην ἐπί τε τοῖς
ὅρκοις καὶ ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς ποιούμεθα, ὥσπερ οὐδὲ
τὸ τοῦ Τιβερίου, οὐ μέντοι καὶ ἐκ δόγματος ἀτιμίαν
οὐδέτερός σφων ὦφλε.

τὰ μὲν δὴ οὖν ὑπό τε τοῦ Γαΐου καὶ ὑφ᾽ ἑτέρων 5
δι᾽ ἐκεῖνον οὐκ ὀρθῶς γενόμενα ἀνέτρεψε, τῷ δὲ δὴ
Δρούσῳ τῷ πατρὶ τῇ τε Ἀντωνίᾳ τῇ μητρὶ ἱπποδρο-
μίαν ἐς τὰ γενέσια ἔδωκε, τὰς πανηγύρεις τὰς ἐς
ταὐτὸν αὐταῖς συμβαινούσας μεταθεὶς ἐς ἑτέρας ἡμέ-
ρας, ὅπως μὴ ἅμα ποιῶνται. τήν τε τήθην τὴν 2
Λιουίαν οὐ μόνον ἵππων ἀγῶσιν ἐτίμησεν ἀλλὰ καὶ
ἀπηθανάτισεν, ἄγαλμά τέ τι αὐτῆς ἐν τῷ Αὐγουστείῳ
ἱδρύσας καὶ τὰς θυσίας ταῖς ἀειπαρθένοις ἱεροποιεῖν
προστάξας, ταῖς τε γυναιξὶν ὅρκον τὸ ὄνομα αὐτῆς
ποιεῖσθαι κελεύσας. οὕτω δὲ δὴ τοὺς πατέρας ἀπο- 3

σεμνύνας αὐτὸς οὐδὲν ἔξω τῶν ὀνομάτων τῶν ἐς τὴν
ἀρχὴν φερόντων ἐδέξατο· ἐν γὰρ δὴ τῇ τοῦ Αὐγού-
στου νουμηνίᾳ, ἐν ᾗ ἐγεγέννητο, ἠγωνίζοντο μὲν
ἵπποι, οὐ δι' ἐκεῖνον δὲ ἀλλ' ὅτι ὁ τοῦ Ἄρεος ναὸς
ἐν ταύτῃ καθιέρωτο καὶ διὰ τοῦτο ἐτησίοις ἀγῶσιν
4 ἐτετίμητο. ἔν τε οὖν τούτοις ἐμετρίαζε καὶ προσα-
πηγόρευσε μήτε προσκυνεῖν τινα αὐτὸν μήτε θυσίαν
οἱ μηδεμίαν ποιεῖν. τά τε ἐπιβοήματα τὰ πολλὰ καὶ
ὑπέρογκα ἔπαυσε· καὶ εἰκόνα μίαν, καὶ ταύτην ἀργυ-
ρᾶν, ἀνδριάντας τε δύο χαλκοῦ τε καὶ λίθου ψηφι-
5 σθέντας αὐτῷ τὰ πρῶτα ἔλαβε. μάταια γὰρ πάντα
τὰ τοιαῦτα ἀναλώματα εἶναι, καὶ προσέτι πολλὴν μὲν
ζημίαν πολὺν δὲ καὶ ὄχλον τῇ γε πόλει παρέχειν
ἔλεγε· πάντες μὲν γὰρ οἱ ναοὶ πάντα δὲ καὶ τὰ ἄλλα
ἔργα καὶ ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἐπεπλήρωτο,
ὥστε καὶ περὶ ἐκείνων βουλεύσεσθαι ἔφη ἃ χρὴ
6 πρᾶξαι. τοῖς τε στρατηγοῖς τοὺς ἀγῶνας τοὺς ὁπλο-
μαχικοὺς ἀπηγόρευσε μὴ ποιεῖν, καὶ εἰ δή τις ἄλλος
αὐτοὺς ὁπουδήποτε ἐπιτελοίη, ἀλλὰ μήτι γε ὡς καὶ
ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας γιγνομένων σφῶν ἢ γρά-
φεσθαι ἢ καὶ λέγεσθαι ἐκέλευσε. καὶ οὕτω γε πάντα
ταῦτα κρίσει καὶ οὐκ ἐπιτηδεύσει ἔπραττεν ὥστε καὶ
7 ἄλλα ὁμοίως ἔνεμε. τὰς γοῦν θυγατέρας ἐν τῷ ἔτει
τούτῳ τὴν μὲν ἐγγυήσας Λουκίῳ Ἰουνίῳ Σιλανῷ, τὴν
δὲ ἐκδοὺς Γναίῳ Πομπηίῳ Μάγνῳ, οὐδὲν ἐξαίρετον
ἔπραξεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
8 ἐδίκασε καὶ ἡ βουλὴ ἠθροίσθη. τούς τε γαμβροὺς
τότε τε ἐν τοῖς εἴκοσιν ἀνδράσιν ἄρξαι καὶ μετὰ τοῦτο
πολιαρχῆσαι ἐν ταῖς ἀνοχαῖς ἐκέλευσε, ὀψέ τέ ποτε
πέντε ἔτεσι θᾶσσον τὰς ἄλλας ἀρχὰς αἰτῆσαί σφισιν
ἐπέτρεψε. τούτου δὲ δὴ τοῦ Πομπηίου ὁ Γάιος τὴν
9 τοῦ Μάγνου ἐπίκλησιν περιέκοψεν. ὀλίγου μὲν γὰρ

καὶ ἀπέσφαξεν αὐτὸν ὅτι οὕτως ὠνομάζετο· ἀλλὰ
τοῦτο μὲν καταφρονήσας ὡς καὶ παιδίου ἔτ' αὐτοῦ
ὄντος οὐκ ἐποίησε, τὴν δὲ δὴ πρόσρησιν κατέλυσεν,
εἰπὼν μὴ εἶναί οἱ ἀσφαλὲς Μάγνον τινὰ προσαγο-
ρεύεσθαι. ὅ γε μὴν Κλαύδιος καὶ ἐκεῖνο αὐτῷ τὸ
πρόσρημα ἀπέδωκε καὶ τὴν θυγατέρα προσσυνῴκισε.
ταῦτά τε οὖν ἐπιεικῶς ἔπραττε, καὶ τῶν ὑπάτων 6
ἐν τῷ συνεδρίῳ καταβάντων ποτὲ ἀπὸ τῶν δίφρων
ἵνα διαλεχθῶσιν αὐτῷ, προσεξανέστη τε καὶ ἀντι-
προσῆλθέ σφισιν, ἐπεὶ ἔν γε τῇ Νέᾳ πόλει καὶ παν-
τάπασιν ἰδιωτικῶς ἔζη· τά τε γὰρ ἄλλα ἑλληνικῶς 2
καὶ αὐτὸς καὶ οἱ συνόντες οἱ διῃτᾶτο, καὶ ἐν μὲν ταῖς
τῆς μουσικῆς θεωρίαις ἱμάτιον καὶ κρηπῖδας, ἐν δὲ δὴ
τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι πορφυρίδα καὶ στέφανον χρυσοῦν
ἐλάμβανε. καὶ μέντοι καὶ περὶ τὰ χρήματα θαυμαστὸς 3
ἐγένετο. ἀπηγόρευσε μὲν γὰρ ἀργύριον, ὅπερ ἐπί τε
τοῦ Αὐγούστου καὶ ἐπὶ τοῦ Γαΐου ἐγίγνετο, προσφέ-
ρειν, ἀπεῖπε δὲ μηδὲ κληρονόμον αὐτόν, ὅστις ἂν
συγγενεῖς ὁποιουσδήποτε αὐτῷ,... καταλείπειν, ...
τῶν προδημευθέντων ἐπί τε τοῦ Τιβερίου καὶ ἐπὶ
τοῦ Γαΐου τὰ μὲν αὐτοῖς τοῖς ἔτι περιοῦσι τὰ δὲ τοῖς
τέκνοις αὐτῶν ἀπέδωκεν. εἰθισμένου τε, εἰ καὶ ὁτιοῦν 4
περὶ τὰς πανηγύρεις ἔξω τοῦ νενομισμένου πραχθείη,
αὖθις αὐτάς, καθάπερ εἴρηταί μοι, γίγνεσθαι, καὶ
πολλάκις τούτου καὶ τρίτον καὶ τέταρτον πέμπτον τε,
καὶ δέκατον ἔστιν ὅτε, τὸ μέν τι κατὰ τύχην, τὸ δὲ
δὴ πλεῖστον ἐκ παρασκευῆς τῶν ὠφελουμένων ἀπ'
αὐτοῦ, συμβαίνοντος, νόμῳ μὲν ἔταξε μίαν ἡμέραν 5
τοὺς ἀγῶνας τῶν ἵππων δεύτερον γίγνεσθαι, ἔργῳ
δὲ καὶ τοῦτο ὡς πλήθει ἐπέσχεν· οὐδὲν γὰρ ἔτι ῥᾳ-
δίως, ἅτε μηδὲν μέγα ἀποκερδαίνοντες, οἱ τεχνώμενοι
αὐτὸ ἐπλημμέλουν. τούς τε Ἰουδαίους πλεονάσαντας 6

αὖθις, ὥστε χαλεπῶς ἂν ἄνευ ταραχῆς ὑπὸ τοῦ ὄχλου
σφῶν τῆς πόλεως εἰρχθῆναι, οὐκ ἐξήλασε μέν, τῷ δὲ
δὴ πατρίῳ βίῳ χρωμένους ἐκέλευσε μὴ συναθροί-
ζεσθαι. τάς τε ἑταιρείας ἐπαναχθείσας ὑπὸ τοῦ
7 Γαΐου διέλυσε, καὶ ὁρῶν μηδὲν ὄφελος ὂν ἀπαγο-
ρεύεσθαί τινα τῷ πλήθει μὴ ποιεῖν, ἂν μὴ καὶ ὁ
καθ' ἡμέραν αὐτῶν βίος μεταρρυθμισθῇ, τά τε κα-
πηλεῖα ἐς ἃ συνιόντες ἔπινον κατέλυσε, καὶ προσ-
έταξε μήτε κρέας που ἑφθὸν μήθ' ὕδωρ θερμὸν πιπρά-
σκεσθαι, καί τινας ἐπὶ τούτῳ μὴ πειθαρχήσαντας
8 ἐκόλασεν. ἀπέδωκε μὲν οὖν καὶ ταῖς πόλεσι τοὺς
ἀνδριάντας οὓς ὁ Γάιος ἐξ αὐτῶν μετεπέπεμπτο, ἀπέ-
δωκε δὲ καὶ τοῖς Διοσκόροις τὸν νεὼν τῷ τε Πομ-
πηίῳ τὴν τοῦ θεάτρου μνήμην· καὶ αὐτῷ καὶ τὸ τοῦ
Τιβερίου ὄνομα ἐν τῇ σκηνῇ προσθεὶς ἔγραψεν,
9 ἐπειδὴ καυθεῖσαν αὐτὴν ἀπῳκοδομήκει. τὸ γὰρ
ἑαυτοῦ ἐκείνῃ μέν, οὐχ ὅτι κατεσκεύασεν ἀλλ' ὅτι
καὶ καθιέρωσεν αὐτήν, ἄλλῳ δὲ οὐδενὶ ἐνεκόλαψεν.
οὐ μὴν οὐδὲ τῇ στολῇ τῇ ἐπινικίῳ παρὰ πᾶσαν τὴν
πανήγυριν, καίτοι ψηφισθέν, ἐχρήσατο, ἀλλ' ἔθυσεν
ἐν αὐτῇ μόνον, τὰ δὲ ἄλλα ἐν τῷ περιπορφύρῳ
7 ἱματίῳ διῴκησεν. ἐσήγαγε δὲ ἐς τὴν ὀρχήστραν ἄλ-
λους τε καὶ ἱππέας καὶ γυναῖκας τῶν ὁμοίων, οἵπερ
που καὶ ἐπὶ τοῦ Γαΐου τοῦτο ποιεῖν εἰώθεσαν, οὐχ
ὅτι καὶ ἔχαιρέ σφισιν, ἀλλ' ἐς ἔλεγχον τῶν γεγονό-
των· αὖθις γοῦν οὐδεὶς αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ ἐπί γε
2 τοῦ Κλαυδίου ἐξητάσθη. τήν τε πυρρίχην ἣν οἱ παῖ-
δες οἱ ὑπὸ τοῦ Γαΐου μεταπεμφθέντες ἤσκουν, ἐκεῖ-
νοι μὲν ἅπαξ ὠρχήσαντο, καὶ ἐπὶ τούτῳ πολιτείᾳ
τιμηθέντες ἀπεπέμφθησαν, ἄλλοι δὲ αὖθις ἐκ τῆς
3 θεραπείας ἐπεδείχθησαν. ἐν μὲν δὴ τῷ θεάτρῳ ταῦτ'
ἐγένετο, ἐν δὲ τῷ ἱπποδρόμῳ κάμηλοί τε ἅπαξ καὶ

ἵπποι δωδεκάκις ἠγωνίσαντο, ἄρκτοι τε τριακόσιαι
καὶ Λιβυκὰ θηρία ἴσα αὐταῖς ἐσφάγη. καὶ ἑώρων
μέν που πρότερον ἐν αὐτῷ ἰδίᾳ καὶ κατὰ σφᾶς ὡς
ἕκαστοι, τό τε βουλεῦον καὶ τὸ ἱππεῦον καὶ ὁ ὅμι-
λος, ἀφ᾽ οὗπερ τοῦτ᾽ ἐνομίσθη, οὐ μέντοι καὶ τετα-
γμένα σφίσι χωρία ἀπεδέδεικτο· ἀλλὰ τότε ὁ Κλαύ- 4
διος τήν τε ἕδραν τὴν νῦν οὖσαν τοῖς βουλευταῖς
ἀπέκρινε, καὶ προσέτι τοῖς ἐθέλουσί σφων ἑτέρωθί
που καὶ ἔν γε ἰδιωτικῇ ἐσθῆτι θεάσασθαι ἐπέτρεψε.
ποιήσας δὲ ταῦτα τήν τε γερουσίαν μετὰ τῶν γυναι-
κῶν καὶ τοὺς ἱππέας τάς τε φυλὰς εἱστίασε. καὶ 8
μετὰ τοῦτο τῷ τε Ἀντιόχῳ τὴν Κομμαγηνὴν ἀπέδω-
κεν, ὁ γὰρ Γάιος, καίπερ αὐτός οἱ δοὺς αὐτήν, ἀφῄ-
ρητο, καὶ τὸν Μιθριδάτην τὸν Ἴβηρα, ὃν ὁ Γάιος
μεταπεμψάμενος ἐδεδέκει, οἴκαδε πρὸς ἀνάληψιν τῆς
ἀρχῆς ἀπέπεμψεν. ἄλλῳ τέ τινι Μιθριδάτῃ, τὸ γένος 2
ἀπ᾽ ἐκείνου τοῦ πάνυ ἔχοντι, τὸν Βόσπορον ἐχαρί-
σατο, καὶ τῷ Πολέμωνι χώραν τινὰ ἀντ᾽ αὐτοῦ Κιλι-
κίας ἀντέδωκε. τῷ γὰρ Ἀγρίππᾳ τῷ Παλαιστίνῳ
συμπράξαντί οἱ τὴν ἡγεμονίαν, ἔτυχε γὰρ ἐν τῇ
Ῥώμῃ ὤν, τήν τε ἀρχὴν προσεπηύξησε καὶ τιμὰς
ὑπατικὰς ἔνειμε. τῷ τε ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἡρώδῃ τό τε 3
στρατηγικὸν ἀξίωμα καὶ δυναστείαν τινὰ ἔδωκε, καὶ
ἔς τε τὸ συνέδριον ἐσελθεῖν σφισι καὶ χάριν οἱ ἑλλη-
νιστὶ γνῶναι ἐπέτρεψε.

ταῦτα μὲν οὖν αὐτοῦ τε τοῦ Κλαυδίου ἔργα ἦν 4
καὶ ὑφ᾽ ἁπάντων ἐπῃνεῖτο· ἐπράχθη δὲ καὶ ἄλλ᾽
ἄττα τότε, οὐχ ὁμοιότροπα, ὑπό τε τῶν ἐξελευθέρων
αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῆς γυναικὸς Οὐαλερίας Μεσσαλίνης.
αὕτη μὲν γὰρ τὴν Ἰουλίαν τὴν ἀδελφιδῆν αὐτοῦ, 5
ὀργισθεῖσά τε ἅμα ὅτι μήτε ἐτιμᾶτο ὑπ᾽ αὐτῆς μήτε
ἐκολακεύετο, καὶ ζηλοτυπήσασα ὅτι περικαλλής τε ἦν

καὶ μόνη τῷ Κλαυδίῳ πολλάκις συνεγίγνετο, ἐξώ-
ρισεν, ἐγκλήματα αὐτῇ ἄλλα τε καὶ μοιχείας παρα-
σκευάσασα, ἐφ᾽ ᾗ καὶ ὁ Σενέκας ὁ Ἄννιος ἔφυγε,
καὶ ὕστερόν γε οὐ πολλῷ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτήν.
6 ἐκεῖνοι δὲ καὶ τὰς τιμὰς αὐτὸν τὰς ἐπινικίους ἐπὶ
τοῖς ἐν τῇ Μαυριτανίᾳ πραχθεῖσι δέξασθαι ἔπεισαν,
οὐχ ὅτι τι κατορθώσαντα, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐν τῇ ἀρχῇ πω
7 ὄντα ὅτε διεπολεμήθη. καίτοι καὶ τούτῳ τῷ ἔτει ὅ
τε Γάλβας ὁ Σουλπίκιος Μαυρουσίους ἐκράτησε, καὶ
Πούπλιος Γαβίνιος Χάττους νικήσας τά τε ἄλλα εὐδο-
κίμησε, καὶ ἀετὸν στρατιωτικὸν ὃς μόνος ἔτι παρ᾽
αὐτοῖς ἐκ τῆς Οὐάρου συμφορᾶς ἦν ἐκομίσατο, ὡς
καὶ ἀληθὲς ὄνομα αὐτοκράτορος ἀπ᾽ ἀμφοτέρων σφῶν
τὸν Κλαύδιον λαβεῖν.

9 τῷ δὲ ἐχομένῳ οἱ αὐτοὶ αὖθις Μαῦροι πολεμή-
a. C. 42 σαντες κατεστράφησαν. Σουητώνιος μὲν γὰρ Παυλῖ-
νος, ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων ὤν, τὴν χώραν αὐτῶν
μέχρι τοῦ Ἄτλαντος ἀντικατέδραμε, Γναῖος δὲ Ὁσίδιος
Γέτας ἐκ τῶν ὁμοίων μετ᾽ ἐκεῖνον στρατεύσας ἐπὶ
τὸν Σάλαβον τὸν στρατηγόν σφων εὐθὺς ὥρμησε,
2 καὶ ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ ἅπαξ καὶ δεύτερον. ἐπειδή
τε ἐκεῖνος, καταλιπών τινας πρὸς τοῖς μεθορίοις εἴρ-
γειν τοὺς ἐπιδιώξοντας, πρὸς τὰ ψαμμώδη ἀπέφυγεν,
ἐτόλμησεν ἐπισπέσθαι οἱ, καὶ ἀντικαταστήσας πρὸς
τοὺς ἐφεδρεύοντας μέρος τοῦ στρατοῦ προήει, συσκευ-
3 ασάμενος ὕδωρ ὅσον ἐνεδέχετο. ὡς δὲ τοῦτό τε ἐπέ-
λειπε καὶ ἄλλο οὐχ εὑρίσκετο, ἐν παντὶ κακοῦ ἐγένετο·
οἱ μὲν γὰρ βάρβαροι ἄλλως τε ἐπὶ μακρότατον πρὸς
τὸ δίψος ὑπὸ τοῦ ἔθους ἀντέχοντες, καὶ πάντως τι
ὕδωρ ἐμπειρίᾳ τῶν χωρίων ποριζόμενοι, διεγίγνοντο,
τοῖς δὲ δὴ Ῥωμαίοις ἐκ τῶν ἐναντίων ἀδύνατον μὲν
4 προχωρῆσαι, χαλεπὸν δὲ καὶ ὑποστρέψαι ἦν. ἀπο-

ροῦντα οὖν αὐτὸν ὅ,τι χρὴ πρᾶξαι, ἀνέπεισέ τις τῶν
ἐπιχωρίων τῶν ἐνσπόνδων ἐπῳδαῖς τέ τισι καὶ μαγ-
γανείαις χρήσασθαι, λέγων πολλάκις σφίσιν ἐκ τοῦ
τοιούτου πολὺ ὕδωρ δεδόσθαι· καὶ αὐτῷ παραχρῆμα
τοσοῦτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρρύη ὥστε καὶ τὸ δίψος
ἐξακέσασθαι καὶ τοὺς πολεμίους προσκαταπλῆξαι,
νομίσαντας τὸ θεῖόν οἱ ἐπικουρεῖν. καὶ οἱ μὲν ἐκ 5
τούτου ἐθελονταί τε ὡμολόγησαν καὶ κατελύσαντο·
πραχθέντων δὲ τούτων ὁ Κλαύδιος διχῇ τοὺς Μαύ-
ρους τοὺς ὑπηκόους ἔνειμεν, ἔς τε τὰ περὶ Τέγγιν
καὶ ἐς τὰ περὶ Καισάρειαν, ἀφ' ὧνπερ καὶ ὀνομά-
ζονται, καὶ δύο ἄρχουσιν ἱππεῦσι προσέταξε. κἀν 6
τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ καὶ τῆς Νουμιδίας τινὰ ἐπο-
λεμήθη τε ὑπὸ τῶν προσοίκων βαρβάρων, καὶ ἔπειτα
κρατηθέντων αὐτῶν μάχαις κατέστη.

ὑπάτευε δὲ ὁ Κλαύδιος μετὰ Γαΐου Λάργου, καὶ 10
ἐκείνῳ μὲν δι' ἔτους ἄρξαι ἐφῆκεν, αὐτὸς δὲ δύο
μησὶ καὶ τότε τὴν ἀρχὴν ἔσχε. καὶ περί τε τῶν τοῦ
Αὐγούστου πράξεων τούς τε ἄλλους ὥρκωσε καὶ αὐ-
τὸς ἐπιστώθη, περὶ γὰρ τῶν ἑαυτοῦ οὐδενὶ τὸ πα-
ράπαν τοῦτο ποιῆσαι ἐπέτρεψε, καὶ ἐξιὼν ἐκ τῆς
ἀρχῆς αὖθις ὤμοσεν ὥσπερ οἱ ἄλλοι. καὶ ταῦτα μὲν 2
ἀεὶ ὁσάκις ὑπάτευσεν ἐγένετο· τότε δὲ λόγους τινὰς
ἐν τῇ νουμηνίᾳ τοῦ τε Αὐγούστου καὶ τοῦ Τιβερίου
κατὰ δόγμα ἀναγιγνωσκομένους, ὥστε καὶ μέχρι τῆς
ἑσπέρας τοὺς βουλευτὰς παρατείνεσθαι, ἔπαυσεν,
ἀρκοῦν εἶναι φήσας ἐν ταῖς στήλαις αὐτοὺς ἐγγεγρά-
φθαι. ἐπεί τέ τινες τῶν στρατηγῶν τῶν τὴν διοίκη- 3
σιν ἐγκεχειρισμένων αἰτίαν ἔλαβον, οὐκ ἐπεξῆλθε
μέν σφισι, πιπράσκουσι δέ τινα καὶ μισθοῦσιν ἐπι-
φοιτήσας πάνθ' ὅσα ἐνόμιζε μὴ καλῶς γίγνεσθαι
διώρθωσε· καὶ τοῦτο καὶ αὖθις πολλάκις ἐποίησεν.

4 ἀνωμάλως δὲ δὴ οἱ στρατηγοὶ ἀπεδείκνυντο· καὶ γὰρ
τεσσαρεσκαίδεκα καὶ ὀκτωκαίδεκα, διὰ μέσου τε, ὥς
που καὶ συνέπεσεν, ἐγίγνοντο. τοῦτό τε οὖν περὶ
τὴν διοίκησιν ἔπραξε, καὶ τρεῖς ἄνδρας τῶν ἐστρα-
τηγηκότων πράκτορας τῶν τῷ δημοσίῳ ὀφειλομένων
κατέστησε, καὶ ῥαβδούχους καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν
11 αὐτοῖς δούς. λιμοῦ τε ἰσχυροῦ γενομένου, οὐ μόνον
τῆς ἐν τῷ τότε παρόντι ἀφθονίας τῶν τροφῶν ἀλλὰ
καὶ τῆς ἐς πάντα τὸν μετὰ ταῦτα αἰῶνα πρόνοιαν
2 ἐποιήσατο. ἐπεσάκτου γὰρ παντὸς ὡς εἰπεῖν τοῦ
σίτου τοῖς Ῥωμαίοις ὄντος, ἡ χώρα ἡ πρὸς ταῖς τοῦ
Τιβέριδος ἐκβολαῖς, οὔτε κατάρσεις ἀσφαλεῖς οὔτε
λιμένας ἐπιτηδείους ἔχουσα, ἀνωφελές σφισι τὸ κρά-
τος τῆς θαλάσσης ἐποίει· ἔξω γὰρ τῶν τῇ τε ὥρᾳ
ἐσκομισθέντων καὶ ἐς τὰς ἀποθήκας ἀναχθέντων οὐ-
δὲν τὴν χειμερινὴν ἐσεφοίτα, ἀλλ' εἴ τις παρεκινδύ-
3 νευσε, κακῶς ἀπήλλασσε. τοῦτ' οὖν συνιδὼν λιμένα
τε κατασκευάσαι ἐπεχείρησεν, οὐδ' ἀπετράπη καίπερ
τῶν ἀρχιτεκτόνων εἰπόντων αὐτῷ, πυθομένῳ πόσον
τὸ ἀνάλωμα ἔσοιτο, ὅτι οὐ θέλεις αὐτὸν ποιῆσαι·
οὕτως ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ δαπανήματος ἀναχαι-
τισθῆναι αὐτόν, εἰ προπύθοιτο αὐτό, ἤλπισαν· ἀλλὰ
καὶ ἐνεθυμήθη πρᾶγμα καὶ τοῦ φρονήματος καὶ τοῦ
4 μεγέθους τοῦ τῆς Ῥώμης ἄξιον καὶ ἐπετέλεσε. τοῦτο
μὲν γὰρ ἐξορύξας τῆς ἠπείρου χωρίον οὐ σμικρόν,
τὸ πέριξ πᾶν ἐκρηπίδωσε καὶ τὴν θάλασσαν ἐς αὐτὸ
ἐσεδέξατο· τοῦτο δὲ ἐν αὐτῷ τῷ πελάγει χώματα
ἑκατέρωθεν αὐτοῦ μεγάλα χώσας θάλασσαν ἐνταῦθα
πολλὴν περιέβαλε, καὶ νῆσον ἐν αὐτῇ πύργον τε ἐπ'
5 ἐκείνῃ φρυκτωρίαν ἔχοντα κατεστήσατο. ὁ μὲν οὖν
λιμὴν ὁ καὶ νῦν οὕτω κατά γε τὸ ἐπιχώριον ὀνομα-
ζόμενος ὑπ' ἐκείνου τότε ἐποιήθη· τὴν δὲ δὴ λίμνην

τὴν Φουκίνην τὴν τῶν Μαρσῶν ἠθέλησε μὲν ἐς τὸν Λῖριν ἐξαγαγεῖν, ὅπως ἥ τε χώρα ἡ περὶ αὐτὴν γεωργῆται καὶ ὁ ποταμὸς ναυσίπορος μᾶλλον γένηται, μάτην δὲ δὴ ἐδαπανήθη.

ἐνομοθέτησε μὲν οὖν καὶ ἄλλα τινά, ὧν οὐδεμία 6
μοι [ἄλλη] ἀνάγκη μνημονεῦσαί ἐστι, κατέδειξε δὲ
καὶ τάδε, τούς τε κληρωτοὺς ἄρχοντας πρὸ τῆς τοῦ
Ἀπριλίου νουμηνίας, ἐπειδήπερ ἐπὶ πολὺ ἐν τῷ ἄστει
ἐνεχρόνιζον, ἀφορμᾶσθαι, καὶ τοὺς αἱρετοὺς μηδε-
μίαν οἱ χάριν ἐν τῷ συνεδρίῳ γιγνώσκειν, ὅπερ κατά 7
τι ἔθος ἐποίουν, εἰπὼν ὅτι οὐχ οὗτοι ἐμοὶ χάριν
ἔχειν ὀφείλουσιν ὥσπερ ἐσπουδαρχηκότες, ἀλλ᾽ ἐγὼ
τούτοις ὅτι μοι τὴν ἡγεμονίαν προθύμως συνδιαφέ-
ρουσι· καὶ ἄν γε καὶ καλῶς ἄρξωσι, πολὺ μᾶλλον
αὐτοὺς ἐπαινέσω. τοῖς μὲν οὖν ὑπ᾽ ἀσθενείας βίου 8
μὴ δυναμένοις βουλεύειν ἐφίει παρίεσθαι, ἔκ τε τῶν
ἱππέων τινὰς ἐς τὰς δημαρχίας ἐσεδέχετο· τοὺς δ᾽
ἄλλους καὶ πάνυ πάντας ἐπηνάγκαζεν ἐς τὸ βουλευ-
τήριον, ὁσάκις ἂν ἐπαγγελθῇ σφισι, συμφοιτᾶν. καὶ
ἐπὶ μὲν τούτῳ οὕτως ἰσχυρῶς τοῖς μὴ πειθαρχοῦσιν
ἐπετίμα ὥστε τινὰς ἑαυτοὺς ἀναχρήσασθαι, ἐς δὲ δὴ 12
τὰ ἄλλα κοινὸς καὶ ἐπιεικὴς πρὸς αὐτοὺς ἦν, κάμνον-
τάς τε ἐπεσκέπτετο, καὶ ἑορτάζουσί σφισι συνεγίγνετο.
δημάρχου τέ τινος πληγὰς δούλῳ αὐτοῦ δόντος δημοσίᾳ 2
αὐτὸν μὲν οὐδὲν κακὸν εἰργάσατο, τοὺς δ᾽ ὑπηρέτας
αὐτοῦ ἀφελόμενος ἔπειτα καὶ ἐκείνους οὐ πολλῷ ὕστε-
ρον ἀπέδωκε. δοῦλόν τε ἕτερον αὐτοῦ, ὅτι τινὰ τῶν
ἐπιφανῶν ὕβρισεν, ἐς τὴν ἀγορὰν πέμψας ἀπεμαστί-
γωσε. κἀν τῷ συνεδρίῳ αὐτὸς μὲν ἐξανίστατο, εἴ ποτε 3
ἐπὶ πολὺ οἱ ἄλλοι εἱστήκεσαν· καθήμενος γάρ, ὥσπερ
εἶπον, ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας πολλάκις ἀνεγίγνωσκέ τινα
αἰτούμενος· Λουκίῳ δὲ δὴ Σύλλᾳ καὶ ἐς τὸ τῶν

στρατηγῶν βάθρον, ὅτι μὴ δυνηθείς ποτε ὑπὸ γήρως
ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἕδρας ἐπακοῦσαί τινα ἀνέστη, καθί-
ζεσθαι ἐπέτρεψεν. ἔν τε τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ αὐτοκράτωρ
4 τῷ προτέρῳ ἔτει ἀπεδείχθη, αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἐξαί-
ρετον ἔπραξε, πλὴν ὅτι τοῖς δορυφόροις πέντε καὶ
εἴκοσι δραχμὰς ἔδωκε, καὶ τοῦτο ἔπειτα κατ' ἔτος
ἐποίησε· τῶν μέντοι στρατηγῶν τινες ἐθελονταὶ
καὶ ἀπ' οὐδενὸς ψηφίσματος ἐκείνην τε τὴν ἡμέραν
καὶ τὰ γενέθλια τὰ τῆς Μεσσαλίνης δημοσίᾳ ἐτίμων.
5 οὐ γάρ που καὶ πάντες αὐτὰ ἐποίουν, ἀλλ' ὅσοι ἐβού-
λοντο· τοσαύτην ἄδειαν εἶχον. οὕτω τε ὡς ἀληθῶς
ἐς πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμετρίαζεν ὥστε γεννηθέντος
αὐτῷ υἱέος, ὃς τότε μὲν Κλαύδιος Τιβέριος Γερμα-
νικὸς ὕστερον δὲ καὶ Βρεττανικὸς ἐπωνομάσθη, οὔτ'
ἄλλο τι ἐπιφανὲς ἔπραξεν οὔτ' Αὔγουστον αὐτὸν ἢ
τήν γε Μεσσαλῖναν Αὔγουσταν ἐπικληθῆναι ἐφῆκεν.
13 ἐτίθει μὲν οὖν συνεχῶς μονομαχίας ἀγῶνας·
πάνυ γὰρ σφισιν ἔχαιρεν, ὥστε καὶ αἰτίαν ἐπὶ τούτῳ
σχεῖν· ἀπώλλυντο δὲ θηρία μὲν ἐλάχιστα ἄνθρωποι
δὲ πολλοί, οἱ μὲν ἀλλήλοις μαχόμενοι οἱ δὲ καὶ ὑπ'
2 ἐκείνων ἀναλούμενοι. τοὺς γὰρ δούλους τούς τε
ἀπελευθέρους τοὺς ἐπί τε τοῦ Τιβερίου καὶ ἐπὶ τοῦ
Γαΐου τοῖς δεσπόταις σφῶν ἐπιβουλεύσαντας, τούς
τε τὴν ἄλλως συκοφαντήσαντάς τινας ἢ καὶ καταψευ-
δομαρτυρήσαντάς τινων, δεινῶς ἐμίσει, καὶ αὐτῶν
τοὺς μὲν πλείους οὕτως ἀνήλισκε, τοὺς δὲ ἑτερόν
τινα τρόπον ἐκόλαζε, πολλοὺς δὲ καὶ τοῖς δεσπόταις
3 αὐτοῖς ἐπὶ τιμωρίᾳ παρεδίδου. τοσοῦτον δ' οὖν τὸ
πλῆθος τῶν ἐν τῷ κοινῷ θνησκόντων ἐγίγνετο ὥστε
καὶ τὸν τοῦ Αὐγούστου ἀνδριάντα τὸν ἐν τῷ χωρίῳ
ἐκείνῳ ἱδρυμένον ἑτέρωσέ ποι μετενεχθῆναι τοῦ δὴ
μήτε ἐφορᾶν αὐτὸν τοὺς φόνους νομίζεσθαι μήτε ἀεὶ

κατακαλύπτεσθαι. καὶ ἐπὶ μὲν τούτῳ γέλωτα ὤφλίσκανεν, εἰ δὴ ὅσα τὸν χαλκὸν τὸν ἀναίσθητον δοκεῖν ὁρᾶν ἀπηξίου, τούτων αὐτὸς διεπίμπλατο· τά τε 4
γὰρ ἄλλα καὶ τοὺς διὰ μέσου τῆς θέας παρὰ τὸν τοῦ ἀρίστου καιρὸν κατακοπτομένους ἥδιστα ἐθεώρει, καίτοι λέοντα δεδιδαγμένον ἀνθρώπους ἐσθίειν καὶ πάνυ γε διὰ τοῦτο τῷ πλήθει ἀρέσκοντα ἀποκτείνας ὡς οὐ προσῆκον ὂν τοιοῦτό τι θέαμα ὁρᾶν Ῥωμαίους·
ὅτι δὲ δή σφισι κοινῶς τε ἐν τῇ θέᾳ συνῆν καὶ πα- 5
ρεῖχεν ὅσα ἐβούλοντο, καὶ κήρυξι μὲν ἐλάχιστα ἐχρῆτο, τὰ δὲ δὴ πλείω ἐς σανίδας γράφων διεδήλου, σφόδρα ἐπῃνεῖτο.

ἐθισθεὶς δ' οὖν αἵματος καὶ φόνων ἀναπίμπλα- 14
σθαι προπετέστερον καὶ ταῖς ἄλλαις σφαγαῖς ἐχρήσατο. αἴτιοι δὲ τούτου οἵ τε Καισάρειοι καὶ ἡ Μεσσαλῖνα ἐγένοντο· ὁπότε γὰρ ἀποκτεῖναί τινα ἐθελήσειαν, ἐξεφόβουν αὐτόν, κἀκ τούτου πάνθ' ὅσα
ἐβούλοντο ποιεῖν ἐπετρέποντο. καὶ πολλάκις γε ἐξα- 2
πιναίως ἐκπλαγεὶς καὶ κελεύσας τινὰ ἐκ τοῦ παραχρῆμα περιδεοῦς ἀπολέσθαι, ἔπειτα ἀνενεγκὼν καὶ ἀναφρονήσας ἐπεζήτει τε αὐτόν, καὶ μαθὼν τὸ γεγονὸς ἐλυπεῖτό τε καὶ μετεγίγνωσκεν. ἤρξατο δὲ τῶν φό-
νων τούτων ἀπὸ Γαΐου Ἀππίου Σιλανοῦ. τοῦτον 3
γὰρ εὐγενέστατόν τε ὄντα καὶ τῆς Ἰβηρίας τότε ἄρχοντα μεταπεμψάμενος ὥς τι αὐτοῦ δεόμενος, καὶ τήν τε μητέρα οἱ τὴν τῆς Μεσσαλίνης συνοικίσας, καὶ αὐτὸν ἔν τε τοῖς φιλτάτοις καὶ ἐν τοῖς συγγενεστάτοις χρόνον τινὰ τιμήσας, ἔπειτ' ἐξαίφνης ἔσφαξεν, ὅτι τῇ τε Μεσσαλίνῃ προσέκρουσεν οὐκ ἐθελήσας αὐτῇ συγγενέσθαι πορνικωτάτῃ τε καὶ ἀσελγεστάτῃ οὔσῃ, καὶ τῷ Ναρκίσσῳ τῷ ἀπελευθέρῳ αὐτοῦ δι'
ἐκείνην. καὶ οὐ γὰρ εἶχον οὔτ' ἀληθὲς οὔτε πιθα- 4

νόν τι κατ' αὐτοῦ εἰπεῖν, συνέπλασεν ὄναρ ὁ Νάρκισσος ὡς σφαττόμενον τὸν Κλαύδιον ὑπὸ τοῦ Σιλανοῦ αὐτοχειρίᾳ ἰδών, καὶ αὐτός τε εὐθὺς ὑπὸ τὴν ἕω ἐν τῇ εὐνῇ οἱ ἔτ' ὄντι ὑπότρομος διηγήσατο, καὶ ἡ Μεσσαλῖνα παραλαβοῦσα ἐδείνωσε.

15 καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐξ ἐνυπνίου παραπώλετο, τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ οὐκέτι χρηστὴν ἐλπίδα οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ Κλαυδίου ἔσχον, ἀλλ' εὐθὺς αὐτῷ ἄλλοι τε καὶ Ἄννιος Οὐινικιανὸς ἐπεβούλευσεν. οὗτός τε γὰρ ἐκ τῶν ἐς τὴν ἡγεμονίαν μετὰ τὸν τοῦ Γαΐου θάνατον προβληθέντων ἦν, καί τι καὶ ἐκ τούτου δεδιὼς ἐνεωτέρισεν·
2 ἐπειδή τε οὐδεμίαν ἰσχὺν ἐκέκτητο, ἔπεμψε πρὸς Φούριον Κάμιλλον Σκριβωνιανὸν τῆς τε Δελματίας ἄρχοντα καὶ δύναμιν συχνὴν πολιτικὴν καὶ ξενικὴν ἔχοντα, καὶ προσανέπεισεν αὐτὸν καὶ καθ' ἑαυτὸν διανοούμενον ἐπαναστῆναι, ἄλλως τε καὶ ὅτι
3 ἐπίδοξος αὐταρχήσειν ἐγεγόνει. πράξαντος δὲ αὐτοῦ τοῦτο συχνοὶ μὲν καὶ βουλευταὶ καὶ ἱππεῖς πρὸς αὐτὸν ὥρμησαν . . . οἱ γὰρ στρατιῶται, τοῦ Καμίλλου τό τε τοῦ δήμου σφίσιν ὄνομα προτείνοντος καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν ἀποδώσειν ὑπισχνουμένου, ὑπώπτευσαν πράγματα αὖθις καὶ στάσεις ἕξειν, καὶ οὐκέτ' αὐτῷ ἐπείσθησαν. καὶ ὁ μὲν ἐκ τούτου φοβηθείς σφας ἔφυγε, καὶ ἐς τὴν Ἴσσαν τὴν νῆσον ἐλθὼν ἐνταῦθα
4 ἑκούσιος ἀπέθανε· Κλαύδιος δὲ τέως μὲν πάνυ κατέδεισεν, ὥστε καὶ ἐθελοντὴν ἑτοίμως ἔχειν τοῦ κράτους αὐτῷ ἐκστῆναι, τότε δὲ ἀναθαρσήσας τοὺς μὲν στρατιώτας ἄλλοις τέ τισιν ἠμείψατο καὶ τῷ τὰ πολιτικὰ αὐτῶν στρατόπεδα, τό τε ἕβδομον καὶ τὸ ἑνδέκατον, καὶ Κλαυδίεια καὶ πιστὰ καὶ εὐσεβῆ καὶ πρὸς τῆς βουλῆς ἐπονομασθῆναι, τοὺς δὲ συνεπιβουλεύσαντας αὐτῷ ἀνεζήτησε, καὶ πολλοὺς ἐπὶ τούτῳ

ἄλλους τε καὶ στρατηγόν τινα, προαπειπόντα τὴν
ἀρχήν, ἀπέκτεινε. συχνοὶ δὲ καὶ ἑαυτούς, ἄλλοι τε 5
καὶ ὁ Οὐινικιανός, κατεχρήσαντο. τῆς γὰρ ἀφορμῆς
ταύτης ἥ τε Μεσσαλῖνα καὶ ὁ Νάρκισσος, ὅσοι τε
συνεξελεύθεροι αὐτοῦ, λαβόμενοι οὐδὲν ὅ,τι τῶν δει-
νοτάτων οὐκ ἐποίησαν. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τοῖς δούλοις
τοῖς τε ἀπελευθέροις μηνυταῖς κατὰ τῶν δεσποτῶν
αὐτῶν ἐχρῶντο. καὶ τούτους τε καὶ ἑτέρους καὶ πάνυ 6
εὐγενεῖς, οὐχ ὅτι ξένους ἀλλὰ καὶ πολίτας, οὐχ ὅτι δη-
μότας ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἱππέων τῶν τε βουλευτῶν
τινας, ἐβασάνιζον, καίτοι τοῦ Κλαυδίου κατ' ἀρχὰς
εὐθὺς τῆς ἡγεμονίας ὀμόσαντος μηδένα βασανιεῖν
ἐλεύθερον. ἄνδρες τε οὖν ἐν τούτῳ πολλοὶ καὶ γυ- 16
ναῖκες, καὶ ἐν αὐτῷ γε εἰσὶν αἳ τῷ δεσμωτηρίῳ, ἐκο-
λάσθησαν. μέλλουσαί τε ἀποθνήσκειν ἐπὶ βῆμα καὶ
αὐταὶ ἀνήγοντο δεδεμέναι ὥσπερ αἰχμάλωτοι, καὶ τὰ
σώματα καὶ ἐκείνων ἐς τοὺς ἀναβασμοὺς ἐρριπτεῖτο·
τῶν γὰρ ἔξω που θανατωθέντων αἱ κεφαλαὶ μόναι
ἐνταῦθα προετίθεντο. ἤδη δ' οὖν τινες καὶ τῶν 2
πάνυ ὑπαιτίων, οἱ μὲν χάρισιν οἱ δὲ καὶ χρήμασιν,
ὑπό τε τῆς Μεσσαλίνης καὶ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Νάρ-
κισσον Καισαρείων περιεγένοντο. καὶ οἵ γε παῖδες
τῶν ἀπολλυμένων τὴν μὲν ἄδειαν πάντες, εἰσὶ δὲ
οἳ καὶ χρήματα ἐλάμβανον. ἐκρίνοντο δὲ ἐν τῷ συν- 3
εδρίῳ, τοῦ τε Κλαυδίου καὶ τῶν ἐπάρχων τῶν
τε ἐξελευθέρων αὐτοῦ παρόντων· τὴν μὲν γὰρ ἐση-
γησιν ἐν μέσῳ τῶν ὑπάτων ἐπὶ δίφρου ἀρχικοῦ ἢ
καὶ ἐπὶ βάθρου καθήμενος ἐποιεῖτο, μετὰ δὲ τοῦτο
αὐτός τε ἐπὶ τὴν συνήθη ἕδραν μετήρχετο, καὶ ἐκεί-
νοις οἱ δίφροι ἐτίθεντο. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐπὶ τῶν 4
ἄλλων τῶν μεγίστων ὁμοίως ἐγίγνετο· τότε δὲ Γά-
λαισός τις ἀπελεύθερος τοῦ Καμίλλου πολλὰ μὲν καὶ

ἄλλα ἐσαχθεὶς ἐς τὸ βουλευτήριον ἐπαρρησιάσατο,
5 ἓν δὲ δὴ καὶ τότε μνήμης ἄξιον. τοῦ γὰρ Ναρκίσσου
παρελθόντος ἐς τὸ μέσον καὶ εἰπόντος αὐτῷ "τί ἂν
ἐποίησας, Γάλαισε, εἰ Κάμιλλος ἐμεμοναρχήκει;"
ἀπεκρίνατο ὅτι εἱστήκειν ἂν ὄπισθεν αὐτοῦ καὶ
ἐσιώπων. αὐτός τε οὖν ἐπὶ τούτῳ καὶ Ἀρρία αὖ ἐφ'
6 ἑτέρῳ ὀνομαστοὶ ἐγένοντο. αὕτη γὰρ γυνὴ Καικίνου
Παίτου οὖσα οὔτ' ἠθέλησε θανατωθέντος αὐτοῦ ζῆ-
σαι, καίπερ καὶ ἐν τιμῇ τινι εἶναι δυναμένη, τῇ γὰρ
Μεσσαλίνῃ σφόδρα ᾠκείωτο, καὶ προσέτι καὶ τὸν
ἄνδρα ἀποδειλιῶντα ἐπέρρωσε· τὸ γὰρ ξίφος λα-
βοῦσα ἑαυτήν τε ἔτρωσε, καὶ ἐκείνῳ ὤρεξεν εἰποῦσα
7 "ἰδού, Παῖτε, οὐκ ἀλγῶ." καὶ οἱ μὲν ἐπῃνοῦντο· ἤδη
γὰρ ὑπὸ τῆς συνεχείας τῶν κακῶν ἐς τοῦτο τὰ πρά-
γματα προεληλύθει ὥστ' ἀρετὴν μηκέτ' ἄλλο μηδὲν
ἢ τὸ γενναίως ἀποθανεῖν νομίζεσθαι· Κλαύδιος δὲ
οὕτω που πρὸς τὴν τιμωρίαν τήν τε ἐκείνων καὶ τὴν
τῶν ἄλλων ἔσχεν ὥστε καὶ σύνθημα τοῖς στρατιώταις
τὸ ἔπος τοῦτο συνεχῶς διδόναι, τὸ ὅτι χρὴ ἄνδρ'
8 ἀπαμύνασθαι ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ. καὶ ἄλλα
δὲ πολλὰ καὶ πρὸς ἐκείνους καὶ πρὸς τὴν βουλὴν
τοιουτότροπα ἑλληνιστὶ παρεφθέγγετο, ὥστε καὶ γέ-
λωτα παρὰ τοῖς δυναμένοις ἔστιν ἃ αὐτῶν συνεῖναι
ὀφλισκάνειν.

τότε μὲν δὴ ταῦτά τε ἐγένετο καὶ οἱ δήμαρχοι
τελευτήσαντός σφων ἑνὸς αὐτοὶ τὴν γερουσίαν ἐς τὸ
τὸν δημαρχήσοντα ἀντικαταστῆσαι, καίτοι τῶν ὑπά-
17 των παρόντων, ἤθροισαν. μετὰ δὲ τοῦτο ὁ Κλαύδιος
a. C. 43 ὑπατεύσας αὖθις τὸ τρίτον πολλὰς μὲν θυσίας πολ-
λὰς δὲ καὶ ἱερομηνίας ἔπαυσε· τό τε γὰρ πλεῖστον
τοῦ ἔτους ἐς αὐτὰς ἀνηλίσκετο, καὶ τῷ δημοσίῳ
2 ζημία οὐκ ἐλαχίστη ἐγίγνετο. ταύτας τε οὖν συνέτεμε,

καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐνεδέχετο συνέστειλε. καὶ τὰ μὲν
ὑπὸ τοῦ Γαΐου μήτε ἐν δίκῃ μήτε ἐν λόγῳ τινὶ δο-
θέντα τισὶν ἀπήτησε, τοῖς δὲ ὁδοποιοῖς ἀπέδωκεν
ὅσα ἐπ' αὐτοῦ διὰ τὸν Κορβούλωνα ἐζημίωντο. πρὸς 3
δ' ἔτι τοῖς ἄρχουσι τοῖς κληρωτοῖς, βραδέως ἔτι καὶ
τότε ἐκ τῆς πόλεως ἐξορμωμένοις, προεῖπε πρὶν με-
σοῦν τὸν Ἀπρίλιον ἀπαίρειν. τούς τε Λυκίους στα-
σιάσαντας, ὥστε καὶ Ῥωμαίους τινὰς ἀποκτεῖναι, ἐδου-
λώσατό τε καὶ ἐς τὸν τῆς Παμφυλίας νομὸν ἐσέγραψεν.
ἐν δὲ δὴ τῇ διαγνώσει ταύτῃ, ἐποιεῖτο δὲ αὐτὴν ἐν 4
τῷ βουλευτηρίῳ, ἐπύθετο τῇ Λατίνων γλώσσῃ τῶν
πρεσβευτῶν τινος, Λυκίου μὲν τὸ ἀρχαῖον ὄντος,
Ῥωμαίου δὲ γεγονότος· καὶ αὐτόν, ἐπειδὴ μὴ συνῆκε
τὸ λεχθέν, τὴν πολιτείαν ἀφείλετο, εἰπὼν μὴ δεῖν
Ῥωμαῖον εἶναι τὸν μὴ καὶ τὴν διάλεξίν σφων ἐπι-
στάμενον. συχνοὺς δὲ δὴ καὶ ἄλλους καὶ ἀναξίους 5
τῆς πολιτείας ἀπήλασε καὶ ἑτέροις αὐτὴν καὶ πάνυ
ἀνέδην, τοῖς μὲν κατ' ἄνδρα τοῖς δὲ καὶ ἀθρόοις,
ἐδίδου. ἐπειδὴ γὰρ ἐν πᾶσιν ὡς εἰπεῖν οἱ Ῥωμαῖοι
τῶν ξένων προετετίμηντο, πολλοὶ αὐτὴν παρά τε
αὐτοῦ ἐκείνου ᾐτοῦντο καὶ παρὰ τῆς Μεσσαλίνης
τῶν τε Καισαρείων ἐωνοῦντο· καὶ διὰ τοῦτο μεγά- 6
λων τὸ πρῶτον χρημάτων πραθεῖσα, ἔπειθ' οὕτως
ὑπὸ τῆς εὐχερείας ἐπευωνίσθη ὥστε καὶ λογοποι-
ηθῆναι ὅτι κἂν ὑάλινά τις σκεύη συντετριμμένα δῷ
τινι πολίτης ἔσται. ἐπὶ μὲν οὖν τούτῳ διεσκώπτετο, 7
ἐπὶ δ' ἐκείνῳ ἐπῃνεῖτο ὅτι πολλῶν συκοφαντουμένων,
τῶν μὲν ὅτι τῇ τοῦ Κλαυδίου προσρήσει οὐκ ἐχρῶντο,
τῶν δὲ ὅτι μηδὲν αὐτῷ τελευτῶντες κατέλειπον, ὡς
καὶ ἀναγκαῖον ὂν τοῖς τῆς πολιτείας παρ' αὐτοῦ

17, 7, 5. ἑκάτερον. — 20, 2, 4, ποταμῷ complexum folium deest in codice Veneto.

τυχοῦσιν ἑκάτερον ποιεῖν, ἀπηγόρευσε μηδένα ἐπ᾽
8 αὐτοῖς εὐθύνεσθαι. ἡ δ᾽ οὖν Μεσσαλῖνα οἵ τε ἀπε-
λεύθεροι αὐτοῦ οὕτως οὐ τὴν πολιτείαν μόνον, οὐδὲ
τὰς στρατείας καὶ τὰς ἐπιτροπείας τάς τε ἡγεμονίας,
ἀλλὰ καὶ τἆλλα πάντα ἀφειδῶς ἐπώλουν καὶ ἐκαπή-
λευον ὥστε σπανίσαι πάντα τὰ ὤνια, κἀκ τούτου
καὶ τὸν Κλαύδιον ἀναγκασθῆναι ἔς τε τὸ Ἄρειον πε-
δίον συναγαγεῖν τὸ πλῆθος, κἀνταῦθα ἀπὸ βήματος
9 τὰς τιμὰς αὐτῶν διατάξαι. αὐτὸς μὲν οὖν ὁπλομαχίας
ἀγῶνα ἐν τῷ στρατοπέδῳ, χλαμύδα ἐνδύς, ἔθηκε· τὰ
δὲ δὴ γενέθλια τὰ τοῦ υἱέος αὐτοῦ οἱ στρατηγοὶ ἐθελον-
ταὶ θέας τέ τινος ποιήσει καὶ δείπνων ἑώρτασαν. καὶ
τοῦτο καὶ αὖθις, ὅσοις γε καὶ ἔδοξεν αὐτῶν, ἐπράχθη.
18 Μεσσαλῖνα δὲ ἐν τούτῳ αὐτή τε ἠσέλγαινε καὶ
τὰς ἄλλας γυναῖκας ἀκολασταίνειν ὁμοίως ἠνάγκαζε,
καὶ πολλάς γε καὶ ἐν αὐτῷ τῷ παλατίῳ, τῶν ἀνδρῶν
2 παρόντων καὶ ὁρώντων, μοιχεύεσθαι ἐποίει. καὶ
ἐκείνους μὲν καὶ ἐφίλει καὶ ἠγάπα, τιμαῖς τε καὶ
ἀρχαῖς ἤγαλλε, τοὺς δ᾽ ἄλλους τοὺς μὴ συγκαθιέντας
σφᾶς ἐς τοῦτο καὶ ἐμίσει καὶ ἀπώλλυε. καὶ ταῦτα
μέντοι τοιαῦτά τε ὄντα καὶ ἀναφανδὸν οὕτω γιγνό-
3 μενα τὸν Κλαύδιον ἐπὶ πλεῖστον ἔλαθεν· ἐκείνῳ τε
γὰρ θεραπαινίδιά τινα συμπαρακατέκλινε, καὶ τούς
τι δυναμένους οἱ μηνῦσαι τοὺς μὲν εὐεργεσίαις τοὺς
δὲ καὶ τιμωρίαις προκατελάμβανεν, ὥσπερ καὶ τότε
καὶ Κατώνιον Ἰοῦστον τοῦ τε δορυφορικοῦ ἄρχοντα
καὶ δηλῶσαί τι αὐτῷ περὶ τούτων ἐθελήσαντα προ-
4 διέφθειρε. τήν τε Ἰουλίαν τὴν τοῦ Δρούσου μὲν
τοῦ Τιβερίου παιδὸς θυγατέρα, τοῦ δὲ δὴ Νέρωνος
τοῦ Γερμανικοῦ γυναῖκα γενομένην, ζηλοτυπήσασα
ὥσπερ καὶ τὴν ἑτέραν ἀπέσφαξε. καί τις ἐν τούτῳ
τῶν ἱππέων, ὡς καὶ ἐπιβουλεύσας τῷ Κλαυδίῳ, κατὰ

τοῦ Καπιτωλίου ὑπό τε τῶν δημάρχων καὶ τῶν ὑπά-
των κατεκρημνίσθη.
ἐν μὲν δὴ τῇ πόλει ταῦτ᾽ ἐγίγνετο, κατὰ δὲ τὸν 19
αὐτὸν τοῦτον χρόνον Αὖλος Πλαύτιος βουλευτὴς
λογιμώτατος ἐς τὴν Βρεττανίαν ἐστράτευσε· Βέρικος
γάρ τις ἐκπεσὼν ἐκ τῆς νήσου κατὰ στάσιν ἔπεισε
τὸν Κλαύδιον δύναμιν ἐς αὐτὴν πέμψαι. καὶ οὕτως 2
ὁ Πλαύτιος στρατηγήσας τὸ μὲν στράτευμα χαλεπῶς
ἐκ τῆς Γαλατίας ἐξήγαγεν· ὡς γὰρ ἔξω τῆς οἰκου-
μένης στρατεύσοντες ἠγανάκτουν, καὶ οὐ πρότερόν
γε αὐτῷ ἐπείσθησαν πρὶν τὸν Νάρκισσον ὑπὸ τοῦ
Κλαυδίου πεμφθέντα ἀναβῆναί τε ἐπὶ τὸ τοῦ Πλαυ-
τίου βῆμα καὶ δημηγορῆσαί τι ἐθελῆσαι. τότε γὰρ 3
πολλῷ που μᾶλλον ἐπ᾽ αὐτῷ ἀχθεσθέντες οὔτε τι
ἐκείνῳ εἰπεῖν ἐπέτρεψαν, συμβοήσαντες ἐξαίφνης
τοῦτο δὴ τὸ θρυλούμενον "ἰὼ σατουρνάλια," ἐπειδή-
περ ἐν τοῖς Κρονίοις οἱ δοῦλοι τὸ τῶν δεσποτῶν
σχῆμα μεταλαμβάνοντες ἑορτάζουσι, καὶ τῷ Πλαυτίῳ
εὐθὺς συνέσποντο ἑκούσιοι. τὴν μὲν οὖν ὁρμὴν χρο-
νίαν διὰ ταῦτ᾽ ἐποιήσαντο, τριχῇ δὲ δὴ νεμηθέντες 4
ὅπως μὴ καθ᾽ ἓν περαιούμενοι κωλυθῶσί ποι προ-
σχεῖν, κἀν τῷ διάπλῳ τὸ μέν τι δυσφορήσαντες ἐπει-
δὴ ἐπαλινδρόμησαν, τὸ δὲ ἀναθαρρήσαντες ὅτι λαμ-
πὰς ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν ἀρθεῖσα πρὸς τὰς δυσμὰς
ᾗπερ ἔπλεον διέδραμε, κατῆραν ἐς τὴν νῆσον μηδε-
νός σφισιν ἐναντιωθέντος· οἱ γὰρ Βρεττανοὶ μὴ 5
προσδοκήσαντες αὐτοὺς δι᾽ ἅπερ ἐπυνθάνοντο ἥξειν,
οὐ προσυνελέγησαν. οὐ μὴν οὐδὲ τότε ἐς χεῖρας αὐ-
τοῖς ἦλθον, ἀλλ᾽ ἔς τε τὰ ἕλη καὶ ἐς τὰς ὕλας κατέ-
φυγον, ἐλπίσαντές σφας ἄλλως κατατρίψειν, ὥσθ᾽,
ὅπερ ἐπὶ τοῦ Καίσαρος τοῦ Ἰουλίου ἐγεγόνει, διὰ
κενῆς αὐτοὺς ἀναπλεῦσαι. ὁ οὖν Πλαύτιος πολλὰ 20

μὲν πράγματα ἀναζητῶν σφας ἔσχεν, ἐπεὶ δὲ εὗρέ ποτε, ἦσαν δὲ οὐκ αὐτόνομοι ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοις βασιλεῦσι προστεταγμένοι, πρῶτον μὲν Καταράτακον, ἔπειτα Τογόδουμνον, Κυνοβελλίνου παῖδας, ἐνίκησεν·
2 αὐτὸς γὰρ ἐτεθνήκει. φυγόντων δὲ ἐκείνων προσεποιήσατο ὁμολογίᾳ μέρος τι τῶν Βοδούνων, ὧν ἐπῆρχον Κατουελλανοὶ ὄντες, κἀνταῦθα φρουρὰν καταλιπὼν πρόσω ᾔει. ὡς δ' ἐπὶ ποταμῷ τινι ἐγένοντο ὃν οὐκ ᾤοντο οἱ βάρβαροι δυνήσεσθαι τοὺς Ῥωμαίους ἄνευ γεφύρας διαβῆναι, καὶ διὰ τοῦτ' ἀμελέστερόν πως ἐπὶ τῆς ὄχθης αὐτοῦ τῆς κατ' ἀντιπέρας ηὐλίζοντο, πέμπει Κελτούς, οἷς ἔθος ἦν καὶ διὰ τῶν ῥοωδεστάτων ῥα-
3 δίως αὐτοῖς ὅπλοις διανήχεσθαι. καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνοι παρὰ δόξαν τοῖς ἐναντίοις προσπεσόντες τῶν μὲν ἀνδρῶν οὐδένα ἔβαλλον, τοὺς δ' ἵππους τοὺς τὰ ἅρματα αὐτῶν ἄγοντας ἐτίτρωσκον, κἀκ τούτου ταραττομένων σφῶν οὐδ' οἱ ἐπιβάται ἀσφαλεῖς εἶναι ἐδύναντο, ἐπιδιέπεμψε τόν τε Οὐεσπασιανὸν τὸν Φλαούιον τὸν καὶ τὴν αὐτοκράτορα μετὰ ταῦτα ἀρχὴν λαβόντα, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σαβῖνον ὑποστρα-
4 τηγοῦντά οἱ· καὶ οὕτω διελθόντες πῃ καὶ ἐκεῖνοι τὸν ποταμὸν συχνοὺς τῶν βαρβάρων μὴ προσδεχομένους ἀπέκτειναν. οὐ μέντοι οἱ λοιποὶ ἔφυγον, ἀλλὰ τῆς ὑστεραίας αὖθις συμβαλόντες σφίσιν ἀγχώμαλα ἠγωνίσαντο, πρὶν δὴ Γναῖος Ὁσίδιος Γέτας κινδυνεύσας ἁλῶναι, ἔπειθ' οὕτως αὐτῶν ἐκράτησεν ὥστε καὶ τιμὰς ἐπινικίους, καίπερ οὐχ ὑπατευκώς, λαβεῖν.
5 ἀναχωρησάντων δὲ ἐντεῦθεν τῶν Βρεττανῶν ἐπὶ τὸν Ταμέσαν ποταμόν, καθ' ὃ ἔς τε τὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλει πλημμύροντός τε αὐτοῦ λιμνάζει, καὶ ῥᾳδίως αὐτὸν διαβάντων ἅτε καὶ τὰ στέριφα τά τε εὔπορα τοῦ χωρίου ἀκριβῶς εἰδότων, οἱ Ῥωμαῖοι ἐπακολουθήσαντές

σφισι ταύτῃ μὲν ἐσφάλησαν, διανηξαμένων δ' αὖθις 6
τῶν Κελτῶν, καί τινων ἑτέρων διὰ γεφύρας ὀλίγον ἄνω διελθόντων, πολλαχόθεν τε ἅμα αὐτοῖς προσέμιξαν καὶ πολλοὺς αὐτῶν κατέκοψαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπερισκέπτως ἐπιδιώκοντες ἔς τε ἕλη δυσδιέξοδα ἐσέπεσον καὶ συχνοὺς ἀπέβαλον.

διά τε οὖν τοῦτο καὶ ὅτι καὶ τοῦ Τογοδούμνου 21
φθαρέντος οἱ Βρεττανοὶ οὐχ ὅσον ἐνέδοσαν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ ἐπισυνέστησαν, φοβηθεὶς ὁ Πλαύτιος οὐκέτι περαιτέρω προεχώρησεν, ἀλλ' αὐτός τε τὰ παρόντα διὰ φυλακῆς ἐποιήσατο καὶ τὸν Κλαύδιον μετεπέμψατο· εἴρητο γὰρ αὐτῷ, 2
εἴ τι βιαιότερον γίγνοιτο, τοῦτο ποιῆσαι, καὶ παρασκευή γε ἐπὶ τῇ στρατείᾳ πολλὴ τῶν τε ἄλλων καὶ ἐλεφάντων προσυνείλεκτο. ἐλθούσης δὲ τῆς ἀγγελίας ὁ Κλαύδιος τὰ μὲν οἴκοι τῷ Οὐιτελλίῳ τῷ Λουκίῳ τῷ συνάρχοντι τά τε ἄλλα καὶ τοὺς στρατιώτας ἐνεχείρισε, καὶ γὰρ ἐξ ἴσου αὐτὸν ἑαυτῷ ἑξάμηνον ὅλον ὑπατεῦσαι ἐποίησεν, αὐτὸς δὲ ἐξεστρατεύσατο. καὶ 3
καταπλεύσας ἐς τὰ Ὤστια ἐκεῖθεν ἐς Μασσαλίαν παρεκομίσθη, κἀντεῦθεν τὰ μὲν πεζῇ τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν ποταμῶν πορευόμενος πρός τε τὸν ὠκεανὸν ἀφίκετο, καὶ περαιωθεὶς ἐς τὴν Βρεττανίαν συνέμιξε τοῖς στρατοπέδοις πρὸς τῷ Ταμέσᾳ ἀναμένουσιν αὐτόν. καὶ παραλαβών σφας ἐκεῖνόν τε ἐπιδιέβη, καὶ 4
τοῖς βαρβάροις πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῦ συνεστραμμένοις ἐς χεῖρας ἐλθὼν μάχῃ τε ἐνίκησε καὶ τὸ Καμουλόδουνον τὸ τοῦ Κυνοβελλίνου βασίλειον εἷλε. κἀκ τούτου συχνοὺς τοὺς μὲν ὁμολογίᾳ τοὺς δὲ καὶ βίᾳ προσαγαγόμενος αὐτοκράτωρ πολλάκις ἐπωνομάσθη παρὰ τὰ πάτρια, οὐ γάρ ἔστιν οὐδενὶ πλέον 5
ἢ ἅπαξ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολέμου τὴν ἐπίκλησιν ταύτην

λαβεῖν, καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν ἀφελόμενος ἐκείνους μὲν
τῷ Πλαυτίῳ προσέταξεν, ἐντειλάμενός οἱ καὶ τὰ λοιπὰ
προσκαταστρέψασθαι, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Ῥώμην ἠπείχθη,
τὴν ἀγγελίαν τῆς νίκης διὰ τῶν γαμβρῶν, τοῦ τε
22 Μάγνου καὶ τοῦ Σιλανοῦ, προπέμψας. μαθοῦσα δ'
ἡ γερουσία τὰ κατειργασμένα Βρεττανικόν τε αὐτὸν
ἐπεκάλεσε καὶ τὰ ἐπινίκια αὐτῷ πέμψαι ἔδωκε. πα-
νήγυρίν τε ἐτησίαν καὶ ἀψῖδας τροπαιοφόρους, τὴν
μὲν ἐν τῇ πόλει τὴν δὲ ἐν τῇ Γαλατίᾳ, ὅθεν ἐς τὴν
Βρεττανίαν ἐξαναχθεὶς ἐπεραιώθη, γενέσθαι ἐψηφί-
2 σαντο· τῷ τε υἱεῖ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ἐπωνυμίαν ἐπέθε-
σαν, ὥστε καὶ κυρίως τρόπον τινὰ Βρεττανικὸν αὐτὸν
ὀνομασθῆναι, καὶ τῇ Μεσσαλίνῃ τὴν προεδρίαν ἣν καὶ
ἡ Λιουία ἐσχήκει καὶ τὸ καρπέντῳ χρῆσθαι ἔδοσαν.
3 ἐκείνους μὲν δὴ τούτοις ἐτίμησαν, τῇ δὲ δὴ τοῦ
Γαΐου μνήμῃ ἀχθόμενοι τὸ νόμισμα τὸ χαλκοῦν πᾶν,
ὅσον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐντετυπωμένην εἶχε, συγχω-
νευθῆναι ἔγνωσαν. καὶ ἐπράχθη μὲν τοῦτο, οὐ μέν-
τοι καὶ ἐς βέλτιόν τι ὁ χαλκὸς ἐχώρησεν, ἀλλ' ἀν-
δριάντας ἀπ' αὐτοῦ ἡ Μεσσαλῖνα τοῦ Μνηστῆρος
4 τοῦ ὀρχηστοῦ ἐποιήσατο. ἐπεὶ γὰρ τῷ Γαΐῳ ποτὲ
ἐκεῖνος ἐκέχρητο, χάριν τινὰ αὐτῷ ταύτην τῆς πρὸς
ἑαυτὴν συνουσίας κατέθετο. σφόδρα γὰρ ἤρα, καὶ
ἐπεί γε μηδένα τρόπον μήθ' ὑπισχνουμένη τι μήτε
5 ἐκφοβοῦσα αὐτὸν συγγενέσθαι αὐτῇ ἀναπεῖσαι ἐδύ-
νατο, διελέχθη τῷ ἀνδρί, ἀξιοῦσα αὐτὸν πειθαρχεῖν
οἱ ἀναγκασθῆναι ὡς καὶ ἐπ' ἄλλο τι αὐτοῦ δεομένη·
καὶ οὕτως εἰπόντος αὐτῷ τοῦ Κλαυδίου πάνθ' ὅσα
ἂν προστάττηται ὑπὸ τῆς Μεσσαλίνης ποιεῖν, συνῆν
αὐτῇ ὡς καὶ τοῦθ' ὑπ' ἐκείνου κεκελευσμένος. τὸ
δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς ἄλλους συχνοὺς ἔπραττεν·

22, 2, 5. ἔδοσαν] Desinit cod. Ven. Rursus incipit 26, 2, 2.

ὡς γὰρ εἰδότος τε τοῦ Κλαυδίου τὰ γιγνόμενα καὶ
συγχωροῦντός οἱ ἀκολασταίνειν ἐμοιχεύετο.

τῆς μὲν οὖν Βρεττανίας οὕτω τότε ἑάλω τινά· 23
μετὰ δὲ ταῦτα, Γαΐου τε Κρίσπου τὸ δεύτερον καὶ a. C. 44
Τίτου Στατιλίου ὑπατευόντων, ἦλθέ τε ἐς τὴν Ῥώ-
μην ὁ Κλαύδιος ἓξ μῆνας ἀποδημήσας, ἀφ' ὧν ἑκκαί-
δεκα μόνας ἐν τῇ Βρεττανίᾳ ἡμέρας ἐποίησε, καὶ τὰ
νικητήρια ἔπεμψε, τά τε ἄλλα κατὰ τὸ νομιζόμενον
πράξας καὶ τοὺς ἀναβασμοὺς τοὺς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ
τοῖς γόνασιν ἀναβάς, ἀναφερόντων αὐτὸν τῶν γαμ-
βρῶν ἑκατέρωθεν. ἔνειμε δὲ τοῖς μὲν βουλευταῖς 2
τοῖς συνεξετασθεῖσίν οἱ τὰς ἐπινικίους τιμάς, οὐχ
ὅτι τοῖς ὑπατευκόσιν, ὅπερ καὶ ἄλλως ἀφθονώτατα
καὶ ἐπὶ τοῖς ἐλαχίστοις ἐποίει, Ῥουφρίῳ δὲ δὴ Πολ-
λίωνι τῷ ἐπάρχῳ εἰκόνα καὶ ἕδραν ἐν τῷ βουλευ-
τικῷ, ὁσάκις ἂν ἐς τὸ συνέδριον αὐτῷ συνεσίῃ· καὶ 3
ἵνα γε μὴ καινοτομεῖν τι δόξῃ, ἔφη καὶ τὸν Αὔγου-
στον ἐπὶ Οὐαλερίου τινὸς Λίγυος τοῦτο πεποιηκέναι.
τόν τε Λάκωνα τὸν πρότερον μὲν τῶν νυκτοφυλά-
κων ἄρξαντα, τότε δὲ τῶν Γαλατῶν ἐπιτροπεύοντα,
τῷ τε αὐτῷ τούτῳ καὶ προσέτι ταῖς τῶν ὑπατευκό-
των τιμαῖς ἐσέμνυνε. διατελέσας δὲ ταῦτα τὴν πα- 4
νήγυριν τὴν τῶν νικητηρίων ἐποίησεν, ὑπάτου τινὰ
ἐξουσίαν ἐς αὐτὴν λαβών. ἐγίγνετο δὲ ἐν τοῖς δύο
ἅμα θεάτροις· καὶ πολλάκις αὐτὸς μὲν ἀπελείπετο
τῆς θέας, ἕτεροι δὲ ἀντ' αὐτοῦ ἐπετέλουν αὐτήν.
τῶν δὲ δὴ ἵππων ἐπήγγειλε μὲν ἁμίλλας ὅσας ἂν 5
ἡμέρα ἐνδέξηται, οὐ μέντοι καὶ πλείους τῶν δέκα
ἐγένοντο· ἄρκτοι τε γὰρ μεταξὺ τοῦ δρόμου αὐτῶν
ἐσφάγησαν καὶ ἀθληταὶ ἠγωνίσαντο, πυρρίχην τε
Ἀσιανοὶ παῖδες μετάπεμπτοι ὠρχήσαντο. καὶ ἄλλην 6
δέ τινα πανήγυριν, ἐπὶ τῇ νίκῃ καὶ αὐτήν, οἱ περὶ

τὴν σκηνὴν τεχνῖται, συγχωρηθὲν σφισιν ὑπὸ τῆς βουλῆς, ἐποίησαν.

ταῦτα μὲν δὴ διὰ τὰ Βρεττανικὰ ἐπράχθη, καὶ ἵνα γε ἄλλοι ῥᾷον ἐς ὁμολογίαν ἴωσιν, ἐψηφίσθη τὰς συμβάσεις ἁπάσας, ὅσας ἂν ὁ Κλαύδιος ἢ καὶ οἱ ἀντιστράτηγοι αὐτοῦ πρός τινας ποιήσωνται, κυρίας
24 ὡς καὶ πρὸς τὴν βουλὴν τόν τε δῆμον εἶναι. τὴν δὲ Ἀχαΐαν καὶ τὴν Μακεδονίαν αἱρετοῖς ἄρχουσιν, ἐξ οὗπερ ὁ Τιβέριος ἦρξε, διδομένας ἀπέδωκεν ὁ Κλαύδιος τότε τῷ κλήρῳ· καὶ τοὺς στρατηγοὺς τοὺς ἐπὶ τῆς διοικήσεως καταλύσας ταμίαις αὐτὴν κατὰ τὸ
2 ἀρχαῖον ἐπέτρεψεν, οὐχ ὥστε καὶ ἐτησίους σφᾶς, ὅπερ ἐπί τε ἐκείνων πρότερον καὶ ἐπὶ τῶν στρατηγῶν μετὰ ταῦτα ἐγίγνετο, ἄρχειν, ἀλλ' οἱ δύο οἱ αὐτοὶ τρία ὅλα ἔτη αὐτὴν διῴκουν, καὶ οἱ μὲν στρατηγίας εὐθὺς ἐλάμβανον, οἱ δὲ καὶ μισθὸν ἔφερον, ὅπως
3 ποτὲ καὶ ἔδοξαν ἄρξαι. τοῖς μὲν οὖν ταμίαις τὴν διοίκησιν ἀντὶ τῶν ἀρχῶν τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔξω τῆς πόλεως ἀντέδωκε, πάσας γὰρ αὐτὰς ἔπαυσε, τοῖς δὲ δὴ στρατηγοῖς δίκας τινάς, ἃς πρότερον οἱ ὕπατοι διεδίκαζον, ἀντενεχείρισε. τοῖς τε στρατευομένοις, ἐπειδὴ γυναῖκας οὐκ ἐδύναντο ἔκ γε τῶν νόμων ἔχειν,
4 τὰ τῶν γεγαμηκότων δικαιώματα ἔδωκε. καὶ Μάρκῳ Ἰουλίῳ Κοττίῳ τὴν πατρῴαν ἀρχήν, ἣν ἐπὶ τῶν Ἄλπεων τῶν ὁμωνύμων εἶχε, προσεπηύξησε, βασιλέα αὐτὸν τότε πρῶτον ὀνομάσας. τῶν τε Ῥοδίων τὴν ἐλευθερίαν ἀφείλετο, ὅτι Ῥωμαίους τινὰς ἀνεσκολό-
5 πισαν. καὶ Οὐμβώνιον Σιλίωνα ἄρχοντα Βαιτικῆς μεταπέμψας ἐξέωσεν ἐκ τοῦ συνεδρίου ὡς καὶ σῖτον ὀλίγον τοῖς ἐν τῇ Μαυριτανίᾳ στρατευομένοις ἀποστείλαντα· τοῦτο γὰρ κατηγορήθη, ἐπεὶ τό γε ἀληθὲς οὐχ οὕτως εἶχεν, ἀλλ' ὅτι τισὶ τῶν ἀπελευθέρων

προσέκρουσε. καὶ ὃς συνήνεγκε μὲν ἐς τὸ πρατήριον 6
πάντα τὰ ἑαυτοῦ ἔπιπλα, πολλά τε καὶ περικαλλῆ
ὄντα, ὡς καὶ πάντα αὐτὰ ἀποκηρύξων, μόνην δὲ δὴ
τὴν βουλευτικὴν ἐσθῆτα ἐπώλησεν, ἐνδεικνύμενός
σφισι διὰ τούτου ὅτι οὔτε τι δεινὸν πεπονθὼς εἴη
καὶ δύναιτο ἰδιωτεύων ἡδέως βιοτεύειν.

τότε μὲν δὴ ταῦτα ἐπράχθη, καὶ τὴν ἀγορὰν τὴν 7
διὰ τῶν ἐννέα ἡμερῶν ἀγομένην ἐς ἑτέραν ἡμέραν
ἱερῶν τινων ἕνεκα μετέθεσαν· καὶ τοῦτο καὶ ἄλλοτε
πολλάκις ἐγένετο. τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει ὕπατοι μὲν 25
Μάρκος τε Οὐινίκιος δεύτερον καὶ Στατίλιος Κο- a. C. 45
ρουῖνος ἦρξαν, Κλαύδιος δὲ αὐτὸς μὲν πάντα τὰ
εἰθισμένα διώμοσε, τοὺς δ' ἄλλους ἐκώλυσε κατ'
ἄνδρα ὀμόσαι· καὶ οὕτως εἷς τις τῶν στρατηγούντων, 2
ὥσπερ ποτέ, καὶ ἕτερος τῶν δημαρχούντων, ἀπό τε
τῶν ἄλλων ὡς ἑκάστων εἷς, ἐξῆρξε τῶν ὅρκων τοῖς
ὁμοίοις. καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ πλείω ἔτη ἐπράχθη. ἐπειδή
τε ἡ πόλις πολλῶν εἰκόνων ἐπληροῦτο, ἐξῆν γὰρ
ἀνέδην τοῖς βουλομένοις ἐν γραφῇ καὶ ἐν χαλκῷ λίθῳ
τε δημοσιεύεσθαι, τάς τε πλείους αὐτῶν ἑτέρωσέ ποι 3
μετέθηκε, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα ἀπηγόρευσε μηδενὶ ἰδιώτῃ,
ᾧ ἂν μὴ ἡ βουλὴ ἐπιτρέψῃ, τοῦτο ποιεῖν ἐξεῖναι,
πλὴν εἴ τις ἔργον τι ᾠκοδομηκὼς εἴη ἢ καὶ κατασκευ-
άσαιτο· τούτοις γὰρ δή, τοῖς τε συγγενέσιν αὐτῶν,
ἵστασθαι ἐν τοῖς χωρίοις ἐκείνοις ἐφῆκε. καί τινα 4
ἐπὶ δώροις τῶν ἀρξάντων τινὸς ἔθνους φυγαδεύ-
σας, πάνθ' ὅσα ἐν τῇ ἀρχῇ ἐπεκτήσατο ἐδήμευσεν.
ὅπως τε μὴ διακρούοιντο οἱ τοιοῦτοι τοὺς ἐθέλοντάς
σφισι δικάζεσθαι, οὐδενὶ ἀρχὴν ἐπ' ἀρχῇ παραχρῆμα
ἐδίδου. τοῦτο γὰρ ἐνενόμιστο μὲν καὶ πρότερον, ἵνα 5
ἀπροφασίστως τις αὐτοῖς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ λαγ-
χάνῃ, οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῖς παριεμένοις τὰς ἐκδημίας

οἷς ποι ἐπετρέπετο ἐπαλλήλους ποιεῖσθαι, ὅπως εἰ
δή τι πλημμελήσειαν, μὴ προσλαμβάνοιεν, οἱ μὲν ἐκ
τῶν ἀρχῶν οἱ δὲ ἐκ τῶν ἀποδημιῶν, τὸ ἀνεύθυνον,
6 ἐξελελοίπει δέ. καὶ οὕτω γε ἀκριβῶς ἑκάτερον αὐ-
τῶν ἐφύλαττεν ὥστε μηδὲ παρεδρεύσαντά τινι ἐπι-
τρέψαι ἐς ἡγεμονίαν εὐθὺς ἔθνους ἐπιβάλλουσάν οἱ
κληροῦσθαι, καίτοι καὶ ἐπὶ δύο ἔτη τινὰς ἐῶν αὐτῶν
ἄρχειν, αἱρετούς τε ἔστιν οὓς πέμπων. τοῖς δ' οὖν
αἰτουμένοις ὥστε ἔξω τῆς Ἰταλίας ἀποδημῆσαι ἐφίει
μὲν καὶ καθ' ἑαυτὸν ἄνευ τῆς βουλῆς, τοῦ γε μὴν
καὶ νόμῳ τινὶ αὐτὸ δοκεῖν ποιεῖν δόγμα γενέσθαι
7 ἐκέλευσε. καὶ τοῦτο μὲν καὶ τῷ ὑστέρῳ ἔτει ἐψη-
φίσθη· τότε δὲ τήν τε πανήγυριν τὴν εὐκταίαν, ἣν
τῆς στρατείας αὐτοῦ ἕνεκα προϋπέσχητο, διέθηκε καὶ
τῷ δήμῳ τῷ σιτοδοτουμένῳ πέντε μὲν καὶ ἑβδομή-
κοντα δραχμὰς ἅπασι διέδωκεν, ἔστι δ' οἷς καὶ πλέον,
ὥστε καὶ ἐς τριακοσίας καὶ δώδεκα καὶ ἡμίσειάν τισι
8 γενέσθαι. οὐ μέντοι καὶ πάντα αὐτὸς διένειμεν, ἀλλὰ
καὶ οἱ γαμβροὶ αὐτοῦ, ἐπειδήπερ ἐπὶ πλείους ἡμέρας
ἡ διάδοσις ἐγένετο καὶ ἠθέλησε καὶ δικάσαι ἐν ταύ-
ταις. τοῖς τε Κρονίοις τὴν πέμπτην ἡμέραν τὴν κα-
ταδειχθεῖσάν τε ὑπὸ τοῦ Γαΐου καὶ μετὰ τοῦτο κατα-
λυθεῖσαν ἀπέδωκε.

26 καὶ ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐν τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ
ἐκλείψειν ἔμελλεν, ἐφοβήθη τε μή τις ἐκ τούτου τα-
ραχὴ γένηται, ἐπεὶ ἄλλα ἄττα τέρατα συνεβεβήκει,
καὶ προέγραψεν οὐ μόνον ὅτι τε ἐκλείψει καὶ ὁπότε
καὶ ἐφ' ὁπόσον, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας δι' ἃς ἀναγκαίως
2 γενήσεσθαι τοῦτο ἔμελλεν. εἰσὶ δὲ αἵδε. ἡ σελήνη
τὴν κάτω τοῦ ἡλίου περιφοράν, ὥσπερ που πεπίστευ-
ται, εἴτ' οὖν ἐφεξῆς αὐτοῦ εἴτε καὶ μετὰ τὸν Ἑρμῆν

26, 2, 2. αὐτοῦ] Hoc rursus incipit codex Venetus.

τήν τε Ἀφροδίτην ἔχει, κινεῖται μὲν κατὰ μῆκος,
ὥσπερ καὶ ἐκεῖνος, κινεῖται δὲ καὶ κατὰ βάθος,
ὥσπερ ἴσως καὶ ἐκεῖνος, κινεῖται δὲ καὶ ἐν πλάτει,
ὅπερ οὐδαμῇ οὐδαμῶς τῷ ἡλίῳ ὑπάρχει. ὅταν οὖν 3
κατά τε τὴν αὐτὴν αὐτῷ εὐθυωρίαν ὑπὲρ τὴν ἡμετέ-
ραν ὄψιν γένηται καὶ ὑπὸ τὴν φλόγα αὐτοῦ ὑποδράμῃ,
τότε τὴν αὐγὴν αὐτοῦ τὴν ἐς τὴν γῆν καθήκουσαν
τοῖς μὲν ἐπὶ πλεῖον τοῖς δὲ ἐπ' ἔλαττον διεσκέπασεν,
ἔστι δ' οἷς οὐδὲ ἐπὶ βραχύτατον ἀποκρύπτει· ἴδιον 4
γὰρ ἀεὶ φῶς ὁ ἥλιος ἔχων οὐκ ἔστιν ὅτε αὐτοῦ ἀπαλ-
λάττεται, καὶ διὰ τοῦθ' οἷς ἂν ἡ σελήνη μὴ ἐπί-
προσθεν, ὥστ' αὐτὸν συσκιάζεσθαι, γένηται, ὁλόκλη-
ρος ἀεὶ φαίνεται. περὶ μὲν δὴ τὸν ἥλιον ταῦτ' ἀεί
τε συμβαίνει καὶ τότε ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου ἐδημοσιεύ-
θη· ἡ δὲ σελήνη, οὐ γάρ ἐστιν ἀπὸ τρόπου καὶ τὸ 5
κατ' ἐκείνην εἰπεῖν, ἐπειδήπερ ἅπαξ τοῦ λόγου τού-
του προσηψάμην, ὁσάκις ἂν κατ' ἀντικρὺ τῷ ἡλίῳ
γενομένη, ἐν γὰρ ταῖς πανσελήνοις μόνως αὐτῇ τοῦτο,
ὥσπερ καὶ ἐκείνῳ ἐν ταῖς νουμηνίαις, συμβαίνει, ἐς
τὸ τῆς γῆς σκίασμα κωνοειδὲς ὂν ἐμπέσῃ, γίγνεται
δὲ τοῦτο ὅταν διὰ τῶν μέσων ἐν τῇ τοῦ πλάτους κι-
νήσει περιφέρηται, στέρεται τοῦ ἡλιοειδοῦς φωτὸς
καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὁποίαπερ ἐστὶ φαντάζεται.

ταῦτα μὲν δὴ τοιαῦτά ἐστι, τοῦ δ' ἐνιαυτοῦ 27
ἐκείνου ἐξελθόντος Οὐαλέριός τε Ἀσιατικὸς τὸ δεύ- a. C. 46
τερον καὶ Μάρκος Σιλανὸς ὑπάτευσαν. καὶ οὗτος
μὲν ἐφ' ὅσον ᾑρέθη ἦρξεν, Ἀσιατικὸς δὲ ἀπεδείχθη
μὲν ὡς καὶ δι' ἔτους ὑπατεύσων, ὃ καὶ ἐπ' ἄλλων
ἐγίγνετο, οὐ μέντοι καὶ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀφῆκε
τὴν ἀρχὴν ἐθελούσιος, καὶ αὐτὸ καὶ ἕτεροί τινες
ἔπραξαν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὑπὸ πενίας, τὰ γὰρ ἀνα- 2
λώματα τὰ ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις γιγνόμενα ἐπὶ πολὺ

ἐκεχωρήκει· τετράκις γὰρ καὶ εἰκοσάκις ὡς πλήθει
ἡμιλλῶντο, ὁ δ' Ἀσιατικὸς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πλούτου
3 ὑφ' οὗπερ καὶ ἀπέθανεν· ἐπεὶ γὰρ ἔν τε πολλῇ πε-
ριουσίᾳ ἦν καὶ ἐκ τοῦ δεύτερον ὑπατεύειν καὶ ἐπαχ-
θὴς καὶ ἐπίφθονος πολλοῖς ἐγεγόνει, καταλῦσαι τρό-
πον τινὰ αὐτὸς ἑαυτὸν ἠθέλησεν ὡς καὶ ἧττόν τι
4 παρὰ τοῦτο κινδυνεύσων. καὶ ὁ μὲν ἐξηπατήθη, ὁ
δὲ Οὐινίκιος ὑπὸ μὲν τοῦ Κλαυδίου οὐδὲν ἔπαθεν,
ἦν μὲν γὰρ διαπρεπὴς ἀνήρ, τὴν δὲ δὴ ἡσυχίαν ἄγων
καὶ τὰ ἑαυτοῦ πράττων ἐσώζετο, ὑπὸ δὲ τῆς Μεσσα-
λίνης, ὑποψίᾳ τε ὅτι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν Ἰουλίαν
ἀπεκτόνει, καὶ ὀργῇ ὅτι οὐκ ἠθέλησέν οἱ συγγενέσθαι,
φαρμάκῳ διεφθάρη. καὶ οὕτω ταφῆς τε δημοσίας
καὶ ἐπαίνων ἠξιώθη· πολλοῖς γὰρ δὴ καὶ ταῦτ' ἐδί-
5 δοτο. Ἀσίνιος δὲ δὴ Γάλλος ὁ τοῦ Δρούσου πρὸς
μητρὸς ἀδελφὸς ἐπεβούλευσε μὲν τῷ Κλαυδίῳ, οὐκ
ἀπέθανε δὲ ἀλλ' ὑπερωρίσθη. αἴτιον δὲ ἴσως μὲν
καὶ ἐκεῖνο ὅτι μήτε στράτευμα προπαρασκευάσας μήτε
χρήματα προαθροίσας, ἀλλ' ὑπ' ἀνοίας πολλῆς, ὡς
καὶ ἑκουσίων τῶν Ῥωμαίων διὰ τὸ γένος ἄρξων,
ἐθρασύνετο· τὸ δὲ δὴ πλεῖστον ὅτι καὶ σμικρότατος
καὶ δυσειδέστατος ὤν, κἀκ τούτου καταφρονηθείς,
γέλωτα μᾶλλον ἢ κίνδυνον ὦφλεν.
28 οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ πάνυ τοῦ Κλαυδίου
ἐπῄνουν, καὶ νὴ Δία καὶ ἐκεῖνο ὅτι ἐντυχόντος τινὸς
τοῖς δημάρχοις κατὰ τοῦ ἐξελευθερώσαντος αὐτόν, καὶ
ὑπηρέτην ἐπ' αὐτὸν αἰτήσαντος καὶ λαβόντος, ἠγα-
νάκτησε, καὶ ἐκεῖνόν τε καὶ τοὺς συνεξετασθέντας
αὐτῷ ἐκόλασε, καὶ προσέτι καὶ ἀπηγόρευσε μηδὲ τοῖς
οὕτω κατὰ τῶν δεσποτευσάντων αὐτῶν βοηθεῖν, εἰ
δὲ μή, στέρεσθαι τοῦ δίκην αὐτοὺς ἑτέροις λαγχάνειν.
2 δουλεύοντα μέντοι αὐτὸν τῇ τε γυναικὶ καὶ τοῖς

ἀπελευθέροις ὁρῶντες ἤσχαλλον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ
σπουδασάντων ποτὲ τῶν τε ἄλλων καὶ αὐτοῦ τοῦ
Κλαυδίου τὸν Σαβῖνον τὸν τῶν Κελτῶν ἐπὶ τοῦ Γαΐου
ἄρξαντα ἐν μονομαχίᾳ τινὶ ἀποκτεῖναι, ἡ Μεσσαλῖνα
ἔσωσε· καὶ γὰρ ἐκείνῳ ἐπλησίαζε. τοῦτό τε οὖν αὐτοὺς 3
ἠνία, καὶ ὅτι τὸν Μνηστῆρα ἀποσπάσασα ἀπὸ τοῦ θεά-
τρου εἶχε καὶ ὁπότε γε λόγος τις ἐν τῷ δήμῳ περὶ αὐτοῦ
ὅτι μὴ ὀρχοῖτο γίγνοιτο θαῦμά τε ὁ Κλαύδιος ἐποιεῖτο
καὶ ἀπελογεῖτο τά τε ἄλλα καὶ ὀμνὺς ὅτι μὴ συνείη
αὐτῷ. πιστεύοντες γὰρ ὄντως ἀγνοεῖν αὐτὸν τὰ γιγνό- 4
μενα, ἐλυποῦντο μὲν ὅτι μόνος οὐκ ἠπίστατο τὰ ἐν τῷ
βασιλείῳ δρώμενα, ὅσα καὶ ἐς τοὺς πολεμίους ἤδη διε-
πεφοιτήκει, οὐ μὴν καὶ ἐξελέγχειν αὐτὰ ἤθελον, τὸ μέν
τι τὴν Μεσσαλῖναν αἰδούμενοι, τὸ δὲ καὶ τοῦ Μνηστῆ-
ρος φειδόμενοι· ὅσον γὰρ ἐκείνη διὰ τὸ κάλλος, το- 5
σοῦτον τῷ δήμῳ διὰ τὴν τέχνην ἤρεσκεν. οὕτω γάρ
που δεινὸς σοφιστὴς ἐν τῇ ὀρχήσει ἦν ὥστε τοῦ ὁμί-
λου μεγάλῃ ποτὲ σπουδῇ δρᾶμά τι αὐτὸν ἐπιβόητον
ὀρχήσασθαι δεομένου, παρακῦψαί τε ἐκ τῆς σκηνῆς
καὶ εἰπεῖν ὅτι οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι· τῷ γὰρ
Ὀρέστῃ συγκεκοίμημαι. ὁ δ᾽ οὖν Κλαύδιος ταῦτά τε 6
οὕτως ἔπραττε, καὶ ἐπειδὴ πλῆθός τε δικῶν ἀμύθητον
ἦν καὶ οὐκ ἀπήντων ἐπ᾽ αὐτὰς οἵ τι προσδοκῶντες
ἐλαττωθήσεσθαι, προεῖπε διὰ προγράμματος ὅτι καὶ
κατὰ ἀπόντων αὐτῶν ἐντὸς ῥητῆς τινος ἡμέρας δικά-
σει, καὶ ἐνεπέδωσε τοῦτο.

ἐν δὲ τῷ ἑξῆς ἔτει ὅ τε Κλαύδιος τὸ τέταρτον 29
καὶ Οὐιτέλλιος Λούκιος τὸ τρίτον, ὀκτακοσιοστοῦ τῇ a. C. 47
Ῥώμῃ ἔτους ὄντος, ὑπάτευσαν. καὶ ἐξήλασε μὲν ὁ
Κλαύδιός τινας ἐκ τῆς βουλῆς, ὧν οἱ πλείονες οὐκ

28, 3, 1. δή] Desinit codex Venetus. Sequentia usque ad finem libri pleraque sunt Xiphilini.

ἄκοντες ἐξέπεσον ἀλλ' ἐθελονταὶ διὰ πενίαν παρέ-
2 μενοι, ἀντεσήγαγε δὲ ὁμοίως πολλούς. ἐπειδή τε
Σουρδίνιός τις Γάλλος βουλεῦσαι δυνάμενος ἐς τὴν
Καρχηδόνα ἐξῴκησε, σπουδῇ τε αὐτὸν μετεπέμψατο,
καὶ ἔφη ὅτι χρυσαῖς σε πέδαις δήσω. καὶ ὁ μὲν οὕτω
τῷ ἀξιώματι πεδηθεὶς κατὰ χώραν ἔμεινε· τοὺς
μέντοι ἀλλοτρίους ἀπελευθέρους ὁ Κλαύδιος, εἴ που
3 κακουργοῦντας λάβοι, δεινῶς τιμωρῶν, τοῖς ἰδίοις
οὕτω προσέκειτο ὥσθ' ὑποκριτοῦ τινος ἐν τῷ θεάτρῳ
ποτὲ τοῦτο δὴ τὸ θρυλούμενον εἰπόντος ὅτι ἀφόρη-
τός ἐστιν εὐτυχῶν μαστιγίας, καὶ τοῦ τε δήμου παν-
τὸς ἐς Πολύβιον τὸν ἀπελεύθερον αὐτοῦ ἀποβλέψαν-
τος, καὶ ἐκείνου ἐκβοήσαντος ὅτι ὁ αὐτὸς μέντοι ποι-
ητὴς εἶπεν ὅτι βασιλεῖς ἐγένοντο χοὶ πρὶν ὄντες
4 αἰπόλοι, οὐδὲν δεινὸν αὐτὸν εἰργάσατο. μηνυθέντων
δέ τινων ὡς ἐπιβουλεύοιεν αὐτῷ, τοὺς μὲν ἄλλους
ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, εἰπὼν ὅτι οὐ τὸν αὐτὸν
χρὴ τρόπον ψύλλαν τε καὶ θηρίον ἀμύνεσθαι, ὁ δὲ
Ἀσιατικὸς ἐκρίθη μὲν παρ' αὐτῷ, ὀλίγου δὲ δεῖν
5 ἀπέφυγεν. ἀρνουμένου γὰρ αὐτοῦ καὶ λέγοντος ὅτι
οὐκ οἶδα οὐδὲ γνωρίζω τῶν καταμαρτυρούντων μου
τούτων οὐδένα, ἐρωτηθεὶς ὁ στρατιώτης ὁ φάσκων
αὐτῷ συγγεγονέναι ὅστις ὁ Ἀσιατικὸς εἴη, φαλακρόν
τινα προσεστῶτα κατὰ τύχην ἔδειξε· τοῦτο γὰρ αὐ-
6 τοῦ τὸ σύμβολον μόνον ἠπίστατο. γέλωτος οὖν ἐπὶ
τούτῳ πολλοῦ γενομένου, καὶ τοῦ Κλαυδίου ἀπολύειν
αὐτὸν μέλλοντος, ὁ Οὐιτέλλιος τῇ Μεσσαλίνῃ χαρι-
ζόμενος παρακεκλῆσθαι ἔφη ὑπ' αὐτοῦ ἵν' ὅπως ἂν
βουληθῇ ἀποθάνῃ. ἀκούσας δὲ τοῦτο ἐκεῖνος ἐπί-
στευσέ τε αὐτὸν ὄντως ἑαυτοῦ διὰ τὸ συνειδὸς κα-
τεγνωκέναι, καὶ κατεχρήσατο.

7 ἀνεφάνη δὲ καὶ νησίδιόν τι ἐν τῷ ἔτει τούτῳ

παρὰ τῇ Θήρᾳ τῇ νήσῳ, οὐκ ὂν πρότερον. ἐπειδή τε πολλοὶ δούλους ἀρρωστοῦντας οὐδεμιᾶς θεραπείας ἠξίουν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐξέβαλλον, ἐνομοθέτησε πάντας τοὺς ἐκ τοῦ τοιούτου περιγενομένους ἐλευθέρους εἶναι.

ἐν δὲ τῇ Βρεττανίᾳ περιστοιχισθέντος τοῦ Οὐεσ- 30
πασιανοῦ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ κινδυνεύοντος φθαρῆναι, ὁ Τίτος ὁ υἱὸς αὐτοῦ περὶ τῷ πατρὶ δείσας τήν τε περίσχεσιν αὐτῶν παραλόγῳ τόλμῃ διέρρηξε, κἀκ τούτου φεύγοντάς σφας ἐπιδιώξας διέφθει-
ρεν. ὁ δὲ Πλαύτιος ἀπὸ τοῦ Βρεττανικοῦ πολέμου, 2
ὡς καὶ καλῶς αὐτὸν χειρίσας καὶ κατορθώσας, καὶ ἐπῃνέθη ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου καὶ ἐθριάμβευσε.

ὅτι κατὰ τὴν ὁπλομαχίαν πολλοὶ καὶ τῶν ξένων 3
ἀπελευθέρων καὶ οἱ αἰχμάλωτοι οἱ Βρεττανοὶ ἐμαχέσαντο· καὶ πολλοὺς ὅσους καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἴδει τῆς θέας ἀνήλισκε, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐσεμνύνετο. V p. 674.

Γναῖος δὲ Δομίτιος Κορβούλων ἐν τῇ Κελτικῇ 4
στρατηγῶν τά τε στρατεύματα συνεκρότησε, καὶ τῶν βαρβάρων ἄλλους τε καὶ οὓς ἐκάλουν Καύχους ἐκάκωσε. καὶ αὐτὸν ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντα ὁ Κλαύδιος ἀνεκάλεσε· τήν τε γὰρ ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἄσκησιν μαθὼν οὐκ ἐπέτρεψεν αὐτῷ ἐπὶ πλέον αὐξηθῆναι.
πυθόμενος δὲ τοῦτο ὁ Κορβούλων ἐπανῆλθε, τοσοῦτον 5
μόνον ἀναβοήσας "ὦ μακάριοι οἱ πάλαι ποτὲ στρατηγήσαντες" ἐς δήλωσιν ὅτι τοῖς μὲν ἀκινδύνως ἀνδραγαθίζεσθαι ἐξῆν, αὐτὸς δ' ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος διὰ τὸν φθόνον ἐνεποδίσθη. τῶν μέντοι ἐπινικίων
καὶ ὣς ἔτυχε. πιστευθεὶς δὲ πάλιν τὸ στράτευμα 6
καὶ οὐδὲν ἧττον ἤσκει αὐτό, καὶ ἐπειδή γε εἰρήνουν, διετάφρευσε δι' αὐτῶν πᾶν τὸ μεταξὺ τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ Μόσου, σταδίους ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν

μάλιστα, ἵνα μὴ οἱ ποταμοὶ ἐν τῇ τοῦ ὠκεανοῦ πλημυρίδι ἀναρρέοντες πελαγίζωσιν.

31 *ἡ Μεσσαλῖνα δέ, ὥσπερ οὐκ ἐξαρκοῦν οἱ ὅτι καὶ ἐμοιχεύετο καὶ ἐπορνεύετο, τά τε γὰρ ἄλλα αἰσχρῶς ἔπραττε, καὶ ἐπ' οἰκήματος ἔστιν ὅτε ἐν τῷ παλατίῳ αὐτή τε ἐκαθέζετο καὶ τὰς ἄλλας τὰς πρώτας ἐκάθιζε, καὶ ἐπεθύμησε καὶ ἄνδρας, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ*
2 *λόγου, πολλοὺς ἔχειν. καὶ σύμπασιν ἂν τοῖς χρωμένοις αὐτῇ κατὰ συμβόλαια συνῴκησεν, εἰ μήπερ εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ φωραθεῖσα ἀπώλετο. τέως μὲν γὰρ οἱ Καισάρειοι πάντες ὡμονόουν αὐτῇ, καὶ οὐδὲν ὅ,τι οὐκ ἀπὸ κοινῆς γνώμης ἐποίουν· ἐπεὶ δὲ τὸν Πολύβιον, καίτοι καὶ ἐκείνῳ πλησιάζουσα, καὶ διέβαλε καὶ ἀπέκτεινεν, οὐκέτι αὐτῇ ἐπίστευον, κἀκ τούτου*
3 *ἐρημωθεῖσα τῆς παρ' αὐτῶν εὐνοίας ἐφθάρη. τόν*
a. C. 48 *τε γὰρ Σίλιον τὸν Γάιον, τὸν τοῦ Σιλίου τοῦ ὑπὸ Τιβερίου σφαγέντος υἱόν, ἄνδρα ἐπεγράψατο, καὶ τούς τε γάμους πολυτελῶς εἱστίασε καὶ οἰκίαν αὐτῷ βασιλικὴν ἐχαρίσατο, πάντα τὰ τιμιώτατα τῶν τοῦ Κλαυδίου κειμηλίων συμφορήσασα ἐς αὐτήν, καὶ τέ-*
4 *λος ὕπατον αὐτὸν ἀπέφηνε. ταῦτ' οὖν πρότερον μὲν καὶ ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων ἀκουόμενα καὶ ὁρώμενα τὸν γοῦν Κλαύδιον ἐλάνθανεν· ὡς δ' οὗτός τε ἐς τὰ Ὤστια πρὸς ἐπίσκεψιν σίτου κατέβη, καὶ ἐκείνη ἐν τῇ Ῥώμῃ, πρόφασιν ὡς καὶ νοσοῦσα, ὑπελείφθη, συμπόσιόν τέ τι περιβόητον συνεκρότησε καὶ κῶμον ἀσελγέστατον ἐκώμασεν, ἐνταῦθα ὁ Νάρκισσος μονωθέντι τῷ Κλαυδίῳ μηνύει διὰ τῶν παλλακῶν*
5 *αὐτοῦ πάντα τὰ γιγνόμενα. καὶ ἐκφοβήσας αὐτὸν*

31, 2, 1. *καὶ σύμπασιν* — 8, *ἐφθάρη* et 3, 2, *τὸν τοῦ* — 3, *υἱὸν* et 4, 1, *πρότερον μὲν* et 5, 1, *καὶ ἐκφοβήσας* — 4, *βασανίσαι* inserta ex V p. 674.

ὡς καὶ τῆς Μεσσαλίνης ἐκεῖνόν τε ἀποκτενεῖν καὶ τὸν Σίλιον ἐς τὴν ἀρχὴν ἀντικαθιστάναι μελλούσης, ἀνέπεισε συλλαβεῖν τινας καὶ βασανίσαι. ἅμα τε τοῦτ' ἐγίγνετο καὶ αὐτὸς ἠπείχθη ἐς τὴν πόλιν, καὶ ὥσπερ εἶχεν ἐσελθὼν ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν Μνηστῆρα ἐθανάτωσεν, αὐτήν τε τὴν Μεσσαλῖναν ἐς τοὺς τοῦ Ἀσιατικοῦ κήπους, δι' οὕσπερ οὐχ ἥκιστα ἀπωλώλει, ἀναχωρήσασαν ἀπέσφαξε. καὶ 6
μετ' ὀλίγον τὴν ἀδελφιδῆν Ἀγριππῖναν ἔγημε, τὴν a. C. 49
τοῦ Δομιτίου τοῦ Νέρωνος ἐπονομασθέντος μητέρα· καὶ γὰρ καλὴ ἦν καὶ συνεχῶς αὐτῷ προσεφοίτα, μόνη τε ὡς καὶ θείῳ συνεγίγνετο, καὶ τρυφερώτερον ἢ καὶ ἀδελφιδῆ προσεφέρετο.

ὅτι ὁ Σιλανὸς ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐνομίζετο, καὶ ὑπὸ 7
τοῦ Κλαυδίου οὕτως ἐτιμᾶτο ὥστε καὶ ἐπινικίους τιμὰς ἐν παισὶ λαβεῖν, τήν τε θυγατέρα αὐτοῦ Ὀκταουίαν ἐγγυήσασθαι, καὶ πολὺ πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου στρατηγῆσαι, τήν τε πανήγυριν τὴν προσήκουσαν αὐτῷ τοῖς ἐκείνου τέλεσι ποιῆσαι, καὶ ἐν αὐτῇ τὸν Κλαύδιον καὶ αἰτῆσαί τινα παρ' αὐτοῦ ὥσπερ τινὰ στασιάρχην, καὶ ἐκβοῆσαι πάνθ' ὅσα τοὺς ἄλλους βουλομένους ἑώρα. οὐ μὴν ἀλλ' οὕτω ταῖς γυναιξὶν ὁ Κλαύδιος ἐδεδούλωτο ὥστ' ἀμφοτέρους τοὺς γαμβροὺς δι' αὐτὰς ἀποκτεῖναι. V p. 677.

ὡς δ' ἅπαξ ἐν τῇ βασιλείᾳ ἡ Ἀγριππῖνα ἐγένετο, 32
τόν τε Κλαύδιον ἐσφετερίσατο, δεινοτάτη που οὖσα πράγμασι χρήσασθαι, καὶ τούς τινα αὐτοῦ εὔνοιαν ἔχοντας τὰ μὲν φόβῳ τὰ δὲ εὐεργεσίαις ᾠκειώσατο. καὶ τὸν Βρεττανικὸν τὸν παῖδα αὐτοῦ ὡς καὶ τῶν

31, 5, 8. ἐς τοὺς — 9, ἀναχωρήσασαν inserta ex V p. 674.
32, 1, 5. καὶ τὸν Βρεττανικὸν — 2, 6, παρασκευάσασα inserta ex V p. 677.

τυχόντων τινὰ τρέφεσθαι ἐποίει· ὁ γὰρ ἕτερος, ὁ καὶ
2 τὴν Σηιανοῦ θυγατέρα ἐγγυησάμενος, ἐτεθνήκει. τόν
τε Δομίτιον τότε μὲν γαμβρὸν τῷ Κλαυδίῳ ἀπέδειξεν,
ὕστερον δὲ καὶ ἐσεποίησεν. ἔπραξε δὲ ταῦτα τὸ μέν
τι διὰ τῶν ἀπελευθέρων ἀναπείσασα τὸν Κλαύδιον,
τὸ δὲ καὶ τὴν γερουσίαν καὶ τὸν δῆμον τούς τε στρα-
τιώτας ἐπιτήδειόν τι ἀεί ποτε ἐς αὐτὰ συμβοᾶν πα-
ρασκευάσασα.

3 ὅτι ἡ Ἀγριππῖνα τὸν υἱὸν ἐς τὸ κράτος ἐξήσκει
καὶ παρὰ τῷ Σενέκᾳ ἐξεπαίδευε, πλοῦτόν τε ἀμύθη-
τον αὐτῷ συνέλεγεν, οὐδὲν οὔτε τῶν σμικροτάτων
οὔτε τῶν ἀτιμοτάτων ἐπ' ἀργυρισμῷ παραλείπουσα,
ἀλλὰ πάντα μὲν καὶ τὸν ὁπωσοῦν εὐποροῦντα θερα-
πεύουσα, πολλοὺς δὲ καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο φονεύουσα.
4 ἤδη δέ τινας καὶ τῶν ἐπιφανῶν γυναικῶν ζηλοτυπή-
σασα ἔφθειρε, καὶ τήν γε Παυλῖναν τὴν Λολλίαν,
ἐπειδὴ ἐλπίδα τινὰ ἐς τὴν τοῦ Κλαυδίου συνοίκησιν
ἐσχήκει, ἀπέκτεινεν. τήν τε κεφαλὴν αὐτῆς κομισθεῖ-
σαν αὐτῇ μὴ γνωρίσασα τό τε στόμα αὐτῆς αὐτοχει-
ρίᾳ ἀνέῳξε καὶ τοὺς ὀδόντας ἐσκέψατο ἰδίως πως
ἔχοντας.

5 ὅτι ὁ μὲν Νέρων ηὔξετο, Βρεττανικὸς δὲ οὔτε
τινὰ τιμὴν οὔτε ἐπιμέλειαν εἶχεν, ἀλλ' ἡ Ἀγριππῖνα
τούς τε ἄλλους τοὺς περιέποντας αὐτὸν τοὺς μὲν
ἐξέβαλε τοὺς δὲ καὶ ἀπέκτεινε, καὶ τὸν Σωσίβιον,
ᾧ ἥ τε τροφὴ καὶ ἡ παιδεία αὐτοῦ προσετέτακτο, κα-
6 τέσφαξεν ὡς καὶ τῷ Νέρωνι ἐπιβουλεύοντα. κἀκ
τούτου παραδοῦσα αὐτὸν οἷς ἤθελεν, ἐκάκου ὅσον
ἐδύνατο, καὶ οὔτε τῷ πατρὶ συνεῖναι οὔτε ἐς τὸ δη-
μόσιον προϊέναι εἴα, ἀλλ' ἐν ἀδέσμῳ τρόπον τινὰ
φυλακῇ εἶχεν. V p. 678.

33 ὅτι Ἀγριππίνης οὐδεὶς τὸ παράπαν ἥπτετο, ἀλλὰ

τά τε ἄλλα καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν Κλαύδιον ἐδύνατο, καὶ ἐν κοινῷ τοὺς βουλομένους ἠσπάζετο· καὶ τοῦτο καὶ ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐσεγράφετο. ib.

καὶ ἡ μὲν ταχὺ καὶ αὐτὴ Μεσσαλῖνα ἐγένετο, 2
καὶ μάλιστα ὅτι καὶ τιμὰς ἄλλας τε καὶ τὸ καρπεντίῳ ἐν ταῖς πανηγύρεσι χρῆσθαι παρὰ τῆς βουλῆς ἔλαβεν. ὁπότε δὲ ὁ Κλαύδιος τὸν Νέρωνα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐσεποιήσατό τε καὶ γαμβρὸν ἐποιήσατο, τὴν θυγατέρα a. C. 50
ἐς ἕτερόν τι γένος ἐκποιήσας ἵνα μὴ ἀδελφοὺς συνοικίζειν δοκῇ, τέρας οὐ μικρὸν ἐγένετο· κάεσθαι γὰρ ὁ οὐρανὸς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔδοξεν. ἔν τινι δὲ 3
λίμνῃ ναυμαχίαν ὁ Κλαύδιος ἐπεθύμησε ποιῆσαι, τεῖχός τε περὶ αὐτὴν ξύλινον κατεσκεύασε καὶ ἰκρία ἔπηξε, πλῆθός τε ἀναρίθμητον ἤθροισε. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ὥς που καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς, ὁ δὲ δὴ Κλαύδιος ὅ τε Νέρων στρατιωτικῶς ἐστάλησαν, ἥ τε Ἀγριππῖνα χλαμύδι διαχρύσῳ ἐκοσμήθη. οἱ δὲ δὴ ναυμαχήσοντες θανάτῳ τε καταδεδικασμένοι ἦσαν καὶ πεντήκοντα ναῦς ἑκάτεροι εἶχον, οἱ μὲν Ῥόδιοι οἱ δὲ Σικελοὶ ὀνομασθέντες. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συστρα- 4
φέντες καὶ καθ' ἓν γενόμενοι Κλαύδιον ἅμα προσηγόρευσαν οὕτω "χαῖρε, αὐτοκράτορ· οἱ ἀπολούμενοί σε ἀσπαζόμεθα·" ἐπεὶ δὲ οὐδὲν σωτήριον εὕροντο, ἀλλὰ ναυμαχεῖν καὶ ὣς ἐκελεύσθησαν, διέκπλοις τε ἁπλοῖς ἐχρήσαντο καὶ ἥκιστα ἀλλήλων ἥψαντο, μέχρις οὗ καὶ ἀνάγκῃ κατεκόπησαν.

ὁ δὲ δὴ Νάρκισσος οὕτως ἐνετρύφα τῷ Κλαυδίῳ 5
ὥστε λέγεται, ἐπειδή ποτε οἱ Βιθυνοί, δικάζοντος τοῦ Κλαυδίου, Ἰουνίου Κίλωνος τοῦ ἄρξαντός σφων πολλὰ κατεβόησαν ὡς οὐ μετρίως δωροδοκήσαντος, καὶ ἤρετο ἐκεῖνος τοὺς παρεστηκότας ὅ,τι καὶ λέγουσιν, οὐ γὰρ συνίει διὰ τὸν θόρυβον αὐτῶν, εἶπέ τε

ὁ Νάρκισσος ψευσάμενος ὅτι χάριν τῷ Ἰουνίῳ γιγνώσκουσιν, πιστεῦσαί τε αὐτῷ καὶ εἰπεῖν "οὐκοῦν ἐπὶ διετὲς ἔτι ἐπιτροπεύσει."

6 a. C. 53 ὅτι ὁ Νάρκισσος τῆς λίμνης τῆς Φουκίνης συμπεσούσης αἰτίαν ἐπ' αὐτῇ μεγάλην ἔλαβεν· ἐπεστάτει γὰρ τοῦ ἔργου, καὶ ἔδοξε πολὺ ἐλάττω ὧν ἤλπιζε δαπανήσας εἶτα ἐξεπίτηδες τὸ σύμπτωμα, ὅπως ἀνεξέλεγκτον τὸ κακούργημα αὐτοῦ γένηται, μηχανήσασθαι. V p. 678.

7 ἡ δὲ Ἀγριππῖνα καὶ δημοσίᾳ πολλάκις αὐτῷ καὶ χρηματίζοντι καὶ πρεσβείας ἀκροωμένῳ παρῆν, ἐπὶ βήματος ἰδίου καθημένη. καὶ ἦν καὶ τοῦτο οὐδενὸς ἔλαττον θέαμα.

8 Ἰουλίῳ δέ τινι Γαλλίκῳ ῥήτορι δίκην ποτὲ λέγοντι ὁ Κλαύδιος ἀχθεσθεὶς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐς τὸν Τίβεριν ἐμβληθῆναι· ἔτυχε γὰρ πλησίον αὐτοῦ δικάζων. ἐφ' ᾧ δὴ ὁ Δομίτιος ὁ Ἄφρος, πλεῖστον τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐν τῷ συναγορεύειν τισὶν ἰσχύσας, κάλλιστα ἀπέσκωψε· δεηθέντος γάρ τινος ἀνθρώπου τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας, ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ Γαλλίκου ἐγκατελείφθη, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὅτι καὶ τίς σοι εἶπεν ὅτι κρεῖττον ἐκείνου νήχομαι;

34 a. C. 54 ὁ δὲ Κλαύδιος τοῖς ὑπὸ τῆς Ἀγριππίνης δρωμένοις, ὧν γε καὶ ᾐσθάνετο ἤδη, ἀχθόμενος, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Βρεττανικὸν ἐπιζητῶν, ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτῷ ἐπίτηδες ὑπ' ἐκείνης τὰ πολλὰ γιγνόμενον, Νέρωνι, οἷα τῷ ἑαυτῆς παιδὶ ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς αὐτῆς Δομιτίου, πάντα τρόπον περιποιουμένης τὸ κράτος, οὐκ ἤνεγκε τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' ἐκείνην τε καταλῦσαι καὶ τὸν υἱὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς ἀποδεῖξαι
2 παρεσκευάζετο. μαθοῦσα δὲ ταῦτα ἡ Ἀγριππῖνα ἐφοβήθη, καὶ αὐτὸν προκαταλαβεῖν φαρμάκῳ ἠθέλησεν.

ὡς δὲ ἐκεῖνος οὐδὲν ὑπὸ τοῦ οἴνου, ὃν πολὺν ἀεί
ποτε ἔπινε, καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης διαίτης, ᾗ πρὸς φυ-
λακήν σφων οἱ αὐτοκράτορες χρῶνται, κακοῦσθαι
ἠδύνατο, Λουκοῦστάν τινα φαρμακίδα περιβόητον
μετεπέμψατο, καὶ φαρμακόν τι ἄφυκτον προκατασκευ-
άσασα ἔς τινα τῶν καλουμένων μυκήτων ἐνέβαλε.
καὶ αὐτὴ μὲν ἐκ τῶν ἄλλων ἤσθιεν, ἐκεῖνον δὲ ἐκ 3
τοῦ τὸ φάρμακον ἔχοντος, καὶ γὰρ μέγιστος καὶ κάλ-
λιστος ἦν, φαγεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐπιβου-
λευθεὶς ἐκ μὲν τοῦ συμποσίου ὡς καὶ ὑπερκορὴς
μέθης σφόδρα ὢν ἐξεκομίσθη, ὅπερ που καὶ ἄλλοτε
πολλάκις ἐγεγόνει, τῆς δὲ νυκτὸς οὐδὲν οὔτ' εἰπεῖν
οὔτ' ἀκοῦσαι δυνηθεὶς μετήλλαξε, τῇ τρίτῃ καὶ δε-
κάτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου, ζήσας ἑξήκοντα καὶ τρία ἔτη,
αὐταρχήσας δὲ ἔτη δέκα καὶ τρία καὶ μῆνας ὀκτὼ καὶ
ἡμέρας εἴκοσιν. ἡ δὲ δὴ Ἀγριππῖνα ταῦτα ποιήσασα 4
ἔφθασεν, ὅτι τὸν Νάρκισσον ἐς Καμπανίαν, προ-
φάσει ὡς καὶ τοῖς ὕδασι τοῖς ἐκεῖ πρὸς τὴν ποδάγραν
χρησομένου, προαπέπεμψεν, ἐπεὶ παρόντος γε αὐτοῦ
οὐκ ἄν ποτε αὐτὸ ἐδεδράκει· τοιοῦτός τις φύλαξ τοῦ
δεσπότου ἦν. ἐπαπώλετο δὲ καὶ αὐτὸς τῷ Κλαυδίῳ,
μέγιστον τῶν τότε ἀνθρώπων δυνηθείς· μυριάδας
τε γὰρ πλείους μυρίων εἶχε, καὶ προσεῖχον αὐτῷ καὶ
πόλεις καὶ βασιλεῖς. καὶ δῆτα καὶ τότε ἀποσφαγή- 5
σεσθαι μέλλων λαμπρὸν ἔργον διεπράξατο· τὰ γὰρ
γράμματα τοῦ Κλαυδίου, ὅσα ἀπόρρητα κατά τε τῆς
Ἀγριππίνης καὶ κατ' ἄλλων τινῶν, οἷα τὰς ἐπιστο-
λὰς αὐτοῦ διοικῶν, εἶχε, πάντα προκατέκαυσεν.

οὕτω μὲν ὁ Κλαύδιος μετήλλαξεν, ἐς τοῦτό τε ὅ 35
τε ἀστὴρ ὁ κομήτης ἐπὶ πλεῖστον ὀφθείς, καὶ ἡ ψεκὰς
ἡ αἱματώδης, ὅ τε σκηπτὸς ὁ ἐς τὰ δορυφορικὰ ση-
μεῖα ἐμπεσών, καὶ ἡ αὐτόματος τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς

τοῦ Νικαίου ἄνοιξις, τό τε σμῆνος τὸ ἐν τῷ στρατοπέδῳ συστραφέν, καὶ ὅτι ἐξ ἁπασῶν τῶν ἀρχῶν εἷς
2 ἀφ' ἑκάστης ἐτελεύτησεν, ἔδοξε σημῆναι. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῶν ἄλλων ὅσων ὁ Αὔγουστος. Ἀγριππῖνα δὲ καὶ ὁ Νέρων πενθεῖν προσεποιοῦντο ὃν ἀπεκτόνεσαν, ἔς τε τὸν οὐρανὸν ἀνήγαγον ὃν ἐκ τοῦ συμποσίου φοράδην ἐξενηνόχεσαν. ὅθενπερ Λούκιος Ἰούνιος Γαλλίων ὁ τοῦ Σενέκα ἀδελφὸς ἀστει-
3 ότατόν τι ἀπεφθέγξατο. συνέθηκε μὲν γὰρ καὶ ὁ Σενέκας σύγγραμμα, ἀποκολοκύντωσιν αὐτὸ ὥσπερ τινὰ ἀπαθανάτισιν ὀνομάσας· ἐκεῖνος δὲ ἐν βραχυτάτῳ πολλὰ εἰπὼν ἀπομνημονεύεται. ἐπειδὴ γὰρ τοὺς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ θανατουμένους ἀγκίστροις τισὶ μεγάλοις οἱ δήμιοι ἔς τε τὴν ἀγορὰν ἀνεῖλκον κἀντεῦθεν ἐς τὸν ποταμὸν ἔσυρον, ἔφη τὸν Κλαύδιον ἀγκίστρῳ ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνενεχθῆναι. καὶ ὁ Νέρων δὲ οὐκ ἀπάξιον μνήμης ἔπος κατέλιπε. τοὺς γὰρ μύκητας θεῶν βρῶμα ἔλεγεν εἶναι, ὅτι καὶ ἐκεῖνος διὰ τοῦ μύκητος θεὸς ἐγεγόνει.

P. 326 annot. 2. 2, *ἀεὶ*] l. 6, *ἀλλὰ ἀεί*.